HAFIZ-I ŞİRAZÎ

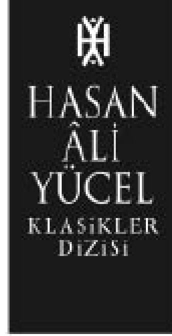
HAFIZ DÎVÂNI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FARSÇA ASLINDAN ÇEVİREN:
ABDÜLBAKİ GÖLPINARLI

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları





HAFIZ DİVANI

HAFIZ-I ŞİRAZİ

Farsçadan Çeviren: Abdülbaki Gölpınarlı

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları



MUHAMMED GÜLENDAM'IN ÖNSÖZÜ

Tanrı'ya sonsuz hamd, sayısız sena... bütün rızk hafızlarının dîvânı, onun dilek ve istek sultanına pervanedir. Bir eşsiz Tanrı'dır ki, yedi kat gök sayvanının yüce yapısı, sebepsiz ve illetsiz hikmetinin bilgisine delildir... bir hâkimdir ki insanın şekerler yiyen dudukuşuna benzer söz söyleme kabiliyetini, mâna gelinlerini düşünme aynası karşısına geçirdi de gönüller açan "Şüphe yok, söz söyleme sihirdir" edasıyla söyletti. Bir bilgi sahibidir ki, şakıyıp duran sesi güzel dil bülbülünü, doğru düşünce kabiliyeti kuvvetiyle "Şüphe yok, şiir hikmettir" nağmesiyle dile getirdi, terennüm ettirdi.

Kulları yetiştiren Tanrı, ağza dil verdi,
Sedefe benzeyen dile de söz incileri bağışladı.
Canı, tatlı sözlerle gıdalandırırdı,
Söz söyleme kabiliyetinden doğan sözlerle gönülleri ferahlandırdı.
Gönül denizinde mâna incileri meydana getirdi.
Tabiat madenine hadsiz, hesapsız söz yakutları ihsan etti.

Sonsuz salavat incilerinin dizileriyle nihayetsiz selam mücevherleri, peygamberliği hatmeden belagat incilerini dizen, "Ant olsun Sad'a ve hakikatleri andıran Kuran'a" bürhanına sahip olan, peygamberler ceridesinin başında gelen, seçilmişler kasidesinin en güzel beyti olan Muhammed Mustafa'nın feyizlere açık ruhuna, hikmetlere açık göğsüne saçılıp dursun! Canlara can katan "Ben, Arap'ın da en fasihiyim, Acem'in de" sesini âlemdeki bütün mahlukatın kulaklarına eriştirdi, bütün insan topluluklarına duyurdu... ruhlara ruh bağışlayan "Ben, însana ruhumdan ruh üfürdüm" sözünden esen rüzgârın kokusuyla iki âlemdeki uyanık canların can dimağlarını güzel kokulara bürüdü... Mucizeler gösteren ve insanlara canlar veren "Bana mânası derin ve geniş sözler verildi" incilerini dağıttı, saçtı... "Kendiliğinden söylemez, söylediği söz, ancak kendisine vahyedilen sözdür" ayetinin o doğru sedasını âlemlere ve ruhlara saldı. Tanrı'nın rahmetiyle selamı ona ve soyuna sopuna olsun!

O, peygamberler topluluğunun hem gözüdür, hem ışığı... Doğru yolların kılavuzudur,

Seçilme sayvanının tahtında oturan sultan odur. Doğruluklar hazinesidir, kâinatın sırlarını bilir.

Eli, cömertliği avucunun içine almıştır, sözü ilim kimyasıdır.

Lafzı doğruluk mekânıdır, gönlü temizlik madeni.

“* Muhammed... ezelden ebede kadar, var olanlar da onun adıyla süslenip surete bürünmüş, vücut bulmuştur, var olacaklar da.*”

Onun bereketi yüce, fazileti aşikâr soyunun... şöhretli dostlarının temiz ruhlarıyla pak cesetlerine sonsuz ve nihayetsiz selam ve senalar.

“* Onun bütün soyuna, torunlarına

Cihanı yaratandan binlerce rahmet!*”

Onlar, güzel ve yürük ibare, sert ve serkeş mecaz ve istiare atına bezeyiş eğerini vurup söyleyiş ve anlatış meydanında yürüttüler, fasahat ve belagat çevgânıyla hüner ve şiir topunu yüce kişilerden de kaptılar, aşağı kişilerden de. Nihayet “Muhammed Tanrı elçisidir. Onunla beraber olanlar da kâfirlere karşı şiddetli kişilerdir” ayetindeki elçilik şöhretiyle bu elçiliğin dünyaları dolduran sesini âlem bucaklarındaki fasihlerle bütün dinlerin belagat erbabına duyurdular. “Şairler yok mu... şeytanlara uyarlarsa, sapıtırlar” hükmüne dahil olanların kılıç gibi keskin ve tesirli dilleriyle sözleri, bu ululuğun heybetinden yeis ve hayret kınında kaldı. Bu hünere sahip olup savaş kılıcı gibi şöhret kazanmış olan ünlü kişiler, savaş ve ılgara girişince, onların karşısında “insanlarla cinler birbirlerine yardım etseler bile Kuran’ın bir mislini söyleyemezler” diyerek kıyl ü kaal yüzlerine aciz siperini tuttular.

Gündüz parladıkça, güneş âlemi aydınlattıkça

Ruhları, rahmet ve senalara gark olsun!

“* Hele o bütün bilgilerle hakikatleri nefsinde toplamış olan, ‘Ben Tanrı’nın söyleyen kelamıyım’ diyen... Tanrı’nın galip aslanı, doğularla batıların imamı Ebutalip oğlu Ali... Tanrı’nın salat ü selamı, tehiyyat ve ikramı ona olsun.

Bir padişahlar padişahıdır ki, yaratılış gününün seher çağında

İnsanın yaratılışından maksat, onun yüce varlığıydı.

Bir kerem sahibidir ki, evveli ve zevali bulunmayan Tanrı lütfuyla

Menkabeleri, Kuran’a ziynet oldu.
Vilayet ülkesinin öyle bir emridir ki ta ezelden
Dil ve söz, onu övmek için istidat kazandı.*”

Söz incisinin esasen pek değerli olduğu, belagat incisini inceleyenlerle fazilet çarşısının kuyumcularına... söz ülkesinde şöhret kazananlarla zekâ ve anlayış meydanının binicilerine gizli değildir. Nefis manzum sözler zaten pek uludur, pek kıymetlidir. İmkân dükkânından ondan daha değerli bir meta alınamaz; zaman pazarında ondan daha yüce bir kâr yoktur. Akıl kuyumcusunun gönül eline ondan aziz bir para girmemiş, suretler düzen fikre ondan daha güzel bir yüz görünmemiştir. Bu padişahlara layık incinin değerini kemal sahibi akıllı kişiden başka kimse bilmez. Bu ayarı tam paranın kadrini ve itibarını akıl sahibi kuyumcudan başka kimse anlamaz. Hakikaten de;

Eğer sözden daha değerli bir inci olsaydı
Gökyüzünden yeryüzüne söz yerine o inerdi!

Söz öyle bir meydandır ki, ancak açık zihinlerle koşulup aşılır... öyle bir terazidir ki, ancak anlayışa sahip olan gözlerin elleriyle ağdırılır. Nazım ve nesir fennine ait esaslı kaideler pek çok ve pek sayısızdır. Şairlerin arasındaki aşağılık ve üstünlük, onların ruhî haletlerine, şiir kaidelerini bilmelerine, yerine göre sözü kuvvetlendirmek, yerine göre hafifletmek, yerine göre açmak, yerine göre güzelleştirmek, yerine göre çirkinleştirmek hususundaki maharetlerine göredir. Şairin hüneri; söz sırasında kelimeleri birbirinden ayırmak, birbirine vurmak, fikri muayyen bir hale getirmek, müphem bırakmak, bir sözü öbüründen önce söylemek, yahut sona bırakmak, üstü örtülü geçmek, açığa vurmak, kinayeyle geçiştirmek, apaçık anmak, sözü kısaltmak, uzatmak gibi yerinde yapılması lazım olan şeyleri yerinde yapmakla anlaşılır. Şair, her hususta bunlara riayet edecek, dosdoğru olarak bu ince şeyleri yapmaya dikkat eyleyecektir. Belagat, kalemin ucuna geleni yazıp sözü uzatmak değil, açık sözlerle ve etraflıca söyleyip maksadı anlatmaktır demişler. Maharet sahibi şair, bu ince meselenin künhüne erdi de bu gerekli esası bir kere anladı mı artık sözünün yanağı parlamaya, şiirlerinin güzelliği günden güne artmaya başlar. Nihayet bir dereceye gelir ki, onun bir beyti bir kaside yerine geçer, bir gazeli bir

dîvân makamına kaim olur. Bir kıtayla bir ülkeyi haraca keser, bir rubaiyle bütün âlemin “rub’u meskûn”undan baç alır.

Kafiye tartan şairler, bayraklarını açtılar mı,

İki âlemin hazinesini de kalemle elde ederler.

Hele o hazinenin kilidi yok mu...

Şair olan erin dilinin altındadır!

Bu sözleri söylemekten ve bu mukaddimeyi yazmaktan maksat, Tanrı mezarını arıtsın, kutluluk âleminde derecesini yüceltsin, rahmetli, kutlu şehit, âlimlerin üstünü, ediplerin üstadı, latif şeylerin madeni, Tanrı’ya ait bilgilerin mahzeni, ulu efendimiz, millet ve dinin şemsi Muhammed, Hafız’ın melek huylu yüce zatını anlatmaktır. Onun parlak şiirlerine abıhayat kaynağı bile haset eder, bakir mazmunlarını hurilerle gılmanlar bile kıskanır. Gönüller alan beyitleri Sahban’ın sözlerini, latif ve sehhar nesri Hassan’ın ihsanını unutturmuştur.

Şiirleri, güzellik incisine, cennet bahçelerine benzer...

Gönüllere huzur verir, huzura lezzet bağışlar.

Metin sözleriyle halkın damağına lezzet vermiş, açık ve mânalı şiirleriyle ileri gelenlerin can ağızlarına tat bağışlamıştır. Zâhir ehline aşinalık kapılarını açtığı gibi, şiirleriyle bâtın ehlinin nurlarını artırmıştır. Her işte hale uygun söz söylemiş, herkes için eşsiz ve latif bir mâna incisi delmiştir. Az söze çok mâna sığdırmıştır. Yazılarında estetik kaidelerinin bütün çeşitleri vardır.

“* Bazen sevgi ülkesinin sarhoşlarını aşk ve nazar caddesine sokarak sabır şişelerini kararsızlık taşıyla kırar da şöyle der;

Bizimle ders arkadaşıysan şu sayfaları yıka, sil.

Aşk bilgisi deftere sığmaz (CCIII, B. 1730)

Kâh iradet meyhanesinde tortulu şarap içenleri pir-i mugana gitmeye, meyhane beytülharamında mücavir olmaya teşvik eder:

Bir an bile meyhaneden nam ve nişan bulundukça

Başımız, pir-i muganın yoluna toprak olacak (CXLII, B. 1213)

Onun latif ve şairane tabiatının Selsebil gibi coşup akması, “Cennette bir nehir var ki, Selsebil denir” ayetinin feyzine sahiptir. Feyzini, havas ve avama, büyüklerle küçüklere yaymıştır. Sihri helale benzeyen şiir dizisi natıkanın diline düğüm vurmuş, bir inci dizisine benzeyen fikirleri, denizle

madenin metalarındaki ağırlığı hiçe saymış, keskin zihninden saçılan katreler, zevk ve huzur meclisi bahçelerini "Biz her şeyi su ile dirilttik" zülâliyle yeşertmiş, düşüncesinin gülşeninden esip gelen rüzgârlar, can bahçelerine "Ben Adem'e ruhumdan ruh üfürdüm" mânasını vermiş, fasih sözleri Mesih'in nefesleri gibi gönlü ölmüş kişilere yeni baştan hayat bağışlamış, adeta bir mucize olan ve Kelim'in sözlerine benzeten sözleri, şiir ve inşa Tûr'unda Yed-i beyza göstermiştir. Sanki ilkbahar havası, onun ahlakıyla güzelleşmiş, gülle nesrinin yanağı onun parlak şiirlerinden bezenmiş, şimşadla alabildiğine uzayıp giden hür selvinin boyu, usul büyümeyi ve güzel bir tarzda titremeyi onun isabetli fikrinden, onun yerinde olan tedbirinden elde etmiştir.

Ey düşük, bozuk şiirler yazan, Hafız'a niye haset ediyorsun?

Şiire kabiliyet ve güzel şiir yazma Tanrı vergisi (XXI, B. 189)

Tabiat kuyumcusunda bulunan bütün inci ve mücevherleri hatırasının halvethanesindeki bakirlere vermek üzere nazım dizisine dizdi de kendisini söz elbisesini giyinmiş ve istiare ziynetiyle bezenmiş görünce dilini açıp iddiaya girişerek

Mecnun'un devri geçti, şimdi nöbet bizim.

Bu âlemde herkesin beş günceğiz bir nöbeti var (XVI, B. 141) dedi. Havas ve avamın meclisinde, padişahın hususi halvetiyle yoksulun kucağında, âlimle avamın yurdunda her makamdan oyunlar çıkarıp coşkunluklar gösterdi de dedi ki:

Halvette oturmakta olan Hafız, dün gece meyhaneye geldi.

Ahd ü peymanından vazgeçti, kadeh sevdasına düştü (CXCVIII, B. 1683)

Şüphe kiriyle şehvet gailesinden kurtulmuş ve korunmuş olduğundan yabancının tasarruf eli, o şiirlerin ismet eteğine dokunamadı. Onların iffet çarşaflarını hiç kimse hıyanet parmaklarıyla sıyırıp açamadı. Yüzleri utanmadan, kınanmadan korunmuş olarak kaldı.

Ben eteği bulaşmış bir adamsam, ona ne ziyan var?

Bütün âlem onun ismetine şahittir (XVI, B. 137)*"

Bundan dolayı da cihanı teshir eden gazelleri, pek az bir müddet zarfında, Horasan, Türkistan, ve Hindistan ülkeleri sınırlarına kadar vardı... Gönül çeken şiir kafileleri pek kısa bir zaman içinde Irakayn ve Azerbaycan memleketlerinin köşelerine, bucaklarına yayıldı... rüzgâr esti, Mesih gitti!

Sofilerin sema sohbetleri, onun coşkunluklar veren gazelleri olmadıkça kızışmaz, padişahların meclisleri onun zevkli şiir mezeleri bulunmadıkça bezenmezdi. Hatta onun şevk velvelesi olmadıkça iştiyak sahipleri hayhuy edemez, onun zevk gulgulesi bulunmadıkça şaraba tapanların musiki nağmeleri parlamazdı. Sanki kendisi de kendisini şu beyitlerle övmektedir, anlatmaktadır:

Hafız'ın gazeldeki şairliği bir dereceye erişti ki gökyüzü bile

Zühre'nin nağmelerini hatırından çıkardı.

Akar bir tatlı suya benzeyen şiirini okudun, ezberledin mi dersin ki:

Hafız'ın ruhuna Tanrı'dan binlerce rahmet!

Fakat daima Kuran okuduğundan, padişahın meclisine devam ettiğinden, keşşafla mısbahı haşiyelemekle, metâlii mütalâayla, edebiyat kaidelerini tahsil etmek, Arap şairlerinin dîvânlarını tetkik ve tetebbü etmekle meşgul bulunduğundan bu meşguliyet, kendisini beyit ve gazellerini toplamaktan alıkoydu, bir dîvân tertip edemedi.

Bu yaprakları karalayan, kulların âcizi Muhammed Gülendam –Tanrı geçmiş kusurlarını bağışlasın–, efendimiz ve ulumuz, insanların üstadı, millet ve dinin Kıvam'ı Abdullah'ın –Tanrı, derecelerini en yücelere yüceltsin– ders meclisine birçok defa gittim. Söz sırasında Hafız'a bu eşsiz şiirlerin hepsini bir diziye dizmek gerek... Bu suretle zaman ehlinin boyunlarına gerdanlık olsun, devran gelinlerinin süsleri, ziynetleri tamamlansın dedikçe, o da zamanın uygun olmadığını, çağdaşlarının değer bilmediğini söyleyerek özürler serd ederdi.

Nihayet 791 Hicri'de hayat emanetini kaza ve kader memurlarına teslim ederek varlık pılı pırtısını bu daracık cihan yurdunun dehlizinden çekip çıkardı, pak ruhu yüce âlemin sakinlerine ulaştı, bedeninden ayrıldıktan sonra güzel yüzlü hurül ıynlerle bir yatağa yattı.

Ahmed'in kutlu hicret yılının ebced hesabıyla bâ, sad ve zalinde

Zamanın tek eri Şemseddin Muhammed yüce cennete yürüdü.

Onun tertemiz toprağına uğrayıp mezarını ziyaret edince temizliği ve o mezarın nuraniliğini gördüm.

Onunla eskiden beri hukukumuz vardı, konuşur, görüşür, sevişirdik. Nurları gönüller aydınlatan, faziletleri himmetleriyle kemale eriştiren temiz kalpli ve vefalı dostlar, bu hukuku hatırlatarak beni teşvik ettiler... Bu

kitabın tertibine, bu dîvânın toplanmasına sebep oldular. Varlık bağışlayan, hayır ve cömertliğe sahip olan Tanrı'nın kereminden dilediğim şudur: Bu sözleri söyleyen ve nakledene, dinleyen ve toplayana bu işle meşgul olurken yepyeni bir neşe, sonsuz bir zevk ihsan etsin, kâmil olan feyzi ve umumi lütfuyla kusurlu sözlerinden geçsin. Şüphe yok; Tanrı, dilediği şeyde kudret sahibidir, duaları kabul eder. Muvaffakiyet veren odur, onun yardımı dilenir. Hamd, âlemlerin rabbi Tanrı'ya... rahmet, peygamberlerin sonuncusu Muhammed'e ve tertemiz Ehlibeytine.

GAZELLER

— A —

I

Saki döndür kadehi, herkese sun, bana da ver. Çünkü aşk önce kolay göründü, ama sonradan çok müşküller meydana geldi.

Sabah yeli misk kokusu almak ümidiyle sevgilinin alnına dökülen saçları açınca, o güzel kokulu saçların kıvrımlarından yürekler ne kanlara boyandı!

Pir-i mugan sana, seccadeyi şaraba boya, derse; çekinme, dediğini yap. Çünkü yol ehli, konakların yolundan, yordamından bihaber değildir.

Sevgiliye giden yolun konaklarında nasıl istirahat edebilir, nasıl zevk ve sefaya dalabilirim? Çan, yükleri bağlayın diye feryat edip durmakta.

Kapkaranlık bir gece... dalga korkusu ve bu derece dehşetli bir girdap. Sahilde rahat rahat yolculuk edenler, halimizi nerden bilecekler?

Sevgilinin muradını gözetmeden kendi dileğime uyup yaptığım her iş, beni rüsva edip gitti; nihayet adım kötüye çıktı. Zaten meclislerde söylenip duran sır, nasıl olur da gizli kalır ki?

Hafız, daimi bir huzura ermek, sevgiliye vasıl olmak istiyorsan, ondan gafil olma. Sevdiğine ulaşınca da artık dünyayı bırak, âlemi terk et.

Ela-ya eyyühesaki edir ke’sen ve navilha
Ki ‘ışk asan nemüd evvel veli uftad müşkilha

II

Saki, kadehimizi şarabın nuruyla parlat. Çalgıcı, sen de çal. Çünkü âlem tam istediğimiz hale geldi, bize uydu.

Ey şaraptan aldığımız lezzetten haberi olmayan! Biz, kadehte sevgilinin yüzünün aksini görmüşüz.

Uzun boylu güzellerin işveleri, nazları, salına salına yürüyen selvi boylumuzun cilvelerle gelişine kadar sürer.

Gönlü aşkla diri olan asla ölmez. Biz de âşıkız, şu halde ebediliğimiz âlem ceridesine kaydedilmiştir.

Korkarım, hesap gününde şeyhin helal ekmeği, bizim haram suyumuzdan fazla bir işe yaramayacak, ikisi de bir tutulacak!

Ey rüzgâr, yolun dostların bahçesine uğrarsa, sevgiliye selamımızı arz et, sakın unutma ve tarafımızdan

De ki: Adımızı niçin anmıyor, neden bizi kasten hatırdan çıkarıyorsun? Zaten anılmayacağımız bir zaman gelecek!

Gönlümüzü alan sevgilimizin gözlerine sarhoşluk ne de güzel yaraşıyor. O cihetten bizim de irade ve ihtiyarımızı sarhoşluğa teslim etmişler.

Hafız, gözünden gözyaşı tanelerini saç dur. Belki vuslat kuşu tuzağımıza gelip konar, olur ya!

Yeşil felek deniziyle hilal kayığı bile Hâce Kıvam'ımızın nimetine gark olmuştur.

Saki benur-ı bade berefruz cam-ı ma
Mutrib bigu ki kar-ı cihan şud bekam-ı ma

III

Sofi, gel... kadehin aynası tertemiz. Gel de lal renkli şarabın arılığını gör, neşesini, zevkini seyret!

Anka kimseye avlanmaz, tuzağını topla. Burada tuzağın eline havadan başka bir şey geçmez.

Eldeki fırsatı ganimet bilmeye çalış. Adem bile nasibi tükenince cenneti terk etti.

Âlem meclisinde bir iki kadeh çek, sonra yürü git; yani daimi vuslata tamah etme.

Gönül, gençlik çağı geçti, hayattan bir gül deremedin. Artık kocalıkta bir şey yap bari.

Eşiğinde çok hizmetler ettik, sende hayli hakkımız var. Sen de köleyi, merhamet et de bir gör, gözet!

* Perdenin içyüzündeki sırrı sarhoş rintlere sor. Bu hal, makamı yüce zahitte yoktur.

Hafız, şarap kadehinin mürididir, ey seher yeli, bu kulun kulluğunu Cam Şeyhi'ne arz et!

Sufi biya ki ayine şafist camra
Ta bingeri şefa-yı mey-i lal-famara

IV

Gönül elden gidiyor, ey gönül sahipleri. Allah için yardım edin. Yazıklar olsun, gizli dert açığa çıkacak!

Gemimiz oturmuş, hareketten kalmış. Ey muvafık rüzgâr kalk, es. Belki aşina sevgilinin yüzünü bir daha görürüz.

Dostum, feleğin on günlük sevgisi masaldan, hikâyeden ibarettir. Dostlara iyilik etmek için şu on günlük fırsatı ganimet bil!

Bülbül dün gece gül ve şarap meclisinde, sarhoşlar, uyanın... sabah şarabını getirin diye ne güzel de şakıdı...

İskender'in aynası şarap kadehidir. Bir bak da sana Dara saltanatının akıbetini göstersin.

Ey kerem ve ihsan sahibi, selamettesin, sağ esensin. Buna şükret de yoksul biçareyi bir günceğiz olsun sor, soruştur!

İki cihanın da istirahatı, şu iki sözün tefsirinden ibarettir: Dostlara mürüvvet, düşmanlarla geçim!

Bize iyi ad, san kazanma civarına yol vermediler. Beğenmiyorsan takdiri değiştir!

Zahidin "kötülüklerin aslı" dediği o üzüm suyu yok mu... bize kız oğlan kızları öpmeden daha hoş, daha tatlı!

Elin daraldığı vakit, yoksulluğa düştüğün zaman içmeye, sarhoş olmaya çalış. Çünkü bu varlık kimyası, yoksulu Karun yapar.

* Serkeşliğe kalkışma sakın. Avucunda mermeri bile balmumu gibi eriten sevgili gayrete gelir, kıskanır da seni mum gibi yakar, yandırır.

Farsça söyleyen güzeller, adamın ömrüne ömür katarlar; Saki, zahit rintlere müjde ver!

Ey eteği temiz şeyh, bizi mazur gör. Hafız, bu şaraba bulaşmış hırkayı kendiliğinden giymedi ya!

Dil mireved zi destem sahib-dilan Hudara
Derda ki derd-i pinhan hahedşud aşikâra

V

Saki, kalk... kadehi doldur, sun. Dünya gamının başına toprak saç!

Şarap kadehini elime ver de bu gök renkli hırkayı üstümden atayım.

Sarhoşluk akıllılara göre kötü bir şöhrettir, ama biz şanı, şöhreti zaten istemiyoruz ki.

Şarap sun, ne vakte dek sürecek bu gurur yeli? İnsanı böyle şeylerle aldatan nefsin, toprak başına!

Ağlayıp inleyen gönlümün ahındaki duman, bu ham ve donmuş kişileri yaktı, yandırdı.

Deli gönlümün sırrına mahrem olacak ne halktan kimse var, ne ileri gelenlerden!

Yalnız, gönül avutan sevgiliyle hatırım hoş. O, benim gönlümden sabrı, rahatı bir uğurdan aldı, götürdü.

O gümüş endamlı sevgiliyi gören, artık çayırdaki selviye bakamaz.

Hafız, nihayet günün birinde mutlaka muradına erişmek istersen, gece gündüz şiddetlere, mihnetlere sabret.

Sakiya berhiz-u berdih camra
Hak ber ser kun gam-ı eyyamra

VI

Gül bahçesine yine gençlik çağının parlaklığı geldi. Güzel nağmeli bülbüle yine gül müjdesi erişti.

Ey sabah rüzgârı, terütaze yeşilliğe uğrarsan; selviye, güle, fesleğene selamımızı götür.

Şarap satan muğbeçe böyle cilvelenip durursa, meyhane kapısını kirpiklerimle süpürürüm.

* Amber gibi güzel kokulu, simsiyah ve büklüm büklüm saçlarını ay yüzüne çevgân yapan güzel, zaten hayran olup kalmışım, beni ıstıraba düşürme, başımı büsbütün döndürme.

Korkarım, tortulu şarap içenlere gülen, onlarla alay eden bu kavim, meyhane havasıyla imanını da elden çıkarır.

Tanrı erlerine dost ol. Nuh’un gemisinde öyle bir toprak var ki, tufanı bile bir damlacık su sayar!

Son yatacağı yer bir iki avuç topraktan ibaret olan kişiye de ki: Sarayını, çardağını göklere kadar yükseltmeye ne hacet var?

Feleğin evinden çık, oradan ekmek isteme. Bu zalim, nihayet konuğunu öldürür.

** Benim Ken'an Ayı'na benzeyen güzelim, Mısır saltanatı eline geçti, artık zindanı terk etmenin tam vakti.

Hafız, şarap iç, rintlikte bulun, hoş ol... fakat başkaları gibi Kuran'ı tezvir tuzağı yapma!

Revnak-ı 'ahd-ı şebabest diger bustanra
Miresed müjde-i gul bulbul-i hoş-elhanra

VII

Ben nerde, nefsini ıslah etmek nerde? Aradaki aykırılığa bak, yol nerden nereye gidiyor?

Salihlikle takvanın rintlikle ne münasebeti var? Vaiz dinleme nerde, rebap sesini dinleme nerde?

İbadet yerine gitmeden, riya hırkasını giymeden usandım artık. Muğların manastırı nerde, halis ve saf şarap nerde?

Vuslat zamanı gelip geçti, hatırası kaldı. Allah selamet versin... nerde kaldı o cilveler, ne oldu o azarlayışlar?

Düşmanların gönlü, sevgilinin yüzünden ne haz duyabilir? Sönmüş mum nerde, güneş nerde?

Sevgilinin çene çukuruna pek bakma, yolda kuyu var. Gönül, bu aceleyle nereye koşup gidiyorsun?

Basiretimizin sürmesi eşiğinin toprağıdır. Emret, biz bu kapıdan nereye gidelim?

Sevgili, Hafız'dan karar isteme, uyku bekleme, karar ne demek, sabretme de ne, uyku da nerde ki?

Salah-ı kar kuca vu men-i harab kuca
Bibin tefavut-ı reh ez kucast ta be kuca

VIII

O Şirazlı güzel, bize iltifat eder, gönlümüzü alır, aşkımızı kabul eylerse; yanağındaki kara bene Semerkand'ı da bağışlarız, Buhara'yı da!

Saki, o kalan şarabı sun. Çünkü cennette ne Rüknâbad suyunun kıyısını bulabilirsin, ne de Gülgeşt-i Musalla'yı.

Feryat, feryat... bu şuh, bu cilveli, bu şehri birbirine katan kara kaşlı, kara gözlü güzeller, sabrımızı öyle bir yağmaladılar ki; Türkler de hân-ı yağmayı ancak öyle kapışır, öyle yağmalarlar.

Ben o Yusuf'un günden güne artan güzelliğinden anladım ki, aşk Zeliha'yı bile ismet perdesinden çıkarır.

Bana kötü söz söyledin, razıyım. Tanrı affetsin. İyi söyledin, ama o şekerler çiğneyen lal renkli dudağa acı söz yaraşıyor mu?

Sevgili, nasihatimi dinle. Saadetli, bahtiyar gençler bilgili yaşlıların nasihatini dinlerler.

* Sevgilinin güzelliği, bizim noksan aşkımızdan müstağnidir. Güzel yüzün düzgüne, allığa, bene, rastığa ne ihtiyacı var?

* Musikiden, şaraptan bahset. Zamanın sırrına ait münakaşaya pek girişme. Çünkü bu muammayı felsefeyle kimse halletmedi de, edemez de!

Hafız, gazel söyledin, inciler deldin. Gel, şimdi bir de güzelce oku, felek Süreyya yıldızını senin bu inci dizine saçsın.

Eger an turk-i Şirazi bedest ared dil-i mara
Be hal-i hinduyeş bahşem Semerkand-u Buharara

IX

Sevgili, güzellik ayı yüzünden ziyalanmakta; güzellik çene çukurundan şeref bulmakta.

Acaba bizim hiçbir yere dağılmayan, ancak sende olan düşüncemizle senin dağınık zülfün ne vakit bir araya gelecek; ne vakit bu muradımıza erişeceğiz?

Dudağa gelmiş can, seni görmek dileğinde. Geriye mi dönsün, çıksın mı; fermanın nedir?

Bizim yanımıza uğrayınca eteğini topraktan, kandan sakın. Çünkü bu yolda birçok kurbanın var!

Dostlar! Gönül, sırrını faş ediyor. Aman, sevgiliye haber verin, merhamet etsin, ben de kurtulayım, siz de kurtulun!

Gözünün hüküm sürdüğü devirde hiç kimse zahitlikten faydalanmadı, herkes o gözlere âşık oldu. Sarhoş gözlerinin de zahitlik satmaması, âşıklara bakması daha iyi.

Uykulara bulanmış bahtımız galiba uyanacak. Çünkü parlak yüzün, bahtımızın gözüne su serpti!

Yanağından sabah rüzgârına bir deste gül yoldaş et de gönder... Belki ayağını bastığın gül bahçesinin toprağından bir koku duyarız.

Ey Cem meclisinin sakileri, zamanınızda kadehiniz şarapla dolmadı, ama yine ömrünüz uzun olsun, muradınıza erişin!

Ey yıldızı yüce padişahlar padişahı, Tanrı için olsun bir himmet et de, yıldız gibi ben de sarayının toprağını öpeyim!

* Sevgili, Hafız bir dua etmekte, işit ve amin de. Dilerim, şeker saçan dudağın bize kısmet olsun!

* Ey seher yeli, Yezdlilere tarafımızdan de ki: Hakkınızı tanımayan, gözetmeyen kişilerin başı, çevgânınızın topu olsun!

* Sizden uzağız, ama yine padişahınızın kuluyuz, yine sizi övmekteyiz.

Ey furug-ı mah-ı husn ez ray-ı rahşan-ı şuma
Ab-ı ruy-ı bubi ez çah-ı zenehdan-ı şuma

X

Ey seher yeli, o güzel ceylana mülâyemetle söyle; bizi dağlara, ovalara salan sensin!

Ömrü uzun olasıca şekerci, bilmem ki neden, şekerle beslenen duduyu bir arayıp sormaz!

Ey gül, yoksa güzelliğinin verdiği gurur müsaade mi etmiyor, neden şeyda bülbülün halini bir kerecik olsun sormuyorsun?

Nazar ehli; güzel huyla, lütufla avlanabilir. Akıllı kuşu bağla, tuzakla tutmak imkânı yoktur.

Sevgilinle oturup şarap içtiğin vakitte, bari senden nasibi olmayan dostları hatırla.

Bilmem ki neden; selvi boylu, kara gözlü, ay yüzlü güzeller kimseye bir aşinalık göstermiyorlar?

Güzelliğinde hiçbir ayıp, hiçbir noksan yok. Ancak şu kadarcık bir şey söylenebilir: Sevgiden anlamıyorsun, vefasızsın!

Gökyüzünde Zühre, Hafız’ın şiirlerini terennüm ederek İsa’yı bile oynatsa şaşılmaz doğrusu.

Saba be lutf bigu an gazal-i ra’nara

Ki ser be kuhu beyaban tu dadei mara

XI

O güzellik padişahının yanında bulunanlara bu dileği kim bildirecek? Padişahlık şükranesi olarak, yoksulu gözden çıkarmasın.

Şeytan huylu engelden Tanrı'ya ağlayıp yalvarmadayım, belki Hak rızası için o şihap bir yardım eder.

Yanağını parlattın mı bütün âlemin gönlünü yakıyorsun. Fakat bundan sana ne fayda var? Niçin herkesle iyi geçinmiyorsun?

Sevgili, siyah kirpiklerin kanımıza girmeyi emrettiyse, onların hilesine kapılıp yanılma; bir düşün, taşın!

Bütün gece şunu ummaktayım: Seher yeli, aşina âşıkı, aşinaların haberini getirerek belki memnun eder.

* Sevgili, parlayan ay gibi yüzünle, gönül kapan selvi gibi boyunla âşıkların başına kopardığın bu kıyamet ne?

* Allah için olsun, seher vakitlerinde kalkan Hafız'a bir yudumcuk şarap ver de duasını al, seher çağlarındaki dua makbuldür.

Be mulaziman-ı sultan ki resaned in du'ara
Ki be şukr-i padşahi zi nazar meran gedara

XII*

Dün gece pirimiz, mescitten meyhaneye geldi. Yoldaşlar, bundan sonra ne yapalım, ne tedbirde bulunalım ki?

Biz müritleriz. Pirimiz meyhaneye yüz tutunca, biz nasıl kıbleye yöneliriz?

Artık biz de muğların harabatına konalım, orayı yurt edinelim; ezelden takdirimiz böyleymiş!

Eğer akıl, zülfüne bağlanan gönlün ne hoş bir halde olduğunu bilse; bütün akıllar bizim zincirlerimize düşmeye, divane olmaya çalışırlardı.

Güzel yüzün, bize lütfedip güzellikten bir ayet, bir bürhan gösterdi. O zamandan beri bizim tefsirimizde her söz güzellikten, letafetten ibaret.

Bütün gece çektiğimiz ateşli ahlarla bütün gece dinmeyen gönül ateşimiz, acaba bir gececik olsun yüreğine tesir eder mi ki?

Hafız, artık sus. Ah okumuz gök kubbesini bile delip geçer. Canına acı, okumuzdan sakın.

Duş ez mescid suy-i meyhane amed pir-i ma
Çist yaran-ı tarikat badezin tedbir-i ma

— B —

XIII

Sevgiliye dedim ki: Ey güzeller padişahı, bu garibe acı. Dedi ki: Yoksul garip, gönül havasına uyar, gönül peşine düşerse, yolunu azıtır gider.

Bir an olsun dur, geçip gitme, dedim. Evde yetişen, yabancılarla düşüp kalkmayan bir kişi bu kadar garibin derdine nasıl takat getirebilir, dedi.

Garip, dikeni döşek edinir, taşı yastık yaparmış. Padişahın üstünde yattığı sincap kürküne yan gelmiş, uyumuş olan bir nazeninin umurunda mı?

Ey zincire benzeyen saçları, bunca aşina âşıkın mekânı olan sevgili, kızıl yanağına öyle misk gibi simsiyah ve eşsiz ben ne de güzel yaraşmış.

Sevgili, ay gibi yüzünde şarabın aksi, ağustos gülü üzerinde erguvan yaprağının eşsiz güzelliği gibi görünmekte.

Nigâristanda misk gibi nakışlara şaşılmazsa da senin yanağının etrafında o karınca gibi ince nakışlar pek şaşılacak bir güzellikte!

Alnına dökülen ve gece renginde olan saçları garipler akşamı dilber! Bu garip, seher çağlarında ağlayıp inlerse; bu ağlayıştan, bu inleyişten çekin, dedim.

Dedi ki: Hafız, aşinalar bile hayret makamındayken senin gibi garibin hasta ve miskin bir hale düşmesinden daha tabii ne olabilir?

Guftem ey sultan-ı huban rahm kun ber in garib
Guft der dunbal-i dil reh gum kuned miskin garib

XIV

Sabah oluyor, bulut göğe perde çekti, hava sümbüli. Arkadaşlar, şarap getirin, şarap!

Çiğ tanesi lalenin yanağına damlamakta. Dostlar durmayın, getirin şarabı!

Çayırlıktan cennet yeli esiyor. Haydi, her an halis şarap için!

Gül çimenlikte zümrüt tahtını kurdu. Sen de ateş gibi lal renginde kızıl şarabı ele al.

Eğer meyhanenin kapısını kapadılarsa, ey bağlı kapıları açan Tanrı, lütfet, aç!

* Canımızda ve yanmış, kebap olmuş gönüllerin yaralarında dudaklarının ne kadar tuz hakkı var.

Böyle bir mevsimde meyhaneyi kapatırlarsa, şaşılır doğrusu.

* Hafız gibi, peri bedenli sakinin yüzüne bakarak halis ve berrak şarabı çek gitsin!

Midemed subh-u kuleh best sehab
Es sabuh es sabud ya ahbab

XV

Devlet sabahı açılmakta... güneşe benzer kadeh nerde? Ele bundan daha âlâ bir fırsat nerden geçecek? Sun şarap kadehini!

Evde ağyar yok. Saki yar, çalgıcı latifeler etmekte. İşret mevsimi, kadehin döneceği zaman, gençlik çağı...

* Hususi bir halvet, emniyetli bir yer, gönül açan bir seyrangâh... Yarabbi, bunları uyanıkken mi görüyorum, yoksa uykuda rüya mı görmekteyim?

İç açmak, neşeye güzellik vermek için erimiş lalle altın kadehi mezcetmek pek hoş, pek münasip.

Anlayışlı tabiat bezeyicisi, şarabın letafetini düşündü de gül suyundan daha hoş olduğunu anlayıp, gül suyunu ne de hoş bir surette gül yaprağının gönlünde gizledi.

Dilberle saki el çırpmakta, çalgıcı raks etmekte... Sakinin bakışı şaraba tapanların gözlerinden uykuyu uçurdu gitti!

O ay, Hafız'ın incilerine müşteri olalı, rebap sesi her an ta Zühre'nin kulağına kadar varmakta!

* Dünyaları ihsan eden padişah neşe meclisinde ilhamla konuşmakta, latifeci ve tatlı sözlü Hafız da hazırcevaplık etmekte, nükteler yapmakta!

Subh-ı devlet midemed ku cam hemçun aftab
Fursati zin bih kuca yabem bidih cam-ı şerab

XVI

Gönül, onun muhabbetinin haremidir; göz, yüzüne ayna tutmaktadır.

İki cihana da baş eğmediğim halde, boynum onun minnet yükünün altında.

Sen Tuba’yı düşünmedesin, biz sevgilinin boyunu. Herkesin düşüncesi, himmetincedir.

Ben eteği bulaşmış bir adamsam, ona ne ziyanı var? Bütün âlem onun ismetine şahittir.

O haremde ben kim oluyorum ki, sabah rüzgârı bile hürmete değer hareminin perdeciliğini yapmakta.

* Göz penceresi hayalinden hali kalmasın. Çünkü bu bucak, ancak onun halvet yeri.

* Yeşilliği bezeyen her taze gül, onun sohbetinin renginden, onun dostluğundan, kokusundan bir eser. Hepsi rengi, kokuyu ondan kazanmış.

Mecnun’un devri geçti, şimdi nöbet bizim. Bu âlemde herkesin beş günceğiz bir nöbeti var!

Âşıklık saltanatı, neşe hazinesi... Hulasa nem varsa, hepsi onun himmetiyle.

* Ben ve gönül, yok olacakmışız. Varsın olalım, ne korkumuz var? Maksat, bu arada onun selameti.

Hafız’ın zahiri yoksulluğunu görme. Gönlü, onun sevgi hazinesi.

Dil sera-perde-i mahabbet-i ost
Dide ayinedar-ı tal’at-i ost

XVII

Başımızı sevgilinin eşiğine koymuş, onun her dileğine razı olmuşuz. Başımıza her ne gelirse, onun dileğiyle gelir.

Sevgilinin yüzüne karşı aydan, günden aynalar kodum, ama benzerini göremedim.

Sabah rüzgârı bizim daralmış gönlümüzü nasıl açabilir? Koncanın kıvrım kıvrım yaprakları gibi birbiri üstüne sarılmış, kat kat!

Bu, rintleri yakıp yandıran ibadet yurduna yalnız ben testi getirmiyorum. Bu yurtta nice başlar var ki, eşiğine taş, toprak olmuş!

Amberler saçan saçlarını mı taradın? Rüzgâr güzel kokular saçarak esmekte, topraktan amber kokuları çıkmakta.

Bahçedeki her gül, yüzüne kurban olsun... ırmak kıyısındaki her selvi fidanı, boyuna feda olsun!

Yüzünü hatırladım, herhalde muradım olacak. Çünkü iyi faldan sonra iyilik zuhur eder.

Neşeyi anlatmada natıkanın bile dili tutulmuş... beyhude yere söylenip duran dili kesik kalem nerden anlatacak?

Hafız’ın gönlü heves ateşine şimdi düşmedi. Kendi kendine biten laleler gibi ezelden dağlı!

Ser-i iradet-i ma v’astan-ı hazret-i dost
Ki her çi ber ser-i ma mireved iradet-i ost

XVIII

O esmer güzeli dünyanın bütün şirinliğine, şarap renginde güzel gözlere, gülümseyen dudaklara, neşeli bir gönüle maliktir.

Ağızları tatlı güzeller padişahtır, ama sevgilim zamanın Süleyman’ıdır, hatem de ondadır.

O buğday renkli benizdeki misk gibi kara ben yok mu? Adem’in yolunu vuran tanenin sırrı tamamıyla o bende!

Dostlar, sevgilim gidiyor. Bu yaralı gönülle ben ne yapacağım? Merhemim de onda.

Güzel yüz, hünerdeki kemal, temiz bir bilgi... Hulasa iki âlemin de tertemiz erlerinin himmetine mazhar.

Bu nükteyi kime söyleyebilirim: O taş yürekli, İsa nefesine sahip olduğu halde bizi öldürdü!

Hafız, inananlardandır... onu ulu tut. Çünkü nice büyük ruhların ihsanına, feyzine sahip!

An siyeh çerde ki şirini-i a’lem ba ost
Çeşm-i mey-gun leb-i handan dil-i hurrem ba ost

XIX

Sevgilinin diyarından gelen ve mektup getiren bu güzel haberci, adeta onun miskler kokan siyah hattından bize bir can hamaili getirdi.

O haberci, sevgilinin ululuğundan, güzelliğinden ne güzel nişaneler vermekte... yüceliğini, vakarını ne hoş anlatmakta.

Ona muştuluk olarak gönlümü verdim, ama sevgiliye saçtığım bu kalp akçeden dolayı da utanıp durmaktayım.

Tanrı’ya şükrolsun, bahtımız uygun geldi de sevgilinin bütün işi gücü, dileğimizce oldu.

Ne feleğin dönüşünde bir irade ve ihtiyar var, ne ayın devrinde. Onlar, sevgilinin iradesiyle dönmekteler.

Fitne yeli iki âlemi birbirine katsa, biz yine göz ışığımızı sevgiliyi bekleme yolundan ayıramayız.

Ey sabah rüzgârı, bana sevgilinin geçtiği yoldaki iyi bahtlı topraktan bir parçacık getir de gözüme sürme edeyim.

* Niyaz başımızı dostun aşk eşiğine koymuşuz. Sevgilinin kucağında kim tatlı bir uykuya dalabilir?

Düşman, Hafız hakkında kötü söylerse, ne korkum var? Tanrı’ya şükürler olsun, sevgiliden utanacak bir işte bulunmadım.

İn peyk-i hoş-haber ki resid ez diyar-ı dost
Vaverd hırz-ı can zi hat-ı müşk-bar-ı dost

XX

Hoş geldin ey iştiyak çekenlere haber getiren... sevgiliden bir haber ver de canımı, seve seve onun adına feda edeyim.

Dostun şekerinin, bademinin aşkıyla tabiatımın dudusu, kafese düşmüş bülbül gibi daima hayran, daima perişan bir halde.

Saçı tuzak, beni tane. Ben de bir tane dileğiyle dostun o tuzağına düşmüştüm.

Kim benim gibi, sevgilinin kadehinden bir yudumcuk şarap içerse, öyle sarhoş olur ki; başını mahşer sabahına kadar kaldıramaz.

İştiyakımın cüzi bir miktarını bile anlatmamaktayım. Çünkü sevgilinin üstüne bundan fazla düşmek, başını ağrıtır.

Elime fırsat düşerse, sevgilinin ayaklarından şeref bulan yolun toprağını tutya gibi gözlerime çekerim.

Ben vuslatına mailim, o ayrılık istemekte. Sevgilinin dileği olsun diye kendi dileğimden geçerim.

Hafız, derdiyle yan, dermansız bir hale düş, o halde kal. Çünkü zaten sevgilinin derman kabul etmez derdine bir deva yok ki!

Merhaba ey peyk-i muştakan bidih peygam-ı dost
Ta kunem can ez ser-i ragbet feda-yı nam-ı dost

XXI

Gel, gel... emel köşkü pek temelsiz. Şarap getir, ömrün yapısı yel üstüne kurulmuş.

Himmetine kulum, himmetine köleyim o kişinin ki, gök kubbe altında taalluk rengini kabul eden her şeyden hürdür, bağlanılabilecek her şeyden kurtulmuştur.

Sana ne söyleyeyim? Dün gece sarhoş ve harap bir haldeyken meyhanede gayb âleminin meleği, bana ne müjdeler verdi:

* Bir ay yüzlüye mi gönül verdin ki? Çünkü gönül, bütün dertlerden onun sevgisiyle kurtulur, şad olur.

Ey makamı Sidre olan yüce bakışlı doğan, durağın mihnetlerle dopdolu olan bu bucak değil.

Sana arşın korkuluğundan ıslık çalıyorlar. Bilmem ki, bu tuzakta ne var? Ne buldun burada, buraya bu kadar yapıştın?

Bir nasihat vereyim, dinle ve tut. Bu sözü tarikat pirimden duydum, ondan hatırımda kaldı.

Dönek tabiatlı dünyadan ahde vefa umma. Çünkü bu kocakarı, binlerce damada gelindir.

Dünya gamını yeme. Nasihatini hatırından çıkarma. Bu aşk nüktesini bir yol erinden duyup belledim:

Tanrı tarafından verilen kısmetine razı ol, alnını kırıştırma, ihtiyar kapısını ne sana açtılar, ne bana!

Gülün gülümsemesinde ahde vefa nişanesi yok. Ağla bülbül, ağla ki; tam ağlanacak iş, tam feryat edilecek çağ.

Ey düşük, bozuk şiirler yazan! Hafız’a niçin haset ediyorsun? Şiire kabiliyet ve güzel şiir yazma Tanrı vergisi.

Biya ki Kasr-ı emel saht sust bunyadest

Biyar bade ki bunyad-ı ö’mr bebadest

XXII

Hayalini kurdukça şaraba ihtiyacımız mı var? Küpe, başının çaresine bak, de; meyhane yıkıldı, artık oraya gitmemize lüzum yok.

Cennet şarabı da olsa yere dökün. Sevgili olmadıkça içilen her tatlı şey, azabın ta kendisi:

Yazıklar olsun... Sevgili gitti. Ağlayan gözlerimdeki kaşının, gözünün nakşı da ancak su üstüne çizilmiş bir nakıştan ibaret.

Ey göz, uyan. Bu uyku yerinde, şu daimi sel oldukça emin olmaya gelmez.

Sevgili, senin yanından apaçık geçip gider, senden gizlenmez. Fakat ağyar görür diye nikap tutunmakta.

Gül, rengin yanağını latif bir surette terlemiş görünce haset ateşlerine daldı, gönül gamıyla gül suyuna gark oldu.

Senin yolun ne yoldur, makamın ne makamdır ki, ona nispetle uçsuz bucaksız bir denize benzeyen gök bile serabın ta kendisi.

Aklımın bucağında nasihat girecek bir yer arama. Bu bucak, çeng ve rebap nağmeleriyle dopdolu.

Hafız, âşık ve rintse, güzellere hayransa, ne çıkar ki? Birçok tuhaf hal vardır ki, gençlik çağının icaplarındandır.

Mara zi hayal-i tu çi perva-yı şerabest
Hum gu ser-i hod gir ki humhane herabest

XXIII

Yüce, güzel ve ebedi cennet bahçesi dervişlerin halvetidir; ululuğun, saadetin sermayesi onlara hizmet etmektir.

Acayip tılsımları olan uzlet hazinesi, uluların rahmet nazarlarıyla açılır.

Rıdvan’ın kapıcılık ettiği cennet köşkü, onların zevk ve neşe çimenliğinden bir görünüş, bir numunedir.

Parıltısıyla kapkara kalbi altın haline getiren şey dervişlerin sohbetindeki kimyadır.

* Güneşin bile ululuk tacını çıkarıp önüne koyduğu ululuk, dervişlerin ululuğudur.

Zevale düşme kaygısı olmayan devlet, ancak dervişlerin devletidir, bunu böyle duy.

Hâlâ baş aşağı batıp gitmekte olan Karun hazinesi, belki okumuşsundur, dervişlerin kahrı yüzünden battı ve hâlâ da batıp gider.

Ey zengin, bu kadar ululanma. Başın da dervişlerin himmetiyle sağdır, paraya da onların sayesinde nail oluyorsun.

Padişahların dualarla diledikleri murat yüzü, dervişlerin ayna gibi olan yüzlerinde görünür.

* Âlemi bir uçtan bir uca zulüm askeri kaplamıştır. Fakat ezelden ebede kadar fırsat yine dervişlerin elindedir.

Hafız, burada edebini takın. Padişah ve sultan bile dervişler huzurunda kuldur.

Eğer ezeli abıhayat istersen halvet kapısını bırakma. Çünkü abıhayat kaynağı, dervişlerin halvetlerinin kapısındaki topraktadır.

* Zamanın Asaf'ının nazarına kulum. Sureti zengin, ama sireti dervişlerin sireti.

Ravza-i huld-i berin halvet-i dervişanest
Maye-i muhteşemi hidmet-i dervişanest

XXIV

Âlemde senin kapından başka bir penahım, bu kapıdan başka başvuracağım yer yok.

Düşman kılıç çekti mi onunla savaşmaz, siperimizi atarız. Çünkü feryattan, ahdan başka kılıcımız yok ki.

Niçin meyhaneden yüz çevireyim? Cihanda bana bundan daha iyi yol yordam olamaz.

Zaman ömrünün harmanına ateş salarsa, de ki: Yak, zaten bence ömür harmanının bir saman çöpü kadar bile değeri yok.

O suna boylu selvinin hırsızlama bakan nergislerine kul olayım. Gurur şarabından öyle sarhoş ki, kimseye iltifat etmiyor.

Kimseyi incitme de dilediğini yap. Şeriatımızda bundan başka günah yok.

Ey güzellik ülkesinin padişahı, dizginini kas da at sür; hiçbir yol başı yok ki, orada senden adalet isteyen birisi olmasın.

Her tarafta bir tuzak görmedeyim, onun zülfünün himayesinden başka bir sığınağım yok.

Hafız'ın gönül hazinesini zülfe, bene verme. Böyle işler her kara kölenin, her kadri bilmezin harcı değil!

Cuz astan-ı tuem der cihan penahi nist
Ser-i mera becuz ez nalei vu ahi nist

XXV

Sofi, şarabın parıltısıyla gizli sırları bildi. Herkesin içyüzünü bu lal ile bilebilirsin.

Gül mecmuasının kadrini bülbül bilir. Her kitap okuyan, mânasını anlamaz ki.

Ey akıl defterinden aşk ayetini öğrenmeye çalışan! Korkarım bu ince meselenin künhüne eremeyeceksin.

İki âlemi de tecrübeli gönüle arz ettim; senin aşkından başka her şeyi fani bildi.

Yemen'den gelen nefesin kadrini bilen kişi, nazarıyla taşı toprağı lal ve akik haline getirir.

Artık halktan pervam kalmadı, çünkü muhtesib de gizli işreti öğrendi, şarabın tadını aldı!

Sevgili, zevk ve huzura erişmemizi şimdilik münasip bulmadı; yoksa gönlümüzün dileğini anlamadı değil.

* Şarap getir. Çünkü güz rüzgârının yağmacılığını bilen, cihan bahçesindeki güle güvenmez.

Hafız, tabiat-ı şairanesinden alıp meydana getirdiği bu inci dizisini Asaf-ı Sâni'nin lütfu ve mürüvvetinin eseri bildi.

Sufi ez pertev-i mey raz-ı nihani danist
Gevher-i her kes ezin la'l tevanidanist

XXVI

Şimdi gülün elinde saf şarap kadehi var. Bülbül, yüz binlerce dille onu övüp duruyor.

Sen de şiir defterini iste, çayırlığın, çimenliğin yolunu tut. Medresenin zamanı, keşfin keşşafın sırası değil.

Halkı bir yana bırak, yalnızlığı ihtiyar et. Anka’dan ibret al, bir köşeye sığınıp gizlenenlerin şöhreti Kaf’tan Kaf’a bütün âlemi kaplar.

Medrese fakihi dün sarhoştu. Şarap haramdır, ama vakıf malını yemeden ehven, diye fetva verdi.

Tortulu, yahut saf şarap senin hükmünde değil. Bunu saki bilir ve sakimiz ne yaparsa, lütfun ta kendisidir.

Şairlik taslayanların laflarıyla bizimle aynı derecede olan şairlerin şiirleri, hasır örenlerle altın sırmalı kumaş dokuyanların hikâyesinin aynıdır.

Hafız, sus ve kızıl altına benzeyen bu nükteleri muhafaza et. Çünkü şehir kalpazanı sarraftır, anlar da çalar ha!

Kunun ki her kef-i gul cam-ı bade-i safest
Be sed hezar zeban bulbuleş der evsafest

XXVII

Bahçeme çam ve selvi dikmeye ne ihtiyacım var? Evimizde yetişen şimşirimiz kimden aşağı ki?

Nazlı yavru, hangi mezhebe girdin ki, sence kanımız ana sütünden daha helal!

Gamın suretini ta uzaktan gördün mü şarap iste. Tecrübe ettik, anladık, gamın devası şarap.

Pir-i muganın kapısından niçin baş çekeyim? Devlet o tapıda, işlerin gelişmesi o kapıda.

Dün akşam beni vuslatına nail edeceğine dair söz verdi, fakat sarhoştu. Bugün bilmem ne diyecek, yine başında bilmem ne hava var?

Aşk gamı, ancak bir hikâyecik. Fakat şaşılacak şey şu ki; hangi dilden duyarsam duyayım, tekrarlanmamış, yepyeni söyleniyor gibi!

Şiraz, Rüknâbad ırmağı, bu hoş rüzgâr... Kusura bakma, yedi iklimin yanağında bir ben!

Hızır’ın suyu ile bizim suyumuz arasında fark var. Hızır’ın abıhayatı karanlıklar diyarından coşuyor. Bizim Rüknâbad ırmağımızın kaynağı Allahuekber tepesi.

Yoksulluk ve kanaat şerefini terk etmeyiz. Padişaha söyleyin; rızk mukadderdir.

Hafız, kalemin ne tuhaf bir nebat dalı ki, meyvesi gönüle baldan da tatlı geliyor, şekerden de!

Bag-ı mera çi hacet-i serv-u sanovberest
Şimşad-ı hane-perveri ma ez ki kemterest

XXVIII

Ey bülbül, benimle yoldaş olmak niyetindeysen, bana dost olmak hevesini güdüyorsan ağla, inle. İkimiz de âşıkız, işimiz ağlayıp inleme.

Sevgilinin saçlarından esip gelen rüzgârların estiği yerde artık Tatar diyarındaki nafelerden bahsedilir mi?

Şarabı sun da riya elbisesini boyayalım. Çünkü adımız ayık, ama gurur kadehinin sarhoşlarıyız.

Zülfüne tutulmayı düşünmek, her ham kişinin harcı değil. Zincirlere bağlanıp yürümek ayyarlık yoludur.

Aşkı meydana getiren, gizli ve latif bir şeydir. Onun adı ne lal dudaktır, ne yeni terlemiş bıyık ve sakal!

Kişinin güzelliği gözle, saçla, yanakla, benle olmaz. Gönül elde etmede binlerce nükte var!

* Hakikat kalenderleri, hünersiz kişinin giydiği atlas kaftanı yarım arpaya bile almazlar!

Eşiğine ulaşmak müşkül. Evet, ululuk göğüne çıkmak güç bir iş!

Seher çağı, gözünün vuslata işaret ettiğini rüyada görüyorduk. Ne güzeldir uyanıklıktan yeğ olan öyle bir uyku!

Hafız, sevgilinin gönlünü ağlayıp inlemenle incitme... yeter artık. Ebedi kurtuluş kimseyi incitmemededir.

Binal bulbul eger ba menet ser-i yarist
Ki ma du aşık-ı zarim-u kar-ı ma zarist

XXIX

Gerçi sevgilinin huzurunda hünerini ortaya koymak edepten dışarıdır, dilim hiçbir şey söylememekte: Fakat ağzım Arapça ile dolu!

Peri yüzünü gizlemiş, Şeytan güzellik satmakta. Gözüm hayretten yandı, bu ne şaşılacak şey!

Felek neden aşağılık kişilere yar oluyor diye, sebep araştırmaya kalkma. O, birisinin muradını verirse, bu husustaki bahanesi sebepsizlikten ibarettir.

Bu bahçede kimse dikensiz bir gül dermedi. Mustafa'nın mumu bile, Ebu Leheb'in kıvılcımıyla bir arada!

Tekkenin, zaviyenin kemerini yarım arpaya bile almam. Çardağım meyhane sofasıdır, konağım küp dibi!

Üzüm kızının güzelliği, galiba gözümüzün nuru. Çünkü o da gözümüzün nuru gibi sırça bir nikap içinde ve üzüm perdesi altında.

* Efendi, benim de binlerce aklım, edebim vardı. Fakat şimdi harap bir sarhoşum, bu halde bana en uyar iş, edeple mukayyet olmamaktır.

** Şimdi derdinin devasını o çini sürahide, o halebî şişede duran ferah verici ilaçta ara.

Getir şarabı. Hafız gibi daima seher çağındaki ağlayışa, gece yarısındaki niyaza güvenmekteyim.

Egerçi 'arz-ı hüner piş-i yar bi edebist
Zeban hamuş ve leykin dehan pur ez 'Arabist

XXX

Gül yanımda, şarap elimde, sevgili muradımca bana yar... cihan sultanı bile böyle bir günüme köle olur.

Söyle; bu meclise mum getirmeyin. Bu gece, meclisimizde sevgilinin dolunay gibi olan cemali kafi.

Mezhebimizde şarap helaldir; ama ey gül fidanı gibi nazik, selvi boylu güzel, sen olmazsan haramdır.

Meclisimize güzel koku katma. Çünkü her an senin saçlarının kokusunu almakta, onunla neşelenmekteyiz.

Kulağım tamamıyla neyin sözünde, çengin nağmesinde. Gözüm tamamıyla lal gibi dudakta ve kadehin dönüşünde.

Şeker lezzetinden, şekerden bahsetme. Muradım ancak senin tatlı dudağında.

Gam def'ine virane gönülde mukim olalı, makamım daima harabat civarıdır.

Ayıptan, ardan niçin bahsediyorsun ki? Şöhretim ayıpla, arla. Şöhretimi niçin soruyorsun ki? Ayıbım, arım şöhretten!

Şarap içmekteyiz, sarhoşuz, rindiz, güzellere bakıyoruz, hayranız, doğru... Fakat bu şehirde hangi adam bizim gibi değil? Onu bir göster!

Ayıbımı muhtesibe söylemeyin. O da bizim gibi durmadan daimi işret aramakta, o da bizimle bir halli!

Hafız, şarapsız, sevgilisiz bir an bile durma. Gül mevsimi, yasemin sefası, ramazan bayramı!

Gul der ber-u mey der kef-u ma'şuk be kamest
Sultan-ı cihanem be çunin ruz gulamest

XXXI

Bahçe, insana zevk vermekte... dostlarla konuşup görüşme de pek tatlı. Gül selamette olsun, şarap içenlerin zamanı onun yüzünden hoş bir hale girdi.

Seher yelinden can dimağımız güzel kokulara gark oluyor. Evet, evet... dostların nefeslerinin güzel kokusu hoş olur.

Gül nikabını açmadan göçmeye hazırlanıyor. Ağla ey bülbül, gönlü yaralı âşıkların feryadı hoş olur.

Güzel sesli ve geceleri uyumayan bülbüle müjdeler olsun. Sevgili, aşk yolunda geceleri uyanık olan âşıkların feryatlarından hoşlanmakta.

Âlem pazarında gönül hoşluğu yoktur ya... fakat varsa bile ayyarların rintliğinden, her şeyi hoş görmelerinden ibaret.

Hür süsenden kulağıma çalındı: Bu köhne kilisede ancak yükü hafif olanların işi iş!

Hafız, dünyayı terk ettim demek, gönül hoşluğuna erişmenin yoludur. Sakın cihana mukayyet olan, dünyayı ele geçiren kişilerin halini hoş sanma.

Sahn-ı bustan zevk-bahş-u sohbeti yaran hoşest
Vakt-i gul hoş bad kez vey vakt-i mey-haran hoşest

XXXII

Yalnızlığı seçen kişinin âlemi seyre ne ihtiyacı var? Sevgilinin civarı varken sahraya ne hacet?

Sevgili, elbette Tanrı'dan bir hacetin var, işte o hacet hakkı için, ne hacetin var diye bir kerecik olsun da bize sor!

Ey güzellik padişahı, yandık, Allah için olsun bir kere sor; yoksulun neye ihtiyacı var!

Hacet sahipleriyiz, fakat dilemeye dilimiz varmıyor. Kerem sahibinin kapısında isteğini arz etmenin ne lüzumu var?

Kanımızı dökmek istiyorsan; uzun söze, mânasız tevillere lüzum yok. Mal mülk zaten senin, yağmaya ihtiyacın mı var?

Sevgilinin aydın gönlü Cam-ı cihannüma'dır. İhtiyacını söylemenin lüzumu var mı?

Artık kaptana minnet etme zamanı geçti... İnci ele geçtikten sonra denize ne hacet?

Yoksul âşık, sevgilinin ruh bağışlayan dudağı sana verilecek şeyi bilir, ısrara lüzum yok.

Ey davalara düşen kişi, yürü, seninle işim kalmadı. Dostlar buradayken düşmanlara ihtiyaç olmaz.

Hafız, sözünü kes, uzatma. Hüner zaten meydana çıkar, gizlenemez. Davacı ile savaşa, çekişe düşmeye hacet yok.*

Halvet-guzidera betemaşa çi hacetest
Çun kuy-ı dost hest be sehra çi hacetest

XXXIII

Bahar çağında bahçede işret ve sohbetten daha hoş ne var? Saki nerde? Söyle, bu bekleyişin sebebi ne?

Ele geçen her fırsatı ganimet say. Çünkü işin sonu neye varacak? Kimsenin haberi yok.

Ömrün günleri bir kılla bağlanmıştır. Aklını başına topla, kendi derdine düş. Âlemin derdi de nedir ki?

Abıhayatla İrem Bağı'nın mânası, ırmak kıyısıyla lezzetli şaraptan başka bir şey değildir.

Takva ehliyle isyan ehlinin ikisi de bir kabiledendir. Şu halde kimin işvesine gönül verelim, hangisinin yolunu ihtiyar edelim?

Felek, perde ardındaki gizli şeyi ne bilsin. Sus ey davacı, perdeciyle kavgan ne?

[1] Tanrı indinde kulun suçunun, hatasının bir itibarı yoksa, suçları bağışlayan Tanrı'nın af ve rahmetinin ne mânası var?

Zahit Kevser şarabını istedi, Hafız şarap kadehini. Tanrı, bu ikisinden hangisini istiyor, acaba onca makbul olan hangisi?

Hoşter zi 'ayş-u sohbet-i bag-u behar çist
Sakı kucast gu sebeb-i intizar çist

XXXIV

Şimdi gül bahçesinden güzel kokulu cennet rüzgârı eserken, zamanımı ferahlık veren şarap ve huri yaradılışlı sevgiliyle geçiririm.

Yoksul bugün niçin saltanattan dem vurmasın? Otağ bulutun gölgesi, meclis yeri de ekin kenarı.

Yeşillik bana nisan ayının feyzini göstermede. Böyle bir zamanda veresiyeyi alıp peşini bırakan akıllı değil.

Şarapla gönül yapmaya bak... bu harap dünya, toprağımızdan kerpiç yapma sevdasında!

Düşmandan vefa umma. Kilise mumunu ibadet yurdunda yaksan da aydınlık vermez.

Amel defterinin karalığı yüzünden bu sarhoşu kınama. Kaza ve kader kalemi başına ne yazdı, kim bilir?

Lütfet, Hafız'ın cenazesine gelmekten çekinme. Gerçi suçlara gark olmuştur, ama cennete gitmektedir.

Kunun ki midemed ezbusitan nesim-i behişt
Men-u şerab-ı ferah-bahş-u yar-ı hur-sirişt

XXXV

Ey tertemiz yaradılışlı zahit, rintleri ayıplama. Başkalarının günahını sana yazmazlar ki!

Ben ister iyi olayım, ister kötü... sana ne? Sen kendi derdine bak. Nihayet herkes ektiğini biçer.

Herkes sevgiliyi istemekte... ayık kim, sarhoş kim? Her yer aşk yurdudur... mescit ne... kilise ne?

Ben teslim başımı meyhaneler kapısındaki kerpice koymuşum, oradan ayrılmama imkân yok. Benimle davaya girişen, sözümü anlamazsa, ne yapayım? Ona söyle; hangi taş pekse, başını ona vursun!

Tanrı'nın ezeli lütfundan beni meyus etme. Perde ardında kim güzeldir, kim çirkin; ne bilirsin?

Takva perdesinden çıkan, o perdeyi yırtan sadece ben değilim ya. Atam da ebedi cenneti elinden çıkarmıştı.

Hafız, ecel günü eline bir kadeh alırsan, seni sorusuz hesapsız, hemence harabattan cennete götürüverirler.

** Tabiatın hep buysa, yaradılışında bundan başka bir şey yoksa; ne güzel yaradılışın, ne pak tabiatın var!

'Ayb-ı rindan mekun ey zahid-i pakize-sirişt
Ki gunah-ı digeran ber tu nehahend nuvişt

XXXVI

Bu varlık ve mekân, iş yurdunun meydana getirdiği şeyler, hiçbir şey değil. Şarap sun, dünyanın malının, mülkünün hiçbir değeri yok!

Gönülden, candan maksat sevgiliyle sohbetten başka bir şey değil. Yoksa ne gönlün kıymeti var, ne canın!

Bir gölge için ne Sidre'ye minnet et, ne Tuba'ya. Selvi boylu sevgili, ibretle bakarsan görürsün, bunların da bir değeri yok!

Devlet ona derler ki, gönül kanı dökülmeden adamın kucağına gelsin. Yoksa ibadetle elde edilen cennet bağının ne değeri var?

Bu konakta beş günlük bir mühletin var; bir zamancağız hoş geçinmeye bak, çünkü zamanın bir ehemmiyeti yok.

Saki, yokluk denizinin kıyısında bekleyip duruyoruz. Fırsatı ganimet bil, şarap sun. Dudaktan ağza ne mesafe var ki?

Bu yanıp yakılan, bu ağlayıp inleyen kulun dertli halini anlatmak ihtiyacı da lüzumsuz bir şey, meydanda bu!

Zahit, Tanrı'nın mekrinden sakın emin olma. Çünkü ibadet yurduyla muğların kilisesi arasındaki yol o kadar uzak değil, pek yakın!

Hafız'ın adı iyiye çıktı, ama rintlerce kâr ve ziyan yazısına ne itibar?

Hasıl-ı kargeh-i kevn-u mekân in heme nist
Bade piş ar ki esbab-ı cihan in heme nîst

XXXVII

Hiç kimse yok ki, o iki kat zülfe düşmüş olmasın. Yolunun uğrağında bir bela tuzağı bulunmayan kim var?

Yüzün, olsa olsa Tanrı lütfunun aynası olacak; hem de öyle. Bu sözde de hiçbir riya yok.

** Zahit, o yüze bakma, o dilbere âşık olma diye bana öğüt vermede. Ama ne yüz? Bakmamaya imkân mı var? Hiç mi Allah'tan utanmaz, hiç mi yüzünden haya etmez?

Tanrı hakkı için zülfünü bezeme, seher yelinin eline verme. Hiçbir gece yok ki, bu yüzden seher yeliyle yüzlerce kavgamız olmasın!

Ey gönül aydınlatan çerağ yine gel. Yine gel ki, sarhoşlar meclisinde senin yüzün olmadıkça ne nurdan eser var, ne sefadan eser.

Gariplere bakmak, iyi adla anılmaya sebeptir. Sevgili, bu âdet sizin şehrinizde yok mu ki?

Sevgili dün gidiyordu. Güzelim, ahdinde dur, dedim. Dedi ki: Hocam, yanılmışsın sen, bu ahde vefa olmaz.

Gözün, bir bucağa sığınan, halktan kesilen zahitlerin bile gönlünü kapmışken biz ne yapalım? Sana uyduksa, suç bizde değil ki!

Mürşidim, pir-i mugan olduysa, ne var ki? Hiçbir baş yoktur ki, onda Tanrı'nın bir sırrı olmasın!

* Âşık, melamet okuyla oklanmasın da ne yapsın? Hiçbir yiğidin kaza ve kader okuna karşı kalkanı yoktur.

Zahidin ibadet yurdunda da, Hafız'ın halvetinde de kaşından başka dua mihrabı yok.

* Ey elini Hafız'ın kanına batıran dost, yoksa Tanrı gayretini düşünmez misin, Tanrı Kuran'ını fikretmez misin?

Keş nist ki uftade-i an zulf-i duta nist
Der rehguzer-i kist ki dami zi bela nist

XXXVIII

Şarap cana ferah vermekte, rüzgâr çiçekleri etrafa saçmakta... fakat çeng nağmesiyle şarap içme, çünkü muhtesib hiddetli.

Eline bir sürahi şarapla bir musahip dost geçerse; akıllıca iç, zaman fitnecidir.

Kadehi yamalı hırkanın yeniyle gizle. Çünkü zamane, sürahinin gözü gibi kan dökücüdür.

Hırkaları gözyaşıyla yıkayıp şaraptan arıtalım. Mevsim takva mevsimi, zaman perhiz zamanı.

Bu yüce felek, öyle bir kan saçıcı elek ki, bundan dökülenler Kisra'nın kellesiyle Perviz'in tacı!

Baş aşağı dönmüş feleğin devrinden rahat bir dirlik dileme. Bu küpte saf bile tortulu!

Hafız, güzel şiirlerinle Irak ve Fars ülkelerini zapt ettin. Gel, şimdi nöbet Bağdat'la Tebriz'e geldi!

Egerçi bade ferah-bahş-u bad gulbizest
Be bang-i çeng mehor mey ki muhtesib tizest

XXXIX

Halvet ehlinin kadir gecesi dedikleri gece yok mu? İşte bu gece. Yarabbi, bu devlet hangi yıldızın tesiriyle meydana geldi ki?

Layık olmayan kişilerin elleri, saçlarına ulaşmasın diye, her gönül o saçların halkalarından birine yapışmış, "Yarabbi, Yarabbi" diye dua etmede.

Yüz binlerce canın gerdanı, çene topağının halkası altında olan, yüz binlerce canı esir etmiş bulunan gamzenin şehidiyim ben,

Ay, eşsiz bir binici olan sevgilime hizmet etmekte, ayna tutmakta. Yüce güneşin tacı da onun binek atının nalına toprak olmuş!

Yanağındaki terin aksine bak. Pek tez giden güneş bile ömrünce o terin hevesiyle yanmakta.

Sevgilinin lal dudağıyla şarap kadehini terk etmem. Zahitler, beni mazur görün, mezhebim bu!

* Sabah yeline eyer vurup bindikleri zaman Süleyman'la nasıl at koşturabilir, onunla nasıl yarışa girişebilirim ki? Benim bineğim karınca!

Gözüyle gönlüme gizlice ok atan sevgilinin dudak altından gülümsemesi Hafız'ın canına can katar, ruhuna gıda verir.

Kuzguna benzeyen kalem, maşallah, ne de yüksek meşrepli. Belagat gagasından abıhayat damlatmakta.

An şeb-i kadri ki guyend ehl-i halvet imşebest
Ya Rab in te'sir-i devlet der kudamin kevkebest

XL

Bu zamanda en vefalı arkadaş, halis şarap sürahisiyle gazel cönkünden ibaret.

Hiçbir şeyle alakadar olma, hür ve serazat yürü... afiyet geçidi dar. Kadehi ele al... aziz ömre değer hiçbir şey yok!

Cihanda amelsizlikten melül olan sadece ben değilim ya. Âlimlerin kınanması da amelsiz ilimden.

Bu fitnelerle, bu kargaşalıklarla dopdolu geçitte akıl ve basiret gözüyle bakılırsa görülür ki, cihanın da sebatı yok, cihandaki işlerin de.

Bir ay yüzlünün saçlarını tut, okşa. Dünyadaki saadetle nuhuset, Zühre'yle Zühal'in tesirindendir diye masal okumaya kalkışma.

Gönlüm vuslatını pek umuyor... Fakat ecel, ömür yolunda emelleri uğrulamakta!

Hafız, ezel şarabından öyle sarhoş ki, hiçbir zaman onun ayrıldığını görmeye imkân yok.

Derin zemane refiki ki hali ez halelest
Surahi-i mey-i saf-u seline-i gazelest

XLI

Ben o kişiyim ki, meyhane bucağı tekkem, pir-i mugana dua da seher çağındaki virdimdir.

Çeng teranesiyle sabah şarabı yoksa, ne korkum var? Benim musikim, sabahleyin özür isteyen ahımdır.

Tanrı'ya hamd olsun ki, padişahtan da fariğim, yoksuldan da. Sevgilinin kapısındaki yoksul bile benim padişahım.

Mescitten de maksadım vuslatın, meyhaneden de. Tanrı şahittir ki, bundan başka bir hayalim yok.

Bu eşiğe yüz koyduğum zamandan beri dayandığım yer, güneş mesnedinden bile üstün.

Devlet kapısından kaçmak, benim yolum, yordamım değil, Meğerki ecel kılıcı otağımın ipini kessin, otağım yıkılsın.

Hafız, günah işlememek ihtiyarımıza bağlı değilse de sen yine edep yolunu gözet ve de ki: Suç benim!

Menem ki guşe-i meyhane hankah-ı menest
Dua-yı pir-i mugan vird-i subhgah-ı menest

XLII

Ey kutsi güzel, nikabını kim açar? Ey cennet kuşu, sana kim yem ve su verir?

Bu ciğerler yakan düşünce gözüme uykuyu haram etti. Kimin kucağı istirahat ve uyku konağın oldu?

Yoksulu hiç sormuyorsun. Korkarım, sen de bağışlanma düşüncesi, sevap ümidi yok!

* O mahmur gözler, âşıkların yolunu vurdu. Bundan da anlaşılıyor ki, şarabın öldürücü!

Ey gönlü parlatan köşk, dostluk ve vefa konağısın. Dilerim Rabbimden zamanın afeti seni harap etmesin.

Ne kadar ağladım, ne kadar inledim... fakat bir türlü duymadın. Herhalde sevgili, eşiğin, konağın pek yüksek!

Aklını başına al, bu çölde kaynak yok... gulyabani, seni serap göstererek aldatmasın.

* Gönül, gençlik çağın yanlış bir yola harcanıp gitti, yaşlılık yoluna nasıl gideceksin acaba?

Hafız, efendisinden kaçacak kul değil. Benimle barış, yine gel, azarından harap oldum.

Ey şahed-ı kudsi ki keşed bend-i nikabet
Vey murg-i behişti ki dehed dane-vu abet

XLIII

O gönül okşayan sevgilime şükür mü ediyorum, yoksa ondan sana şikâyette mi bulunuyorum? Aşk nüktesini biliyorsan bu hikâyeyi dinle!

Ettiğim her kulluk karşılıksız kaldı, hatta bir minnet duygusu bile uyandırmadı. Yarabbi, kimse inayetsiz kimseye hizmetkâr olmasın.

Susamış rintlere kimse su vermiyor. Sanki dost tanıyanlar, nimet kadrini bilenler bu vilayetten çekilip gittiler.

Şerefimi korumadın, ama ben yine kapından yüz çevirmem. Yarin cevr ü cefası, ağyarın vefasından hoş!

Gönül, kement gibi olan zülfüne dolaşma. Orada suçsuz, cinayetsiz kesilmiş nice başlar görürsün.

Gözün, bakışıyla kanımızı içmekte, sen de bunu takdir ediyorsun. Sevgili, kan dökücüyü korumak caiz değildir.

Bu kapkaranlık gecede maksat yolumu kaybettim. Ey hidayet yıldızı, bir köşeden çık, görün!

Ne yana gittiysem, vahşetim arttı. Aman bu çölden, feryat bu sonu olmayan yoldan!

* Ey güzeller güneşi, aşktan gönlün kaynamakta. Bir an olsun beni inayet gölgesine al, sığındır!

Bu yola nasıl bir nihayet tasavvur edilebilir? Daha başlangıçta yüz binlerce, hatta daha da fazla menzil var!

Hafız gibi on dört rivayete göre Kuran’ı ezbere okusan da faydasız. Feryadına yine ancak aşk erişir, aşk!

Zan yar-ı dil-nevazem şukrist ya şikâyet
Ger nükte-dan-ı ‘ışki bişnov tu in hikâyet

XLIV

Yarabbi, bir sebep halk et de sevgilim yine sağ esen dönüp gelsin, beni de bu melamet pençesinden kurtarsın.

O sefere giden sevgilinin yolunun toprağını getirin de cihanı gören gözlerime sürme çekeyim.

Feryat ki; o ben, o hat, o zülüf, o yanak, o yüz ve o boy, altı taraftan da yolumu kesti!

Bugün senin elindeyken acı. Yoksa yarın toprak olursam, nadim olup ağlamadan ne fayda!

Ey sözle aşktan dem vuran, ey dille aşkı anlatmaya çalışan, seninle sözümüz yok. Hadi hayra karşı, selametle, güle güle!

Ey derviş, dostların kılıcından feryat etme. Bu taife, öyle bir taife ki; adamı öldürürler de kolumuz yoruldu diye ölenden kan diyeti alırlar!

Hırkanı ateşe at. Çünkü sakinin yay gibi kaşları imamet mihrabını yıkar, dağıtır; seni ibadet etmeye bırakmaz.

Hâşâ... senin cevrinden, cefandan ağlamam. Latif kişilerin zulmü de lütuftan, keremden ibarettir.
Hafız, zülfünden bahsetmeyi kısa kesmez. Bu silsile kıyamet gününe kadar uzayıp gider!
Ya Rab sebebi saz ki yarem be selamet
Baz ayed-u berhandem ezçengi melamet

XLV

Ne lütuftur bu ki, ansızın kaleminin sızıntısı aramızdaki hukuku keremine arz ediverdi.
Kaleminin ucuyla bana bir selamcağız yazmışsın. Dünyalar durdukça dur, şu dönüp duran iş yurdundan yazın eksik olmasın!
Bu âşıkı yanıldın da andın demiyorum. Akıl bakımından düşünülürse zaten kalemin yanlış bir iş yapmaz.
Ebedi devlet, seni ağırlayıp ululadı. Bu nimetin şükranesi olarak sen de beni hor tutma!
Gel... zülfünle şöyle bağdaşalım: Başım kesilse, ayağından baş kaldırmayacağım ben.
Gönlün ahvalimizi duyar... duyar ama, gamından ölenler hak ile yeksan olur, topraklarından laleler biter işte o zaman!
** Seher yeli, her güle, her selviye saçından bahsedip durmada. Rakip, bu gammazı bilmem nasıl oldu da haremine bıraktı!
Sana Cem’in camıyla Hızır’ın abıhayatını sunup duruyorlar... artık gönlü hasta olanlar ne umurunda?
Gönlüm, gamında mukim. Seni Tanrı nasıl hoş tuttuysa, sen de onu öyle hoş tut!
Ey sabah rüzgârı İsa’sı, vaktin daima hoş olsun, Hafız’ın hasta gönlü nefesinle dirildi.
Çi lutf bud ki nagah reşhe-i kalemet
Hukuk-ı hidmeti ma ‘arze kerd ber keremet

XLVI

Ey nazardan gaip sevgili, seni Tanrı’ya ısmarlıyorum. Sen, benim canımı yaktın, ama ben seni canla, gönülle sevmekteyim.

Kefenimin eteğini toprağın ayağı altına çekmedikçe, elimi eteğinden çekmem; çekeceğimi de umma.
Kaşlarının mihrabını göster de seher çağında ellerimi duaya kaldırayım, boynuna dolayayım... kem göz değmesin.
Sana ulaşmak için Babil kuyusundaki Harut'un yanına bile gitmem lazımsa, yüz türlü sihirler yapar, seni elde eder, yine sana ulaşırım.
Ey vefasız doktor, huzurunda ölmek istiyorum. Sen de hastanı bir kerecik olsun sor, soruştur. Ben, seni beklemekteyim.
Gönlüne sevgi tohumunu ekmek için etrafında gözyaşlarımdan yüzlerce ırmak akıttım.
* Ercesine hançer kullanan gamzenden memnunum doğrusu, kanımı döktü de beni ayrılık derdinden kurtardı.
* Ağlayıp duruyorum, gözyaşlarımdan seller meydana geldi, maksadım da gönlüne muhabbet tohumunu ekmek!
* Yanına gelmeme müsaade et de gönül hararetiyle her an ayağına gözlerimden inciler yağdırayım.
Hafız, şarap içmek, güzel sevmek ve rintlik senin harcın değil, sen de bunları az çok yapmaktasın, ama benim ehemmiyet bile verdiğim yok.
Ey gaib eznazar be Huda misiparemet
Canem bisuhti be dil-i dost daremet

XLVII

Kızıl gül açıldı, bülbül sarhoş oldu, feryada başladı. Ey şaraba tapan sofiler, sarhoşluğa salâ!
Sağlamlıkta taş gibi görünen tövbeye bir bak, ne tuhaf; sırça bir kadeh nasıl da onu kırıverdi!
Şarap getir, istiğna makamında padişah, yoksul... ayık, sarhoş hepsi birdir.
Mademki bu iki kapılı evden göçmek zaruri; yaşayış çardağı, yiyim kemeri ha yüksek olmuş, ha alçak!
Dünyada zahmetsiz aşk müyesser olmuyor. Evet, Elest ahdini belaya bağlamışlar.
Vara yoğa gönül koyup incinme, yüreğini hoş tut. Dünyadaki her kemalin sonu, nihayet yoktur.

Asaf'ın azameti, yel at, kuş dili... hepsi yele gitti, sahibine hiçbir fayda vermedi.

Kolum kanadım var diye yoldan çıkma. Menzil oku da bir zamancık yükselir, havada gider; ama sonunda toprağa düşüp kalır.

Hafız, kaleminin dili nasıl şükredebilecek? Sözlerini elden ele gezdirip duruyorlar.

Şukufteşud gul-i hamra vu keşt bulbul mest
Şala-yi serhoşi ey sufiyan-ı bade-perest

XLVIII

Saçları dağınık, terlemiş, gülümsüyor, sarhoş... gömleği açık, gazel okumakta, elinde bir sürahi.

Nergis gözü kavga arıyor, dudaklarından teessüfler dökülmekte. Dün gece tam gece yarısında yastığımın başucuna gelip oturdu.

Kulağıma eğildi de hüzünlü bir sesle; ey eski âşıkım, uykun mu var, dedi.

Bir arife böyle bir gece şarabı sunulur da artık şaraba tapmazsa, aşk kâfiri olur.

Yürü be zahit, tortulu şarap içenleri kınayıp durma. Bize Elest günü bundan başka bir armağan vermediler ki...

Kadehimize ne döktüyse içtik. İster helal cennet şarabı olsun, ister haram şarap!

Şarap kadehinin gülümsemesiyle sevgilinin büklüm büklüm saçları, Hafız'ın tövbesi gibi nice tövbeler bozdu.

Zulf aşufte vu hoy-kerde vu handan-leb u mest
Pirehen çak-u gazel-han-u surahi derdest

XLIX

Tanrı, senin gönüller açan yüzünü, kaşını bu kadar güzel yarattı da benim işimin, gücümün açılıp ferahlamasını da o kaşın, gözün işaretlerine bağladı.

Zamane, nergisî kaftanının kuşağına bağlayınca, beni de hayretle yola dikti, selviyi de.

** Konca gibi, senin muhabbetine gönül bağlayanın işi, elbette bir gün senden esip gelen rüzgârla açılır.

Gül bahçesinden esip gelen rüzgâr, senin muhabbetine gönül verince bizim işimizdeki yüzlerce düğümü de açtı, koncanın gönlündeki düğümü de.
Felek beni senin kulluğuna verdi ve buna razı da etti; ama ne fayda ki, yine işi senin rızana bağladı.
Bu hor hakir kulun gönlüne konca gibi düğümler vurma. Senin düğümler açan zülfüne bağlandı ve oradan ayrılmamaya ahdetti.
Ey vuslat yeli, sen zaten başkasının hayatıydın. Fakat hataya bak ki; gönül vefanı umdu.
Senin cevrinin yüzünden şehirden gideyim, dedim. Güldü de dedi ki: Hadi Hafız, git... senin ayağını kim bağladı ki?

Huda çi suret-u ebru-yı dil-guşa-yı tu best
Guşad-ı kar-ı men ender girişmeha-yı tu best

L

Göz seyrangâhımın çardağı senin yuvandır. Kerem et, gel kon. Ev, senin evin.
Hal ve hattının güzelliğiyle ariflerin gönlünü aldın. Tuzağının, tanenin altında ne şaşılacak lütufların var.
Ey sabah bülbülü, gönlün gülün vuslatıyla hoş olsun... çimenlikte duyulan ancak senin âşıkane gülbankın.
Gönlümüzdeki zayıflığın tedavisini dudağına havale et. Çünkü bu gönül ferahlatıcı yakut macunu ancak senin hazinende.
Bedenimle senin mülazemetinde değilim, ama canım eşiğinin toprağı.
Ben her şuha gönül verecek adam değilim. Gönül hazinemin kapısında senin mührün, senin nişanın var.
Ey her işi tatlı ve yerli yerinde olan tek binici, sen ne oyunbazsın... felek gibi serkeş bir at bile kamçına ram olmuş!
Ben kim oluyorum? Oyunbaz felek bile, senin bahane dağarcığındaki hileler yüzünden sürçmekte.
Meclisindeki musiki, şimdi feleği bile raksa soktu. Çünkü nağmelerin, tatlı sözlü Hafız’ın şiirleri!

Ruvak-ı manzar-ı çeşm-i men aşiyane-i tust
Kerem nema vu furud a ki hane hane-i tust

LI

Hâce'nin canına, ezeli hukuka ve aramızdaki bozulmaz ahde ant olsun ki, sabah çağlarında senin devletine dua etmekteyim; munisim bu!

Nuh tufanını bastıran gözyaşım, gönlümden senin sevgini mahvedemedi gitti.

Bir alışverişte bulun da şu kırık gönlümü ele al. Çünkü kırıklığıyla bile yine yüz binlerce sağlam gönüle değer!

** Sarhoştur, rüsvadır diye kınama beni, çünkü aşk mürşidi daha ezel gününde nasibini meyhaneden verdi!

Karınca, Asaf'a dil uzattı, ama yerinde. Çünkü o, Süleyman'ın mührünü kaybetti de aramadı bile.

Gönül, sevgilinin sonsuz lütfundan ümidini kesme. Mademki aşktan dem vurdun, durmadan başınla oynayıver!

* Doğruluğa savaş da nefesinden güneş doğsun. Subh-u kazibin yüzü, yalancılığından karardı.

* Elinden dağların delisi, çöllerin şeydası oldum da hâlâ merhamet edip bu silsileyi gevşetmiyorsun!

Hafız, incinme ve güzellerden pek o kadar vefa umma. Ot bitmediyse, bağın ne suçu var?

Be can-ı Hace vu hakk-ı kadım-u 'ahd-ı durust
Ki munis-i dem-i subhem du'ay-ı devlet-i tust

LII

Gördün mü? Sevgili, ancak cevretmeye, sitem etmeye koyuldu, başka bir hevesi de yok. Ahdini bozdu, bizim dertlerimizle hiç mukayyet olmadı.

Güvercine benzeyen gönlümü vurdu, öldürdü; haremde avlanmanın haram olduğuna aldırış bile etmedi. Fakat Yarabbi, yine sen suçuna bakma!

Cefa, bana kendi talihimden. Yoksa sevgili lütfetmesin, keremde bulunmasın... hâşâ, böyle şey olamaz.

Bütün bunlarla beraber ondan horluk çekmeyen nereye giderse gitsin, kimse tarafından ağırlanmaz, ululanmaz.

Saki, şarap sun; muhtesibe de de ki: Bizi hoş gör, kınama, Cem'in bile böyle bir kadehi yoktu.

Kapısının harimine yol bulmayan yolcu, ovayı beyhude yere dolaştı, hareme yol bulamadı gitti.

Hafız, sen fasahat topunu kap, götür. Çünkü davacının bir hüneri olması şöyle dursun, işten haberi bile yok!

Didi ki yar cuz ser-i cevr-u sitem nedaşt
Bişkest ‘ahd-u vez gam-ı ma hiç gam nedaşt

LIII

Bir bülbül, gagasına güzel renkli bir gül yaprağı almış, o vuslat nimetine eriştiği halde yine hazin hazin, tatlı tatlı feryada koyulmuştu.

Vuslata eriştiğin halde bu feryat ve figan nedir, dedim. Dedi ki: Sevgilinin cilvesi bizi bu işe saldı.

Sevgili bizimle düşüp kalkmazsa, itiraza imkân mı var? O muradına erişmiş bir padişah... elbette yoksullardan arlanır.

Bizim naz ve niyazımız, sevgilinin güzelliğine tesir etmedi gitti. Sevgili, bizim yalvarışlarımıza hiçbir suretle aldırış etmedi. Nazeninlerden iltifat görecek kişiler, ancak bahtı olan kişilerdir.

Kalk, o nakkaşın kalemine canımızı feda edelim. Bütün bu şaşılacak nakışları pergeliyle o meydana getirdi!

İradeni aşk yoluna verdiysen, adın kötüye çıkacak diye düşünme. Şeyh-i San’an bile hırkasını meyhaneciye rehin vermişti.

Sülûkünde meleklerin tespihini zünnarıyla çeken, zünnar kuşanmış olduğu halde meleklerin tespihiyle meşgul olan kalender, vaktini ne de hoş geçirmiştir.

O huri yaradılışlı sevgilinin köşkünün damı altında Hafız’ın gözyaşları cennete akan ırmaklara döndü.

Bulbuli berg-i guli hoş-reng der minkâr daşt
Vanderan berg-u neva hoş naleha-yi zar daşt

LIV

Şuh kaşının kurduğu yay, bu kudretsiz âşıkın helaki için kurulmuş, onunla benim canıma kastetmekte.

Şarap için terleyerek bahçeye ne zaman gittin ki, bu güzelliğin erguvanı ateşe verdi.

Nergis, kendini beğendi de bir işvelendi; gözün bundan dolayı onun rağmına cihana yüzlerce fitne saldı.

Senin yüzüne benzettim diye, seher çağı da hemen sabah rüzgârının eliyle ağzıma toprak saçtı.

Menekşe büklüm büklüm turralarını düğümlerken, seher yeli zülfünün hikâyesini ortaya koydu.

Ben bundan önce zahittim; ne şarap görmüştüm, ne çalgı duymuştum. Fakat meyhane sakilerinin havası, beni ona da düşürdü, buna da.

Şimdi lal renkli şarapla hırkamı yıkayıp duruyorum. Fakat ezeli nasibi yıkayıp arıtmaya imkân mı var?

İki cihanın da nakşı yokken, aşk ve muhabbet şivesi vardı. Zamane, sevgi âdetini ortaya şimdi atmadı ki.

Hafız'ın açılıp gelişmesi, herhalde muğların şarabından harap olmaktadır, ezeli takdir böyle.

* Zaman, beni Cihan Hâcesi'nin kulluğuna saldı. Anladım ki, artık âlem muradımca dönecek.

Hami ki ebru-yı suh-ı tu der keman endaht
Be kasd-ı can-ı men-i zar-ı natevan endaht

LV

Meyhane mahallesine yol bulan yolcu, başka bir kapı çalmanın beyhude ve abes bir düşünce olduğunu anlamıştır.

Zamane, rintlik tacını, ancak âlemdeki yüceliği o taçta bilen kişiye verdi.

* Meyhane eşiğine yol bulan, şarap kadehinden feyzaldı da tekkelerde açılan sırları anladı.

Bizden divaneler ibadetinden başka ibadet isteme. Ne yapalım, şeyhimiz akıllılığı günah saymakta.

Kadehin ağzındaki yazıdan iki âlem sırrını okuyan, Cem'in kadehindeki remizleri, yoldaki izlerden bile anlar.

Gönlüm, sakinin gözünden canının bağışlanmasını dilemedi. Neden mi diyeceksin? Çünkü o; kalbi kara, merhametsiz güzelin âdetini biliyor.

Bahtımın yıldızının tesiriyle gözlerimden seher çağlarında öyle yaşlar aktı, öyle ağladım ki, bu ağlayışı Zühre de gördü, Ay da anladı.

** Kadehin dudağıyla sakinin yüzünü, bir gecelik hilalle ayın on dördü bilen kişinin bakışı, ne hoş bakıştır!

Hafız'ın gizlice şarap içtiğini muhtesib ile şahne şöyle dursun, padişah bile duydu, bildi.

O padişah, öyle bir derecesi yüce padişahtır ki, dokuz felek eyvanını dîvânhanesinden bir numune saymıştır.

Be kuy-ı meykede her saliki ki reh danist
Deri diger zeden endişe-i tebeh danist

LVI

Ağlamaktan gözbebeklerim kanlar içinde. Bir bak da gör, iştiyakınla halkın hali nasıl?

Lal dudağınla şarap rengindeki gözünü anarak gam kadehinden içtiğim kızıl şarap, kandan ibaret!

Civarın maşrıka benziyor; oradan yüzünün güneşi doğarsa, ne kutlu talihim var!

Ferhat'ın sözü, ancak Şirin'in dudağının hikâyesi; Leyla'nın saçlarındaki büklüm de Mecnun'un durağı!

Gönlümü bir sor, soruştur... çünkü boyun selvi gibi gönül alıcı. Söz söyle... çünkü sözün latif ve düzenli!

Şarap döndür de cana biraz rahat ve huzur ver ey saki; çünkü hatırım, feleğin cevriyle perişan.

Aziz sazım elimden gideli, eteğimin kenarı Ceyhun ırmağına döndü.

Gamlı gönlüm, ihtiyarımla nasıl neşelensin? Bu gam, benim ihtiyarımla değil ki.

Hafız, kendinden geçmiş olduğu halde sevgiliyi istemekte... adeta Karun hazinesini isteyen müflise dönmüş!

Zi girye merdum-ı çeşmem nişeste der hunest
Bibin ki der talebet hal-i merduman çünest

LVII

Saki, şarap getir. Sevgili yüzünden nikabı kaldırdı. Halvettekilerin çerağı yeniden yalımlandı.

O başı alınmış mum tekrar yüzünü aydınlattı. Şu gün görmüş, yaş yaşamış adam, yeniden gençleşti.

Aşk bir işveye başladı ki, müftü bile yoldan çıktı. Sevgili bir lütufta bulundu ki, düşman bile artık sevgili elden gitti diye çekinmeye başladı.

Aman, o gönül aldatan tatlı sözlerden. Sanki ağzın, sözü şekere bandırdı.

Tanrı bir İsa nefesli kişi gönderdi de gönlümüzü mecruh eden gam yükünü aldı, bizi kurtardı.

Aya, güne güzellik satan ve huriye benzeyen her güzel, sen gelince başka bir işin peşine düştü, güzellik satmadan vazgeçti.

Yedi gök, aşk hikâyesinin sedasıyla dolu. Öyle olduğu halde kısa görüşlü, bu husustaki sözü kısa kesti, aşka ehemmiyet vermedi!

Hafız, sen bu duayı kimden öğrendin ki; baht bile şiirini muska yaptı, altınla kapladı.

Saki biya ki yar zi ruh perde ber girift
Kar-ı çerag-ı halvetiyan baz der girift

LVIII

Ken’an Piri’nin söylediği hoş bir söz duydum: Sevgilinin ayrılığı adama bir iş eder ki, sözle söylenmesine imkân bulunmaz.

Şehir vaizinin dün söylediği kıyamet korkusu yok mu? Ayrılık zamanından bir kinaye.

Sefere giden sevgiliyi kimden sorayım? Sabah rüzgârının söylediği sözlerin hepsi darmadağın, ipe sapa gelmiyor ki.

Eski derdi yıllanmış şarapla giderin. Gönül hoşluğunun tohumu ancak bu. Bunu yaşlı ekinci de söyledi.

Feryat ki; düşmana dost olan merhametsiz sevgili, ben dostların muhabbetinden vazgeçtim diye nasıl da pervasızca söyleyiverdi.

Bundan böyle dosttan gelen her cefaya razıyım, hatta rakibe şükredeceğim. Çünkü gönül derdine alıştı, derman istemem dedi.

Muradınca esse de rüzgâra gönül bağlama, güvenme. Çünkü rüzgâr bu sözü Süleyman’a misal olarak söyledi.

* Felek sana bir fırsat verirse, sakın yolundan çıkma. Kim dedi sana ki, bu kocakarı hileden vazgeçti?

Nasıldan, niçinden dem vurma. Kabiliyeti olan kul, sevgili ne derse canla kabul eder.

Hafız senin aşkından, seni düşünmeden vazgeçti diye, kim söyledi ki? Bunu ben demedim, kim söylediyse bühtan etmiş!

Şinideem suhani hoş ki Pir-i Ken'an guft
Firak-ı yar ne an mikuned ki bitvanguft

LIX

Kıvırcık saçlarının kokusu, beni daima sarhoş etmekte... Sihirbaz gözünün aldatışı, beni her an harap eylemekte.

Bunca sabrettim, Yarabbi, gözümün şem'ini mihraba benzeyen kaşlarıyla aydınlatmak üzere bir gececik olsun sevgiliyi görebilecek miyim?

Gözbebeğim onun siyah beninden canımda bir muska. Onun için o görüş karaltısını aziz tutuyorum.

Cihanı ebedi bir surette bezemek istersen, seher yeline söyle. Yüzündeki nikabı bir an için kaldırsın.

Âlemden yokluğu kaldırmak dilersen saçlarını dök, silk... Her telinden binlerce can, binlerce ruh dökülsün; âlem ervah âlemi haline dönsün.

Ben ve seher yeli... elinde bir kâr olmayan iki perişanız. Ben, gözünün sihrinden sarhoşum; o, saçlarının kokusundan.

Hafız'daki bu himmet, ne himmettir ki; civarındaki topraktan başka gözünde ne dünya var, ne ahret.

Mudamem mest midared nesim-i c'ad-ı giysuyet
Harabem mikuned her dem firib-i çeşm-i caduyet

LX

Güzelliğin alımla birleşti, bütün dünyayı zapt etti. Evet, birlikle âlem zapt edilebilir.

Mum, halvetindekilerin sırrını meydana koymaya yeltendi. Fakat Tanrı'ya şükrolsun ki; gönlündeki sır, ağzında kaldı, söyleyemedi.

Gönlümdeki bu gizli ateş yok mu? Gökyüzündeki güneş onun ancak bir yalımı!

Gül, sevgilinin renginden, kokusundan bahsetmek, onlara benzediğini söylemek istedi. Seher yeli gayrete geldi, gülü söyletmedi, sözünü ağzına

tıkadı.

Pergel gibi bir kenarda rahatça oturmaktaydım. Devran nihayet beni nokta gibi ortaya aldı.

Sakinin yüzündeki ateş, kadehe aksettiği günden beri şarap kadehinin şevki vücudumun harmanını yaktı, yandırdı.

Ahir zamanın eteğini tutan bu fitnelerden yenlerini silkerek salına salına muğların mahallesine gideceğim... Başka çarem yok.

Şarap içmeye bak. Dünyanın sonunu gören, gamdan silkinip kurtuldu, ağır kadehi eline aldı.

Gül yaprağına şakayıkın kanıyla şöyle yazmışlar: Pişkin adam, erguvan gibi şaraba düşer.

Hafız, senin şiirinden letafet suyu damlamakta, haset eden nasıl olur da bir söz söyleyebilir?

Husnet be ittifak-ı melahat cihan girift
Ari be ittifak cihan mitevan girift

LXI

Ey sabah hüthütü, seni Seba'ya gönderiyorum. Bir bak, gör... nereden nereye yolluyorum.

Senin gibi bir kuş tozlu, topraklı gam yurdunda kalırsa yazık. Seni buradan vefa yurduna gönderiyorum.

Aşk yolunda yakınlık, uzaklık konağı yoktur. Seni apaşikâr görmekte, sana dualar, senalar yollamakta;

Her sabah, seher rüzgârıyla, her akşam da şimal rüzgârıyla bir hayır dua kafilesi göndermekteyim.

Gam askeri, gönül yuvasını yakıp yıkmasın diye aziz canımı azık olarak yolluyorum.

* Ey nazardan gaip sevgili, daima gönlümdesin; sana dua etmekte, selamlar yollamaktayım.

* Yüzüne bak da Tanrı sanatını seyret diye Tanrı'yı gösteren kalp aynasını gönderiyorum.

* Çalgıcılar sana iştiyakımı bildirsinler diye şiirler düzüp, gazeller koşup sazla, nağmeyle yolluyorum.

Gel ey saki, gayb hatifi beni müjdeledi de dedi ki: Sabret, sana deva göndermekteyim.

Hafız, meclisimizin nağmesi, seni hayırla anmadan ibarettir. Sen de acele et, gel... sana at ve kaftan yolluyorum.

Ey hudhud-i saba be Seba mifurustemet
Binger ki ez kuca be kuca mifurustemet

LXII

Kana susamış terütaze lal, sevgilimin dudağıdır; onu görmek için can vermek de benim işim.

Onun gönül kapısını görüp de halimi inkâr eden, o kara gözlerden, o uzun kirpiklerden utansın!

Kervanbaşı, pılı pırtımı mahalle kapısından dışarı çıkarma. O mahalle sevgilimin konağı olan bir ana cadde, dışarıda ne işim var benim?

Talihime kulum doğrusu... bu vefa kıtlığında o esmer güzelin aşkı, beni satın aldı, ateşlere yandım!

Gülün güzel kokulu tablasıyla amber kokuları saçan zülfü, benim güzel kokular saçan sevgilimin kokusunun pek az bir feyzinden ibaret.

Bahçıvan, beni yel gibi kapından sürme. Senin yetiştirdiğin gül bahçesinin suyu, benim gül renkli gözyaşlarımdır.

Sevgilinin, hasta gönlümün doktoru olan nergis gözleri, dudağından bal ve gül şerbeti içmemi emretti.

Gazel vadisinde Hafız'a nükte öğreten, sözde misli olmayan o tatlı sözlü dilberin yadıdır.

La'l-i sirab be hun teşne leb-i yar-ı menest
Vez pey-i diden-i o daden-i can kar-ı menest

LXIII

Nice demlerdir, güzellerin sevdası dinimdir. Nice demlerdir bu sevdanın derdi, gamlı gönlümün neşesidir.

Lalini görmek için canı görebilen bir göz lazım. Benim cihanı gören gözüm ise bu mertebeye erişemez.

Bana dost ol ki, felek ancak senin Ay gibi yüzünle benim Pervin gibi yaşlarımdan bezenir.

Aşkın, bana söz söylemeyi öğrettiği andan itibaren halk beni övmeyi, beğenmeyi vird edindi.

Yarabbi, bana yokluk devletini ihsan et. Çünkü yüceliğimin sebebi, ancak budur.

Şahneyle arkadaşlık eden vaize de ki, ululuk satmasın. Çünkü benim hor gönlüm, sultan konağı!

* Yarabbi, bu maksat Kâbesini kim seyrediyor ki, yolundaki dikenler bile benim gülüm, nesrinim...

Hafız, gayrı Perviz hikâyesini söyleme. Çünkü onun dudağı, benim Şirin Husrevimin içtiği şarabın ancak bir yudumunu içmekte; Perviz ancak sevgilimin artığıyla feyizlenmekte.

Ruzgarist ki sevda-yı butan din-i menest
Gam-ı in kar neşat-ı dil-i gamgin-i menest

LXIV

Yarabbi, bu gönül aydınlatan çerağ, kimin köşkünün çerağı? Canımızı yaktı, yandırdı; bir sorun, kimin sevgilisi bu?

Şimdi benim gönlümü yıkmakta, dinimi harap etmekte... acaba kimin koynunda yatıyor, kiminle kol boyun uyuyor, kimi mamur ediyor?

Dudağının şarabı dudağımdan uzak olmayasıca, acaba kimin hayat şarabı, kiminle kadeh tokuşturmada?

Allah aşkına bir sorun; kimin pervanesi, ziyası âleme saadetler veren o şem ile sohbet devletine kim erişmiş, kim bu devlete kavuşmuş?

Herkes onu teshir için bir çeşit afsunla meşgul. Fakat onun nazik gönlü kimin efsanesine mail? Bilinmedi gitti!

Yarabbi, o padişahlara benzer ay yüzlü, Zühre alınlı güzel kimin incisi, kime ait?

Dedim ki: Hafız’ın divane gönlü sensiz ne yapacak, ne hale gelecek? Ah! Dudak altından güldü de dedi ki: Ben bilmem, kimin divanesi o?

Ya Rab in şem’-i dil-efruz zi kaşane-i kist
Can-ı ma suht bipursid ki canane-i kist

LXV

Yüzünü kimse görmedi, binlerce gözcün var. Henüz konca halindesin, açılmadın, yüzlerce bülbülün var!

** Dilerim, kimse senden ayrı düşmesin... ben, senden ayrı düştüm, ama umuyorum ki, pek yakında vuslatına kavuşacağım.

Civarına geldiysem şaşılacak ne var? O diyarda benim gibi binlerce garip mevcut.

Kim âşık oldu da sevgili onun haline bakmadı, onu görüp gözetmedi? Hocam, dert yok... yoksa doktor meydanda.

Bir yerde ibadet yurdunu bezediler mi, elbette orada rahip manastırındaki nakusun sesi de duyulur, salibin şöhreti de.

Hafız'ın bu derece feryadı boş yere değil herhalde. Mutlaka duyulmamış bir efsane, şaşılacak bir iş oldu!

Ruy-ı tu keş nedid-u hezaran rakib hest
Der gonce-i henuz-u şedet 'endelib best

LXVI

Yüzünün ziyasından aydınlanmayan bir göz, bir görüş yok. Kapının toprağını, gözüne minnetle çekmeyen bir göz olsun... imkânı mı var?

Nazar ehli, yüzüne bakmada... doğru, fakat bir baş olsun da onda senin zülfünün havası olmasın... buna imkân yok.

Sırrını gizleyemeyen gözyaşlarım kanlarla bulanık akarsa, şaşılacak şey mi? Sırrını faş edenin utanmaması, yaptığına nadim olmaması mümkün mü?

* Rüzgârdan eteğine bir toz konmasın diye geçeceği hiçbir yol yok ki, gözyaşlarımın seliyle sulanmasın!

Zülfünün gecesinden her yerde dem vurmasın diye, hiçbir sabah yok ki, seher yeliyle konuşup çekişmeyeyim.

Ben talihimden incinmekteyim... yoksa zaten senin civarından muradına erişen kişi yok!

Ey ballar, şekerler kaynağı, âlemde bir şeker yok ki, tatlı dudağından utanmasın; suya, tere gark olup erimesin!

* Sırrın açığa vurulması doğru değil... yoksa rintler meclisinde duyulmayan bir şey mi var?

* Aslan bile senin aşk yolunda tilkileşir. Ah bu yoldan... hiçbir tehlike tasavvur edilemez ki, bu yolda bulunmasın!

* Gözyaşlarım, kapının toprağına akmakta... o yüzden sana minnettar. Fakat hiçbir kapı toprağı yok ki, orayı suladığı için gözyaşlarıma yüzlerce defa minnettar olmasın!

* Varlıktan şu kadar bir ad, san var ki, var denmekte... yoksa zayıflıktan bir eseri bile yok mu, yok.

Baştan başa vücudunda hiçbir hüner yoktur ki olmasın. Yalnız cefacı sevgili, şu kadarcık bir şey var: Hafız senden razı değil.

Ruşen ez pertev-i ruyet nazari nist ki nist
Minnet-i hak-i deret ber basari nist ki nist

LXVII

Ey Saki, bayram geldi, bayramın kutlu olsun... ettiğin vaatler hatırından çıkmasın.

Hayretteyim, bu ayrılık günlerinde dostlardan nasıl vazgeçtin? Gönlün bunu kabul etti ha!

Saki, bizden asma kızına selam götür ve de ki: Artık meydana çık, gayret ve himmetimiz seni artık azat etti!

Meclistekilerin neşesi senin kademinle, senin gelişinle. Seni neşeli görmek istemeyen gönül, gam yurdu olsun.

Şükrolsun Tanrı'ya... yasemin, selvi, gül ve şimşad bahçen, bu güzün yağmasına uğramadı.

Kem göz değmesin, o ünlü talihine, o doğuştan olma devletine. Seni o perişanlıktan yine kurtardı.

Hafız, bu Nuh gemisinin devletini, bu büyük şarap kadehini elden bırakma. Yoksa hadiseler tufanı, varlığının kökünü bile siler süpürür.

Sakiya ameden-i 'iyd mubarek badet
Van meva'id-ki kerdi nereved ez yadet

LXVIII

Aşk yolu, bir yoldur ki; ne ucu var, ne kıyısı. O yolda can vermeden başka hiçbir çare bulunmaz.

Aşka ne zaman gönül verirsen, o zamanın hoş bir andır. Hayır işte istihareye hiç hacet yok.

Rintlik yolunu fırsat bil. Bu yol, definenin bulunduğu yer gibi herkese aşikâr değildir.

Bizi, akıl bunu men etmekte diye korkutma, şarap getir. Çünkü akıl dediğin o şahnenin, bizim vilayetimizde hiçbir işi yok;

Hilal gibi olan sevgili, temiz ve aydın bir gözle görülebilir. Her göz, o ay parçasının cilvegâhı olamaz.

Bizi kim öldürüyor? Gözünden sor. Sevgili, ne talihin bir suçu var, ne yıldızın!

Hafız'ın ağlaması, sana hiçbir suretle tesir etmedi gitti. Hayretteyim o gönüle; katılıkta hiç de mermerden aşağı değil.

Rahist rah-ı 'ışk ki hiçeş kenare nist
Anca cuz an ki can bisiparend çare nist

LXIX

Sana gönül ahvalini söylemek hevesindeyim, senden gönül haberini duymak isteğine düştüm.

Ham tamaha bak ki, etrafa yayılmış hikâyeyi rakiplerden gizlemek niyetindeyim.

Böyle bir aziz ve şerefli kadir gecesi, sabaha kadar seninle beraber uyumak istiyorum.

Eyvah, böyle nazik bir inciyi kapkaranlık gecede delmek, böyle bir şiiri gece yarısı söylemek hevesine kapıldım!

Ey sabah rüzgârı, bu gece bana yardım et. Çünkü seher çağı açılmak, neşelenmek niyetindeyim.

Yüceltmek için yolunun toprağını kirpiklerimin ucuyla süpürmek isterim.

İddiaların rağmına Hafız gibi rintçe şiirler söylemek hevesindeyim.

Hal-i dil ba tu guftenem hevesest
Haber-i dil şunuftemen hevesest

LXX

Zülfün, binlerce gönlü bir tek kılla bağladı. Binlerce çareye başvurmanın yolunu dört yandan da kesti.

Âşıklar ondan esip gelen rüzgâra can versinler diye nafesini açtı, zülfünü çözdü. Fakat istek kapısını bağladı, kimseye koklatmadı bile.

Sevgilim yeniay gibi kaşını gösterdi, cemalini arz etti de sonra yine yüzünü örttü, gizlendi. O yüzden çıldırdım işte.

Saki, nice hilelerle kadehe şarap döktü, nice sanatlarla kadehi doldurdu. Şarap kabındaki nakışlara bak, kadehteki nakışlar bunlar!

Yarabbi, sürahi ne fenalık etti de küpün kanı kulkul nağmeleriyle boğazında düğümlenip kaldı.

Çalgıcı ne perde düzdü, nasıl bir nağmeye başladı da vecd ve hal ehli, sema perdesindeyken hayhuyu bıraktı. Onu dinlemeye koyuldu.

Hafız, kim aşka düşmeden vuslat dilediyse, gönül Kâbesini tavaf etmeye abdestsiz ihram bağlandı demektir.

Zulfet hezar dil be yeki tar-ı mu bibest
Rah-ı hezar çareger ez çar su bibest

LXXI

Ay yüzlü sevgili bu hafta şehirden gitti. Fakat bu birkaç gün, gözüme bir yıl gibi görünmekte. Ayrılık ne müşkül bir iştir, sen ne bilirsin?

Gözbebeği, sevgilinin yüzünün letafetinden yüzünde kendi aksini gördü de misk renginde bir ben sandı.

Şeker gibi dudağından hâlâ ana sütü damlamakta. Öyle olduğu halde işvede her kirpiği bir kan içici katil.

Ey bütün şehirde kerem hususunda parmakla gösterilen sevgili, yazık... gariplere kerem etmede bu ne acayip ihmaldir.

Bundan böyle artık cevher-i ferdin varlığında hiç şüphem kalmadı, ağzın buna aydın bir delil.

Bize uğrayacağını müjdelediler... Bu, bizim için kutlu bir fal; bu hayırlı niyetten vazgeçme!

Hasta Hafız'ın vücudu, feryattan kamış kaleminin içindeki kıla döndü, senin ayrılık dağını hangi gücüyle, hangi kuvvetiyle çekecek?

Mahem in hefte şud ez şehr-u be çeşmem salist
Hal-i hicran tu çi dani ki çi muşkil halist

LXXII

Sabah çağı bülbül yeni açılmış güle, az nazlan, bu bağda senin gibi nice güller açtı, dedi.

Gül gülüp, doğru sözden incinmeyiz, ama hiçbir âşık da sevgiliye ağır söz söylememiştir diye cevap verdi.

O murassa kadehten lal renkli şarap içmeye niyetin varsa, kirpiklerinin ucuyla bir hayli inciler delmelisin.

Meyhane kapısı topraklarını yanaklarıyla süpürmeyen kişinin burnuna ebediyen muhabbet kokusu erişmez.

Dün gece İrem gülistanında havanın letafetiyle seher rüzgârı esmiş, sümbülün zülfü perişan bir hale gelmişti.

Dedim ki: Ey Cem'in makamı, cihanı gösteren kadehin nerde kaldı? Eyvah, o uyanık devlet uyudu, o devir gelip geçti, diye cevap verdi.

Ağza gelen, söylenebilen söz aşk sözü olmaz. Saki, şarap sun ve bu dedikoduyu kısa kes.

Hafız'ın gözyaşı, aklı da denizlere gark etti, sabrı da. Ne yapsın? Aşk gamının hararetini gizleyemedi.

Subh-dem murg-ı çemen ba gul-i nov haste guft
Naz kem kun ki derin bag besi çun tu şukuft

LXXIII

Sevgilinin eşiğinden lütuf ve inayet ummaktayım. Bir suç işledim, ama ümidim onun affında.

Bilirim ki, suçumdan geçer. Peri gibi güzel, ama melek huyludur.

Öyle bir ağladım ki, kim geçti de gözyaşlarımın akmakta olduğunu gördüyse, bu ne ırmaktır dedi.

O ağız o kadar, adeta yok denecek kadar küçüktür ki, bir nişanesini bile bulamıyorum. O bel o kadar incedir ki, adeta bir kıl. Fakat ne çeşit kıl? Onu bilemiyoruz.

Şaşıyorum doğrusu, gözümün işi gücü her an yıkanmak olduğu halde hayalin nasıl oldu da gözümden gitmedi?

Saçın gönlü sebepsiz, bahanesiz çekip gitmekte. Zaten senin gönülleri çeken zülfünden sebep sormak, bahane aramak kimin haddine düşmüş?

Nice zaman önce zülfünden bir kokudur duydum, hâlâ burnumdaki koku, o koku.

Hafız, perişan halin kötü, ama sevgilinin zülfünün kokusuyla perişan oluşun iyi.

Darem umid-i atıfeti ez cenab-ı dost
Kerdem cinayeti vu umidem be afv-i ost

LXXIV

Ey sabah yeli, sevgilinin ülkesine uğrarsan, onun amberler kokan saçlarından bana bir koku getir.

Sevgilinin canına ant olsun, bana ondan bir haber getirirsen, şükrane olarak sana canımı saçarım.

Tapısında sana yük olmazsa eğer, lütfet, kapısından bu iki göze bir avuç toz getir!

Benim gibi yoksul birisi, onun vuslatını umsun, dilesin ha! Heyhat... ben olsa olsa, sevgilinin hayalini rüyamda görebilirim belki!

Çam kozalığına benzeyen kalbim sevgilinin çam gibi uzun boyunun hasretiyle söğüt gibi titreyip durmakta.

Sevgili, bizi hiçbir pula almasa bile, biz onun başındaki bir tek kılı iki cihana da satmaz, iki âleme de değişmeyiz.

Gönlü gam bağından kurtulursa, ne var ki? Güzel sesli Hafız, sevgilinin kulu kölesi!

Saba eger guzeri uftedet bekişver-i dost
Biyar nefhai ez giysuy-i mu anber-i dost

LXXV

O peri yüzlü güzel, elbisesine bürünüp bizden ayrıldı gitti. Acaba ne suç gördü de hata yolundan yürüdü ki?

O âlemi gören göz, nazarımdan gideli gözden neler gitti? Kimsecikler bilmez.

Dün gece ciğerimizin yanışından meydana gelen ve bağrımızdan gelip geçen duman, mumun bile başından geçmemiştir.

Onsuz ve ondan uzaktayken anbean gözüme gelen gözyaşı seli, gözümden giden bela tufanı!

Ayrılık derdi gelince yere yıkıldık, elden deva gidince dert içinde kaldık.

Güzel, vuslata dua ile erişmenin imkânı var, dedi. Bir ömürdür bütün günüm dua etmekle geçti.

Niye ihram bağlayayım? O kıble burada değil ki. Niçin say edeyim? Merve'nin Safa'sı gitti.

Dün doktor beni gördü de tahassürle dedi ki: Heyhat, hastalığı şifa kanununu da aştı!

Sevgili, Hafız yokluk yurdundan gitti denmeden, ne olur, hatırımı sormak üzere bir kerecik olsun gel!

An turk-i peri çihre ki der zir-i kaba reft
Aya çi hata did ki ez rah-ı hata reft

LXXVI

Vaiz, bu ne feryat? Var git işine. Yoldan çıkan benim gönlüm, sana ne oldu ki?

Mademki sevgilinin dudağı beni ney gibi muradıma eriştirmiyor, bütün âlemin nasihati kulağıma yel gibi gelir!

Tanrı'nın yoktan yarattığı beli, tasavvuru müşkül, öyle bir ince mesele ki, hiçbir mahluk halledemedi gitti.

Civarındaki yoksul, sekiz cennetten de müstağnidir. Aşkının tutsağı, iki cihandan da hürdür.

Aşk sarhoşluğu beni harap etti; ama varlığımın esası, o haraplıktan mamur olmada.

Gönül, sevgilinin zulmünden, cevrinden ağlayıp inleme. Sevgili, sana ancak bunu nasip etmiş, bunu vermiş!

Yürü Hafız, masal söyleme, afsun okuyup üfürme. Hatırımda bu çeşit masallar, buna benzer afsunlar pek çok!

Birov be kar-ı hod ey va'iz in çi feryadest
Mera futad dil ezreh tura çi uftadest

LXXVII

Ey seher rüzgârı, sevgilinin istirahat ettiği yer, o âşık öldüren hileci ay yüzlünün konağı nerde?

Karanlık gece, önde Eymen Vadisi'nin yolu... fakat Tur'da görünen ateş nerde, vuslat vadisi hani?

Cihana kim geldiyse harap olmuş, bir haraplığa düşmüştür. Söyleyin, nerde harabatta bir akıllı?

Beşaret ehli, işaretten anlayandır. Nice nükteler var, fakat hani bir esrara mahrem?

Seninle her kılımızın binlerce işi var. Biz neredeyiz, işi gücü olmayıp bizi kınayan nerede?

* Büklüm büklüm saçlarından bir sorun: Bu gama düşmüş, başı dönmüş gönül hangisine giriftar?

Akıl divane oldu, o misk gibi siyah ve kokulu silsile nerde? Gönül bizden kaçıp bir bucağa gitti, sığındı; sevgilinin kaşı nerde?

Saki, çalgıcı, şarap... hepsi hazır. Fakat işret, sevgili olmadıkça olmaz, nerde sevgili?

Hafız, dünya yeşilliğinde güz rüzgârından incinme... makul düşün, dikensiz gül nerde ki?

Ey nesim-i seher aramgeh-i yar kucast
Menzil-i an meh-i ‘aşık-kuş-i ‘ayyar kucast

LXXVIII

Misk gibi zülfünün elinden bir hata çıktıysa çıktı; kara beni bize bir cefa ettiyse etti.

Aşk şimşeği bir yün hırka giyinen kişinin harmanını yaktıysa yaktı; muradına ermiş padişah, bir yoksula cevrettiyse etti.

Bir gönül, sevgilinin bakışlarından bir yük yüklendiyse yüklendi, olup bitti. Canla canan arasında bir macera olduysa oldu, geçti.

Söz getirip götürenlerden elemeler meydana geldi, ama arkadaşlar arasındaki bu yakışmaz iş geçti gitti, gayrı anılmaz bile!

Tarikatta kırılmak yoktur, şarap sun... gördüğün her keder, bize aynı sefa gibi gelip geçti.

** Gönül, âşıklıkta tahammül gerek, ayak dire. Bir elem olduysa oldu, bir hata yapıldıysa yapıldı.

Vaize söyle: Hafız’ı, tekkeden çıkıp gitti diye ayıplamasın. Hür kişilerin ayakları bir yere bağlanmaz ki, gittiyse gitti.

Ger zi dest-i zulf-i muşkinet batai reft reft
Ver zi hindu-yı şuma ber ma cefai reft reft

LXXIX

Lal dudağından bir şerbet içirmeden geçti gitti. Ay gibi yüzünü doya doya seyredemedik vesselam.

Sanki bizim sohbetimizden adamakıllı sıkılmıştı. Yükünü bağladı, tozuna bile erişmedik, geçip gitti:

Seferden vazgeçmesi için fatihayı, Hırz-ı Yemanî'yi, ihlas suresini okuyup üfledik, ama hiçbir tesiri olmadı, yürüdü gitti.

Bizi; melamet civarından gitmem diye aldatırdı. Fakat gördün mü? Bu çeşit aldatışlara inandık, ama aldatıp gitti!

Güzellik ve letafet çimenliğinde salınan bir fidan oldu. Fakat biz vuslatının gülistanında salınamadık, geçti gitti!

Hafız gibi, "vah yazık, gitti de vedalaşamadık bile" diye bütün gece ağlayıp inledik.

Şerbeti ez leb-i la'leş biçeşidim-u bireft
Ruy-ı meh-peyker-i o sir nedidim-u bireft

LXXX

Ben sarhoşum, bu sarhoştan ibadet ve salaha ait ahd ü peyman isteğinde bulunma. Ben, daha Elest gününde sarhoşlukla meşhur oldum.

Aşk çeşmesinden abdest alır almaz, her ne varsa, bütün varlığa dört tekbir getiriverdim!

Şarap sun da seni kaza ve kaderden agâh edeyim. Kimin yüzüne âşık oldum, kimin kokusundan sarhoş... anlatayım.

Ey şaraba tapan, aşk yolunda dağın beli karınca belinden daha ince, daha ehemmiyetsizdir; rahmet kapısından ümit kesme!

Nazar değmesin, o mestane gözden başka hiçbir kimse bu gök kubbenin altında hoş ve rahat değil!

Can, ağzına kurban olsun. Cihan yeşilliğini bezeyen, görünüş bağında bu koncadan daha güzel hiçbir şey yaratmadı.

Hafız, aşk devletiyle bir Süleyman kesildi. Yani sevgili, vuslatına dair elinde ancak bir rüzgâr var!

Metaleb ta'at-u peyman-ı selah ez men-i mest
Ki be peymane-keşi şohre şudem ruz-ı Elest

LXXXI

Gözbebeklerim, yüzünden başka bir şeye bakmamakta... perişan gönlümüz, senden başkasını anmamakta.

Gönül yarasının kanından bir an bile temiz olmamakla beraber, gözyaşlarım yine haremini tavaf etmek için ehramlara bürünmekte.

Sidre kuşu, seni dilemek hevesiyle uçmuyorsa dilerim, vahşi kuş gibi tuzağa tutulsun, kafese girsin!

Müflis âşıkın sana verdiği gönül kalpsa ayıplama. Ne yapsın, geçer akçesi yok ki!

Kimin himmeti onu dilemekte noksan değilse, kim onu azmederek isterse, nihayet eli elbette o yüce selviye ulaşır.

İsa'nın ruh bağışlamasını anmam bile. Çünkü can arttırmada dudağın kadar mahareti yok!

Aşkının ateşini sarf etmekte, bir ah bile etmemekteyim. Böyle olduğu halde bana gönül yarasına sabretmiyor denebilir mi?

Daha zülfünün ucunu gördüğüm gün dedim ki: Bu silsilenin perişanlığına nihayet olamaz.

Sana ulaşmak, yalnız Hafız'ın gönlünde olan bir şey değil. Hatırında bu istek olmayan kim vardır?

Merdum-i dide-i ma cuz be ruhet nazır nist
Dil-i ser-geşte-i ma gayr-i tura zakir nist

LXXXII

Güneş gibi olan yüzün gizlendi, günümün aydınlığı bitti. Ömrümden kalan ancak kapkaranlık bir gece!

Ayrılığının çaresi ancak sabır. Fakat takatim kalmadı, nasıl sabredeyim?

Seninle vedalaşırken o kadar ağladım ki, gözünden ırak olsun, gözümde nur kalmadı.

Hayalin gözümden hem gider, hem de "yazıklar olsun... böyle bir bucak harap oldu" derdi.

Vuslatın başımdan eceli uzaklaştırdı. Fakat ayrılığının devleti sayesinde şimdi o uzaklaştırma geçti, ecelim gelip çattı artık!

Rakibin “başın sağ olsun, senden ayrı olan o hasta öldü” diyeceği an yaklaştı.

** Bundan böyle sevgili, zahmet edip gelse bile ne faydası var ki? Hasta bedenden can çıkmak üzere, yaşamama imkân yok!

Firakından gözlerimin yaşı akıp gidiyorsa, de ki: Ciğer kanını da dökmek gerek!

Hafız gamdan, gussadan ağlayıp duruyor, güldüğü hiç yok. Yaslıda düğün dernek düşüncesi kalmaz ki.

Bi mihr-i ruhet ruz-ı mera nur nemandest
Vez ö’mr-i mera cuz şeb-i deycur nemandest

LXXXIII

Zülfün rüzgârın eline düşünce sevdalı gönül hasetinden, kederinden iki parça oldu.

Sihirbaz gözün sihrin ta kendisi, sihre ait ne varsa onda yazılı. Yalnız şu var ki, bu muskanın kendisi de hasta!

Zülfünün büklümündeki o kara ben nedir, bilir misin? Cim harfinin çanağına düşen mürekkep noktası!

Cennet gibi yanağında misk gibi siyah ve güzel kokulu zülfün nedir? Cennet bahçesindeki tavus!

Ey canımın munisi sevgili, yüzünü görmek hevesine düşen gönlüm, yolda bulunan ve rüzgârın eline düşmüş olan bir avuç tozdan, topraktan ibaret!

Bu toprak beden, civarına öyle bir düşüş düşmüş ki, toz gibi kalkıp savrulmasına imkân yok!

Ey İsa nefesli canan, vücuduma vuran selvi boyunun gölgesi, adeta çürümüş kemiklere düşen bir ruhun aksi!

Durağı ancak Kâbe olan zahidi gördüm: O bile dudağının zikriyle meyhane kapısında mukim olmuş!

Aziz dost, sevginde kendini kaybetmiş Hafız’ın derdinle bağdaşmağı dünden, bugünden değil, ezeli bir ahit!

Ta ser-i zulf-i tu der dest-i nesim uftadest
Dil-i sevda-zede ez gussa du nim uftadest

LXXXIV

Gönül, kendi kendisini zülfünün tuzağına müptela kıldı, onu gamzenle öldür... layığı bu!

Gönlümüzü ele almak, muradımızı vermek elinden geliyorsa durma, lütfet... çünkü tam yerinde bir hayırdır doğrusu.

Gülün güzelliği Çin ve Çigil diyarındaki miske muhtaç değildir. Nefesi kendi kaftanının iliğinden hasıl olur.

Ey tatlı dilli sevgilim, canına ant olsun, karanlık gecelerde mum gibi yanıp yakılmadaki maksadım kendimi yok etmektir.

Ey bülbül, sana gülün işvesini, tabiatını söyledim ya... bırak bu aşkı; çünkü o gülümseyen gül, ancak kendisini beğenir, kendi fikrine uyar.

Âlemin mürüvvetsiz devletlilerine başvurma, onların kapılarına varma. Afiyet hazinen yine kendi evinde, yine kendi yurdundadır.

Hafız yandı, bitti diye, sevgiliye karşı beslediği aşk şartını bozmadı. Hâlâ ahdinde duruyor, hâlâ vefakâr!

Be dam-ı zulf-i tu dil mubtela-yı hiştenest
Bikuş be gamze ki ineş seza-yi hiştenest

LXXXV

Göğsüm sevgilinin derdiyle gönül ateşine yandı. Bu gönül yurdunda öyle bir ateş vardı ki, göğüs kâşanesini yaktı, yandırdı.

Tenim, sevgilinin ayrılığıyla eridi. Canım sevgilinin yüzünün güneşiyle yandı.

Peri yüzlü güzel, kim senin zincire benzeyen zülfünü gördüyse, sevdalı gönlü bu divaneye sızladı, yandı.

Beni tanıyanların gönülleri yanarsa, tanıdıklarım bana acırlarsa, şaşılacak bir şey mi? Ben kendimden geçtim mi, tanımayanların bile gönülleri yanıyor!

Zahitlik hırkamı harabat suyu alıp götürdü. Akıl evini de meyhane ateşi silip süpürdü!

** Gönlüm, ettiğim tövbeyi kadeh gibi kırıverdi; ciğerim de şarapsız, kadehsiz kaldı da şarap gibi yanıp yakıldı!

Macerayı kısa kes, tekrar gel ki, gözbebeğim gömleğini başından çıkardı, şükrane olarak ateşe yaktı, sulh etti. Sen de geçmişi bırak artık!

* Gönül yanışına bak ki, gözyaşımdaki fazla hararetten mum bile dün gece bana acıdı da pervane gibi yanıp yakıldı.

Hafız, masalı bırak, bir zaman da şarap iç. Çünkü bütün gece uyumadık, mum da efsanelerle yandı durdu.

Sineem zateş-i dil der gam-ı canane bisuht
Ateşi bud derin hane ki kaşane bisuht

LXXXVI

Zahire tapan zahit, bizim halimizi bilmez. Onun için hakkımızda ne derse desin, hoş görürüz.

Tarikatta salike ne zuhur ederse, hayır odur. Gönül, doğru yolda kimse azıtmamıştır.

Bakalım ne oyun görünecek, hele bir beydak sürelim. Rintlerin satranç meydanında şah, yelip yortmaz.

Bu nakışları çok, sade ve yüce tavan nedir? Hiçbir arif bu muammayı bilmiyor.

Yarabbi, bu ne istiğna, bu ne kudretli hikmet? Bütün yaralar gizli, ah etmeye bile mecal yok!

Bizim Sahib-i dîvânımız galiba soruya, hesaba, kıyamete inanmıyor. Çünkü bu hükümde "Hasbeten lillah - Tanrı için" yazısı yok.

Kim gelmek isterse, "gel" de. Kim ne söylemek isterse, "söyle" de. Bu kapıda perdeciyle kapıcının kibri, nazı yok.

Kusur, noksan, bizim düzgün olmayan boyumuz bosumuzda. Yoksa senin ihsan ettiğin elbise kimsenin boyuna kısa gelmez.

Meyhane kapısına gitmek, sadece renkli kişilerin harcıdır. Kendilerini beğenip satanlara şarap satanlar mahallesine yol yoktur.

Meyhane pirinin kuluyum, onun lütfu daimi. Yoksa zahit şeyhin lütfu bazen var, bazen yok!

Hafız, başköşeye oturmuyorsa, meşrebinin yüceliğinden. Sarhoş âşık mal, mevki kaydında değildir ki.

Zahid-i zahir perest ez hal-i ma agah nist
Der hak-ı ma her çi guyed cay-ı hiç ikrah nist

LXXXVII

Gönül ehlinin sözünü duyunca, “yanlış” deme. Söz anlamıyorsun canım efendim... yanlış burada.

Başım dünyaya da eğilmemekte, ahrete de. Başımızdaki bu fitneleri Tanrı mübarek etsin.

Bu gönlü dertli âşıkın gönlündeki kimdir, bilmem ki? Ben susmaktayım, gönülde feryatlar, kavgalar var!

Gönlüm perdeden çıktı. Çalgıcı nerdesin? Çal, oku, kendine gel. İşimiz bu perdeden düzene girmekte.

Dünya işine hiç iltifatım yoktu. Fakat yüzün dünyayı da, dünya işlerini de bezedi, bana güzel göstermeye başladı.

İştiyakını çektiğimden, hayalini kurup durduğumdan nice gecelerdir uyumadım. Yüz gecelik sersemliğim var, meyhane nerde?

Bir bak, ibadet yeri, gönlümün kanıyla bulandı. Artık beni şarapla yıkasanız da haklısınız!

Hiç sönmeyen ateş bizim gönlümüzde. Onun için pir-i mugan aziz tutuyor, ağırlıyor.

O çalgıcının çaldığı nağme neydi ki, ömür geçip gitti de aklım hâlâ o havayla dolu, fikrimde hâlâ lezzeti var.

Dün gece gönlüme aşkından haber verdiler. Hafız’ın gönül fezası, hâlâ o sesle dolu.

Çu bişnovi suhan-ı ehl-i dil megu ki hatast
Suhan-şinas nei can-ı men hata incast

LXXXVIII

Zülfünün büklümü küfrün de tuzağı, imanın da. Bu, sanat yurdundaki sanatlarından bir parçacığı!

Yüzün güzellik mucizesi, ama bakışının sözü, apaçık sihir!

* O şuh gözden canımı kurtarmaya imkân mı var? Daima elinde yay, pusuda!

O siyah göze yüzlerce aferin! Âşık öldürmede sihirler yaratıyor!

Aşkın heyet ilmi, ne şaşılacak ilim. Göğün yedinci katı, o ilme göre yerin yedinci katı!

Sanır mısın ki, kötü sözlü öldü de canını kurtardı? Hele dur bakalım, daha Kiramen Kâtibîn'le görülecek hesabı var!

Hafız, zülfünün mekrinden emin olma. Zira gönlü aldı, şimdi de dini almak kaydında!

Ham-ı zulf-i tu dam-ı kufr-u dinest
Zi karistan-ı o yek şemme inest

LXXXIX

Gönlüm de gitti, dinim de. Sevgili beni kınamaya kalkışıp, haydi git, benimle düşüp kalkma; gayrı sende hayır kalmadı, dedi.

Kimi duyduk ki, bu mecliste bir an olsun meserretle oturdu da sohbet sonu nedametle kalkmadı?

Mum nasılsa yanılıp sevgilinin gülümseyen parlak yüzüne kendisini benzetti. Fakat bu suçun affı için âşıklarının huzurunda nice geceler ayaküstü dikilip ağladı, yandı yakıldı.

Çayırda bahar rüzgârı o yanağın, o boy bosun havasıyla gül ve selvi yanından kalkıp esmeye başladı.

Sarhoş bir halde geçip gittin. Melekut âleminde halvete girmiş olanlar bile seni görünce birbirlerine karıştılar, bir kıyamettir koptu!

Boyum bosum var diye naza kalkışan selvi, senin yürüyüşüne karşı utancından baş bile kaldıramadı, ayağını bile atamadı.

Hafız, şu hırkanı at, belki canını kurtarabilirsin. Çünkü riya ve keramet harmanı tutuştu, alevlendi.

Dil-u dinem şud-u dilber be melamet berhast
Guft ba ma menişin kez tu selamet berhast

XC

O fettan nergisin uykuya dalması, tegafülden gelmesi sebepsiz değil. O perişan zülfünün bükümlerinde elbet bir sebep var.

Dudağından henüz süt akıyordu. Ben bu tuzluğun etrafındaki şeker, herhalde sebepsiz değildir derdim.

Ömrün uzun olsun; iyice biliyorum ki, yay kurduğun kirpik oklarının bir sebebi var.

Gönül herhalde gama, mihnete, derde, ayrılığa müptelasın. Bu nâle, bu feryat asılsız olamaz.

Dün gece yel, sevgilinin civarından gülistana geldi, oradan gelip geçti. Ey gül, yakanı yırtman sebepsiz değil.

Gönül aşk derdini halktan gizliyor, ama Hafız senin bu ağlayan gözlerin sebepsiz ağlamıyor ya!

Hab-ı an nerkis-i fettan-ı tu bi çizi nist
Tab-ı an zulf-i perişan-ı tu bi çizi nist

XCI

Oruç geçti, bayram geldi, gönüller neşelendi. Şarap meyhanede köpürdü, şarap istemek zamanı gelip çattı.

Zahitlik satan ağır canlıların nöbeti geçti. Rintlerin rintlik ve neşe zamanı geldi.

Bizim gibi şarap içen niçin kınansın? Âşık rint için bu, ne ayıptır, ne de hata!

Böyle riyasız şarap içiş, riya ile zahitlik satıştan yeğdir.

Biz ne riyakâr rindiz, ne nifak adamı. Gizli şeyleri bilen Tanrı, buna şahittir.

Tanrı'nın farzını yerine getirir, kimseye kötü söylemeyiz. Bu caiz değildir dedikleri şeye, caizdir demeyiz.

Seninle birkaç kadeh şarap içersek, ne olur ki? Şarap zamanın kanı, senin kanın değil ya!

Bu, kimseye zarar verecek bir ayıp değil. Hatta ayıp olsa bile ne var? Ayıbı olmayan adam nerde?

Hafız, nasıl, niçin sözünü bırak... biraz da şarap iç. Tanrı hükmüne karşı nasıl, niçin demeye mecal mi var?

Ruze yeksu şud-u 'iyd amed-u dilha berhast
Mey zi humhane becuş amed-u mey bayedhast

XCII

Sevgili, elinde bir kadeh, şaraptan sarhoş olmuş... muğların ibadet yerine geldi. Şarap içenlerse, onun mest gözlerinden sarhoş olmuşlardı.

Bindiği atın nalının izinde hilal şekli görünmekte, uzun boyuna karşı çamın boyu alçak kalmaktaydı.

Ona nasıl var diyeyim? Kendimden haberim yok. Fakat nasıl yok da diyebilirim? Ona bakmakta, onu görmekteyim.

O kalkınca iştiyak çekenlerin gönül mumları söndü, oturunca görenlerin feryatları yükseldi.

Galiyenin kokusu güzelse, saçlarına sürüldüğünden; rastık yay şekline büründüyse, kaşlarına çekildiğinden.

Tekrar gel ki, Hafız'ın giden ömrü geriye gelsin... Her ne kadar yaydan fırlayan ok, bir daha gelmezse de!

Der deyr-i mugan amed yarem kadehi derdest
Mest ez mey-u mey-haran ez nerkis-i mesteş mest

XCIII *

Beyim, ne güzel gitmektesin, sana kurban olayım. Güzel güzel, salına salına yürü de o güzel boyuna bosuna canlar vereyim.

Hadi, öl bakalım demiştin, acelesi yok ya... ne güzel tarizlerde bulunuyorsun, tarizine feda olayım.

Âşıkım, sarhoşum, sevgiliden ayrılmışım. O güzel saki nerde? Söyle; salınsın da onun selvi boyunun önünde can vereyim.

Bir ömürdür sevdasından hastalandığım sevgiliye söyle: Bize bir bak da şehla gözlerine kurban olayım.

Lal dudağım hem dert verir, hem deva demişsin! Canım kâh derdine feda olsun, kâh devana!

Salına salına ne de hoş yürüyorsun, kem göz senden ırak olsun... ayağının altında ölmek fikrindeyim.

Vuslatının halveti Hafız'ın yeri yurdu değil, ama her yerin hoş, her yerde sana kurban olayım.

Mir-i men hoş mirevi kander ser-u pa miremet
Hiş hıraman şov ki piş-i kadd-i ra'na mîremet

XCIV *

Yüzünün hayali, her yolda yoldaşımız... zülfünün kokusu daima bu kokuya agâh olan canımızda.

Aşkı hoş görmeyen davacıların rağmına yüzün, bizim kaatı’ ve kesin bürhanımız.

Bir bak, dinle, elmaya benzeyen çenendeki çukur ne diyor: Mısır’daki Yusuf gibi binlerce güzel bizim kuyumuza düşmüştür!

O uzun zülfüne elimiz erişmezse, sende ne kabahat var? Suç bizim perişan bahtımızda, günah bizim kısa elimizde!

Hususi halvet sarayının kapıcısına söyle: Filan, eşiğimizin bir bucağında oturanlardandır.

Zahiren huzurumuzda değil, fakat hakikatte daima hatırımızda; gönlümüzden hiç çıkmaz.

Eğer Hafız bir şey dileyerek kapıyı çalarsa, aç. Çünkü yıllardır bizim ay gibi yüzümüze müştak.

Hayal-i ruy-i tu der her tarik hemreh-i mast
Nesim-i muy-ı tu peyvend-i can-ı ageh-i mast

XCV *

Saki, şarabı sun, oruç ayı geçti. Kadehi ver; ad, san zamanı geçip gitti.

Aziz vakit geçti, gel de sürahi ve kadehsiz geçen ömrü kaza edelim.

Beni öyle bir sarhoş et ki, kendimden geçeyim de hayal sahasına kim geldi, nereye gitti? Haberim bile olmasın!

Kadehindeki bir yudum şaraba nail oluruz ümidiyle meyhanede her sabah, her akşam sana dua edilmekte.

Dimağına senin kokun erişince ölmüş can, yeniden hayat buldu, yeniden dirildi.

Zahit gurura daldı; sağlık, esenlikle yol alamadı. Halbuki rint, niyaz yoluyla doğruca melamet yurduna vardı, cennete girdi.

Elimizdeki gönül şaraba sarf oldu. Herhalde kalp akçeydi; o yüzden harama gitti!

Tövbe hararetiyle ödağacı gibi nice bir yanıp yakılacağız? Şarap sun... ömür, ham bir sevda ile gelip geçti.

Artık Hafız’a nasihat etme, damağında halis şarabın lezzeti kalan ve kendisini kaybeden kişi, kurtuluş yolunu bulamaz.

Saki biyar bade ki mah-ı şıyam reft
Derdih kadeh-ki mevsim-i namus-u nam reft

XCVI *

Niyaz yüzüm, kapısında... bu yüzden Tanrı'ya şükrolsun meyhane kapısı açık.

* Küplerin hepsi de sarhoşlukla köpürmüş, coşmuş. Ortadaki şarap, hakiki şarap, mecazi şarap değil!

Canana layık olan daima sarhoşluk, gurur ve ululanma. Bize uyan da daima çaresizlik, âcizlik ve niyaz!

Başkasına söylemediğimiz ve söylemeyeceğimiz sırrı dosta söyleyelim. Çünkü o, sırra mahremdir.

Sevgilinin büklüm büklüm zülfünün şerhi kısa kesilmez ki... bu kıssa çok uzun!

Mecnun'un gönlündeki ıstırap, daima Leyla'nın zülfündeki büklümlerden, Sultan Mahmud'un yüzü, her an Eyaz'ın ayağında.

Gözüm, senin o güzel yüzünü göreli doğan kuşu gibi bütün âlemden göz yumdum.

Senin hakikat Kâbesi olan civarına gelen her kişi, kaşlarının kıblesine dönmüş, namazın ta kendisinde.

Ey meclistekiler, Hafız'ın gönlündeki yanışı, daima yanıp yakılan muma sorun!

Elminnetu lillah ki der-i meykede bazest
Zan ru ki mera ber der-i o ruy-i niyazest

— S —

XCVII *

Medet, medet... derdimize derman yok, ayrılığımıza bir son!

Dini, gönlü alıp götürdüler, şimdi de cana kastedecekler. Medet güzellerin cevrinden!

Bir öpüş karşılığı can istemekteler. Aman bu gönül alıcılardan!

Bu kâfir yürekliler kanımızı içtiler. Aman Müslümanlar, derman edin bize!

Hafız gibi gece gündüz kendimden geçmiş bir halde yanıp ağlamaktayım; medet, medet!

Derd-i mara nist derman el gıyas
Hecr-i mara nist payan el gıyas

— C —

XCVIII *

Sen, ülkedeki bütün güzellerin başlarının tacısın. Bütün güzeller sana vergi verseler yaraşır.

İki şuh gözün, Hita ve Habeş ülkelerini birbirine katmış, zülfünün büklümlerine Maçin ve Hint diyarları haraç vermiş!

Yüzünün beyazlığı, gündüzden... siyah zülfünün siyahlığı, gecenin karanlığından daha parlaktır.

Ballı ağzın Hızır'ın abıhayatına revaç veriyor... şeker gibi dudağın Mısır'da yetişen şeker kamışını andırmaz olmuş.

Eğer sen gönül derdine ilaç vermezsen, hakikaten ben bu hastalıktan kurtulamayacağım.

Taş yüreklisin... neden merhamet etmiyor, neden daima gönlümü kırıyorsun! Öyle bir gönlü kırmadasın ki, sırça gibi nazik.

Dudağın Hızır, ağzın abıhayat... boyun selvi, belin kıl, göğsün fildişi!

Hafız'ın gönlüne senin gibi bir padişahın aşkı düştü. Keşke kapındaki toprağın değersiz bir zerresi olsaydı!

Tui ki ber ser-i huban-ı kişveri çun tac
Sezed eger heme-i dilberan dehendet bac

— H —

XCIX *

Mezhebinde âşıkların kanını dökmek helalse, münasip gördüğün ne olursa olsun, biz de münasip görür, ondan hoşlanırız.

Siyah zülfünün karanlığı zulmetleri meydana getirmede, ay gibi yüzünün beyazlığı sabahları izhar etmektedir.

Kimse ne kement gibi zülfünün büklümlerinden kurtuldu, ne küçük birer yaya benzeyen kaşlarına ok gibi gözlerinden halas oldu!

Gözümden yanıma öyle bir ırmak akmış ki, gemicilerin bile o suda yüzmeye kudretleri yok.

Abıhayat gibi dudağın cana kuvvet vermede. Bu toprak bedenimiz şarap lezzetini onda bulmada.

Lal dudağın yüzlerce minnetle bir öpücük verdi; gönlüm yüzlerce ısrardan sonra muradına erişti.

Akşam geçip sabah geldikçe, gündüz bitip akşam oldukça âşıkların diline senin duan vird olmuştur.

Hafız, bizden tövbe ve takva umma. Hiç kimse rint, âşık ve mecnun kişinin doğru yola geldiğini görmemiştir.

Eger be mezheb-i tu hun-ı ‘aşikest mubah
Salah-ı ma heme anest kan turast salah

— H —

C

Gönlüm, Ferruh’un hevesiyle, onun sevgisiyle zülfü gibi darmadağın.

Siyah zülfünden başka kimse yüzünden nasip almıyor.

O zülüf, ne talihli bir zenci kul ki, daima onunla yoldaş, daima onunla diz dize.

Azat selvi, gönül çeken güzel boyunu görse, söğüt gibi tir tir titremeye başlar,

Saki, Ferruh’un sihirbaz nergislerinin yadıyla erguvan renkli şarabı sun.

Boynum dertten yay gibi büküldü, kaşları gibi iki büklüm oldu.

Amber kokulu zülfü, Tatar diyarındaki misk’in kokusunu utandırdı.

Herkesin birisine meyli var ya... benim gönlüm de Ferruh’a akmada.

Hafız gibi Ferruh’un kulu kölesi olanın himmetine kulum, köleyim!

Dil-i men der heva-yı ruy-ı Ferruh
Buved aşufte hemçun muy-ı Ferruh

— D —

CI

Yıllardır gönül Cem kadehini bizden ister dururdu; halbuki kendisinde olanı yabancıdan istiyordu!

Kevn ve mekân sedefinde bulunmayan inciyi, deniz yolunda kaybolanlardan elde etmek ümidine düşmüştü.

Dün müşkülümü nazarındaki kuvvetle muammalar halleden pir-i mugana arz ettim.

Gördüm ki, sevinçli ve gülümser bir halde eline şarap kadehini almış, o aynada yüzlerce sırrı seyredip durmaktaydı.

* Gönlüyle konca gibi hakikat sırrını gizliyor, yaprağa benzeyen hatırını da o nüshadan haşiyeliyordu.

Hâkim Tanrı, sana bu cihanı gösteren kadehi ne vakit verdi, dedim. Dedi ki: Bu gök kubbe kurulduğu gün!

* Tanrı, daima âşıkla beraber... fakat o, Tanrı'yı görmüyor, kendini ondan uzak sanıp "Yarabbi" demekte.

Pir-i mugan dedi ki: Darağacının kadrini yücelten dostun suçu şuydu... Sırları açığa vurmak.

Ruhulkudüs'ün feyzi yardım ederse, Mesiha'nın yaptığını başkaları da yapar.

Ona dedim ki: Neden güzellerin saçları halka halka, büklüm büklüm... neden zincire benziyor? Hafız, şeyda gönlünden şikâyetlendi, onu zincire vurup uslandırmak için, diye cevap verdi.

Salha dil taleb-i cam-ı Cem ez ma mikerd
Vançi hod daşt zi bigane temenna mikerd

CII

Gönül, gördün ya; sevgilinin aşkı yine neler etti? Dilber nasıl gitti; vefakâr dosta neler yaptı?

Ah bu nergise benzeyen sihirbaz gözden... ne oyunlar oynadı! Ah o sarhoşun elinden... ayıklara neler etti, neler?

Gözyaşım, sevgilinin merhametsizliğinden şafak rengini aldı, şefkatsiz talihe bak, bu işte başıma neler açtı?

Seher çağı Leyla'nın konağından bir şimşek parladı, ama yazıklar olsun... gönlü yaralı Mecnun'un harmanını ne hallere koydu?.

Saki, bana şarap sun. Gayb âleminin yazıcısı esrar perdesi ardında neler yazdı? Kimseye malum değil!

Bu gök daireyi nakışlarla bezeyen, pergelini döndürdü de ne işler yaptı? Kimse bilmedi gitti!

Aşk fikri, Hafız’ın gönlüne gam ateşini salıp yaktı. Şu eski dosta bakın, dostuna neler etti?

Didi ey dil ki gam-ı ‘ışk diger bar çi kerd
Çun bişud dilber-u ba yar-ı vefakâr çi kerd

CIII

Seher çağında bülbül, sabah rüzgârına, gülün cemaline olan aşkımız bize neler etti, neler, diye hikâyeye başladı:

Yüzünün renginden gönlüm kazılara bulandı, bu gül bahçesi yüzünden de dikenlere müptela oldum.

O nazlı sevgilinin himmetine kul olayım... yaptığı hayrı riyasız yaptı doğrusu.

Var olsun seher rüzgârı! Geceleri uyumayıp aşkla, dertle vakit geçirenlerin derdine deva buldu!

Gayrı yabancılardan, derdimi bilmeyenlerden feryat etmem. Çünkü bana ne yaptıysa, o aşina sevgili yaptı.

Padişahtan ihsan ummam hatadan ibaret. Sevgiliden de vefa diledim, ama o bana cefa etti!

Seher yeli, gülün nikabını açtı; sümbülün zülüflerini dağıttı, koncanın elbisesindeki düğmeleri çözdü!

Âşık bülbül, her yanda feryat ededursun... bu arada faydalanan seher yelinden başkası değil!

Bana, şehir ulularından vefa eden, ancak devlet ve dinin kemali Ebül Vefa’dır.

Şarap satanların mahallesine müjde verin! Hafız, riyakârane zahitlikten tövbe etti.

Saba bulbul hikâyet ba saba kerd
Ki ‘ışk-ı ruy-ı gul ba ma çiha kerd

CIV

Devranın gamına, gussasına bir deva bulabilirsen, belki gül renkli şarabın devriyle bir deva bulabilirsin.

Şarapsız, musikisiz durma. Felek kubbesinin altında ancak bu teraneyle gamdan kurtulabilirsin.

Seher yeli gibi hizmet edebilirsen, murat gülün nikabını açar, yüzünü gösterir.

Meyhane kapısının yoksulluğu acayip bir iksirdir. Eğer bu iksiri elde edebilirsen, toprağı bile altın haline getirirsin.

Aşk konağına varmak için yola çık, adım at. Bu sefere çıkarsan, çok kâr elde edersin.

* Sevgilinin yüzünde ne nikap var, ne de perde. Fakat görebilmek için yolun tozunu yatıştır.

Gel, huzur zevkinin çaresi de nazar erbabının feyziyledir, işleri düzene koymak da.

Sen daha tabiat sarayından dışarı çıkmamışsın. Tarikat civarına nerden gidebileceksin.

Gönül, eğer hidayet nurundan agâh olursan, mum gibi gülerek candan, baştan geçersin.

Fakat sen sevgilinin dudağıyla şarap kadehini istedikçe başka bir iş becerebileceğini umma.

Hafız, bu şahane nasihati duyarsan, hakikatin anayoluna varabilirsin.

Deva-yı gussa-i devran eger tevanikerd
Be devr-i bade-i gulgun meger tevanikerd

CV

Yel gibi, dostun civarına gitmek için hareket edecek, nefesimi onun latif yadıyla miskler gibi güzel kokulu bir hale getireceğim.

Bilgiden, dinden edindiğim bütün şerefleri, bütün yüzsularını o sevgilinin yoluna saçacağım.

Ömür şarapsız, sevgilisiz boşu boşuna geçip duruyor. Bugünden sonra artık evvelki zamanımı kaza edeceğim ben.

Nerde seher yeli? Sevgilinin saçlarının kokusunu getirsin, gül gibi kanlara bulanmış olan bu canımı o güzel kokuya feda edeceğim.

Sabah vakti yanan mum gibi onun sevgisinden apaçık anladım ki, ömrümü bu yanıp yakılmayla, bu sevgiyle tüketeceğim ben.

Sevgili, kendimi gözünün yadıyla harap edeceğim, eski ahdimin binasını sağlamlaştıracağım.

Hafız, nifak ve riya gönüle sefa vermez. Ben kendime rintlik ve aşk yolunu seçeceğim.

Çu bad ‘azm-i ser-i kuy-ı yar hahemkerd
Nefes be yad- hoşeş müşk-bar hahemkerd

CVI

O iki kat zülfe el atmaya imkân yok. Sevgili, senin ahdine de dayanılmaz, seher yelinin sözüne de!

Seni elde etmek için ne lazımsa yapıyor, nasıl çalışmak lazımsa çalışıyorum. Fakat şu var ki, kaza ve kaderi değiştirmek mümkün değil.

Dostun eteği yüzlerce gönül kanıyla elde edildi. Düşmanın okuduğu afsunla terk etmeye imkân yok.

Yüzünü gökteki aya benzetmek mümkün mü? Sevgili, o güzelim yüz, öyle her başsız, ayaksıza benzetilemez.

Benim yüce boylu yarim semaa girince can libası nedir ki, yolunda yırtılmasın?

Aşkın müşkül işi bilgimizin havsalasından hariçtir. Bu nükte, şu hatalı fikirle halledilemez.

Ben ne diyeyim? Tabiatındaki nezaket öyle bir derecede ki, yavaş yavaş dua etmek bile sana dokunuyor, ıstırap veriyor.

Sevgilinin yüzüne temiz bir gözle bakmak mümkün. Çünkü aynaya ancak tertemiz bir yüzle bakılır.

Cihanın sevgilisisin, herkes seni sevmekte, herkes benim rakibim... bu kıskançlık beni öldürüyor. Fakat gece gündüz Tanrı kullarıyla savaşmaya imkân yok ki.

Hafız’ın, kaşından başka mihrabı yok. Mezhebinde senden başkasına ibadet mümkün değil!

Dest der halka-i an zulf-i duta netvankerd
Tekye ber ahd-ı tu vu bad-ı saba netvankerd

CVII

Gel, felek Türk'ü oruç hân-ı yağmasını yağmaladı. Bayram hilali kadehin dönmesini emretti.

Ancak aşk meyhanesi toprağını ziyaret eden sevap kazandı, orucu da kabul edildi, haccı da!

Bizim asıl durağımız harabat bucağıdır. Tanrı bu bucağı mamur edene hayırlar versin.

O mihraba benzer kaşların büklümüne karşı, ancak ciğer kanıyla temizlenen kişi namaz kılabilir.

Lal gibi şarabın değeri nedir? Akıl... Gel, kim bu ticarete giriştiyse, o kazandı!

Feryat... bugün şehir şeyhinin kıya kıya bakan gözleri, şarap içenlere horlukla baktı.

* Sevgilinin yüzüne bak ve bunu cana minnet bil. Çünkü göz, her işini bilerek yapar.

Aşk sözünü Hafız'dan duy, vaizi dinleme. Vaizin söz söylemede sanatı çok, ama aşkı bilmiyor.

Biya ki Turk-i felek han-ı ruze garet kerd
Hilal-i 'iyd bedevr-i kadeh işaret kerd

CVIII

Sofi, ağını kurdu, riya hokkasını açtı; hokkabaz felekle oyuna girişti.

Fakat felek, ona bir oyun oynar ve onun külahının içinde yumurtayı kırıp halka öyle bir rüsva eder ki; revadır da. Çünkü o, sır ehliyle oyuna girişti. Onları aldatmaya kalkıştı.

Saki, gel... sofilerin güzel dilberi yine cilvelenmeye başladı, yine naza girişti.

Bu çalgıcı hangi diyardan acaba? Sazını Irak perdesinden düzüp çaldı, sonra Hicaz yoluna girdi.

Gönül, gel de o yenleri kısa, elleri uzun zahitlerin işlerinden Tanrı'ya sığınalım!

Riya yapma; aşk, muhabbet oyununu doğru oynamayanın yüzüne mâna kapısını kapamıştır.

Yarın, hakikat meydana çıkınca mecazi amel edenler utanacaklar mutlaka.

Ey salına salına yürüyen keklik, nereye gidiyorsun? Dur! Zahidin kedisi de namaz kılar ama, sakın aldanma.

Hafız, rintleri kınama ki, Tanrı ta ezelden bizi zahitliğe de muhtaç etmedi, riyaya da!

Sufi nihad dam-u ser-i hokka baz kerd
Bunyad-ı mekr ba felek-i hokkabaz kerd

CIX

Sevgili gönlümü aldı, yüzünü gizledi. Tanrı için olsun söyleyin, hiç kimse kimseye bu oyunu oynayabilir mi?

Seher çağı, yalnızlık canıma kastetmişti, hayali geldi de sonsuz lütuflarda bulundu.

Lale gibi nasıl gönlüm kanlarla dolmasın? Sevgilinin gözleri, bize iltifat bile etmedi.

Bu can yakan derdi kime söyleyeyim, kime şikâyet edeyim? Canıma kasteden, benim doktorum!

Beni mum gibi öyle bir yakıp yandırdı ki, sürahi bile halime ağladı, çeng bile feryada geldi.

Ey seher yeli bir çaren varsa, tam vakti... Lütfet, çünkü iştiyak derdi canıma kıymak üzere.

Merhametli dostlar içinde, sevgilimiz bize şöyle yaptı, böyle etti diye söylemeye imkân mı var?

O yay kaşlı sevgilinin ok gibi gözleri, Hafız’a bir iş etti ki, düşman bile fırsat bulsa, böyle bir iş edemezdi.!

Dil ez men burd-u ruy ez men nihan kerd
Hudara ba ki in bazi tevankerd

CX

Dostlar, üzüm kızı gizlenişten tövbe etti; muhtesibin yanına vardı, artık ona müsaade edildi.

Perde arkasından çıktı, meclise geldi, terini silin de meclistekiler, niye bu kadar gecikti, nerde kaldı, demesinler.

** Örtünmeyi, gizlenmeyi kendisine âdet edinmiş olan şu sarhoş üzüm kızının vuslatına erişelim... tam zamanı.

* Gönül, müjde ver! Yine aşk çalgıcısı, sarhoşça sazın perdelerine dokundu, mahmurluğa çareler buldu.

Vuslat gününün koncası sevgiliden esip gelen rüzgârla açıldı; güzel sesli bülbül de okka gülünün açılması yüzünden neşelendi.

Üzüm şarabı, zahidin hırkasını öyle bir kirletti ki, değil yedi kere suyla yıkamakla, hatta yüz kere ateşte yakmakla bile temizlenmez!

Hafız, düşkünlüğü elden bırakma. Çünkü cüret sahibi olan kişi, ırzını da gurur yüzünden telef etti, malını da, dinini de.

Dostan duhter-i rez tovbe zi mestur i kerd
Şud suy-ı muhtesib-u kar bedesturi kerd

CXI

Zahitler mihrapta, minberde bu çeşit cilvelenip dururlar, ama halvete girdiler mi o bildiğin başka işe koyulurlar.

Bir müşkülüm var; şunu meclisin âliminden bir soruver: Halka “tövbe edin” diye emredip duranlar, neden tövbeye pek yanaşmazlar?

Sanki kıyamet gününe inanmazlar da Tanrı işinde bu hilelerde, bu düzenlerde bulunurlar.

** Harabat pirine kul olayım... dervişleri hiçbir şeye niyaz etmezler ve bu yüzden hazinenin başına bile toprak saçarlar.

* Yarabbi, bu sonradan görme zenginleri yoksul et de yine kendi eşeklerine kendileri seyis olsunlar! Çünkü ak köleyi seyis olarak kullandıklarından naz ü edaya kalkışıyorlar!

Ey melek, aşk meyhanesinin kapısında dur da Tanrı’yı tespih et. Çünkü adamın hamurunu orada yoğururlar!

Onun sonu olmayan güzelliği, bunca âşık öldürdüğü halde gayb âleminden yine bir zümre baş gösterir!

Ey hanekah yoksulu sıçra, hanekahtan çık... muğların ibadet yurdunda insana öyle bir su verirler ki, gönüller zenginleşir.

Seher çağı arştan bir coşkunluktur koptu. Akıl dedi ki: Galiba melekler Hafız’ın şiirini ezberliyorlar.

Zahidan kin cilve der mihrab-u minber mikunend

Çun be halvet mirevend an kar-ı diger mikunend

CXII

Bilir misin, çeng ve ut ne anlatmakta? Şarabı gizli için, çünkü apaçık içene gâvur diyorlar.

Aşk remzini söyleyin, duymayın derler, ama anlattıkları hikâye, ne müşkül bir hikâye!

Aşkın namusunu berbat etmekteler, âşıkların da şerefini gideriyorlar. Gençleri ayıplıyorlar, yaşlıları kınıyorlar!

* Kimyagerler, hâlâ olmayacak hayale kapılmakta, iksir elde etmeye çalışmaktalar... halbuki şimdiye kadar kara kalpten başka bir şey elde edemediler gitti!

Biz, kapı ardında yüz türlü şeylerle aldanıp duruyoruz, ama kim bilir perdenin ardında ne tedbirde bulunuyorlar?

Yine pir-i muganın huzurunu bozmaktalar. Bak şu saliklere, ona neler ediyorlar?

Yüzlerce yüzsuyunu yarım bir bakışla almaya imkân var. Fakat güzeller bu alışverişte ihmal gösteriyorlar.

Bir bölük halk, sevgilinin vuslatına çalışıp çabalayarak erişmek ümidinde... bir bölük halk da işi takdire havale etmekte.

* Sözün hulasası şu: Zamanın bekasına aldanma. Bu iş yurdu öyle bir yerdir ki, halden hale girer, değişir durur.

** Evden putu çıkar da sevgilinin konağı olsun. Halbuki evlerini sevgiliye yurt etmek hevesine düşenler, gönülleriyle canlarını başkasının yurdu yapıyorlar, sevgilinin gelmesine imkân mı var?

Şarap içmeye bak. İyi bakarsan şeyh de riyakâr, Hafız da, müftü de, muhtesib de!

Dani ki çeng-u ‘ud çi takrir mikunend
Pinhan horid bade ki tekfir mikunend

CXIII

Şarap satan, rintlerin hacetini reva ederse, Tanrı günahları bağışlar, belaları giderir.

Saki, şarabı adalet kadehiyle sun da yoksul gayrete gelmesin... yoksa cihanı belalara boğar.

Eğer salik emanete hıyanet etmez, ahdinde vefakâr olursa, mutlaka bu belalardan aman müjdesi gelir.

Ey hakîm, ister sıkıntı gelsin, ister rahat ve huzur... bunları başkasından bilme. Ne gelirse, Tanrı'dan gelir.

Akla, bilgiye yol olmayan bir iş yurdunda neden zayıf reye istinat ederler, niçin olmayacak abes tedbirde bulunmaya kalkışırlar?

Çalgıcı, bu nağmeyi çal: Kimse ecelsiz ölmez. Bu nağmeyi çalmayan hata etmektedir.

* Bizi aşk derdiyle sarhoşluk sersemliğinin belası öldürdü. Ya sevgilinin vuslatı derman edebilir, ya saf şarap.

Can, şarap sevdasıyla geçip gitti, Hafız da aşktan öldü. Nerde bir İsa nefesli ki bizi diriltsin?

Ger mey-furuş hacet-i rindan reva kuned
İzed guneh bibahş ed-u ref-i bela kuned

CXIV

Acaba herkesin nakdini ayara vuracakları gün gelecek mi? O gün bir gelse de sofilerin her birini bir kötü işte yakalasalar!

Bence dostların bütün işleri bırakıp bir sevgilinin zülfüne yapışmaları münasip.

Erler, sakinin zülfüne ne güzel sarıldılar. Fakat felek onları bir kararda tutsa.

Güzellere takva kolunun kuvvetini söyleme. Bu alay, öyle bir alaydır ki, bir kaleyi tek bir süvariyle zapt eder.

Yarabbi, bu Türk güzelleri ne yiğit, ne kan dökücü erler... Kirpik okuyla her an birisini avlamaktalar!

Senin şiirinle ve ney sesiyle raks etmek ne hoş. Hele elde bir sevgilinin eli de olursa.

Hafız, zamane oğlanları, yoksulların gamına aldırış etmiyorlar. Bunlarla düşüp kalkmadansa, mümkünse aralarından çıkıp bir bucağa çekilmek daha yeğ!

Nakdhara buved aya ki 'ayari girend

Ta heme şavma'adaran pey-i kari girend

CXV

Güzeller bu çeşit cilvelenip dururlarsa zahitlerin imanlarına zarar verirler.

O nergis nerde açılırsa, gül yüzlü güzeller, ona gözlerinde yer verirler.

Sevgilimiz semaa girdi mi, melekler arş üstünden el çırparlar.

Ey selvi boylu genç, boyun çevgân gibi bükülmeden bir top kapmaya bak!

** Sabah çağı aynanı parlatırsa, devlet güneşin doğar, yüz gösterir.

Âşıklar başlarına buyruk değillerdir. Sen ne buyurursan onu yaparlar.

Gözbebeğim kanlara bulandı. Bu zulmü nerde ederler?

Tufana ait rivayet edilegelen bu hikâyeler, gözüme bir katreden bile değersiz görünmede!

** Bayrama benzeyen cemalin nerde ki, âşıklar sana vefa göstererek canlarını kurban etsinler!

Gönül, dertten az ağla, az inle. Sır ehli olanlar, hicran potasında bile hoş bir zevk, hoş bir sefa bulurlar.

Hafız, gece yarısı ah etmeden vazgeçme de gönül aynanı sabah gibi parlatsınlar.

Şahedan ger dilberi zinsan kunend
Zahidanra rahne der iman kunend

CXVI

Gönüle mahrem olan, sevgilinin haremine girip yerleşti. Bu işi başaramayan inkâra düştü, bu hali tasdik etmedi.

Gönlüm, perdeyi aştıysa ayıplama. Tanrı'ya şükürler olsun, zan perdesinde kalmadı

Sofiler hep sarhoş oldular, geçip gittiler; bu halleri de unutuldu gitti! Her pazar başında söylenip duran yalnız bizim maceramız!

O billur elden aldığımız lal renkli şarabın her katresi tahassür, gözyaşı oldu da inciler saçan gözde kaldı.

Gönlümden başka, aşka düşüp ezelden ebede kadar âşık olan hiç kimseyi duymadım.

Bu dönen kubbede aşk sözünün sesinden daha hoş bir yadigâr kaldığını görmedim.

Nergis gözüne özendi, fakat şiveni elde edemedi ki. Sadece hasta ve mahmur bir hale düşüp kaldı, işte o kadar!

* Bir hırkam vardı, yüzlerce ayıbımı örterdi... hırka, şaraba ve çalgıya rehin oldu, elimde kalan yalnız bir zünnar!

* Çin sureti, senin güzelliğine öyle hayran oldu ki, macerası her yerde kapılarda, duvarlarda kaldı; hâlâ söylenir, seyredilir!

Hafız'ın gönlü, bir gün olur tekrar gelirim diye zülfünün seyrangâhına gitti, ama orada tutuldu kaldı, geri gelmedi gitti!

Her ki şud mahrem-i dil der harem-i yar bimand
Van ki in kar nedanist der inkâr bimand

CXVII

Müjde geldi: Gam günleri sürüp gitmeyecekmiş. Sefa zamanı baki olmadığı gibi, gam günleri de baki değilmiş.

Ben, gerçi sevgilinin nazarında bir avuç toprak kadar hor hakir oldum, ama rakip de böyle hürmetli kalmaz elbette.

Perdeci herkesi kılıçtan geçirdikçe, hiç kimse dostun hariminde oturup kalamaz.

Mademki varlık sayfasına yazılan yazı kalmaz, bozulup gider... şu halde iyi ve kötü nakış ne şükre değer, ne şikâyete!

* Rivayet ettiler, Cemşid meclisinin nağmesi buymuş: Mademki Cemşid de baki değil, getir şarap kadehini!

Ey mum, pervanenin vuslatını ganimet bil ki, bu alışveriş sabah çağına kadar sürüp gitmez!

Zengin kişi, yoksulunun gönlünü ele al. Çünkü altın mahzeniyle gümüş hazinesi ebedi kalmaz.

Bu zebercet kemere altınla yazdılar: Kerem ehlinin iyiliğinden başka her şey fani!

Hafız sevgilinin merhametinden ümit kesme... cefa nakşıyla sitem nişanesi ebedi değil ya!

Resid müjde ki eyyam-ı gam nehahedmand
Çunan nemand-u çunin niz hem nehahedmand

CXVIII

Bizim güzellere bakışımıza bihaberler hayret ediyorlar. Ben göründüğüm gibiyim, artık ötesini onlar bilirler!

Akıllılar, varlık pergelinin noktasıdırlar; ama aşk bilir ki, onların da bu dairede başları dönmüştür.

Tanrı ahdimizi ağızları tatlı güzellere bağladı. Biz umumiyetle kuluz, onlar sahiplerimiz!

Yüzünün cilvegâhı yalnız benim gözüm değil. Ayla güneş de bu aynaya bakıyor.

Aşktan dem vurmak ve sevgiliden şikâyet etmek... ne olmayacak laf! Bu çeşit yalancı âşıklar ayrılığa layıktırlar.

Muğbeçeler düşüncemizi duyar, anlarlarsa bundan böyle yün hırkamızı rehin almazlar.

* Kör yarasa, gece vakti güneşin vuslatına eremez. Ona bakmaya muktedir olanlar bile bu aynaya hayran olmuşlardır.

Siyah gözlerin öğretirse öğretir; yoksa herkes gizlenmeye ve sarhoşluğa muktedir değildir.

Rüzgâr kokunu, ruhların geçtiği, eğlendiği yere götürürse; akılla can varlık gevherini kudumuna saçar.

Zahit, Hafız'ın rintliğini anlamazsa ne var? Şeytan, Kuran okuyanlardan kaçar elbette.

Der nazar-bazi-i ma bibaberan hayranend
Men çüninem ki nemudem diger işan danend

CXIX

Senin sarhoş nergislerine padişahlar kuldur, köledir. Lal dudaklarının sarhoşları, akıllılardır.

Senin sırrını, sabah yeli yaydı, benim aşkımı gözyaşı. Yoksa âşık da sır saklar, maşuk da.

Buradan geçerken iki kat zülfünün altından bak da gör. Sağda, solda ne gamlılar, ne matemliler var.

Seher yeli gibi menekşeliğe bir uğra da bak. Zülfünün zulmünden nice kararsız yaslılar var.

Ey Tanrı’yı tanıyan, cennet bizim nasibimizdir; yürü, işine bak. Asıl kereme müstahak olanlar, günahkârlardır.

* O gül yanağa gazel okuyan yalnız ben değilim. Senin her yanda binlerce bülbüllerin var!

Meyhaneye git de çehreni kızıl bir hale getir. Zahitlerin ibadet yerine gitme, oradakilerin hepsi mürai, hepsi suçlu, hepsi kara yüzlü!

Ey kademi kutlu Hızır, elimi tut. Yoldaşların hepsi atlı, sadece ben yaya yürüyorum.

Hafız, o parlak zülüften halas olmasın. Senin kemendine bağlananlar, her şeyden kurtulmuşlardır.

Gulam-ı nergis-i mest-i tu tacdaranend
Harab-ı bade-i la’l-ı tu huşyaranend

CXX

Yüzünü parlatan, kendisine çekidüzen veren herkes dilberlik nedir bilmez... her ayna yapan İskenderlikten anlamaz.

Külahını yana yıkıp sert oturan herkesin padişahlıktan, ululuktan haberi yoktur.

Yoksullar gibi karşılık umarak kulluk etme. Sevgili, esasen kula bakmayı, kulu görüp gözetmeyi bilir.

Vefa ve ahde sebatı öğrenirsen iyi olur. Yoksa cevretmeyi herkes bilir.

Divane gönlümü aldırdım gitti... bilmedim ki, insanoğlu da peri şivesini bilirmiş!

O takvayı yakan rindin himmetine köleyim ki, yoksul görünür de kimya ilmini bilir.

Burada kıldan ince binlerce nükte var: Her başını tıraş eden kalenderliği bilmez ki!

* Benin bir mücevherdir bence; ben de kuyumcuyum. Misli bulunmayan mücevherin kadrini kuyumcu bilir.

* Yüz bin güzelliğiyle güzeller padişahı olan dilber; insaf ve adaleti de bilse, dünyaya hükmeder.

Hafız’ın güzel şiirinden şiire kabiliyeti olan ve Farsça söz söylemeye muktedir bulunan anlar.

Ne her ki çihre berefruht dilberi daned

Ne her ki ayine sazed Sikenderi daned

CXXI

Yasemin kokulu güzeller insana hemdem olurlarsa, gam tozunu yatıştırır, insanı neşelendirirler. Peri yüzlüler inada başlarlarsa, gönülleri kararsız bir hale getirirler.

Cefa terkisini bağladılar mı, gönülleri de bağlarlar... amber gibi saçlarını çözdüler mi, canları da saçarlar.

Gözümden akan lal gibi kızıl kanları gördüler mi, gülerler. Yüzümden de gizli sırlarımı okur, anlarlar.

Ömrümüzde bir an bizimle otursalar bile eğleşmezler, hemen kalkarlar. Kalktılar mı da gönlümüze iştiyak fidanını dikerler.

Halvetteki âşıkların gözyaşlarını anladılar mı, bu hale bir tedbir bulurlar... seher çağında uyanık âşıkların sevgilerini bildiler mi, onlardan sevgi yüzünü çevirmezler.

Âşıkın derdine deva etmeyi kolay sanan var mı, nerde öyle birisi? Derman için tedbirlerde bulunanlar bile nihayet âciz kalırlar.

Mansur gibi dara çekilenleri yüceltirler. Hafız'ı da bu dergâha davet ettiler mi ederler.

* İştiyak çekenler bu tapıya niyaz edince Sevgililer naz ederler. Bu derde düşüp de derman kaydında olanlar, acze düşerler.

Semen-bunyan gubar-ı gam çu binşinend binşanend
Peri-runyan karar ez dil çu bistizend bistanend

CXXII

Nazarlarıyla toprağı altın haline getirenler, acaba bir göz ucuyla bize de bakmazlar mı ki?

Derdimi sahte doktorlara söylemektense, gizlemem daha iyi. Belki gayb hazinesinden tedavi ederler.

Sevgili, yüzünden nikabı kaldırmamakta, yüzünü kimseye göstermemekte... böyle olduğu halde neden herkes kendi düşüncesine göre onu anlatıp durmada?

İyi akıbete nail olmak, ne rintlikledir, ne zahitlikle, işi Tanrı inayetine bırakmak daha iyi!

Marifet sahibi ol. Çünkü nazar ehli olanlar aşk pazarında ancak bildiklerle, marifet sahipleriyle alışverişte bulunurlar.

Şarap içmene bak! Ağyardan gizli yüzlerce günah, riya ile edilen ibadetten yeğdir.

Yusuf'un kokusunu duyduğum gömleği, korkuyorum, kıskanç kardeşleri yırtacak.

Şimdi perde örtülü... her çeşit olup gidiyor. Fakat perde kalkınca bilmem ne özür bulurlar, ne yaparlar, ne ederler?

Bu söze taş bile ağlasa, şaşılmaz. Gönül sahipleri, gönül hikâyesini çok hoş bir eda ile anlatırlar.

* Meyhaneye uğra da oradakiler vakitlerini sana dua etmeye sarf etsinler.

* Beni çağıracaksan, hasetçilere duyurmadan çağır. Çünkü hakiki ihsan sahipleri pek çok gizli hayırda bulunurlar ve bunu ancak Tanrı için yaparlar!

Hafız, vuslatın sürüp gitmesi müyesser olmuyor. Padişahlar, yoksulların haline pek az aldırış ediyorlar!

Anan ki hakra be nazar kimya kunend
Aya buved ki guşe-i çeşmi bema kunend

CXXIII

Dün gece seher çağı beni gamdan kurtardılar. O gece karanlığında bana abıhayat sundular.

Zat ziyasının parıltısıyla kendimden geçtim, bana Sıfat tecellisinden şarap verdiler.

Ne mübarek seherdi o seher... ne kutlu bir geceydi o kadir gecesi. O gece bana bu yepyeni beratı ihsan ettiler.

Bundan böyle yüzümü sevgilinin güzelliği aynasından ayırmam. Çünkü bana sevgilinin Zat cilvesi, o aynada göründü.

Muradım olduysa, gönlüm neşelendiyse; şaşılacak ne var? Ben zaten bunlara müstahaktım; bunları bana zekât olarak verdiler.

O cevre, cefaya sabır ve sebat etme kabiliyetini verdikleri gün, hâtif bana bu devletin de müjdesini vermişti.

* Sözlerimden damlayan bütün bu ballar, şekerler yok mu? Sabrıma karşılık olarak verdikleri kamış kalemindendir hep.

Zamanenin gam bağlarından beni kurtardılar ya, bu kurtuluş, Hafız'ın himmetiyle ve seher çağlarında uyanık bulunanların nefeslerinin feyziyledir.

Duş vakt-i seher ez gussa necatem dadend
Vanderan zulmet-i şeb ab-ı heyatem dadend

CXXIV

Gönül, acaba meyhane kapılarını yine açarlar, bizim bağlı işlerimizdeki düğümü yine çözerler mi ki?

Kendini beğenmiş zahidin hatırı için kapadılar, fakat gönlünü sağlam tut. Elbette Allah için açarlar.

Sabah şarabı içen rintlerin gönüllerindeki saflık yüzünden, dua anahtarıyla nice kapalı kapılar açılır.

Üzüm kızının başsağlığı mektubunu yazın da bütün sarhoşlar, kirpiklerinden kanlar saçsınlar!

Saf şarap öldü, çengin saçlarını kesin de bütün muğbeçeler, iki kat zülüflerini açsınlar, feryat ve figana koyulsunlar!

Meyhane kapısını bağladılar, riya evini açacaklar. Hoş görme bunu Yarabbi!

Hafız, şu yün hırkam yok mu... yarın görürsün, altından ne kötü bir zünnar çıkaracaklar!

Başed ey dil ki der-i meykedeha biguşayend
Kirih ez kar-ı furu-beste-i ma biguşayend

CXXV

Halis ve berrak şarapla güzel saki, yolun öyle iki tuzağı ki; cihandaki akıllı, fikirli adamların hiçbirisi bunların kemendinden kurtulamaz.

Ben gerçi âşıkım, rindim, sarhoşum, günahkârım... fakat binlerce şükrolsun, Allah için şehirdeki dostlar günahsız ya!

Meyhaneye edebe riayet etmeden ayak basma. Çünkü meyhane kapısının salikleri, padişah mahremleridir.

Cefa etmek, dervişlik ve saliklik işi değil. Şarap sun, bu yolcular, yol ehli değiller!

Aşk yoksullarını hor görme. Bu kavim, kemersiz padişah, taçsız husrevlerdir!

Aklını başına al. İstiğna rüzgârı esti mi, binlerce ibadet harmanını yarım arpaya bile almazlar!

* Kullar kaçar, köleler başından çekilirlerse; güzellik saltanatı çöker, bozulur.

* Tortulu şarap içen ve bir renkte olan erlerin himmetine kulum... yeşil giyinen, fakat kalpleri kara olan taifenin değil!

Aşk eşiği yücedir. Hafız bir himmet et. Âşıklar himmetsiz kişileri huzurlarına kabul etmezler.

Şerab-ı bi gaş-u saki-i hoş du dam-ı rehend
Ki ziyrekan-ı cihan ez kemend-i şan nerehend

CXXVI

Bilmem ki uğradığımız sarhoşluk, ne çeşit sarhoşluktu, saki kimdi, bu şarabı nereden getirdi?

Sen de şarabı al, sahra yolunu tut; bülbül ne güzel çilemekte, şakımakta.

** Bu makam bilen çalgıcı, hangi perdeden çalmakta, hangi makamdan söylemekte? Aşina bir söz söyledi, bildiğimiz bir şeyi hatırlattı!

Gülle nesrinin gelişi hayırlı, mutlu olsun... menekşe hoş geldi, yasemin sefalar getirdi.

Gönül, konca gibi halledilmedik işlerden şikâyetlenme; bak, sabah rüzgârı düğümleri çözen bir nefha yolladı.

* Sabah yelinin ne de güzel, ne de hoş hüneri var; sanki Süleyman’ın hüthütü... sanki Seba gülşeninden neşe müjdesi getirdi.

Yüreğimizin zayıflığına ilaç, sakinin göz ucuyla bir işaretidir. Başını kaldır, bak; doktor geldi, ilaç getirdi.

Pir-i muganın müridiyim, incinme ey şeyh! Neden mi diyeceksin? Çünkü sen vaat ettin, o yerine getirdi; ondan!

O asker Türk’ün açgözlülüğüne kurban olayım... bir tek hırkadan başka bir şeyciğim yok, bana bile hücum etti!

** Felek, şimdi Hafız’a isteyerek, dileyerek kul olur. Çünkü kapımıza kaçıp, tapınıza sığındı!

Çi mestiyest nedanem ki ru bema averd

Ki bud saki-yu in bade ezkuca averd

CXXVII

Dün gece melekleri gördüm, meyhane kapısını çaldılar; Adem'in balçığını yoğurdular, o balçıktan şarap kadehi yaptılar.

Ben şu toprak yeryüzünde oturduğum halde, gizlilik hareminde, melekut âleminin tertemiz sahasında oturanlar, benimle hemdem oldular, sarhoşçasına şarap içtiler.

Gök bile emanet yükünü çekemedi de bu işi görmek için kura çektiler; bu divaneye isabet etti!

Yetmiş iki milletin hepsini de mazur gör. Çünkü hakikati görmedikleri için masal kapısını çaldılar!

Şükrolsun, aramız düzeldi, barıştık. Sofiler, buna şükür olarak raks ede ede şarap içmeye koyuldular.

Şulesine mumun bile güldüğü ateşe ateş demezler. Ateş, pervaneyi yakıp kül eden ateşe derler.

Sözün saçı, kalemle taranmaya bağlandığı günden beri hiç kimse Hafız gibi düşünce yüzünden örtüyü açmadı; hiçbir şair onun gibi şiir söyleyemedi.

Duş didem ki melaik der-i meyhane zedend
Gil-i adem bisiriştend-u be peymane zedend

CXXVIII

Durağımıza yolun uğrarsa, bize iltifat eder de gelirsen; kutluluk burcunun hüması tuzağımıza düştü demektir.

** Yüzünün aksi kadehimize düşerse, neşeden habbeler gibi külahımı göklere atarım.

Murat ayının ufuktan doğduğu gece, olur ya, belki ışığı bizim damımıza da düşer.

Padişahlara bile bu kapının toprağını öpmeye izin yok. Biz nereden varıp selam verebileceğiz, kudretimiz mi var?

Canımı dudağına feda ettiğim vakit, zülâlinden damağımıza bir katrecik düşer diye ümitlenmiştim.

Ümitsizlenip bu kapıdan gitme. Bir fal aç bakalım, belki devlet kurası adımıza düşer, olur ya!

Zülfünün hayali dedi ki: Canı vesile etme. O av, bizim tuzağımıza çok düşer!

Hafız, senin civarındaki topraktan bahsetti mi, can gülşeninin rüzgârı dimağımıza kadar gelir, erişir!

Huma-yı burc-ı se’adet be dam-ı ma ufted

Eger tura guzeri ber mekam-ı ma ufted

CXXIX

Benim salına salına gezip yürüyen selvi boylum, niçin çayırlığa, çimenliğe gelmez? Neden gülle hemdem olmaz, yasemini hatırlamaz, anmaz?

* Dün turralarından şikâyet ettim, acıklandım da dedi ki: Bu kara kul, bana kulak vermiyor ki!

Abes yere gezip tozan gönlüm, onun zülfündeki büklümlere gitti gideli o uzun yolculuğundan geri dönmeye hiç niyet etmiyor, vatanına dönmeye hiç niyeti yok!

Keman kaşlarına karşı ne oyunlar, ne şuhluklar yapıyorum. Fakat kulağı burulmuş bir kere... bana kulak bile verdiği yok!

Eteğinde bunca güzel kokular olduğu halde şaşıyorum, sana uğrayıp geçen seher yeli, neden toprağı Huten miski haline getirmiyor?

Menekşelerin zülfü, rüzgârların tesiriyle kıvrım kıvrım olur, menekşeler açılır bahar gelirken, ne yazık... gönlüm, o ahdinden dönen sevgiliyi anmıyor bile!

* Gönül, onun yüzünü görürüm ümidiyle cana hemdem olmamakta... can, onun civarına varırım diye tene hizmet etmemekte.

Gümüş baldırlı sakim, hep tortulu şarap verse de şarap kadehi gibi bütün vücudunu ağız haline getirmeyen, o tortulu şarabı istemeyen kim var?

Öğüt kabul etmeyen Hafız, senin gamzenin şehidi oldu. Söz dinlemeyen, kılıcı hak eder.

* Yüzsuyumu hor görme... bulutun feyzi, benim gözyaşlarım olmadıkça Aden incisini meydana getiremez.

Serv-i çeman-i men çira meyl-i çemen nemikuned

Hemdem-i gül nemişeved y ad-ı semen nemikuned

CXXX

Hayli zamandır hasbıhalini yazmadın, bir mektup göndermedin; nerde bir mahrem ki, sana birkaç haber göndereyim.

Biz o yüce tapıya erişemeyiz. Meğerki siz lütfedesiniz de bu tarafa birkaç adım atasınız.

Şarap küpten çıkıp testiye girdi, meclise geldi; gül de nikabını kaldırdı, işreti fırsat bil, birkaç kadeh çek!

Gülbeşeker, gönlümüzün ilacı değil. Bir itabı, birkaç öpücüğe mezcet de sun bize!

Zahit, rintlerin sokağından selametle geç git... kötülükle adı çıkmış birkaç kişinin sohbeti seni de harap etmesin.

Şarabın bütün ayıplarını söyledin, hünerini de söyle. Birkaç bir şey bilmezin hatırı için hikmeti inkâr etme!

Ey meyhane yoksulları, Tanrı sizin dostunuzdur, yaverinizdir. Nimete, ihsana erişmek emeliyle birkaç hayvana aldırış etmeyin!

Meyhane piri, tortulu şarap içen müridine ne de güzel dedi: Bir alay ham kişiye yanmış gönlün ahvalini söyleme!

Hafız, senin güneş yüzünün yalımından yandı. Ey maksadına erişmiş, muradına nail olmuş sevgili, lütfet de muradına eremeyen birkaç zavallıya da bir bak!

Hasb-ı hali nenuvişti vu şud eyyami çend
Mahremi ku ki furustem be tu peygami çend

CXXXI

Sır mahzeninin incisi, nasılsa öyle.... Sevgi hokkası, yine o mühürle mühürlenmiş, yine o nişanla durup durmakta.

Âşıklar emanete hıyanet etmezler. Hulasa inciler saçan göz, yine eskisi gibi.

Sabah yelinden sor. Her gece sabaha kadar canımızın munisi, evvelce olduğu gibi yine zülfünün kokusu.

Güneş yine taşı lal ve yakut yapmakta... fakat lali, yakutu isteyen yok.

Göz ucuyla öldürdüğün âşıkı ziyarete gel. Çünkü biçare gönül, aynen yine öylece seni gözlemekte.

Yüreğimizin kanını döküyor ve bunu gizliyorsun. Fakat evvelce olduğu gibi yine o kan lal dudaklarında ayan.

Siyah zülfün artık yol urmaz dedim; ama yıllar geçti, hâlâ eski huyunda.

Hafız, gözünün kanlı yaşlarını göster. Çünkü bu kaynaktan yine evvelki su akıp durmada.

Gevher-i mahzen-i esrar hemanest ki bud
Hokka-i mihr bedan muhr-u nişanest ki bud

CXXXII

Evimizi peri yurdu haline getiren sevgili, baştan ayağa kadar peri gibi ayıpsızdı, kusursuzdu.

Gönül, onu elde ederim ümidiyle bu şehirde yerleşmeyi kurmuştu. Zavallı bilmedi ki, sevgilisi gidecek;

Benim akıllı, benim ay yüzlü sevgilim yol, edep bilirdi, nazar ehlinin erkanına vâkıftı.

Onu benim elimden merhametsiz, şefkatsiz talih aldı... evet... ne çarem var? Kamer devrinin bir devletiydi, ancak bu kadar sürer.

Hoş gör, mazur tut ey gönül! Sen bir yoksulsun, onunsa güzellik ülkesinde taçlara layık bir başı vardı!

Yalnız benim gönlümdeki sırrı faş etmedi ki; felek, felek olalı âdeti perde yırtmak, sır faş etmek!

Güzel geçen günler, sevgiliyle geçen günlermiş. Ondan ötesi hep abes, hep beyhude!

Irmak kıyısı, gül, yeşillik, yaban gülü... hepsi hoştu; ama yazıklar olsun, o geçer akçe yolcuymuş, gelip geçti!

Bülbül, seher vakti gül, sabah rüzgârıyla cilveleşmekteydi, sen hasetinden kendini öldür!

Tanrı'nın Hafız'a verdiği saadet hazinelerinin hepsi, geceleri dua etmenin, seherleri vird okumanın bereketinden!

An yar kezo hane-i ma cay-i peri bud
Ser ta kademeş çun peri ez 'ayb beri bud

CXXXIII

Yarabbi seher çağı meyhane mahallesinde ne kargaşalık vardı acaba? Dilber ve saki gelmiş; mum, meşale yanmış, hepsi birbirine girmişti!

Harfe, sese sığmayan... sözle, sesle anlatılamayan aşk; tef ve ney feryadıyla coşmuş, feryat ediyordu.

O divanelik meclisinde geçen bahisler medreseden de hariçti, medresedeki mesele ve kıyl ü kaalden de!

Gönül, sakinin naz ve işvesine razıydı, şükrediyordu; fakat talihsizliğimden biraz şikâyetim vardı.

Şöyle bir mukayesede bulundum, o sihirbaz sarhoş gözün sürüsünde Samirî gibi binlerce sihirbaz vardı.

Dedim ki: Beni dudağına havale et, bir öpücük versin. Güldü de dedi ki: Benimle nerden böyle bir muamelen var?

Talihim kutlu ve yaver. Dün gece ayla sevgilinin yüzü karşı karşıyaydı.

Sevgilinin ağzı, Hafız'ın derdine derman; ama feryat, feryat... mürüvvet zamanında ne kadar da daralıyor!

Be kuy-ı meykede ya Rab seher çi meşgale bud
Ki cuş-ı şahed-u sakiy-yu şem'-u meş'ale bud

CXXXIV

Dün seher çağında tesadüfen bir iki kadeh şarap içmiştim. Sakinin dudağının iştiyakı da şarabıma neşe vermişti.

Sarhoşlukla bir kere daha gençlik çağı güzeline dönmek, onunla bağdaşmak istedim. Fakat artık aramıza talâk düşmüştü, ayrılmıştık bir kere!

Tarikat duraklarından nereyi seyrettiysek gördük ki, âşıklıkla zahitlik birbirinden ayrılmış, bir arada olmuyor.

Saki, bana durmadan şarap sun ki, bu yola âşıkça gelmeyenler nifaka düşmüşler.

O sarhoş gözün elinden bir bucağa sığınmayı düşünüyordum, fakat yay gibi kaşlarından takatim tükenmiş; sabrım, kararım elde değil!

Tabirci, dün gece sabah vaktinin tatlı uykusunda bir rüya gördüm, güneş evime gelmiş; bir tabir et, bir müjde ver!

Hafız bu perişan şiiri yazarken, fikir kuşu iştiyak tuzağına düşmüştü.

Yek du camem diy sehergeh ittifak uftadebüd
Vez leb-i saki şerabem der mezak uftadebüd

CXXXV

Dün gece yanakları yalımlı, parıldar bir halde gelmekteydi; bilmem yine nerede, hangi gamlı âşıkın gönlünü yakmıştı?

Âşık öldürme, şehri birbirine katma âdeti bir elbise ki, tam boyuna göre biçilmiş!

Âşıkların canlarını yüzündeki çöreotuna benzer benler sanıyor; sanki yüzünün ateşini bu iş için yakmış.

Zülfünün küfrü, din yolunu kesmekte... o taş yüreklinin yüzü, bir meşale ki, ardını da yakmada, yandırmada.

Bana, seni ağlatıp inleterek öldürürüm, dedi. Ama gördüm ki, gizlice bu gönlü yanık âşıka bakmakta.

Gönül, avucuna bir hayli kan toplamıştı. Fakat göz bu kanları döküp gitti. Allah Allah... kim toplamıştı, kim telef etti?

Sevgiliyi dünyaya bile değişme. Yusuf'u kalp akçeye satan pek o kadar kâr etmedi.

Sevgili, ne hoş dedi, ne hoş: Git Hafız, hırkanı ateşlere yak! Yarabbi, bu kalp ahvalinden anlayışı kimden öğrendi ki?

Duş miamed-u ruhsare berefruhte bud
Ta kuca baz dil-i gamzedei suhtebud

CXXXVI

Müslümanlar, bir vakit benim de bir gönlüm vardı, bir müşkülüm oldu mu ona söylerdim.

Dertten bir girdaba düştüm mü, tedbiriyle bir kıyıya varırım diye umardım.

Benimle dert ortağıydı, iş bilir bir dosttu. Gönül ehli olanların hepsi ona dayanır, ona güvenirlerdi!

Sevgilinin civarında beni bırakıp kayboldu gitti. Yarabbi, orası ne etek tutan durakmış ki!

Hüner, mahrumiyet ayıbıyla beraberdir, fakat benden daha mahrum bir yoksul da olur mu?

Bu perişan cana merhamet et... vaktiyle o da iş bilirdi, o da kâmildi! Aşk bana söz söylemeyi öğrettiği andan beri, sözlerim her meclisin nüktesi oldu.

Artık Hafız nüktecidir deme... çünkü gördük biz, o sağlam bir cahil!

Muselmanan mera vakti dili bud

Ki ba vey guftemi ger muşkili bud

CXXXVII

Güzel bir rüya gördüm, elimde şarap kadehi vardı. Tabir edildi, devlete erişeceğim.

Otuz yıldır dert, meşakkat çektim de nihayet bundan kurtuluş iki yıllık şarabın elindeymiş!

Bahttan istediğim murat miski, o perçemi misk kokulu güzelin saçlarındaki büklümlerdeymiş!

Gam tozu beni benden almıştı, işim bitmişti. Devlet yardım etti, kadehte şarap vardı da kendime geldim.

Meyhane eşiğinden kan yutup duralım. Rızkım buymuş, ezelden bana bu nevale takdir edilmiş!

Sevgi tohumunu ekmeyen, güzellik bahçesinden bir gül bile devşirmeyen kişi, yel uğrağında lale gözleyen kişiye benzer!

Seher çağı, bülbül feryat ve figan ederken, yolum gül bahçesine düştü.

Hafız’ın, padişahı metheden güzel şiirini gördüm. Bu cönkteki bir beyit, yüzlerce risaleden yeğdi.

* O hamlesi şiddetli padişah, öyle bir padişah ki, savaş günü aslanları bile mağlup eden güneş onun karşısında bir ceylan yavrusundan daha aşağı bir hale düşer.

Didem be hab-i hoş ki be destem piyale bud

Ta’bir reft-u kar be devlet havale bud

CXXXVIII

Yıllardır defterimiz şaraba rehin edilmişti; yıllardır meyhanenin parlaklığı bizim dersimizin, duamızın sebebiyleydi.

Pir-i muganın iyiliğine bak ki, bizim gibi kötü sarhoşlar ne yaptıysa, kerem gözüyle hepsini iyi, hepsini hoş görmekteydi.

Bilgi defterimizi tamamıyla şarapla yıkayın; çünkü feleği gördüm, bilgi sahibinin gönlüne kastediyor.

* Gönül, güzellik nedir biliyor, anlıyorsan güzellerden alım iste. Bunu nazar bilgisinde basiret sahibi birisi söyledi.

Gönül, pergel gibi her tarafa dönüp dolaşmaktaydı, ama sevgiliyi sevme dairesinde ayağını direyen bir başı dönmüş kişiydi.

Çalgıcı, sevgi derdine ait öyle bir gazel okumaktaydı ki, cihan hâkimlerinin kirpiklerinden kan damlıyordu.

Neşeden ırmak kıyısındaki gül gibi açılmaktaydım; başımda o usul boylu selvinin gölgesi vardı.

Gülreng Pirim; maviler giyinen sofiler hakkında kötü söylememe müsaade etmedi; yoksa söylenecek ne hikâyeler vardı, ne hikâyeler!

Hafız'ın, altın yaldızlı kalbi ona layık olmadı gitti. Çünkü bu sarraf bütün gizli şeyleri biliyordu.

Salha defter-i ma der girev-i sahba bud
Revank-ı meykede ez ders-i du'ay-ı ma bud

CXXXIX

Anılsın o demler ki, hiç olmazsa bize bir meylin vardı... sevginin eseri yüzümüzde görünüp dururdu!

Anılsın o demler ki, gözlerin azarla beni öldürürken, İsa mucizesine mazhar olan şeker dudakların diriltirdi.

Anılsın o demler ki, işret meclisinde sabah şarabını içerdik... benimle sevgiliden başka kimse yoktu, yalnız Tanrı bizimleydi!

Anılsın o demler ki, yüzün neşe çerağını parlatınca bu yanan gönül pervasız bir pervane kesilirdi!

Anılsın o demler ki, o edep erkan meclisinde sarhoşça gülen, yalnız şaraptı!

Anılsın o demler ki, yakut gibi kadeh, gülünce benimle lal dudaklarının arasında hikâyeler geçer, latifeler söylenirdi!

Anılsın o demler ki, sevgilim külahını bağlayınca cihanı dönüp dolaşan ay, maiyetinde bir haberci çavuş kesilirdi!

* Anılsın o demler ki, sarhoş bir halde meyhanede otururdum da bugün mescitte bile bulamadığım vecdi bulur, hallenirdim.

Anılsın o demler ki, Hafız'ın delinmemiş inciye benzeyen şiirleri, tashihinle düzelir, doğrulurdu!

Yad bad an ki nihayet nazari bama bud
Eser-i mihr-i tu ber çihre-i ma peyda bud

CXL

Anılsın o demler ki, senin civarın konağımdı, kapının toprağı gözümü aydınlatıyordu.

İkimiz de tıpkı gül gibi, süsen gibi tertemiz bir sevgiyle yaşardık. Duygularımız, düşüncelerimiz birdi, benim dilim senin kalbinden geçenleri söylerdi.

Gönül akıl pirinden mânalar nakleder, müşkül olanlarını aşk şerh edip söylerdi.

* Ah o tuzak yurdundaki cevirden, sitemden... feryat o meclisteki yanıp yakılmadan, niyazdan!

Asla sevgiliden ayrılmam derdim, gönlümde bu niyet vardı. Fakat ne yapayım ki, benim çalışmam da boşa çıktı, gönlün çalışması da!

Dün gece dostların yadıyla meyhaneye gitmiştim. Şarap küpünü gördüm, gönlünde kan, ayağı balçıklara batmış!

Ayrılık derdine sebep ne diye, bir sorayım dedim. Fakat akıl müftüsü bu meselede mest ve hayran!

Hakikaten Ebu İshak'ın firuze hatemi pek güzel parladı, ama ne çare? O devlet pek çabuk geldi, geçti!

Hafız, o salınan kekliğin kahkahasını duymuştun ya... kaza ve kader şahininin pençesinden nasıl da gafildi!

Yad bad an ki ser-s küy-i tuem menzil bud
Didera ruşeni ez hak-i deret hasıl bud

CXLI

Dün gece meclisimizde senin saçlarından bahsediyorduk. Gece yarısına kadar sözümüz, hep o saçların silsilesine aitti.

Gönül, kirpiklerinin okundan kanlara bulandığı halde yine kaşının yay odasına müştaktı.

Allah taksiratını affetsin, sabah yeli senden bir habercik olsun getirdi... yoksa civarından kimseyi görememiştim.

Ben de selametteydim, benim de başım dinçti. Meğer saçlarının büklümleri yoluma tuzak kurmuş!

Âlemin aşk kavgasından hiçbir haberi yoktu... fakat senin sihirbaz bakışların cihana fitneler saldı!

Kaftanının düğmesini çöz de gönlüm açılsın. Çünkü gönlüm, ancak yanını görmekle açılabilir!

Sendeki vefa ve mürüvvet hakkı için Hafız'la kabrine bir uğra... dünyadan seni arzulayarak gitti!

Düş der halka-i ma kıssa-i giysü-yı tu bud
Ta dil-i şeb suhan-i silsile-i muy-i tu bud

CXLII

Bir an bile meyhaneden nam ve nişan bulundukça başımız pir-i muganın yoluna toprak olacak.

Ezelden beri pir-i muganın halkası kulağımda, onun kuluyum. Ezelde nasılsam yine öyleyim, ebede kadar da bu böyle gidecek.

Yolun kabrimize uğrarsa, himmet dile. Çünkü kabrimiz cihan rintlerinin ziyaretgâhı olacaktır.

Ey kendisini gören zahit, yürü... bu perdenin ardındaki sır, senin gözünden de gizli kalacak, benim gözümden de!

O âşık öldüren sevgilim bugün sarhoş bir halde yola düştü. Acaba benden başka kimin gözlerinden kanlı yaşlar akacak ki?

İştiyakınla mezara baş koyunca, gözlerim kıyamet gününün sabahına kadar açık kalacak, seni gözleyecek.

Hafız'ın bahtı eğer böyle yardım ederse, sevgilinin zülfü daima başkalarının elinde kalıp duracak.

Ta zi meyhane demi nam-u nişan bahedbud
Ser-i ma hak-i reh-i pir-i mugan bahedbud

CXLIII

Bu hastanın kılıcınla öldürülmesi mukadder değilmiş... yoksa merhametsiz gönlünün bu hususta hiçbir taksiri yok!

Yarabbi, bu güzellik aynasının cevheri nedir ki, ahım ona tesir edecek kuvvette değil!

İbadet yurdunda seni tanıyan bir pir bile yok. Onun için tahassürle meyhanelere başvurdum.

Bu divane, zülfünü elde bıraktıktan sonra layığı ancak zincir halkası!

Naz çimenliğinde boyundan daha nazik selvi yetişmedi. Tasvir âleminde nakşından güzel bir nakış yok!

Belki seher yeli gibi yine civarına erişirim diye, dün gece sabahlara kadar feryat ettim, ele geçen yalnız buydu.

Ey ayrılık ateşi, senden neler çektim, neler? Mum gibi yok olmaktan başka elimde bir tedbirim yoktu ki!

Senden ayrı düşen Hafız'ın derdi, öyle bir azap ayeti ki, tefsire lüzum yok!

Katl-i in haste be şemşir-i tu takdir nebud
Verne hiç ez dil-i bi rahm-i tu taksir nebud

CXLIV

Sen bundan önce âşıkların derdiyle daha fazla mukayyet olurdun. Bize meylin, bizimle sohbetin âlemlere yayılmıştı.

Anılsın o gece sohbetleri ki, tatlı dudaklı güzellerle aşk sırrından ve âşıklardan bahsederdik.

Ezel sabahından ebed akşamının sonuna kadar dostluğumuz, sevgimiz bir ahit üzere, bir karar üzereydi.

Daha bu yeşil tavan çatılmadan, daha bu gök kemer kurulmadan gözlerimiz sevgilinin yay kaşlarına hayrandı.

Maşukun gölgesi, âşıkın üstüne düştü de ne oldu ki? Elbet öyle olacaktı. Biz ona muhtaçtık, o bize müştak!

* Meclisteki ay yüzlülerin güzelliği gerçi adamda ne gönül bırakırdı, ne din. Fakat biz tabiat güzelliğinden, ahlak temizliğinden ayrılmadık.

* Padişah kapısındaki bir yoksul bana bir nükte söyledi. Dedi ki: Hangi sofraya oturduysam, rızkı veren Tanrı!

Tespihimin ipi koptuysa, beni mazur gör. Elim gümüş gibi bembeyaz baldırlı sakinin eteğine sarılmıştı!

Kadir gecesinde şarap içti diye beni ayıplama. Sevgili sarhoş geldi, rafta da bir kadeh vardı... dayanamadık!

Hafız'ın şiiri, daha Adem Peygamber zamanında cennette nesrin ve gül defterlerinin yapraklarına ziynet olmuştu.

Piş ezinet biş ezin gam-hari-i uşşak bud
Mihr-verziyy-i tu ba ma şöhre-i afak bud

CXLV

Gerçi bu söz şehir vaizine hoş gelmez, ama doğrusu bu: Riyaya yapışıp mürailik ettikçe Müslüman olmaz vesselam!

Rintlik öğren, kerem sahibi. Şarap içmemek o kadar büyük bir hüner değil... hayvan da içmiyor, ama insan değil ki!

Feyzi kabul etmek için temiz bir yaradılış gerek. Yoksa her taş, her topaç, inci ve mercan olmaz.

Gönül, hoş ol... İsm-i azam işini işler durur. Şeytanlıkla, hileyle cin Müslüman olamaz.

Şimdi gayrı aşka koyuldum. Bu yolda çalışmaktayım. Umuyorum ki bu, yücelen öbür hünerler gibi beni mahrum etmez.

Dün gece, gönlünün muradını yarın vereceğim, demişti. Yarabbi, bir sebep halk et de pişman olmasın!

Tanrı'dan sana güzel huylar vermesini dilerim. Güzel huylar versin de hatırımızı perişan etme artık!

Hafız, zerrede yüce himmet olmadıkça parlak güneş çeşmesini elbette istemez.

Gerçi ber vaiz-i şehr in suhan asan neşeved
Ta riya verzed-u salus muselman neşeved

CXLVI

Namaz kılarken hatırıma yay kaşların geldi. Öyle bir halete düştüm ki, mihrap bile feryada başladı.

Artık benden sabır tamahında bulunma, akla uyarım sanma. Senin gördüğün o tahammül tamamıyla yele savruldu gitti!

Şarap saf bir hale geldi, yeşillikteki kuşlar sarhoş oldular. Âşıklık mevsimi gelip çattı, iş düzene girdi.

Cihanın halinden iyilik kokusu duyuyorum. Gül neşe getirdi, sabah rüzgârı da neşeli bir hale geldi.

Ey hüner gelini, bahttan şikâyet etme. Güzellik gelin odasını beze. Bize damat geldi.

Gönül aldatan çiçeklerin hepsi süslenip bezendi. Tanrı'nın verdiği güzellikle gelen yalnız bizim sevgilimiz.

Ağaçların hepsi yük altında. Çünkü hepsinin kaydı var, alakası var. Ne hoştur selvi ki, gam yükünden azat.

Çalgıcı, Hafız'ın hoş bir gazelini oku da yine musiki ile avunduğum zamanları hatırladım diyeyim.

Der nemazem ham-ı ebruy-ı tu ba yad amed
Haleti reft ki mihrab be feryad amed

CXLVII

Seher yeli, şarap satan yaşlı adamı kutlulamaya geldi: Neşe, işret, naz etme ve içme zamanı erişti.

Hava, Mesih nefesini kazandı; rüzgâr miskler saçtı, ağaç yeşerdi, kuşlar coştular.

Bahar rüzgârı lale tandırını öyle bir kızdırdı ki, konca terlere boğuldu, kızardı... gül coştu, neşelendi.

Sözümü can kulağıyla duy, işret etmeye bak. Bu söz, seher çağı hatiften kulağıma çalındı.

Hür süsen, bülbülden bilmem ne duydu da bunca dili olduğu halde sükûta vardı.

Dağınık fikirlerden vazgeç de hatırını bir yere topla; malum ya, Şeytan gidince melek gelir.

Dostlar meclisi namahremlerin sohbet yeri değildir. Kadehin üstünü örtün, hırka giyen mürai sofi geldi.

Hafız, hanekahtan çıkıp meyhaneye gitmekte. Galiba zahitlik ve riya sarhoşluğundan ayrıldı, aklı başına geldi.

Saba be tehniyet-i pir-i mey-furuş amed
Ki mevsim-i tarab-u 'ayş-u naz-u nuş amed

CXLVIII

Seher çağı uyanık baht, yastığımın başucuna geldi de dedi ki: Kalk, o şirin Husrev geldi.

Bir kadeh çek, sarhoş bir halde seyretmek için salına salına gel de gör... Sevgilin ne debdebeyle teşrif etti.

Ey halvet bucağında nafe açan, müjdemi ver. Huten sahrasından misk kokulu ahu geldi.

Ağlayış, yanan âşıklara yine yüzsuyu verdi. Âşıklar, yine izzete eriştiler. Feryat yine yoksul âşıkın imdadına yetişti.

Gönül kuşu yine bir yay kaşlının havasında... fakat ey güvercin, dikkat et, gelen sevgili şahindir, seni kapıverir.

Saki şarap sun, düşmandan, dosttan gam yeme. Çünkü gönlümüzün muradı oldu; düşman gitti, dost geldi.

Bahar bulutu zamanın vefasızlığını görünce yasemine, sümbüle, ağustos gülüne ağlamaya başladı.

Sabah rüzgârı Hafız'ın sözlerini bülbülden duyunca, amberler saçarak fesleğen seyrine geldi.

Seherem devlet-i bidar be balin amed
Guft berhiz ki an Husrev-i Şirin amed

CXLIX

Sevgili, senin aşkın hayret fidanıdır. Vuslatın da hayretin kemali.

Nice vuslat deryasına dalanlar, nihayet hayrete vardılar.

Hayret hayalinin geldiği yerde ne vuslat kalır, ne vuslata eren.

Bir gönül göster bana ki; onun yolunda, çehresinde hayret beni hasıl olmamış bulunsun.

Ne tarafı dinlediysem, kulağıma "Hayret nedir?" suali geldi.

Hayret ululuğuna varan kişi, yüceliğinin kemalinden mahvolur.

Hafız'ın vücudu, baştan ayağa kadar aşk içinde bir hayret fidanı olup kaldı.

'Işk-ı tu nihal-i hayret amed
Vasl-ı tu kemal-i hayret amed

CL

Dostlar, sevgilinin zülfünü çözün. Bu gece, ne hoş bir gece. Bu hikâyeyle uzatın bu geceyi.

Meclis halvet, dostlar bir arada. Göz değmesin, “Ve in yekâdü”yü okuyun, kapıyı kapatın.

Rebapla çeng, yüce sesle diyorlar ki: Sır ehlinin sözlerine can kulağınızı verin.

Eğer Tanrı’nın lütuflarına dayanırsanız; sevgilinin canına ant olsun, gam, perdelerinizi yırtmaz, sizi rüsva edemez.

Âşıkla maşuk arasında hayli fark var. Sevgili nazlanırsa, siz niyaz edin.

Sohbet pirinin ilk öğüdü şu: Sizinle cins olmayanla sohbetten çekinin.

Bu halkada aşkla diri olmayanın, ölmeden cenaze namazını kılıverin, ben veriyorum fetvayı.

Hafız sizden bir nimet isterse, onu gönüller alan sevgilinin dudaklarına havale edin.

Mu’aşiran girih ez zulf-i yar baz kunid
Şebi hoşest bedin kıssaeş dıraz kunid

CLI

Dostlar, geceki sohbeti ve sohbet ettiğimiz sevgiliyi... içten gelen kulluk haklarını anın.

Sarhoş olunca, âşıkların feryadını çeng ve çegane sesleriyle hatırlayın!

Şarabın letafeti sakinin yüzünde cilvelenmeye başlayınca, siz de nağmelere başlayın, âşıkları hatırınıza getirin!

Ümit elini maksat beline dolayınca, bizim sohbetimizi de derhatır edin, bizi de unutmayın!

* Devlet atı serkeşçe gider, ama yoldaştan da anın, onların atlarını da kamçılayın!

Bir zamanlar vefakârların gamına aldırış bile etmezdiniz. Şimdi zamanenin vefasızlığını görün de onları da hatırlayın;

Ey ululuk köşesine kurulanlar, merhamet edin de Hafız’ın yüzünü ve bu eski eşiği anın!

Mu’aşiran zi harif-i şebane yad arid
Hukuk-ı bendegi-i muhlisane yad arid

CLII

Güzellikte, ahlakta, vefada hiç kimse bizim sevgilimizle boy ölçüşemez. Sen de bu sözümüzü inkâr edemezsin.

Güzellik taslayanlar cilvelendiler; ama güzellikte, alımda hiçbiri sevgilimize çıkışamaz.

Bunca zamanlık sohbet hakkı için; hiçbir sırdaş, bizim hak gözetir dostumuza erişemez.

Kâinat pazarına binlerce para, pul gelir. Fakat bir tanesi bile bizim ayyar dostumuzun parası gibi değil!

Kudret kaleminden binlerce suret zuhur eder, ama hiçbiri sevgilimizin gönüller alan nakşına, suretine benzemez.

Yazık... ömür kervanı öyle bir gidiş gitti ki, diyarımızın havasına tozu bile gelmiyor artık!

Gönül, hasetçilerin eziyetinden incinme, Tanrı'ya dayan. Bizim ümidini, kesmeyen hatırımıza kötülük gelmez.

Öyle yaşa ki; ölüp toprak bile olsan, üstüne uğrayanın hatırına senden bir toz bile konmasın.

Hafız yanıp yakıldı. Fakat korkuyorum, muradına erişmiş padişahımız hikâyesini bile duymayacak!

Be husn-ı hulk-u vefa keş beyar-ı ma neresed
Tura derin suhan inkâr-ı kar-ı ma neresed

CLIII

İnsanın hatırı hüzünlü olursa, nasıl olur da güzel bir şiir yazabilir, buna imkân mı var? Öyle olduğu halde, biz bir güzel şiir söyledik ki, olursa da bu kadar olur.

Lal dudaklarından aman yüzüğüne nail olursam, yüzlerce Süleyman mülkü, yüzük kaşımın hükmüne girer.

Gönül, hasetçinin ta'nından gamlanmamak gerek... dikkat et, belki hayrın bundadır.

Bu hayaller yaratan kalemden bir şey anlamayan adamın nakşını bir pula almam, isterce Nakkaş Mani olsun!

Şarap kadehiyle gönül kanının her birini bir adama verdiler. Kısmet dairesinde hal böyledir işte!

Tanrı'nın takdiri bu... gül suyunu, pazarlarda salınan bir güzel yaptı, gülü de perde altında oturan bir dilber!

Hafız'ın rintliği terk etmesi, hatırından çıkarması imkânsız. Bu ezeli bir takdir ebede kadar da böyle gider!

Key şi'r-i hoş engized hatır ki hazin başed
Yek nükte ezin ma'ni guftim-u nemin başed

CLIV

Kime ezelden devlet feyzi nasip olmuşsa, ebede kadar murat kadehi canına hemdem olur.

Şaraptan tövbe etmek istediğim an dedim ki: İyi ama bu ağaç, sonunda pişmanlık meyvesi verecek!

Süsen gibi seccademi omzuma alıp zahit olmaya özendim... fakat gül gibi şarap rengine bulanmış hırka... bırak sen de, böyle Müslümanlık mı olur ki?

Kadeh çerağı olmadıkça halvette oturamıyorum. Gönül ehlinin bucağı nurani olmalı!

Yüce himmetli olmaya çalış, murassa kadeh olmazsa olmasın. Şarap rindin nar renkli yakutudur!

İşimiz düzensiz görünüyor, ama hor bakma. Bu ülkede yoksulluk, padişahlığın bile hasetini celp eder!

* Gönül, iyi adlı olmak istiyorsan, kötülerle düşüp kalkma. Canım efendim, kendini beğenmek nadanlık alametidir.

* Üns ve işret meclisi, bahar... meclisteki sohbet de şiir sohbeti... böyle bir âlemde sevgiliden şarap kadehini almamak ağır canlılıktır doğrusu!

Dün bir aziz dedi ki: Hafız gizlice şarap içiyor. A azizim, ayıbın gizli yapılması daha iyi değil mi ki?

Der ezel her ko be feyz-i devlet erzani buved
Ta ebed cain-ı muradeş hemdem-i cani buved

CLV

Gaybı gören ve Cem kadehine malik olan gönülden Süleyman'ın yüzüğü bir müddetçik kaybolursa, ne gam!

Gönül hazinesini yoksulların kaşına gözüne, benine, güzelliğine verme. Kadrini bilen padişah gibi birisine teslim et.

Her ağaç gönlümüzün cefasına tahammül edemez. Servinin himmetine köle olayım; onda bu sadakat, onda bu sebat var.

Kimin altı kuruşu varsa, sarhoş nergis gibi neşesinden kadehin dibine koyacağı mevsim gelip çattı.

Şimdi altını şaraptan esirgeme, gül gibi sen de paranı sarf et de Akl-ı Kül seni yüzlerce ayıpla töhmet altına almasın.

Gayb sırrını kimse bilmez, sözü uzatma, hikâyeyi kısa kes. Hangi mahrem gönül, bu hareme yol buldu ki?

* Gönlüm tecerrütten dem vururdu, ama şimdi zülfünün kokusuna düştü de seher yeliyle yüzlerce işi var.

* Gönül muradını kimden sorayım, kimden arayayım? Bir sevgili yok ki, güzelliğiyle beraber kereme de sahip olsun.

Hafız'ın hırkasının yeninden, yakasından ne fayda? Biz Tanrı istiyorduk, onda put gizli!

Dili ki gayb-nemayest-u Cam-ı Cem dared
Zi hatemi ki demi gun sved çi gam dared

CLVI

Zülfüne el atsam; incinir, kızar. Uzlaşmak istesem; darılır, azarlar.

Yeni ay gibi, zavallı âşıklara kaşının ucunu gösterir, gizleniverir!

İşret gecesi uyumaz, beni harap eder... Gündüzün şikâyet etsem; gözlerini kapar, uykuya dalar!

Gönül, işret yolu, kargaşalıklarla, fitnelerle dopdoludur. Bu yolda acele giden düşer!

Habbelerin başlarına ululuk yeli girse bile hükmü yoktur. Saltanattan şarap havasıyla geçip gidiverir.

Sevgilinin kapısında yoksul olmayı saltanata bile değişme, kim bu kapının gölgesini bırakıp da güneş altına gider?

** Gönül yaşlandın mı artık güzellik, naziklik satmaya kalkışma. Bu alışveriş gençlik çağında yürür!

Kara saçların müsveddesi tamamlandı, saç ağarmaya başladı mı, ak saçları yüzlerce defa yolmaya kalkış... azalmaz ki!

Hafız, yolunun hicabı sensin, sen aradan kalk! Ne mutlu o kişiye ki, bu yolu hicapsız yürür gider.

Çu dest der ser-i zulfeş zenem be tab reved
Ver asti talebem ber ser-i ‘itab reved

CLVII

Saki, selvi, gül ve lale bahsi başladı, bahar geldi. Fakat bu bahis, ancak üç kadeh şarapla yürür

Şarap sun... yeşillik gelini güzelleşti, bezendi. Artık gelin bezeyene hacet yok.

Ta Bengal’e kadar varacak olan bu Fars şekeri, bu Farsça şiir yüzünden bütün Hint duduları, bütün Hintli şairler şekere düşer, bu şiiri okur, beğenirler.

Şiir yolundaki tayy-i mekâna bak, tayy-i zamanı gör. Bu bir gecelik çocuk, bu bir gece içinde meydana gelen şiir, tam yüz yıllık yol alıyor.

Kendisini ibadete vermiş olanları bile aldatan ceylan gözlere bak! Sihir kervanı bile o gözlerin ardından gitmekte.

Dünyanın işvesine kapılıp yoldan çıkma. Bu kocakarı hilelerle oturur, düzenlerle kalkar; işi gücü hileden, düzenden ibarettir.

Padişahın bahçesinden bahar yeli esiyor, lale kadehine çiğ tanelerinden şarap dolmada.

Hafız, Sultan Celaleddin’in (Gıyaseddin)* meclisine olan iştiyaktan vazgeçme; bu tahassürle feryat et... senin işin ancak feryatla yola girer.

Saki hadis-i serv-u gul-u lale mireved
Vin bahs ba selase-i gessale mireved

CLVIII

Mart ayının bulutu göründü, nevruz rüzgârı esti. Şarap ve çalgı parası istiyorum. Kim, “işte buyur” diyecek?

Güzeller cilvelenmekte... bense kesemden utanıyorum. Aşk ve müflislik pek ağır bir yük; fakat çekmek gerek!

Cömertlik kıtlığı var, yüzsuyunu satmaya değmez. Hırkayı satıp şaraba, güle harcamalı!

Galiba devletim uyanacak... bahtım açılacak; dün gece dua ediyordum, tanyeri ağarmaya başladı.

Gül, bahçeye bir duvakla, fakat yüz binlerce gülüşle geldi... sanki bir bucakta bir kerem sahibinin kokusunu duydu!

Rintlikte eteğim yırtılırsa ne zarar; bir elbiseyi de iyi atliye ile paralarız!

Lal dudaklarına ait bu söylediğim sözleri kim söyledi; zülfünden gördüğüm bu zulmü kim gördü?

Bilmem Hafız'ın gönlüne bu âşık öldüren oku kim attı? Bildiğim şu kadar: Latif şiirinden kan damlamaktaydı!

Padişahın adaleti aşk mazlumlarının halini sormazsa, bucaktakiler gayrı huzur ve istirahattan tamahlarını kessinler!

Ebr-i azari beramed bad-ı nevruzi vezid
Vech-i mey mihahem-u mutrib ki miguyed reşid

CLIX

Şu fikirdeyim: Elimden gelirse bir işe sarılayım ki; gam, gussa sona ersin.

Gönül seyrangâhı zıt şeylerin buluşup görüşeceği yer değil. Bir yerden Şeytan çıkarsa, melek o vakit oraya girer.

Zulmeden hâkimlerle konuşmak, en uzun kış gecelerine benzer. Sen nuru güneşten iste, güneşten... belki zuhur eder.

Ev sahibi, acaba ne vakit dışarıya çıkacak diye dünyadaki mürüvvetsiz kişilerin kapısında ne vakte kadar oturup duracaksın?

Yoksulluğu bırakma, rastladığın yolcudan feyiz dile de hazineye sahip ol.

İyi kişi de metaını gösterdi, kötü kişi de. Acaba hangisi makbule geçecek dersin?

Âşık bülbül, sen hemen yaşamayı iste, sağlık olsun... bağ yine yeşerir, gül yine koncalanır!

Bu küçücük yurtta Hafız'ın gafletine şaşılmaz. Meyhaneye giden, kendisini kaybeder, habersiz bir halde geri gelir.

Ber ser-i anem ki ger zi dest berayed
Dest be kari zenem ki gussa derayed

CLX

Şarap güneşi, kadeh doğusundan doğunca sakinin yanağında binlerce lale açar.
Yeşillikten o perçemin kokusu geldi mi, rüzgâr sümbülün kokusunu gülün başına çalar.
Ayrılık gecesinin hikâyesi öyle hemence anlatılıverecek bir hikâye değil... zerresinden yüzlerce risale meydana gelir.
Yüzlerce dert çekilmeden bir nimet elde edilsin... yağma mı var? Bunu baş aşağı dönmüş feleğin sofrasından umma!
Nuh Peygamber gibi tufan derdine sabrın varsa, bela savuşur; bin yıllık murat nihayet elde edilir.
Maksat incisi çalışmakla ele girmez. Takdire havale etmeksizin buna nail olmayı ummak bir hayalden ibarettir.
Zülfünden esip gelen rüzgâr, Hafız'ın mezarına uğrarsa, bedeninin toprağından yüz binlerce feryat yükselir.

Çu aftab-ı mey ez meşrık-ı piyale berayed
Zi bag-ı 'arız-ı saki hezar lale berayed

CLXI

Gönlüm misket üzümünden çekilmiş şarabı çekerse, yeri var. Çünkü zahitlikten de hayır kokusu gelmiyor, riyadan da!
Bütün âlem halkı beni aşktan men etse, faydasız... yine ben, Tanrı'nın emrini, Tanrı'nın takdirini işlerim.
Kerem feyzinden ümit kesme; kerim olan elbette günahları affeder, âşıkları bağışlar!
Gönül, sevgilinin zülfünden bir örgü çözerim ümidine düştü de bu yüzden zikir halkasına girdi.
Senin güzelliğin Tanrı vergisi, bu güzellikle bahtın gelin odasına oturmuşsun, gelin bezeyenin bezemesine ne ihtiyacın var!
Yeşillik hoş, hava latif, şarap halis... şimdi hoş bir gönülden başka hiçbir şeye lüzum yok!
Cihan gelini güzeldir, ama aklını başına topla... bu açılmadık kız, hiç kimsenin nikâhına girmez.
Sevgiliye latife yollu dedim ki: Ey ay yüzlü, ne olur bir öpücük versen de senin o şeker gibi öpücüğünle gönlü hasta birisi huzura erse...

Güldü de dedi ki: Hafız, Allah için olsun öpüşünle ayın yüzünü bulaştırma, bunu reva görme!

Eger be bade-i muşkin keşed dilem şayed
Ki buy-ı hayr zi zuhd-u riya nemiyayed

CLXII

Usanıp, seni terk ederek civarından giden kişinin işi ileri gelmez; sonunda utanır, pişman olur.

Yolcu hidayet nuruyla yol alır, sevgiliye varır. Sapıklıkla yola düşerse, hiçbir yere varamaz,

Ömrünün sonunda olsun şaraptan, sevgiliden faydalan. Baştan başa boş geçen vakte yazık!

Ey yolunu azıtan gönlün delili, Tanrı için olsun bir yardım et. Garip yol alamazsa, delille gider.

Ayıklık, sarhoşluk, hepsi son nefeste belli olur. Kimse öbür dünyaya ne halde gideceğini bilmez.

Kılavuzu Tanrı lütfu olan kervan şevketle konar, azametle göçer!

Hafız, hikmet çeşmesinden bir kadeh elde etmeye bak. Belki bu suretle gönlünden bilgisizlik nakşı arınır.

Ez ser-i kuy-ı tu her ko be melalet bireved
Nereved kareş-u ahır be hacalet bireved

CLXIII

Ne mutlu her gördüğünün ardına düşmeyen, her çağrıldığı kapıya habersizce varmayan gönüle.

O şirin dudağa tamah etmemem daha doğru, ama sinek nasıl olur da şekere gitmez?

* Gamlar görmüş, kederler geçirmiş olan gözümün karasını gözyaşıyla yıkamaya kalkışma. Yüzünün güzelliği, gözümden asla gitmez, buna imkân yok!

Gönül, böylece abes yerlerde dolaşıp durma, hercailik etme. Bu huylarla hiçbir iş göremezsin.

Kendimden daha günahkâr, amel defteri benden daha siyah kimseyi göremiyorum. Bu hal ile nasıl olur da gönlümün dumanı, kalem gibi

başımdan tütmez?
Ben sarhoşum; suçumu bağışlama eteğiyle ört. Şeriatın yüzsuyu bu kadarcık bir günahla hemen gidivermez ya!
Yoksulunum, ama kemerine ancak altınla, gümüşle el urulabilecek bir selvi boylunun havasına düştüm!
Sen huylarının güzelliği bakımından başka bir âlemdesin, bana vefa edeceğine dair söz vermiş, ahdetmişsin, onu da unutmazsın, değil mi?
Hüthüt tacıyla beni aldatmaya kalkışma, yoldan çıkarmaya uğraşma. Akdoğan, padişaha benzer, her bayağı avın peşine düşmez.
Şarabı önce Hafız'a sun, fakat bir şartla: Meclisteki söz dışarıya sızmasın!
Hoşa dili ki mudam ez pey i nazar nereved
Beher dereş ki bihanend bihaber nereved

CLXIV

Baht sevgilinin ağzından bana bir nişan bile vermemekte... devlet, gizli sırdan bana bir haber bile duyurmamakta.
Bir öpüş için can verip durmaktayım. Fakat ne bunu alıyor, ne onu veriyor.
Öldüm bu ayrılıktan... bir türlü o perdeye yol bulamıyorum, oraya varmama imkân yok... yahut da imkân var, fakat perdeci yol göstermemekte!
Zülfünü seher yeli çekiyor. Şu aşağılık feleğe bak, orada esen rüzgâr kadar olsun bir değer vermiyor bana.
Pergel gibi etrafında dönüp dolaşıyorum da devran nokta gibi etrafına yol vermemekte, muradıma ulaştırmamakta.
Sabırla şeker elde edilir... edilir ama, zamanenin kötülüğüne bak ki, bana sabredecek kudret bile vermiyor!
Dedim ki, uyuyayım da sevgilinin yüzünü göreyim... fakat ey Hafız, feryat ve figan aman vermiyor, uyuyamıyorum ki!
Baht ez dehan-ı dost nişanem nemidehed
Devlet haber zi raz-ı nihanem nemidehed

CLXV

Sofi, şarabı itidal üzere içerse, afiyetler olsun. Haddini aşırırsa; bu işi unutsun, bu işe yeltenmesin.

Bir yudum şarap vermeye kadir olup da ihsanda bulunanın eli, maksat güzelini sarıp dursun.

Pirimiz dedi ki: Takdir kaleminde hata yoktur. Hataları örten temiz nazarına aferin!

Türklerin padişahı yabancıların sözünü dinliyor. Siyavuş'un kanına girdi, bu zulümden utansın!

Gözüm yüzüne ayna tutanlardan; o güzel yüzden bir an bile ayrılmıyor. Dudaklarım da göğsünden, omzundan öpücükler alsın bari.

Kibrinden bu yoksula bir söz bile söylemedi, ama canım o sükût eden fıstığa kurban olsun!

İnsanlara iltifat eden, hatıralarını hoş tutan sarhoş nergisi, âşıkın kanını kadehe kor da içerse; ballar, şekerler olsun!

Hafız cihanda senin kulluğunla şöhret buldu. Kulağı zülfünün kulluk halkasından hali kalmasın!

Sofi er bade beendaze hored nuşeş bad
Verne endişe-i in kar feramuşeş bad

CLXVI

Bu şehirde gönlümüzü alacak bir güzel yok. Bahtım yar olursa, buradan pılı pırtımı alıp gideceğim ben.

Nerde bir sarhoş er ki, gönlü yanmış âşık; keremini görsün de muradını dile getirsin?

Bağcı sana bakıyorum da görüyorum ki, güzden hiç haberin yok. Ah bir gün râna gülünü rüzgâr savuruverirse!

Zaman hırsızı uyumuyor, emin olma. Sana bugün gelip çatmadıysa, yarın gelir çatar.

Belki bir nazar sahibi gelir, seyreder diye heveslenip hayalimde bunca oyunlar düzmekte, bunca sanatlar koşmaktayım.

Kırk yılda sahip olduğum bilgiyi, fazileti; korkuyorum, o sarhoş gözler bir anda yağma ediverecek!

Sihir mucizeyle boy ölçüşemez, emin ol. Samirî kim oluyor ki, yed-i beyzaya galebe çalabilsin?

Şarabın gök renkli kadehi, gönül darlığına settir; elden bırakma... yoksa gam seli, seni siler süpürür,

* Aşk yolu, okçuların pusu kurdukları yerdir. Ama bilerek, tedbirlice giden; düşmandan kurtulur, hasmına galebe eder.

Hafız, can sevgilinin sarhoş gamzesini isterse, evden başkalarını çıkar; o vakit gelir, canı da alıp götürür.

Nist der şehr nigari ki dil-i ma bibered
Bahtem er yar şeved rahtem ezinca bibered

CLXVII

Şarap olsun da gizlice içilsin... bu ne demek? Bu temelsiz bir iş. Rintler safına katıldık gitti, ne olursa olsun!

Gönlümü sıkma, feleği anıp durma. Hiçbir mühendisin fikri bu ukdeyi çözemedi!

Zamanenin inkılabına şaşma, felek bu efsaneden milyonlarcasını hatırlar.

Kadehi edep şartlarına riayetle ele al; çünkü Cemşid'in, Behmen'in ve Kubad'ın kafataslarından terkip edilmiştir.

Kim bilir ki, Kavus'la Key nereye gittiler? Kim vâkıftır ki, Cem'in tahtı yel üstünde nasıl yürüdü, nasıl geçip gitti?

Görüyorum, hâlâ laleler, Ferhat'ın Şirin'e çektiği hasret yüzünden döktüğü kanlı gözyaşlarından bitiyor.

Lale, zamanın vefasızlığını anlamış olmalı ki; doğdu, öldü de şarap kadehini elinden bırakmadı.

Gel, gel de bir zaman şarapla harap olalım. Belki bu harabatta bir defineye rastlarız.

Musalla'nın latif rüzgârıyla Rüknâbad ırmağı, bana bir yere gitmek için müsaade etmiyor.

Hafız gibi kadehi hemen ele alma. Ancak kopuz nalesiyle işret et. Çünkü neşeli gönlü, musiki ibrişimine bağlamışlardır.

Şerab-u 'ayş-ı nihan çist kar-ı bibunyad
Zedim ber şaf-ı rindan herçi badabad

CLXVIII

Şarap da gönül derdini hatırımızdan çıkarmasa, hadiseler bizi kökümüzden söküp atacak.

Akıl sarhoşluğa demir atmasa, bu gemiyi şu bela girdabından kurtarmaya imkân mı var?

Eyvah... felek, herkesle gizlice ve başka bir tarzda oyun oynadı. Fakat bu hilebaza galip gelen kimse yok.

Yolumuz karanlıklar diyarına düştü... nerde bir yol gösteren Hızır? Mahrumiyet ateşi suyumuzu, selimizi kurutacak.

Zayıf gönlüm, aheste esen hasta seher yeli canıma can katar, yeniden hayat bulurum ümidiyle çayırlığa, çimenliğe meyletmekte.

Hafız yanıp yakıldı da kimsecikler halini sevgiliye söylemedi gitti. Allah rızası için rüzgâr bir haber götürürse, götürecek!

Aşk doktoru benim, şarap sun! Bu macun, gönüle huzur verir, yanlış düşünceleri giderir!

Eger ne bade gam-ı dil zi yad-ı ma bibered
Nehib-i hadise bunyad-ı ma zica bibered

CLXIX

Güzelliğin daima artıp dursun... yüzün her yıl lale gibi kıpkırmızı olsun!

Başımızdaki aşkının hayali gün geçtikçe artsın!

Âlemdeki bütün güzellerin boyları, senin boyuna karşı eğilsin, bükülsün!

Yeşillikte bitip alabildiğine boy atan selvi, senin elif gibi düzgün boyuna karşı nun gibi eğilsin!

Sana meftun olmayan göz, gözyaşı incileri gibi kana gark olsun!

Gözüm, gönül alıcılıkta türlü türlü sihirlere üstat kesilsin;

Nerde bir kabiliyetli gönül varsa, gamına düşsün, sabrı, kararı kalmasın!

Aşkından hali olan gönül, vuslatının halkasından çıksın!

Hafız'ın canı olan o lal dudakların, aşağılık adamların dudaklarından uzak olsun!

Husn-i tu hemişe der fuzun bad
Ruyet heme sale lalegun bad

CLXX

Cemali her göze güneş kesilsin... güzel yüzü güzellikten de daha güzel bir hale gelsin!

Zülfüne bağlanmayan, dilerim Tanrı'dan, zülfü gibi karmakarışık, altüst olsun!

Âlem padişahlarının gönülleri, şahin kanatlı bir hüma olan zülfünün kanadı altına girsin!

Cemaline âşık olmayan gönül, daima ciğer kanına gark olsun!

Güzelim, gamzen ok atmaya başladı mı, hedefi mecruh gönlüm olsun; o oklar benim gönlüme gelsin, sancılsın.

Şeker gibi lal dudakların öpücük verirse, can damağım o öpücüklerle şekerlensin!

Her an sana yeniden âşık oluyorum, aşkım her an tazelenip duruyor. Senin de her an güzelliğin artsın!

Hafız yüzüne candan müştak. Sen de lütfet müştakların haline bir bak!

Cemaleş aftab-ı her nazar bad

Zi hubi ruy-ı hiş-i hubter bad

CLXXI

Hatırlansın dostların vuslat günü, anılsın o zamanlar!

Damağım gam acılığından zehre döndü. Hatıra gelsin şarap içenlere "afiyetler, şekerler olsun" sesi!

Dostlar beni anmıyorlar, hatırlarına bile getirmiyorlar. Fakat benden bunlara binlerce selam!

Bu bağda, bu belaya tutuldum bir kere. Bana hakkı geçenlere Tanrı selametler versin!

Gözümde her an yüzlerce ırmak var, ama bağcıların Zinderud'u yine hatırımda!

Hafız'ın sırrı, artık söylenmeyip kaldı demektir. Yazıklar olsun... sırdaşları anıp duruyorum şimdi!

Ruz-ı vasl-ı dostdaran yad bad

Yad bad an ruzgaran yad bad

CLXXII

Rüzgâr dün gece sefere giden sevgiliyi hatırlattı. Ben de ne olursa olsun, arık gönlümü yele vereceğim!

İşim bir yere vardı ki, gayrı her akşam parlayan ah ateşini hemdem edinecek, her sabah rüzgârla dertleşeceğim.

Gayretsiz gönlüm saçlarının büklümünü yurt edineli vatanını anmıyor bile!

Azizlerin öğütlerinin kadri bugün anlaşıldı. Yarabbi, bize öğüt verenlerin ruhlarını şad et!

Rüzgâr bahçede gül koncasının elbiselerindeki düğmeleri çözerken seni andım da yüreğim kan kesildi.

Zayıf vücudum elden gitmişti artık... sabah çağında rüzgâr vuslatından bir koku getirdi de yine can buldum.

Hafız, senin iyi tabiatın nihayet seni maksadına ulaştırır. Tabiatı iyi olan adama canlar feda!

Duş agehi zi yar-ı sefer-kerde dad bad
Men niz dil bebad dehem her çi bad bad

CLXXIII

Ardına düşsem, fitneler koparır. Aramayıp otursam; kinlenir, küser, öç almaya kalkışır.

Bir yol uğrağında vefakârlık ederek bir zamancağız peşine düşsem, benden yel gibi kaçar.

Tamaha düşüp bir yarım öpücük istesem, hokka gibi ağzından şeker gibi yüzlerce alay, yüzlerce latife dökülmeye başlar, benimle eğlenmeye koyulur.

Nergis gözlerinden gördüğüm o hile yok mu? Nice yüzsuyunu toprağa döker, nice adamlar aldatır!

Aşk sahrasının yokuşu da tuzak, inişi de. Nerde bir aslan yürekli yiğit ki, beladan kaçınmasın?

Sen hemen ömürle sabır dile... oyuncu felek bundan daha şaşılacak binlerce oyun oynar, görürsün!

Hafız, teslim eşiğine baş koy. Çünkü sen inada kalkıştın mı, felek de inada kalkışır, onunla başa çıkamaz ki!

Eger revem zi peyeş fitneha berengized

Ver ez taleb binişinem be kine berhized

CLXXIV

Yanağına gül ve nesrin rengi veren Tanrı, bu yoksula da sabır ve karar vermeye kadirdir.

Saçlarına zulüm öğreten Yaratıcı'nın keremi adalet de öğretir. O saçlar bana lütufta da bulunur elbet.

Ben daha gönlünün iradesini Şirin'in dudağına verdiği gün Ferhat'tan ümit kesmiştim.

Altın hazinesi yoksa, kanaat hazinesi var ya. Padişahlara onu ihsan eden, yoksullara da bunu vermiş!

Cihan, görünüşte güzel bir gelin... fakat o gelini alan ömrünü nikâh parası olarak verir!

Bundan böyle elim selvinin eteğinde, ırmağın dudağındadır. Hele şimdi sabah yeli ilkbahar müjdesini de vermekte.

Hafız'ın gönlü, zamane gamının elinde kan oldu. Ey Hâce Kıvameddin, feryat ayrılığından!

An ki ruhsar-ı tura reng-i gul-u nesrin dad
Sabr-u aram tevaned be men-i miskin dad

CLXXV

Seher çağında doğu padişahı bayrağını dağlara dikince, sevgilim kendisini özleyen, gelişini umup duran âşıkların kapısını merhamet eliyle çaldı.

Sabah feleğin muhabbetinin ne olduğunu apaydın anladı da murada erişenlerin gururuna bir hoşça güldü.

Sevgilim dün gece mecliste raksa kalktı. Zülfünün örgüsünü çözdü, fakat dostların gönüllerini zülfüne bağladı!

Şarap içen gözleri, ayıkları da şarap meclisine çağırmıştı ya... işte ben daha o zaman elimi gönlümün kanıyla yıkamış, oldu olanlar demiş, her şeyden ümidimi kesmiştim.

Ona bu ayyarlığı bilmem ki hangi taş yürekli öğretti? Dışarı çıkar çıkmaz ilk işi, geceleri ibadetle meşgul olanların yollarını vurmak oldu!

Yüzüne renk ve letafet vermek için ne canlar feda ettik, ne kanlar yuttuk da o muradına erişir erişmez can verenlere kastetti, onları kendisinden uzaklaştırdı.

Ben bu yün hırkayla onu nasıl avlayabilirim, imkân mı var? Öyle bir zırhlı er ki; kirpikleri, hançerli erlerin bile yolunu vurmakta!

Padişahın muvaffakiyet kurasını çekmesine, devletinin kutluluğuna himmet etmekteyiz. Hafız'ın gönlündeki muradı ver, sana bahtiyarlar falını açtı!

* O Mansur Padişah, öyle bir kudreti galip padişahlar padişahı, öyle bir din ülkesinin eridir ki; kimseden esirgemediği cömertliği bahar bulutlarına güler; o onlardan da vergilidir!

Seher çun husrev-i haver 'alem ber kuhsaran zed
Be dest-i merhamet yarem der-i ümmidvaran zed

CLXXVI

Güzelliğin ezelde tecellî edince aşk meydana geldi, bütün âlemi ateşlere yaktı.

Yüzün bir cilve etti, fakat meleklerde aşka kabiliyet görmeyince gayrete geldi, ateşin ta kendisi oldu, insanları tutuşturdu!

Akıl da o şuleden çerağ uyandırmak istedi; ama şimşeği parladı, cihanı birbirine kattı, akıl mahrum kaldı gitti!

Başkaları huzur ve istirahat kurasını çektiler, kısmetleri buymuş. Bizim gamlı gönlümüz de gam ve cefa kurasını çekti!

Kadri yüce can, çene çukurundaki kuyuya heveslendi de o büklüm büklüm saçlara yapıştı!

Hafız, neşeli gönlünün neşe ve huzur sebeplerini kalemiyle çizdiği gün senin aşkınla şad olmak ümidinden de vazgeçti!

Der ezel pertevi husnet zi tecelli dem zed
'Işk peyda şud-u ateş be heme 'alem zed

CLXXVII

Bir güzelim var ki, gül gibi yüzünün çevresinde sümbül gibi gölgeliği var... bahara benzeyen yanağında erguvanın kanıyla yazılmış bir ferman mevcut.

Yeni biten sakalı güneş yüzünü kapladı, örttü. Yarabbi, ebedi bir güzelliği var, ona ebedi ömürler ver!

Âşık olunca maksat incisini buldum dedim. Bu denizin ne kanlar saçan dalgaları varmış, bilmedim!

Gözünden canımı kurtarmaya imkân mı var? Görüp duruyorum, Yayına okunu kurmuş, her bucakta pusuda!

Gözümü, gönül alıcı selvi boyundan mahrum etme. O boyu bosu bu kaynağa dik; bak, ne güzel akar suyu var!

Beni terkiye bağlayacaksan, Allah aşkına bağla, hemence de avla... vakit geçirme. Çünkü bir işi geciktirmede afetler vardır, sonra maksadına ulaşmak isteyen ziyana düşer!

Zülfünün tuzağını âşıkların gönüllerine yayarken gammaz sabah rüzgârına, sırrımızı gizli tut, der.

Ey bülbül! Gül, yüzüne gülerse, sakın aldanma. Cihanın bütün güzelliğine sahip olsa, yine güle inanmak doğru değil!

Tanrı'nın, seni kem gözden saklamasını dilersen, bana ayrılık korkusuyla emniyet verme, beni kendinden ayırma.

Başkalarıyla şarap içiyor da bana cefa etmekte. Ey meclis şahnesi, Tanrı hakkı için, ondan öcümü al benim!

Bahtıma ne özürler getireyim? Hafız'ı öldüren, yayından oku eksik olmayan ve şehri birbirine katan o güzel!

Buti darem ki gerd-i gül zi sunbul sayeban dared
Behar-i 'arızeş hatti behun-ı ergavan dared

CLXXVIII

Gönlümüz yüzüne hayrandır; çayıra, çimene hiçbir meyli yok. Zaten selvi gibi ayağı bağlı, lale gibi yüreği dağlı!

Başımız, kimsenin yayına eğilmez; inziva ehlinin gönlünde dünya yoktur.

Kapkaranlık gece, çöl... nereye gidebilirim ki? Meğer senin çerağa benzeyen yüzün, yoluma ışık salsın!

Menekşeden ıstıraba düştüm doğrusu... zülfünden bahsetmekte, ona benzediğini söylemekte. Hele şu aşağılık kara köleye bak, başında ne sevdalar var!

Ben ve sabah çağındaki mum... beraberce söyle desek yeri var: Yandık yakıldık da sevgilimiz bize ehemmiyet bile vermiyor.

* Bu yeşillikte kış bulutu gibi ağlasam yaraşır; bülbülün neşe yuvasına bak, kuzgunlara yurt olmuş.

Hafız'ın dertli gönlü, aşk dersi sevdasında... hatırında ne seyir var, ne bağ bahçe havası.

Bahçeye gel de taht üstünde oturan güle bak. Lale de eline bir kadeh almış, adeta padişah nedimine benziyor.

Dil-i ma be devr-i ruyet zi çemen ferag dared
Ki çu sevr pay-bendest-u çu lale dag dared

CLXXIX

Vefakâr âşıkların hatırına riayet edenleri Tanrı her hususta, herhalde belalardan korur.

Sevgilinin ahdini bozmamasını dilersen dikkat et, senden sevgi bağını çözmesin.

Sevgilinin sözünü ancak sevgiliye söylerim. Çünkü aşina sözüne aşina olan riayet eder.

* Günün öyle geçsin, öyle yaşa ki; ayağın sürçerse, melek bile iki elini açsın da sana dua etsin.

Ey seher yeli, eğer sevgilinin zülfüne uğrar da orada gönlü görürsen lütfet, de ki: Yerini bırakmasın, oradan hiçbir yere kıpırdamasın.

* Gönlümü hoş tut, dedim. Ne dedi, bilir misin? Kulun elinden ne gelir? Tanrı hoş tutsun!

* Sevgi sohbetiyle vefayı terk etmeyen sevgiliye başım da feda olsun, malım da; canım da kurban olsun, gönlüm de!

Geçtiğin yolun tozu nerde ki; Hafız sabah yelinden yadigâr diye alsın, saklasın!

Her an ki canib-i ehl-i vefa nigeh dared
Hudaş der heme hal ez bela nigeh dared

CLXXX

Can yüzünü görmezse; cihana meyletmez, dünyayı istemez. Sevgilisi olmayanın canı da yoktur!

Hiç kimsede o sevgilinin nişanesini görmedim. Ya benim haberim yok, ya sevgilinin nişanesi!

Bu yolda her çiğ tanesi yüzlerce ateş denizi. Fakat ne yazık ki; bu muammayı anlatmak, söylemek de mümkün değil!

Feragat konağını bırakmaya imkân yok. Kervanbaşı, dur. Zaten bu yolun ucu, sonu yok ki!

** Pek öyle bir zevki yok sevgilisiz yaşamanın... sevgilisiz yaşamanın pek öyle bir zevki yok!

Beli bükülmüş çeng seni işrete çağırmakta. Kabul et, yaşlıların nasihati sana hiçbir ziyan vermez.

Karun hazinesini zaman yele verdi. Bu ahvali gönüle gizlice söyle de o da altını saklamasın.

* Gönül, rintlik usulünü muhtesibden öğren. Sarhoş ama, bak, kimse onu sarhoş sanmıyor.

* Engel mum bile olsa yine ondan sırlarını gizle. Çünkü o başı kesilmiş mumun dili pek değil.

Dünyada kimsenin Hafız gibi kulu yok... çünkü dünyada kimsenin senin gibi padişahı yok!

Can bi cemal-i ruyet meyl-i cihan nedared
Her kes ki in nedared hakka ki an nedared

CLXXXI

Her kaşı gözü, yanı beli olan güzel değildir. Sen alımı olanın yüzüne kul ol!

Huriyle perinin şivesi de latiftir, ama asri güzellik adını söylemek istemediğim sevgilimdeki güzellik.

Ey güler gül, benim gözümün kaynağını bul. Gelirsin diye, bak ne hoş sular akmakta?

Eğri kaşların ok atıcılıkta kimin elinde yay varsa aldı.

Senden güzellik topunu kim kapabilir? O sahada güneş bile dizgini elinde, ihtiyarına malik bir süvari değil!

Sence makbul olalı sözüm gönüllere tesir eder oldu. Evet, evet... aşk sözünde başka bir tesir, başka bir alamet vardır.

Aşk yolunda kimse, yakınen sırra mahrem olamadı. Herkes fikrince bir vehme kapıldı, bir şüpheye düştü.

Harabatta oturanlara kerametten dem vurma. Her sözün bir vakti var, her nüktenin bir yeri!

* Akıllı bir kuş, sonunda gözü olan bir baharın çimenliğinde otağ kurmaz!

Davacıya de ki: Hafız'a nükte satma, bizim kalemimizin de dili var, sözü var!

Şahed an nist ki muyi vu miyani dared
Bende-i tal'at-ı o baş ki ani dared

CLXXXII

Yüzünün aydınlığı ayda bile yok. Sana nispetle gül, bir ot letafetini bile haiz değildi.

Can konağım kaşının ucu... padişahın bile bundan güzel bir bucağı yok.

* Hele bir bak da gör, gönlümün dumanı yüzüne neler edecek? Bilirsin ya, aynanın aha tahammülü yok.

* Nergisin küstahlığına bak, sana karşı açıldı. O yırık gözlü, edebe riayet etmiyor ki!

Gördüm; o kara yürekli gözün, aşinaya hiç bakmamakta.

Ey harabat müridi, hanekahı olmayan şeyhin neşesi şerefine bana o koca kadehi sun!

Kan iç de sükût et. Çünkü o nazik gönül medet isteyenlerin ahına, feryadına tahammül etmiyor.

Zülfünün zulmünü çeken sadece ben değilim ki. O zenci hâkimin dağı, kimin yüreğinde yok?

Bu kapıya yol bulamayan kişiye de ki: Yürü; elini, bileğini ciğer kanıyla yıka da gel!

Hafız sana secde ettiyse, ayıplama. Ey put gibi güzel sevgili, aşk kâfirinin günahı yoktur ki.

Ruşeni i tal'at-ı tu mah nedared
Piş-i tu gul revnak-ı kiyah nedared

CLXXXIII

Dostluk ağacını dik de gönlündeki maksat meyvelensin, düşmanlık fidanını sök. O fidan sayısız zahmetler meydana getirir.
Mademki meyhaneye konuksun; rintleri ağırla, onlara hürmet et. Çünkü bu sarhoşluktan ayıldın mı, baş ağrısına uğrar, musibetlere düşersin.
Sohbet gecesini ganimet bil. Çünkü zamanımızdan sonra felek çok döner... nice geceler, nice gündüzler gelip geçer!
Yarabbi, Leyla’nın devesini çeken ve ay beşiğini bile hükmünde tutan devecinin gönlüne bir ilham ver de Mecnun’a da bir uğrasın!
Gönül, sen ömrün baharını iste. Yoksa bu yeşillik her yıl nesrin gibi yüzlerce gül yetiştirir, bülbül gibi binlerce âşık meydana çıkarır!
Yaralı gönlüm zülfünde karar kıldı, oraya bağlandı. Tanrı için olsun, tatlı dudağına emret de onu tez bir karara kosun, zülfün gibi kararsız ve perişan bırakmasın.
Hafız, yaşlılık çağında Tanrı’dan bir kere daha bu bağda bir ırmak kıyısında oturmak, bu selviyi kucaklamak istiyor.
** Gönül, yüzlerce batmanlık gam yükü yüklenmişsin, fakat taşıyamıyorsun. Yürü; birer batman, birer batman yüklen de taşı bari!
Dıraht-ı dosti binşan ki kam-ı dil bebar ared
Nihal-i duşmeni berken ki renc-i bişumar ared

CLXXXIV

Sazı bir perdeden çal ki, o nağmeyle ah etmek imkânı bulunsun. Öyle bir şiir oku ki, o şiirle koca şarap kadehi çekilebilsin!
Sevgilinin kapısına baş koymak imkânı ele geçerse, yücelik gülbankını göklere salmak mümkün.
Bükülmüş boyumuz sana ehemmiyetsiz görünüyor, ama düşmanların gözüne bu yayla ok atılabilir.
Âşıklık sırları hanekaha sığmaz. Muğların kadehi yine muğlarla içilebilir.
Yoksulda padişah sarayının eşyası ne gezer? Bizim ancak ateşlere atılabilecek bir eski hırkamız var!
Nazar ehli iki âlemi de bir bakışta oynar, kaybeder; iki cihandan da bir anda geçer. Buna aşk derler. Burada ilk ortaya konulan şey, can nakdidir.
Sevgilinin vuslat-ı devleti bir kapı açmak diliyorsa, bu hayalle şimdiden eşiğine başlar koyalım.

Aşk, gençlik, rintlik... bu üçü murat ve maksat mecmuasıdır. Bunlar kimde varsa, o adam muradına erişmiştir. Mânalar bir araya geldi mi, beyan topunu çelmek mümkündür.

Zülfün selamet yolunu kesti... fakat şaşılacak şey değil ki. Yol kesici sen olduktan sonra yüzlerce kervan soyulabilir.

Hafız, Kuran hakkı için riyayı bırak. Belki ihlas sahipleriyle devlet topunu vurur, kutluluğa erişirsin.

Rahi bizen ki ahi bersaz-ı an tevankerd
Şi'ri bihan ki ba o rıt -ı giran tevankerd

CLXXXV

Bir anı bile gamla geçirmek, bütün cihan saltanatına değmez. Hırkamızı şaraba sat (gamdan kurtulalım); zaten bundan daha iyi bir pahası da bulunamaz ki

Takva seccadesi ne acayip bir seccade. Şarap satanların mahallesinde onu bir kadeh şaraba bile almıyorlar; bir kadeh şaraba bile değmiyor!

Rakip, bu kapıdan yüz çevir diye bana serzenişlerde bulundu... başımıza neler geldi ki, onun sevgilinin kapısındaki toprak kadar bile değeri kalmamış!

Padişahlık tacının heybetinde can korkusu gizli. Alımlı bir külah, ama baş vermeye değmez ki!

Kâr kazanma sevdasıyla denizin derdini çekmek, önce kolay göründü. Fakat yanılmışım, bu tufan yüzlerce inciye bile değmez.

Hafız gibi kanaat sahibi olmaya çalış. Alçak dünyadan vazgeç. Çünkü alçaklara bir arpa kadar bile minnet etmek, iki yüz batman altına değmez.

Sevgili, yüzünü sana iştiyak çekenlerden gizlersen daha hoş olur. Çünkü bütün âlemi zapt etmek sevinci, bir ordunun derdini çekmeye değmez ki.

Demi ba gam be ser burden cihan yekser nemierzed
Be mey bifruş delk-i ma bezin bihter nemierzed

CLXXXVI

Kim senin güzel kokunu sabah rüzgârından işittiyse, aşina bir dosttan aşina bir söz işitmiş demektir.

Gönlümün sende hakkı vardı. Cam ortağından hiç de layık olmayan söz duyması yaraşmazdı doğrusu!

Yarabbi, sırra mahrem nerde ki; bir zamancık gönül ne dedi, neler işitti, anlatayım.

Ey güzellik padişahı. Yoksula da bir bak, yoksulu da bir gör ki; bu kulak, nice şah ve yoksul hikâyesi işitmiştir!

Canımı misk kokulu şarapla tedavi ediyor, hoş bir hale getiriyorum. Çünkü ibadet yurdunda hırka giymiş sofiden riya kokusu duymuş, bunalmıştı.

Şarabı hırka altında gizli gizli, sadece bugün içmiyorduk ki. Meyhane piri bu macerayı yüzlerce defa işitti.

Çeng sesiyle şarap içişimiz bugüne mahsus değil. Felek kubbesi bunu duyalı nice zaman oldu.

Arif yolcu Tanrı sırrını kimseciklere söylemedi. Böyle olduğu halde şaşıyorum, şarap satan bunu nerden duydu?

Saki gel... aşk yüksek sesle seslenmekte, hikâyemizi söyleyen de yine o hikâyeyi bizden duymuştur.

Civarından mahrum oldum da ne oldu? Zamane gülşeninden kim vefa kokusu almıştır ki?

Hakîmin nasihati doğrunun, hayrın ta kendisi... onu kabul edene ne mutlu!

Hafız, vazifen ancak dua etmek... duydu mu, duymadı mı diye kayıtlanma!

Buy-ı hos-i tu her ki zi bad-ı saba şinid
Ez yar-ı aşina suhan-i aşina şinid

CLXXXVII

O kutsi kuş yine kapımdan girerse, geçmiş ömrüm bu yaşlılıkta bile geri gelir, gençleşirim.

Ümidim var; bu yağmur gibi gözyaşlarım tesir eder de gözümden kaybolan devlet şimşeği tekrar çakar.

O yüce sevgilinin ayaklarına saçmayayım da ne yapayım? Can incisi, bundan başka ne işe yarar ki?

Tanrı’dan dilerim, ayağının bastığı toprak; başımın tacı olan sevgili yine gelse, yine başıma o devlet tacı konar!

Sefere giden yeni ayımı tekrar görürsem, kutluluk damına çıkar da yeni devlete ulaşanların davulunu çalarım!

** Ardından gitmek istiyorum, aziz dostlara bir gün gelip ulaşamazsam bile haberim olsun, gelir ya!

Çeng sesiyle tatlı sabah uykusu mani oluyor herhalde. Yoksa seher çağlarındaki ahımı duysa, elbette gelirdi!

Ay yüzlü padişahımın cemalini arzuladım... Hafız, bir himmet et, selametle yine kapımdan girsin!

Eger an tair-i kudsi zi derem baz ayed
‘Ömr-i bigzeşte bepirane serem baz ayed

CLXXXVIII

Gönül, müjde... öyle bir Mesih nefesli gelmekte ki, güzel nefeslerinden birinin kokusu duyulmakta.

Ayrılık derdinden ağlama... dün gece fala baktım, bir feryada erişen geliyor.

Eymen vadisinin ateşine sevinen yalnız ben değilim. Musa bile oraya bir parçacık ateş almak ümidiyle geliyordu.

Hiçbir kimse yok ki, civarında bir işi olmasın. Oraya herkes bir hevesle gelmekte.

Sevgilinin konağı nerde? Kimse bilmedi gitti. Şu kadar var ki, bir çan sesidir, duyulmakta.

* Bir yudum şarap sun. Herkes kerem erbabının meyhanesine bir şey istemek için gelir.

Sevgili, gam hastasının halini sormaya meylederse, de ki: Henüz bir nefestir gelmekte... işte o kadar!

Bu bağın bülbülünün halini sorun. Bir kafesten gelen bir feryat duyuyorum; galiba tutulmuş, kafese girmiş!

Dostlar, sevgili, Hafız’ın gönlünü avlamak istiyor ha? Hiçbir büyük doğan bir sineği avlamaya gelir mi?*

Mujde ey dil ki mesiha nefesi miyayed
Ki ez enfas-ı hoşeş buy-ı kesi miyayed

CLXXXIX

Müjde geldi: Bahar oldu, çimenler bitti. Elimize bir para düşerse; güle, şaraba harcamak gerek.

Kuşlar ötüşmeye başladılar, şarap badyası nerde? Bülbül şakımaya koyuldu, gülün nikabını kim açtı ki?

Sakinin işvesi gönlümü öyle bir alış aldı ki, artık ondan başka hiçbir kimseyle konuşmaya mecalim yok.

Ben bu gül gibi şaraplara bulanmış hırkayı yakacağım artık. Şarap satan yaşlı adam, bir yudumcuk şaraba bile almıyor.

** Yoldaş, aşk yolunun şaşılacak şeyleri çoktur. Bu çöldeki ceylandan erkek aslan bile korkup önüne katılarak kaçmıştır!

** Aşk yurduna varmak için delilsiz adım atma. Bu yolda rehbersiz yürüyen kayboldu gitti.

Dertten şikâyet etme... edep yolunda zahmet çekmeyen rahata kavuşmaz.

Güzellerin elmaya benzeyen yanaklarını ısırmayan kişi cennet meyvelerinden ne zevk alır ki?

Ey harem yolunun delili, Allah hakkı için bir medet. Aşk çölünün ne ucu var, ne bucağı!

Hafız, dilek bağından bir gül bile deremedi. Yoksa buralara mürüvvet rüzgârı esmedi mi ki?

Resid mujde ki amed behar-u sebze demid
Vazife ger biresed masrifeş gulest-u nebid

CXC

Korkuyorum, bu gama sabredemeyip ağlıyoruz; gözyaşlarımız perdemizi yırtacak, gizlediğimiz sır âlemlere yayılacak, dillere destan olacak!

Sabırla taş lal olur derler. Doğru, doğru ama, ciğer kanıyla olur!

Her yana dua okları attım... belki bir tanesi olsun hedefe varır!

Meyhaneye ağlayarak, medet isteyerek gideceğim. Belki orada gamdan kurtulurum!

Ey can, halimizi sevgiliye söyle. Ama sabah rüzgârına duyurma, gizli söyle.

Rakibin gururuna şaşıyorum, hatta canım bile sıkılıyor. Yarabbi, dilenci itibar sahibi olmasın, yüce mesnetlere ulaşmasın!

De ki: Senin sevginin kimyasıyla toprak, altına döndü. Evet lütfunuzun bereketiyle toprak altın kesilir.

Birisinin nazar sahiplerince makbul olması için, onda güzellikten başka daha çok şeyler bulunması lazım.

Senin yüce selviye benzeyen başında öyle bir serkeşlik var ki... başlar o eşiğin kapısına toprak olsun.

Hafız, sevgilinin misk gibi saçları elindeyken sus... Seher yeli haber alırsa, görürsün.

Tersem ki eşk der gam-ı ma perde derşeved
Vin raz ser bemihr be 'alem semer şeved

CXCI

Bahçeden bir meyve koparsam... çerağınla ayağımın basacağı yeri görsem ne olur ki?

Yarabbi, o yüce selvinin gölgesinde bu yanık âşık bir an otursa, ne çıkar ki?

Ey eserleri kutlu Süleyman mührü, aksin yüzük kaşıma vursa ne var?

Şehirdeki vaiz, padişahla şahnenin sevgisini ihtiyar etti. Ben de bir güzelin sevgisini seçersem ayıp mı?

Aklım başımdan gitti. Eğer şarap dediğin buysa, ben önceden gördüm. Daha dinin başına da neler gelecek, neler?

Değerli ömrüm sevgiliyle şaraba harcandı gitti. Bakalım... sevgiliden başıma neler gelecek, şarap beni ne hallere sokacak?

Vezir âşıklığımı duydu da hiçbir şey demedi, tınmadı bile. Hafız da ne halde olduğumu bilirse ne çıkar?

Ger men ez bag-ı tu yek medve biçinem çi şeved
Piş-i payi beçerag-ı tu bibinem çi şeved

CXCII

Hastalar seni istiyor, fakat kudretleri yok ki... sen de onlara zulüm edersen, bu iş mürüvvete layık değildir.

Biz senden cefa görmedik... zaten sen de yol erlerinin mezhebinde olmayan şeyi beğenmez, yapmazsın ki.

Kör olsun o göz ki; aşka düşmemiştir, ağlamaktan suyu bilmemektedir. Kararsın o gönül ki; sevgi çerağından mahrumdur:

Devleti devlet kuşundan, onun gölgesinden dile. Ne gezer kuzgunla çaylakta devlet kanadı?

Meyhaneden himmet istediğimi ayıplama. Şeyhimiz dedi ki: İbadet yurdunda himmet yoktur.

Temizlik olmadıktan sonra Kâbe de bir, puthane de. Bir yurtta temizlik yok mu, hayrı yok orasının.

Hafız bilgiye, edebe çalış. Edebi olmayan, padişah meclisindeki sohbete layık değildir.

Hasteganra çu taleb başed-u kuvvet nebuved
Er tu bidad kuni şart-ı muruvvet nebuved

CXCIII

Dedim ki: Sevgili, senin derdine düştüm, dertliyim. Dedi ki: Derdin bir gün nihayete erer. Dedim ki: Bana ay ol, beni ışıklandır. Dedi ki: Talihin varsa pekâlâ.

Dedim ki: Merhametlilerden vefa âdetini öğren. Dedi ki: Güzeller pek az vefakâr olurlar.

Dedim ki: Hayaline göz yumacağım, gönlüme hayalini getirmeyeceğim. Dedi ki: Hayalim geceleri yürür, başka yoldan girer.

Dedim ki: Zülfünün kokusu âlem içinde yolumu kaybettirdi. Dedi ki: Bilirsen, sana yol gösteren yine odur.

Dedim ki: Seher yelinden gelen hava ne güzel hava. Dedi ki: Sevgilinin civarından gelen rüzgâr, ne kutlu rüzgâr.

Dedim ki: Lal dudağını öpme arzusu beni öldürdü. Dedi ki: Sen kulluk et, sevgili elbette kulunu görür, gözetir.

* Dedim ki: Merhametli gönlün benimle ne vakit uzlaşacak? Dedi ki: Vakti gelinceye kadar bunu kimseye söyleme sakın.

Dedim ki: Gördün ya, işret zamanı sona erdi. Dedi ki: Sus Hafız, bu derdin de sonu gelecek elbet.

Guftem gam-ı tu darem gufta gamet serayed

Guftem ki mah-ı men şov gufta eger berayed

CXCIV

Hicran gündüzüyle sevgilinin ayrılık gecesi sona erdi. Fala baktım, yıldız muvafık düştü; iş sona vardı.

Güz mevsiminin o nazlanışı, o zulmü, bahar rüzgârının kudumuyla nihayete erdi.

Şükürler olsun Tanrı'ya, gül ikbal külahını gösterdi. Kış rüzgârının kibri, dikenin ululuğu bitti.

Ümit sabahı, gayb perdesinin ardına gizlenmiş, itikâfa çekilmişti. Ona de ki: Gel artık karanlık gece sona erdi.

Uzun gecelerde o perişanlık, o gönül derdi... Hepsi sevgilinin saçları sayesinde bitti gitti.

Sevgilinin devleti sayesinde dert hikâyesi bitti ya... Fakat ben hâlâ zamanenin vefasızlığı yüzünden inanamıyorum buna.

Saki, lütuflar ettin... Kadehin şarapla dolsun, senin tedbirinle sersemlikten kurtuldum.

Kimse Hafız'ı hesaba almaz, ama şükürler olsun, o sonsuz, hesapsız mihnetler gelip geçti artık.

Ruz-ı hicran-u şeb-i firkat-ı yar ahır şud
Zedem in fal-u guzeşt ahter-u kar ahır şud

CXCV

Kimsede dostluk eseri görmüyorum. Dostlar ne oldular? Dostluk ne zaman bitti, sevenler nerde kaldılar?

Abıhayat bulandı; kademi kutlu Hızır nerde? Gül dalından kan damlamakta, ne oldu bahar rüzgârları?

Hiç kimse, bir dost da dostluk hukukunu güdüyor dememekte; hukuk gözetenler ne hale düştüler, sevgililer ne oldular ki?

Bu diyarda şehriyarlar vardı; bu diyar merhametli, muhabbetli kişilerin yurduydu. Merhamet ne vakit sona erdi, şehriyarlar ne oldular?

Yıllardır mürüvvet madeninden bir lal bile meydana gelmemekte. Ne oldu güneşin ziyasına; ne oldu yelin, yağmurun gayretine?

Kerem ve muvaffakiyet topunu ortaya attılar da kimse meydana çıkmıyor. Nereye gitti süvariler?

Yüz binlerce gül açıldı, bir bülbül sesi bile yükselmiyor. Bülbüller neye uğradılar, ne haldeler?

Zühre hoş bir nağme çalmamakta, çengi mi yandı ki? Kimsede sarhoşluk zevki yok, ne oldu şarap içenlere?

Hafız, Tanrı sırrını kimse bilmez. Sus! Devir ne halde, zamane ne oldu diye, kime soruyorsun ki?

Dosti der kes nemibinim yaranra çi şud
Dosti key ahır amed dostdaranra çi şud

CXCVI

Seher yelinin nefesi miskler saçacak... yaşlı âlem, yeni baştan gençleşecek.

Erguvan, akik renkli kadehi yasemine sunacak. Nergis şakayıkı seyredecek.

Bülbül, ayrılık derdinden bu zulmü çekti ya... artık ta gülün otağına kadar naralar atarak gidecek.

Mescitten çıkıp meyhaneye gittiysem, hoş gör. Vaaz uzun sürdü, baktım, zaman geçecek!

Gönül, bugünün işretini yarına bırakırsan, yarın sağ kalacağına kim kefil oluyor ki?

Şaban ayında kadehi elden bırakma. Çünkü bu güneş ta ramazan bayramı gecesine kadar gözlerden gizlenecek.

Gül, pek azizdir... sohbetini fırsat bilin. Bağa bu yoldan geldi, o yoldan gidiverecek.

* Çalgıcı, mahrem bir meclis... gazel oku, çalgı çal. Ne vakte kadar, böyle oldu, şöyle olacak deyip durursun?

Hafız, varlık ülkesine senin için geldi. Bir ayak at da vedama gel, çünkü nerdeyse gidecek!

Nefes-i bad-ı saba muşk-feşan hahedşud
‘Alem-i pir diger bare cuvan hahedşud

CXCVII

Bir yıldız parladı, meclise ay kesildi. Bizim ürkmüş, kaçmış gönlümüze yoldaş oldu.

Güzelim, mektebe gitmediği, yazı yazmadığı halde göz ucuyla yüzlerce müderrise ders öğretmekte!

Onun kokusuyla hasta âşıkların gönülleri, sabah rüzgârı gibi nesrinin yanağıyla nergisin gözüne feda oldu gitti:

Sevgili, beni bugün garipler meclisinin başköşesine oturttu. Şehir yoksuluna bak, meclise bey kesildi.

Sevgi neşe yurdu, artık mamur olur. Çünkü sevgilimin kemere benzeyen kaşları, oraya mühendis oldu.

Allah için olsun, dudağındaki şarap sızıntısını sil. Kiminle içti acaba diye hatırıma binlerce vesvese gelmekte.

İşven âşıklara öyle bir şarap içirdi ki; bilgi hayırsız bir hale geldi, akıl duygusuz.

* Dostlar meyhane yolundan dizgin çevirdiler, neden mi? Çünkü Hafız, bu yola gitti de müflis oldu.

Hafız, Sultan Ebül Fevaris'in meclisinde bir yudum şarap içti de Hızır'ın abıhayatına da nail oldu, İskender'in kadehine de!

Şiirim altın gibi pek değerli... evet, devletlilere makbul oluşu; bu bakıra kimya tesirini gösterdi.

Sitare-i bidirahşid-u mah-ı meclis şud
Dil-i remide-i mara refik-u munis şud

CXCVIII

Halvette oturmakta olan Hafız, dün gece meyhaneye geldi. Ahd ü peymanından vazgeçti, kadeh sevdasına düştü.

* Dün sürahiyi, kadehi kıran deli sofi, yine bir yudumcuk şarapla uslandı, akıllandı.

Güzelim gençlik çağı, dün gece rüyada göründü de yine bu kocalık halinde bizi aşka düşürdü, divane etti.

Din yolunu vuran muğbeçe geçerken, gönül o aşinanın ardına düştü, herkese bigâne oldu.

Gülün yanağındaki ateş bülbülün harmanını yaktı. Mumun gülümseyen çehresi pervaneye afet kesildi.

Gece gündüz ağlamam, Tanrı’ya şükrolsun, zayi olmadı. Yağmurlarımızın katresi tek bir inci haline geldi.

Sakinin gözleri afsun ayeti okudu. Evrad halkamız efsane meclisi oldu.

Şimdi Hafız’ın konağı, artık padişah otağıdır. Gönül sevgiliye gitti, can da cananına ulaştı.

Hafız-ı halvet-nişin duş bemeyhane şud
Ezser-i peyman bireft baser-i peymane şud

CXCIX

Kara gözlü güzellerin sevdasından geçmeme imkân yok. Bu, Tanrı’nın takdiri... başka türlü olması mümkün değil.

Rakip öyle işler yaptı, bizi öyle incitti ki, uzlaşmaya yer bırakmadı. Onca seher çağlarında uyanık âşıkların ahları göğe çıkmaz mı ki?

Ezel günü, bize rintlikten başka bir şey takdir etmediler. O zaman takdir edilenden fazla bir şey olacak değil ya!

Muhtesib, Allah için olsun, bizi tef ve ney feryadına bağışla. Şeriat sazı bu efsaneden kanunsuz bir hale girmez.

Lal renkli şarap, emin bir yer, merhametli sevgili de sakilik etmekte. Gönül, işin şimdi düzelmezse, ne vakit düzelecek?

Kudretim ancak şuna yetişiyor: Gizlice aşkıyla uğraşıp durayım. Kucaklamak, öpmek ve sevmekten bahse hacet bile yok... zaten bunlara imkân yok ki.

Ey göz, Hafız’ın göğsü levhinden gam nakşının rengi yıkamakla çıkmaz zaten.

Mera mihr-i siyeh-çeşman zi ser birun nehahedşud
Kaza-yı asmanest in-u digergun nehahedşud

CC

Gönül işi başa varsın diye canım eridi, fakat imkânsız... bu ham istek için yanıp yakıldık, fakat bir türlü olmadı.

Eyvah, maksat definesini elde etmek için gamlara düştüm, cihanda harap oldum da yine bulamadım:

Yazıklar olsun... huzur bucağını aradım, bulmak için dilenci oldum, nice ululara başvurdum... bulamadım gitti!

Bir gece latife yollu, meclisine baş olayım, dedi. Kendi isteğimle ona adi bir köle oldum da o yine meclise gelmedi, yine efendilik etmedi!

Rintlerle düşüp kalkacağım diye adım rintlikle, sarhoşlukla âleme yayıldı, ama rint olamadım gitti.

* Gönül güvercini çırpınıp dursa, layıktır. Yolunda sevgilinin büklüm büklüm saçlarının tuzağını gördü de gidip tutulmadı!

Sarhoşlukla o lal dudakları öpmek hevesine düştüm. Bu hevesle kadeh gibi, gönlüme ne kadar döküldü de yine müyesser olmadı.

Aşk mahallesine delilsiz ayak atma. Ben delilsiz gitmek için neler yaptım da yine gidemedim.

Hafız, düşünceye dalıp o güzeli ram etmek için binlerce fikir kurdu... fakat imkânı yok.

Gudaht can ki şeved kar-ı dil temam neşud
Bisuhtim derin arzuy-ı ham neşud

CCI

Bu kocalıkta yaşlı başıma bir genç sevdasıdır düştü. Gönlümde gizlediğim sır açığa çıktı.

Gönül kuşum nazar yolundan uçtu, havalandı. Ey göz, bir bak, acaba kimin tuzağına düştü ki?

Eyvah, o kara gözlü, misk kokulu ahu yüzünden ciğerime nafe gibi nice gönül kanları damladı!

Seher yelinin eline düşen miskler, hep civarındaki topraklara uğradığından.

Sevgili, kirpiklerin cihanı zapt eden kılıcını çekti mi, nice gönlü uyanık şehitler birbirinin üstüne düşmekte, birbirinin üstüne yığılmakta!

Çok tecrübe ettik: Her işin karşılığını veren bu ibadet yurdunda kim dertlilerle uğraşır, onları incitirse; nihayet yıkılır, helak olur gider.

Kara taş can verse bile, yine lal olamaz. Ne yapsın? Yaradılışı kötü bir kere.

Hafız'ın elini güzellerin zülfü tutmuş, götürüp dururken ne şaşılacak şey ki, şimdi tepesi üstü yıkıla kaldı!

Pirane serem 'ışk-ı cuvani beser uftad
Van raz-ki der dil binuhuftem beder uftad

CCII

Yüzün kadeh aynasına aksedeli, arif şarabın gülmesine kapıldı da ham tamaha düştü.

Yüzünün güzelliği aynada bir kere cilvelenir cilvelenmez bütün bu nakışlar, bu suretler, evham aynasında zuhur ediverdi!

Şu şarabın aksi, görünen şu güzellikler, şu suretler yok mu... sakinin yüzünün kadehe bir aksinden meydana gelme!

Aşk gayreti bütün ileri gelenlerin dilini kesti, hepsi sükûta vardı... öyle olduğu halde sevgilinin gamına ait sır, bilmem ki nerden halkın ağzına düştü?

Ben mescitten meyhaneye kendiliğimden düşmedim ya... bu iş ezelden takdir edilmiş, ezelden nasibim buymuş!

Bu dönen âlemin dairesine düşen kişi, pergel gibi devrana uymasın da ne yapsın?

Sevgilinin gam kılıcına oynaya oynaya gitmek gerek. Çünkü onun şehidi olanın çok güzel, çok hayırlı bir akıbeti vardır.

Gönül çene çukurundan çıktı, zülfünün büklümüne asıldı. Ah, kuyudan kurtuldu da tuzağa düştü!

Hocam, beni artık ibadet yurdunda göremezsin. İşimiz sakinin yüzüyle kadehin dudağına kaldı!

Sofilerin hepsi şarap içer, hepsi güzel sever. Fakat ne yapalım ki, aralarında yalnız yüreği yanık Hafız'ın adı kötüye çıktı!

'Aks-i ruy-i tu çu der ayine-i cam uftad
Arif ez hande-i mey der tama'-ı ham uftad

CCIII

Gül hoş geldi, sefalar getirdi. Bu mevsimde elimde kadehten başka bir şey olmasın. Bundan daha hoş bir iş olamaz.

Gönül hoşluğunu elde et, gönül hoşluğunu... sedefte daima inci olmaz ki.

Bu mevsimi ganimet bil de gül bahçesinde şarap içmeye bak. Gül, öbür haftaya kalmaz, bu mevsim çabucak geçer!

Ey altınlarla bezenmiş kadehi lal şarapla dolduran, onu altını olmayana sun!

Ey şeyh, gel, bizim meyhanemizden cennette bile bulunmayan şarabı iç!

Bizimle ders arkadaşıysan; şu sayfaları yıka, sil. Aşk bilgisi deftere sığmaz!

Bu sözü benden duy: Öyle bir güzele gönül ver ki; güzelliği süsle, bezenmekle olmasın.

Yarabbi, bana sersemlik vermeyen bir şarap sun... onu içeyim ve hiç başım ağrımasın.

Ancak yaradılışında hiçbir letafet olmayan kişi, Hafız'ın şiirinde hata bulur, beğenmez.

Ben candan Sultan Üveys'in kuluyum. O isterse, beni hatırlamasın.

Âlemi bezeyen tacına ant olsun, güneş bile o taç kadar güzel değil!

Hoş amed gul vezan hoşter nebaşed
Ki der destet be cuz sager nebaşed

CCIV

Ben şarap içmeyeyim ha?.. bu ne masal, bu ne olmayacak şey? Galiba benim birazcık aklım, bu kadarcık tedbirim var!

Ben geceleri takva yolunu tefle, kopuzla vururken, şimdi mi yola geleceğim, bu ne uydurma hikâye?

Zahit tuttuğu yolu bırakıp rint olamazsa mazur gör. Aşk öyle bir iş ki, hidayete bağlı.

Pir-i muganın kuluyum, o beni bilgisizlikten kurtardı. Pirimiz ne yaparsa hoştur, inayetin ta kendisidir.

Şimdiye kadar meyhane yolunu bilmiyordum. Yoksa gizlenişim bu zamana kadar sürer miydi?

Zahide gururlanma ve namaz kılma verildi, bana sarhoşluk ve niyaz etme. Bakalım sen ikimizden hangisine inayet edecek, hangimizin amelini kabul eyleyeceksin?

Dün gece bu dertle uyuyamamıştım. Bir yoldaş diyordu ki: Hafız da sarhoş olursa, şikâyete hakkımız var doğrusu!

Men-u inkâr-ı şerabin çi hikâyet başed
Galiba in kaderem 'akl-u kifayet başed

CCV

Sofinin hali tamamıyla saf, tamamıyla riyasız değildir. Nice hırkalar var ki, ateşe layıktır.

Bir tecrübe mihengi olsa da içi dışına uymayan mürailerin hep yüzleri kararsa... ne hoş oturdu!

Sofimiz seher virdinden mest oluyor ya... bir de geceleyin bak, nasıl sarhoş olmakta!

Nazla, nimetle yetişen sevgiliye yol bulamaz. Âşıklık bela çeken rintlerin harcıdır.

Aşağılık dünyanın gamını niceye bir çekeceksin? Şarap çek. Bilgili gönül de teşvişe düşerse, yazık doğrusu!

Sakinin yüzündeki tüyler, su gibi saf yüzünü böyle nakşeder durursa, nice yüzler kanlı gözyaşlarıyla nakışlanır!

Şarap satan, şarabı ay gibi sakinin eliyle sunarsa, Hafız'ın hırkasını da alır, seccadesini de!

Nakd-i sufi ne heme safiy-i bigaş başed
Ey besa hırka ki mustovcib-i ateş başed

CCVI

Sevgili bana yar olursa, halvet hoş. Fakat ben yanar dururum da o ağyar meclisine çerağ olursa, hoş değil doğrusu!

Zaman zaman ifritin eline geçtikten sonra, ben öyle Süleyman mührünü bir pula bile almam.

Yarabbi... rakip, vuslat bezmine mahrem olsun da benim nasibim mahrumiyet olsun... layık görme bunu!

Devlet kuşuna söyle: Dudunun çaylaktan değersiz sayıldığı bir ülkeye asla yücelik gölgesi salmasın!

İştiyakımı arza ne hacet var? Sözümdeki yanıştan gönlümün ateşi anlaşılıp durmakta.

Senin civarının havası, bir türlü başımdan gitmiyor... evet, garibin gönlü daima vatandadır.

Hafız'ın süsen gibi on dili olsa, yine huzurunda konca gibi ağzı mühürlü!

Hoşest halvet eger yar yar-ı men başed
Ne men bisuzem-u o şem'-i encümen başed

CCVII

Gönlüm güneş yüzlü güzellerin sevgisinden başka bir şey kabul etmiyor. Her yoldan nasihat veriyorum; ama nafile, tesiri yok!

Ey öğütçü, Tanrı hakkı için kadehten, şaraptan bahset. Hayalimize bundan daha güzel bir nakış gelmiyor ki!

* Gül yüzlü saki, gel... şu kızıl şarabı sun. Gönlümüzde bundan daha iyi bir fikir yok!

Şarap sürahisini gizlice taşıyorum, halk kitap sanıyor. Bu riya ateşi defteri, kitabı yakmazsa, şaşarım doğrusu!

Bu şaraba bulanmış yamalı hırkayı bir gün yakacağım ya... şarap satanların piri bu hırkaya bir kadeh şarap bile vermiyor!

Dostlar lal renkli şaraba benzeyen dudağından sefa bulmakta. Çünkü o cevher doğruluktan başka bir nakış kabul etmemekte.

* Bu kadar güzel bir yüz, bu kadar güzel bir göz... sonra da ona bakma, gözünü yum diyorsun ha? Hadi be vaiz, mânasız vaaz bizim kafamıza girmez.

Rintlere nasihat eden ve Tanrı’nın takdiriyle savaşan öğütçünün gönlünü pek dar, pek sıkıntılı görmekteyim; zavallının galiba şarap kadehi yok.

Bu mecliste mum gibi ağlarken gülmekteyim... ateş gibi bir dilim var, ama sözüm geçmiyor ki!

Bir gün İskender gibi şarap kadehi aynasını elime alayım da isterse bu ateş bir zaman beni yaksın, sarhoş etsin... isterse yakmasın, ayık kalayım... ne olursa olsun!

Sarhoş gözlerine kurban olayım, gönlümü ne güzel de avladı. Hiç kimse vahşi kuşları bundan daha iyi bir tarzda avlayamaz.

Söz, bizim ihtiyacımızla sevgilinin istiğnasında. Gönül, sihirbazlık neye yarar sevgiliye tesir etmedikten sonra!

Devletli, Tanrı hakkı için kapından başka bir kapı, yolundan başka bir yol bilmeyen yoksuluna merhamet et!

Padişahlar padişahına şaşıyorum; bu kadar güzel ve tatlı şiir söylediği halde Hafız’ı neden baştan ayağa kadar altınlara gark etmiyor?

Dilem cuz mihr-i meh-ruyan tariki bernemigired
Zi her der midehem pendeş ve liykin dernemigired

CCVIII

Bir bülbül gönül kanları yuttu da bir gül elde etti, ama kıskançlık rüzgârı gönlümü yüzlerce dikenle perişan bir hale getirdi.

Dudunun şeker hayaliyle gönlü hoştu, onu elde ederim diye avunuyordu. Ansızın yokluk seli gelip emel nakşını bozuverdi!

Acısını unutmayayım; o gönül meyvesi, gözümün nuru sevgili ne kolay, ne çabuk geçip gitti. Fakat bizim işimizi ne müşkül bir hale soktu!

Kervanbaşı yüküm düştü; Tanrı için yardım et. Senin kerem ümidin beni bu kervana yoldaş etti.

Toprak yüzümle gözyaşımı hor görme. Çünkü yeşil renkli felek neşe evini bu samanlı balçıktan kurdu!

Hafız şahruhu sürmedin, fırsatı kaçırdın. Ne yapayım? Zamanın oyunu beni gafil avladı!

Bulbuli hun-ı dili hord-u guli haşıl kerd
Bad-ı gayret be sedeş har perişan-dil kerd

CCIX

Arifin biri seher çağı meyhaneyi ziyaret ederek saf şarapla abdest aldı, arınıp temizlendi.

Güneşin altın kadehi gizlenince, bayram hilali kadehin dönmesini emretti.

Dertlere düşüp gözyaşıyla, ciğer kanıyla yıkanan, temizlenen kişinin ne hoştur namazı, niyazı!

İmam o anda namaza durmak niyetindeydi, ama hırkasını üzüm kızının kanıyla yıkadı, bu yüzden namaza duramadı!

Gönlüm zülfünün halkasına can verdi de fitneler satın aldı. Fakat bilmem ki, ne kâr gördü de bu alışverişe girişti.

Eğer cemaat bugün imamı beklerse, Hafız haber ver: Şarapla yıkandı; nafile beklemesinler!

Be ab-ı ruşen-i mey arifi teharet kerd
Alessabah ki meyhanera ziyaret kerd

CCX

Giderken bizi anmadığını, gamlı gönlümüzü bir vedayla olsun şad etmediğini unutmayacağız.

O talihi yaver sevgili hayır işten, makbul amelden bahseder dururdu. Fakat bu yaşlı kulunu neden azat etmedi bilmem ki?

Halimi arz etmek, çektiklerimi anlatmak için giydiğim kâğıt elbiseyi gönlümün kanıyla yıkayayım. Çünkü felek, adalet sancağının altına varmamıza yol vermedi.

Gönül sana belki ulaşır, işitirsin diye bu dağda öyle feryatlar etti ki, Ferhat bile bu derece feryat etmemiştir.

Seher çağlarında feryat eden bülbül bile, gülistan gölgen eksileli şimşadın perçemlerine yuva kurmaz oldu.

Sabah rüzgârı çavuşu senden sanat öğrense yeri var. Çünkü o bile senin kadar acele etmemiştir.

Tanrı'nın sanat meşşatesi, sevgilimizdeki bu Tanrı vergisi güzelliği ikrar etmeyenin muradına kalem yürütmemiştir.

Ey çalgıcı, perdeyi değiştir de Irak yoluna gir... çünkü sevgili bu yola gitti de bizi anmadı bile!

Hafız'ın nağmeleri, Irakî'nin gazelleridir. Kim bu gönüller yakan nağmeleri duydu da feryat etmedi?

Yad bad an ki zi ma vakt-i sefer yad nekerd
Be veda'i dil-i gamdide-i ma şad nekerd

CCXI

Yüzümü yoluna koydum da bana uğramadı bile. Yüz türlü lütfunu gözetip durdum da bana bakmadı bile!

Gözyaşı sellerimiz gönlüne yol bulamadı. Yağmur taneleri mermer taşa tesir etmedi gitti.

Yarabbi, o yiğit genci sen koru... halvettekilerin, münzevi âşıkların ah oklarından hiç çekinmiyor.

Dün gece feryadımdan balık da uyuyamadı, kuş da... öyle olduğu halde o şuh göze bak ki, uykudan başını bile kaldırmadı.

Ayağının ucunda mum gibi ölmek istiyorum. Halbuki o seher yeli gibi semtimize bile uğramadı.

Sevgili, senin kılıcına karşı canını siper etmeyen hangi taş yürekli, hangi kabiliyetsizdir?

Hafız'ın dili kesik kalemi, başını terk etmedikçe meclistekilerden kimseye senin sırrını söylemedi!

Ru berreheş nihadem-u bermen guzer nekerd
Sed lutf-i çeşm daştem-u yek nazar nekerd

CCXII

Sevgili gitti de âşıklara haber bile vermedi. Ne şehirdeki dostunu andı, ne seferdeki yoldaşını.

Ya benim bahtım dostluk yolunu bıraktı, yahut sevgili bu yola, bu yordama uğramadı gitti.

Dedim ki; ağlamakla gönlünü yumuşatır, onu merhamete getiririm... Ne gezer? Yağmur damlalarının kara taşa tesir etmediği gibi, ağlayışım o taş yüreğe eser bile etmedi.

Latifeyi bırak. Kararsız gönül kuşu, âşıklık tuzağını bir türlü terk etmedi vesselam.

Yüzünü kim gördüyse geldi, gözlerimi öptü. Gözüm, yaptığı işi basiretsiz yapmaz ki.

Ben mum gibi canımı da feda etmeye kalktım da o seher yeli gibi bile olsun... bize uğramadı!

Dilber bireft-u dilşudeganra haber nekerd
Yad-ı harif-i şehr-u refik-i sefer nekerd

CCXIII

O boşboğaz, benim rintliğimi, âşıklığımı ayıplıyor. Fakat gayb bilgisi sırlarına itiraz etmekte.

Muhabbet sırrının kemaline bak, günahımdan meydana gelen noksana değil. Hünersiz kişi ayıba bakar.

Meyhanemizin toprağı güzel koku yerine koyna, koltuğa sürülse; o zaman cennet hurilerinin kokuları duyulur.

Sakinin gamzesi İslam yolunu öyle bir vurdu ki, şaraptan çekinmek için ancak Suheyb olmak lazım.

Kimse bunda şüpheye, tereddüde düşmesin. Kutluluk hazinesinin anahtarı, gönül ehline makbul olmaktan ibarettir.

Eymen vadisinin çobanı, yıllarca Şuayb'e canla başla hizmet eder de sonra muradına kavuşur.

Hafız, gençlik çağıyla yaşlılık demini andı mı, efsanesi gözlerden kanlar damlatır.

Mera be rindiy-i 'ışk an fuzul 'ayb kuned
Ki itiraz beresrar-ı 'ilm-i gayb kuned

CCXIV

Bana kerem ederek vefakârlıkta bulunacak, benim gibi kötülük eden birisine bir dem iyilik edecek kim var?

Önce kopuz ve ney sesiyle gönüle ondan haber verecek, sonra da bir kadeh şarapla bana vefakârlık edecek kim?

Canımı ıstıraplara düşürecek sevgiliden bir murat almadım... Fakat ümitsizliğe düşmeye gelmez. Belki gönlümü ele alır, olur ya!

Dedim ki: Ben, ben olalı o saçların bir düğümünü bile çözmedim. Dedi ki: Sana öyle cevretmesini ben söyledim.

Kaba huylu, hırka giymiş sofi, aşktan bir koku bile almamış. Bir gün ona aşk sarhoşluğunu anlat da ayıklığı terk etsin.

Benim gibi namı nişanı olmayan yoksulun öyle bir sevgiliye âşık olması pek müşkül bir iş. Padişah, pazarlarda parmakla gösterilen bir rintle nasıl olur da gizlice işret eder

O kıvrım kıvrım, o büklüm büklüm saçlardan sitem görürsem, çok değil. Ayyarlık edene bağdan, zincirden ne gam!

Hafız, onun hilelerle dolu gözlerine bak da visaline yeltenme. Çünkü onun o gece rengindeki saçları, pek çok hilekârlıkta bulunur, pek çok!

An kist kez ruy-ı kerem ba ma vefadari kuned
Ber cay-ı bed-kari çu men yek dem nikukari kuned

CCXV

Gönül yan yakıl. Senin yanıp yakılman ne işler eder? Gece yarısındaki bir niyaz, yüzlerce belayı defeder.

Peri çehreli sevgilinin azarını âşıkçasına çek. Çünkü kaşla, gözle bir işaret, yüzlerce cefaya değer.

Cihanı gösteren kadehe hizmet eden kişiye mülk âleminden melekut âlemine kadar bütün hicapları kaldırırlar.

Aşk doktoru, İsa nefeslidir, esirgeyicidir. Fakat sende dert görmezse kimi tedavi etsin?

İşini Tanrı'ya bırak da gönlünü hoş tut. Davacı acımazsa, Tanrı acır.

Uyumuş bahtımdan usanmışım. Olur da belki bir uyanık can, tanyeri ağarırken bana bir dua eder.

Hafız, yandı gitti de sevgilinin zülfünden bir koku bile almadı. Meğerki onu bu devlete sabah rüzgârı eriştirsin!

Dila bisuz ki suz-ı tu karha bikuned
Niyaz-ı nim-şebi def'-i şed bela bikuned

CCXVI

Devlet kuşu yine gelir, yine başımıza konarsa; sevgili geri gelir, bizimle hemdem olur, vuslatına erişiriz.

Gözde onun kudumuna saçacak inci ve mücevher kalmadı, ama kanlar yutar da yine mücevherler saçmaya çalışır!

Dün gece dedim ki: Lal dudağı acaba bana bir çare bulur mu ki? Gayb hatifi seslendi: Evet bulur!

Kimse ona derdinizden bahsedemez. Meğerki sabah rüzgârı geçerken kulağına fısıldasın.

Alıcı bir doğan olan bakışımı bir sülün sevgiliye uçurdum. Belki bahtım yardım eder de onu geriye çağırır... belki o da sülünü avlar, bana getirir!

Şehir âşıklardan hali, belki bir yandan birisi çıkar da bir iş görür.

Nerde bu kerem sahibi ki, bir dertli onun neşe meclisinden bir yudumcuk şarap içerek sersemliğini gidersin?

Ya sevgili vefakârlıkta bulunsun, ya vuslat haberi gelsin, yahut da rakibin ölümünü duyayım. Acaba felek bu iki üç işten birisini yapar mı?

Hafız, onun kapısından ayrılmazsan elbette bir gün bir köşeden zuhur eder.

Tayir-i devlet eger baz guzari bikuned
Yar baz amed-u ba vasl karari bikuned

CCXVII*

Miskler kokan kaleminin bizi andığı gün, iki yüz kul azat etmiş kadar ecre nail olursun.

Allah selametler versin, Selma'nın habercisi o sevgiliden bize bir selamet haberi getirirse ne olur?

Bir sına da bak; benim gibi bir harap kişiyi lütfunla mamur edersen, sana ne kadar murat hazinesi verirler!

Yarabbi, o Şirin padişahın gönlüne bir ilham ver de merhamet etsin, Ferhat'a bir uğrasın.

Padişaha, ömrünün bir anında adalette bulunmak, yüz yıl ibadet etmekten yeğdir.

Nazındaki işve beni benden aldı. Bundan sonra bakalım daha ne hâkimane tedbirlerde bulunacak, daha neler yapacak?

Senin temiz yaradılışını övmemize hacet yok. Gelini bezeyen, Tanrı vergisi güzelliğe ne ilave edebilir ki?

Şiraz'da maksadımıza erişemedik. Hafız'ın Bağdat'a hareket edeceği gün, ne kutlu bir gün olacak!

Kilk-i muşkin-i tu ruzi ki zima yad kuned
Bibered ecr-u dused bende ki azad kuned

CCXVIII*

Sevgiliye dedim ki: Ağzın, dudağın beni ne vakit muradıma nail edecek. Dedi ki: Baş üstüne... sen ne dersen öyle olsun.

Dedim ki: Dudağın Mısır haracını istemekte. Dedi ki: Bu alışverişte bulunanlar, ziyan etmezler.

Dedim ki: Ağzın bir noktadan ibaret, bu noktanın sırrını kim bildi? Dedi ki: Bu öyle bir hikâye ki, ancak nükte bilenlerle konuşulabilir.

Dedim ki: Puta tapma, Tanrı'yla düş kalk. Dedi ki: Aşk yurdunda bunu da yaparlar, onu da.

Dedim ki: Meyhane sevdası gönülden gamı da giderir, gussayı da. Dedi ki: Bu gönül yapanlara ne mutlu.

Dedim ki: Şarap içmek ve hırka giymek birbirine zıt. Sofilik yolunda şarap içilmez. Dedi ki: Bunu pir-i muganın mezhebinde hoş görürler.

Dedim ki: Tatlı dudaklı dilberlerin lal dudaklarından yaşlı kişiye ne fayda! Dedi ki: Şeker gibi bir öpücük verirlerse, adamı gençleştirirler.

Dedim ki: Hâce ne vakit gerdeğe girecek? Dedi ki: Müşteri ile ay kıran edince.

Dedim ki: Senin devletine dua etmek Hafız'ın virdi. Dedi ki: Bu duayı yedi kat gökteki melekler de edip dururlar!

Guftem kiyem dehan-u lebet kamran kuned
Gufta beçeşm her çi tu guyi çunan kuned

CCXIX

Ey fıstığa benzeyen ağzı, şekere ait sözlere gülen, o sözlerle istihza eden sevgili, Tanrı hakkı için bir kerecik tatlı tatlı gül... müştakım o gülmeye.

Tuba'nın ne haddi var ki, boyundan bahsetsin! Bu sözü geçiyorum, çünkü laf uzar gider.

Gözlerinden kanlı ırmaklar akmamasını istiyorsan, el oğlanlarının sohbetinden vefa umma, bu vefaya gönül verme!

Sen ister hoş gör, ister kına; biz kendini beğenen şeyhe inanmayız vesselam!

Gönlü bu bağla bağlanmayan, nasıl olur da benim halimdeki perişanlığı anlar?

İştiyak ateşi kızıştı, nerde o selvi boylu güzel? Gelsin de canımı yüzündeki ateşe üzerlik tohumu gibi atıvereyim!

Sevgilimiz şeker gibi gülerek söze başlayınca, sen kim oluyorsun a fıstık? Tanrı için olsun, âlemi kendine güldürme, kendini rüsva etme!

Hafız, güzellerin göz ucuyla bakışlarından bir türlü geçemiyorsun. Yurdun neresi, biliyor musun? Harezm mi, Hucend mi?

Ey piste-i tu hande zede berhadis-i kand
Muştakem ezberay-ı Huda yek şeker bihand

CCXX *

Hatırı perişan olmayan ve nazlı bir sevgiliye malik bulunan kişiye kutluluk hemdemdir, devlet yar.

Aşk hariminin eşiği akıldan çok üstündür. O eşiği, canını eline alan kişi öpebilir.

Tatlı ve küçücük ağzı, olsa olsa Süleyman mührü olacak, lal mührünün nakşıyla bütün cihanı hükmü altına almış.

Lal dudak ve misk gibi bıyık. Güzellerde o varsa, bu yoktur; bu varsa, o yok. Kurban olayım sevgilime, güzelliği noksansız; o da var, bu da.

Ey devletli, arık ve yoksul kişileri hor görme. Yollarda düşüp kalkan yoksul, işret meclisinin başköşesinde oturur.

Yeryüzünde oldukça, kudret ve kuvveti fırsat bil. Devranın yeraltında nice kudretsizlikleri, nice acizleri var:

Dertlilerin duaları candan da belayı giderir, tenden de. Başak toplayandan ar eden harmanın kim hayrını gördü ki?

Seher yeli, yüzlerce Cemşid ve Keyhusrev'i aşağılık bir kul olarak kullanan o güzeller padişahına aşkımdan bir bahset.

Eğer, ben Hafız gibi müflis âşık istemem derse, de ki: Sultanların yoksullarla düşüp kalkması âdettir!

Her an ko hatır-ı mecmu'-u yar-ı nazenin dared
Se'adet hemdem-i o keşt-u devlet hemnişin dared

CCXXI *

Sevgilinin güzelliğini, başını, gözünü daima seyreden kişi, muhakkak görgüsünden faydalanır, nasibini alır.

Kalem gibi itaat başımızı fermanına koyduk, hükmünden baş kaldırmayız. Meğerki kılıçla başımızı uçura.

Mum gibi kılıcının altında daima bir başka başı olan, bir başı kesildikçe öbür başını kılıcının altına koyan kişi, vuslatının fermanını elde eder elbet.

Eşik gibi, başı daima bu kapıda olan ayağını öpmek devletine erişir.

Kuru zahitlikten usandım artık. Nerde saf şarap? Dimağım daima şarap kokusuyla terütaze bir hale gelir.

Şaraptan hiçbir fayda elde edemediysen, hiç olmazsa bir an olsun seni akıl vesvesesinden de habersiz bir hale getirmiyor mu ve bu kafi değil mi ki?

Takva yolundan bir adım bile çıkmayan kişi, bundan böyle meyhaneye varmak üzere sefere düştü.

Hafız'ın ciğerinde lale gibi bir sevgi dağı var. Bu dağ, nihayet onun kırık gönlünü toprağa götürecektir.

Kesi ki husn-u hat-ı dost der nazar dared
Muhakkakest ki o hasıl-ı basar dared

CCXXII *

Misk ıtrı bile sümbül saçlarına haset eden sevgili, yine âşıklara nazlanmakta, onları azarlamakta.

Şehidinin baş uçundan yel gibi geçip gitmekte. Ne çare? O, bir ömür... elbette çabucak gelip gidecek.

Zülfünün ardından ay ve güneş gibi görünen yüzü, bulut altındaki güneş.

O usul boylu selviye benzeyen boyuna tazeden tazeye su versin diye, gözüm gözyaşlarını her yana akıttı.

Şuh bakışın hata ederek kanımı dökmekte... fırsatı elden kaçırmasın; tam doğru bir fikre sahip.

Abıhayat, sevgilinin dudağındaki bu neşeyse, bu feyizse; Hızır'ın elde ettiği apaşikâr ki, bir seraptan ibaretmiş.

Mahmur gözün gönlümden ciğerimi istemekte, sarhoş bir Türk... Galiba canı kebap istiyor.

Hasta canımda öyle bir liyakat yok ki, gelip halini hatırını sorasın. Ne hoş hastadır o hasta ki, sevgili o dilemeden gelir, hatırını sorar, onunla konuşup görüşür.

Sarhoş gözünün her bucakta bir harap sarhoşu varken, hiç Hafız'ın hasta gönlüne bakar mı? Ne gezer?

An ki ez sunbul-i o galiye tabi dared
Baz badilşudegan naz-u itabi dared

CCXXIII *

Aşk çalgıcısının ne acayip sazı, ne şaşılacak sesi var. Birbirine benzemez türlü türlü perdelere makamlara girdi.

Âlemden âşıkların feryadı eksik olmasın. Onların feryadında güzel bir ahenk, ferah verici bir hava var.

Tortulu şarap içen pirimizin ne altını var, ne gücü, kuvveti. Fakat ihsan sahibi, suçları örtücü bir Tanrı'sı var ya.

Gönlümü hoş tut. Bu şekere tapan sinek, senin sevgine düşeli hüma kudretini kazandı!

Padişahın yoksul bir komşusu olsa da onun halini hatırını sorsa, bu adalete sığmaz bir şey değil ki.

Doktorlara kanlı gözyaşlarımı gösterdim. Dediler ki: Aşk derdi, ciğerler yakan bir devası var.

Gamzeden cefa etmeyi öğrenme. Çünkü aşk mezhebinde her amelin bir ecri, her işin bir karşılığı vardır.

O şaraba tapan gâvur oğlanı ne güzel de dedi: Sefalı, neşeli kişinin cemali şevkine iç!

Padişahım, kapında oturan Hafız, fatiha okudu; senin de bir “amin” demeni istiyor.

Mutrıb-ı ‘ışk ‘aceb saz-u nevayi dared
Nakş-ı her nagme-ki zed rah becayi dared

CCXXIV *

Kimin elinde kadeh varsa, Cem saltanatına daima sahiptir.

Hızır’ın hayat bulduğu suyu meyhanede ara, o su kadehtedir.

Şaraba canını bile değiş, ömrün düzeni ancak şarapladır.

Biz şaraba düşkünüz, zahitler takvaya... bakalım sevgili, hangisine meyledecek, onca hangisi makbul olacak?

Saki, zamanede dudağından başka muradına erişmiş kimse yok.

Nergis, bütün bu sarhoşluk şivelerini senin güzel gözünden ödünç almada.

Gönlümün sabah akşam virdi, yanağını, zülfünü anmak.

Lal dudağın, dertlilerin yarasına tuz ekip durmakta.

Ey can, güzelliğinin çene çukurunda Hafız gibi yüzlerce kulu kölesi var!

An keş ki be dest cam dared
Sultani-i Cem mudam dared

CCXXV *

Seher çağında sabah rüzgârı, sevgilinin zülfünden bir koku getirmekte; getirdiği o koku ile divane gönlümüzü yeniden aşka salmaktaydı.

Ben o selviyi göz bahçesinden kopardım, görmek istemem artık! Çünkü gamıyla açılan her çiçek, gönüle ancak mihnet vermekteydi.

Köşkünün damından baktım, apaçık gördüm. Ay ışığı bile o güneşin güzelliğinden utanıyor, yüzünü duvara çeviriyordu.

Aşkının ateşinden korktum, yanmasın diye kanlı gönlümü salıverdim. Fakat yaralı gönül kanlar saça saça yine o yola yöneldi, yine o izi izledi.

Çalgıcının ve sakinin sözüne uyup vakitli vakitsiz dışarı çıkıyor, sevgiliden gelecek bir müjdeci gözlüyordum. Çünkü bu aşılmaz yoldan pek güç haber gelmekteydi.

Sevgilinin vergisi baştan başa lütuf, baştan başa ihsan, ister tespih çekmemi buyursun, ister bana zünnar versin!

Tanrı bağışlasın, kaş çatışı beni halsiz bıraktı, ama işvelerle de bu hastanın başucuna gelip müjdelerde bulundu.

Dün gece Hafız'ı şarapla, kadehle gördüm de şaşırdım. Fakat men edemedim... çünkü sofi gibi o da gizlice içiyordu.

Saba vakt-i seher buyi zi zulf-i yar miaverd
Dil-i şuride-i mara bebu der kar miyared

CCXXVI*

Seher yeli, dün gece mihnet ve gam günlerinin artık geçmek üzere bulunduğunu bildirdi, beni agâh etti.

Seher yelinin bu müjdesine karşılık sabah şarabı içenlere yeni, yakası yırtılmış elbisemizi verelim!

Gel, gel... sen cennet hurisisin ve Rıdvan seni bu kulun gönlü için bu dünyaya getirdi.

Şiraz'a bahtımızın inayetiyle yoldaş olup gidelim. Bahtımızın bize verdiği bu yoldaş ne güzel yoldaş!

Hatırımızı yapmaya bak. Çünkü bu yumuşak keçe külah, nice padişah taçlarını kırdı geçirdi!

O göçebe ve aya benzer güzelin yanağını hatırlayınca gönül ay otağına ne feryatlar saldı bilsen!

Hafız, o padişahlar padişahının eşiğine sığınalı, sancağını gök kubbeye yükseltti.

Nesim-i bad-ı saba duşem agehi averd
Ki ruz-ı mihnet-u gam ru bekutehi averd

CCXXVII *

Dün gece vezirden muştucu geldi: Süleyman'dan işret etmeye ferman çıktı.

Vücudumuzun toprağını gözyaşıyla balçık haline getir... yıkık gönül sarayını tamir etmek zamanı gelip çattı.

Sevgilinin zülfüne ait şu sonu gelmeyen sözler yok mu? Binlerce sır içinde söze düşebilen, söylenebilen ancak bir harften ibaret!

Aman, ey şaraba bulanmış hırkam, ayıbımı ört! O eteği temiz sevgili ziyarete geldi.

Meclisi aydınlatan sevgili, başköşeye geçip kuruldu. Bugün artık güzellerin hepsinin değeri, hepsinin yeri belli olur, meydana çıkar.

Himmete bak! Bir karıncacık horluğuna, hakirliğine bakmadan tacı gökyüzünün yüceliği olan Cem'in tahtına geldi, Süleyman'la konuşup görüştü.

Gönül, sevgilinin şuh gözlerinden imanını koru. Çünkü o okçu sihirbaz yağma için geldi.

Hafız, sen yoksulluğa bulanmışsın, padişahtan bir feyiz dile. Çünkü o cömertlik unsuru herkesi yokluktan yoksulluktan ayırtmak için geldi.

Padişahın meclisi denizdir. Fırsatı ganimet bil. Ey ziyanlara gark olan, aklını başına al, ticaret zamanı erişti.

Duş ez cenab-ı Asaf peyk-i beşaret amed
Kez hazret-i Suleyman 'işret işaret amed

CCXXVIII *

Müjde ey gönül, yine sabah rüzgârı geldi. Hoş haberler getiren hüthüt, Seba'dan erişti.

Ey bülbül, yine Davut nağmelerine başla... Süleyman'a benzeyen gül yine havadan gelip yetişti.

Nerde bir arif ki, süsenin dilini anlasın da sorsun: Niçin gitti; mademki gitti, sonra niçin geldi?

Tanrı ihsanı olan şu bahtımın lütfuna bak. Adamlık etti, keremler eyledi de o ay yüzlü güzelim, vefakârlık ederek yine geldi.

Lale, bülbülden tatlı şarap kokusu aldı, gönlü dağlandı, deva ümidiyle gelip şaraba sarıldı.

Kulağıma çan sesleri gelinceye kadar, gözüm bu kafilenin yoluna dikilmiş kalmıştı.

Hafız eziyet kapısını çaldı, ahdinden döndü; fakat sevgilinin lütfuna bak; o yine kerem etti, kapımızdan girdi!

Mujde ey dil ki diger bad-ı saba baz amed
Hudhud-i hoş-haber eztarf-ı Seba baz amed

CCXXIX *

Tenin, doktorların nazına niyaz etmesin, doktorlara muhtaç olmasın... nazik vücudun hastalıklardan incinmesin.

Bütün âlemin selameti, senin selametinledir. Hiçbir rahatsızlığa düşme, hiçbir suretle dertlenme.

Suret güzelliği de sıhhatine bağlı, mâna güzelliği de. Zahirin solmasın, bâtının kaygı nedir bilmesin.

Güz mevsimi, bu bahçeye yağmaya gelince, dilerim senin uzun boylu selviye benzer uzun boyuna yol bulmasın.

Bir yerde güzelliğin cilvelenmeye başladı mı, kem gözlülerde, kötülük isteyen kişilerde kınama kudreti kalmasın.

Ay gibi yüzüne kim kem nazarla bakarsa, canı gam ateşine üzerlik olsun, cayır cayır yansın!

Şifa, Hafız’ın şeker saçan sözlerindedir. O sözlerde şifa ara da gül suyu ile şekere muhtaç olma.

Tenet be naz-ı tabiban niyazmend mebad
Vucud-i nazuket azurde-i gezend mebad

CCXXX *

Sevgilinin yüzü olmadıkça gül neye yarar? Şarapsız bahar hoş değildir.

Lale yanaklı bir dilber yoksa; çayır çimen, bağ bahçe hiçbir şeye yaramaz.

Bülbülün sesi olmadıkça selvinin raksı, gülün alımı nedir ki?

Şeker dudaklı, gül endamlı sevgili de öpülüp koçulmadıkça hoşça gitmez.

Aklın eli, sevgilinin nakşından başka ne nakış yaparsa yapsın, hiçtir.

Hafız, can hor hakir bir akçeden ibarettir. Sevgiliye saçmaya yaramaz bile!

Gul bi ruh-ı yar hoş nebaşed
Bi bade behar hoş nebaşed

CCXXXI *

Dün, Allah hayrını versin, şarap satan pir dedi ki: Şarap iç, gönül derdini hatırdan çıkar.

Şarap, adımı sanımı yele veriyor, dedim. Dedi ki: Sen, benim sözümü tut; ne olursa olsun!

Kâr da elden çıkacak, zarar da, sermaye de... bu alışveriş için kederlenme, boş ver!

Süleyman tahtının bile yele gittiği bir yerde, sen bir hiçe gönül korsan, eline yel geçer, yel!

Hafız, eğer hakîmlerin öğüdünden usandıysan, hikâyeyi kısa keselim, ömrün uzun olsun, eyvallah!

Di pir-i mey-furuş ki zikreş be hayr bad
Gufta şerab nuş-u gam-ı dil biber ziyad

CCXXXII *

Nice zaman oldu, sevgili bir haber bile göndermedi, bir şey yazmadı. Ne selamı geldi, ne kelamı var!

Yüz mektup yolladım. O gençler padişahı ne bir haberci koşturdu, ne bir selam yolladı!

Vahşilere dönmüşüm, aklım kaçıp gitmiş. Öyle olduğu halde bu âşıkına keklik gibi salınan bir muştucu bile yollamadı gitti.

Gönül kuşumun elden çıkacağını bildi de, o müselsel yazısıyla bir tuzak olsun göndermedi.

Ah o sarhoş ve şeker dudaklı saki, mahmurluğumu bildi de bir kadeh bile lütfetmedi.

O kadar kerametlerden, makamlardan bahsedip durdum da hiçbir makamdan bana bir haber göndermedi, hiçbir suretle sözüme aldırış etmedi!

Hafız, edebini takın. Padişah kölesine haber göndermezse; neden göndermedi, niçin böyle yaptı denemez ki!

Diyrest ki dildar peyami nefurustad
Nenvişt kelamiyy-u peyami nefurustad

CCXXXIII*

Ey padişahlar padişahı, felek topu çevgânına ram olsun. Salındığın meydan kevn ü mekân fezası olsun, bütün âlem hükmüne girsin,

Zafer hatununun zülfü, tuğunun perçemine âşık olsun, ebedi fütuhat gözü senin salınıp yürümene gönül versin!

Utarit'in inşası şevketinin sıfatıdır, ey ulu padişah. Akl-ı Kül, dîvânının tuğrakeşine kul olsun!

Selvi boyunu gören Tuba hasetlenmekte... ebedi cennet de bağına bahçene gıptalar etsin!

Yalnız hayvanat, nebatat, cemadat değil... Emr âleminde ne varsa hepsi fermanına muti olsun!

Husreva kuy-ı felek der ham-i çevgan-ı tu bad
Sahat-i kevn-u mekân 'arşa-i meydan-ı tu bad

CCXXXIV *

Dün gece menekşe güle güzel bir nişane verdi de dedi ki: Saçımın büklümleri, cihanda filan güzelin saçlarını andırıyor.

Gönlüm sır hazinesiydi; kaza eli kapısını kapadı, anahtarını da bir güzele teslim etti.

Yıkık bir halde kapına geldim. Doktor, ilaç olarak lütfunun mumyasını tavsiye etti.

Kudreti olup bedeni sağ esen, gönlü neşeli olan ve bir kudretsize yardım eden kişinin gönlü neşeli, hatırı hoş olsun!

Yürü ey öğütçü, sen kendini tedavi et. Şarap ve dilber kime ziyan verdi ki?

Sevgili yanımdan geçti de rakiplere dedi ki: Yazık, yoksul Hafız ne yaman da can verdi!

Benefşe duş be gul guft-u hoş nişani dad
Ki tab-ı men be cihan turra-i fulani dad

CCXXXV *

Bundan böyle, o salına salına yürüyüşüyle beni kökümden çekip çıkaran yüce boylu selvinin eteğine yapışacağım. El benim, etek onun gayrı.

Çalgıya, şaraba hacet yok; yüzünü aç da cemalinin ateşi, beni üzerlik gibi çıtırdaya çıtırdaya raksa getirsin!

Sevgilinin atının tırnağıyla yerlere yıkılıp, toza toprağa bulanmayan yüz, baht ve gelin odasının aynası olamaz.

Gamının sırlarını söyleyecek, ortalığa yayacağım; ne olursa olsun, daha fazla sabrım yok, ne yapayım? Ne vakte dek ve ne kadar sabredeyim?

Avcı, o miskler kokan ahumu öldürme sakın... o kara gözlerden utan, kementle bağlama onu!

Bu kapıdan ayrılmama imkân yok. O yüce köşkün kenarını nerden öpeceğim?

Hafız, o misk kokulu ahudan vazgeçme. Divanenin bağlı kalması daha doğru!

Ba’d ezin dest-i men-u damen-i an serv-i bulend
Ki be bala-yı çeman ez bun-u bihem berkend

CCXXXVI*

Güzelliğinin yadı, gönlümden, canımdan asla çıkmamakta. O salına salına yürüyen selvi boylu katiyen hatırımdan gitmemekte.

Ağzının hayali, feleğin cefasıyla, zamanın derdiyle bu başı dönen âşıkın aklından gitmiyor ki.

Gönlüm ezelde zülfünle bağdaştı, ebede kadar bu ahitten dönmez.

Senin gam yükünden başka ne varsa, bu yoksul âşıkın gönlünden çıkıyor da o bir türlü çıkmıyor!

Sevgin gönülde, canda öyle bir yer tuttu ki; başım gitse, bu sevgi gitmeyecek.

Gönlüm güzellerin ardından giderse mazurdur. Ne yapsın? Dertli elbette derman ardından koşar.

Hafız gibi serseri olmak istemeyen, güzellere gönül vermesin, onların peşinden koşmasın.

Hergizem nak-ş-ı tu ez levh-i dil-u can nereved
Hergiz ezyad-ı men an servi hıraman nereved

CCXXXVII *

Gel, Mansur Padişah'ın sancağı erişti; fetih ve muştuluk haberi güneşle aya kadar vardı.

Baht cemali zafer yüzünden nikabı kaldırdı; adaletin kemali, imdat isteyenin feryadına yetişti.

Felek şimdi güzelce dönecek... ay doğdu. Cihan şimdi gönlün istediği gibi... Padişah geldi.

Gönül ve bilgi kervanları yol kesicilerden artık emin olabilirler, yol eri erişti.

Mısır azizi, kıskanç kardeşlerinin rağmına kuyudan çıktı, yüce aya kadar yüceldi.

Deccal işlerini işleyen mülhit sofi nerede? Söyle ona! Yan yakıl... dine penah olan Mehdi zuhur etti!

Seher yeli, bu aşk gamıyla yanıp yakılan gönül ile ah dumanından başıma neler geldi? Sen söyle!

Padişahım, ateş otlara ne yaparsa, iştiyakın da bana onu yaptı, başıma o geldi!

Hafız, uykuya varma. Tanrı'nın kabul tapısına erişenler, gece yarısındaki virdle, sabah çağındaki evradla eriştiler.

Biya ki rayet-i Mansur-ı Padşah resid
Nuvid-i feth-u beşaret bemihr-u mah resid

CCXXXVIII *

Sevgilim, kadehi eline alınca güzellerin revnakını giderir, alışverişlerine kesat verir.

Onun gözünü kim gördüyse, dedi ki: Nerde muhtesib? Tutsun şu sarhoşu!

Sevgili, oltasıyla avlasın diye balık gibi denizlere düştüm.

Ağlaya, ağlaya ayaklarına kapandım, elimden tutar mı ki?

Hafız gibi Elest şarabından bir kadehe malik olanın ne mutlu gönlüne!

Yarem çu kadeh be dest gired
Bazar-ı butan şikest gired

CCXXXIX*

Cihan, bayram kaşına hilalden rastık çekti; bayram hilali göründü... sevgilinin kaşlarına bakmak gerek!

Sevgilim yay kaşlarına rastık çekince boyumu hilal gibi büktü.

Sabah çağında yüzünde terleyen bıyık ve sakallarının rüzgârı bahçeden geçmiş olmalı ki, gül kokumu duydu da sabah gibi üstündeki elbiseyi yırttı, açıldı.

Âlemde daha ne çeng vardı, ne rebap. Ne gül vardı, ne şarap! Benim vücudumun balçığıysa gül suyu ile ve şarapla yoğrulmuştu.

Gel de gönül derdini söyleyeyim. Çünkü sensiz ne söylemeye kudretim var, ne dinlemeye!

Vuslatının karşılığı can bile olsa satın almaya razıyım. Gözü açık tacir, ne bulursa alır.

Akşama benzeyen zülfünün çevresinde ay yüzünü görünce gecem aydınlandı, gündüze döndü.

Canım ağzıma geldi de hâlâ muradıma erişemedim. Ümidim bitti de hâlâ istek bitmedi.

Hafız, yüzünün iştiyakıyla birkaç kelimecik yazdı. Şiirini oku da inci gibi kulağına küpe yap!

Cihan ber ebru-yi ‘iyd ez hilal vesme keşid
Hilal-i ‘iyd derebru-yi yar bayeddid

CCXL *

Sevgilinin seferden geleceği zaman, dertlilerin muradına uyup o dertdaşın geleceği dem, ne mutlu bir zamandır, ne hoş bir demdir!

O tek binici yine gelir diye, hayalinin önüne göz atını çektim.

Onun eğri çevgânına top olmazsa, başıma baş demem. Zaten de başka ne işe yarar bu baş?

Bu tarafa yine gelir hevesiyle toz gibi yolunun üstüne oturup kaldım.

Onun iki zülfüyle bir karara bağlanan, o zülüfle bağdaşan gönül bir daha karar bulmaz, ondan sabır ve karar umma!

Yine ilkbahar gelir ümidiyle bülbüller kıştan ne sitemler çektiler!

Takdir nakkaşından ümidim var Hafız, selvi boylu güzel yine elime girer elbette!

Rihi huceste zemani ki yar baz ayed

Be kam-ı gamzedegan gamgusar baz ayed

CCXLI *

Muradıma erişinceye kadar aramaktan el çekmem... ya ten sevgiliye ulaşır, ya can tenden çıkar!

Ölümümden sonra mezarımı aç da gör; gönlümün ateşinden dumanlar tüter!

Yüzünü göster de halk kendinden geçsin, hayran olup kalsın. Dudağını aç da erkek, kadın... herkes feryada gelsin!

Canım dudağıma geldi de hâlâ gönlüm tahassürlerle dolu. Dudaklarından bir murat almadım. Can bedenden çıkmak üzere!

Ağzının hasretiyle canım daraldı. Esasen o küçücük ağızdan eli dar âşıklar, nerden murat alacaklar?

Hangi mecliste Hafız'ın adı anılırsa, âşıklar "Allah ona hayırlar versin" diye dua ile anıyorlar.

Dest ez taleb nedarem ta kam-ı men berayed
Ya ten resed be canan ya can zi ten berayed

CCXLII *

Saki, bu ellerle kadehe şarap koyarsa, bütün ariflere gece gündüz şarap içirir, hepsini içkiye düşkün bir hale kor.

Zülfünün büklümü altında bu taneye benzeyen ben varken, nice akıl kuşu tuzağa düşer.

Ne mutlu o sarhoşa ki; sevgilinin ayağına başını mı, sarığını mı atacağını bilmez!

Ham zahit şarabı inkâr eder; ama ham şaraba bir düşse, öyle bir pişer ki!

Gündüzün hüner kazanmaya çalış... gündüz şarap içmek, ayna gibi olan gönüle karanlıklar pası verir.

Gece, ufuk otağının etrafına akşam perdesini saldı mı... işte o zaman sabah gibi aydın olan şarabı içme vakti gelmiş demektir.

Şarabı şehir muhtesibiyle içme sakın... şarabını içer de kadehe taş atar!

Hafız, bahtın o dolunaya kura isabet ettirirse, o sevgilinin vuslatına erişirsen; külahını çıkar, başını güneşe yükselt, külahın güneş olsun!

Saki er bade ezin dest becan endazed

‘Arifanra heme der şurb-i mudam endazed

CCXLIII*

Bu bahar çağında gül, yokluktan varlık diyarına geldi. Menekşe gülün ayağına baş koyup secdeye vardı.

Sen de tef ve çeng feryadıyla sabah şarabını içmeye başla; ney ve ut nağmeleriyle sakinin çenesinin altını öp!

Gül devrinde şarapsız, güzelsiz ve kopuzsuz durma. Çünkü gülün çağı da zaman gibi sayılı bir haftacıktan ibarettir.

Yeryüzü kutlu bir yıldızın, mesut bir talihin tesiriyle burçlar gibi sıralanan fesleğenlerin açılması yüzünden gök gibi aydınlandı.

Sen de latif yanaklı, İsa nefesli güzelin elinden şarap iç. Ad ve Semud masalını bırak!

Cihan, süsen ve gül zamanı cennete döndü. Fakat ne fayda ki, ebediliğine imkân yok!

Lale, Nemrut ateşini alevlendirdi... sen de bahçede Zerdüşt dininin ayinini tazele!

Gül, Süleyman gibi havaya binince, bülbül seher çağı Davut nağmesiyle feryada koyulunca.

Devrinin Asaf’ını, Süleyman mülkünün veziri, dinin imadı Mahmud’u hatırlayıp şarap iste!

Hafız, getir şarabı... biz, daima suçları örten Tanrı’nın bağışlamasına güvenmişizdir, güveneceğiz de.

Kenûn ki der çemen amed gul ez ‘adem bevucud
Benefşe der kadem-i o nihad ser be sucud

CCXLIV *

Gönül kanımız, gözlerimizden yüzümüze akıp durmada. Gözümüzden yüzümüze neler gidiyor, neler çekmekteyiz; ne diyeyim?

Göğsümüzde öyle bir hava gizlemişiz ki; gönlümüz yele giderse, ancak o vakit o havadan kurtulur.

Benim ay yüzlü merhametli sevgilim, güzelim elbiselerini giydi mi, doğu güneşi bile hasetinden elbisesini yırtar.

Yüzümüzü sevgilinin yolundaki topraklara koyduk. Aşina sevgili, yüzümüze bassa, yeridir.

Gözyaşımız öyle bir sel ki, kim rastlayıp halimizi görse; yüreği taş bile olsa erir, halimize acır, merhamete gelir.

Gece gündüz gözyaşlarımla savaşımız var; neden onun civarına gidiyor?

Hafız, tekke sahibi sofiler gibi daima doğru ve sağlam bir yürekle, zevk ve sefalarla meyhaneye gitmekte!

Ez dide hun-ı dil heme berruy-ı ma reved
Berruy-ı ma zi dide çi guyem çiha reved

CCXLV*

Nefes tükendi, ömür bitti de senden emelime nail olamadım. Ne yazık, bahtım bir türlü uykudan uyanmıyor.

Sabah rüzgârı gözüme mahallenden öyle bir toprak serpti ki, hayat bile gözüme görünmemekte.

Senin sülün boyunu sarmadıkça dilek ağacım meyve vermeyecek vesselam!

İşimiz ancak sevgilinin gönül alan yüzüyle. Yoksa başka bir veçhile işimiz bitmez.

Gönül zülfünde konak tuttu, orasının hoş ve mamur bir ülke olduğunu gördü de o belalar çeken garipten gayrı bir haber bile gelmiyor.

Doğruluk şestinden binlerce dua oku attım. Ne fayda ki, birisi bile hedefe varmadı.

Seher rüzgârına söylenecek çok hikâyelerim var, ama bahtıma bu gece bir türlü seher de olmuyor.

Bu hayalle ömrümün çağı sona erdi, hâlâ kara zülfünün belası sona ermedi.

Hayli zamandır Hafız’ın gönlü herkesten ürkmüştür. Onun için şimdi sevgilinin zülfündeki halkadan dışarı çıkmamakta.

Nefes beramed-u kar ez tu bernemiyayed
Figan ki baht-ı men ezhab dernemiyayed

CCXLVI *

Kim yeni terleyen bıyığına, sakalına sevdalanmışsa, ölünceye kadar bu daireden dışarıya ayak atamaz.

Mezarımdan lale gibi kalkınca, yine süveydamda senin sevda dağın olacaktır.

Ey misli bulunmaz inci, sen nerdesin, ne âlemdesin? Derdinden halkın gözyaşları deniz haline geldi!

Her kirpiğimden bir ırmak akmakta, ırmak kıyısını görmek, seyir seyran etmek istiyorsan gel!

Gül ve şarap gibi bir an olsun perdeden çık da gel... çünkü bir kere daha görüşemeyeceğiz galiba.

Büklüm büklüm zülfünün uzayıp giden gölgesi başımdan eksik olmasın. Şeyda gönül ancak bu sayede karar ediyor.

Gözün naz edip Hafız'a meyletmiyor. Evet... ağırbaşlılık; bu da güzel nergisin bir vasfıdır, hakkı var!

Her kira ba hat-ı sebzet ser-i sevda başed
Pay ezin daire birun nekunem ta başed

— R —

CCXLVII

Kaybolmuş gitmiş Yusuf, Ken'an iline yine gelir. Kulbe-i ahzan bir gün olur yine gülistan kesilir... gam yeme!

Ey gamlar çeken gönül, dertlenme... halin düzene girer... gönlünü bozma, bu perişan baş yine bir hale yola girer.

Felek, iki gün muradımızca dönmediyse, devran hep bir türlü dönmezse... gam çekme!

Hemen sağlık olsun... ömrünün baharı bitmezse, ecelin gelmezse; ey güzel nağmeli bülbül, yine çimen tahtında gül şemsiyesini başına tutarsın!

** Gönül, yokluk seli varlık yapısını kökünden yıkıp götürse bile, mademki kaptanın Nuh'tur, tufandan gam yeme!

Kendine gel... gayb sırlarını bilmezsin sen, ümidini kesme... elemlenme, perde ardında gizli oyunlar var!

Kâbe'ye varmak iştiyakıyla yürürken çölde ayağına mugaylân dikenleri batarsa, aldırış etme!

Konak pek korkulu, maksat da çok uzak, ama gam yeme. Hiçbir yol yoktur ki, sonu olmasın!

Gam yeme, insanı halden hale sokan Tanrı, sevgilinin ayrılığındaki halimizi de tamamıyla bilir, rakibin verdiği zahmetleri de!

Hafız, yoksulluk bucağında karanlık gecelerde virdin, dua ve Kuran oldukça gam yeme!

Yusuf-ı gum-keşte baz ayed be Ken'an gam mehor
Kulbe-i ahzan şeved ruzi gülistan gam mehor

CCXLVIII

Bayram, gül mevsiminin sonu... dostlar bekliyorlar; saki, yeni ay görünce padişahın yüzüne bak da bana şarap sun!

Ramazan geldi, gül mevsimindeki işretten ümidimi kesmiştim... Fakat oruç tutan temiz erlerin himmeti yardım etti de gül ramazandan sonra da bir müddetçik kaldı!

Cihana gönül verme; bir sarhoşa kadehin feyzini ve muradına erişmiş Cemşid'in hikâyesini sor!

Elimde can nakdinden başka bir şeyim yok, şarap nerde? Getir de onu da sakinin bir göz, kaş işaretine vereyim.

Kutlu bir devlet, kerem sahibi bir padişah... Yarabbi, zamanın kem gözünden sen koru!

Bu kulun şiirleriyle şarap iç. Senin murassa kadehin bu padişahlara layık iri inciyle bir başka türlü bezenir.

* Sahur zamanı geçtiyse ne çıkar? Sabah şarabı var ya. Sevgilinin âşıkları şarapla iftar etsinler artık!

Sen kerem sahibisin, affın ayıpları örter... bizim kalp akçemize de acı, ayarı düşük bir akçe zaten!

Korkarım ki mahşer günü, şeyhin tespihiyle şarap içen rindin hırkası at başı beraber gider, ikisinin de bir değeri olmaz.

Hafız, oruç zamanı geçti, gül mevsimi de geçiyor. Çare yok, hemen şarap içmeye koyul, iş işten geçti gayrı!

'İydest-u ahır-ı gul-u yaran derintizar
Saki beruy-ı şah bibin mah-u mey biyar

CCXLIX

Ey sabah yeli, sevgilinin yolundaki topraktan bana bir koku getir... gönlümün derdini al git. Sevgiliden müjde ver!

Sevgilinin ağzından, cana can katan bir nükte söyle... esrar âleminden, içinde hoş haberler bulunan bir koku getir!

Sevgilinin nefesleri nefhalarından bir şemmecik getir de dimağımı lütfunla güzel kokularla kokulu bir hale getireyim.

Ey rüzgâr, vefakârlığın için olsun, o aziz sevgilinin yolundan, ağyardan tozmayan bir toprak getir.

* Hamlık, bönlük, canlarıyla oynayanların âdeti değildir. Bizim onlarla işimiz yok, sen bize o ayyar sevgiliden bir haber ver!

* Bülbül, sen zevk ve sefa içindesin. Buna şükrane olarak kafeste mahpus bulunan kuşlara gül bahçesinden haber getir!

Nice demir gönül, maksat yüzünü görmedi. Saki, o aynaya benzer kadehi sun!

Sevgiliden ayrı geçirdiğim demlerdeki sabrım, gönlümün damağını acıttı. O şekerler yağdıran tatlı dudaktan bir işve getir!

Hafız’ın hırkası neye yarar ki? Şarapla boya da sonra Hafız’ı çarşının başından sarhoş ve harap bir halde sürükle, getir!

Ey saba nukheti ez hak-i reh-i yar biyar
Biber enduh-ı dil-u mujde-i dildar biyar

CCL

Ey seher yeli, bana sevgilinin civarından bir koku getir. Gam hastasıyım, canıma bir huzur, bir istirahat ver!

Geçmez, hiçbir ise yaramaz akçemize murat iksirini kat; yani sevgilinin kapısındaki topraktan bana bir nişane ver!

Nazar pususunda gönlümle savaşım var. Sevgilinin kaşıyla başından bir yay, bir ok ver bana!

Gurbetle, ayrılıkla, günün derdiyle yaşlandım artık... taze bir civanın eliyle bana şarap sun!

Bu şaraptan aşkı inkâr edenlere de iki üç kadeh tattır... fakat almadılar mı, durma, hemen bana ver!

Saki, ya bu günün işretini yarına bırakma, yahut kaza ve kader dîvânından bana bir aman fermanı göster!

Hafız dün gece, ey seher yeli, bana sevgilinin civarından bir koku getir deyince, gönlüm elden gitti, kendimden geçiverdim!

Ey saba nukheti ez kuy-ı fulani bemen ar
Zar-u bimar-ı gamem rahat-ı cani bemen ar

CCLI

Ey sırlar söyleyen dudu, dilerim gagandan şeker eksik olmasın.

Başın daima yeşil, gönlün ebediyen hoş olsun. Sevgilinin yüzündeki tüylerden ne güzel bir numune gösterdin bana!

Aşk erlerine anlaşılmaz sözler söyledin. Yarabbi, sen bu muammayı hallet.

Uyanık baht, bir uykuya dalmışız, yüzümüze kadehten gül suyu serp de uyanalım.

Çalgıcının çaldığı bu makam, ne makamdı ki; sarhoşla ayık beraber oynamada!

Sakinin şaraba kattığı bu afyondan içenlerde ne baş kaldı, ne sarık!

Abıhayatı İskender'e vermezler... bu, zorla, parayla olacak iş değil ki!

Gel de mânası çok olan bu kısa sözden gönül ehlinin ahvalini duy, anla!

Çin güzeli düşman, şeyhimiz sarhoş; gönül tuzağa tutulmuş, avcı da gaddar mı gaddar!

Ayıklara sarhoşluk sırlarından bahsetme... can sözünü duvardaki resme söyleme!

Hafız, Şah Mansur'un devleti sayesinde şiir söylemede şöhret buldu.

O padişah kullarına efendilik etti. Yarabbi, sen de onu afetlerden koru!

Ela ey tuti-i guya-yı esrar
Mebada haliyet şekker ziminkâr

CCLII

Ömür laleliği, yüzünün parıltısıyla neşelenen sevgili, gel... senin ömrünün gülü yokken, ömrün bahar çiçekleri dökülüp gitti!

Gözden yağmur taneleri gibi gözyaşları dökülse yerinde... çünkü gamınla ömrün çağı, şimşek gibi gelip geçti.

Kimin ömrünün medarı senin ağzının noktasıysa, kimin hayatı bir nokta gibi minicik ağzının sevgisiyle devrederse; ona yokluk denizinden korku yoktur.

Ömrüm olmadığı halde yaşamaktayım... buna o kadar şaşma, ayrılık günlerini kim ömürden sayar ki?

Her yanda hadiseler askerinin bir pususu var. Onun için ömür atlısı dizgini koyuvermiş, atını koşturup gider!

Şu bir iki an görüşme imkânı eldeyken işimizi düzene koy, bize lütfet... yarın ömrün ne olacağı belli değil ki!

Ne zamana kadar sabah şarabı içecek, tatlı seher uykusuna dalacaksın? Uyan da kendine gel. Ömrün ihtiyarı elden gitti!

Dün yol uğrağında bize bakmadı bile. Biçare gönül, ömrün geçişini görmedi bile!

Hafız, şiir söyle... cihan sayfasında ömründen yadigâr olarak ancak kaleminden çıkan bu yazılar kalır.

Ey hurrem ez furug-ı ruhet lalezar-ı ‘ömr
Baz a ki riht bi gul-i ‘ömret behar-ı ‘ömr

CCLIII

Ömrüm müsait olursa ve bir kere daha meyhaneye varırsam, artık rintlerin hizmetinden başka hiçbir şeyle meşgul olmayayım.

Ağlaya ağlaya gidip bir kere daha meyhane kapısını gözyaşlarımla sulayacağım gün, ne kutlu bir gündür.

Bu kavim adam tanımıyor. Yarabbi, bir sebep halk et de gevherimi başka bir satıcıya arz edeyim.

Sevgili bunca zamanlık sohbeti tanımadı, hukuka riayet etmedi, geçip gitti, ama hâşâ... ben başka bir sevgilinin ardına düşmem!

Bu gök kubbenin dairesi fırsat verir, felek yar olursa; onu başka bir pergelle, başka bir düzenle yine ele geçiririm ben.

* Şuh gamzesiyle yol kesici zülfü aman verirse, gönlüm huzur istiyor artık.

Gizli sırrımıza bak! Her an başka bir pazar başında tefle, neyle hikâye edilip durmada!

Her an dertten ağlamaktayım. Çünkü felek her saat başka bir mihnetle yaralı gönlüme kastedip duruyor!

Fakat yine diyorum ki, bu işe yalnız Hafız müptela değil ya... daha nice kişiler bu çöle dalıp gittiler!

Ger buved ‘ömr be meyhane revem bar-ı diger

Be cuz ez hidmet-i rindan nekunem kar-ı diger

CCLIV

Yüzünü göster de varlığımı hatırından çıkar, beni benden al... yel, yanmış âşıkların varlık harmanını savurup götürsün!

* Gönlümüzü bela tufanına kaptırdık, gözümüzü de. Gam seline söyle, evi temelinden silip süpürsün!

Ham ambere benzeyen zülfünü kim okşayabilir? Heyhat! Ey ham gönül, bu tamahı hatırından çıkar!

Göğse söyle, Fars ateşkedesini söndürsün! Göze buyur, Bağdat’taki Dicle’nin şöhretini, şerefini gidersin!

* Pir-i muganın devleti baki olsun, yoksa ondan ötesi kolay. Ondan başka âlemde ne varsa, hepsine birden de ki: Varın, gidin... benim adımı hatırınızdan çıkarın!

Çalışmazsan bu yolda hiçbir durağa erişemezsin. Bir şey elde etmek istiyorsan üstada itaat et!

Dün gece, uzun kirpiklerimle seni öldüreceğim, demişti. Aman, bu niyetten caymasın... Yarabbi, hatırında böyle bir cayma niyeti, böyle bir zulüm düşüncesi varsa, sen defet!

Ölüm günümde bir an görüneceğini vaat et, sonra beni hiçbir şeye aldırmaz, hiçbir şeyi kayırmaz bir halde mezarıma kadar götür!

Hafız, sevgilinin hatırı pek naziktir, sakın... hem de kapısından git, bu feryat ve figanı terk et!

Ruy binmay-u vucud-ı hodem ez yad biber

Hırmen-i suhteganra heme gu bad biber

CCLV

Bu gece kadir gecesi; ayrılık mektubu dürüldü. Bu gece, tanyeri ağarıncaya dek esenlik ve kutluluk!

Gönül, âşıklıkta ayak dire... çünkü bu yolda ücretsiz iş yok.

Bana ayrılıkla da eziyet etsen, beni zorla da incitsen faydasız. Rintlikten tövbe etmeyeceğim!

* Ey gönlü aydın sabah, Tanrı hakkı için bir doğ... görüyorum ki, ayrılık gecesi derin karanlıklara dalmış!

Gönlüm elden gitti de sevgilinin yüzünü görmedim... feryat bu zulümden, ah bu takatsizlikten!

Hafız, vefa istiyorsan, cefa çek. Çünkü kâr da ticarettedir, ziyan da!

Şeb-i vaslest-u tay şud name-i hecr

Selamım hiye hatta matla'-il fecr

CCLVI

Yüzünü göster de bana, canından geç, de. Muma benzeyen yalımlı yüzüne karşı âşıkın gönlü bir pervaneye benziyor. Ateşe buyur, pervaneyi yaksın, yandırsın!

Susuz dudağımızı gör de bizden suyu esirgeme. Öldürdüğü âşıkın başucuna gel de onu tozdan topraktan kaldır!

Yoksulu terk etme... gümüşü, altını yak, ama derdinle ağlıyor ya... gözyaşlarını gümüş say, yüzünü altın farz et.

Çeng çal... Ut yoksa ne zararı var? Tut ki; ateşim aşk, gönlüm ödağacı, bedenim de buhurdan!

Semaa gir; hırkanı çıkar, oyna. Yok... eğer bunları yapamayacaksan; bir bucağa git, hırkanı başına çek, otur!

Sofi hırkanı başından çek, bürünme o hırkaya... Saf şarap çekmeye bak... paranı, pulunu ver, altınlar sarf ederek bir gümüş bedenli dilberi aguşuna al!

Sevgiliye, sen benimle yar ol da, iki cihan da benimle düşman olsun, ne çıkar, de. Bahta de ki: Bana arkanı dönme... Sonra bütün yeryüzünü asker farz et, ne zarar olabilir?

Sevgili, gitmeye niyetlenme, bir an bizimle kal. Irmak kıyısında neşe ara, kadehi eline al!

Kendini yanından gitmiş, benden ayrılmış say. O vakit gönüldeki ateşten benzimi sapsarı, dudağımı kupkuru, gönlümün ve gözümün ateşinden kucağımı sulara gark olmuş farz et! Sensiz işte bu hale gelirim ben de!

Hafız, meclisi beze de vaize söyle: Gel, meclisimizi gör de minberi bırak artık!

Ruy binma vu mera gu ki zi can dil bergir
Piş-i şem’ ateş-i pervane be can gu dergir

CCLVII

Seher yeli, ne olur... Sevgilinin durağına uğramaktan çekinme, bir uğra da âşıka oradan bir habercik ver, bu lütfu esirgeme!

Ey gül, bahtınca açıldın; şükrane olarak vuslat yelini bülbülden esirgeme bari!

* Sen daha yeniayken ben sana âşıktım, şimdi dolunay oldun, bana görünmeden çekinme!

Cihan da ehemmiyetsiz bir şey, cihandakiler de... artık sen de marifet ehlinden bu ehemmiyetsiz şeyi kıskanma!

Tatlı dudağın şeker kaynağıyken söz söyle, dududan şekeri diriğ etme!

* Güzel huylarını dünyaya yayan, ancak şairdir. Şairden caizeyi, azığı esirgeme!

Adının iyilikle anılmasını istiyorsan, söz budur. Söze karşılık gümüşü, altını kıskanma!

Gam tozu yatışır, hal düzelir Hafız... yalnız sen, bu yoldan gözyaşını eksik etmeye gör!

Saba zi menzil-i canan guzer dirig medar
Vezo be ‘aşık-ı bidil haber dirig medar

CCLVIII *

Sana bir öğüt vereyim. Dinle, bahane bulup kulak asmazlık etme! Seni esirgeyen öğütçü ne derse kabul et!

Gençlerin yüzlerini seyret, zevk al. Çünkü yaşlı âlemin hilesi, ömür pususuna yatmıştır, fırsat gözlemektedir.

İki cihanın zevk ve lezzeti âşıklara göre ancak bir arpa değerindedir. Hatta iki cihanın lezzeti daha değersiz bir meta... bu bir arpa ona nispetle pek yüksek bir fiyattır.

İyi bir dostla düzenli bir saz istiyorum... bu suretle zir ve bem naleleriyle derdimi söyleyeceğim.

Şarap içmemek, günah etmemek niyetindeyim, ama eğer takdir tedbirime uygun düşerse!

Ezeldeki taksimi biz yokken yaptılar. Az bir miktar dileğine uygun düşmediyse ne yapalım, hoş gör, dahl etme!

Saki, misket şarabını lale gibi benim de kadehime dök de sevgin hatırımdan çıkmasın!

Saki, o parlak şarap kadehini sun... hasetçiye de de ki: Vezirin keremini gör de öl, geber!

Tövbe etmek azmiyle kadehi yüz kere elimden bıraktım! Fakat sakinin göz ucuyla bakışı beni tövbemde sebat etmeye bırakmıyor ki!

İki yıllık şarapla on dört yaşındaki sevgili... bana bunlar kafi! Ne yapacağım bunlardan başka büyükle, küçükle düşüp kalkmayı!

Bizim ürküp kaçan gönlümüzü kim zapt edebilir? Zincirden boşanmış Mecnun’dan haber verin!

Hafız, bu mecliste tövbeden dem vurma... sonra seni yay kaşlı sakiler oklarlar.

Nasihati kunemet bişnev-u behane megir
Her ançi naşıh-ı muşfik biguyedet bipezir

CCLIX*

Yine usul boylu selvinin dalında sabırlı bülbül şakıdı. Kem göz gülün yüzünden ırak olsun!

Ey gül, sen güzellik padişahısın... buna şükret de şeyda ve âşık bülbüllere gurur gösterme!

Ayrılığından şikâyet etmiyorum... çünkü ayrılık olmasa vuslatın bir lezzeti kalmaz.

Başkaları işretle, zevkle neşelenirler. Bizim neşemizse, sevgilinin gamı.

Zahit hurilerle köşklere ümitlenmekte. Bizim köşklerimiz meyhane, hurimiz de sevgili!

Çeng nağmeleriyle şarap iç, gam yeme. Biri sana şarap içme derse, de ki: Tanrı, bağışlayıcıdır.

Hafız, ayrılık derdinden niçin şikâyet ediyorsun? Ayrılıkta vuslat vardır, karanlıkta nur!

Diger zişah-ı serv-i sehi bulbul-i şabur

Gulbang zed ki çeşm-i bed ez ruy-ı gul bedur

— Z —

CCLX

Dudağını isteyip durmaktayım, fakat henüz muradıma erişmedim. Lal dudaklarının kadehinden içerim ümidiyle hâlâ şarap içip duruyorum.

Daha ilk günü saçlarının aşkıyla dinim elden gitti. Bu sevda ile sonum neye varacak? Bilmem!

* Saki o ateş renkli sudan bir yudum sun. Çünkü aşkıyla pişmiş erler arasında ben henüz hamım...

Bir gece yanıldım da zülfüne Huten miski dedim. O vakitten beri her an vücudumdaki kıllar, bana ayrı ayrı kılıç vurmada.

Bir gün sevgili nasılsa yanılmış da adımı anmış. O günden beri adımdan gönül ehlince can kokusu geliyor.

Güneş, halvetimde senin yüzünün ziyasını göreli gölge gibi kapıma, damıma vurup durmada.

Lal dudaklarının sakisi, ezel günü bana öyle bir yudum şarap sundu ki; hâlâ o kadehin sarhoşuyum, ayılamadım gitti.

Ey bana, canını ver de rahatla diyen, canımı sevgilinin dertlerine verdim, ama hâlâ huzurum, rahatım yok!

Hafız, lal dudaklarının hikâyesini kaleme alalı her an kaleminden abıhayat akmada!

Berneyamed eztemenna-yı lebet kamem henuz
Ber umid-i cam-ı la’let durdi aşamem henuz

CCLXI

Ey nazlı güzellik selvisi, ne güzel naz ederek gidiyorsun. Âşıklar her an senin bir nazına karşı binlerce niyaz etmekte.

Güzel yüzün kutlu olsun... naz elbisesini ezelden tam boyuna göre seçmişler!

Amber zülfünün kokusunu dileyene söyle; ödağacı gibi sevda ateşinde yansın, yakılsın!

Pervanenin gönlü çerağla yanar. Fakat benim gönlüm, senin yüzünün çerağı olmayınca yanıyor.

Mihengim rakibin kınamasıyla bozulmaz, hatta beni altın gibi makasla parça parça etseler bile!

Civarının Kâbesinde vakfeye duran gönül, o harimin neşesiyle Hicaz'ı bile anmıyor.

Mademki kaşlarının mihrabı yok ve olmadıkça da namaz kılmam caiz değil; her an gönül kanıyla abdest almaya ne hacet?

Sofi dün sen yokken, şarap içmeye tövbe etmişti. Fakat bugün meyhane kapısını açık görünce tövbesini bozuverdi!

Hafız; dün gece sakinin dudağından bir sır duydu da yine şarap gibi ellerini çırpa çırpa küp dibine gitti!

Ey serv-i naz-ı husn ki hoş mirevi benaz

Uşşakra benaz-ı tu her lahza sed niyaz

CCLXII

Gözümü sevgilinin yüzüne açtım... Ey kulların işini düzene koyan. Ey kullara lütuf eden Tanrı, sana nasıl şükredeyim?

Belaya düşmüş muhtaç bir kula de: Yüzünü tozdan topraktan temizleme. Niyaz civarının toprağı murat kimyasıdır.

** Ey göz, bir iki katre gözyaşı saçtın, ama karşılık olarak ne devlet elde ettin? Gel de bu devlete karşı nazlan, işvelen artık!

Âşık ciğer kanıyla temizlenmezse; aşk müftüsünün fetvasına göre, namazı sahih olmaz.

** Maksat aşk cilvesinden ibaret; yoksa Mahmud'un devlet yüzü, Eyaz'ın zülfüne muhtaç değil ki!

Gönül, yol müşküllerinden yüz çevirme. Yol eri yokuşu, inişi düşünmez.

Bu geçici durakta eline kadehten başka bir şey alma... bu oyun saraycağızında aşktan başka bir şeyle oynama.

Seher rüzgârına ne inanayım, ona sırrımı nasıl söyleyeyim? Bu bahçede usul boylu selvi gibi sırra mahrem değil ki!

Güzelliğin, başkalarının sana âşık olmasına muhtaç değil... hepsinden müstağni, müstağni ama, ben bu aşktan dönecek, vazgeçecek adam değilim!

Gönlümün yanışından neler çekiyorum, sana ne söyleyeyim? Ben gammaz değilim, bunu gözyaşlarımdan sor!

* Yarım öpüşle gönül ehlinden bir dua al da düşmanının hilesini canından da defetsin, teninden de!

Hafız, bir yerde gazel okumaya başladı mı, orada Zühre'nin gazel okuması kaale bile alınmaz; o kadar ehemmiyetsiz kalır!

Menem ki dide bedidar-ı dost kerdem baz
Çi şukr guyemet ey kar-saz-ı bende-nevaz

CCLXIII

Binlerce defa şükrolsun, seni dilediğim gibi ihlasla gönlüme hemdem olmuş gördüm.

Yol erleri, bela yoluna çekinmeden giderler. Yol erine inişten, yokuştan ne gam!

Sevgilinin derdini rakibin ağzına düşürmeyip gizlemek daha iyi. Çünkü kin güdenlerin gönlü sırra mahrem olamaz.

Kaza ve kader bezeyicisinin kopardığı bu fitne ne fitneydi? Sevgilinin mest nergisleri naz sürmesiyle sürmelendi!

Meclis sevgilinin yüzüyle aydın ya, buna şükret de eğer bir cefa çerağı gelirse çekinme; yan yakıl!

Hafız'ın gazellerinin şöhreti Şiraz'ı aştı, Hicaz'la Irak'a aşk zemzemesi saldı!*

Hezar şukr ki didem bekam-ı hişet baz
Zi ruy-ı sıdk-u safa keşte badilem demsaz

CCLXIV

Kalk, kafatası toprakla dolup toprağı dökülmeden şarap kadehine neşeli şarabı doldur.

Mademki son konağımız, sükût edenlerin vadisidir... Şimdi feleklerin kubbesine naralar at!

Ey selvi boylu, terütaze başın için, ben toprak olunca nazı bırak da bu toprağa bir gölge sal!

Sevgiliye kötü nazarla bakmak doğru değildir. Yüzüne temiz bir aynadan bak!
Yılana benzer zülfünden zehirlenen gönlümüzü dudağınla tedavi et, bir panzehir ver!
Bilirsin ki, bu tarlanın tapusu kimseye kalmaz; sebatı da yoktur... sen de bütün bu varlığa kadehin ciğerinden bir ateş sal!
* Gözyaşımla yıkandım, çünkü yol ehli olanlar, önce temizlen de o tertemiz güzele sonra bak derler.
Yarabbi, o kendini gören zahit, ayıptan başka bir şey görmemekte... onun idrak aynasına bir ah buğusu ver!
Hafız, sevgilinin kokusuyla elbiseni gül gibi yırt; o can ve ten libasını da, o çevik ve usul boylu güzelin yoluna at!
Hiz-ı u der kase-i rez ab-ı tarabnak endaz
Pişter zan ki şeved kase-i ser hak endaz

CCLXV

Gönülleri kana bulananların halini kim söyler, felekten şarap küpünün kanını kim arar, sorar?
Eğer yine sarhoş nergis biter, açılırsa; şaraba tapanların gözlerinden utansın!
Lale gibi kadeh dolandıran, daima şarap içen, artık bu cefadan dolayı yüzünü kanla yıkasın!
Çengin perde ardında söz söylemesi kafi. Saçını kesin de artık ağlayıp inlemesin.
Şarap küpünde oturan Eflatun’dan başka bize hikmet sırlarını kim açabilir ki?
Dudağından bir kadeh koklamazsa, gönlüm koncalar gibi açılmaz vesselam!
Hafız ölmez, sağ kalırsa; küp Kâbesinin etrafında canla başla döner, tavafta bulunur.
Hal-i hunin-dilan ki guyed baz
Vez felek hun-ı hum ki cuyed baz

CCLXVI

Gönlüm kavgacı, vaadinde durmaz, kan dökücü, hilebaz bir esmer güzeline kapıldı.

Güzeller gömleklerinin önlerini açtılar da göğüslerini gösterdiler mi, bu hale binlerce takva elbisesi, binlerce zahitlik hırkası feda olsun!

Saki, melek aşk nedir bilmez ki... sen bir kadeh iste de ademin toprağına şaraptan gül suyu dök!

** Aşk ateşini artıran sözlere kul olayım... o sözler, yalımlı ateşe soğuk su serpen sözler değildir.

Yoksul, yorgun bir halde kapına geldim; merhamet et. Sevginden başka bir armağanım da yok!

** Savaşta kolunun kuvvetine mağrur olma. Çünkü binlerce düzen, padişahın hükmüyle ehemmiyetsiz kalır.

Gel, gel... dün akşam meyhane hatifi bana dedi ki: Rıza makamında ol, kazadan kaçma!

Kefenime bir kadeh bağla da mahşer sabahı şarapla kıyamet korkusunu gönlümden atayım!

* Beninin hayalini kendimle mezara götüreceğim; toprağım beninden amberlere bulansın!

Âşıkla maşuk arasında hiçbir hail yoktur. Sen, perdesin... Hafız, aradan kalk!

Dilem remide-i luliveşest şur-engiz
Durug-va’de vu kattal-vaz’-u reng-amiz

CCLXVII *

Gel, gemimizi şarap ırmağına at... gencin de canına velvele sal, ihtiyarın da!

Saki, beni şarap gemisine at. Atalar sözüdür, iyilik et de denize at demişler.

Yanıldım, meyhane yolundan döndüm. Yine kerem et, beni doğru yola getir.

Saki, o gül renkli misk kokulu şarabı getir. Gül suyunun gönlüne haset kıvılcımı sal.

Gerçi sarhoşum, harabım, ama lütfet de bu harap sarhoşun yüzüne bir bak!

Gece yarısı güneş istersen, gül yüzlü üzüm kızının yüzünden nikabı kaldır.

Ölüm günü beni toprağa gömmelerine müsaade etme... beni meyhaneye götür, bir şarap küpüne at!

Hafız, feleğin cevrinden gönlün daraldı, cana geldi. Mihnet şeytanlarına şehab oklarını fırlat!

Biya vu keşti-i ma der şat-ı şerab endaz
Huruş-u velvele der can-ı şeyh-u şab endaz

CCLXVIII *

Gel de hasta gönül yine derman bulsun... gel de ölü tene tekrar hayat gelsin.

Gel... ayrılığın gözümü öyle bağladı ki, belki vuslatının kapısı açılırsa, gözüm de açılır.

Gam, zenci askeri gibi gönül ülkesini zapt etti. Artık bu gönül, ancak senin aydın yüzünle cilalanır.

Senden ırak olsun... geceler gebedir sözüne uyuyor da bakalım ne doğacak diye, sabaha kadar yıldızları sayıp duruyorum.

Hafız'ın kabiliyetli tabiat bülbülü, vuslatının gül fidanı kokusuyla yine şakımaya başladı!

Dera ki der dil-i haste tevan derayed baz
Biya ki der ten-i murde revan derayed baz

— S —

CCLXIX

Gönül, sana yoldaş olarak iyi talihin yeter... yol çavuşu olarak da Şiraz bahçesinin rüzgârı kafi!

Derviş, artık sevgilinin konağından sefer etme. Manevi seferle hanekah bucağı yeter sana!

Alıştığın yurtla, eski dosta verdiğin ahit, sefere düşenlere katılmaman için kafi bir özürdür.

Gönlün bir bucağından bir dert, bir keder pusudan çıkarsa, pir-i mugan kapısının harimine sığın... bu kafidir.

Meyhanenin başköşesine kurul, şarap içmeye bak. Cihandan bu kadar mal, mevki kazanman yeter!

Fazla dileme, işini sarpa sardırma... lal renkli şarap sürahisiyle ay gibi bir sevgili sana kafi!

Felek, murat dizginini nadanların eline verir. Sense fazilet ve bilgi ehlisin, muradına erişmemen için bu günah yetişir!

Hafız, başka bir virde hacet yok, gece yarısındaki dua ile sabah evradı sana yeter!

Başkalarının minnetini çekmeyi huy edinme. İki âlemde de Tanrı'nın rızasıyla padişahın ihsanı sana kafidir.

Dila refik-ı sefer baht-ı nik-hahet bes
Nesim-i ravza-i Şiraz peyk-i rahet bes

CCLXX

Bize cihan gülistanında bir gül yanaklı dilber yeter. Bu çayırlıkta, bu çimenlikte o salına salına yürüyen selvi boylunun gölgesi kafi.

Riya ehlinin sohbetinden uzak olayım, cihandaki ağırlıklardan bize ancak ağır bir kadeh yeter.

Cennet köşkünü amel karşılığı olarak bağışlıyorlar. Biz rindiz, elimizde bir şey yok... bize muğların ibadet bucağı yetişir.

Irmak kenarına otur da ömrün akışına bak! Çünkü bize bu fani dünyanın geçiciliğine şu işaret kifayet eder.

* Cihan pazarının parasına, puluna bak... bir de cihanın mihnet ve eziyetini gör. Eğer bu kâr ve ziyan sana yetmezse bize yeter!

Sevgili bizimle olunca daha fazla bir şey istemeyiz. O can munisinin sohbetine nail olma devleti kafi!

İlahi, beni kapından cennete yollama. Civarın varlıktan da hoş, mekândan da. Ve o civar yetişir bana.

Hafız, nasipten şikâyet insafsızlıktır. Bize su gibi revan bir tabiatla akıp giden gazeller kafi.

Gül-'izari zi gulistan-ı cihan mara bes
Zin çemen saye-i an serv-i revan mara bes

CCLXXI

Siyah zülfünden öyle bir şikâyetçiyim... onun yüzünden öyle perişanım ki, sorma!

Hiç kimse vefa vaadiyle gönlünü, dinini terk etmesin... ben bunu yaptım; fakat o kadar pişmanım ki, sorma.

Sonunda kimsenin incinmesine sebep olmayacak bir yudum şarap elde etmek için nadanlardan öyle zahmet çekmekteyim ki... sorma!

** Zahit, bizden uzak geç de selamette ol. Çünkü bu lal renkli şarap gönlümde canımı elimden öyle bir alıyor ki, sorma artık!

Böyle köşeye çekilip selamete erişmek hevesindeyim... fakat o fettan göz öyle bir işvelendi ki, hiç sorma!

Bu yolda öyle dedikodular var ki, canı mahveder. Bu kavgaya düşenlerden kimseyle mukayyet olma; ne bunu gör, ne onu sor!

Felek topundan, nedir bu hal, diye sorayım dedim. Dedi ki: Sorma çevgândan çektiklerimi!

Dedim ki: Zülfünü kimin kiniyle böyle büklüm büklüm bir hale getirdin? Dedi ki: Hafız, bu hikâye uzun bir hikâyedir. Kuran hakkı için sorma bunu!

Darem ez zulf-i siyaheş gile çendan ki mepurs
Ki canan zo şudeem bi ser-u saman ki mepurs

CCLXXII

Sevgili, sana kim dedi, bizim halimizi sorma, yabancı gibi davran, hiçbir bildiğin halini hatırını soruşturma!

Lütfun umumidir, huyun keremdir. Lütfet, kerem eyle de hiçbir suç yapmadığımız halde bizi bağışla, maceramızı sorma!

Aşk derdi nasıldır? İster misin bunu apaçık öğrenmeyi? Sabah rüzgârından sorma; kılıçtan sor!

Sana yoksulun halini sorma diyen kişinin, yoksulluk âleminden hiç haberi yokmuş!

İbadet yurdunda hırka giymiş zahitte istek akçesi arama... Sorma müftüden kimyayı!

* Âlem doktorunun defterinde aşk derdine ait bir bap yok. Gönül, derde alış, devanın adını bile sorma!

Biz ne İskender’in hikâyesini okuduk, ne Dara’nın... bizden sevgi ve vefa hikâyesinden başka bir şey sorma!

Hafız, gül mevsimi erişti, marifet satmaya kalkışma... fırsatı ganimet bil; nasıl oldu, niçin oldu suallerine girişme!*

Cana tura ki goft ki ahval-i ma mepurs
Bigane gerd u kıssa-i hiç aşina mepurs

CCLXXIII

Öyle bir aşk derdi çekmişim, öyle bir ayrılık zehri tatmışım ki, sorma!

Âlemi gezip dolanmış, sonunda öyle bir dilber seçmiştim ki... sorma!

Sorma, kapısının toprağı, havasıyla gözyaşlarım nasıl akmakta!

Sorma dün gece ağzından çıkan ve kulaklarımla duyduğum sözleri!

Yine bana bakıp söyleme diye dudağını ısırıyorsun? Ben, öyle bir lal dudak ısırmışım ki, sorma!

Sensiz yoksulluk kulübemde öyle eziyetler çektim ki, sorma!

Sorma, Hafız gibi aşk yolunda gurbete düşüp ne makama eriştiğimizi!

Derd-i ‘ışki keşideem ki mepurs
Zehr-i hecri çeşideem ki mepurs

CCLXXIV

Ey sabah rüzgârı, Aras ırmağı kıyısına uğrarsan; o vadinin toprağını öp, nefesini misk haline getir.

Selma konağına bizden her an yüzlerce selam olsun. Orasını sarbanların sesleriyle, çan sadalarıyla dopdolu görürsün.

Sevgilinin mahmelini öp de sonra benden arz et: Yandım ayrılığından, ey merhametli dost, feryadıma yetiş!

Ben, nasihatçilerin sözlerine kulak asmaz, öğütlerini rebap dinler gibi dinlerim. Ayrılık, kulağımı öyle bir burdu ki, bu nasihat kafi bana artık!

Gece sabaha kadar şarap iç, aşk yolundaki gece yolcularının asesbaşıyla aşinalıkları vardır.

Aşkla oynama. Oyuncak değil ki... gönül, başınla oyna. Çünkü aşk topu, heves çevgânıyla çelinemez.

Aklı başında olanlar, ihtiyarlarını kimseye vermezler; ama gönül, isteğiyle sevgilinin sarhoş gözüne can vermekte!

Dudular şekeristanda muratlarına eriştiler, zevk edip durmaktalar. Zavallı sinekse tahassüründen başına vurmakta!

Sevgilinin kalemine Hafız'ın adı gelirse... yok mu? Şahımın tapısının eşiğinden bu istek de bana kafi!

Ey saba ger bigzeri ber sahil-i Rod-ı Eres
Buse zen ber hak-i an vadi vu muşkin kun nefes

— Ş —

CCLXXV

Ay gibi yüzünde bütün güzellikler, letafetler. Yalnız merhameti, vefası yok. Sen bunları da ver Yarabbi!

Sevgilim güzel ve çocuk. Oynarken beni öldürürse, şeriatta günahı da olmaz.

İyisi mi gönlümü ona tamamıyla vermeyeyim. Çünkü iyiyi, kötüyü görmemiş; onu da hor tutar, görüp gözetmez.

Siyah gözlerinden kanlar damlıyor, ama şeker gibi dudaklarından süt kokusu gelmekte; ağzı süt kokmakta.

On dört yaşında şuh ve şirin bir güzelim var. Ayın on dördü bile ona kulağı küpeli bir köle!

O yeni yetişmiş gülün ardına düşüp nerelere gitti Yarabbi? Nice demdir gönlümüzü göremiyoruz.

* Gönlümü alan sevgilim böyle kalp kırıp durursa, padişah pek yakında onu cellatlığına tayin eder!

O inci, Hafız'ın sedef göğsüne düşer, orada karar kılarsa; canımı şükrane olarak sarf ederim!

Mecma'-i hubi vu lutfest 'izar-ı çu meheş
Leykineş mihr-u vefa nist Hudaya bidiheş

CCLXXVI

Yarabbi, bana ihsan ettiğin bu gülümseyen taze gülü sana ısmarlıyorum. Çayır çimenin hasetçi gözünden sen sakla, bekle!

Vefa diyarından yüzlerce konak uzak, ama yine feleğin afetleri canından da ırak olsun, teninden de.

Ey seher yeli, Selma’nın menziline varırsan bana bir selam getir. Senden bunu umuyor, bunu gözlüyorum.

O siyah zülüfleri edeple aç da bir misk kokusu getir... fakat o zülüf, aziz gönüllerin bulunduğu yerdir, sakın hoyratça oynama!

Ona tarafımdan de ki: Gönlümün kaşınla, gözünle, hattınla, yüzünle hukuku var. Gönlüm, o amberi bile kesada veren saçlarda; aziz tut onu!

Sevgilinin dudağı anılarak şarap içilen yerde kendisinden geçmeyen sarhoş, alçak bir kişidir.

Meyhane kapısında ne şeref kazanılır, ne mal. Orası kazanç yeri değil! Kim bu suyu içerse, varını yoğunu denize fırlatır, atar.

Elemden korkana aşk kederi helal değildir. İster başımız ayağında olsun, ister dudağımız ağzında, bizce ikisi de bir!

Hafız’ın şiirinin her beyti, bir beytülgazeldir. Aferin gönüller çeken nefesine, aferin latif sözlerine!

Yarab in nov-gul-i handan ki supurdi bemeneş
Misiparem betu ez çeşm-i hasud-i çemeneş

CCLXXVII

Irmak kıyısı, söğüt gölgesi, şiire kabiliyetli bir tabiat, güzel bir sevgili... şirin ve şuh bir dilber, gül yanaklı nazenin bir saki...

Ey başımıza doğmuş talih, ey uyanmış baht! Bu zamanın kıymetini bilirsen; bu işret, bu zevk ve sefa helal olsun sana... kendine gel, ne hoş bir zamandasın!

Bir dilberin aşkına düşüp de gamlanan, kederlenen kişiye söyle: Çok hoş bir işte, güçtesin... Nazar değmesin, ateşe çöreotu at da tütsülen!

Şairlik tabiatımın gelinini bakir fikirlerimle bezemekteyim. Belki bu suretle bir müddet sonra elime güzel bir dost düşer!

Sohbet gecesini fırsat bil, muradınca neşelen... gönülleri aydınlatan ne güzel bir mehtap... ne hoş bir lalelik!

Sakinin gözünde öyle bir şarap var ki, aklı bile sarhoş etmekte, akla bile sarhoşluktan sonra sersemlik vermekte. Aferin, aferin.

Hafız, ömür gafletle geçti gitti. Gel bizimle meyhaneye de güzel dilberler sana iyi bir iş öğretsinler bari!

Kenar-ı ab-u pay-ı bid u tab’ı şi’r-u yari hoş

Mu’aşir dilberi şirin-u saki gul-’izari hoş

CCLXXVIII

Sevgili, senin her halin latif, her şeyin hoş. Gönlüm, şekerler çiğneyen o yakut dudakların işvelerinden ne güzel bir zevk içinde.

Şiven, naz ve edaların şirin; yüzündeki tüyler ve ben alımlı. Kaşın gözün güzel, boyun bosun hoş.

Hayalimin gülistanı bezensin... gönlümün dimağını yaseminin revacına kesat veren zülfünün kokusu bürümüş!

Aşk yolunda yokluk selinden bir geçit bulunamaz ki. Fakat ben seni seyreder, onunla eğlenirim.

Gözüne nasıl şükredeyim, bitmem ki! Hasta olduğu halde yine lütfeder de güzel yüzünle derdime derman olur!

Yokluk çölünün her yanında bir tehlike var, ama âşık Hafız senin sevginle yola düşmüş, ne hoş bir surette gitmekte!

Ey heme şekl-i tu matbu’-u heme cay-ı tu hoş
Dilem ez ‘işve-i yakut-ı şeker-hay-ı tu hoş

CCLXXIX

Sofi gül devşir, yamalı hırkayı dikene bağışla. Bu acı zahitliği tatlı şaraba bahşet.

Sofiyane herzeleri, akla sığmaz saçmaları, çeng ahenginin yoluna koy. Tespihi, taylasanı şaraba ve sarhoşluğa ver!

Güzelle sakinin satın almaya tenezzül etmedikleri şu ağır zahitliği yeşillik halkasında bahar rüzgârına terk et.

Ey âşıklar beyi, yolumu lal renkli şarap vurdu. Fakat kanımı ondan isteme, öç almaya kalkışma. Sevgilinin derin çene çukuruna bağışla!

Yarabbi, gül mevsiminde kulun suçunu affet, bu macerayı selviye ve ırmak kıyısına bağışla!

Ey maksat kaynağına yol bulan, muradına erişen; bu toprak kula da şu denizden bir katrecik ver.

Gözün güzelleri görmedi, âşık olmadın. Bunun şükranesi olarak bizi Tanrı’nın affına, lütfuna terk et!

Saki, sevgili sabah şarabı içerse, de ki: Geceleri uyumayan Hafız'a da bir altın kadeh sun!

Sufi guli biçin-u murakka' behar bahş
Vin zuhd-i telhra bemey-i hoşguvar bahş

CCLXXX

Bağcıya beş günlük gül sohbeti lazımsa, ayrılık dikenine sabretmesi gerek.

Gönül, zülfünün bağında perişanlıktan ağlayıp inleme. Akıllı kuş tuzağa düştü mü, tahammül etmeli.

Böyle bir zülüf, böyle bir yüz varken; yaseminin yüzüne, sümbülün kıvırcık saçlarına bakıp dalana bu zülfü, bu yüzü görmek haram olsun!

Âlemi yakıp yandıran rindin mülk işleriyle ne işi var? İdare işlerinde tedbir ve düşünce lazım.

Tarikatta takvaya dayanmak, bilgiye güvenmek kâfirliktir. Yol erinin yüz türlü hüneri bile olsa yine ona tevekkül gerek!

Bu perişan gönüle kıvırcık ve sümbül gibi saçlar lazımsa, onları elde etmek için o zalim nergislerin nazını çekmesi icap eder.

Saki, niçin kadehi döndürmüyorsun, bu gecikme ne vakte dek sürecek? Devir âşıklara dönünce teselsül gerek.

Hafız, saz olmadıkça şarap içmeyen kim? Yoksul âşık için bu kadar çeki düzene ne lüzum var?

Bagban ger penç ruzi sohbet-i gul bayedeş
Bercefa-yı har-ı hicran sabr-ı bulbul bayedeş

CCLXXXI

Şehirde bahtımızı denedik. Helak vadisinden pılı pırtımızı çekip gitmeliyiz.

Nice demdir elimi ısırıp ah etmekten parça parça olmuş tenimi, gül gibi ateşlere yaktım, yandırdım.

Dün gece duydum, bir bülbül ne güzel şakımaktaydı; gül de dalında kulağını açmış, dinliyordu.

Bülbül diyordu ki: Ey gönül, şad ol. Huyu sert olan sevgili, talihi, mazhariyeti yüzünden çok elemlere düşer, ıstıraplar çeker.

İster misin, âlemin iyisi, kötüsü sana dokunmasın... kötü ahitleri bırak, sert sözleri terk et.

* Sevgili, ayrılığından ve gönlümdeki yanıştan bütün malımı, canımı ateşlere atmanın tam zamanı!

Hafız, eğer insan daima muradına erişse ve elindekini kaybetmeseydi, Cemşid de tahtından olmazdı.

Ma azmudeim derin şehr baht-ı hiş
Birun keşidbayed ezin varta raht-ı hiş

CCLXXXII

Lale mevsimi kadehi eline al, riyayı bırak. Gül ümidiyle bir an sabah rüzgârına hemdem ol!

Sana bütün yıl şarap iç, şaraba tap demedim ya... üç ay iç, dokuz ay zahitlik et!

Seni aşk yoluna götüren pir, şarap iç deyip, seni şaraba havale ederse; iç, Tanrı'nın rahmetini bekle!

Cem gibi gayb sırrına erişmek istersen, gel de dünyayı gösteren kadehle hemdemlik et.

Dünyanın işi, konca gibi yumulup açılmamaktır. Fakat sen bahar yeli gibi düğümleri açıcı ol.

Kimseden vefa umma. Yok, eğer söz dinlemiyorsan; var abes yere Simurg'la kimyayı ara dur!

Hafız, yabancıların itaatine talip olma. Aşina rintlerle düş kalk.

Bedevr-i lale kadeh gir-u biriya mibaş
Bebuy-ı gul nefesi hemdem-i saba mibaş

CCXXXIII

Dudağı tatlı bir güzel, kulak memeleri yasemin gibi latif bir dilber kararımı da aldı, aklımı da, takatimi de!

Peri gibi güzel, çevik, şuh bir nazenin... güzel elbiseler giyinmiş ay gibi parlak ve nazlı bir dilber...

Ama nasıl güzel, bir bilsen... sevdasının ateşindeki hararetle tencere gibi kaynayıp durmaktayım.

Elbise gibi ben de onu bir kucaklayabilsem; gömlek gibi huzura erer, rahata kavuşurum.

Kemiklerim bile çürüse, sevgili yine gönlümde kalacaktır.

Göğsüyle omzu yok mu, göğsüyle omzu... gönlümü de aldı, dinimi de; gönlümü de kaptı, dinimi de!

Hafız, senin derdinin dermanı, senin derdinin dermanı, sevdiğinin bal gibi dudağı, bal gibi dudağı, bal gibi dudağı vesselam!*

Biburd ez men karar-u takat-u huş
But-i şirin lebi simin binaguş

CCXXXIV

Gönlüm ürküp kaçtı da bu yoksul hâlâ gaflette... o başı dönmüş avcı kuşa ne oldu acaba?

Gönül o kâfir mezhepli, o yay kaşlı güzelin eline düştü, imanımın başına neler gelecek diye söğüt gibi titreyip durmaktayım.

Deniz gibi hiçbir şeyden bulanmamayı ummaktayım, bu hayale kapıldım... heyhat. Hele bak olmayacak düşüncelere kapılan şu katrenin başındaki sevdalara!

Meyhaneye ağlaya ağlaya, başım önümde gidiyorum... çünkü elimde oraya layık bir şey yok, utanıyorum halimden.

O zahitliği, o takvayı öldüren kirpiklere kurban olayım... neşterinden abıhayat dalgalanmakta!

Muayene için yaralı gönlümün nabzına el sürseler, doktorların yenlerinden binlerce kan katresi damlar.

* Ne Hızır'ın mülkü kalır, ne İskender'in. Ey yoksul, bu alçak dünya için dalaşma!

Hafız, o kemere öyle her yoksulun eli erişemez. Eline Karun hazinesinden daha fazla bir hazine geçirmeye bak!

Dilem remide şud u gafilem men-i derviş
Ki an şikari-i ser-geştera çi amed piş

CCLXXXV

Dün gece meyhane bucağından bir hatif seslendi, dedi ki: Günahı bağışlarlar, şarap içmeye bak.

Tanrı'nın lütfu, işini işler durur. Melek de rahmet müjdesini getirdi zaten.

Tanrı'nın affı, suçumuzdan fazla. Sen gizli sırrı ne bilirsin? Sus!

Bu ham aklı meyhaneye götür de lal renkli şarap biraz kanını kaynatsın, coştursun!

Sevgilinin vuslatını çalışmayla vermezler; doğru... doğru ama, gönül sen yine elinden geldiği kadar çalış, çabala!

Kulağımda sevgilinin saçlarının halkası, yüzüm de meyhanecinin kapısındaki toprakta... işte hep bu böyle!

Hafız'ın rintliği, ayıpları örten padişahın keremine nispetle o kadar güç, o kadar büyük ve o kadar affedilmez bir suç değil.

Din padişahı Şah Şuca öyle bir padişah ki, Ruhulkudüs bile emrini kulağına halka etmiştir.

Ey arş padişahı Tanrı, sen onun muradını ver, kem gözden sakla, gözet!

Hatifi ez guşe i meyhane duş
Guft bibahşend guneh mey binuş

CCLXXXVI

Ne hoştur Şiraz; ne hoştur o misli bulunmayan şehir. Yarabbi, sen zevalden koru!

Rüknâbad'ımız daima şen olsun... arı duru suyu, Hızır ömrünü bağışlamakta.

Caferâbad'la Musalla arasından esip gelen şimal rüzgârı, seher yelinin kokusuyla karışır da gelir.

* Şiraz'a gel de kemal sahibi adamlarından Ruhulkudüs feyzini iste.

Seher yeli, o sarhoş ve şuh esmer güzelden haberin var mı, ne halde acaba?

Yarabbi, beni bu uykudan uyandırma. Hayaliyle ne hoş halvetteyim.

O tatlı dilber kanımı bile dökse, gönül hoş gör... ana sütü gibi helal et.

Kim orada Mısır şekerinin adını andı da. Şiraz'daki tatlı dilli dilberler, onu utandırmadılar?

Hafız, mademki ayrılıktan korkuyordun, neden vuslat günlerine şükretmedin?*

Hoşa Şiraz-u vez'-ı bi misaleş
Hudavenda nigahdar ez zevaleş

CCLXXXVII

Bülbülün daima düşüncesi, gülün kendisine yar olmasında... fakat gül de, ona nasıl işvelenir, nasıl cefa ederim acaba, diye düşüncede.

Güzellik, daima âşık öldürmekle olmaz. Efendi ona derler ki, kulunun derdine derman olur.

Kötü bir saksı, lalin kârına kesat vermekte, onu değerden düşürmekte. Bu ziyan yüzünden lalin gönlü kan denizi olsa da dalgalansa yeri.

Bülbül, gülün feyziyle söz öğrendi. Yoksa bütün bu sözler, bu gazeller gagasında hazır değildi ya!

Ey sevgilimizin sokağından geçen, sakın... bu mahallenin duvarı başlar yarar!

Yarabbi, o sefere çıkmış sevgiliyi her neredeyse sen koru... yüzlerce gönül kafilesi onun yoldaşı.

Gönül, zahitlik sohbeti sana hoş geldi, ama aşk daha azizdir, aşkı bırakma.

Sofi, bir iki kadehle külahını eğdi... iki kadeh daha içerse sarığı da çözülür, karmakarışık olur.

Hafız'ın gönlü sana alışmıştır, vuslat nazıyla yetişmiştir... onu incitmeye kalkışma!

Fikr-i bulbul heme anest ki gul şud yareş
Gul der endişe ki çun 'işve kuned der kareş

CCLXXXVIII

Şefkat sahibi bir yoldaşsan, ahdinde dur... evde de bizimle dost ol, hamamda da, gülistanda da.

Perişan zülüflerinin büklümlerini rüzgârın eline verme; âşıkların gönülleri perişan olursa olsun deme!

Hızır'la düşüp kalkma hevesindeysen, abıhayat gibi İskender'in gözünden gizlen!

Aşk Zebur'unu terennüm etmek, her kuşun harcı değil... sen gel de bu gazel okuyan bülbülün yeni açılmış gülü ol.

Hizmet ve kulluk bize düşer... sen sultanlık ededur!

Sakın bir daha Kâbe haremindeki hayvanlara kılıç çekme. Gönlümüze neler ettin, pişman ol gayrı!

Sen meclisin mumusun, bir dilli, bir gönüllü ol... pervanenin hayaline ve savaşmasına bak da gül.

Dilberliğin, güzelliğin kemali âşıklarladır. Nazar şivesiyle âşıklar kazan da zamanın nadir güzellerinden ol.

Hafız, sus... sevgilinin cevrinden nale etme. Sana kim dedi güzel yüze hayran ol diye?

Eger refik-ı şefiki durust peyman baş
Harif-i hane vu germabe vu gulistan baş

CCLXXXIX

Sevgili, yine gel de daralmış gönlüme bir can yoldaşı ol... bu yanan âşıkın gizli sırlarına sırdaş kesil!

Aşk meyhanesinde satılan şaraptan bize iki üç kadehçik sun... isterse ramazan olsun, ne çıkar?

Ey sülûk eri arif, mademki hırkanı ateşlere attın, çalış da âlem dilberlerinin başı ol!

Bir gün o sevgili sana, gönül seni gözlemekte derse; sevgiliye, hemen şimdi geliyorum, azıcık bekle, de!

O ruh bağışlayan lalin hasretiyle gönlüm kan kesildi. Ey sevgi hokkası, ey gönül, yine o nişanı koru, cefa yüzünden vefayı terk etme!

Ey gözyaşı seli, gönlüne elemden bir toz konmasın diye mektubun ardınca sen de kös yürü!

Hafız, cihanı gösteren kadehe heves ediyorsa, söyle ona; Cemşid’e benzeyen vezirin huzurundan ayrılmasın!

Baz ay-u dil-i teng-i mera munis-i can baş
Vin suhtera mahrem-i esrar-ı nihan baş

CCXC

Seher vakti gayb hatifinden kulağıma şu müjde çalındı: Zaman, Şah Şuca’nın zamanı... şarabı pervasızca iç!

Nazar ehlinin ağızlarında bin türlü söz, fakat dudakları yumulmuş bir halde bir bucağa çekildikleri devir, geçti artık!

Gizlemekten gönlümüzün çömlek gibi kaynadığı maceraları, artık çeng sesleriyle söyleyip ilan edelim.

Muhtesibden korkup evlere sığınmış olan şarabı, sevgilinin yüzüne bakarak aşikâre ve “afiyetler olsun” naralarıyla içelim!

Şehrin imamı sırtında seccade taşıyordu ya... dün gece meyhane sokağından omuzlamışlar... öyle götürüyorlardı.

Gönül, sana kurtuluş yoluna bir delalet edeyim. Bir hayırda bulunayım, dinle: Günahla övünme. Fakat zahitlik de satma!

Padişahın aydın rey ve tedbiri tecelli nuruna mazhardır. Onun yakınlığını istiyorsan, niyetini sağlamlaştır da öyle çalış!

Gönlün, onun ululuğunu övmeden başka bir şeyi vird edinmesin. Çünkü onun gönül kulağı, memleketin harabelerine mahremdir, gönüllerdekini duyar.

Memleketi idare işini padişahlar bilir. Hafız, sen bir bucakta oturan yoksulun birisin... coşma, kendine gel!

Seher ki hatif-i gaybem resid mujde beguş
Ki devr-i Şah Şuca’est mey dilir binuş

CCXCI

Dün gece bana iş bilir, akıllı bir dost gizlice, “pir-i muganın sırrını sizden gizlemek doğru değil” diyerek şunları söyledi:

Tabiatına uyup işe pek sarılma, oluruna bırak... çünkü dünya, bir işe sarılana zahmet ve meşakkat verir.

Ondan sonra da bana bir kadeh sundu ki, pırıltısından gökteki Zühre raksa geldi de çeng çalarak “afiyetler olsun” demeye başladı!

Yavrum, öğüt dinle, dünya için gam yeme. Sana inci gibi bir söz söyledim. Mümkünse, kulağına küpe yap!

Gönlün kanlara bulansa bile, kadeh gibi dudağın gülsün... halka öyle görün. Sana bir zahm erişince hemen çeng gibi feryada başlama.

Bu perdeye aşina olmadıkça, hiçbir remiz, hiçbir nükte duyamazsın. Namahrem kişinin kulağı, meleklerin haberlerini işitmez.

Aşk hareminde dedikodudan bahsetmek olmaz, orada bütün azanın göz kulak kesilmesi lazım.

Nüktedanlar meclisinde kendini göstermeye kalkışmak münasip değildir. Ey akıllı, ya bildiğini söyle; ya sus!

Saki, şarap sun... Hafız'ın rintliklerini suç bağışlayan, ayıp örten sahipkıran vezir anladı.

Duş ba men guft pinhan kar-dani tiz-huş
Vez şuma pinhan neşayekerd sırr-i meyfuruş

CCXCII

Öyle sert bir şarap isterim ki, kuvveti insanı yıksın, kendinden geçirsin... ben de bu suretle bir an olsun, dünyayı da unutayım, kötülüklerini de... biraz olsun huzura kavuşayım!

Şarap sun... çeng çalan Zühre'nin oyunuyla Mirrih'in silahşorluğuna güvenip feleğin hilesinden emin olmaya gelmez. Kimse kaderden kurtulamaz.

Aşağılık kişileri doyurup besleyen zaman sofrasında huzur ve istirahat balı yoktur. Gönül, tamahını, hırsını bu sofranın acısından da kes, tatlısından da.

Behram-ı Gûr'un avlandığı yayı at da al eline Cem kadehini. Çünkü ben, bu sahrayı çok döndüm, dolaştım. Ortada ne Behram var, ne mezarı!

Yoksulları görüp gözetmek, ululuğa zarar vermez. Süleyman bile o kadar ululuğuyla beraber karıncaya lütuflarda bulunur, iltifatlar ederdi.

Gel de saf şarapla sana zamanın sırrını göstereyim, ama bir şartla: O sırrı gönül gözleri kör olan tabiatsızlara göstermeyeceksin.

Sevgilinin yay kaşları Hafız'dan yüz çevirmez, ama bu kuvvetsiz kollarını görünce gülümser durur!

Şerab-i sust mihadem ki merd-efken şeved zureş
Ki ta yek dem biyasayem zi dunya vu şer-u şureş

CCXCIII

Sarhoş sevgilimin derdinden pek harabım... gamzeleri yaralı gönlüme oklar saplamakta.

Sevgili, haça benzeyen zülüflerini dağıtırsa, nice Müslümanlar şaraba düşer, kâfir olur!

Sana bağladım, gönlümü başkalarından aldım. Seninle aşina olanın ne yabancıyla işi var, ne bildikle!

Bu âşıka inayetle bir bak. Lütfun yardım etmedikçe hiçbir işi ileri gitmiyor.

Ey güzellik ve alım ülkesinin padişahı, lal dudağın yaralı gönlüme tuz ekerse ne olur?

Sarhoş gözlerin önümden, ardımdan pusu kurdu da sabrımın harmanını yele verdi, savurdu!

Âşık, kapı ardında oturup beyhude yere gam yeme. Senin gam yemenle rızk ne eksilir, ne artar!

* Mademki bu faydasız savaşma bir fayda vermeyecek... şu halde ey olmayacak düşüncelere dalan, derde düşüp gönlünü incitme!

* Tanrı hakkı için ne olur, bu âşık Hafız'ın halini bir sor. Yoksul, hal hatır sorarsa, şaşılmaz... fakat padişah sorarsa, hiç şaşılmaz!

Men herabem zi gam-ı yar-ı herabati-i hiş
Mizened gamze i o navek-i gam ber dil-i riş

CCXCIV*

Seher yeli, sevgilinin amber saçan zülfüne ulaşıp o güzelim saçları eğip büktü mü, gayrı esip hangi hasta âşıka dokunsa, o âşık taze can bulur.

Nerde bir hemdem ki, gönül sevgiliden ayrı bulunduğu demlerde neler çekiyor, bir iyice anlatayım.

Zamane, gül yapraklarından senin yüzüne bir nazire düzdü, ama o nerde, yüzün nerde? Bunu o da gördü de utancından konca içine sakladı, gizledi.

Sen uykudasın... yoksa hakikatte aşkın ne ucu vardır, ne bucağı... Maşallah bu sonu olmayan yola!

Kâbe, âşıklarından özür diler mi, diler... çünkü o yanık gönüllülerin canı, oraya varmak için çöllerde yanıp yakıldı!

Bu Beytülhazen hastasına sevgilinin çene çukuruna düşmüş olan gönül Yusuf'unun namını, nişanını kim getirir acaba?

O zülfü tutup vezirin eline teslim edeyim. Hafız'ın gönlü, onun hilesinden hud'asından yandı artık!

Çu berşikest saba zulf-i ‘anber-efşaneş
Beher şikeste ki peyvest taze şud caneş

CCXCV *

Hatalar bağışlayan, suçlar örten padişahın zamanında Hafız, sürahiyle şarap içmekte, müftü kadehle!

Sofi, muhtesibi omzunda şarap testisini götürür görünce, tekke bucağından kalkıp geldi, küp dibine oturakodu.

Seher çağı, pir-i mugandan kadı ve şeyhin ahvalini, onların Yahudi gibi gizli gizli şarap içişlerini sordum.

Dedi ki: Mahremsin, ama bu söz söylenemez. Dilini kıs, sırrı gözet, şarap içmeye bak!

Saki, bahar geliyor, şarap parası kalmadı. Düşün taşın, bir çaresini bul... dertten gönlümün kanı coşmakta!

Aşk, müflislik, gençlik ve ilkbahar... artık özrümü kabul et, suçumu kerem eteğiyle ört!

Niceye dek mum gibi dil uzatıp duracak, şikâyette bulunacaksın? İşte murat pervanesi geldi çattı. Âşık, sus artık!

Ey suret ve mâna padişahı, senin gibisini ne bir göz görmüştür, ne bir kulak işitmiştir.

Genç bahtın bu yaşlı feleğin köhne gök hırkasını miras alıncaya kadar sağ ol. Felek yok olsa bile, sen yok olma!

Der ‘ahd-ı padşah-ı hata bahş-u curm-puş
Hafız kırabe-keş şud-u mufti piyale-nuş

— ‘A —

CCXCVI

Aşkında vefakârlık göstermede mum gibi güzeller içinde meşhurum. Mum gibi aşk yolunda canıyla, başıyla oynayanların ve rintlerin mahallinde gecelemekteyim.

*Aydınlığının ateşinde mum gibi ağlayıp duruyorum. Bu yüzden gama tapan gözüme ne gece uyku giriyor, ne gündüz!

Aşkının suyu ve ateşi arasında mum gibi erimeye başlayalı dağa benzeyen sabrım, derdinin eline düştü de mum gibi yumuşadı.

Sabır ipliğim gam makasınla kesildi, öyleyken yine aşk ateşinin içinde mum gibi gülüp durmaktayım.

Kızıl gözyaşları atım bu kadar hızlı koşmasaydı gizli sırrım, âleme mum gibi apaydın yayılır mıydı?

Mum gibi gözyaşı yağmurları yağdıran bu zayıf ve perişan gönlüm, su ile ateş arasında yine senin hararetli bir âşıkındır.

Âlemi bezeyen yüzün olmadıkça gündüzüm gece gibidir. Aşkım kemalde olduğu halde, yine mum gibi noksanın tam içindeyim. Günden güne eriyip gidiyorum!

Ey nazenin sevgili, bir gece vaslında beni devlete ulaştır da yurdum cemalinle mum gibi aydınlansın.

Sabah çağına erişmiş mum gibi senin vuslatına ermek ümidiyle yandım, yakıldım. Bir nefeslik ömrüm kaldı. Sevgili, yüzünü göster de canımı mum gibi feda edeyim.

Ayrılık gecesi, bana bir vuslat habercisi yolla. Yoksa derdinden mum gibi bütün âlemi yakar, yandırırım.

Hafız, senin sevgi ateşini öyle bir başına aldı ki... gönül ateşini gözyaşlarımla mum gibi söndürmeme imkân mı var?

Der vefa-yı ‘ışk-ı tu meşhur-ı hubanem çu şem’
Şeb-nişin-i kuy-ı ser-bazen-u rindanem çu şem’

CCXCVII

Seher çağı, doğunun mumu, misilsiz yaradılış köşkünün halvet bucağından görünüp her tarafta şuleler salınca.

Felek, ufkun koynundaki aynayı çıkarır... o aynada kâinatın yüzünü binlerce çeşit olarak gösterir.

Zühre, felek Cemşid’inin çalgı odasının köşelerinde erganuna düzen verir, çalmaya başlar.

Çeng, şeker nerde, hani, diye feryada başlar. Kadeh, men eden niçin gitti, ne oldu, diye kahkahalarla gülmeye koyulur.

Devranın ahvaline bak da işret kadehini eline al. Çünkü her halde bu durum, durumların en iyisidir.

Dünya güzelinin zülfü, baştan başa tuzaktır, baştan başa hile. Âşıklar bu ip için savaşa düşmezler.

Cihan faydasını elde etmek ister, âlemde faydalanmak dilersen, padişahın ömrüne dua et. Çünkü o, ihsanlarda bulunan kerem sahibi ve faydalı bir varlıktır.

Ezel lütfuna mazhar, istek gözünün nuru, ilimle ameli bir araya getirmiş olan cihanın canı Şah Şuca'dır.

Bamdadan ki zi halvet-geh-i kah i ibda'
Şem'-i haver fukened ber heme etraf şua'

CCXCVIII

Şah Şuca'nın ululuğuna, devletine, mevkiine ant olsun ki, mal ve mevki için kimseyle kavgam gürültüm yok.

Evdeki şarap bana yeter, meyhane şarabını sunma. Ey tövbe yoldaşı, şarap arkadaşım geldi. Artık sana elveda!

Allah için, hırkamı şarapla yıkayın. Çünkü ben bu zahitlikten bir hayır kokusu bile duymuyorum.

Ben muti bir kulum, sen de emrine itaat edilen bir padişah... bu nimete şükrane olarak âşıklara bir bak! Onları bir gör, gözet!

Senin kadehindeki bir yudum şarabın feyzine susamışız, fakat ne küstahlık ediyoruz, ne baş ağrıtıyoruz!

** Zamane hüneri satın almıyor, bende de bundan başka bir meta yok. Bu kesat meta ile nereye ticarete gideyim?

Tanrı, Hafız'ın alnını, yüzünü Şah Şuca'nın ululuk kapısının toprağından ayırmasın!

Kasem be haşmet-u cah-u celal-i Şah Şuca'
Ki nist ba kesem ez behr-i mal-u cah niza'

— G —

CCXCIX

Seher çağı âşık bülbül gibi dimağıma ilaç bulmak, aklımı tedavi etmek ümidiyle gül bahçesine gittim.

Güzelim gülün cilvesine baktım. Adeta karanlık gecede apaydın bir çerağa benziyordu.

Gençliğine, güzelliğine öyle mağrurdu ki, bülbülün gönlünden haberi bile yoktu...

Güzel nergis hasretle gözyaşları dökmekte, lale sevda ile canına, gönlüne yüzlerce dağ vurmaktaydı.

Süsen serzenişle kılıç gibi dilini uzatmış, şakayık gammazlar gibi ağzını açmıştı.

Kâh şaraba tapanlar gibi eline sürahiyi, kâh sarhoşların sakisi gibi kadehi alıyordu.

Hafız, neşeli işret âlemini, gençlik çağını gül gibi ganimet bil; elçiye ancak haber vermek düşer!

Seher be buy-ı gulistan demi şudem der bag
Ki ta çu bulbul-i bidil kunem ilac-ı dimag

— F —

CCC

Talihim yardım eder, sevgiliye ulaşma devletine erer de eteğini elime geçirirsem, ne mutlu bana... yok, eğer eteğini vermez de beni öldürürse, bu da ne şeref!

Şiirlerim, maceramı her tarafa götürür, her yerde yayar durur, ama yine bu ümitlerle dolu gönlüm, âlemde kimseden kerem ümidine düşmedi.

* Sevgilinin kaşı, benim hayalime nasıl olur da meyleder? Kimse bu yayla murat okunu atıp da hedefe eriştirmedi ki.

Taş yürekli güzellerin sevgilisini ne vakte kadar naz ü naim ile besleyip durayım? Bu hayırsız oğullar, babalarını anmıyorlar bile.

Ben zahitlik hayaliyle bir bucakta oturmak istiyorum, ama şaşılacak şey şu ki, her yandan bir muğbece çeng ve tefle çıkıp beni benden alıyor.

Kaşlarının büklümünden gönlüme bu açıklık, bir ferah gelmedi gitti. Vah yazıklar olsun, aziz ömür bu eğri hayalle telef oldu!

Zahitlerin hiçbir şeyden haberi yok; nakış oku, maval okuma. Münfesih, riya sarhoşudur; şarap sun, korkma!

Şehir sofisine bak, şüpheli lokma yiyip durmada. Bu yemi hoş hayvanın kuskunu sırtından eksik olmasın!

Hafız, eğer Ehlibeyt yoluna doğrulukla ayak basarsan, Necef Şahnesi'nin himmeti yoluna kılavuz olur.

Tali' eger meded dehed dameneş averem bekef
Ver bikeşem zihi tarab ver bikuşed zihi şaref

— K —

CCCI

Emin bir yer, tortusuz şarap, esirgeyici bir dost. Eğer bunlar daima ve kolayca eline geçerse; ne mutlu sana, talihlisin!

Ben bu ince şeyi binlerce defa tahkik ettim: Cihan da hiç ender hiç, cihanın işleri de!

Eyvah, yazıklar olsun ki, bu zamana kadar bilmiyordum. Meğer saadet kimyası yoldaşmış.

Emin bir yere var da fırsatı ganimet say. Çünkü yol kesiciler, ömür pususunda bekliyorlar.

Gel... sevgilinin dudağıyla kadehin gülümsemesine tövbe etmek, öyle bir hikâye ki, akıl bir türlü tasdik etmiyor

Kıl gibi ince belin benim gibi birisinin eline düşmez. Düşmez ama, yine ben bu ince hayali kurmaktan hoşlanıyorum!

Çene çukurunda öyle bir alım var ki, yüz binlerce derin düşünce onun künhüne erişemez.

Gözyaşım akik rengine boyansa, şaşılacak şey mi? Gözümdeki mühür de akiğe benziyor.

Güldü de dedi ki: Hafız, senin şairane tabiatına kulum ben. Bir bak, beni ne derece yedek aptal saymada!

Makam-ı emn-u mey-i bi gaş-u refik-ı şefik
Geret mudam müyesser şeved zihi tovfik

CCCII

Sana ayrılık destanını iyiden iyiye anlatırım, ama kalemin dili ayrılığı anlatamaz ki.

Yazıklar olsun, ömrüm vuslat ümidiyle sona erdi de ayrılık zamanı hâlâ sona ermedi.

Başım eşiğindedir diye övünür, başımı feleklere yükseltirdim, bugünse ayrılık eşiğine koydum!

Vuslat havasında nasıl kol kanat açayım? Gönül kuşum ayrılık yuvasında tüylerini döktü!

Şimdi ne çarem var? Sabır sandalım ayrılık yelkenini açtı da gam denizinde bir girdaba düştü gitti.

Ucu, kıyısı olmayan ayrılık denizinde iştiyakının dalgalarıyla ömür gemisinin batmasına çok bir zaman kalmadı.

* Ah bir elime geçse, ayrılığı öldürürdüm. Ayrılık günü de kararsın, ayrılığın evi barkı da yıkılsın, mahvolsun!

* Hayal alayına yoldaşım, sabırla hemdem... ayrılık ateşine düşmüşüm, firkatle eşim!

Nasıl olur da canla başla vuslat davasına girişebilirim ki, bedenim kazaya sataşmış, gönlüm ayrılığa düşmüş!

İştiyak ateşiyle sevgiliden ırak, gönlüm kebap oldu. Ayrılık sofrasında daima ciğer kanı yiyip durmaktayım.

Felek başımı aşk çemberine esir olmuş görünce, sabrımın boynunu da ayrılık ipiyle bağladı.

Hafız, eğer bu yol iştiyak ayağıyla gide gide bitseydi, kimse ihtiyarını ayrılık eline vermezdi!

Zeban-ı hame nedared ser-i beyan-ı firak
Ve gerne şerh dehem ba tu dastan-ı firak

— K —

CCCIII

Şarap içersen, bir yudumunu da yere saç. Başkasına faydası dokunan günahtan hiçbir korku yoktur.

Yürü, neyin varsa harca, ye, esirgeme. Çünkü zaman, hiç esirgemeden helak kılıcını vuracak!

Ey naz ü naim ile beslenip yetişen selvi boylum, ayağının toprağı hakkı için, öldüğüm gün kabrime gel, ayağını toprağımdan çekme!

İster cehennemlik olsun, ister cennetlik... ister insan olsun, ister peri... yol ehlinin hasislik etmesi, hepsinin mezhebince küfürdür.

Bu gök kubbeyi kuran mühendis, şu altı taraflı kiliseyi öyle bir kurmuştur ki, kimse bu kilisenin çukurundan kurtulamaz!

Üzüm kızının hilesi aklı öyle bir şaşırttı ki... dilerim asma çardağı kıyamete kadar harap olmasın!

Hafız, meyhane yolunu tuttun da bu cihandan ne de hoş gelip geçtin. Gönül ehlinin duası, tertemiz gönlünün enisi olsun!

Eger şerab hori cur’ai feşan ber hak
Ezan gunah ki nef’i resed be gayr çi bak

CCCIV

Sevgili, yaralı gönlümle dudağının arasında tuz ekmek hakkı var... dudağın gönlümün yarasına nice defalar tuz ekti... bu hakkı koru, gözet... ben gidiyorum, artık allahaısmarladık!

Sen melekut âleminde meleklerin daima anıp durduğu temiz bir gevhersin. Melekler seni daima hayır dua ile anmaktalar.

İhlasımda şüphe varsa bir sına, mihenge vur beni. Hiç kimse mihenk taşı kadar halis altının ayarını anlayamaz.

Sarhoş olayım da sana iki öpücük vereyim, demiştin. Vaadin haddi aştı; fakat biz ne iki gördük, ne bir!

Gülen fıstığa benzeyen ağzını aç da şekerler dök. Ağzın var mı, yok mu? Bu hususta halkı şüpheye düşürme!

Muradımdan gayrı bir surette dönerse, feleği altüst ederim. Ben çarkı feleğe zebun olacak adam değilim!

Ey engel, mademki sevgilinin, Hafız’ın yanına varmasına mani oluyorsun... bari sen de ondan bir iki adımcık uzak dur!

Ey dil-i riş-i mera ba leb-i tu hakk-ı nemek
Hak nigeh dar ki men mirevem Allah ma’ak

CCCV *

Binlerce düşmanım olsa da helakime kastetse, sen dostum olduktan sonra düşmanlardan korkum yok!

Beni ancak vuslat ümidi diri tutmakta... yoksa benim için her an ayrılığından helak olma korkusu var.

Rüzgârdan nefes nefes kokunu duymasam, gül gibi zaman zaman gamdan yakamı yırtarım.

Hayalin varken gözlerime uyku mu girer? Heyhat! Gönül ayrılığına sabır mı edebilir? Hâşâ!

Senin açtığın yara, başkalarının koyduğu merhemden; senin vereceğin zehir, başkalarının panzehirinden yeğdir!

Beni kılıcınla vurup öldürmen, bence ebedi bir hayattır. Çünkü sana feda olmak canıma pek hoş gelir.*

Benden dizgin çevirme. Terki bağına öyle bir sarılmışım ki, kılıçla vursan, başımı siper eder, yine elimi çekmem.

Sen nasılsan olduğun gibi, seni kim görebilir ki? Herkes seni ancak kendi idrakince anlar.

Hafız, yoksulluk yüzünü kapıda toprağa korsa, halkın gözünde cihanın azizi olur.

Hezar duşmenem er mikunend kasd-ı helak
Gerem tu dosti ez duşmenan nedarem bak

— L —

CCCVI

Tanrı sana iyilikler, hoşluklar versin ey şimal rüzgârı, bize vuslat çağı gibi esip gelmektesin.

Selma ne oldu, Ziselem’deki sevgili ne âlemde? Komşularımız nerde, halleri nice?

Meclis yeri şarap içen erlerle dudağına kadar dolu kadehlerden hali kaldı.

Yurt mamurken yıkıldı gitti. Ne halde olduğunu yerde kalan eserlerinden sorun!

Şimdi artık ayrılık gecesi gölge saldı. Bakalım geceleyin giden hayal yolcularından ne doğacak?

Aşk hikâyesinin sonu gelmez. Söz şöyle dursun, hal diliyle bile anlatılmasına imkân yok!

Güzelimiz kimseye bakmıyor. Ah bu azametten, ah bu rütbeden, bu ululuktan!

Sevgili, güzelliğin son derecesine vardın da muradına eriştin. Tanrı senden kem gözleri ırak etsin. Tanrı seni nazardan korusun!

Hafız, ne vakte kadar aşk derdine sabredip duracaksın? Âşıkların feryadı hoştur; feryat et, ağla, inle!

Ey koruluğun habercisi rüzgâr, Allah seni korusun. Merhaba, merhaba. Gel, gel!

Hoş-haber baş ey nesim-i şimal
Ki be ma miresi zeman-ı visal

CCCVII

O boy bosun, o halin tavrın tavsifi için ne nükte söyledimse, her işiten, Allah için de ne güzel, bundan ötesi olamaz, dedi.

Aşk ve rintliği elde etmek önce kolay göründü, ama nihayet bu faziletleri kazanma uğrunda canım yanıp yakıldı.

Dedim ki: Sevgili, zayıf canıma ne vakit acıyacaksın? Dedi ki: Canın aramızda hail olarak kalmadığı zaman!

Hallac, bu nükteyi dam üstünde ne hoş da terennüm etti. Bu çeşit meseleleri Şafiî'den sormayın!

Öyle bir sevgiliye gönül vermişim ki; pek şuh, pek nazik, pek güzel... yaradılışı hoş, huyları mükemmel!

Sarhoş gözün için bir köşeye çekilmiştim, şimdi de kaşların gibi sarhoşlara mail oldum!

Gözyaşlarımdan yüzlerce defa Nuh tufanını gördüm, fakat gönlüme nakşedilmiş olan suretin asla zail olmadı gitti.

Sevgili, Hafız'ın kolları nazar için bir muskadır. Yarabbi, o kolların, onun boynuna dolandığını ne vakit göreceğim?

Her nukte-i ki guftem der vasf-ı an şemail
Her ko şinid gufta lillahi derru kail

CCCVIII

Gül vakti şaraba tövbe ettiğimden utanmaktayım. Dilerim, kimse yaptığı eğri işten utanmasın!

Benim takvam ve zahitliğim yol tuzağıdır ve ben bu bahiste hiçbir suretle ne güzelden mahcubum, ne sakiden!

Sevgilinin huyu keremdir, belki bizim suçumuzu sormaz. Çünkü sualinden halimiz perişan, cevabından da mahcubuz!

Dün gece gözümün saraycığından öyle kanlar aktı ki, uykunun gece yolcularından utandık.

Sen güneşten de güzelsin ve Tanrı'ya şükrolsun, sana âşık olduğumdan dolayı güneşten hiç de utanmıyorum.

Sarhoş nergis başını önüne eğerse, layıktır. Çünkü o azarlarla dolu gözün şivesinden utandı.

Hızır'ın içtiği abıhayat, Hafız'ın şiirinden ve su gibi akıcı ve temiz tabiatından utandı da onun için karanlıklar diyarına girdi.

Be vakt-ı gul şudem ez tovbe-i şerab hacil
Ki keş mebad zi girdar-ı naşevab hacil

CCCIX

Sevgi kokusunu da kokladım, vuslat şimşeğini de gördüm. Sen gel ey şimal rüzgârı, senin kokuna kurban olayım ben!

Ey sevgilinin devesini mavallarla süren, dur, konakla. Yüzünün iştiyakıyla sabretmeme imkân yok, fakat takatim de kalmadı. Birazcık dinlenelim.

Vuslat günü perdesini saldı... buna şükredelim de ayrılık gecesini anmayalım. O gecenin macerası söylenmese daha hoş!

Sevgili, mademki bizimle uzlaştı, özürler dilemekte... ne yaparsa yapsın, artık rakibin cevrini çekebiliriz.

Gel, gözün güller seçen yedi perdesini de bu hayali iş yurdunu bezemek için yaydık, döşedik.

Daralmış gönlümde ağzının hayalinden başka bir şey yok. Dilerim, kimse benim gibi olmayacak hayal peşine düşmesin!

Garip Hafız, senin aşkının şahidi oldu, fakat lütfet, mezarımıza bir uğra... kanımız sana helaldir.

Şememtu ravh-ı vedadi veşemtu berk-ı visal
Biya ki buy-ı tura mirem ey nesim-i şimal

CCCX

Civarına ulaşmak imanını bulursam, vuslatının devleti sayesinde işim düzene girer.

O iki güzel nergis kararımı elden aldı... iki sürmeli sihirbaz göz huzurumu giderdi.

Gönül, sevginin gevheriyle cilalanırsa; elbette hadiseler pasından arınır, temizlenir.

Halim kötü, kendim düşkünüm; gam kılıcınla öldürüldüğüm zamandır ki, hayat bulacağım.

Ey huzuruna canımı, gönlümü vakfettiğim sevgili, ne suç işledim ki; kulluğum tapında kabule geçmiyor?

Bu parasız, pulsuz... bu güçsüz, kuvvetsiz âşık, senin kapındadır. Fakat hiçbir suretle ne girmeme imkân var, ne gitmeme!

Nereye gideyim, ne yapayım, çaremi nerden arayayım? Zamanenin gamından, devranın derdinden usandım artık.

Gamın gönlümden daha yıkık bir yer bulamadı da bu daralmış gönlümü kendisine konak yeri yaptı, bu dertli gönüle kondu!

Hafız, aşk derdine alış, sus. Akıllılara aşk remizlerini faş etme!

Eger be kuy-ı tu başed mera mecal-i vusul

Resed be dovlet-i vasl-ı tu kar-ı men beusul

CCCXI *

Ey yüzü cennet, lali Selsebil olan sevgili, Selsebil senin yoluna canını da sebil etmiştir, gönlünü de!

Dudağının çevresinde yeşeren tüyler, Selsebil ırmağının kıyısına toplanmış karıncalara benzer.

Gözünün okundan her bucakta benim gibi yüzlerce şehit var!

Yarabbi, ateşi İbrahim Peygamber’e nasıl gülistan haline getirdiysen, bu gönüldeki ateşi de öylece soğut, güllük gülistanlık yap.

Dostlar, sevgilinin yüzü pek güzel, fakat gayrı benim mecalim kalmadı!

Ayağımız topal, durağımızsa cennet kadar uzak... elimiz kısa, hurma ağacın ta tepesinde.

Hafız, sevgilinin aşkının pençesiyle filin ayağı altına düşmüş karıncaya döndü!

Âlem padişahı var olsun, yücelsin naz ü naimle baki olsun. Ne dileği varsa, Tanrı versin!

Ey ruhat çün huld-u la'et Selsebil
Selsebilet kerde can-u dil sebil

CCCXII *

Cihan padişahı, din yardımcısı, kemal sahibi padişahlar padişahı, âlim ve adil Muzaffer oğlu Yahya.

Yeryüzüne can penceresiyle gönül kapısını açan, herkesin canına can katan, gönlüne neşeler veren, İslam'ın sığındığı dergâhındır.

Seni ululamak cana da vaciptir, akla da. Nimet ve ihsanların, bütün kevn ü mekâna yayılmıştır.

Ezel gününde ayın yüzüne kaleminden bir katre mürekkep sıçradı da o yüzden bütün meseleler halledildi.

Güneş, o siyah beni görünce gönüle dedi ki: Keşke o makbul kara kul ben olsaydım!

Padişahım, felek senin meclisinde raks ve semadadır. Sen de neşe elini bu zemzemenin eteğinden kesme, daima neşelen.

Şarap iç, cihanı bağışla. Kötülüğünü isteyenler kement gibi zülfünle zincirlere giriftar oldular.

Feleğin devranı, hep adalet yolundadır. Gönlün hoş olsun, zalim artık konağına yol alamaz.

Hafız, cihan padişahının kalemi rızkları taksim edicidir. Geçim için batıl düşüncelere dalma!

Daray-ı cihan Nusret-i din Husrev-i kamil
Yahye ibn-i Muzaffer Melik-i 'alim-i 'adil

— M —

CCCXIII

Başım hoş ve yüksek sesle söylüyorum: Ben hayat nefhasını kadehten aramaktayım.

Zahitliğin asık suratı şarap içenlerin yüzünde yoktur, iyi huylu sarhoşların müridiyim.

Pir-i mugan da yüzüme bir kapı açmazsa, hangi kapıya başvurayım, nerden bir çare arayayım?

Bu çayırlıkta kendi kendisine bitti diye beni kınama. Nasıl yetiştiriyorlarsa, öyle bitmekteyim.

Sen arada hanekahı, meyhaneyi görüp durma. Tanrı şahit ki; nerde olursam olayım, yine onunlayım.

İstek yolunun tozu, murat kimyasıdır. O amber kokulu toprağın kuluyum.

O yüce boylu sarhoş nergisin iştiyakıyla lale gibi elimde şarap kadehi, ırmak kıyılarına düştüm!

Sevgilinin kaşları beni top gibi çevgânına çekti, ama ben yine avarelikle bir efsane oldum.

Şarap getir; Hafız'ın fetvasıyla temiz gönülden riya tozunu kadeh feyziyle yıkayıp arıtacağım.

Serem hoşest-u bebang-i bulend miguyem
Ki men nesim-i heyat ezpiyale micuyem

CCCXIV

Gönlümü kirpiklerinle oklama da hasta gözlerine feda olayım.

Güzelliğin nisabı kemalini bulmuş; ben bir fakir, bir yoksulum; bana zekât ver.

Kadehimi doldur... aşk devletinin sayesinde yaşlı bile olsam, yine bahtım genç!

Göğsümün sahası sevgiliyle öyle bir doldu ki; hatırımdan aşk düşüncesi bile kaybolup gitti!

Amel defterimi yazan kâtip, sakın o deftere çalgı ve şarap hesabından başka bir şey yazmasın!

Kimsenin kimseyi sormadığı bu kavga kıyamet gününde, ben pir-i muganın ihsanına minnettarım, onun iyiliklerine şük-retmekteyim.

Zahit, beni ne vakte kadar çocuklar gibi cennetteki elmayla, bal ve süt nehirleriyle kandırıp duracaksın?

Şarap satanlarla kararlaştırdım; gam günü elime kadehten başka bir şey almayacağım.

Ne hoştur o an ki, sarhoşluğun verdiği istiğna ile sultana da aldırış etmez olurum, vezire de!
Davacı beni hor hakir görür, ama Hafız gibi benim göğsümde hazineler var!
Ben o kuşum ki, sabah akşam ıslığım arş damından gelmektedir.
Mezen ber dil zi nevk-i gamze tirem
Ki piş-i çeşm-i bimaret bimirem

CCCXV

Elimden gelirse; sevgiliyle oturacak, vuslat şarabını içecek, hayat bahçesinden gül dereceğim.
Sofiyi yakıp yandıran acı şarap, vücudumun temelini silip süpürecek... saki, dudağını dudağıma koy da tatlı canımı alıver gitsin!
Deli mi oluyorum yoksa? Aşkınla geceleri ayla konuşmakta, rüyada perileri görmekteyim!
Kimi anarsan, o andığın kişi ihsanından bir feyze nail oldu. Bu kulun halini de hatırla, beni de an; eski bir hizmetkârınım senin.
Dudağın, sarhoşlara şekerler verdi, gözün sarhoşlara şarap sundu. Mahrumiyetin son derecesine düşen sadece benim. Ben ne buna nail oldum, ne ona!
Aşk remzini Hafız'dan sor, sarhoşluğun şerhini benden iste. Çünkü ben her gece sürahiyle, kadehle ayın da hemdemiyim, ülkelerin de!
Her şiir düzenin sözü makbul düşmez. Fakat şaşılacak derecede güzel olan sülünü ben tutarım, çünkü şahinim çeviktir.
İnanmıyorsan var git, Çin ressamından bir sor. Mani bile miskler saçan kalemimle yazdığım şiirin bir nüshasını istemekte!
Vefakârlık, doğru sözlülük her yiğidin harcı değil. Ben hem vefakâr, hem de sözünün eri olan hak ve din Celal'ine kulum.
Eger berhized ez destem ki badildar binşinem
Zicam-ı vasi mey nuşem zibag-ı 'ayş gul çinem

CCCXVI

Hiç ucu, sonu olmayan zamane derdine erguvan renkli şaraptan başka bir deva göremiyorum ben.

Pir-i muganın hizmetini terk etmeye ne niyetim var, ne de böyle bir söz söylüyorum. Neden mi? Çünkü bunu işime uygun görmüyorum.

Bu sersemliğimi gördükleri halde kimse bana bir yudumcuk şarap bile vermiyor. Bir bak hele, âlemde bir tek gönül ehli bile göremiyorum ki!

İşret irtifaını güneş gibi kadehle al, fırsatı fevt etme. Çünkü zamanedeki talihin biteviye böyle gideceğini; işrete, zevk u sefaya müsaade edip duracağını ummuyorum.

Tanrı ehlinin nişanı âşıklıktır, onu terk etme, kendine gel... Şehir şeyhlerinde bu nişaneyi göremiyorum.

Gönlümü sevgilinin kıl gibi beline bağladım, ama o belin nişanını benden sorma... ben zaten kendimi göremiyorum, zaten kendimi kaybetmişim!

Boyun gözümün ırmağından ayrılalı, selvinin yerinde ancak akıp giden bir ırmak görmekteyim.

Binlerce defa yazıklar olsun bu iki hayran gözüme. İki ayna ile bile yüzünü apaçık göremiyorum.

Bana Hafız'ın cönkü kâfi... Çünkü bu denizden başka yerde gönüller alan söz metaı yok!

Gam-ı zemane ki hiçeş geran nemibinem
Devaş cuz mey-i çün ergavan nemibinem

CCCXVII

Pılı pırtımı meyhaneye çekip orada rahatça oturayım; şimdiki zamanda bunu uygun görüyorum.

Sürahiyle bir kitaptan başka ne dostum olsun, ne hemdemim. Bu suretle de cihanın hilebaz ve gaddar adamlarını az göreyim hiç olmazsa.

Şaraplara bulanmış hırkamla nice mürailik ettim, ne kadar takvadan dem vurdum... gayrı sakinin yüzüyle kızıl şaraptan utanıyorum doğrusu.

Şarap kadehini alıp mürailerden uzaklaşayım... yani cihan halkının arasından bir temiz yürekli dost seçeyim.

Âlemden elimi eteğimi çekip toplamak nasip olur, elime bir fırsat düşerse; selvi gibi ben de halktan başımı kurtarıp hür olayım.

* Benim bu daralmış göğsüm, onun gam yükünü nerden taşıyabilecek? Heyhat! Yoksul gönlüm bu ağır yükün eri değil!

* Zamanın vezirine kulum, gönlümü incitme benim. Yoksa felekten bile şikâyet edip halimi ona arz etsem, öcümü alır!

Gönlümde sitem tozları var. Yarabbi, güneş gibi âlemi aydınlatan güneşimin tozlanmasını hoş görme, onu tozlandırma!

Haliya maslahat-ı vakt deran mibinem
Ki keşem raht be meyhane vu boş binşinem

CCCXVIII

Kara kirpiklerinle dilime binlerce rahne vurdun; gel de hasta gözlerinden de binlerce dert devşireyim.

Ey gönlümle düşüp kalkan sevgili, dostlarını hatırlamıyor musun? Ben de dilerim, seni hatırlamadan yaşadığım günü görmeyeyim!

Âlem yaşlıdır, temelsizdir. Ferhat'ı bile öldüren bu zalimden feryat! Beni de hileleriyle şirin canımdan usandırdı!

Ayrılık ateşinin hararetiyle gül gibi terlere battım, ey geceleri uyumayıp esen rüzgâr, bana sevgilimin bir kokusunu getir!

Fani olan bu dünya da sevgiliyle sakiye feda olsun, baki olan öteki dünya da! Âlem sultanlığını bile aşka feda olmuş görmekteyim.

Benim yerime başka birisini seçer mi, seçer... hüküm onun. Fakat eğer ben sevgili yerine canımı ihtiyar eder, hayatımı ondan üstün görürsem; can ve hayat haram olsun bana!

Bülbül sabahı kutlamakta, saki nerdesin? Kalk... dün geceki rüyanın hayali başımda dönüp duruyor!

Can verdiğim gece başucumdaki mum sen olursan, göçtüğüm gece yatağımdan doğruca hurilerin köşküne giderim.

Bu mektubumda yazdığım iştiyak sözleri, yalan yanlış sözler değildir, hepsi de tamamıyla doğrudur. Çünkü bunları bana Hafız telkin etti, yoksa ben nerden bileceğim ki?

Bemujgan-ı siyeh kerdi hezaren rahne der dinem
Biya kez çeşm-i bimaret hezaran derd berçinem

CCCXIX

Davacıların darılış ve kınayışlarını düşünüp çekinirsem; sarhoşlukta, rintlikte bulunamam, sarhoşluğun ve rintliğin hakkından gelemem ki.

Rintliği yeni öğrenenlerin zahitliği hiç de kötü bir yol değil, ama bir kere âlemde adım kötüye çıkmış, artık ne iyilik düşünebilirim?

Bana başı dönmüş, kendinden geçmiş âşıkların padişahı de. Çünkü akıl eksikliği bakımından bütün âlemdekilerden ileriyim ben!

Kanıma parmak ban da alnına bas ey kâfir dinli sevgili, âlem de senin kurbanın olduğumu anlasın!

Sen bana bir itikat et, beni hoş gör de bırak artık Tanrı için olsun... bu hırka içinde dervişlikten ne kadar uzak olduğumu ne bil, ne öğren!

Rüzgâr, şu kanlar yağdıran şiirimi sevgiliye ulaştır... o, kara kirpikleriyle can damarımdan yaraladı beni!

Ben ister rint olayım, ister şeyh. Kimseyle alışverişim yok. Sırrımın Hafız'ıyım, vaktimin arifi!

Ger men ezserzeniş-i mudde'iyan endiçem
Şive-i mesti vu rindi nereved ezpişem

CCCXX

Sofi, gel de riya hırkasını çıkaralım, şu mürailik nakşına bir butlan çizgisi çekelim.

Tekkemize gelen nezir ve niyaz paralarını şaraba harcedelim, riya hırkasını sürüyüp meyhane suyuna atalım.

Gayb perdesi altına gizlenmiş olan kaza sırrının yüzündeki örtüyü de sarhoşça çekip açalım.

Sarhoş bir halde sıçrayıp arifler meclisinden şarabı yağma edelim, meclisteki güzeli de çekelim, kucaklayalım.

Şimdi cihandan kâm almaya bak. Can pılı pırtısını öbür dünyaya çektiğimiz gün Tanrı elbette günahtan bağışlar.

Nerde sevgilinin kaşının bir işvesi ki, yeni ay gibi felek topunu o altın çevgânla çelelim.

Yarın bize cennet bahçesini vermezlerse; cennet köşkünden gılmanı, cennet bahçesinden huriyi çekip alalım.

Hafız, bu çeşit laflar etmek bizim hakkımız değil. Bilmem neden ayağımızı kilimimizden dışarıya uzatıyoruz?

Sufi biya ki hırka-i salus berkeşim
Vin nakş-ı zerkra hat-ı butlan beser keşim

CCCXXI

Dostlar gül vakti işrete koyulmamız daha iyi. Gönül ehlinin sözüdür bu, canla başla dinleyeyim.

Kimsede bir kerem, bir ihsan yok, halbuki zevk ve neşe zamanı geçmekte... çaresi şu: Seccadeyi şaraba satalım.

Ferahlar bağışlayan ne hoş hava; Yarabbi bir güzel gönder de yüzünü seyrederek gül renkli şarap içelim.

Felek erganuncusu, hüner ehlinin yolunu vurmakta... bu gussadan nasıl ağlamayalım, niçin coşmayalım ki?

Gül coştu, açıldı, bizse onu şarapla teskin etmedik. Hasılı mahrumiyet ve heves ateşiyle coşmaktayız.

Lale kadehinden mevhum bir şarap içmedeyiz; kötü göz ırak olsun, çalgısız, şarapsız sarhoşuz!

Hafız, bu şaşılacak hal kime söylenebilir? Öyle bülbülleriz ki, gül mevsimi susmaktayız!

Dostan vakt-i gul an bih ki be'işret kuşim
Suhan-i ehl-i dilest in ki becan binyuşim

CCCXXII

Toz gibi olan tenim, can çehresine hicap olmakta. O yüzden perdeyi attığım an, ne güzel bir andır.

Bu çeşit kafes, benim gibi güzel bir kuşa layık değil. Rıdvan gülşenine gideyim, ben o yeşilliğe layığım.

Niçin geldim, nerdeyim? Belli olmadı gitti. Yazık, yazık... kendi işimden bile gafilim.

Mukaddeslik âlemi fezasını nasıl dönüp dolaşayım? Terkip yurtcağızında ten kaydıyla mukayyetim!

Yüreğimin kanından iştiyak kokusu gelirse, taaccüb etme. Huten ahusuyla derdimiz bir, aynı derde tutulduk!

Altın sırmalarla bezenmiş gömleğime bakma. İçinde gizli hararetler var.

Gel, Hafız'ın varlığını ortadan kaldır da sen varken kimse benden "benim" sözünü işitmesin!

Hicab-ı çihre-i can mişeved gubar-ı tenem

Hoşa demi ki ezon çihre perde berfukenem

CCCXXIII

Kırk yıl, hatta daha ziyade bir zamandır bu sözü söyler dururum. Ben pir-i muganın kullarının en aşağısıyım.

Şarap satan yaşlı adamın lütfuyla kadehim, saf ve aydın şaraptan asla boş kalmadı.

Aşkın ve temiz rintlerin devletleri sayesinde daima meyhanelerin başköşelerinde otururum.

Tortulu şarap içiyor diye hakkımda kötü zanda bulunma; elbisem şaraba bulanmış, ama eteğim tertemiz!

Benim gibi bir bülbülün, şu tatlı dille bu kafeste süsen gibi susup durması yazıktır!

Fars diyarının suyu, havası, ne tuhaf... aşağılık kişileri yetiştiriyor, yüceltiyor. Nerde bir temiz yoldaş? Otağımızı buradan söküp götürelim artık!

Hafız, kadehi ne vakte dek hırka altında çekeceksin ki? Hâce'nin meclisinde yaptığın işin perdesini kaldırayım da gör!

Çil sal reft-u biş ki in laf mizenem
Kez çakeran-ı pir-i mugam kemterin menem

CCCXXIV

Dinim, bilgim tamamıyla elimden gitmeden gel de söyle: Aşkından ne fayda gördüm ki?

Derdin ömrümün harmanını yele verdi, ama aziz ayağının toprağına ant olsun ki, ahdimi bozmadım.

Zerre gibi hor hakirim, ama bir bak, aşk devletiyle senin yüzünün havasına düşerek nasıl da ta güneşe kadar yükseldim, ta güneşe ulaştım!

Şarap sun... bir ömürdür, huzur ve istirahatla afiyet bucağında bir işret etmedim gitti.

Ey öğütçü, akıllı adamlardansan sözünü toprağa salma, beyhude yere öğüt verme; çünkü ben sarhoşum, kulağıma öğüt girmez!

Sevgilinin huzurunda utangaçlığımdan nasıl başımı kaldırayım? Elimden ona layık bir hizmet gelmedi ki!

Hafız yanıp yakıldı da o gönüller okşayan sevgili, hatırını kırdım, bari bir merhem olsun yollayayım, demedi!

Begayr ezan ki bişud din-u daniş ezdestem
Biya bigu ki zı'ışket çi tarf berbestem

CCCXXV

Dün gece bir hasta gibi halsiz ve mahmur bakan gözlerin beni benden alır, takatsiz bir hale koyardı; fakat yine dudağının lütfuyla canlanır, kendime gelirdim.

Miskler kokan ve misk gibi siyah olan hattına bugünden âşık değilim! Nice zamandır bu hilali kadehle sarhoşum ben.

Sebatımdan dolayı şu hal bana ne hoş geldi: Cevretsen de yine senden vazgeçmedim, yine senden usanmadım!

Bu meyhane sakisinden takva umma, ibadet gözleme. Çünkü yaratıldığım andan beri; rintlerin hizmetinden dem vurmaktayım.

Âşıkın yolunda ölümden sonra da yüzlerce tehlike var. Bunu düşün de sakın ömrüm bitti, artık kurtuldum deme!

Bundan böyle hasetçinin oku ucundan ne gam... yay kaşlı sevgilime kavuştum artık!

Akik hokkasına benzeyen dudağını öpmek gayrı bana helaldir. Çünkü zulümlerde, cefalarda bulunduğun halde sevginden geçmedim, vefayı bırakmadım,

Hafız'ın ilim rütbesi feleğe kadar yükselmişti... fakat senin yüce şimşada benzer boyunun gamı, beni böyle alçalttı işte.

Bir asker güzeli gönlümü alıp gitti. Padişahın inayeti elimi tutmazsa vay halime!

Duş Bimari-i çeşm-i tu biburd ezdestem
Leykin ez lutf-i lebet suret-i can mibestem

CCCXXVI

Nice zamandır meyhanede hizmet etmekteyim. Yokluk elbisesine büründüğüm halde devlet ehlinin işini işlemekteyim.

Güzel yürüyüşlü sülünü, ne vakit vuslat tuzağına düşüreceğim diye pusuya girmiş, fırsat kolluyorum.

Vaizimiz hak kokusunu bile duymamış, bu sözü iyice işit. Gıybet etmiyorum ha, yüzüne karşı da söylemekteyim zaten.

Civarının toprağı, bundan fazla zahmetimize tahammül etmez doğrusu. Lütuflarda bulundun güzelim, allahaısmarladık. Ben de zahmeti azaltıyorum artık.

* Güzelin zülfü bela tuzağı, bakışı bela okudur. Güzel, sana ettiğim nasihatleri bir hatırla!

Ey ayıpları örten kerem sahibi, kötü görenlerin gözlerini ört, halvet bucağındaki cüretlerini yüzlerine vurma, sırlarımı açma!

Bir toplulukta Hafız'ım, bir mecliste ayyaş; halkla oynadığım şu oyuna bir bak hele!

Ruzgari şud ki dermeyhane hidmet mikunem
Der libas-ı fakr kar-ı ehl-i dovlet mikunem

CCCXXVII

Ben güzelleri sevmeyi ve şarap içmeyi terk edemiyorum, yüzlerce defadır tövbe ettim, artık tövbe de edemeyeceğim.

Cennet bağını, Tuba gölgesini, köşkleri, hurileri sevgilinin yurdunun toprağıyla bir göremiyorum.

Nazar ehlinin telkini, dersi, bir işaretten ibarettir. Bir kinayedir söyledim, gayrı bunu tekrarlayamam.

Meyhanede baş kaldırmadıkça, meyhaneye varmadıkça başımdan bile haberim yok mu yok!

Şeyhim hiddetle, haydi, artık bırak aşkı, dedi. Kardeş, savaşa hacet yok, bu işi yapamıyorum!

Öğütçü beni kınadı da; haramdır, şarap içme, dedi. Dedim ki: Ben, bir eşeğin sözüne baş üstüne diyemem ki!

Bu takvam yeter... şehir, güzelleriyle minber üstünde naza, işveye girişemiyorum.

Hafız, pir-i muganın eşiği devlet kapısıdır. Bu kapının toprağını öpmekten vazgeçemiyorum!

Men terk-i 'ışk- bazi vu sagar nemikunem
Sed bar tovbe kerdem-u digar nemikunem

CCCXXVIII

Bir gece elimizi kaldıralım, bir duada bulunalım da ayrılığın derdine bir yerden çare bulalım.

Gönül, yoldaşların elinden hastalandı. Bir yardımcı çıksa da bir doktora götürsek, bir devada bulunsak.

Neşenin kökü kurudu, meyhane yolu nerde? O suyla, o hava ile neşeyi bir geliştirelim, kendine gelsin, boy versin!

Suçsuz olduğum halde beni incitip, kılıçlayıp gideni, Allah için olsun yine getirin de bir sefa bulalım.

** Nefis yolunda gönlümüz puthane oldu. Bir ah oku atalım, bir savaşta bulunalım.

Gönül, rintlerin gönlünden yardım iste. Yoksa bu pek güç bir iş, bir hatada bulunmayalım sakın!

Anlayışı dar kuşun gölgesinden hiçbir şey elde edilmez. Bir devlet kuşunun kutlu gölgesini isteyelim.

Gönlüm sabır perdesini kaldırdı; güzel sözlü Hafız nerde? Gelsin de gazeliyle zevk u sefa edelim.

Ma berarim şebi dest-u du’ayi bikunim
Gam-ı hicran-ı tura çare zicayi bikunim

CCCXXIX

Bizden ne iyilik bekliyor, ne ibadet arıyorsun ki? Sarhoşlara “sala” dedik, onları işret meclisine çağırdık... sarhoş gözünün hükmettiği şu devirde selameti; hadi, hayra karşı, güle güle, diye dualar ederek yolladık gitti!

Meyhane kapısını aç. Çünkü hiç bu tekkede feyiz kapısı açılmadı; ister inan, ister inanma. Söz bundan ibaret, işte onu da söyledik!

Saki, gözünden harap oldum, yıkıldım; ama dosttan gelen belaya binlerce defa, merhaba, hoş geldin, dedim.

Boyuna şimşir dedim, ama sözümden de o kadar utandım ki... neden bu benzetişte bulundum, niçin böyle bir bühtan ettim acaba?

Eğer bana acımazsan, sonucu pişman olursun. Bu söze nişan koy, bunu sana nerde söylediğimi hatırında tut!

Ciğerim nafe gibi kan kesildi, saçını Çin’e benzeterek söylediğim yanlış sözün cezası bundan da aşağı olmazdı elbette.

Hafız, sen ateş kesildin, fakat sevgiliye hiçbir tesiri olmadı ki! Sanki sabah rüzgârına gülün vefasızlığını söylemişiz!

Salah ez ma çi micuyi ki mestanra sela guftim
Be dovr-i nergis-i mestet selametra du’a guftim

CCCXXX

Sen sabaha benziyorsun, ben de seher vaktinde yapayalnız yanıp yakılan muma. Bir gül, bir açıl da gör; nasıl sana can veriyorum.

Gönlümde serkeş saçlarının dağı varken, ölsem bile toprağım menekşelik kesilir.

Bir kerecik bak diye, gözümü senin murat eşiğine diktim, gözlerim sende. Sense beni gözden çıkardın gitti.

Ey gam askeri, sana nasıl şükredeyim? Tanrı korusun, bari sen kimsesizlik günümde başımdan ayrılmıyorsun.

Gözbebeklerime kul olayım, gönlü kara, merhametsiz olmakla beraber gönülden çektiklerimi sayıp dökmeye başladım mı, bana acıyıp da binlerce katre yağdırıyor, halime ağlayıp duruyorlar!

Güzelimiz herkese görünmekte, cilvelenmekte... fakat benim gördüğüm bu cilveyi gören yok, bana göründüğü gibi kimseye görünmüyor!

Sevgili, Hafız’ın toprağına rüzgâr gibi uğrarsa, o daracık yerin içinde şevkimden kefenimi paramparça ederim!

Tu hemçu subhi vu men şem’-i halvet-i seherem
Tebessümi kun-u can bin ki çun hemisupurem

CCCXXXI

Bu yıkık konaktan yürüyeceğim, canımın rahatını arayacağım, sevgilinin ardına düşüp gideceğim gün ne kutlu gündür!

Bilirim, gerçi garip hiçbir yere yol bulamaz. Fakat ben o dağınık saçların kokusuna uyup gideceğim.

Gitmeye kudretim yok, ama seher yeli gibi hasta gönülle, takatsiz bedenle o salınan selvinin havasına uyup yola düşeceğim.

Gönlüm, İskender zindanının vahşetinden bıktı artık. Dengimi bağladım, Süleyman ülkesine kadar yollanacağım.

Yolunda kalem gibi başımın kesilmesi bile icap etse; yaralı gönülle, ağlar gözle yola düşeceğim.

** Bu gamdan günün birinde kurtulursam, nezr ettim, meyhane kapısına kadar neşeli ve gazel okuya okuya gideceğim.

Onun aşkıyla zerre gibi raks ederek ta parlak güneş çeşmesinin kıyısına kadar varacağım.

* Atlılar, ağır yüklülerin halini anlamazlar, onlara ne gam var ki? Ey zahitler, bir himmet edin de hoş kolay, sağ esen gideyim.

Hafız gibi ayrılık çölünden dışarı çıkmaya bir yol bulamazsam, devranın vezirine uyar, onun maiyetine karışır, onlarla yoldaş olur da giderim.

Hurrem an ruz kezin menzil-i viran birevem
Rahat-i can talabem derpey-i canan birevem

CCCXXXII

Açık söylüyorum, bu sözümden de neşelenmekteyim, gönlüm sevinçle dolu, aşk kuluyum, iki cihandan da hürüm!

Mukaddeslik gülşeninin kuşuyum. Bu hadise tuzağına nasıl düştüm, bu ayrılığı nice anlatayım?

Ben melektim, cennet de makamımdı. Beni bu çok harap yere Adem getirdi!

Senin civarının havasıyla Tuba ağacının gölgesi de hatırımdan çıktı, hurinin gönül alıcılığı da, havuz kıyısı da!

Gönlümün levhinde sevgilinin elif boyundan başka bir harf yok. Hocam, başka bir harf belletmediyse, ben ne yapayım?

Bahtımın yıldızını hiçbir müneccim tanımadı. Yarabbi, ben bu cihan anasından ne talihle doğdum ki?

Aşk meyhanesinin kapısına kulağı küpeli bir kul olalı, her an yem bir gam beni kutlamaya gelmekte!

Gözbebeğim gönlümün kanını içmekte; layık da. Neden insanların gözbebeğine gönül verdim?

Hafız'ın yüzünü saçlarınla gözyaşından arıt. Yoksa bu daimi sel, temelimi yıkacak!

Faş migüyem-u ezgufte-i hod dil-şadem
Bende-i ‘ışkam u ezher du cihan azadem

CCCXXXIII

Ben kim oluyorum ki; o güzel hatırından geçeyim, senin gönlüne gelmiş olayım? Ey kapısının toprağı başımın tacı güzel, sen lütuflarda bulunuyorsun.

Sevgili, kula bakmayı, kulu görüp gözetmeyi sana kim öğretti, söyle. Çünkü ben yoldaşlardan böyle bir şey ummuyorum doğrusu.

Ey kutsi kuş, himmetini yoluma kılavuz et! Çünkü gideceğim yol uzun, ben de yeni sefere çıkmış birisiyim.

Ey seher yeli, selamını ona arz et; seher çağlarında beni duadan unutmasın!

O kutlu günü istiyorum ki; bu konaktan göçümü bağlayıp kaldırayım, dostlar beni artık senin civarından sorsunlar!

Hafız, vuslat devletini dilerken gözümden akan yaşları deniz haline getirsem ve o denizde dalgalanıp yüzsem bile değer.

Nazım mertebesi yüksektir, cihanı istila eder... zamanın padişahına söyle de meydana getirdiğim bu incileri övsün!

Men ki başem ki beran hatır-ı ‘atır guzerem
Lutfha mikuni ey hak-i deret tac-ı serem

CCCXXXIV

Elimin kısalığı yüzünden yük altındayım. Bu yüzden yüce boylulardan utanıyorum.

Kıl gibi ince belin elime girerse ne âlâ... yoksa başımı şeydalığa verdim gitti!

Kâinatın ahvalini gözümden sor. Çünkü geceleri sabaha kadar yıldız saymadayım.

Beni zamane sırrından agâh etti... bundan dolayı şükrane olarak kadehin dudağından öpüyorum.

Koluma çok şükretmedeyim, ondan çok memnunum... halkı incitmeye kudretim yok!

Şarap satanlara dua edersem, ne var ki? Nimet hakkını ödüyorum.

Hafız gibi sarhoş bir kafam var. Fakat yine ondan lütuf göreceğimi umuyorum.

** Gözyaşı yerine inciler yağdırsam, sen yine onları toprağımdan almak bile istemiyorsun!

Zidest-i kuteh-i hod zır-i barem
Ki ezbala-bulendan şermsarem

CCCXXXV

Yıllardır aklın fetvasıyla ihtirası zindana kapatmak için rintlerin gittikleri yola gittim, onların izlerini izledim.

Ben Anka'nın konağına varmak için kendi kendime yola girmedim ki. Bu konakları Süleyman'ın kuşuyla geçtim.

Neye alıştınsa onları terk et, onlara aykırı olan şeylere yapış da muradına er. Çünkü ben bu cemiyete, o dağınık saçlara uydum da eriştim.

Sakinin dudağını öpmeye tövbe ettim. Fakat şimdi neden bilmezlere kulak astım diye dudağımı dişleyip durmaktayım.

Takva ve sarhoşluk ne benim elimdedir, ne senin elinde! Ezel sultanı, neyi yap dediyse yaptım!

Bir hayli müddet meyhane kapıcılığında bulundum, ama yine Tanrı lütfundan ümidimi kesmemekte, yine Firdevs cennetine tamah etmekteyim.

Kocalmış olduğum halde Yusuf, sohbetiyle bu ak saçlı başımı okşamakta, beni ağırlamakta. Bu devlet, Kulbe-i ahzandaki sabrımın ecri.

Kuran'ın devleti sayesinde nail olduğum nimete felek mihrabında hiçbir Hafız nail olmamıştır.

Gazel dîvânının başköşesinde otursam, şaşılacak ne var ki? Yıllardır Sahib-i dîvânın kulluğunda bulundum.

Salha peyrevi-i mezheb-i rindan kerdem
Ta be fetvi-i hired hırs be zindan kerdem

CCCXXXVI

Akşam garipliği bastı, namaz vakti oldu da ağlamaya başladım mı, gariplere layık mersiyeler tuttur, efsaneler söylerim.

Sevgilimi ve ülkemi hatırlayıp öyle ağlayayım ki yeryüzünden sefer âdetini kaldırayım!

Sevgilinin diyarındanım, garip elden değil... Tanrı, bir kere daha beni arkadaşlarıma ulaştır!

Yoldaş, Tanrı için olsun, bana yardım et de bir kere daha meyhane civarında bayrağımı yükselteyim.

Akıl, yaşlılığı nasıl hesaba katabilir ki, yine çocukluk çağında bulunan bir güzelle aşk oyununa giriştim.

Azizim sabah rüzgârıyla şimal rüzgârından başka beni tanıyan yok. Rüzgârdan başka demsazım yok ki!

Sevgilinin konağının havası abıhayatımızdır. Ey sabah rüzgârı, Şiraz toprağından bir esinti getir!

Gözyaşlarım aktı ve ayıbımı yüzüme karşı söyledi, sırrımı faş etti gitti. Kimden şikâyet edeyim? Beni kovalayan evimde, ev halkından!

Sabah çağı Zühre'nin çenginden duydum, diyordu ki: Lehçesi ve sesi hoş Hafız'ın kuluyum ben!

Nemaz-ı şam-ı gariban çü girye agazem
Be muyeha-yı garibane kıssa perdazem

CCCXXXVII

Seher çağında şaraptan tövbe etmeyi kurdum. Fakat tövbeleri bozan bahar mevsimi geliyor, ne yapayım?

Dosdoğru söylüyorum; erler şarap içsinler de ben karşıdan bakayım, bunu görmeye tahammülüm yok.

Lale zamanı musiki meclisinden kaçar, bir kenara çekilirsem; aklımdan zorum var, beni tedavi edin!

Mademki sevgilinin yüzünden murat gülü açıldı, artık düşman başını hangi taş pekse ona vursun!

Gül tahtına bir güzeli sultan gibi çıkarıp ona sümbülden gerdanlık, yaseminden bilezik takacağım.

Meyhane yoksuluyum. Fakat bir bak; sarhoş oldum mu, feleğe nazlanır, yıldızlara hâkim kesilirim.

Padişah meclisini hatırlayıp konca gibi gülümseyerek kadehi alır, neşemden libasımı yırtarım.

Haram lokmadan çekinmemin imkânı ve yolu yokken, neden şarap içen rindi kınayayım?

Hafız, gizlice şarap içmekten usandı... sırrımı çeng ve ney sesiyle açığa vuracağım.

Be ‘azm-i tovbe seher guftem istihare kunem
Behar-ı tovbe-şiken miresed çi çare kudem

CCCXXXVIII

Ben güzeli ve şarabı terk edecek rint değilim. Muhtesib de bilir ki, ben bu işleri pek az yaparım.

Tövbekârları defalarca ayıpladığım halde, deliyim gül mevsimi şaraba tövbe edersem.

Sabah rüzgârı gül mecmuasını lütuf suyu ile yıkadıktan sonra, artık ben defter sayfasına bakarsam, bana sapık ve tabiatsız adını tak!

Lale, eline şarap kadehini almış, nergis sarhoş... Fakat günahkârlıkla sadece bizim adımız çıkmış. Davam çok, ama Yarabbi, kimi hâkim yapayım?

Aşk bir incidir, meyhane deniz, ben de dalgıç! O denize bir kere daldım, bakalım nereden başımı çıkaracağım?

Yokluk tozlarına bulandım, ama eteğimi güneş çeşmesiyle bile ıslatmak himmete sığmaz!

Yoksullukta bile elimde sultan hazinesi var. Aşağılık kişileri yetiştiren feleğin dönüşüne niçin tamah edeyim?

Ey şehri birbirine katan güzelim, bir an olsun dizginini zapt et de yoluna gözyaşlarımı serpeyim, yüzümü döşeyeyim... Yolunu incilerle, altınlarla bezeyeyim.

* Gözyaşlarından yakut ve lale dolu hazinelerim var. Neden yıldızı yüce güneşin feyzine göz dikeyim?

Feleğin ahd ü peymanına o kadar itibar edilmez. Bundan böyle ahdedersem de kadehle ederim, şart edersem de!

Sevgili, âşıkların ateş içinde kalmalarını istiyorsa, Kevser çeşmesine bile bakarsam gözüm kör olsun!

Dün gece lal dudakları Hafız’a işvelendi, ama ben bu masallara inanacak adam mıyım?

Men ne an rinedem ki terk-i şahed-u sagar kunem
Muhtesib daned ki men in karha kemter kunem

CCCXXXIX

Gül mevsiminde şarabı terk edeyim... hâşâ, ben akıllılıktan dem vurmaktayım. Bu işi nasıl yaparım?

Nerde mutrib? Gelsin de bütün zahitlik ve bilgi mahsulünü çeng ve ney sesine feda edeyim?

Gönlüm medrese kıyl ü kaalinden iğrendi, yeter... bir müddet de sevgiliye ve şaraba hizmet edeyim.

Sabah rüzgârı habercisi nerde? Gelsin de o talihi kutlu, o kademi yomlu vefadara ayrılık gecesinin şikâyetlerini söyleyeyim.

Zamane ne vakit vefakâr oldu ki? Şarap kadehini getir de Cem ve Kavus'un maceralarını anlatayım.

Amel defterimin karalığından korkmam. Mahşer günü, onun feyziyle bunun gibi yüzlerce defteri dürer, devşiririm!

Sevgilinin Hafız'a ariyet olarak verdiği bu canı da bir gün yüzünü görüp ona teslim edeceğim.

Haşa ki men be mevsim-i gul terk-ı mey kunem
Men laf-ı 'akl mizenem in kar key kunem

CCCXL

Beni yolunun toprağı gibi cefa ayağının altına alan sevgilinin ayağını bastığı toprağı öpüyor, kademini incittiğinden dolayı özürler diliyorum.

Ben senin cefandan ağlayacak adam değilim. İtimat edilir bir kul, devletini diler bir köleyim.

* Uzayıp giden ümidimi saçlarının büklümlerine bağladım. Allah saklasın da o uzun saçların istek elimi kısaltmasın!

Bir zerre toprağım, senin civarındayım, halim de iyi. Ancak sevgili, ansızın rüzgâr beni buradan atıverecek... bundan korkuyorum.

Ben mukaddesler âlemindeki tekkenin sofisiyim; fakat şimdi muğların manastırına yolladılar.

Seher çağı meyhane piri bana cihanı gösteren bir kadeh verdi de o ayna ile senin güzelliğinden agâh etti.

Bu yolda oturduğuma bakma; kalk, benimle meyhaneye doğru gel de oradakilerin arasında ne makamım var, bir gör!

Sarhoşça geçip gittin, Hafız'ını düşünmedin bile. Ahım güzellik eteğini tutarsa, yazık!

** Seher vakti doğu padişahı, bütün padişahlığımla beraber Turanşah'ın kuluyum, diyordu. Ne de hoşuma gitti bu sözü ya!

An ki pamal-i cefa kerd çü hak-i rahem
Hak mibusem-u 'özr-i kademeş mihahem

CCCXLI

Her ne kadar yaşlı, gönlü hasta, kudretsiz bir hale geldiysem de yüzünü andığım zaman yine gençleştim.

Tanrı'ya şükrolsun, Hak'tan ne dilediysem oldu, himmetimin son haddine varıncaya kadar muradıma eriştim.

Ey taze gül fidanı, ben senin sayende cihan bağının bir fidanı oldum. Sen de devlet meyvelerini devşir, ye; dilerim Tanrı'dan, muradına eriş!

Evvelce âlemin altından da haberim yoktu, üstünden de. Fakat senin gam mektebinde bu derece âlim, bu kadar ince ve derin şeyleri bilir bir hale geldim.

Ne kadar şöyle böyle olduysam; nihayet kısmet, nihayet nasip beni yine meyhaneye havale etmekte!

Ben yılların, ayların geçmesiyle yaşlanmadım ki. Sevgili, vefasız... bana uğramayıp ömür gibi geçip gitmede... o yüzden yaşlandım ben.

Pir-i mugan dergâhının salikleri arasına katıldığım günden itibaren gönlüme mâna kapısını açtılar.

* Ebedi devletin anayolunda baht tahtına elimde şarap kadehi olduğu halde tam dostların diledikleri gibi oturdum.

* Gözünün fitnesi eriştiği zamandan beridir ki, âhir zaman fitnelerinden emin oldum.

Dün inayet, müjdeledi: Hafız, gel... günahlarının affedileceğine ben kefil oldum.

Her çend pir-u haste- dil-u natevan şudem
Her geh ki yad-ı ruy-i tu kerdem cuvan şudem

CCCXLII

Gel, gel de güller saçalım, kadehe şarap dökelim, feleğin tavanını yarıp yıkalım da başka bir şekilde yeniden kuralım!

Gam, âşıkların kanını dökmek için asker çeker, akın ederse; saki ile beraber saldıralım, kökünü kazıyalım.

Erguvan renkli şarap kadehine gül suyu karıştıralım, güzel kokulu rüzgârın buhurdanına şeker atalım.

Elinde böyle bir güzel saz varken ey çalgıcı, güzel bir şey çal da ellerimizi salarak gazel okuyalım, ayaklarımızı vurarak raks edelim!

* Ey sabah rüzgârı, vücudumuzun toprağını o âlicenap sevgiliye savur. Belki bu suretle o güzeller padişahını görmeye muvaffak oluruz.

Birisi akıldan dem vurmakta, öbürü tasavvuf ıstılahları söyleyip durmakta... gel de bu davaları hüküm sahibine bırakalım.

Ebedi cenneti istiyorsan, bizimle meyhaneye gel; seni bir gün küp dibinden Kevser havuzuna atıverelim.

Şiraz’da güzel söz söylemeye, hoş söz okumaya çalışmazlar. Gel Hafız, kendimizi başka bir diyara atalım.

Biya ta gul berefşanim-u mey der sagar endazim
Felekra sakf bişkafim-u tarhı nov derendazim

CCCXLIII

Saki, gel yine... huzuruna erişmek istiyorum. Kulluğuna müştakım, devletine duacıyım.

Ziyasında kutluluklar olan kadehinin feyziyle bana şu şaşkınlık zulmetinden çıkacak yolu göster.

Günah denizine batmışım, ama aşk yüzgeci olalı, aşkla bilişeli merhamete erişenlerdenim ben.

Hâkim, bu rinttir, adı kötüye çıkmıştır diye beni ayıplama. Kısmet dîvânında alnıma bu yazılmıştı, ne yapayım ben?

Şarap iç, âşıklık çalışmakla, istemekle kazanılmaz. Bu ihsan bana yaratılıştan miras.

Vatanımdan ömrümde çıkmamış, gurbete gitmemiş olduğum halde, seni görmek sevdasıyla gurbete niyetlendim.

Yolda deniz var, dağ var... bense hem hastayım, hem zayıf. Ey kademi kutlu Hızır, sen himmet et, sen yardımıma eriş!

Zahiren senin devlet kapından uzağım, ama canla, gönülle daima orada oturanlardanım.

Hafız, senin huzurunda can verecek. Ecel mühlet verirse, işte bu hayali kuruyorum.

Baz ay sakiya ki heva-hah-ı dovletem
Muştak-ı bendeg-i vu du'a-guy-i dovletem

CCCXLIV

Yolum yine muğların meyhanesine düşerse, hırkayla seccadenin parasını hemen şaraba harcedeyim.

Bugün zahitler gibi tövbe kapısının halkasını çalarsam, meyhane hazinedarı yarın bana kapıyı açmaz.

Pervane gibi bir fırsat bulursam, çerağa benzeyen o yanaktan başka bir şeyin etrafında uçup dolaşmam.

Hurilerin sohbetini istemem, çünkü senin hayalini kurmak varken başka bir şeyle mukayyet olursam bu, kusurun ta kendisidir.

Kan kesilmiş gönlümün maceralarını kimseye söylemem. Senin derdinin kılıcından başka hiçbir hemdemim yok.

Gözyaşlarım akmasa, belki aşkının sırrı gönülde gizli kalır, âleme duyulmazdı.

Belki bir doğan beni avlar ümidiyle kuş gibi toprağının kafesinden uçup havalandım.

* Çeng gibi beni kucağına alıp gönlümün muradını vermesen bile, bari bir an olsun ney gibi beni dudağınla okşa!

Hafız'ın teninde her kıl bir baş olsa, zülfün gibi hepsini de ayaklarının altına atardım.

Der herabat-ı mugan ger guzer ufted-bazem
Haşıl-ı hırka vu seccade reyan derbazem

CCCXLV

Yine senin ikiye ayrılmış zülfün elime düşerse, çevgânınla top gibi ne başlarla oynardım ben?

Saçların bana bir uzun ömür; ama ne fayda ki, o uzun ömürden elimde bir kıl bile yok.

Ey çerağ, bu gece bana bir huzur ve istirahat fermanı ver de huzurunda gönül ateşiyle mum gibi yanıp eriyeyim.

Senin bir gülmene sürahi gibi can verdiğim zaman; dilerim, namazımı senin sarhoşların kılsın.

Ben, kötülüklere bulaşmış bir adamım. Namazım da doğru ve makbul bir namaz değil. Onun için meyhanede yanıp yakılmam eksik olmuyor.

Hayalin mescitte hatırıma geldi mi, iki kaşını mihrap edinirim; meyhanede geldi mi, ruda yüz tutarım.

Bir gece halvetimizi yüzünle aydınlatırsan, sabah gibi başımı tan yerinde yükseltirim.

Eyaz'ın sevdasıyla baştan olursam, bu yolda işin sonu Mahmud olur.

Hafız, gönül derdini kime söyleyeyim? Bu yolda sırrıma kadehten başka birisinin hemdem olması yaraşmaz ki!

Ger dest dehed der ser-i zulfeyn-i tu bazem
Çün guy çi serha ki beçevgan-ı tu bazem

CCCXLVI

Âşıklık, gençlik, lal renkli şarap... ağyarsız bir meclis, hemdem dost ve daimi işret...

Şeker ağızlı saki, tatlı sözlü çalgıcı ile her hali, her hareketi iyi bir arkadaş ve iyi şöhretli bir yoldaş...

Letafette, temizlikte, saflıkta abıhayatı imrendiren güzel bir sevgili... güzellikte, alımda dolunayın bile haset ettiği bir dilber...

Cennet köşkü gibi gönüller çeken bir meclis yeri, çevresi cennet bağına benzeyen bir gül bahçesi...

Oturanlar herkesin iyiliğini isterler, hizmet edenler edeplidir... sevgililer sır saklar; âşıklar dostların dileğine uyarlar.

Gül renkli şarap keskin, acı, içimi güzel ve baş ağrıtmaz... mezesi, sevgilinin lal dudağı... adeta halis yakutu andırmada!

Sakinin gamzesi akıllar yağmalamaya kılıç çekmiştir... sevgilinin zülfü, gönül avlamaya ağ kurmuştur.

Hafız gibi latifeci, tatlı sözlü bir nükteci; Hâce Kıvam gibi âleme ihsan nedir öğreten, cihanı aydınlatan bir zat da o mecliste.

Gayrı bu işreti istemeyene gönül hoşluğu nasip olmasın. Bu meclisi aramayana hayat haram olsun!

‘Işkbaziy yu cuvaniyy-u şerab-ı la’l fam
Meclis-i uns-u harif-i hemdem-u şurb-i mudam

CCCXLVII

Merhaba ey izi kutlu, verdiği haberler mübarek kuş! Hoş geldin, ne haber, sevgili nerde, yol ne tarafta?

Yarabbi, ezeli lütfun bu kafilenin kılavuzu olsun; düşman bu kafile yüzünden tuzağa düştü, sevgili murada erişti.

Benimle sevgilinin macerasına son yoktur. Başlangıcı olmayan şey, sona varabilir mi hiç?

Sevgilinin saçları, bizim zünnar kuşanmamızı emrediyor. Git ey şeyh, artık tenimize hırka haram oldu!

Azim kuşum Sidre’nin üstünde ötüp dururken, nihayet yanağındaki ben onu tuzağa düşürdü!

Hasta gözlerim nasıl uykuya dalabilir? Uzayıp giden bir hastalığa düşen ve ölüm haline gelmiş olan kişi nasıl uyuyabilir ki?

Sevgiliye dedim ki: Ben âşıkım, fakat sen acımıyorsun bana... davam bu. İşte sen, işte zaman... bir gün olur, sözümü tasdik edersin elbette!

Gül, ululanmayı hadden aşırdı, bir yüzünü göster de haddini bilsin! Selvi nazlanıp durmakta, fakat nazı hiç de hoş değil; bir salın da aklı başına gelsin!

Hafız, kaşlarına mail olsa yaraşır. Çünkü söz ehli mihrap köşesine oturur.

Merhaba tayir-i ferruh- pey-i ferhunde-peyam
Hayr makdem çi haber yar kuca rah kudam

CCCXLVIII

Bize müjdeler olsun; selamet Ziselem’e gelip kondu. Büyük nimetleri itiraf eden, Tanrı’ya hamd eder; hamd olsun.

Nerde bu fethi muştulayan muştucu? Ayaklarına altın, gümüş gibi canımı saçayım!

Padişahın geriye dönmesiyle şu acayip zaman gelip çattı. Artık düşman yokluk diyarı harimine hareket etti!

Ahdini bozan, mutlaka günün birinde perişan olur. Çünkü ahitler akıl ve kemal sahiplerine borçtur.

Düşman ümit bulutundan bir rahmet umardı; ama yalnız ağladı, gözyaşlarından başka aşikâr bir yağmur zuhur etmedi.

Düşman, Firavun gibi gam Nil'ine düştü. Felek de onu kınadı da dedi ki: Şimdi nadim oldun, ama nedametin faydası yok gayrı!

* Saki, ay yüzlü bir güzel, sırra mahrem bir hemdemdi... Hafız da şarap içti, şeyh de, fakih de!

Buşra izisselameti hallet bihin nidem
Lillahi hamde mu'terifin gayeten ni'am

CCCXLIX

Yüzünün hayali göz gülşenine uğrayınca, gönül bakmak için göz penceresine gelir.

Gel de ayaklarına saçmak üzere gönül hazinesinden göz penceresine laleler, inciler getireyim!

Kurulup oturmana layık bir yer görmüyorum. Bütün dünyada karar edeceğin yer ancak benim, göz bucağım da işte sana layık ve hazır bir makam!

Seher çağında eğer ciğerimin kanı gözümün eteğini tutmasaydı, akan gözyaşlarım beni âleme rüsva edecekti!

Seni daha ilk gördüğüm gün gönül, eğer bana bir zarar erişirse; kanım, vebalim gözün boynuna demişti.

Vuslatına erişmek ümidiyle dün gece seher vaktine kadar aydın göz çerağımı rüzgârın yoluna tuttum!

Erlik hakkı için, Hafız'ın dertli gönlünü erler yıkan göz okunla vurup yaralama!

Hayal-i ruy-i tu çun bugzered begulşen-i çeşm
Dil ezreh-i nazar ayed be suy-i revzen-i çeşm

CCCL

Ey yürüyen servi, sensiz gülü ne yapayım, gülşeni ne edeyim? Sümbülün saçlarını ne diye çekeyim, süsenin yanağına niçin bakayım?

Düşmanların kınamasından çekinip yüzüne bakamadım. Ah, ne yapayım? Ayna gibi yüzüm demirden değil ki!

Yürü be öğütçü, şarap içenleri kınayıp durma. Bunu kadere hükmeden yapıyor, ben ne yapabilirim ki?

Gayb pususundan gayret şimşeği böyle çakıp durdukça, sen söyle, bu harmanı yanmış âşık ne yapsın?

Türklerin padişahı münasip gördü, beni kuyuya attı. Rüstem'in lütfu imdadıma yetişip elimi tutmazsa, ne çarem var?

Tur dağının ateşi bir çerağ yakıp yardım etmezse, Eymen vadisinin karanlık gecesinde ne yapabilirim ki?

Hafız, güzelim cennet, babamdan miras kalan yurdum. Bu viran yuvamda oturup ne yapacağım?

Bitu ey serv-i revan bagul-u gulşen çi kunem
Zulf-i sunbul çi keşem 'arız-ı susen çi kunem

CCCLI

Bu gurbet konağından evime, yurduma varırsam; niyetim şu: Oraya bir daha gidersem, akıllı uslu gideceğim.

Bu seferden sağ esen vatanıma kavuşursam; yoldan gelir gelmez doğruca meyhaneye gitmeyi nezr ettim.

Bu seyirden, bu sülûkten ne keşfe nail oldum? Bunu anlatmak için tekke kapısına utla, kadehle gideceğim.

Aşk yolundaki bilişler kanımı döküp içseler bile yabancıya şikâyet edersem, namerdim!

Bundan böyle elim sevgilinin zincir gibi saçlarındadır... niceye bir divane gönlün dileğine uyacağım?

Mihraba benzeyen kaşlarını bir daha görürsem; şükür secdesi edecek, sadakalar vereceğim.

Ne mutlu demdir o dem ki Hafız, vezirin sevdasıyla meyhaneden sarhoş olarak çıkar, sevgiliyle köşke giderim!

Ger ezin menzil-ı gurbet besuy i hane revem
Diger anca revem-u 'akıl-i terzane revem

CCCLII

Niçin ülkemin, yurdumun sevdasına düşüp gitmeyeyim? Neden sevgilimin mahallesine toprak olmayayım

Mademki gariplik ve mihnet derdine tahammül edemiyorum, bari şehrime gideyim de kendimin sultanı olayım!

Vuslat hariminin mahremlerinden olup padişahımın kulları arasına katılayım.

Ömrümün sonu ne zaman gelecek, belli değil... bari gideyim de ecel gününde sevgilimin yanında bulunayım, bu daha doğru!

İşim gücüm daima âşıklık ve rintlikti... artık çalışayım, kendi işime koyulayım.

Ağır bir uykuya dalmış olan bahtımın, hiç de düzgün gitmeyen işimin elinden şikâyet edeceksem; kendi sırrımı kendime söyleyeyim!

Belki ezeli lütuf, yol gösterir, yoksa ey Hafız, ebede kadar kendimden utanır kalırım!

Çira ne derpey-i ‘azm-i diyar-ı hod başem
Çira zi hak-i ser-i kuy-ı yar-ı hod başem

CCCLIII

Öyle ağlayayım ki, gözlerim deniz kesilsin. Sabrı da sahralara atayım, bu suretle gönlümü denizlere salayım!

Günahkâr ve daralmış gönlümden bir ah edeyim de Adem’le Havva’nın bile günahını ateşe yakayım!

Feleğin okunu yedim; saki şarap ver. Sarhoş olup Cevza tirkeşinin kuşak bağını düğümleyeyim, bir daha kimseye ok atamasın!

Bu tahtırevana içtiğim şarabın bir yudumunu saçayım, şu gök kubbeye çeng nağmelerini yükselteyim.

Sevgili nerdeyse gönül hoşluğu orda. Cehd edeyim de kendimi oraya ulaştırayım.

Ey külahı güneş olan ay! Elbisenin düğmelerini çöz de bu sevda çeken başımı zülfün gibi ayaklarına koyayım.

Hafız, ömre dayanmak mademki yanlış... neden bugünün zevkini yarına bırakayım?

Dide derya kunem-u sabr besehra fukenem
Vanderin kar dil-ı hiş bederya fukenem

CCCLIV

Fırsat düşer de sevgilimin tabanının bastığı toprak elime geçerse; gözümün levhine güzel bir yazı yazar, bir resim yaparım!

Sevgilinin fermanı gelir de canımı isterse, mum gibi hemen bir nefeste canımı teslim ediveririm.

Sevgili, kalp gönlümü beğenmezse, yoluna gözlerimden geçer akçe saçarım.

Bu toprak kuldan eteğini silkme, beni çiğneme. Ölümümden sonra yel bile tozumu bu kapıdan savuramaz benim.

Seni kucaklamak ümidiyle gözyaşlarına gark oldum... fakat gözyaşımdaki dalganın bir gün beni senin kıyına atacağını umuyorum.

Bugün benim vefakârlığımı hor görme, benden kaçma. Derdimden ellerimi kaldırıp dua edeceğim geceyi düşün de çekin!

İkiye ayrılmış siyah saçların, âşıkların gönüllerini alacaklarına dair seninle ahdettiler, karar verdiler... fakat benim kararımı aldılar!

Ey rüzgâr, o şaraptan bana bir koku getir. Çünkü sersemliğimi, ancak o şifalı koku giderebilir!

Hafız, sevgilinin lal dudağı benim aziz canımdır. O can dudakları dudaklarıma almak bir ömürdür, ömür!

Ger dest dehed hak i kef-i pay-i nigarem
Berlevh-i basar hatt-ı nigari binigarem

CCCLV

Bir ömürdür sevgilinin vuslatını aramakta, her gün o yolda adım atmakta, her an şefaat elimi bir şöhretli kişiye uzatmaktayım.

Sevgi ateşini günden güne artıran ay yüzlü sevgilim olmadıkça günümü geçirmek istemem. Bunun için de her gün bir yola tuzak kurar, her an tuzağa bir kuş korum.

Evreng nerde, Gülçehre nerde? Vefa’nın aşkı nerde, sevgilisi Mihr ne yanda? Şimdi açıklıkta nöbet benim, aşk davasında bulunan yalnız benim, ben!

Bilirim, bu her sabah, her akşam çektiğim kanlar saçıcı ahlar, nihayet derdi sona erdirir, hikâyeyi rengin bir hale sokar elbet.

O usul boylu selvinin gölgesinde agâh olmak ümidiyle her yanda salına salına yürüyen bir güzele aşk gülbankıyla hitap eder dururum.

Gönüllere huzur veren sevgili, gönül muradını vermez. Bunu bilirim, bilirim ama, yine bir hayale kapılır, yine durmadan fala bakar, hayra yorarım!

Kendimden geçmiş, kendimi kaybetmişim, Hafız gibi şaraba da tövbeliyim. Böyle olmakla beraber yine ruhaniler meclisinde arada bir, tek bir kadehçik şarap içmekteyim.

‘Ömrist ta ender taleb her ruz kami mizenem
Dest-i şefaat her demi bernik- nami nizenem

CCCLVI

Dün gece uyku yolunu gözyaşı selleriyle keserdim; yüzünü gözünü, kaşını saçını anarak su üstüne bir resimdir yapardım.

Sevgilinin kaşları gözümün önündeydi. Ben de hırkamı yakarak mihrap köşesini anıp şarap içiyordum.

Gözümün önünde sevgilinin yüzü cilve etmekteydi... ben de adeta uzaktan mehtabı öpüyordum.

Gözüm sakinin yüzündeydi, kulağım çengin sözünde. Bu bakış, bu dinleyiş için gözümle, kulağımla tefe’ül etmekteydim.

Sabah çağına kadar uykusuz gözlerimde yüzünün hayali vardı.

Şiir dalından uçup bir yere gitmiş, konmuş olan düşünce kuşlarını senin saçlarından yapılma mızrapla harekete getirir, tekrar havalandırırdım.

Saki bu gazelimi okur, bana kadeh sunardı. Ben de bu teraneyle şarap içerdim.

Hafız’ın hali hoştu, iyi bir bahtla dostların ömrü, dostların devleti için hayırlar yorar, hayırlar dilerdi.

Di şeb beseyl-i eşk reh-i hab mizedem
Nakşi beyad-ı hatt-ı tu berab mizdem

CCCLVII

Sen beni her gördükçe derdimi arttırmadasın, benimse seni her gördükçe meylim, sevgim artmada.

Halin nedir diye hiç sormuyorsun. Bilmem başında ne hava var? Derdimi bilmiyor musun ki, dermanım için çalışmamaktasın!

Beni topraklar üstünde bırakıp gitmen hiç de doğru bir şey değil. Bir uğra da yine halimi sor, yoluna toprak olayım sevgili!

Ölüp toprağa girmedikçe elimi eteğinden çekmem. Hatta o vakit bile mezarıma uğrarsan, tozum eteğini tutar.

Aşkının derdinden artık soluk bile alamaz oldum, nefesim bile çıkmıyor. Benden öcünü aldın; hâlâ, biraz nefes al, rahatla, demiyorsun. Bu, ne vakte kadar sürecek?

Bir gece, karanlıklar içinde gönlümü saçlarında arıyordum, fakat aynı zamanda yüzünü de görmekteydim, lal dudaklarından şarap da içmekteydim!

Nihayet seni ansızın aguşuma çektim, saçların dağıldı, halkalandı. Dudağımı dudağına koydum, canımı da feda ettim, gönlümü de!

Sen Hafız'a vefakâr ol da düşmana; git, öl artık, de. Senden bu sevgiye nail olduktan sonra soğuk sözlü düşmandan ne korkum var!

Mera mibini vu der dem ziyadet mikuni derdem
Tura mibinem-u meylem ziyadet mişeved her dem

CCCLVIII

Yeni yetişmiş bir gencin yüzüne âşıkım, bu derdin devletini Tanrı'dan dualar ederek diledim.

Âşıkım, rindim, güzellere bakmaktayım... bak, ne kadar hünerlerle bezenmişim; bilesin diye apaçık söylüyorum.

Şaraba bulanmış hırkamdan utanıyorum. O hırkayı yüz türlü oyunla, dervişler gibi tarikat çeyizleriyle, yamalarla süslemişim!

Ey mum, sevgilinin derdiyle güzelce yan yakıl; hemen şimdi ben de geliyorum, kemerimi bu iş için kuşandım!

Öyle bir hayranım ki; elimde ne iş kaldı, ne güç! Fakat gönlümde, canımda ne varsa eksilttikçe, derdimi ve mihnetimi çoğalttım ya!

Hafız gibi elbisemin yakasını, göğsünü yırtar, meyhaneye öyle giderim; belki o yeni yetişmiş sevgili beni sarar, koçar.

'Aşık-ı ruy-ı cuvanı hoş-i nov-hasteem
Vaz Huda dovlet-i in gam be du'a hasteem

CCCLIX

Saçlarını rüzgârın eline verip dağıtma da beni havalandırma, perişan etme. Naza başlama da varlığımı kökünden sökme!

Yanağını yalımlandır da beni gülden vazgeçir; boyunu yükselt de selviyi seyretme kaydından geceyim!

Şehirde meşhur olma da beni deli divane edip dağlara düşürme; Şirin işvelerini gösterme de beni Ferhat etme.

Başkalarıyla şarap içme de ciğer kanımı içmeyeyim. Benden baş çekip çekinme de feryadımı göklere yükseltme.

Saçlarını halka halka dökme de beni bağlara, kayıtlara sokma. Yüzünü o kadar güzelleştirme de beni berbat etme!

* Yabancı bir dost gibi durma da beni kendimden geçirme. Ağyarın gamını yeme de neşemi bozma.

Melek gibi dolaşma da Hafız'ı öldürme. Ram ol da kutlu talih bana yardım etsin.

Zulf ber bad medih ta nedehi ber badem
Naz bunyad mekun ta nekeni bunyadem

CCCLX

Kalk, meyhane kapısından bir feyiz dileyelim, sevgilinin yoluna oturalım, bir murat isteyelim.

Galiba vuslat yoluna gidecek azığımız yok, yoksullukla meyhane kapısına varalım da azık dileyelim.

Kanlı gözyaşlarımız akmakta, ama ona elçi olarak yollamak için yüreği temiz birisini arayalım.

Aşkının derdinden bir yardım istersek, derdinin dağındaki lezzet gönlümüze haram olsun!

Beninin noktasını göz levhine nakşetmeye ne imkân var, ne de layık. Fakat gözbebeğinden bir mürekkep istesek, belki nakşedebiliriz.

Gamını ancak neşeli gönülde bulmak imkânı var. Biz de gamına nail olmak ümidiyle neşeli bir gönül arayalım.

Hafız, medrese kapısında ne vakte kadar oturup duracaksın? Kalk da meyhane kapısından bir feyiz, bir fütuh isteyelim.

Hiz ta ezder-ı meyhane guşadi talebim
Ber reh-i dost nişinim-u muradi talebim

CCCLXI

Gerçi gönül ateşiyle şarap küpü gibi coşup kaynamaktayım, fakat dudağımı mühürledim, kan yutuyorum da yine sükût etmekteyim.

Sevgilinin dudağına tamah etmekten maksat hayat kazanmaktır. Bir bak bana, bu işte nasıl candan çalışmaktayım.

Gönül gamından nasıl azat olabilirim ki; her an kulağımda bir sevgilinin siyah saçları halka... her an bir güzele kul oluyorum.

İbadetime güvendiğim yok, hâşâ... şu kadar var ki; arada bir, bir kadehçik şarap içmekteyim.

Düşmanın rağmına ümidim var, kıyamet gününde Tanrı'nın affının feyzi günah yükünü sırtımda bırakmaz.

Babam cennet bahçesini iki buğday tanesine sattı; ben neden bir arpaya cihan mülkünü satmayayım?

Hırka giymem pek dindar olduğumdan değil. Yüzlerce gizli ayıbı bir perdeyle örtüyorum.

Şarap küpündeki halis şaraptan başka bir şey içmemek istiyorum; pir-i muganın sözünü dinlemeyeyim de ne yapayım?

Meclisteki çalgıcı aşk yolundaki çalgıyı böyle çalıp durursa, Hafız'ın şiirini bile aklımdan çıkarır.

Gerçi ez ateş-i dil çün hum-ı mey dercuşem
Muhr ber leb zede hun mihorem-u hamuşem

CCCLXII

Ben güzel yüze, gönüller çeken alımlı saça âşıkım... Sarhoş göze, saf ve tortusuz şaraba hayranım.

Âşıklıkta sazdan, yanıştan başka bir çare yok. Mum gibi ayak üstünde durmakta, yanmaya hazırlanmış bulunmaktayım. Beni ateşle korkutma!

Ben cennetteki Adem'im, ama şimdi hâlâ ay gibi güzellerin aşkına esirim.

Bahtım yardımda bulunur da pılı pırtımı sevgilinin civarına çekersem; oturup kalkacağım yerden tozu, toprağı, huriler saçlarıyla süpürürler.

Şiraz lal dudağın madenidir, güzelliğin çıktığı yerdir. Bense... müflis bir kuyumcuyum, işte bu yüzden hatırım perişan!
Bu şehirde o kadar sarhoş göz gördüm ki, hakikaten artık şarap içmiyorum, sarhoşum zaten!
* Altı tarafı da hurilerin işveleriyle dolu bir şehir. Altı taraftaki bu güzellerin hepsini de alırdım, fakat elde avuçta bir şeyim yok ki!
Bana, ezeli ahde ait bir söz söyle, dedin... dur hele, iki kadeh çekeyim de söyleyeyim!
Hafız, tabiatının gelini cilvelenmek istiyor. Fakat bir aynam yok ki... onun için ah etmekteyim.
Men dostdar-i ruy-i hoş-u muy-i dil-keşem
Medhuş-i çeşm-i mest-u mey-i saf-ı bigaşem

CCCLXIII

Dün gece, yüzünün sevdasını başımdan atayım, bu sevgiden gayrı vazgeçeyim, dedim. Sevgili dedi ki: Nerde zincir? Şu deliyi bağlayalım, bir çaresine bakalım bunun!
Boyuna selvi dedim de kızıp çekildi gitti. Dostlar, sevgilim doğru sözden inciniyor, ne yapayım, ne işleyeyim?
Sevgili, vezinsiz bir nüktedir söyledim, beni mazur gör. Lütfet, bir işvelen de tabiatı mevzun bir hale getireyim.
Hiçbir suçum olmadığı halde, sevgilinin o nazik tabiatından utangaçlık çekerim, benzim sararıp durur. Saki, bir kadeh sun da yüzümü gül gibi kızartayım.
Ey Selma konağının yeli, Allah için olsun, ne vakte kadar konak yerlerini birbirine katacak, yurt yerlerini gözyaşlarımla Ceyhun’a çevireceğim?
Sevgilinin sonsuz güzelliğinin hazinesine nail olduktan sonra, artık kendim gibi yüzlerce yoksulu Karun ederim.
Ey sahipkıran padişah, kulun Hafız’ı unutma da o günden güne artan güzelliğinin devletine dua edeyim.
Duş sevda-yi ruheş guftem zi ser birun kunem
Guft ku zencir ta tedbir-i in mecnun kunem

CCCLXIV

Biz kötü söylemez, batıla meyletmez, kimseyi yasa giriftar eylemez, kimseye mor yas elbisesi giydirmeyiz.

Bilgimizin defterine yanıltacak şey yazmayız, Hakk'ın sırrını da oyun ve hokkabazlık kâğıtlarına katmayız.

Yoksulla zengini azla, çokla ayıplamak kötü bir şeydir. En uygun iş şu: Hiçbir suretle kötü işte bulunmayalım.

Felek hünerlilerin gemisini parçalar. Bu muallak denize dayanmamamız daha doğru ve iyi!

Yoldaşların huzuruna atımızı sıçrata sıçrata bir hoş koşar, yağız atla sırmalı eyeri düşünmeyiz bile!

Padişah rintlerin bir yudumcuk şarabını hürmetle içmezse, biz de ona süzme ve halis şarap vererek iltifatta bulunmayız.

Bir hasetçi, hicvederek bir yoldaşı incitirse de ki: Gönlünü hoş tut, biz ahmağın sözüne kulak asmayız zaten!

Hafız, düşman yanlış bir söz söylerse, aldırış etmeyiz; doğru söylerse, zaten doğru söze darılmaz, savaşmayız!

Ma neg'uyim bed-u meyi be nahak nekunim
Hane-i kes siyeh-u delk-ı keş ezrak nekunim

CCCLXV

Yüzünün hayalini gözümün iş yurduna nakşettim. Senin gibi bir güzeli ben ne gördüm, ne de işittim!

Seni aramakta şimal rüzgârına eş oldum, onunla at başı koşmaktayım. Ama o salına salına yürüyen selvi boyunun tozuna bile erişmedim!

Benim böyle vahşi ceylan gibi dağlara düşüp adamlardan ürkmeme sebep, kara gözlerinle gönüller çeken gerdanındır; suç hep onlarda!

Bal çeşmesine benzeyen ağzının iştiyakıyla ne gözyaşı taneleri saçtım; şarap satan lal dudaklarından ne işveler satın aldım!

Bakışlarınla yaralı gönlüme ne oklar attın, civarında ne mihnet yükleri taşıdım!

Ey seher yeli, sevgilinin civarından bir toz getir bana... yaralı gönlümden gelen kan kokusunu o toprakta duydum.

Civarından bir rüzgâr geldi geçti. O rüzgârın getirdiği kokuyla konca gibi kanlı gömleğimi yırttım!

Vuslat gecesine ererim ümidiyle dert ve mihnet gününde oturdum, ama ağzının hükmettiği bir devirde gönlümün muradından tamahı kestim ben!

Ayağının toprağıyla Hafız'ın gözünün nuruna ant olsun... yüzün olmadıkça göz çerağından bir aydınlık bile görmedim.

Hay al-i ruy-ı tu der kargah-ı dide keşidem
Be suret-i tu nigari nedidem-u neşinidem

CCCLXVI

Sevgiliyle ahdim var: Can bedenimde oldukça, civarını arzulayan âşıklarını kendi canım gibi aziz tutacağım.

Gönlümün dileğince bir halvetim var: Artık kötü söyleyenleri ne düşüneyim; ne derlerse, ko desinler!

Evimde bir selvim var ki, boyunun sayesinde bahçedeki selviden de fariğim, çayırlıktaki şimşirden de.

** Güzellerden yüz bölük asker gönlüme kastederek pusuya girse, yine korkum yok. Tanrı'ya şükürler, minnetler olsun, benim ordular bozan bir gönlüm var.

** Lal dudaklarının hatemiyle Süleymanlıktan dem vursam yeri var. İsm-i azam benimle olunca Şeytan'dan korkar mıyım?

* Ey arif pir, beni meyhaneye gidiyor diye ayıplama. Kadehi terk etmeme imkân yok. Tövbe etsem bile tövbe tutmayan bir gönlüm var!

Ey rakip, Allah için olsun, bu gece gözünü yum. Onun sükût eden lal dudaklarıyla gizlice konuşacağım yüzlerce bahis var!

Hamd olsun Allah'a, sevdiğim ikbal gülşeninde salınıp gezdikçe ne laleye meylim var, ne Van gülüne, ne de yaban gülünün yaprağına!

Hafız, yüzlerce mihnetten, yüzlerce meşakkatten sonra, şehirde rintlikle meşhur oldu. Fakat mademki âlemde Eminüddin Hasan'ım var, ne gam!

Mera 'ahdist ba canan ki ta can derbeden darem
Hevadaran-ı kuyeşra çü can-ı histen darem

CCCLXVII

Gizli işret yolunda hoş bir güzelim var ki, zülfüyle yanağı yüzünden adeta ateşte nalım var!

Âşıkım, rindim, pervasız şarap içmekteyim. Bütün bu rütbe ve mevkileri o periye benzer huri yüzünden kazandım.

Rintlerin köşküne bir adım atsan yok mu? Şeker gibi şiirden mezem var, tortusuz saf şarabım!

Sen, beni böyle hor hakir tutar, bana cefa edersen; ben de seher çağında ah eder, zülfünü perişan bir hale korum!

Sevgilinin bu pas renkli hattı, bu çeşit yüz gösterip durursa; sarı yüzümü kanlı gözyaşlarıyla bezeyeceğim.

Bakış oklarınla saçlarının ipini getir ki, benim mecruh ve belalar çeken gönülle savaşlarım var!

Hafız, mademki âlemin gamı da geçer, neşesi de... hatırını hoş tutman daha iyi!

Der nihanhane-i ‘işret sanemi hoş darem
Kezser-i zulf u ruhaş na’l derateş darem

CCCLXVIII

Gerçi saçlarından işim düğümlendi, ama düğümlendiği gibi keremiyle açılacağını da umuyorum.

Yüzümün kızıllığını neşeden sanma. Şarap kadehi gibi gönlümün kanı yanağıma aksetmiş!

Çalgıcının çaldığı perde ihtiyarımı elden alacak. Ah eğer bu perdeye girmeme müsaade etmezlerse!

Ben öyle bir sihirbaz şairim ki, söz afsunuyla kamış kaleminden daima ballar, şekerler yağdırmadayım.

** Yüzlerce ümitle bu çöle ayak bastık, ey kaybolan gönlümün kılavuzu, bizi terk etme!

Öyle hızlı gitmektesin ki, seni yel uğrağında bile görmeme imkân yok. Bilmem ki, sevgiliye kiminle bir haber göndereyim, kime şunu söyle diyeyim?

Bahtımın gözü, sevgilinin efsanesiyle uykuya daldı. Nerde bir inayet rüzgârı ki, beni uyandırsın!

Geceleyin bu perdeden içeriye onun düşüncesinden başka kimse girmesin diye, bütün gece gönül hareminin bekçisi oldum.

Dün gece, Hafız, baştan başa riyadan ibaret diyordu. Fakat kapısının toprağından başka neyle, ondan gayrı kiminle uğraşıyorum, başka ne işim gücüm var ki?

Gerçi uftad zizulfeş girehi derkarem
Hemçunan çeşm-guşad ezkeremeş midarem

CCCLXIX

Maddi, manevi, elimizde avucumuzdakini hep meyhane yoluna sarf ettik. Ettiğimiz duaların hepsini sevgiliye bağışladık!

Deli gönüle vurduğumuz şu dağ, yüzlerce akıllı zahidin harmanına ateş salar.

Yüzümüzü bu virane dünyaya koyduğumuz günden beri, ezel padişahı aşk gamının hazinesini bize verdi.

Hırka giyip ona göre amelde bulunmayanlardan daha ziyade münafık kimse yok... münafıklıktan kaçınmak için hırka giymekle beraber bu rindane şiveye büründük.

** Bu başı dönmüş gemi nasıl gidebilir, imkân mı var? Canımızı o tek incinin sevdasına verdik!

Tanrı’ya şükrolsun ki, akılla anlayışlı diye lakap taktığımız da bizim gibi âşıkmış, bizim gibi dinsizmiş!

Hafız gibi senin bir hayaline razıydık. Fakat Yarabbi, ne yoksulca himmete, ne bigâne meşrebe malikiz ki!

* Bundan böyle güzel sevmeme, onların sevgisini gönlüme almama imkân yok; bu evin kapısını sevgilinin dudağıyla mühürledik.

Ma hasıl-ı hod ber der-i humhane nihadim
Mahsul-i du’a derreh-i canane nihadim

CCCLXX

Yolunun toprağına yüzlerce defa yüz koyduk. Halkın teveccühünü de bir tarafa attık, nefretini de.

* Zayıf gönlümüze cihanın yükünü yüklemedik. Bu bağlanmış yükü, dengi bir kenara koyuverdik.

Medresenin damını, kemerini; kıyl ü kaalini, mübahasesini kadeh ve ay yüzlü saki yolunda terk ettik.

Takva mülkünü askerle almadık, saltanat tahtını güçle kuvvetle elde etmedik.

Sevgilinin gözünün denizindeki dalga ne oyun oynayacak acaba diye, sihirbaz gözlerinin işvelerine vurulmuşuz.

Serkeş zülfü olmayınca karasevdalı başımızı, aşk sersemliğiyle menekşe gibi dizimize koymuşuz.

Ümit bucağında hilal gözleyenler gibi istek gözünü o mukavves kaşa tuttuk.

** Bir işarette bulun, bir emret... iki ümitli gözümüzü o mukavves kaşlara diktik, beklemekteyiz.

Hafız, kaybolmuş gönlün nerde, dedin... nerde olacak? O büklüm büklüm saçların halkalarında.

Ma piş-i hak-i rah-ı tu şed rü nihadeim
Ruy-u riya-yı halk beyek su nihadeim

CCCLXXI

Biz gamsız sarhoşlar, gönlümüzü aldırmışız. Aşkla haldaşız, şarap kadehiyle solukdaş!

İşimiz, sevgilinin kaşlarıyla açılalı beri, bize nice melamet yayları çektiler!

Ey gül, sen daha dün gece sabah şarabı dağını göğsüne dağladın. Fakat biz o şakayıklarız ki, bağrımız dağlı doğduk!

Pir-i mugan tövbemizden incindiyse de ki: Şarabını bulandırma, saf tut... özür dilemek için huzurunuzdayız.

Ey yol kılavuzu, iş senden biter, medet et, insafa gel; çok düşkünüz biz!

Lale gibi ortada yalnız şarapla kadehi görme... yıkık gönlümüze vurduğumuz şu dağı da gör!

Hafız, şiirindeki bu renk, bu hayal ne, dedin. Yanlış bir şey görme, biz yine aynı kuluz ve sadece bir levhten ibaretiz!

Ma bigaman-ı mest dil ezdest dadeim
Hem-raz-ı ‘ışk-u hem-nefes-i cam-ı badeim

CCCLXXII

Biz bu kapıya rütbe, mevki sahibi olmak için değil, kötü hadiselerden sığınmak, emin olmak için gelmişiz.

Aşk konağının yolcularıyız. Yokluk sınırından varlık ülkesine kadar bunca yolu, hep aşka ulaşmak için aşmışız.

Hattının yeşilliğini gördük de cennet bahçesinden kalktık, bu muhabbet otunu elde etmek için geldik!

Hazinedarı Ruhulemin olan bu kadar hazineye sahip olduğumuz halde, padişah sarayının kapısına yoksullukla gelmişiz.

Ey tevfik gemisi, hilm lengerin nerde? Biz bu kerem denizine günahlara gark olarak geldik.

Yüzsuyumuz gitmede... ey hataları örten bulut, gel, bir rahmet yağmuru getir... çünkü sorgu hesap dîvânına defterimiz kapkara geldik.

Hafız, bu yün hırkayı çıkar, at... çünkü kervan izini izleyerek ah ateşiyle geldik... sonra hırkan da yanar, sen de yanarsın!

Ma bedin der ne pey-i haşmet-u cah amedim
Ezbed-i hadise inca bepenah amedeim

CCCLXXIII

Bırak da meyhane sokağından geçelim, çünkü bir yudumcuk şarap için hepimiz bu kapıya muhtacız.

Mademki ezel gününde aşktan, rintlikten dem vurduk. O yoldan başka bir yola gitmememiz lazım!

Cem’in tahtının yele gittiği bir yerde gam yemektense, şarap içmek yeğdir.

Belki bir gün beline sarılırız, kemerine ulaşırız diye, kızıl yakut gibi gönül kanına bulanmışız.

Vaiz, perişan âşıklara nasihat verme. Biz, dostun civarındaki toprağı bulmuşken, artık cennete bakamayız.

Sofiler bile vecd ve hale düşüp raksa girmişler... biz de kalkıp raksa koyulalım.

İçtiğin şaraptan yere saçtığın yudumla yeryüzü kıymetlendi; inciye, lale sahip oldu. Vah bize ki senin yanında topraktan da horuz.

Hafız, mademki vuslat köşkünün yücesine yol yok, bu kapının eşiğinin toprağına baş koyalım, bunu yeter görelim,

Bugzar ta zişari’-i meyhane bugzerim
Kez behr-i cur’a-i heme muhtac-ı in derim

CCCLXXIV

Kalk da sofi hırkasını meyhaneye, bu yamalı hırkayla tasavvuf hezeyanlarını bitpazarına götürelim.

* Bistami hırkayla sofi âdetlerini, tasavvuf laflarını rint kalenderlere sefer armağanı sunalım.

Hadi, sabah çengini münacaatta bulunan pirin kapısına götürelim de bütün halvettekiler sabah şarabını içmeye koyulsunlar.

* Seninle Eymen vadisindeki ahdimize vefa ederek, Musa gibi “Rabbim, bana görün, seni göreyim” diye diye buluşma yerine gidelim.

Senin şöhret davulunu ta arş üstünde çalalım. Aşk âlemini ta göklerin üstüne çıkaralım.

Senin civarının toprağını başımızın üstüne alalım da övünmek için yarın, kıyamet sabahında mahşer sahrasına götürelim.

Gönül, eldeki vakti fırsat bilip bir işe koyulmazsa, bütün bu vakitlerden elimize ancak utangaçlık geçer, ancak onu elde edebiliriz sonra!

Bu pisliklere bulaşmış hırkayla, bu fazilet ve keremle yine kerametlerin adını anar, evliyalıktan bahsedersek, ayıptır doğrusu!

* Bu gök kubbeden, bu felekten fitneler yağmakta... kalk da meyhaneye gidelim, bütün afetlerden oraya sığınalım.

İstek çölünde kaybolmak niceye dek sürecek? Bir yol soralım da gidilecek yerlere gidelim artık.

Zahit, yolumuza melamet dikenleri korsa, biz de onu gül bahçesinden çıkarıp melamet zindanına hapsederiz.

Hafız, her alçak kişinin kapısına yüzsuyu dökme. Haceti hacetler reva eden, muratlar veren Tanrı’ya arz etmemiz daha doğru, daha yerinde bir iş!

Hız ta hırka-i sufi be herabat berim
Delk-u tamat bebazar-ı hurafat berim

CCCLXXV

Elimde pir-i mugandan fetva var, hem bu fetvanın mazmunu çok eski bir söz: Sevgilinin bulunmadığı yerde şarap haramdır.

Bu mürailik hırkasını yırtacağım. Ne yapayım? Ruha ağyarın sohbeti elim bir azap.

Sevgilinin dudağı belki bana da bir cur’a saçar diye, yıllar oldu meyhane kapısında oturup durmaktayım.

* Galiba eski hizmetim hatırından çıktı... ey seher rüzgârı, eski ahdi bir hatırlat, ne olur?

* Ölümümden yüzyıl sonra bile olsa mezarıma uğrarsan, çürümüş kemiklerim toprağımdan raks ederek baş gösterir!

Dilber, önce bize yüzlerce ümit vererek gönlümüzü aldı. Elbette ahlakı güzel kişi ahdini unutamaz.

Konca de ki: Kapanmış, bir türlü açılmaz olmuş iş yüzünden gönlünü daraltma. Sabah çağından ve rüzgârın nefeslerinden yardım görür, açılırsın.

Gönül, iyileşme ümidini başka kapıdan ara. Âşıkın hiçbir derdi, doktorun tedavisiyle iyileşmez.

Marifet gevherini elde et ki, kendinle beraber götüresin; altın ve gümüş, başkalarının nasibidir.

Şiddetli bir tuzak... meğerki Tanrı’nın lütfu medet etsin. Yoksa hiç kimse melun Şeytan’ın hilesinden kurtulamaz.

Hafız, altının, gümüşün yoksa ne çıkar? Şükret. Şairlik kapısından ve tab’ı selimden daha iyi ne devlet var?

Fetvi-i pir-i mug-an darem-u kavlist kadim
Ki heramest mey anca ki ne yarest nedim

CCCLXXVI

Derdim de sevgiliden, dermanım da... gönül de ona feda oldu, can da.

Hani alım, güzellikten daha hoştur derler ya; sevgilimizde bu da var, o da!

Aşk hikâyesini gizli söylüyorum, ama nihayet aşikâre de söyleyeceğim!

İki âlem de onun yüzünün bir ziyasından ibaret. Bunu sana gizli de söyledim, aşikâr da.

Anılsın o sevgilinin kanımıza kastederek ahdi de bozduğu, peymanı da.

Cihanın işine dayanılmaz, hatta dönek feleğe de dayanmak caiz değil.

Mademki vuslat geceleri sona erdi, hicran günleri de geçer elbet.

Muhtesib de Hafız’ın âşık olduğunu bilir, Süleyman ülkesinin Asaf’ı da!

Şarap getir. Âşık değil kadıdan, padişah yasağından bile korkmaz.
Derdem ezyarest-u derman niz hem
Dil feda-yı o şud-u can niz hem

CCCLXXVII

Görüşmek de müyesser oldu, öpüp koçmak da... bahtımdan da hoşnudum, zamandan da.

Yürü zahit, talih bana yar oldukça kadeh de elimden düşmez, sevgilinin saçları da.

Biz kimseyi rintlikle, sarhoşlukla ayıplayamayız... güzellerin lal dudakları da hoş, tatlı ve lezzetli şarap da.

Gönül, sana müjde vereyim: Muhtesib öldü... dünya şarapla, şarap içen güzellerle dopdolu.

Kötü göz, pusuda bizi gözleyip dururdu, nihayet düşman da aradan kalktı, gözyaşlarımız da akmaz oldu.

Gönlü perişan etmek hiç de akıl kârı değil; bir cönk iste, sürahiyi de getir.

Aşk toprağındakilere dudağından bir katre şarap saç da toprak lal rengine girsin, misk haline gelsin.

Mademki bütün âlem sana ulaşmak ümidiyle diri. Ey güneş, üstümüzden gölgeni eksik etme!

Lalenin de yüzsuyu güzelliğinin feyziyle, gülün de. Ey lütuf bulutu, bu toprak kula da bir feyiz rahmeti ver!

* Mülk ve dinin Bürhanı... vezirliği sayesinde zaman, hem devlet ve kudret hazinesi haline geldi, hem deniz zenginleşti!

* Yeryüzü, adalet çevgânına kapılmış bir top... hatta bu yüce gök kubbe bile!

Âdet olduğu veçhile aylar, yıllar gelip geçtikçe... güzler, baharlar birbiri ardından geldikçe

* Ululuk köşkü, ululardan da hali kalmasın, selvi boylu, gül yanaklı sakilerden de!

Hafız, saçlarına esir oldu, Tanrı’dan da kork, Süleyman iktidarına malik vezirin adaletinden de!

Didar şud muyesser-u bus-u kinar hem
Ezbabt-ı hod beşukrem-u ezruzgar hem

CCCLXXVIII

Sevgililerden dostluk umuyor, vefa gözetiyorduk. Zaten bu zannımız yanlıştı bizim.

Şimdilik dostluk tohumunu ektik, gittik... bakalım bu ağaç ne vakit meyve verir?

Dedikodu dervişlerin âdeti değil, yoksa seninle ne maceralarımız var!

* Gözünde savaş hileleri varmış... biz yanıldık, sulh edecek sanmıştık!

* Güzellik fidanın kendi kendine gönüller parlatır bir hale gelmedi. Onu himmet nefesiyle biz yetiştirdik.

Ne zulümler gördük de kimseciklere şikâyet bile etmedik; hiçbir suretle hürmeti bırakmadık.

Sevgili dedi ki: Hafız, bize sen gönül verdin... hulasa biz kimseyi zorla kendimize âşık etmedik ki.

Ma zi yaran çeşm-i yari daştim
Hod galet bud ançi ma pindaştim

CCCLXXIX

Beni kılıçlayıp öldürse, elini bile tutmam. Oklasa bile bunu canıma minnet bilirim.

Yay kaşlı sevgiliye söyle; beni oklasın da onun eliyle, onun koluyla öleyim bari!

Âlem derdi beni elden, ayaktan düşürürse, kadehten başka kim elimi tutar ki?

Ey ümit sabahının güneşi doğ; doğ ki, ayrılık gecesinin elinde esir kaldım ben.

Harabat piri feryadıma yetiş, yaşlıyım. Bir yudum şarapla beni gençleştir!

Dün gece ayağından başımı kaldırmayacağıma dair zülfüne ant içtim.

Ben o kuşum ki, her sabah, her akşam nağmelerim arşın yücesinden duyulmaktadır.

Hafız, şu takva hırkasını yak da ateş haline gelince onu yakmayayım; yoksa sonra sen de yanarsın!

Betirem ger kuşed desteş neçirem
Ve ger tirem zened minnet pezirem

CCCLXXX

Vuslatının müjdesini ver de candan geceyim... kutsi bir kuşum ben, bu cihan tuzağından sıçrayıp çıkayım.

Sevgili, bana “kulum” dersen, muhabbetinle kevn ü mekân efendiliğinden vazgeçerim.

Yarabbi, beni ortadan kaldırmadan lütfet, hidayet bulutundan bir rahmet yolla.

Mezarımızın başında şarapsız, çalgısız oturma da seni görmek ümidiyle, senin kokunla mezarımdan raks ederek kalkayım.

Ey salınışı tatlı güzelim, kalk, yüce boyunu göster de Hafız gibi candan da geçeyim, cihandan da!

Yaşlıyım, ama bir gece sen beni adam akıllı bir sar da seher çağında koynundan genç olarak çıkayım.

Mujde-i vasl-ı tu dih kez ser-i can berhizem
Tayir-i kudsem-u ez dam-ı cihan berhizem

CCCLXXXI

Gerçi padişah kullarıyız, ama sabah çağı ülkesinin de padişahlarıyız.

Hazine koynumuzda, kesemiz bomboş... fakat dünyayı gösteren kadehimiz, yolların toprağı!

Huzur ayıklarıyız, gurur sarhoşları... tevhit deniziyiz, günaha gark olmuşuz.

Baht güzeli cilvelenirse, biz ona yüzü ay gibi apaydın bir aynayız.

Her gece uyanık baht padişahının tacını, külahını gözetmekte, korumaktayız.

Sevgiliye, himmetimizi ganimet bil... çünkü sen uykudasın, uyanık olan biziz, gözcülük eden biziz, de!

Şah Mansur bilir ki, biz himmet yüzümüzü nereye koysak,

Düşmanları kandan kefenlere sarar, dostlara da fütuhat elbiseleri hazırlarız.

Riya ve tezvir bizde yok. Biz kızıl aslanlarız, kara yılanlarız.

Söyle de Hafız’ın borcunu versinler. Vereceğini itiraf etmişsin, biz de şahidiz.

Gerçi ma bendegan-ı Padşehim
Padşahan-ı mülk-i subhgehim

CCCLXXXII

Seher çağında Cevza burcu, hamailini önüme koydu da dedi ki: Padişahın kuluyum, buna ant içiyorum.

Saki, gel... yaver talihimden ne murat istediysem, Tanrı müyesser etti.

Bir kadeh ver de padişahın aşkına içeyim. Yine yaşlı başımda gençlik ateşi var!

Hızır'ın abıhayatını anıp yolumu kesme. Ben padişahın kadehinden Kevser havuzunun şarabını içmekteyim.

Padişahım, fazilet ve hüner tahtını göklere yüceltsem, yine bu tapının kuluyum, yine bu kapının yoksulu!

Yıllarca meclisinde şarap içtim. Ona alışan tabiatımın bu huyunu terk etmesine, bundan vazgeçmesine imkân mı var?

Eğer bu sözüme inanmazsan, Kemal-i Isfahanî'nin sözünden bir delil getireyim; o der ki:

Gönlümü senden alır, sevgini terk edersen, kimi seveyim, o gönlü nereye götüreyim, ne yapayım?

Hamailim, Muhammed oğlu Gazi Mansur'dur! Bu kutlu adla düşmanlara muzafferim ben.

Elest gününde padişahın aşkına düştüm... ömrümce de bu ahde vefa edecek, bu sevgiyle geçip gideceğim.

* Felek, Süreyya dizisini padişahın adına dizmişse, ben inci gibi şiirlerimle onu neden methetmeyeyim, kimden aşağıyım, kimden küçüğüm ki?

Şahin gibi padişahın elinden lokma yedim; gayrı güvercin avlamaya tenezzül mü ederim?

Ey aslanlar tutan, aslanlara galip gelen padişahım, sayende huzur ve istirahat ülkesine yerleşsem, nem eksilir ki?

Kolum kanadım yok, böyle olduğu halde şaşılacak şey şu: Başımda Simurg'un konağına ulaşmaktan başka bir hava yok.

Şiirim, senin methinin bereketiyle yüzlerce gönül ülkesi zapt etti. Sanki bu hünerli dilim, senin kılıcın.

Sabah rüzgârı gibi bir gül bahçesinden geçtiysem, selviye âşık olduğumdan... çama müştak bulunduğumdan geçmedim.

Senin kokunu duymuştum, neşe meclisindeki sakiler de yüzünü hatırlatıp bana bir iki kadeh şarap sundular.

Fakat ben bir iki üzümün suyu ile sarhoş olmam ki... meyhanede yetişmiş kart bir adamım ben!

Feleğin dönüşüyle birçok davam var. Bu hususta padişahın insaf ve adaleti hüküm versin!

Tanrı'ya şükrolsun yine bu tapının yücesindeyim; yine arş tavusu iri kanatlarımın sesini duymada.

Sevginden başka bir şeyle uğraşırsam, adım âşıklar dîvânından silinsin.

Aslan yavrusu gönlümü kapmak için üstüme saldırdı; fakat ben zayıf olsam da, olmasam da zaten bir kere aslana avlanmışım, onun avıyım.

Padişahım, yüzüne âşık olanlar zerrelerden çok... ben nerden vuslatına erişeceğim Zerreden de aşağıyım ben!

Güzelliğini inkâr eden kim? Göster bana... göster de gözünü bıçakla oyayım!

Bana saltanat güneşinin gölgesi vurdu... artık doğu güneşiyle işim yok.

Bu sözlerden maksat, alışverişi kızıştırmak değil ha... ne cilve satmaktayım, ne işve almakta!

Hafız, Peygamber'i ve Ehlibeyt'ini candan sever. Hüküm sahibi padişah da buna şahittir.*

Cevza seher nihad hemayil beraberem
Ya'ni gulam-ı Şah'em-u sovkend mihorem

CCCLXXXIII

Defalarca söyledim, yine de söylüyorum: Ben âşıkım, fakat bu yola kendiliğimden koşmuyorum ki, Tanrı takdiri bu!

Dudu gibi beni aynanın önüne koydular. Aynanın ardındaki ezel üstadı neyi söyle diyorsa, onu söylüyorum.

İster diken olayım, ister gül... yeşilliği bezeyen birisi var, o beni nasıl yetiştiriyorsa, öyle bitmekteyim.

Dostlar, hayran bir âşıkım... ayıplamayın, bir incim var, değer bilen bir müşteri arıyorum.

Gerçi şaraba bulanmış hırka giymem ve şarap içmem ayıptır. Ama yine siz tayip etmeyin, şarapla hırkamdaki kiri, riyayı yıkamaktayım.

Âşıkların gülmesi de başka bir yerdendir, ağlaması da. Geceleri terennüm etmekteyim, seher çağları mersiye okuyup ağlamakta.

Hafız, bana meyhane kapısının toprağını koklama, dedi. Ona de ki: Ayıplama, ben o topraktan Huten miskinin kokusunu almaktayım.

Barha gufteem-u bar-i diger miguyem
Ki men i dil-şude in reh ne behod mipuyem

CCCXXXIV

Güzelim, aşkının derdine ne çare bulayım? Ne vakte kadar derdinle geceleri feryat edip duracağım?

Divane gönül, nasihat duyacak, öğüt alacak dereceyi aştı. Saçlarını zincir yapar da bağlarsam, belki uslanır.

Ayrılık zamanında neler çektiğimi bir mektupta yazmak imkânı yok, heyhat!

Saçlarının yüzünden ne perişan oldum... nerde o mecal ki, bunların hepsini anlatayım?

Canı görmek arzusuna düştüm mü, gözümde senin güzel yüzünü tasvir eder, nakşeylerim.

Vuslatına bu suretle erişeceğimi bilsem, yolunda dini de oynar, gönlü de oynar, vuslatına erişirdim.

Vaiz yanımdan uzaklaş, beyhude sözler söyleme... ben artık tezvirlere kulak asacak adam değilim.

Hafız’ın bu bozuk düzen halden kurtulmasına, ıslah olmasına imkân yok. Mademki takdir böyle, ne tedbirde bulunabilirim ki?

Sanema ba gam-ı ‘ışk-ı tu çi tedbir kunem
Ta bekey dergam-ı tu nale-i şeb-gir kunem

CCCLXXXV *

Muğların meyhanesinde Tanrı nurunu görüyorum. Ne şaşılacak şey. Bir bak; nerden, nasıl bir nur görmekteyim.

Ey emir-i hac, bana cilvelenme, övünme. Çünkü sen evi görüyorsun, ben ev sahibini görüyorum!

Güzellerin saçlarından misk elde etmek ümidindeyim, ne olmayacak şey, ne abes düşünce! Mutlaka yanlış görüyorum.

Gönül yanığı, akıp duran gözyaşı, seher çağındaki ah, geceleyin feryat... bütün bunları sizin lütfunuzla görmekteyim.

Her an yüzünün başka bir nakşı, başka bir tecellisi hayalimin yolunu vurmakta... seni görünce aklım, hayalim dağılmakta. Bu perdede neler görüyorum, kime söyleyeyim?

Her seher çağı sabah rüzgârından gördüklerimi, kimse ne Huten miskinden gördü, ne Çin nafesinden!

Dostlar, Hafız’ın size baktığını ayıplamayın, ben görüyorum ki, o sizin dostlarınızdan, âşıklarınızdan!

Derherabat-ı mugan nur-ı Huda mibinem
İn ‘aceb bin ki çi nuri zi kuca mibinem

— N —

CCCLXXXVI

Benim uzun boylu işveci, hilebaz sevgilim, uzayıp giden zahitlik hikâyemi kısalttı, beni zahitlikten vazgeçiriverdi.*

Gönül, gördün mü? Bu kadar yaş yaşadıktan, zahitlik ettikten, ilim öğrendikten sonra sevgiliyi gören gözün, bana neler etti, başıma ne işler açtı?

Riya hırkasıyla aşkımı gizleyeyim dedim, ama gözyaşları gammaz... nihayet sırrımı faş etti gitti!

Sevgili sarhoş, âşıkları anmıyor bile... yoksullara iltifat eden sakimin kulakları çınlasın. Allah ona hayırlar versin!

Yarabbi, nefhasıyla kerem kokusunu getirecek, işlerimi düzene koyacak olan o seher rüzgârı ne vakit esecek ki?

İmanın da harap olacağından korkuyorum, nihayet kaşların namazımın huzurunu bozmakta.

* Zahit senin niyazın da bir işe yaramıyor, benim geceleri sarhoşluğum ve yana yakıla niyaz edişim de!

Hafız, ağlamadan yandı. Ey seher yeli halimi, dostları görüp gözeten, düşmanları yakıp yandıran padişahıma arz et!

Kendime mum gibi gülerek ağlıyorum. Bakalım taş yürekli sevgili, bu yanıp yakılmam sana neler edecek?

Bala bulend i ‘işve-ger-i nakş-baz-ı men
Kutah kerd kıssa-i zuhd-i dıraz-ı men

CCCLXXXVII

Bir cilvelen de sihirbazların alışverişini kesada ver... bir göz ucuyla bak da Samirî pazarının parlaklığını söndür!

Âlemin başını, sarığını yele ver, dilberlik usulünce külahının köşesini bir yık hele!

Zülfüne söyle, âdeti olan serkeşliği bıraksın; bakışına söyle, sitemkârlığın kalbini kırsın!

Dışarı çık, salına salına yürü de güzellik topunu kap, kimseye bırakma. Hurilere, müstahak oldukları şeyi ver, perilerin güzelliğini hiçe indir.

Ceylan bakışlarınla güneş aslanını teshir et... iki büklüm kaşlarınla Müşteri’nin yayını kır!

Rüzgârın nefesiyle sümbülün zülüfleri koku salarsa, sen amber kokulu saçlarınla ona layık olduğu değeri veriver!

Hafız, bülbül fasahattan dem vurursa, Farsça şiirlerinle haddini bildiriver!

Kirişme-i kun-u bazar-ı sahiri bişiken
Begamze revnak-ı bazar-ı Samiri bişiken

CCCLXXXVIII

Rintlere bundan daha iyi bir bakışla bak... meyhane kapısına bundan daha iyi bir tarzda uğra!

Dudaklarının hakkımda şu lütfu pek, ama pek güzel... fakat bundan biraz daha güzelini, biraz daha iyisini bekliyorum.

Sihriyle cihan işlerinin düğümünü çözen sevgiliye de ki: Bu mühim ve ince işe biraz daha iyi bak, hele bir parça daha himmet et!

O güzele gönül vermeyeyim de ne yapayım? Zaman anası bundan daha iyi, bundan daha güzel bir oğul doğuramaz ki!

Öğütçü bana dedi ki: Aşkın gamdan başka ne hüneri var? Yürü be akıllı hocam, senin bundan daha âlâ bir hünerin var mı ki?

Sana, kadehi eline al, sakinin dudağını öp, diyorum ya... canım efendim, dinle... başka kimse bundan daha iyi bir söz söyleyemez.

Hafız’ın kalemi, şeker gibi meyveler veren bir nebattır, bu meyveleri de devşirmeye bak... çünkü bu bahçede bundan daha iyi meyve yok!

Mifuken berşaf-ı rindan nazeri bihter ezin
Berder-i meykede mikun guzeri bihter ezin

CCCLXXXIX

Yolunun toprağı olsam, benden eteğini silker; gönlünü ver bana desem, yüzünü çevirir.

Rengin yüzünü gül gibi herkese gösterir. Ört, saklan desem, benden örtünür, benden saklanır.

Gözüme, bir an doya doya bak artık, dedim. Dedi ki: Benden kanlı ırmaklar mı akıtmak istiyorsun?

O kanıma susamış, ben dudağa susuzum. Bakalım sonu neye varacak? Ya o benden maksadına erişir, ya ben ondan!

Ferhat gibi acılıkla, elemle can versem de korkum yok. Benden birçok şirin hikâyeler kalacak ya!

Huzurunda mum gibi eriyip can versem, sabah gibi elemime güler; bu halinden alınıp incinsem, nazik hatırı incinir.

* Dostlar, ağzından bir öpücük almak için can verdim, fakat razı olmuyor. Bakın, cüzi bir şey için bu alışverişte nasıl geri kalıyor.

Hafız, sabret, eğer gam dersini bu çeşit alırsam, aşk her köşede, her bucakta benden efsaneler söyleyip duracak, beni âleme destan edecek.

Çün şevem hak-i reheş damen biyefşaned zimen
Ver biguyem dil bigerdan ru bigerdaned zimen

CCCXC

Lal renkli şarabı çek, ay alınlı güzellerin yüzüne bak... şu zahitlerin mezhebine aykırı hareket et, bu güzellerin güzelliklerini seyret!

Şu yenleri kısa sofilerin el uzunluğuna bir bak hele... bulaşık harflerinin altında adam avlamak için nükteleri var!

İki cihanın harmanına da baş eğmiyorlar. Yoksulların, başak devşirenlerin ululuğuna bak!

Sevgili misk gibi siyah ve kokulu kaşlarını çatmış, o kaş çatılışı bir türlü düzelmiyor... gönül ehlinin niyazına bak, nazeninlerin nazını seyret!

Vefaya dair kimseden bir söz duymuyorum. Dostların, hemdemlerin sohbetindeki vefakârlıklarına bak hele!

Benim için kurtuluş çaresi aşka esir olmaktır. İşin önünü görenlerin, sonunu görüp gözetmemelerine bak!

Aşk cilası, Hafız'ın hatırındaki tozu, pası giderdi. Temiz dinlilerin ve temiz kişilerin niyetlerindeki temizliği seyret!

Şerab-ı la'l keş-u ruy-ı meh-cebinan bin
Hilaf-i mezheb-i inan cemal-i anan bin

CCCXCI

Allah için olsun, hırka giyen zahitlerle az otur; varını yoğunu elden aldırmış rintlerden yüzünü gizleme!

O hırkada ne kirler var, ne kirler! Ne hoştur, ne mübarektir şarap satanların elbiseleri!

Tabiatın nazik; hırka giyenlerin kabalıklarına tahammül edemezsin sen!

Gel de şu mürailerin hilesine bak. Sürahinin gönlü kan kesildi; çeng coştu, kükredi!

Mademki beni sarhoş ettin, çekingen durma... mademki bana ballar, şerbetler sundun, zehir içirme!

Ben, sofiye benzeyen şu adamlarda bir dert bile görmedim. Tortulu şarap içenlerin işretleri saf olsun!

Hafız'ın yüreğinin yanıklığından çekin kaynayan bir çömlek gibi göğsü var.

Hudara kem nişin bahırka-puşan
Ruh ezrindan-ı bisaman mepuşan

CCCXCII

Aşk uğrunda uğraşmakla şehirde şöhret buldum, kimsenin kötülüğünü görmekle gözümü bulaştırmadım.

Kendime tapma suretini yıkmak için, şaraba taparak varlığımı su üstündeki suret gibi sebatsız ve kararsız bir hale getirdim.

Vefakârlıkta bulunanın, halkın kınamasını hoş görelim, hoş olalım. Çünkü yolumuzda incinmek kâfirliktir.

Meyhane pirine, kurtuluş yolu nedir diye sordum. Şarap kadehini istedi; sır örtmek, dedi.

Güzel yüze sevgiyi, sevgilinin hattından öğren. Güzellerin yanakları etrafında dönüp dolaşmak ne hoş!

Bu meclisi bırakacak, meyhaneyi tavaf edeceğim. Çünkü amelsizlerin vaizini işitmemek vaciptir.

Hafız, sakinin dudağıyla şarap kadehinden başka bir şey öpme. Zahitlik satanların ellerini öpmek hatadır.

Gönlün âlem bağını dilemekten maksadı ne? Gözbebeği eliyle yüzünden gül dermek.

Menem ki şohre-i ‘ışkem be’ışk verziden
Menem ki dide neyaludeem bebed diden

CCCXCIII

Yarabbi, o miskler kokan ceylanı yine Huten’e getir... o usul boylu ve salına salına gezen selviyi yine çimenliğe ulaştır.

Pörsümüş, perişan olmuş bahtımızı bir rüzgârla okşa, yani o tenden çıkıp gitmiş olan canı yine tenimize ver!

Ayla güneş bile konak yerine senin emrinle erişir... ay yüzlü sevgilimi de yine bana eriştir.

Taşla kil, gözyaşlarımın tesiriyle akik haline geldi Yarabbi o kutlu yıldızı yine Yemen diyarına getir!

Ey kutlu kuş, gördün ya halimi. Lütfet, o Anka’ya bu kuzgunun, bu karganın halini söyle.

Söz bundan ibaret: Sensiz yaşamayı istemiyoruz. Ey haberler getirip götüren rüzgâr, bunu duy da sevgiliye arz et!

Onun vatanı, Hafız’ın göğsüydü... Yarabbi, gariplikten kurtar, muradına eriştir de yine vatanına ulaştır!

Ya Rab an ahu-yı muşkin be Huten baz resan
Van sehi serv-i Hıraman beçemen baz resan

CCCXCIV

Şimşir boyluların, şirin ağızlıların husrevi, tersine kıvrılmış kirpikleriyle saflar bozanların kalplerini kıran sevgili,

Sarhoş bir halde geçti. Geçerken bu yoksula bir baktı da, ey bütün tatlı sözlü şairlerin gözü, gözlerinin nuru, dedi.

Ne vakte dek kesende altın, gümüş bulunmayacak? Benim kulum ol da bütün gümüş bedenli güzeller sana muti olsunlar!

Zerreden de aşağı değilsin ya... alçalma, sevgiyle uğraş da çarh vurarak güneşin halvet yurduna eriş!

Âleme dayanma... bir kadeh şarabın varsa, Zühre alınlı, nazik bedenli güzellerin aşkına çek!

Ruhu şad olsun, benim sarhoş pirim dedi ki: Ahdinde durmayanların sohbetlerinden çekin!

Seher çağı, sabah rüzgârına lalenin gönlündeki derdi söylüyordum. Bu kanlı kefenliler, kimin şehitleri, diye sordum.

Dedi ki: Hafız, sen ve ben, bu sırrın mahremi değiliz. Lal renkli şarapla ağızları tatlı güzellere kani ol!

Sevgilinin eteğini eline geçir, düşmanlıktan vazgeç. Tanrı eri ol, şeytanları bırak!

Şah-ı şimşad- kadah husrev-i şirin-dehenan
Ki bemujgan şikened kalb-i heme saf-şikenan

CCCXCV

Gül yaprağına misk kokulu sümbülden nikap ört, yani yüzünü saçlarınla gizle de bütün âlemi harap et.

Uykulu sarhoş nergisleri işvelerle aç, güzel nergisin gözlerini hasetinden kapat.

Yüzündeki terleri saç, bahçenin her yanını göz çanaklarımız gibi gül suyuyla doldur.

Gül mevsimi ömür gibi gelip geçmekte... saki, gül renkli şarabı döndürmede acele et.

Menekşenin kokusunu duy, sevgilinin saçlarına sarıl... lalenin rengine bak, şarap içmeye koyul!

* Senin âşıkları öldürmek âdetindir, âdetine başla da düşmanlarla şarap iç, bizi de azarla!

Hafız dualarla vuslat istemekte... Yarabbi, hasta gönüllü âşıkların duasını müstecab et.

Habbeler gibi gözünü kadehe aç; bu yıkık dünyayı habbeye benzet. Âlemin yokluğu, geçiciliği hususunda onlardan ibret al!

Gül -berkra zisunbul-i muşkin-nikab kun
Ya’ni ki ruhu bipu-u cihani herab kun

CCCXCVI

Kapıdan içeri gir, gece yurdumuzu aydınlat, ruhaniler meclisinin havasına güzel kokular saç!

Gönlümü, canımı sevgilinin gözüne, kaşına verdim. Gel, gel de kemere bak, pencereyi seyret.

Ayrılık gecesi yıldızı, nur saçmamakta. Köşkün üstüne çık, yolu aydınlat.

Cennet haznedarına de ki: Bu meclisin toprağını al, firdevs buhurdanlığına ödağacı olarak hediye götür.

Boşboğaz nefis çok hikâye bilir, söyler durur, sonu gelmez ki. Saki, sen işini boşlama, kadehe şarap doldur.

Fakih, nasihat eder, aşkla oynama derse; ona bir kadeh sun da aklı başına gelsin.

Yeşillikteki güzellerin hepsi senin güzelliğine meftundur. Yasemine işveler sat, çama cilveler göster.

Bu taçtan, bu hırkadan canım sıkılıyor. Sofiyane bir işveyle artık beni kalender et.

* Güzellik şuaı, anlayış gözüne perde çekti. Gel de güneş otağını nurlandır!

* Senin vuslat şekerine tamah etmek haddimiz değil. Bari bizi şeker gibi laline havale et.

* Kadehin dudağını öp de sonra sarhoşlara ver ve bu nazikâne hareketle seninle konuşup görüşenleri neşelendir.

İşrete ve ay yüzlülerin aşkına düştükten sonra yapacağın işlerden biri de şu olmalı: Hafız’ın şiirini ezberlemek.

Zider dera vu şebistan-ı ma münevver kun
Heva-yı meclis i ruhaniyan mu’attar kun

CCCXCVII

Gözümün nuru, bir sözüm var, dinle: Kadehin doluysa durma; içir, iç!

Yaşlılar, sözü tecrübelerine dayanırlar da söylerler. İşte ben de söylüyorum: Oğul kendine gel, öğüt dinle, sen de bir gün olur, yaşlanırsın.

Merak etme, aşk akıllı kişiye nasip olmaz, Sevgilinin zülfünü elde etmek istiyorsan, akıldan vazgeç, bırak aklı!

Tespihle hırka sarhoşluk lezzetini vermez sana... bu işte şarap satanın himmetini dinle!

Musiki erbabı perişan oldu, saz ve çalgı kalmadı. Ey çeng feryat et, ey tef coş!

Aşk yolunda Şeytan vesvesesi çoktur. Beri gel de gönül kulağını meleğe ver!

* Dostlara ömrünü, malını bağışlamaktan çekinme, bunlardan ne çıkar ki? Öğüt dinleyen sevgiliye yüzlerce can feda et!

* Saki, kadehin boş kalmasın, hep saf şarapla dolsun... bu tortulu şarabı içene de inayet gözüyle bir bak!

Altınlarla dokunmuş elbiseler giyerek sarhoşça geçip giderken, şu yün hırkaya bürünmüş olan Hafız’a da bir öpücük nezr et!

Ey nur-ı çeşm-i men suhani hest guş kun
Çün sagarat purest binuşan-u nuş kun

CCCXCVIII

Sana nail olurum ümidiyle her zaman bedenimdeki elbiseyi gül gibi yakamdan ta eteğime kadar yırtarım.

Gül, sanki gülşende tenini gördü de sarhoşlar gibi üstündeki elbiseyi yırtıverdi.

Ben derdinden canımı güç kurtarıyorum, ama sen gönlümü ne kolay da aldın!

Düşmanların sözüyle dosttan yüz çevirdin. Halbuki hiç kimse dosta düşman olmaz.

Elbise içinde vücudun, kadehteki şaraba benziyor. Göğsündeki gönül de gümüş içindeki demir gibi!

Ey kızıl gözyaşları, gözden kan gibi ak... gönüldeki ateş, zaten halka malum oldu artık!

Yapma... sonra ciğerler yakan ah, bacadan duman çıkar gibi göğsümden çıkar!

Gönlümü kırıp ayaklar altına atma... O senin saçlarında yurt tutmuş.

Hafız, gönlünü saçlarına bağışlamıştır. Onu kırıp da ayaklar altına atma sakın!

Çü gul her dem bebuyet came derten
Kunem çak ez giriban ta bedamen

CCCXCIX

Gül padişahının bayrağı, çimenlikten göründü. Yarabbi, kudumu selviye de mübarek olsun, yasemine de!

Bu tahta oturuş hakikaten hoş, hakikaten tam yerinde... artık bu suretle herkes de yerine oturur, yerleşir, haddini bilir.

Süleyman hatemine akıbetinin hayrolduğunu müjdele. İsm-i azam onu Şeytan'ın elinden kurtardı.

Bu ev ebediyen mamur olsun... Kapısının toprağından her an rahmani kokusuyla Yemen rüzgârı esip durmakta.

Peşengoğlu'nun şevketi ve dünyayı teshir eden kılıcı, bütün şehnamelere yazıldı, meclislerin hikâyesi oldu.

Yağız felek atı, üzenginin altında sana ram oldu... Ey tek binici, meydana ne hoş da geldin; çevgânınla vur, çel topu!

Kılıcın ülke ırmağına akan sudur. Adalet ağacını dik, kötü isteklilerin kökünü sök!

Bundan sonra senin güzel kokulu huyun yüzünden Huten miski, İrec ovasında meydana gelse, hiç de şaşılmaz.

Halvettekiler, senin güzel cilveni bekliyorlar. Külahının kenarını yık, yüzündeki nikabı kaldır, kendini göster!

Akılla meşverette bulundum, dedi ki: Hafız, şarap iç. Saki, emin meşveretçinin sözüne uy da sun kadehi!

Rayet-i sultan-ı gul peyda şud eztarf-ı çemen
Makdemeş ya Rab mubarek bad berserv-u semen

CD

Bilir misin devlet nedir? Sevgiliyi görmek, onun civarında yoksulluğu padişahlıktan üstün tutmak!

Cana tamah etmemek kolaydır, ama can dostlarından ayrılmak güç.

Konca gibi bu daralmış gönülle bağa gitmek, orada iyi bir ad, san kazanmak için gömleğimi paralamak istiyorum.

Orada kâh rüzgâr gibi gülle gizlice konuşmak, kâh sevda sırlarını bülbüllerden duymak arzusundayım.

Sevgilinin dudağını öpme fırsatı elindeyken fevt etme. Yoksa sonra pişman olur, elini dudağını ısırır durursun.

Sohbeti ganimet bil. Çünkü bu iki konaklık duraktan geçip gittin mi, bir daha buluşmamıza imkân yok!

Hafız, Mansur Padişah'ın hatırından çıkmışa benzer. Yarabbi, ona yoksulları görüp gözetmeyi sen hatırlat!

Dani ki çist dovlet didar-ı yar diden
Derkuy-ı o gedayi berhusrevi guziden

CDI

Derdimi doktorlara ne kadar söylediysem de yoksul garipler, bir derman bile edemediler.

Muhabbet hokkası eskisi gibi eski mührüyle, eski nişanıyla durmuyor. Aman Yarabbi, rakiplerin muradı hasıl olmasın!

Her an rüzgârın elinde bulunan güle, yapma, bülbüllerden utan, de!

** Gizli derdimizi sevgiliye söyledik, zaten dert doktorlardan gizlenemez ki!

Yarabbi, ecelden aman ver de âşıkların gözleri yine sevgililerin yüzünü görsün.

Ey ihsan sahibi, niceye dek lütuf sofranda nasipsizlerden olacağız biz?

Hafız, edepli kişilerin öğütlerini dinleseydin sen de âlemin divanesi olmazdın?

Çendan ki guftem gam ba tebiban
Derman nekerdend miskin geriban

CDII

Ayrılığından yanıyorum, artık yüzünü cefadan çevir... ayrılık bize bir bela oldu; Yarabbi, belayı sen defet.

Ay, yağız felek atına binmiş, cilvelenmekte. Atına bin de ay tepetakla gelsin!

Bir gece külahını yık, kaftanının bir düğmesini ilikleyip kollarını giymeden şöyle bir sırtına at, salına salına bir yürü; aklı da yağmala, dini de!

Sümbülün inadına halka halka saçlarını dök. Çayırlığın çevresini sabah rüzgârı gibi bir tütsüle, kokulara boğ!

Ey sarhoşların gözlerinin nuru güzel, bekliyorum işte. Hadi, ya güzel bir çeng nağmesi çal, yahut şarap kadehini doldur!

Felek, yanağına ne güzel bir yazı yazmakta. Yarabbi, sen sevgilimize kötü yazı yazma, yazdınsa da boz!

Hafız, güzel yüzlülerden nasibin ancak bu kadar. Razı değilsen, kaza ve kaderin hükmünü değiştir!

Misuzem ezfiraket ruy ezcefa bigerdan
Hicran bela-yı ma şud ya Rab bela bigerdan

CDIII

Sana gönüller alan bir nükte söyleyeyim: O ay yüzlü güzelin benine bak; o zincir gibi saçlara bağlanmış olan aklı, canı gör!

Gönlü ayıpladım da dedim ki: Vahşiye benzeme, sahralara düşme. Dedi ki: O ceylanın, aslanları bile teshir eden gözlerine, işvesine bak da bu sözü sonra söyle!

Saçlarının halkası sabah rüzgârının seyran yeri. Bir bak, gönül sahiplerinin canları, orada bir tek tele bağlanmış!

Güneşe tapanların sevgilimizden haberleri bile yok. Ey bizi kınayan, Allah aşkına git de bir o yüzü seyret!

Gönül çalan saçları, sabah rüzgârının bile boynunu bağladı. O Hintlinin, onu seven yolcuya yaptığı hileye bak hele!

Onu araştıra araştıra kendimden geçtim. Benzerini ne kimse görmüştür, ne de görür; hele bir iyice seyret!

Hafız, mihrap bucağında ağlayıp inlese, yeri var. Ey kınayan, Allah aşkına o mukavves kaslara bak!

Felek, Şah Mansur'un muradından baş kaldırma. Kılıcının keskinliğine bak, kolunun kuvvetini gör!

Nukte-i dil-keş biguyem hal-i an meh-ru bibin
'Akl-u canra haste-i zencir-i an giysu bibin

CDIV

Şarap ve kadeh düşüncesinden daha hoş ne düşünce olabilir ki? Bakalım, bu işin sonu neye varacak hele!

Anlayışı dar, düşünüşü kıt kuşa de ki: Yürü, kendi derdine düş... tuzak kuran adamın merhameti ne olabilir ki?

Gönül derdi ne vakte dek sürecek, bu derdi ne zamana kadar çekeceğiz? Zevkimiz, huzurumuz kalmadı. Ne gönül olsun de, ne ömür... ne olacak ki?

Şarap iç, gam yeme, mukallidin öğüdünü dinleme. Avam sözünün ne değeri olabilir?

Elinin emeğini meramına sarf etmek daha iyi. Sonunda ister istemez, ne olacak; bilirsin ya.

Meyhane piri, dün gece kadehin yazısından akıbetin ne olacağına dair bir muamma okuyup duruyordu.

Hafız'ın gönlünü tefle, çengle yoldan çıkardım. Acaba cezam nedir, ne mücazata uğrayacağım ki?

Hoşter ezfikr-i mey-u cam çi hahedbuden
Ta bibinem ki serencam çi hahedbuden

CDV

Sabah çağı... saki, kadehi şarapla doldur. Çabuk ol, felek durmuyor.

Fani âlem harap olmadan bizi gül renkli şarap kadeh ile harap et.

Şarap güneşi, kadeh maşrıkından doğdu. Eğer biraz zevk ve huzur diliyorsan uykuyu bırak.

Bir gün felek toprağımızdan testiler yapacak. O günden önce sen kafamızı şarapla doldur, bizi sarhoş et!

Biz, zahitlik, tövbe ve uydurma şeylerin ehli değiliz. Bize saf şarap kadehinden haber ver!

Hafız, doğru iş şaraba tapmadır. Kalk, doğru işe sağlam bir yürekle sarıl!

Subhest sakiya kadehi pur şerab kun

Devr-i felek direng nedared şitab kun

CDVI *

Bahar mevsimi geldi. Gül insana neşe vermekte, adeta şarabın parlaklığını gidermekte. Gülün yüzüne bakıp neşeleri, gönüldeki gamı kökünden sök, çıkar!

Sabah rüzgârı esmeye başladı; konca havalandı, kendisinden geçti, elbisesini yırttı, açıldı.

Gönlü saf sudan doğruluk yolunu öğren... hürriyeti de saf bir gönülle selviden iste!

Sabah rüzgârının yüzünden sevgilinin gül gibi cemalinin etrafındaki halka halka dağınık saçlara bak... yasemin gibi yüzüne dökülen sümbül saçları seyret!

Kutlu bir talihle konca gelini haremden çıkıp geldi... bu güzellikle şüphe yok, gönlü de alır, dini de!

Âşık bülbülün Beytülhazenden duyulan feryat ve figanı, hep gülün vuslatına erişmek içindir.

Hafız'ın sözüne uyup hüner sahibi yaşlının fetvası ile güzellerden ve şarap kadehinden bahset!

Behar-u gul tareb-engiz keşt-u badeşiken
Beşadi-i ruh-i gul bih-i gam zidil berken

CDVII *

Sevgili, ay gibi parlak yüzün, güzellik ilkbaharıdır. Benin güzelliğin merkezi, hattın güzelliğin medarıdır.

Mahmur gözlerinde sihir afsunu gizli... kararsız saçlarında güzellik karar etmede.

Güzellik burcundan senin gibi bir ay doğmadı. Güzellik ırmağının kıyısında boyun gibi bir selvi serpilip yükselmedi.

Gönül alıcılığın hüküm sürdüğü devir, alımınla neşelendi. Güzellik zamanı, güzelliğinle kutlulandı.

Cihanda, saçının tuzağıyla beninin tanesi yüzünden güzelliğe avlanmayan bir tek gönül kuşu bile kalmadı.

Tabiat vadisi seni daima canla, gönülle güzellik kucağında büyütür, naz ü naimle besler, yetiştirir.

Dudağının çevresindeki menekşe, güzellik kaynağından abıhayat içmiştir; bu yüzden de zaten terütazedir.

Hafız, benzerini görmekten ümidini kesti. Güzellik ülkesinde senden başka hiçbir kimse yok!

Ey ruy-ı mah-ı manzar-ı tu nev- behar-ı husn
Hal-u hat-ı tu merkez-i husn-u medar-ı husn

CDVIII *

Mademki geldin, hastanın başucunda bir fatiha oku... dudaklarını aç, lal dudakların ölüye bile can bağışlamakta.

Hal hatır sormaya gelip fatiha okuyarak giden dosta söyle; bir nefesçik sabretsin de ardından ruhumu da yollayayım!

Ey hastaya doktorluk eden sevgili, dilime bir bak. Göğsümden çıkan duman, dilime bir gönül yükü kesilmiş (o kadar halsizim ki, o duman bile bana yük olmada)!

Sıtma, kemiklerimi güneşten daha hararetli bir hale getirip gitti. Ama kemiklerime kadar işlemiş olan sevgi ateşi, sıtma gibi beni bırakıp gitmiyor ki!

Gönlümün hali de benim gibi... o da ateşte vatan tutmuş... onun yüzünden gözlerim, gözlerin gibi hasta ve halsiz bir hale gelmiş.

Hararetimi gözyaşlarıyla söndür, nabzıma da bir bak, hiç hayattan eser var mı ki?

Bana daima işret etmem için bir şişe veren, şimdi neden şişemi her an doktora göstermekte acaba?

Hafız, şiirin bana abıhayat içirdi. Gel, doktoru bırak da benim şiirimi oku!

Fatihai çü amedi berser-i hastei bihan
Leb biguşa ki midehed la’l-i lebet bemurde can

— V —

CDIX

Sevgilinin yanağını kaplayan ve ayın tutulmasına sebep olan hat, hoş bir halka; ama ondan kimseye yol yok!

Kaşı devlet mihrabı... oraya yüz sür, ondan hacetini iste!

Ey Cem meclisinde şarap içen, gönlümü temiz tut... çünkü o kadeh cihanı gösteren öyle bir ayna ki; ah onun elinden!

Gam padişahı elinden ne geliyorsa yaptı, fakat benim korkum yok... çünkü şarap satanlara sığınmışım ben!

Sofi beni aşk yolundan çıkardı da meyhane yoluna soktu... şu dumana bak, amel defterim bu yüzden kapkara bir hale geldi.

Saki, şarap çerağını güneş yoluna tut da de ki: Hadi, sabah çağı şulesini bununla nurlandır.

Saki, amel defterimize bir su serp, bu suretle belki ondaki günah harflerini arıtırız.

Hafız, uşşak meclisinin sazını rast etti (âşıklar meclisine ne lazımsa hepsini düzdü, koştu); dilerim bu meclis sahasından eksik olmasın, hep bu hizmette bulunsun dursun!

Şehir yoksulu, bu hayali kurup duruyor, fakat bilmem bir gün olur da padişah onu hatırlar, anar mı?

Hatt-i ‘izar-i yar ki bigrift mah ezo
Hoş halkaist leyk beder nist rah ezo

CDX

Harabat pirinin canına ve onun üzerimizdeki nimeti hakkına ant olsun ki, başımda ona hizmet etmek havasından başka bir şey yok!

Cennet, suçluların yeri değil... doğru, doğru ama, sen getir şarabı, yine onun lütfuna güvenmekteyim ben!

Bu bulutun yıldırım çerağı aydın olsun! Harmanıma onun sevgi ateşini saldı, beni yakıp yandırdı!

Şarap sun... dün gece gayb âleminin meleği müjde verdi: Onun rahmetindeki feyiz umumidir.

Meyhane kapısında bir baş gördün mü, sakın ayağınla basma. Niyeti nedir, bilinmez ki!

Ben sarhoşum, fakat yine hor bakma. Çünkü günah da onun dileği olmadıkça yapılamaz, zahitlik de!

* Gönlüm bir türlü zahitliğe, tövbeye akmıyor; ama yine Hâce'nin kutlu adıyla, onun devletindeki kuvvete sığınarak hele bir çalışalım, gayret edelim bakalım!

Hafız'ın hırkası daima şarap için rehinde... mayası meyhane toprağıyla mı yoğrulmuş yoksa?

Becan-ı pir-i herabat-u hakk-ı ni'met-i o
Ki nist der ser-i men cuz heva-yi hidmet-i o

CDXI

O yay kaşlı güzelin elinden gözlerimden kanlar akmakta... bu gözlerin, o kaşların yüzünden cihan baştan başa fitnelerle dolacak!

O güzelin gözlerine köleyim ki; gülşeni, güzelim sarhoşluk uykusu ile bezenen yüzü... miskler saçan sayvanı da kaşları!

Onun tuğra gibi kaşları varken, ay kim oluyor ki, gök kubbeden kaşını göstermekte? Bu dertle vücudum hilal haline geldi!

Yoldaşlarımızın haberleri bile yok... halbuki bize o gözlerden, o alından her an binlerce haber gelmekte, aradaki vasıta da kaşları!

Bir bucağa çekilip halktan kesilenlerin canlarına, sevgilinin alnı ne de tuhaf bir gül bahçesi! Kaşları, çayırlığa benzeyen hattına doğru salınıp durmada!

Artık, bunun güzelliği şöyle, şunun kaşı böyle diye, hiç kimse huriyi, periyi övmez, söylemez.

Ah kâfir gönüllü sevgili, saçlarının nikabını örtmüyorsun; korkuyorum, o gönüller alan mukavves kaş, benim kıblemi, mihrabımı döndürecek!

Hafız, sevgide akıllı uslu bir kuştu, ama o yay kaşlı güzelin ok bakışları onu avladı gitti!

Mera çeşmist hun-efşan zidest-i on keman ebru
Cihan pur fitne hahedşud ezin çeşm-u ezon ebru

CDXII

Padişahım, padişahlık tam senin hakkın... sultanlık elbisesi, boyuna bosuna göre biçilmiş... padişahlık tacı, senin eşsiz bir inciye benzeyen zatından ziyalanmakta!

Ay gibi yüzün, padişahlık külahından görünerek fütuhat güneşine her an yeni bir tulû bahşetmede.

Gökyüzündeki güneş âlemin gözü ve çerağı, ama onun gözünü ışıklandıran da senin ayağının toprağı!

Feleğe benzeyen Anka, çadırın nereye gölge salarsa, orasını devlet kuşunun cilvegâhı yapar!

Şeriat ve hikmet kaidelerinde binlerce ihtilaf olduğu halde senin bilgili gönlünden bir nüktesi bile fevt olmadı, hepsini de biliyorsun.

* Güzel ve tatlı sözlü dudunun, yani senin şekerler çiğneyen kaleminin belagat gagasından abıhayat damlamakta.

* İskender'in istediği, fakat feleğin vermediği abıhayat yok mu? Senin canlara can katan kadehindeki şaraptan bir yudumdu o!

Padişahım, Hafız bu kocalıkta senin suçları bağışlayan ve insana canlar veren affını umarak gençliğe, gençlik işlerine koyuldu!

Ey kaba-yi padşahi rast berbala-yı tu
Tac-ı şahira furug- ez lu'lu-i lala-yı tu

CDXIII

Ey güneş, yüzüne bir ayna olan sevgili; siyah misk, senin benine buhurdan tutmakta!

Göz evimi yıkadım, arıttım, ama ne fayda... bu bucak, hayaline layık bir yer değil ki!

Ey güzellik güneşi, naz ü naimin en yüce makamına erişmişsin... dilerim Tanrı'dan, kıyamete kadar zeval bulma!

Ey dertli gönül, sabah rüzgârı halinin pek perişan olduğunu anlattı! Sevgilinin saçlarının büklümlerinde ne haldesin, ne âlemdesin?

Gül kokusu yayıldı, bahar geldi... sen de artık barış kapısından gir! Bizim baharımız, senin kutlu yüzün!

* Nerde hilale benzeyen kaşlarının bir işvesi ki, gökyüzü, kulağı küpeli kullarımızdan olsun!

* Nerde vuslatının bayramına ait bir müjde ki, bahtımı tebrike gideyim!

* Nura merkez olan bu siyah gözbebeğim yok mu? Görüş bahçesinde beninin bir aksinden ibaret!

Hâce’ye hangi cevri, hangi cefayı arz edeyim? Benim niyazımı mı, senin küskünlüğünü mü?

Hafız, bu aşk kemendinde nice serkeşlerin başları var. Ham sevdaya kapılma, bu aşk senin harcın değil!

Ey aftab ayine-dar-ı cemal-i tu
Muşk-ı siyah mecmere-gerdan-ı hal-i tu

CDXIV

Miske benzeyen saçların menekşeyi hasetinden kıvrım kıvrım kıvrandırır... gönüller açan gülüşün koncanın perdesini yırtar, şerefini giderir!

Güzel kokulu gülüm, bülbülünü yakıp yandırma... saf bir gönülle her gece sabahlara kadar sana dua edip durmakta.

** Meleklerin nefeslerinden bile usanmış olduğum halde, senin uğrunda bütün âlemin dedikodusunu çekmekteyim.

** Yüzüne olan aşkım, vücudumun mayası... kapının toprağı cennetim... aşkın başımın yazısı, rahatım da rızanı tahsilden ibaret!

** Aşk yoksulunun hırkasının yeninde hazine vardır. Kim senin yoksulun olursa, tez saltanata erişir.

Gözümün şahnesi, hayalinin kurulup yaslandığı yer... orası bir dua yeri, senin yerin... dilerim, sensiz kalmasın!

Başımdaki şarap kavgasıyla aşk ateşi, ancak bu heveslerle dolu kafam sarayının kapısına toprak olursa gider!

*Aşk devletine bak ki, senin yoksulun yokluk ve ululuk devletiyle saltanat tacına bile ehemmiyet vermemekte, onu bile yerlere çalıp kırmakta!

*Zahitlik hırkasıyla şarap kadehi birbirine hiç de uygun değil... değil ama, bütün bunları seni razı etmek için yapmaktayım.

Yanağın ne de güzel bir çimenlik... hele güzellik baharında olursa. Güzel sözlü Hafız da bülbülün olmuş!

Tab-ı benefşe midehed turra-i muşk-say’ı tu
Perde i gonce midered hande-i dil-guşay-ı tu

CDXV

Sevgili, Çin nafesinin kan diyeti senin yolunun toprağı... güneş, külahının köşesinin gölgesinden gelişip yetişmede.

Nergis, niyaz ve işvede hadden aştı; çık, bir salın ey kara gözlerinin işvesine canlar feda olasıca güzel!

Kanımı iç... çünkü sende bu güzellik varken hiçbir meleğin gönlünden sana günah yazmak gelmez!

Cihan halkının huzuruna da sebep sensin, rahatça uyumasına da... onun için de gözle gönül, senin dayanıp yaslandığın yerdir.

Ay gibi yüzünün aydınlığına hasretim, bu yüzden her gece yıldızlarla işim gücüm, alışverişim var.

* Beraber oturup kalkan dostların hepsi nihayet birbirlerinden ayrıldılar. Fakat biz, ikbal ve devletin bile sığındığı eşiğinden bir türlü ayrılmadık gitti!

Hafız, ümidini kesme... nihayet ahının dumanı, günün birinde gam harmanını ateşler elbette!

Ey hun-beha-yı nafe-i Çin hak-i rah-ı tu
Horşid saye-perver-i tarf-ı kulah-ı tu

CDXVI

İşretin gül fidanı yeşerip yetişmekte, gül yanaklı saki hani? Bahar yeli esmekte, lezzetli, zevkli şarap nerde?

Her yeni gül bir gül yüzlüyü andırıp duruyor... fakat söz duyan kulak nerde, kimde ibret gözü var?

İşret meclisinin galiyesi yok, ey nefesi hoş sabah rüzgârı, sevgilinin misk kokulu zülfü nerde?

Sabah rüzgârı, gülün güzellik çalımına tahammülüm yok; gönül kanına el bandım, Tanrı hakkı için, nigâr ne yanda?

Seher mumu bazen yanağından dem vuruyor; dili uzadı. Cevheri has hançer nerde?

Sevgili, lalimden öpmek istemez misin, dedi. Bu istekle öldüm, ama kudret nerde, ihtiyar hani?

Hafız, şirinlik bakımından hikmet hazinesinin hazinedarıysa da aşağılık zamanenin gamından şiir söyleme kabiliyeti nerde ki?

Gulbun-i ‘ayş midemed saki-i gul-’izar ku

Bad-ı behar mizeved bade-i hoş-guvar ku

CDXVII

Feleğin yemyeşil tarlasıyla hilal orağını gördüğüm zaman hatırıma kendi ektiğim geldi... devşirme zamanını düşündüm!

Uğru gece yıldızına dayanma ki; bu ayyar, Kavus'un tacını da çaldı, Keyhusrev'in kemerini de!

Dedim ki: Ey baht, uyumaktasın. Halbuki gün doğdu. Dedi ki: Bütün bunlarla beraber Tanrı'nın ezeli rahmetinden ümit kesme!

Gök gecesi Mesih gibi pak ve mücerret olarak dünyadan gidersen, çerağından güneşe bile yüzlerce ışık erişir.

De ki: Ey gökyüzü ululuk satma ki, aşk meydanında Ay'ın harmanı bir arpaya, Pervin'in salkımı iki arpaya!

Altın ve lal küpe kulağa ağırlık verirse de, sen yine bu nasihati kulağına küpe et: Fırsatı kaçırma, güzellik çağı geçicidir.

Yanağındaki benden kem göz uzak olsun; güzellik sahasında öyle bir beydak sürdü ki, aydan da mükâfatını aldı, günden de!

Zahitlik ve riya ateşi din harmanını yakacak... Hafız, şu yün hırkayı at da yürü!

Mezra'-i sebz-i felek didem-u das-ı meh-i nov
Yadem ezkişte-i hiş amed-u hengam-ı dirov

CDXVIII

Sevgilim dedi ki: Yeni ay görmeye dışarı çıktın ha?.. ay kaşlarımdan utan, hadi git!

Bir ömürdür gönlün ülkemizde esir... dostlarının halini hatırını görüp gözetmekte gaflet etme!

Siyah saçlarımıza akıl kokusunu satmaya kalkma. Orada binlerce misk nafesi yarım arpaya!

Bu çok eski tarlada vefa ve sevgi tohumunun değeri, hasat zamanı gelince belli olur.

Saki, şarap sun da sana yıldızların seyrine, ayın gedilip yenilenmesine dair bir remiz söyleyeyim!

Her ay başında hilalin şekli, Siyâmek’in tacından, Zev’in külahının parçalarından nişan vermektedir.

Hafız, pir-i muganın tapısı vefa ve aman yurdudur. Aşk sözünün dersini ondan oku, ondan duy!

Gufta birun şudi betemaşa-yı mah-ı rov
Ezmah-ı ebruvan-ı menet şerm dar rov

CDXIX

Ey doğrular habercisi, selvimizden haber ver; gülün ahvalini şakıyan bülbüle söyle!

Bu yoksula o varlık sahibinin hikâyesini oku; bu dilenciye o padişahın hikâyesini söyle!

Biz, Elest sesinin mahremleriyiz... aşina dosta aşina sözünü arz et!

* Sevgili, o ikiye ayrılmış, miskler saçan saçlarını dökünce söyle, bize neler etmek istedi?

Kim onun yolundaki toprak tutya değildir derse, ona de ki: Gel de bu sözü yüzümüze, gözümüze karşı söyle bakalım!

* Bizi meyhaneden men edene de ki: Gel de bu macerayı pirimin huzurunda söyle!

** Bülbül, dün gece gözümün önünde ağlayıp duruyordu. Ey seher yeli, bilmiyor musun ki... başından neler geçti acaba? Bir söyleyiver!

Bir kere daha o devlet kapısına yol bulur, uğrarsan; selamımızı, dualarımızı arz et ve de ki:

* Biz kötüysek de kötülüğümüze karşı mücazatta bulunma; yoksulun suçunu söylersen bile padişahçasına söyle!

** Aşk yolunda zenginle fakirin arasında bir fark yoktur; ey güzellik padişahı, yoksullarla da konuş!

* Zülfünün tuzağından canları silkip de azat edince, acaba o garip gönlümüzün başına neler geldi? Söyle ey seher yeli, söyle!

* Marifet erbabının hikâyesi canlara can katar. Var, bir remiz sor... gel, bir söz söyle!

** Testideyken işvelenip sofinin gönlünü kapan şarap, ey saki, söyle... ne zaman kadehte cilvelenecek!

Hafız, eğer onun meclisine varmak için sana müsaade ederlerse; Allah için olsun, şarap iç, riyayı bıraktım artık de!

Ey peyk-i rastan haber-i serv-i ma bigu
Ahval-i gul bebulbul-i destan-sera bigu

— H —

CDXX

İnce keten libaslar giyinip eteğini çekerek gitti. Yüzlerce ay yüzlü güzel, hasetinden keten gömleklerinin yenini, yakasını yırttı!

Şarabın verdiği hararetle yanağındaki ter taneleri, gül yaprağına damlamış çiğ tanelerine benziyordu.

Yakut gibi cana can katan dudakları, letafet suyundan doğmuş... güzel ve salına salına yürüyen şimşir boyu, naz ü naimle beslenip yetişmiş!

Fasih ve tatlı bir söz, yüce ve usul bir boy, latif ve gönüller çekici bir yüz, süzgün gözler...

Bir o gönüller çeken lal dudaklarına bak; bir o gönüllere ıstıraplar veren gülüşü seyret... güzel yürüyüşünü gör, o mevzun adımlara bak!

O kara gözlü ceylan, tuzağımızdan gitti... dostlar, bu ürküp kaçan gönüle ne çare edelim?

Elinden geldikçe nazar ehlini incitme sakın ey seçilmiş sevgili... dünyanın vefası yoktur.

O gönül aldatan gözünün azarını niceye bir çekeyim? Ne olur ey iki gözümün nuru, bir gün de bir göz ucuyla, bir işveyle bakıver!

Eğer mübarek hatırın Hafız'dan incindiyse lütfet; söylediklerimize, duyduklarımıza tövbe ettik, yine gel!

Damen keşan hemireft derşerb-i zer-keşide
Sed mah-ru zireşkeş ceyb-i kasab deride

CDXXI

Vuslatı ebedi ömürden daha iyi... Yarabbi, hakkımda hayırlısı neyse onu ver!

Beni kılıçladı da yine kimseye bir şey söylemedim. Dostun sırrının düşmandan gizli tutulması iyidir.

Bir gece, kulağımdaki inci küpeden daha iyi bir inciyi âlemde kimse görmemiştir, diyordu.

Gönül, devletin ebedisi iyidir mazmununca, daima sen de onun civarının yoksulu ol!

Zahit beni cennete çağırma; bu elma gibi çene topağı, o bahçeden daha güzel bence!

Bu yurtta kulluk dağıyla ölmek, sevgilinin canına ant olsun, cihan mülküne sahip olmadan yeğ!

Selvi boylumuzun ayağıyla ezilen gülün toprağı bile erguvanın kanından iyi.

Allah için doktorumuza sorun: Bu hasta ne vakit iyi olacak ki?

Ey genç sevgili, yaşlıların öğüdünden baş çevirme; yaşlıların tedbiri, gencin bahtından daha iyidir.

Zinderud abıhayattır, ama bizim Şiraz'ımız, Isfahan'dan da güzel!

Söz, sevgilinin ağzında incidir, ama Hafız'ın şiirleri ondan da hoş!

Visal-i o zi ‘ömr-i cavidan bih
Hudavenda mera an dih ki an bih

CDXXII

Muğların sarayının kapısı silinmiş, süpürülmüş, sulanmış... oraya bir pir oturmuş; yaşlıyı genci çağırmaktaydı.

Testi taşıyanların hepsi, kulluk kemerini bağlanmışlar, hepsi ona kul olmuşlardı... fakat pir-i muganın külahının dilimi buluta çadır kurmuştu, onun kadri gökler kadar yüceydi.

Kadehin, sürahinin ziyası ayın yüzünü örtmüş; muğbeçelerin yanakları güneşin yolunu kesmişti.

* Rahmet meleği, işret kadehini eline almış, hurilerle perilerin yüzlerine şarap katrelerinden gülsuyu serpmişti.

** Baht gelini, o gelin odasında binlerce naz ü eda ile perçemlerini kesmiş, gül yaprağına gülsuları saçmıştı.

Edalı güzellerin kopardıkları kavgadan kıyametten şeker kırılmış, yasemin dökülmüş, rebap çalınmıştı.

Selam verdim, bana güler bir yüzle dedi ki: Ey şaraba düşkün müflis mahmur!

Himmetin de zayıf, tedbirin de... bu yüzden senin şu yaptığın işi kim yapar? Onun bucağından çıktın da harap bir yazıya çadır kurdun!

** Beni bir yudum şarapla neşelendirdi de sonra dedi ki: Uykulara dalmış bahtın kucağında ne uyuyorsun?

Felek, Şah Nusretüddin'in yedekçisidir. Gel, bak da gör; felek nasıl atının üzengisini tutmakta.

Aklı bile gayb âleminden ilham aldığı halde, şeref bulmak için arşın yücesinden onun eşiğini yüzlerce defa öpmekte.

Hafız, meyhaneye gel de sana duaları kabul edilmişlerden yüzlerce saf göstereyim.

Der-i seray-ı mugan ruftebud-u ab zede
Nişeste pir-u selayi beşeyh-u şab zede

CDXXIII

Dün gece yarı uykulu, mahmur... hırkayla seccade ıslak ve şaraba bulanmış bir halde meyhane kapısına gittim.

Şarap satan muğbeçe hayıflanarak geldi, dedi ki: Ey uyuklayarak yola giden, uyan!

Bir yıkan, arın da ondan sonra salına salına meyhaneye gel ki; bu harap tekke senin yüzünden pislenmesin.

Niceye dek dudakları tatlı dilberlerin havasına uyacaksın; niceye dek ruh cevherini erimiş yakuta bulayacaksın?

Yaşlılık konağından tertemiz geç, kocalık elbisesini de gençlik elbisesi gibi bulaştırma.

Aşk yolunun yüzgeçleri, bu derin denize gark oldular da yine suya bulanmadılar, yine ıslanmadılar.

Temizlen, arın, tabiat kuyusundan çık. Çünkü toprakla su berrak görünmez, neşe vermez.

Dedim ki: Ey cihanın canı, bahar mevsiminde gül defteri halis şarapla ıslansa, berrak şaraba bulansa ayıplanmaz.

Dedi ki: Hafız, dostlara muamma satmaya, nükte yapmaya kalkışma. Ah bu çeşit itablarla bulanık lütuftan!

Duş reftem beder-i meykede hab-alude
Hırka ter damen-u seccade şerab alude

CDXXIV

Benden ayrılma, çünkü gözümün nurusun, canımın sevgilisi, ürkmüş kalbimin munisisin.

Âşıklar senin eteğinden el çekmezler. Onların sabır gömleklerini yırttın sen!

Kem gözlerden zarar gelmesin, nazar değmesin sana. Çünkü güzelliğin son haddine varmışsın.

Ey zamane müftüsü, onu sevme diye, beni men ediyorsun. Seni mazur tutarım, çünkü görmedin onu!

Hafız, dostun sana ettiği serzenişler ne? Yoksa ayağını yorganına göre uzatmadın mı ki?

Ezmen cuda meşov ki tuem mur-ı didei
Mahbub-ı can-u munis-i kalb-i remidei

CDXXV

Ansızın perdeden çıktın; arı, hayayı bıraktın... yani ne yapmak istiyorsun? Sarhoş olup evden dışarı fırladın, meramın ne?

Saçlarını sabah rüzgârının eline vermiş, kulağını engelin sözüne asmışsın... böylece herkesle görüşmekte, öpüşmektesin, maksadın ne yani?

Güzeller padişahısın, yoksullarla düşüp kalkıyorsun. Mertebenin kadrini anlamadın mı yoksa ki?

Saçlarını evvelce sen benim elime vermedin mi? Sonra neden beni ayaklar altına düşürüyorsun, ne istiyorsun ki?

Sözün, ağzının varlığını... kemerin, belinin mevcudiyetini bildirdi. Sense bana kılıç çekmişsin; ben ne yaptım sana?

Herkes güneş yüzünün bir çeşit nakşıyla meşgul... nihayet herkese bir yaman oyun oynamışsın, meramın ne yani?

Hafız, sevgili senin dar gönlüne gelip kondu. Halbuki sen evden ağyarı silip süpürmemişsin, yani bu ne?

Nagehan perde berendahtei ya’ni çi
Mest ezhane birun tahtei ya’ni çi

CDXXVI

Sevgilinin, gönlümün dilediği lal dudaklarından kâm almaktayım... işretim, neşem daimi... Tanrı'ya hamd olsun, işim muradımca!

Ey serkeş bahtım, sevgiliyi sıkıca sar... kâh şarap kadehini çek, kâh gönlün dilediği lal dudakları em!

Cahil pirlerle sapık şeyhler, bizi kınaya kınaya efsane ettiler gitti!

* Zahidin sözlerini tutmaya tövbeler olsun, ibadet edenin işlerini işlemeye de estağfurullah!

Sevgili, ayrılığını nasıl anlatayım? Bir göz, yüzlerce gözyaşı... bir can, yüzlerce ahu feryadı.

Dudağının iştiyakı, Hafız'ın aklından gece virdini de çıkardı, seher çağındaki dersi de!

'Ayşem mudamest elhamdulillah
Karem bekamest elhamdulillah

CDXXVII

O ay yüzlünün civarında gökten kılıçlar yağsa, yine boynumuzu koymuş, teslim olmuşuz... hüküm Tanrı'nındır.

Takva yolunu, yordamını ben de bilirim, ama sapık bahtla başa çıkamıyorum, elde ne çarem var ki?

Ben rint ve âşık olayım, sonra da tövbe edeyim ha? Estağfurullah, estağfurullah.

Biz şeyhi, vaizi pek az tanırız. Ya şarap kadehi sun, ya hikâyeyi kısa kes!

Sabır acı, ömür de fani. Ah, ona kavuşmak nasıl mümkün olacak? Bunu bilseydim!

Sevginden bize bir akis bile düşmüyor, ey ayna yüzlü sevgili. Ah elinden, ah!

* Hafız, ne ağlayıp inliyorsun? Eğer vuslat istiyorsan, her an kan yutman gerek!

Ger tig bared derkuy-ı an mah
Çerden nıhadim elhukmu lillah

CDXXVIII

Sevgiliye yüreğimin kanıyla mektup yazdım, dedim ki: Sevgili, ayrılığınla dünyayı bir kıyamet gördüm.

Ne türlü sınadımsa, çaresi olmadı, bir fayda elde edemedim. Zaten sınanmış şeyi sınayan, ancak nadim olur.

Bir doktordan sevgilinin ahvalini sordum, dedi ki: Yakınlığında azap vardır, uzaklığında pişmanlık!

Ayrılığınla gözümde yüzlerce alamet var. Aşkıma alamet, sadece bu akıp duran gözyaşlarım değil ki!

Dedim ki: Civarında dönüp dolaşsam, beni kınıyorlar. Dedi ki: Vallahi zaten biz kınanmadık bir sevgi görmedik ki.

Hafız mademki seni istiyor, sevgili, tatlı canın için ona bir kadeh sun da ihsanından tatsın.

Ezhun-ı dil nubiştem nezdiyk-i yar name
Inni ra'eytu dehren min hecrikel kıyame

CDXXIX

Bir seher çağı, gecenin sarhoşluğundan mahmur bir halde çeng ve çegane nağmeleriyle şarap kadehini ele aldım.

Akla şaraptan yol azığı verdim, onu varlık şehrinden yola saldım.

Şarap satan sevgilim bana öyle bir yudum şarap verdi ki, zamanenin hilesinden emin oldum.

Yay kaşlı sakiden duydum, dedi ki: Ey melamet okuna hedef olan,

Eğer arada kendini görürsen, kuşak gibi sevgilinin beline sarılsan bile bir fayda elde edemezsin!

Yürü, bu tuzağı başka bir kuşu avlamak için kur. Çünkü Anka'nın yuvası çok yüksekte!

Nedim, çalgıcı, saki... hepsi o. Su, toprak hayali, yolda bir bahaneden ibaret!

Şarap gemisini ver de bu kenarı görünmeyen denizden kurtulalım.

Hafız, varlığımız bir muammadan ibaret. Hakikati de ancak afsun ve efsane!

Sehergahi ki mahmur-ı şebane
Giriftem bade baçeng-u çegane

CDXXX

Ne kutludur gönlün dilediği amber kokulu rüzgâr ki, senin havanla seher çağı erkenden esip tozdu.

Ey vuslatı mübarek kuş, yola kılavuz ol. O kapının toprağına iştiyakımdan gözlerim eridi, su oldu.

Gönül kanına gark olan bu zayıfı hatırlayarak ufuktaki hilale bakın!

Sensiz yaşıyorum, bu ne utanılacak şey. Meğerki sen affedesin, yoksa bu günahın özrü ne olabilir?

Sabah rüzgârı seher çağında aşka düşerek kara elbisesini yırtıp atmayı âşıklarından öğrendi.

Yüzünün aşkıyla bir gün âlemden gidersem, toprağımdan yeşil ot yerine kızıl güller biter.

Senden uzağım. Bundan dolayı şikâyet etmekteyim, nazik hatırın incinmesin. Dur bakalım, Hafız'ın şikâyete yeni başladı.

Hunuk nesim-i mu'anber şemame-i dildah
Ki derheva-yı tu berhast bamdad begah

CDXXXI

Yüzünün çerağına mum bile pervane kesildi. Yanağındaki ben, beni benden aldı.

Akıl aşk delilerinin bağlanmasını emrederken, saçının halkasına düşmek ümidiyle deli divane oldu!

Pervane yüzünün çerağından haber getirince, mum muştuluk olarak hemence canını sabah rüzgârına veriverdi.

Saçının ümidiyle can yele giderse, ne çıkar? Sevgiliye binlerce aziz can feda olsun!

Ateşe benzeyen yüzünde, o güzele nazar değmesin diye üzerlik yerine siyah beninden başka, daha iyi bir şey yakıldığını kim gördü ki?

Dün gece sevgilimi yabancının elinde görünce, kıskançlığımdan elden ayaktan düştüm, yerlere yıkıldım.

Ne oyunlar yaptım, ama fayda vermedi gitti; afsunumuz ona efsane geldi.

Sevgilinin dudağının hüküm sürdüğü zamanda sevgiliyle ahdim var: Ağzıma kadeh sözünden başka bir söz almayacağım!

Medreseden, tekkeden bahsetme... Hafız'ın başına yine meyhane havası düştü!

Çerag-ı ruy-ı tura şem’ keşt pervane
Mera zihal-i tu bahal-i hiç perva ne

— Y —

CDXXXII

Ey uzun saçlarının zinciriyle gelen sevgili, dilerim, fırsatın fevt olmasın... çünkü belli ki divaneyi okşamaya, halini hatırını sormaya gelmişsin!

Mademki niyaz ehlini görmeye, gözetmeye, hatırını sormaya geldin, bir an olsun âdetini terk et, nazı bırak!

İster barış, ister savaş, herhalde senin uzun boyuna kurban olayım. Sana barışta da naz yaraşıyor, savaşta da!

Lal dudaklarında su ile ateşi birbirine katmışsın... kem göz değmesin, ne güzel hokkabazlıkların, ne hoş oyunların var!

Aferin merhametli yüzüne, sevaba nail olmak için bakışlarınla öldürdüğün âşıka namaz kılmaya gelmişsin!

Sana karşı zahitliğimin ne ehemmiyeti olabilir ki? Gönlümü yağma etmek için o halvet yurduna sarhoş, perişan bir halde geliyorsun.

Sevgili dedi ki: Hafız, yine hırkan şaraba bulanmış... yoksa sofiler mezhebinden çıktın mı ki?

Ey ki ba silsile-i zulf-i diraz amedeti
Fırsatet bad ki divane-nevaz amedei

CDXXXIII

Gönül, sevgilinin kuyuya benzeyen çene çukurundan çıkarsan, nereye gidersen git, pek tez pişman olur çıkarsın!

Aklını başına al. Eğer nefis vesvesesine kulak asarsan, Adem gibi cennet bahçesini terk etmek mecburiyetinde kalırsın.

Abıhayat çeşmesinden susuz çıkarsan, felek sana bir katre bile su vermese yeri var!

* Âlemi aydınlatan güneş gibi belki evinden çıkarsın diye, hasretinle sabah gibi can vermekteyim.

Koncanın açılıp gül haline gelmesi gibi sen de açılasın diye, seher yeli gibi sana ne vakte dek himmet nefesini yollayıp duracağım.

Ayrılığının karanlık gecesinde canım dudağıma geldi. Parlak ay gibi doğmanın tam zamanı artık!

Salına salına yürüyen selvi gibi belki çıkarsın diye, kapının toprağına gözyaşlarımdan iki yüz ırmak akıttım.

Hafız, gam yeme... ay yüzlü Yusuf, elbette yine gelir ve sen de elbette Kulbe-i ahzanından çıkar, kurtulursun!

Ey dil ger ezan çah-ı zenehdan bederayi
Her ca ki revi zod peşiman bederayi

CDXXXIV

Seher çağında sevgiliye olan iştiyakımı rüzgâra söylüyordum. Şöyle bir hitap geldi: Tanrı'nın lütuflarına emin ol!

Sabah zamanı edilen dua ile geceleri çekilen ah, maksat hazinesinin anahtarıdır. Bu yolda böyle yürü de sevgiliye kavuş!

Kalemde aşk sırrını izhar edebilecek dil ne gezer? İştiyak sözü, anlaşılamaz ki. O söz anlatılmadan da ötedir!

Ey Mısır Yusuf'u, seni saltanat işleri meşgul etti. Oğul sevgisi, seni ne hale getirdi diye ne olur... babanın halini de bir sor!

İki yüzlü kart cihanın yaradılışında merhamet yoktur. Onu sevmekten ne istiyor, ne umuyorsun ki? Niçin ona düşüyor, niçin ona bağlanıyorsun ki?

Senin gibi himmeti yüce devlet kuşu, ne vakte dek kemik hırsına düşecek? Ehil olmayanların üstüne saldığın devlet gölgesine yazık!

Bu dünya pazarında bir fayda varsa, yine kanaatkâr derviş elde eder. Yarabbi, sen bana nimet olarak dervişliği, kanaati ihsan et!

Hafız güzellere gönül verme, Semerkand Türklerinin Harezmlilere yaptıkları vefasızlıkları gör de ibret al!

Seher babad miguftem hadis-i arzumendi
Hitab amed ki vasık şov beeltaf-ı Hudavendi

CDXXXV

Bir ay yüzlü güzelin kaşıyla yanağında yeni biten tüylerinin hayaline düştüm, yine yeniden bir genç sevdim.

Gönlümün dizginini öyle birisine verdim ki, ne taç için kimseye rağbeti var, ne taht için.

Meclisleri bezeyen bir güzelin başıyla gözü arzusuna düştüm de başım elden gitti, gözlerim de beklemeden yandı yakıldı.

Güzelleri sevme fermanım, o yay kaşlının tasdikine mazhar olur diye ummaktayım; bu ne hayal!

Gönül gamlandı. Hırkamı ateşlere atacağım. Gel de gör... çünkü bu, seyre değer.

Ölüm günümde tabutumu selvi ağacından yapın. Çünkü bir yüce boylunun dağıyla gitmekteyim.

Güzellerin bakış kılıçlarını çektikleri yerde, bir başın ayaklar altına düşmesine şaşma!

* Geceleyin yüzü bana ay olurken, yıldızın aydınlığına ihtiyacım mı olur?

Ayrılık nedir, buluşma ne? Sen sevgilinin rızasını iste... zira ondan, kendisinden başka bir şey dilemek yazıktır!

Hafız'ın cönkü bir denize düşse, balıklar zevklerinden o şiirlere saçmak için inciler çıkarırlar.

Beçeşm kendeem ebru-yı mah-simayi
Heyal-i sebz-hati nakş besteem cayi

CDXXXVI

Bütün muğ mabetlerinde benim gibi bir şeyda yok: Hırka bir tarafta şaraba rehin olmuş, defter bir yanda!

Gönül, padişahın aynası, ama tozlanmış. Tanrı'dan tedbiri isabetli ve aydın birisiyle arkadaşlık etmek istiyorum.

Bir daha meclisi bezeyen bir güzel olmadıkça şarap içmeye şarap satan dilberin huzurunda tövbe ettim.

Eteğime, gözümden dereler, ırmaklar akıttım. Belki kucağıma bir suna boylu selvi dikerler!

Getir şarap gemisini... sevgilinin yüzü olmadıkça gözümün her köşesi gönül gamından bir deniz kesildi.

Bu hikâyeyi belki mum, dile getirir. Yoksa pervanenin söz söylemeye meyli yok!

Nergis, gözünün şivesinden bahsettiyse, incinme. Nazar ehli, bir körün ardına düşmez ya.

Seher çağı meyhane kapısında bir Hıristiyanın tefle, neyle söylediği şu söz ne kadar hoşuma gitti:

Eğer Müslümanlık Hafız'ın Müslümanlığı ise, vay bugünün ardında bir yarın varsa, vay!

Derheme deyr-i mugan nist çü men şeydayi
Hırka cayi girov-i bade vu defter cayi

CDXXXVII

Sen bir su kıyısında heva ve hevesine uyup oturmaya gör, yoksa suda ne görürsen kendini görürsün; her gördüğün, yaptığının aksidir.

Sen Tanrı'nın seçilmiş kulusun. Kullar arasından seni seçen Tanrı hakkı için, sen de bu eski kulun üstüne kimseyi seçme!

Edep ve haya seni ay yüzlülerin padişahı yaptı. Aferin sana, sen bunun gibi daha yüzlerce mertebeye layıksın.

Rakibin cefasına sabretmeyeyim de ne yapayım? Âşıklara sabırdan, tahammülden başka çare yok ki!

Ne şaşılacak şey, sen bir gül olduğun halde dikenle oturmaktasın. Olsa olsa bunu zamana uygun görüyorsun da ondan!

Emaneti iman selameti ile verirsen kayırmam. Ardında dinsizlik olmazsa âşıklık kolay!

Bu ihlas sahibi kuldan garazsız bir söz işit; çünkü sen hakikati gören büyüklerin makbulü bir güzelsin.

Sen gülden daha hoş, nesrinden daha tazesin. Böyle olduğu halde seyir için bahçeye salına salına gidişine hayıflanıyorum doğrusu.

Bu seyrangâhta bir an oturursan, sağdan soldan gözyaşlarımın nasıl habbelerle oynadığını görürsün.

Sen gönlü pak, tabiatı pak bir zahitsin, kötü kişilerle oturmaman daha iyi.

Bu akan gözyaşı seli Hafız'ın gönlündeki sabrı alıp götürdü. Takatim kalmadı gayrı, ey gözbebeğim, ayrıl benden!

Ey Çigil güzeli, sen bu naziklikle, bu güzellikle Hâce Celaleddin'in meclisine layıksın.

Tu meger derleb-i abi beheves binşini
Verne her fitne ki bini heme ezhod bini

CDXXXVIII

Sevgili senin âşıkınım, seni istemekteyim... biliyorum ki, bunu bilirsin. Zira öyle zekisin ki, hem görülmedik şeyleri görmekte, hem yazılmadık şeyleri okumaktasın!

Âşıkları kınayan, âşıkla maşuk arasında ne var, ne bilir ki? Görmeyen göz, bir şey göremez ya, hele gizli sırları hiç göremez!

Saçlarını döküp gel de sofiyi raksa şok... hırkasının her parçasından binlerce put dök!

* İştiyak çekenlerin işleri, o gönüller bağlayan kaşların yüzünden açılır, düzene girer. Allah için olsun, bir nefes otur, kaşlarını çatma, ne olur ki!

Melek, Adem'e secde ederek senin tapını öpmeyi, sana tazimde bulunmayı niyet etti.

Çünkü senin güzelliğine insanlıktan da öte ve hiçbir insanda bulunmaz bir şey buldu.

Gözümüzün ışığı, sevgilinin saçlarından esip gelen rüzgârla aydınlanmakta. Yarabbi, dilerim bu topluluk, dağınık rüzgârından gam görmesin!

Yazıklar olsun... gece işreti, seher yeli gibi gelip geçti. Gönül, ayrılığa düşersen, o zaman vuslatın kadrini bilir, anlarsın.

Yoldaşlardan usanmak iş bilirlik değildir. Kolaylık zamanını düşünerek yol zahmetlerini çek!

Hafız, sevgilinin saçlarının halkası seni aldatmakta... sakın ha; olmayacak ikbal halkasını harekete getirme!

Heva-hah-ı tuem cana vu midanem ki midani
Ki hem na-dide mibiniyy-u hem nenvişte mihani

CDXXXIX

Gül, seher çağı şu sözleri söyledi: Şarap iste, gülleri saç, felekten ne şikâyet edip durur, ne istersin? Ey bülbül, sen ne diyorsun?

Gül bahçesine git, orada otur da güzelin dudağını em, sakinin yanağını öp, şarap iç, gül kokla!

Sevgili, şimşad boyunla salın, gül bahçesine doğru yürü de selvi, boyundan gönül alma tarzını öğrensin!

Ey râna gül fidanı, bakalım, gülümseyen koncan kimi devlete erdirecek; kimin için boy atmakta, kimin için yetişip gelişmedesin!

Güzellik mumu rüzgâr uğrağı olan bir yerdedir, bir nefeste sönüp gider. Kendine gel de iyilik sermayesiyle bir hüner elde et!

Bugün alışveriş pazarın revaçta, alıcılar kaynaşıp duruyor... ticaret etmeye bak, iyilik sermayesiyle bir hazine elde et!

Her büklümü yüzlerce Çin miskine değen o saçların güzel huydan da bir nasibi olsaydı ne hoş olurdu!

Her kuş padişahın gülşenine bir nağmeyle geldi: Bülbül şakıyarak, Hafız dualar ederek!

Mey hah-u gul efşan kun ezdehr çi micuyi
İn guft sehergeh gul bülbül tu çi miguyi

CDXL

O aydın ve parlak gözbebeğine, o gözümüzün bebeği dilbere güzel aşinalık yeli gibi selam!

O zahitlik halvetinin mumuna zahitler gönlünün nuru gibi dua!

Bizimle düşüp kalkanların hiçbirisini yerinde görmüyorum. Hepsi de bizi bırakıp gitmiş... saki, nerdesin? Gönlüm dertten kan kesildi!

Pir-i muganın civarından yüz çevirme, müşkülleri açma anahtarını orada satarlar, orada!

Gösterin, sofiyi yere yıkan şarabı nerde satıyorlar? Riyakârane zahitliğin elinden ıstıraplara düştüm.

Yoldaşlar, sohbet hukukunu öyle bozdular ki; hiç bizimle bildik değillermiş sanki!

Âlem gelini tam güzel, her şey yerinde ama vefasızlığı hadden aşırı!

Hasta gönlümün bir himmeti varsa, o da şu: Taş yüreklilerden hiç mumya dilemez!

Ey tamahkâr nefis, beni bırakırsan, şu yoksulluğumda bile çok padişahlık ederim ben!

Sana kutluluk kimyasını öğreteyim: Kötü arkadaştan ayrılık, ayrılık!

Hafız, feleğin cefasından şikâyet etme. A kul, Tanrı işini ne bilirsin sen?

Selami çü bad-ı hoş-ı aşinayi
Bedan merdum-i dide-i ruşeyayi

CDXLI

Gel, bize bu kin güdüşü bırak... aramızda eski bir sohbet hakkı var.

Öğüt dinle; bu inci, hazinendeki mücevherattan çok iyidir.

Müflisler mahmur. Allah için olsun, eğer dün geceden kalma şarabın varsa, feryatlarına yetiş!

Fakat sen rintlere nasıl olur da görünürsün ki? Ayla güneş bile senin aynaların!

Ey şeyh, rintlerin kötülüğünü söyleme, aklını başına al... Çünkü Tanrı dostuna kin güdüyorsun!

Ateşli ahımdan korkmuyor musun? Bilmiyor musun ki, yün hırkan var!

Hafız, göğsündeki Kuran'a ant olsun, senin şiirinden daha hoş bir şey görmedim ben!

Biya bama mekun in kinedari
Ki hakk-ı sohbet-i dirine dari

CDXLII

Hayli zamandır bizi bekletiyorsun, sana ihlası olanlara, başkalarına yaptığın muameleyi yapmıyorsun!

Bana hoşnutluk gözünün ucuyla bile bakmadın... nazar sahibi âşıklara iltifatın böyle mi senin?

Mademki elini hüner sahiplerinin gönül kanlarıyla kınaladın, kimse görmesin, bileğini örtmek daha doğru!

Seher yeli, gülle bülbüle güzelliğinden bir yaprak okudu, ondan itibaren hepsinin elbiselerini yırttırdın; hepsini feryat ve figana getirdin!

Gönül, sen tecrübe babasısın, öyle olduğu halde niçin bu oğlanlardan sevgi ve vefa tamahına düşüyorsun?

Gerçi rintlik ve yıkıklık bizim suçumuz. Suçumuz ama, bir âşıktan duydum: Kulu rint eden de senmişsin, yıkıp harap eden de!

Ey gözüm, ey gözümün ışığı, nazar bahçesinin nergisi sensin.

Öyle olduğu halde bu gönlü hasta âşıka neden iltifat etmiyorsun?

Riya ile bulaşmış hırka giyenlerden huzur zevki istiyorsun ha?.. acayip şey, haberi olmayanlardan bir sır ummaktasın!

Cem kadehinin aslı, başka bir âlemin madenindendir. Halbuki sen, onu testiciler çamurundan sanıyorsun!

* Mademki gümüş bedenlilerden vuslat tamahındasın, altın ve gümüş kesesini tertemiz etmelisin!

Hafız selamet gününü melametle geçirme, kendini zahmetlere sokma. Bu gelip geçen felekten ne umuyor, ne bekliyorsun ki?

Rüzgarist ki mara nigeran midari
Muhlisanra ne bevaz'-ı digeran midari

CDXLIII

Ey seher yeli, sende o misk kokulu saçların kokusu var, o sevgilinin kokusunu getiriyorsun. Dilerim, bir armağan olarak ebedi ol, zeval bulma!

Güzellik ve aşk sırlarının incisi gönlümde. Hoş tutarsan, eline teslim edebilirim.

Boyuna bosuna, kaşına gözüne, huyuna husuna hiçbir şey demeye imkân yok. Yalnız şu kadar var: Arkadaşların kaba huylu!

Ey gül, can kulağını saçma sapan sözler söyleyen kuşlara vermişsin, bülbülün nağmelerini nerden beğeneceksin sen?

Bir yudumuyla sarhoş oldum, afiyetler olsun... testindeki bu şarap hangi küpten böyle?

Ey ırmak kıyısındaki selvi, serkeşliğine nazlanıp durma... ona rastlarsan utancından başın aşağı iner.

* Güneş gibi güzellik ülkelerinden dem vurmak sana düşer. Ay yüzlü kölelerin var senin!

* Güzellik satma elbisesi ancak sana yaraşır; gül gibi tamamıyla renkten, kokudan ibaretsin.

Hafız, aşk incisini tekke bucağında arama... arama fikrindeysen, dışarıya ayak at!

Saba tu nukhet-i an zulf-i muşk-tu dari
Beyadgar bimani ki buy-ı o dari

CDXLIV

Ey âşıkların hicrana düşmesini reva gören sevgili, sen onları daima kendinden ayrı tutmaktasın.

Bu yolda Tanrı'dan lütuf ummaktasın ya. O lütuflar için olsun, sen de lütfet de aşk çölündeki susuzları vuslat suyunla kandır!

Gönlümü aldın, götürdün... canım güzelim, helal ettim, ama onu beni görüp gözettiğinden daha iyi gör gözet, benden daha hoş tut!

Kadehimizden başkaları içip duruyor. Reva görüyorsan, ne yapalım; hoş, tahammül ederiz biz!

Ey sinek, Simurg'un tapısı senin uçup dolaşacağın yer değil. Hem kendi namusunu berbat etmektesin, hem bize zahmet vermekte.

Sen, bu kapıdan kendi kusurun yüzünden mahrum kaldın, kimden ağlıyor, neden feryat ediyorsun?

Hafız, padişahlardan hizmet karşılığı rütbe isterler. Çalışmadan, bir iş yapmadan ne ihsan ummaktasın ki?

Ey ki mehcuri-i uşşak reva midari
Aşıkanra ziber-i hiş cüda midari

CDXLV

Ey meyhanede konak tutan, elinde bir kadeh var mı, zamanının Cem'isin!

Geceyi gündüzü, sevgilinin saçıyla, yüzüyle geçiren! Fırsatın fevt olmasın, ne hoş bir sabahın, ne güzel akşamın var!

Ey seher yeli, gönlü yanmış âşıklar yol üstünde beklemekteler... eğer o sefer eden sevgiliden bir haberin varsa lütfet!

* Yeşil ve terütaze benin ne de hoş bir işret tohumu; fakat yazıklar olsun, çimenliğinin kenarında ne tuhaf bir tuzağın var!

Kadehin gülümseyen dudağından can kokusunu alıyorum; koku alacak burnun varsa, sen de duy hocam!

* Bir garip de senden adını sorarsa, ne olur ki? Bugün bu şehirde zaten ad, san sahibi yalnız sensin!

Hafız gibi geceleri uyumayan bir kulun var, birçok seher duaları canına munis olacak elbette.

Ey ki derkuy-ı herabat makami dari
Cem-i vakt-i hodi er dest becami dari

CDXLVI

Savaş günü felek sana ne güzel de yardım etti. Bakalım nasıl şükredecek, ne şükrane vereceksin?

Aşk diyarında padişahlık şevketini satın almazlar! Kulluk göster, kölelik izhar et!

Tevazu gösteren kişinin elini Tanrı tutar. Bu çeşit adama de ki: Senin de düşkünlerin gamını yemen, senin de onlara acıman lazım!

Saki, işret müjdesiyle kapıdan gir de bir an olsun gönlümden dünya gamını gider!

Ululuk ve rütbe caddesinde tehlikeler çoktur. Bu belden, yükü hafif olarak geçmen daha iyi!

Sultanda asker düşüncesi, taç ve hazine sevdası. Dervişteyse, gönül istirahatı ve kalenderlik bucağı!

Müsaade edersen, sana sofice bir söz söyleyeyim gözümün nuru; barış, padişahlık kavgasından iyidir.

Murada erişme, fikir ve himmete göredir. Padişahtan hayırlı nezirde bulunmak, Tanrı'dan da muvaffakiyet!

Hafız, yüzünden yoksulluk ve kanaat tozunu yıkama. Çünkü bu toprak kimyagerlikten de daha iyi.

Hoş kerd yaveri feleket ruz-ı daveri
Ta şukr çün kuniyy-u çi şukrane averi

CDXLVII

İnsan da aşka tabidir, peri de. Sen de iradeni aşka ver de saadete nail ol!

Nazara istidadın yoksa vuslat arama. Çünkü körlük zamanında Cem kadehi fayda vermez!

Hocam, çalış, aşktan nasipsiz kalma. Çünkü bir kulda hünersizlik ayıbı olursa, o kulu kimse satın almaz.

Sabah şarabı içmek ve seher çağının şeker gibi tatlı uykusuna dalmak ne vakte dek sürecek? Gece yarısı tövbe edip suçlarının özrünü serd etmeye, seher vakitleri ağlamaya koyul!

Gel de bizden güzellik sermayesiyle saltanat al, bu alışverişten gaflet etme, sonra nedamet eder, vah yazıklar olsun der durursun!

Halvettekilerin duaları belayı defeder. Neden bize bir göz ucuyla olsun bakmıyorsun ki?

Hicranına da şaşıyorum, vuslatına da, bilmem ne çareye başvurayım? Ne göz önündesin, ne gözden kayıpsın?

Her sabah, her akşam başka birisinin meclisine mum olmakta, başka bir yabancının meclisini aydınlatmadasın, bu kıskançlıkla binlerce mukaddes can yanıp yakıldı!

* Asaf'ın tapısına benden kim haber götürür de der: Benim Fars diliyle söylediğim şu iki mısraı duy ve ezberle!

** Aşka dair duyduğum her haberin kapısı hayrete açılmakta... Mademki hiçbir şeyden haberim olmayacak, gayrı bundan böyle sarhoşluğa vurayım da hiç haberim olmasın bari.

Gel... cihanın vaziyetini sen de benim gibi görür, sen de benim gibi sınarsan; şarap içer, gam yemezsin!

Güzellik başındaki ululuk külahın hiç eğrilmesin... Çünkü talihin ziynetisin, tahta ve altın taca layıksın.

* Sabah galiye ezerek, gül salınıp kendisini göstererek gelir gider, ama ancak saçını görmek, ancak yüzünü seyretmek için.

Aşk yolu, son derecede tehlikeli bir yoldur. Bir emin yere varamazsan, eyvahlar olsun!

Hafız'ın himmeti bereketiyle ümidim var, elbette yine bir mehtaplı gecede Leylamı görür, sevgilime kavuşurum!

Tufeyl-i hesti-i 'işkend ademiyy-u peri
İradeti binema ta se'adeti biberi

CDXLVIII

Misk gibi siyah ve kokulu hattıyla ay gibi yüzüne nikap salan güzel, lütfettin, güneşe bir gölgedir saldın!

Bakalım, yanağının parlaklığı ve rengi ileride bize neler edecek? Daha yeni güzelleşmeye başladın!

Halluh güzellerinden güzellik topunu çeldin, şad ol! Keyhusrev kadehini iste gayrı, Efrasyab'ı alt ettin!

Yanağının mumuyla herkes bir çeşit aşk oyununa girişti; fakat onlardan yalnız pervaneyi yaktın yandırdın.

Sarhoşluktan harabım, ama yine ibadetimi reddetme... çünkü beni sevap ümidiyle bu aşka giriftar ettin!

* Aşk hazineni yıkık gönlümüze kodun; bu yıkık bucağa devlet gölgesi saldın.

* Kılıcının suyundan el aman; onunla aslanları susuz öldürdün, yiğitleri suya attın!

* Yüzünü rüyada bile kimse görmesin diye, uyanıkların uykusunu aldın da sonra kabahati uyku askerlerinin üstüne attın!

* Bir cilvelendin, yüzünden nikabını attın... hurilerle perileri utançlarından hicaplara düşürdün!

Süleyman tahtına kurulmuş, maksat güzelinin yüzündeki nikabı açmış, ona erişmişsin; gayrı âlemleri gören kadehle şarap içmene bak!

Mahmur nergislerinle ve şaraba tapan lalinin hileleriyle halvet bucağında olan Hafız'ı şaraba düşkün bir hale getirdin sen!

* Gönlümü avlamak için tebaasının hâkimi olan padişahlar gibi saçlarının zincirini boynuma saldın!

* Dara şevketine sahip olan padişah, ululuğunu bildirmek için güneşin tacını kapının toprağına attın!

Ey Nusretüddin Şah Yahya, mülk ve saltanatının düşmanını ateş gibi kılıcın hararetiyle sulara atıp gark ettin!

Ey bermah ezhat-ı muşkin nikab endahti
Lutf kerdi saye-i beraftab endahti

CDXLIX

Sevgilinin canına ahdolsun, eğer canımı vermeye imkân bulsaydım, eğer canım elimde olsaydı, can bile kullarına en adi bir peşkeş olurdu.

Saçları gönlümün ayağını bağlamasaydı, bu kapkara toprak yurdunda karar mı ederdim?

Güzellikte yüzü gökyüzündeki güneş gibi benzersiz, bir tane... fakat ne yazık, keşke gönlündeki bir zerre sevgi olsaydı!

Değeri bulunmaz ömür ebedi olsaydı, ayağının toprağının pahası nedir, söylerdim!

Ne olurdu, nur ışığı gibi kapımdan girseydi de gözlerime hükmü yürüseydi!

Hür süsen gibi selvinin de dili olsaydı, boyuna bosuna kul olduğunu itiraf ederdi!

Seher çağında şakıyan bülbüllere hemdem olmasaydı Hafız'ın feryadı perdeden dışarı mı çıkar, âleme mi yayılırdı?

Vuslat nerde? Ondan vazgeçtik, hayalini rüyada bile göremiyorum... vuslatı nasip olmuyor, bari hayalini görmek nasip olsaydı!

Becan-ı o ki gerem dest-res becan budi
Kemine pişkeş-i bendeganeş an budi

CDL

Sevgililerle dolu bir şehir, her tarafta bir dilber. Dostlar, âşık olacaksınız, aşka sala!

Feleğin gözü bundan daha güzel bir genç göremez, kimsenin eline bundan daha güzel bir sevgili düşemez.

Kim candan terekküp etmiş bir cisim görmüştür ki? Dilerim, eteğine bu topraktakilerin tozu konmasın!

Benim gibi bir düşkünü niçin huzurundan sürüyorsun? Nihayet dileğim bir öpüş, yahut bir kucaklama!

Şarap saf, hemen içe gör. Hoş bir vakitteyiz, acele et. Başka bir yıl bir bahara daha erişme ümidi kimde var?

Gül bahçesindeki erlerin her biri, sevgilinin yüzünü hatırlayarak lale ve gül gibi ellerine birer kadeh almışlar.

Bu düğümü nasıl çözeyim; bu sırrı nasıl açayım? Bu bir dert, ama pek yaman bir dert... bir iş, ama pek güç bir iş!

Hafız'ın saçlarının her teli, bir şuh zülfünün elinde... böyle bir diyarda oturabilmek müşkül!

Şehrîst pur harifan vezher taraf nigari
Yaran sela-yı 'ışkest ger mikunid kari

CDLI

Nevruz rüzgârı, sevgilinin civarından esip gelmekte... eğer bu rüzgârdan yardım dilersen, gönül çerağını aydınlatır, parlatırsın!

Gül gibi sen de altın kırıntılarına maliksen, hiç durma. Allah için olsun, işrete harcet... çünkü altın kazanma sevdası Karun'u yanılttı, perişan etti!

Sana gizlice bir nasihattir ediyorum; konca gibi kendinden geç, ululuğu bırak... çünkü Nevruz-u sultanînin hükmü beş günden fazla bir müddet

sürmez!

Can gibi saf bir şarabım varken sofi bahane bulup durur. Yarabbi, dilerim hiçbir akıllı uslu kişiye kötü baht nasip olmasın.

Murat vermenin yolu nedir? Muradını terk etmek. Asıl serverlik külahı, dünya ile ahreti bırakma terkilerinden dikip giydiğin külahtır.

Bilmem ki, kumru ırmakların kıyısında neden feryat edip durur? Acaba o da benim gibi gece gündüz dertli mi ki?

Tatlı dilli güzel sevgilim benden ayrıldı... ey mum, artık yalnız oturadur! ister yan, ister yakıl, feleğin hükmü bu!

Gül bahçesine git de bülbülden aşk remizlerini belle... meclise gel de Hafız'dan gazel söylemeyi öğren!

Zi kuy-i yar miyayed nesim-i bad-ı nev-ruzi
Ezin bad er meded hahi çerag-ı dil berefruzi

CDLII

Ey daima kendisini beğenen, mağrur olup duran kişi, sende aşk yoksa mazursun.

Aşk delilerinin etrafında dönüp dolaşma, sen şerefli bir akılla şöhret bulmuş kişisin.

Sende aşk sarhoşluğu yok; şarap sarhoşusun sen!

Âşıkların hastalığına alamet sapsarı bir yüzle dertli dertli ah ediştir.

Hafız, addan sandan geç, şarap kadehini iste, çünkü sen mahmursun, mahmur!

Ey ki dayim behiş magruri
Ger tura 'ışk nist ma'zuri

CDLIII

Aşk ve sarhoşluk sırlarını davacı kişiye söylemeyin de kendine tapma derdinden kurtulmasın. Aşktan, sarhoşluktan haber almadan ölüp gitsin!

Rüzgâra benzer zayıflığı, kudretsizliği hoş gör. Bu yolda hastalık, sağlıktan yeğdir.

Faziletini, aklını gördükçe marifetten mahrumsun, irfanın yok, öylece otur dur... bak, sana bir nükte söyleyeyim: Kendini görmedin mi kurtuldun gitti!

Sevgilinin eşiğindeyken kökü düşünme, yoksa yüceliğin en yücesinden alçaklık toprağına düştüğün gündür.

Âşık olmaya bak. Çünkü cihan, günün birinde varlık iş yurdunda maksat nakşı okunmadan sona eriverir!

Tarikat mezhebinde hamlık, kâfirlik alametidir. Evet, devlet yolu çeviklikti r, çabukluktur.

Selamet bucağında gizlice oturmaya imkân mı var? Nergislerin bize aşk remizlerini söyleyip duruyor.

Serkeşlikten bizimle bir zamancağız bile oturmamıştın hani. İşte biz daha o gün bu fitnelerin koptuğunu görmüştük!

Diken canı üzer, insana elem verir, ama gül bu eleme karşılık özür diler, insanı neşelendirir... sarhoşluğun zevkine karşılık şarabın acılığının ehemmiyeti yoktur.

Hafız, sarhoş saçlarını gözleriyle gördü de o kadar yüceliğiyle beraber alçaklık ayağına düştü, ayaklar altında kaldı!

Sofi kadehle şarap içmede, ibadet eden sürahiyle. Ey yenleri kısa zahitler, ne vakte dek sürecek bu eli uzunluk.

Ba mudde'i meguyid esrar-ı 'ışk-u mesti
Ta bihaber bimired derderd-i hod-peresti

CDLIV

Şu nükteyi duy da kendini gamdan kurtar: Sana ait olmayan, senin nasibin bulunmayan rızkı istersen, kanlar içmiş olursun!

Mademki nihayet testicilere toprak olacaksın, bari şimdi testiyi şarapla doldurmaya bak!

Cennet isteyen adamlardansan, periden doğmuş gibi güzel birkaç kişiyle işret et!

Ulular makamına lafla dayanılmaz. Meğerki bütün ululuk sebeplerini hazırlamış, elde etmiş olasın.

Ey şirin ağızların Husrev'i, bu sana gönül veren Ferhat'a bir baksan, sevaba girersin.

Gönlün feyiz yazısını ne vakit kabul edecek? Heyhat! Meğerki karmakarışık nakışlardan arınsın.

Hafız, işini Tanrı keremine bırakırsan, Tanrı vergisi olan bahtla nice işretlerde bulunursun.

** Ey seher yeli, Hâce Celaleddin'in kulluğunda bulun, ona hürmet et de âlemi yaseminler, hür süsenlerle doldur.

Bişnov in nukte ki hodra zi gam azade kuni
Hun hori ger taleb-i ruzi-i nenhade kuni

CDLV

Ey hiçbir şeyden haberi olmayan, çalış çabala da aşktan haberdar ol... yolcu olmadıkça nerde kılavuz olacaksın sen?

Oğul, kendine gel de çalış, hakikatler mektebinde bugün aşk edibi olasın!

Yol erleri gibi varlık bakırından elini yıka, arın da aşk kimyasını bulup altın haline gel!

Uykun, yemeğin... huzur ve istirahatin, seni kendi mertebenden uzaklaştırdı gitti!

Huzurunu, istirahatını terk edersen; kendine gelir, mertebeni bulursun.

Tanrı aşkının nuru gönlünle canına aksederse, Tanrı'ya ant olsun, gökyüzündeki güneşten daha parlak, daha güzel bir hale gelirsin!

Bir an Tanrı denizine dal, yedi denizin suyu bir tek kılını bile ıslatır sanma!

Ululuk sahibi Tanrı'nın yolunda başsız ayaksız bir hale geldin mi baştan ayağa kadar Tanrı nuru olursun!

* Her bakışta Tanrı cemalini görürsen, gayrı hiç şüphe etme, nazar sahibi oldun gitti.

Varlığının yapısı, mevhum varlığın, benliğin altüst olursa; ben de altüst olur, yıkılır, mahvolurum sanma, gönlüne böyle bir şüphe getirme sakın!

Hafız, başında vuslat havası varsa, hüner ehlinin kapısına toprak olman gerek!

Ey bihaber biguş ki sahib-haber şevi
Ta rah-rev nebaşiyi key rahber şevi

CDLVI

Gönül, aşk civarında bir kere bile uğramıyorsun; bütün sebepler elinde, fakat hiçbir işe girmiyorsun.

Bu kadar güzel bir meydanın var da bir top bile çelmiyorsun, böyle bir doğan elinde de bir av bile avlamıyorsun!

Latif ve şarapla dolu kadehin var, şarabı toprağa döküyorsun, mahmurluk belasını düşünmüyorsun bile!

Senin maksat yeninde yüzlerce misk gizli... fakat sen onu bir sevgilinin saçlarına feda etmiyorsun ki!

Ciğerindeki bu kan dalgalanıp durmakta, öyle olduğu halde onu bir sevgilinin yüzünü boyamaya sarf etmiyorsun.

Sabah rüzgârı gibi bir dostun civarından geçmiyorsun ki, onun için huyun misk gibi kokmadı gitti.

Korkarım bu gül bahçesinde bir gül bile dermeyeceksin... sevgilinin bağındaki bir dikene bile tahammül etmiyorsun, ne yapayım?

Yürü be Hafız, sevgilinin kapısında bütün âşıklar kulluk ediyorlar da sen etmeyeceksin ha!

Ey dil beku-yı ‘ışk guzari nemikuni
Esbab cem’ dariy-u kari nemikuni

CDLVII

Aşk kadehinin mahmuruyum, Saki bir şarap sun... kadehi doldur; rintler meclisinin şarapsız bir parlaklığı, bir neşesi yok!

Ay gibi yüzüne perde ardından âşık olmak yakışmıyor, onu gizlice sevmek hoş değil. Çalgıcı, bir şey çal, saki, bir şarap sun!

* Boyum halka şekline girdi; bundan böyle engel, beni başka bir kapıya sürmez elbette!

Bekliyoruz, ümidimiz var, bir gün elbette yüzünü göreceğiz... vuslatına da elbette bir gece, düşümüzde olsun erişeceğiz.

O iki gözün mahmuruyum ben, bu mahmurluğum nihayet bir kadehe de değmez mi?

O iki lal dudağın hastasıyım ben, hastalığım nihayet bir cevaba da değmez mi?

* Hafız, güzellerin hayaline neden gönül verirsin ki? Susuzun bir serap ışıltısıyla suya kandığı nerde görülmüş?

Mahmur-ı cam-ı ‘ışkem saki bidih şerabi
Purkun kadeh ki bimey meclis nedared abi

CDLVIII

Bülbül, dün gece selvi dalından Pehlevî gülbankıyla mâna makamlarının dersini vermekte,

Gül, tevhit nüktesini ağaçtan duyman için Musa ateşini gösterdi, demekteydi.

Bahçedeki kuşlar; vezir Farsça gazeller dinleyerek şarap içsin diye, kafiyeli nağmeler okuyorlar, latifeler ediyorlardı.

Gözün bir bakışla halkın evini barkını yıktı. Mahmurlaşma, ayılma. Sarhoşluğun daha hoş.

Koca köylü, çocuğa ne güzel de dedi: Gözümün nuru, ektiğinden başka bir şey biçemezsin ki.

Bu tersine dönmüş bahttan şu acayip hikâyeyi duy: Sevgili, bizi İsa nefesleriyle öldürdü!

Cemşid bile dünyadan bir kadeh hikâyesinden başka bir şey götürmedi. Sakın, sakın dünyaya gönül verme!

Bir hasır, yoksulluğum ve emin olarak uyumam ne de hoş, ne de güzel. Bu çeşit yaşayış padişahların harcı değil!

Saki, galiba Hafız’a fazla şarap sundu ki, başındaki molla sarığının ucu yine perişan oldu!

Bulbul zi şah-ı serv begulbang-ı Pehlevi
Mihand duş ders-i makamat me’nevi

CDLIX

Güzelim, cennet senin civarından bir hikâye. Hurilerin güzelliğini övüp anlatış, yüzünden bir rivayettir.

İsa’nın ölüleri dirilten nefesleri, lal dudaklarına mahsus bir huy, Hızır’ın içtiği abıhayat, tatlı dudağından bir hikâyedir.

Gönlümün her parçası bir dert, bir gam hikâyesidir; huylarından her satır, rahmetten bir ayettir.

Gülü senin güzel kokun yetiştirmeseydi, gül senin kokunla kokmasaydı ruhaniler meclisine nerden koku salardı?

Sevgilinin kapısının toprağı isteğiyle yandım yakıldım da ey seher yeli, beni korumadın, bunu unutma sen!

Gönül, ömrün ve bilgin saçma sapan şeylere sarf oldu gitti... yüzlerce hünerin vardı, fakat hiçbiriyle muradına nail olamadın vesselam!

* Yanmış, kebap olmuş gönlümün kokusu bütün dünyayı tuttu. Gönlümün bu ateşi de elbette âleme sirayet edecek.

* Ateşler içinde yüzünün hayali gelecekse, sun saki kadehi, cehennemden bir şikâyetimiz yok!

Hafız'ın bu dert ve mihnet dersinden maksadı nedir, bilir misin? Senden bir naz, bir işve; padişahtan da bir lütuf, bir ihsan elde etmek!

Ey kıssa-i behişt zi kuyet hikâyeti
Şerh-i cemal-i hur zi ruyet rivayeti

CDLX

O yüzündeki ayva tüyleri miske benzeyen güzel, bize bir mektup yazsaydı, felek varlık bayrağımızı dürüp bükmez, bizi mahvetmezdi!

Ayrılık vuslat meyvesi verir; verir ama, ne olurdu âlem ekinciği bu tohumu hiç ekmeseydi!

Birisinin bu dünyada huri gibi bir sevgilisi, cennete benzer bir sarayı var mı, veresiye olmayan peşin bağışlanmayı buldu gitti!

Gönül Kâbesini puthane haline sokan yalnız ben değilim ya... her adım başında bir tekke, bir kilise var!

Aşk meyhanesinde zevk etmenin imkânı yok... altınlarla bezenmiş yastık yoksa, ne yapalım? Bir kerpiç parçasını yastık ediniriz, olur gider.

Bir şişe şarapla tatlı dudaklı bir sevgiliyi ve çayır çimeni İrem bağıyla Şeddad'ın gururuna bile satma!

Ey akıllı, bilgili gönül, bu alçak dünyanın derdi ne vakte dek sürecek? Bir güzelin çirkin birisine âşık olması yazık doğrusu!

Hırkanın kötülüklere bulanması, cihanın yıkılmasına sebeptir. Nerde bir yol eri, bir gönül ehli, bir temiz yaradılışlı?

Hafız, elinden senin saçlarını yine bıraktı, bilir misin? Takdir böyleydi, bırakmasın da ne yapsın?

An galiye hat ger ber-i ma name nuvişti
Gerdim varak-ı hesti-i ma der nenuvişti

CDLXI

Sevgili, güle benzeyen yanağına çektiğin bu güzel yazı yok mu, onunla güle de butlan çizgisi çekmektesin, gül bahçesine de!

Göz evimin hareminde gizlice oturmakta olan gözyaşlarımı, o yedi kat perdeden pazarlara çekmekte, onu da, beni de rüsva etmektesin!

Sabah rüzgârı gibi aheste aheste yürüyüp gidenleri, saçlarının kokusuyla tatlı bir surette zincirlere bağlayıp yavaş yavaş çekmekte, yürütmektesin!

Her an o şarap renkli dudakların, o sarhoş gözlerin yadıyla beni halvet bucağından meyhaneye çekiyorsun!

Başının, terkimizde olması gerek, dedin... bu gayet kolay, eğer bu yükü çekmek zahmetine katlanırsan pekâlâ!

Gözüne, kaşına karşı ne tedbirde bulunayım, bilmem ki? Bu hastaya çektiğin şu yaydan eyvah eyvah!

Ey teni taze gül, bu dikenden eteğini çekiyorsun. Fakat gel, gel de yüzünden kötü gözlerin mazarratını defedeyim, sana nazar değmesin!

Hafız, şarap içiyorsun, sevgilinin saçlarını çekip okşuyorsun, dünyada bundan başka ne zevk, ne nimet istersin ki?

İn hoş-rakam ki bergul-i ruhsar mikeşi
Hat bersahife-i gul-u gulzar mikeşi

CDLXII

Ömür, hiçbir şey elde etmeden hava ve hevesle geçti gitti. Oğul, şarap kadehini sun. Dilerim, ömrün uzun olsun, yaşlanasın.

Bu şehirde ne şekerler var ki; tarikat doğanları bile sinek avlamaya razı oldular, bununla kanaat ettiler!

* Dün gece kapısının köleleri arasına katılmış, gidiyordum. Beni gördü de dedi ki: A biçare âşık, hele sen kimsin, kim oluyorsun?

Âlemde misk nefesli olmakla, bilgi, hüner ve faziletle şöhret kazanan kişinin, nafe gibi kan kesilmiş bir gönüle sahip olması, kanlar yutup ıstıraplara tahammül etmesi, bunu hoş görmesi lazım!

Kanadını aç, Tuba ağacında öt... senin gibi bir kuşun kafeste esir olması ne yazık!

Kervan gitti, sen hâlâ pusu yerinde uyuyup duruyorsun! Vah yazıklar olsun, bunca çan sesinden haberin bile yok!

Tur dağından bir şimşektir parladı, ben gördüm... gideyim de sana bir yanar ateş parçası getireyim!

* Güzel kokmak ve buhurdan gibi bir an olsun sevgilinin eteğini tutmak için, canımızı ateşlere attık!

Hafız, senin havanla niceye bir her yana koşup duracak? Ey maksadım, ey meramım sevgili, Tanrı bana sana ulaşacak bir yol müyesser etsin!

‘Ömr bugzeşt bebihaşıli vu bulhevesi
Ey puser cam-ı meyem dih ki bepiri biresi

CDLXIII

Ey kutluluk sabahının rüzgârı, bildiğin tarzda, münasip gördüğün bir zamanda sevgilinin civarına uğra!

Sen sır habercisisin, gözümüz yolunda. Erlikle, buyrukla değil de bildiğin gibi var.

Sevgiliye tarafımdan de ki: Zayıf canım elden gitti. Tanrı hakkı için, cana can katan lal dudaklarından bildiğin tarzda bir lütfet!

Ben, şu iki harfi öyle yazdım ki; senden başka kimse bilmiyor. Sen de kerem et, öyle oku ki, kimse duymasın!

* Sevgili, kılıcının hayali bize susuzla su gibi... kılıca o kadar iştiyakımız var. Sen, kendi esirini tuttun, bildiğin gibi öldür!

Altınlarla bezenmiş kemerine nasıl ümidimi bağlayayım? O arada bir ince hayal var sevgili, onu ancak sen bilirsin, belin o kadar ince senin!

Hafız, bu aşk alışverişinde, bu aşk dilinde Türkçe de bir, Arapça da... bildiğin dille şu sözünü anlatmana bak!

Nesim-i subh-ı se’adet bedan feşan ki tu dani
Guzer beku-yı fulan kun deran zeman ki dani

CDLXIV

Gönül, gül renkli şaraptan harap oldun mu; paran pulun, malın hazinen olmadığı halde Karun’dan yüzlerce mertebe daha ulu bir makama erersin!

Yoksullara sadaret bağışlayan yerde, mertebe bakımından herkesten üstün olmanı ummakta, bunu gözetmekteyim.

Leyla konağının yolunda nice tehlikeler var... daha ilk adımda Mecnun olman şart!

Sana aşk noktasını gösterdim, aklını başına al, şaşırma... yoksa dikkat edersen, daireden çıktığını görürsün.

Kervan gitti, sen uykudasın, önde de bir çöl var. Nasıl gideceğini, ne yapacağını, ne edeceğini kime soracaksın?

Padişahlık tacını istiyorsan, içindeki cevheri göster! Yoksa ister Cemşid'in soyundan ol, ister Feridun'un... para etmez.

Bir kadeh iç, bir yudumcuk da feleklere saç! Ne vakte kadar zamanın gamından, gussasından ciğerinin kanını içip duracaksın?

Hafız, yokluktan feryat etme. Eğer şiir bu feryattan ibaretse, hiçbir iyi kalpli senin mahzun olmanı istemez.

Ey dil an dem ki herab ezmey-i gulgun başi
Bizer-u genc besed haşmet-i Karun başi

CDLXV

İlkbahar geldi, gönlünü hoş etmeye çalış. Çünkü daha nice güller açılır, fakat sen toprak altında olursun.

Çeng de nağmeleriyle sana bu nasihati verip duruyor; ama vaiz, eğer kabiliyetin varsa fayda verir!

Bu zamanda kiminle oturmalısın, ne içmelisin, bunu ben söylemiyorum. Eğer akıllıysan, anlayışın varsa; kendin bilir, anlarsın!

Yeşillikte her yaprak, Tanrı'nın kudretini anlatan bir defterdir. Hepsinde de gafil olursan yazık doğrusu!

Bizim yerimizden sevgiliye kadar korkularla, tehlikelerle dolu bir yol var. Fakat konakları bilirsen, gitmesi kolay!

Gece gündüz dünya derdine kapılırsan, bu dert ömrünü beyhude şeylerle heder edip gider!

Hafız, yüce bahtın yardım ederse, o ahlakı güzel güzeli avlarsın elbette!

Nevbeharest deran guş ki hoş-dil başi
Ki besi gul bidemed baz-u tu dergil başi

CDLXVI

Binlerce cehd ettim ki, benim sevgilim olasın, kararsız gönlümün muradını veresin!

Geceleri uyumayan gözlerinin ışığı, seni arzulayan hatırıma enis olmanı umdum durdum.

İstedim ki, güzellik ve alım padişahları kullarına nazlanırsa, sen onların içinde benim efendim, benim padişahım olasın!

Âşıklar, güzellerin ellerini tuttukları çimenlikte, elinden gelirse, sen de benim elimi tutasın!

* Bir gececik olsun âşıkların Kulbe-i ahzanıma gelesin, bir an olsun yaslı gönlüme yar olasın.

İşvesinden gönlümün kan kesildiği o akik dudaklardan şikâyet edersem, sırdaşım olasın!

Senin gibi bir ahuyu bir an bile olsa avlarsam, güneş ceylanı bile benim adi bir avım olur.

İki dudağından üç öpücük vermeyi kararlaştırmışsın. Bak, eda etmezsen borçlum olursun.

* Bir gece yarısı hiç olmazsa rüyada görecek miyim? Akan gözyaşlarım yerine, kucağıma sen gelmiş oturmuşsun!

Hezar cehd bikerdm ki yar-ı men başi
Murad-bahş-ı dil-i bikarar-ı men başi

CDLXVII

Kudretin yettikçe vakti ganimet bil... canım efendim. Eğer anlarsan, hayattan maksat bu fırsat, bu sıhhat anından ibarettir.

Felek birisine muradını verdi mi, karşılığında ömrünü alır. Cehd et de devletten zevk al.

Âşıkların öğüdünü duy da neşe kapısından gir. Çünkü bütün bu devlet fani dünyanın zahmetine değmez!

Zahidin yanında rintlikten dem vurma. Namahrem doktora gizli derdin hali söylenilmez.

Ey bahçıvan, ben bu âlemden geçince, toprağıma sevgiliye benzer bir selviden başka bir şey dikersen, haram olsun!

* Pişman zahidi şarap zevki öldürecek. Ey akıllı kişi, sonu pişmanlık olacak bir iş işleme!

Ey şeker ağızlı sevgili, inat etme de geceleri uyumayan âşıkların duasını al... Süleyman Peygamber’in hatemi bile bir ismin penahındadır.

Aziz Yusuf'um gitti. Kardeşler, bir merhamet edin, Ken'an Piri'nin halini pek perişan gördüm.

Küpleri kıran muhtesib bilmez ki, sofinin evde çekilmiş kıpkızıl şarabı var.

Sevgili, sen gidiyorsun, ama kirpiklerin halkın kanını döküyor. Pek hızlı gidiyorsun. Korkarım, yorulup kalacaksın.

Gönlümü gözünün okundan sakladım, fakat okçu kaşların onu alıp gözlerinin önüne getiriyor!

Perişan Hafız'ı ihsanınla derle, topla ey saçlarının büklümleri perişanlığın toplantı yeri olan sevgili!

Vaktra ganimet dan an kader ki bitvani

Haşıl-ı heyat ey can in demest ta dani

CDXVIII

Seher çağı bir yolcu, bir yerde yoldaşın birine bu muammayı söyleyip duruyordu:

Sofi, şarap şişede bir erbain çıkardı mı saf olur.

Süleyman Peygamber'in parmağı onun olmadıkça yüzük kaşının ne haysiyeti olur ki?

Tanrı, yeninde yüzlerce put bulunan hırkadan yüzlerce defa bizardır.

Mürüvvet gerçi ismi var, cismi yok bir şeydir. Fakat ister kabul etsin, ister etmesin, sen bir nazenine niyaz edegör!

Ey harman sahibi, bir başak devşirene merhamet edersen, sevaba girersin.

Gönüller karardı, belki halvette oturan birisi gayb âleminden bir çerağ uyarır.

Ne kimsede yücelme ümidi var, ne dertli bir gönülde derman, ne de birisinde din derdi!

* Gerçi güzellerin âdeti kötü huyluluktur, fakat sevgili, bir dertli âşıka iltifat etsen ne çıkar?

* Meyhane yolunu göster de sonum ne olacak, akıbeti gören birisinden sorayım!

Ne Hafız'da ders ve halvet için bir huzur kaldı, ne âlimde yakın bilgisi!

Sehergeh reh-revi derserzemini

Hemiguft in mu’amma bakarini

CDLXIX

Hırkamın şaraba rehin olması daha doğru... bu mânasız defterin halis şaraba gark olmuş bulunması daha hoş!

Zaten hayatımı heder ettim gitti. Gayrı anladım: Hiç olmazsa kalan ömrümü meyhane bucağında geçireyim. Orada harap olup yıkılmak daha iyi!

Mademki iş güç düşüncesi dervişlikten uzak. Hem gönül ateşlerle dopdolu, hem göz yaşlarla... bu daha hoş!

Zahidin halini halka söylemem. Bu hikâyeyi nakletsem bile çeng ve rebapla nakletmem daha yerinde.

Feleğin ahvali şimdiki gibi böyle başsız ayaksız oldukça, başta sakinin hevesi bulunması, elde de şarap olması yeğ!

Evet, senin gibi bir sevgiliden el çekemem. Mademki naza katlanıyorum, o büklüm büklüm ve parlak zülfün nazını çekmem daha münasip!

Hafız, mademki yaşlandın, meyhaneden çık. Rintlik, nevheveslik çağına daha uygun.

İn hırka ki men darem derrehn-i şerab evli
Vin defter-i bima’ni gark-ı mey-i nab evli

CDLXX

Selmacık Irak’a konalı; uğrayacağım dertlere, zahmetlere uğrar dururum!

Ey sevgilinin yükünü taşıyan sarban, develerinize binenlere iştiyakım arttı!

Irak gençlerinin nağmeleriyle aklını Zinderud’a at, şarap iç!

Saki, yarım batmanlık kadehimi ver. Tanrı seni şarapla dolu kadehle sulasın.

Çeng sesiyle sakinin ellerini çırparak usul tutuşu, yine bana gençliğimi hatırlatıyor.

Şu kalan şarabı ver de sarhoş olup kendimden geceyim; geri kalan ömrümü dostlara feda edeyim!

Sevgiliyi göremediğimden içim kan kesildi; dilerim ayrılık günleri mahvolsun!

Bir zamancağız dostlara uy, bu uygunluğu ganimet bil!
* Ey güzel sesli çalgıcı, Farsça şiiri Irak nağmesiyle bir güzelce oku!
* Ey üzüm kızı, sen pek güzel bir gelinsin; fakat arada bir de boşanmaya layıksın.
* Güneşle aynı yerde oturmak, her şeyden mücerret olan Mesih'e yaraşır.
Vuslat zamanı gelip geçti de haberimiz bile olmadı; Hafız, gayrı ayrılık gazelleri söyle!
Gözyaşlarım ardınızdan akıp gidiyor, onları hor görmeyin, azımsamayın, ırmaklardan nice denizler meydana gelir.
Suleyma munzu hallet bil 'Iraki
Ulaki minhevaha ma ulaki

CDLXXI

Gözlerimden yaşlar akarak iştiyakımı yazdım. Gel, gel ki; sensiz gamdan ölmek üzereyim ben.
Çok zamanlar gözlerime Ey Selma'nın konak yerleri. Selmamız nerede, dedim.
Ne şaşılacak vaka, ne garip hadise: Ben öldürüldüğümden çabalayacağım, mustarip olacağım yerde sabrediyorum da katilim şikâyette bulunuyor!
Seni kim tayip edebilir? Gül yaprağına damlayan çiğ tanesi gibi tertemizsin.
Tanrı'nın sanat kalemi suya, toprağa mensup olanları meydana getirince, laleyle güle de senin ayağının toprağından şeref verdi.
Sabah rüzgârı amberler saçıyor. Saki, kalk da temiz ve güzel kokulu üzüm şarabını getir!
Uyuşukluğu bırak, fırsatı ganimet bil. Yolcuların azığı çevikliktir diye bir atalar sözü vardır.
Senin yüzünü görmezsem, benden eser kalmaz. Evet... Hayatta olduğumu yüzünden anlamaktayım.
Hafız, senin güzelliğini nasıl tavsif edebilir? Tanrı sanatı gibi idrakten ötesin.
Ketabetu kıssatı şevki ve madma'i baki
Biya ki bitu becan amedm zigamnaki

CDLXXII

Ey incilerle dolu bir hokkayı andıran tebessüm yeri, ey ağız. Etrafını çeviren ve hilale benzeyen hat ne de yaraşmış, aman Yarabbi!

Şimdilik vuslat hayali... pek hoş geliyor bu hayal, sonunda bakalım bize ne işler edecek?

Gönül, elden gitti, göz kanlara bulandı, ten mecruh oldu, can zebun... aşk yolunda birbiri ardınca gelen ne şaşılacak şeyler var, ne şaşılacak şeyler!

Şarap sun, âlemin en günahkârı oldum, ama Tanrı'nın ezeli lütfundan ümit kesilir mi hiç?

Saki bir kadeh sun da beni halvet bucağımdan çıkar, âlemi rint ve pervasız gezip dolaşayım hele!

Âlemin hali mademki bir kararda durmaz... Hafız, şikâyet etme de şimdilik şarap içmeye koyulalım.

Zamanın Asaf'ının devrinde hatır kadehi saf, gönlümüzde keder yok... kalk saki, beni arı duru ve sudan saf cennet şarabıyla sula!

* Ülke onun devletiyle, onun iştiyakıyla övünmektedir. Yarabbi, bu ulullukları ebedi kıl!

O Asaf, devlet tahtına ışıklar veren, ululuk ve heybet madeni olan mülk ve milletin bürhanı Ebül Maalî oğlu Ebu Nasr'dır.

Ya mebsemen yuhaki dercen minelle'ali
Ya Rab çi derhor amed gerd-i hatet hilali

CDLXXIII

Geceler gelip geçtikçe, iki telli, üç telli sazlar çalındıkça Tanrı'nın selamı.

Erak vadisine, o vadide olana, kum yığınlarının yukarı tarafında bulunan Liva vadisindeki eve olsun!

Ben, cihandaki gariplere duacıyım. Durup dinlenmeden, bite-viye onlara dua edip dururum.

Gönül, onun saçlarının zincirine düştüm diye ağlama, inleme! Çünkü oradaki perişanlık, topluluğun ta kendisidir.

İştiyakımdan ölüyorum, bir müjdeci vuslat haberini ne vakit getirecek? Bilseydim!

Yarabbi, hangi durağa yüz tutarsa, onu daimi fazıl ve ihsanınla koru, gözet!
Her an sevgin rahatımdır... Her halimde zikrin munisimdir.
Hattından, aslî güzelliğinden başka daha yüzlerce güzellik meydana geldi. Yüzlerce yıl yaşa!
Kalbimin süveydası, kıyamete kadar sevdandan, iştiyakından hali kalmaz!
O kudret nakkaşına aferin! Ay gibi yüzünün çevresine hilali bir hat çekti.
Senin gibi bir padişahın vuslatını nerde bulacağım? Ben, adı kötüye çıkmış laubali bir rindim!
Hafız, senden ne istiyor, maksadı ne? Tanrı bilir... Tanrı bilirken, dilememe ne hacet?
Selamullahı ma kerrel leyali
Ve cavebetil maşani vel meşali

CDLXXIV

Güzelliğin, aşkın gibi kemal buldu... Gönlünü hoş tut, hiç kaygılanma; çünkü bu güzelliğe zeval olamaz!
Akıl, bundan daha güzel bir güzellik tasavvur edebilsin... imkânı yok, bu benim vehmime sığmıyor!
Bütün ömrümde bir günceğiz olsun vuslatına erişirsem, bütün ömrümden haz aldım demektir.
Seninle olduğum zaman bir yıl, bana bir gün gibi gelir... fakat sensiz olursam, bir an bir yıl oluyor!
Sevgili, yüzünün hayalini nasıl olur da uykuda görebilirim? Gözüme uyku girmiyor ki? Ben, ancak uykunun hayalini görmekteyim!
Gönlüme acı, güzel yüzünün sevgisiyle zayıf bedenim bir hilal gibi inceldi!
Hafız, şikâyet etme. Sevgilinin vuslatını istiyorsan, ayrılığa bundan fazla tahammül etmen gerek!
Bigrift kar-ı husnet çün ‘ışk-ı men kemali
Hoş baş ezan ki nebved in husnra zevali

CDLXXV

Sevgilimden kim bana bir kalem iltifatı, bir mektup getirecek ki? Nerde sabah rüzgârı? Yine bir kerem ederse, o eder.

Şöyle bir mukayesede bulundum; aşk yolunda aklın tedbiri, ancak deniz üstündeki çiğ tanesi gibi!

Gel, gel... hırkan meyhanelere vakfolmuş, ama bende vakıf malından bir akçe bile bulamazsın!

Kamış kaleminden şekerler sağıp duran bir şairi, neden bir şeker kamışına bile almazlar bilmem ki?

Gönlüm riyadan, kilim altında davul çalmaktan usandı artık... böyle gizli ve riyakârane iştense, meyhane kapısına bayrak dikmem daha yeğ!

Gel, zevk zamanının kadrini bilenler iki âlemi bile bir kadeh şarapla bir güzellik sohbetine satmazlar!

Sürüp giden zevk u sefa, aşk âdeti değildir, aşk böyle bir şey olamaz. Eğer bize uygun bir yoldaşsan, dert ve mihnet çekmen gerek!

Yollarda oturup halkı tedaviye kalkışan doktor aşk sırrını anlayamaz. Yürü ey gönlü ölmüş kişi, bir Mesih nefesli kâmili ele geçir;

Şikâyet etmiyorum, ama sevgilinin merhamet bulutundan ciğeri yanmışların tarlasına bir katre bile damlamadı gitti!

Nasıl, niçin sözleri baş ağrısı verir. Gönül, şarap kadehini ele al da ömründen kâm al, bir an olsun zevk ve huzura eriş!

Padişahım, Hafız'ın elinde geceleri yalvarış, sabah çağları dua edişten başka sana layık hiçbir şey yok ki!

Zidilberem ki resaned nevaziş-i kalemi
Kucast peyk-i saba ger hemikuned keremi

CDLXXVI

Halk sana, ikinci Yusuf'sun, dedi. Fakat ben iyice dikkat ettim, gördüm ki Yusuf'tan da güzelsin.

Ey güzeller husrevi, sana zamanın Şirin'i diyorlar ya... o tatlı gülümsemeyle, ne diyeyim? Ondan da şirinsin sen!

* Ağzını koncaya benzetmenin imkânı yok. Konca asla bu derecede dar, bu kadar küçük değildir.

Yüz kere o ağızdan, muradını veririm, dedin. Fakat niçin süsen gibi baştan başa dilden ibaretsin, niçin yalnız söz verir, fakat sözünü tutmazsın?

Muradını veririm, ama canını alırım, dersin... korkarım muradımı vermez, canımı alırsın!

Gözün attığı oku can siperinden bile geçirmekte... kim bu derecede kuvvetli yay çeken bir hasta görmüş ki?

Bir an gözden düşürdüğün kişiyi halkın gözünden de gözyaşı gibi akıtır, halkın gözünden de düşürürsün!

Hafız, yolunda kalem gibi başıyla yürür; sen neden lütfedip de bir kerecik olsun, onu mektup gibi okumazsın?*

Guftend halayık ki tuyi Yusuf-ı sani
Çün nik bididem behakikai bih ezani

CDLXXVII

Selvi gibi gül bahçesine salına salına geldin mi, güller yüzünü kıskanır da her birinin bağrına bir diken saplanır!

Saçlarının küfrünün her halkasında bir fitne var, gözünün sihri yüzünden de her bucakta bir hasta!

Ey sevgilinin sarhoş gözü, bahtın gibi uykuya dalma... her yanda ardından bir uyanık âşıkın ahı gelmede!

Geçer akçenin sence hiçbir değeri yok, yok ama, yine can nakdim yolunun toprağına feda olsun!

Gönül, daima güzellerin saçlarını düşünüp durma. Kara düşüncelere, olmaz tedbirlere daldın mı, nerde bir daha işin düzelecek?

Başım gitti de bir zaman gelip bu iş başa çıkmadı. Gönlüm elden çıktı da gönlümün derdiyle mukayyet olmadın!

Dedim ki: Nokta gibi aşk dairesinin noktasına gel. Güldü de dedi ki: Hafız, bu ne baş dönmesi ki?

Çü serv eger bihırami demi be gulzari
Hored zi gayret-i ruy-i tu her guli hari

CDLXXVIII

Ey saki, bulut gölgesi, bahar, ırmak kıyısı... artık ben ne yapmam gerek, söylemeyeyim de gönül ehliysen sen söyle!

Bu suretten birlik ve ihlas kokusu gelmiyor, sofinin bulaşık hırkasını halis şarapla yıka.

Dünya aşağılık tabiatlıdır, keremine dayanma... ey dünyayı görmüş, anlamış, tecrübeli kişi; aşağılık adamdan vefa ve sebat umma!

Kulağını aç. Bak, bülbül feryat ederek ne diyor: Hocam, tevfik gülünü kokla, ihmal etme!

Eğer sevgilinin yüzünü görmek istiyorsan, gönül aynasını cilala. Yoksa demirden, tunçtan asla ne gül biter, ne nesrin!

* Sana iki nasihat vereyim de dinle, yüz hazine elde et: Zevk ve işret kapısından gir, kimseyi ayıplama peşinden koşup durma!

* Bak, yine bahara eriştin, buna şükrane olarak iyilik fidanını dik, tevfik gülünü kokla!

Hafız'ımızdan riya kokusu geliyor, dedin... aferin nefesine, ne de güzel koku aldın!

Sakiya saye-i ebrest-u behar-u leb-i cuy
Men neguyem çi kun er ehl-i dili hod tu biguy

CDLXXIX

Bülbül ve kumru sesiyle şarap içmezsen, seni nasıl tedavi edebilirim ki? İlacın sonu dağlamadır, en son ilaç budur;

Bahar mevsiminin renginden, kokusundan bir azık sakla. Çünkü ardında kış haramileri var, hemen gelip çatarlar.

Gül nikabını kaldırıp bülbül "hu hu" demeye başladı mı, elden şarap kadehini bırakma, hey gidi hey, ne yapıyorsun ki?

Çalgıcıyla sakinin sözüne, tefle neyin fetvasına göre, mirasçılara hazinedarlık etmek küfürdür!

* Saltanat ve güzellik azametinin sebatı ne zaman görülmüş ki? Süleyman'ın tahtıyla Key'in tacından kalan ancak bir sözden ibarettir!

Elde abıhayatın var mı, susuz ölme... sana demedim mi? Her şey sudan dirilir, her şeyin hayatı sudandır!

Zamane hiçbir şey bağışlamamıştır ki, sonradan onu almasın. Aşağılık kişiden mürüvvet umma, onun vereceği şey de hiçbir şey değildir.

Sığınılacak bir yer olan cennet sayvanına "kim dünya işvesine aldanır kalırsa, vay haline" diye yazılmıştır.

Saki, cömertlik kalmadı... sözü keselim, gel. Hâtemi Tayy'ın ruhu şad olsun, onun ruhu için şarap sun!

Hafız, nekes kişi Tanrı'nın kokusunu bile duymaz. Sen kadehi al, kerem yoluna koyul, ihsan et, Tanrı suçları affeder, ben kefilim buna!

Beşavt-ı bulbul-u kumri eger nenuşi mey
'İlaç key kunemet ahıruddeva elkey

CDLXXX

Halden anlar iki dostla iki batman eski şarap... herkesle ve her şeyle alışverişi kesmek... Bir kitap ve bir yeşillik bucağı.

Her an bir bölük halk beni kınasa da sözümden dönmem: Bu durağı dünyaya da değişmem, ahrete de!

Kanaat köşesini dünya hazinesine değişen, Mısır Yusuf'unu ucuz bir fiyatla satmış demektir.

Gel, bu iş yurdunun parlaklığı ne senin gibi bir zahidin zahitliğiyle eksilir, ne benim gibi bir fasikin fasikliğiyle.

Gayb nakışlarıyla bezenmiş kadeh aynasından seyret: Hiç kimse böyle şaşılacak zamanı hatırına bile getirmez.

Hadiseler kasırgasından bu çimenlikte bir gül mü kaldı, bir yasemin mi? Görülmüyor ki.

Gül bahçesinden esip geçen samyelinden sonra bir gül kokusu kalır, bir nesteren rengi görülürse, şaşarım doğrusu!

Gönül, sabret... Tanrı böyle değerli bir yüzüğü Şeytan elinde bırakamaz elbette!

Hafız, bu bela yüzünden zamanın mizacı bozuldu. Nerde bir hakîmin fikri, nerde bir brehmenin tedbiri!

Du yar-ı zirek-u ez bade-i kuhen du meni
Feragatiyy-u kitabiyy-u guşe-i çemeni

CDLXXXI

Bu yoksuldan padişahlar meclisine kim şu haberi götürür: Şarap içenler mahallesinde öyle erler var ki, iki bin Cem'i bir kadeh şaraba bile almazlar!

O şarap ham da, bu şarap içen olgunsa; bir ham binlerce olgundan bin kere yeğdir.

Ey pir, beni tespih taneleriyle yolumdan alıkoyma... ben halis şarap içtim, bende ne ar kaldı; ne ad, san kaygısı!

Harap oldum. Adım kötüye çıktı... fakat hâlâ ümidim var, azizler himmetiyle iyi bir ada sana ulaşırım elbet.

Sen kimya satmaktasın, bizim kalp akçemize de bir bak... Çünkü elimizde bir hüner, bir sermaye yok, ancak bir tuzak kurmuşuz, o kadar.

Nereye gidip de şikâyetleneyim, bu hali kime hikâye edeyim? Dudağın bizim hayatımızdı, ama dudağını tez aldın, bite-viye bize vermedin ki!

Sevgilinin vefasına hayretteyim; bizi ne bir mektupta selamla andı, ne bir yazıda haber göndererek yad etti!

Sana hizmet etmek, sana kulluk eylemek isterim... lütfet, beni satın al, satma sakın... çünkü bu kutlulukta bir kul nadir düşer!

Kirpik oklarını at, Hafız'ın kanını dök, böyle bir katilden kimse öç almaz zaten!

Ki bered be bezm-i sahan zimen-i geda peyami
Ki bekuy-ı bade-nuşan du hezar Cem becami

CDLXXXII

Göğüs, ağzına kadar dertle dolu... Yazık, bir merhem olsa bari. Gönül, yalnızlıktan ölüm haline geldi, Yarabbi bir hemdem!

Bu çabucak gelip geçen kâinattan emniyet ve istirahata kavuşmayı kim umabilir? Saki, bir kadehçik sun da bir an olsun rahata kavuşayım!

Kalk da rüzgârından huriler huyunun kokusu gelip duran şu Semerkand güzeline gönül verelim.

Anlayışlı birisine, şu ahvale bak, dedim. Güldü de dedi ki: Pek güç bir gün, çok şaşılacak bir iş ve perişan bir âlem!

Çigil güzeli için sabır kuyusunda yandım yakıldım da Türklerin padişahı halimi bilmiyor. Nerde bir Rüstem?

Âşıklık yolunda emniyet ve istirahat, bir beladır. Senin derdine düşüp derman arayan gönül büsbütün yaralansın!

Kendi emelleri için çalışanlarla, naz ehli olanlara rintlik civarına yol yok. Bu yola öyle bir yolcu gerek ki, cihanı yaksın yandırsın... ham ve gamsız kişi değil!

Topraktan yaratılan bu âlemde bir tek adam bile ele geçmiyor. Başka bir âlem yaratmak, yeniden bir insan halk etmek lazım!

Aşk istiğnasına karşı Hafız'ın tövbesinin ne değeri var ki? Bu deniz öyle bir deniz ki, burada yedi derya bile çiğ tanesi gibi ehemmiyetsiz görünmekte!

Sine malamal-i derdest ey diriga hemdemi
Dil zitenhayi becan amed Hudara hemdemi

CDLXXXIII

Selma, iki zülfüyle gönlümü esir etti. Ruhumsa, ona her gün şikâyet edip durmada!

Tanrı için olsun sevgili, bu âşıkın suçunu bağışla, düşmanlara rağmen beni kendine ulaştır!

Sen, Selma'ya olan aşkımı inkâr ediyor, hoş görmüyorsun ha? Sen de evvel emirde bir sevgiliye kapılsaydın,

Benim gibi gönlün sevgi denizinde aşka gark olsaydı, o vakit halimi anlardın!

Sevgili, yüzünün sevdasına düştük. Derdinden kulların Rabbine dayandık!

Hafız'ın gönlü, zülfünün büklümlerinde kayboldu gitti. Karanlık gecede kılavuz ancak Tanrı'dır!

Eğer bizden edebe uygun olmayan bir hareket gördüysen, karşılık olarak canımızı ayağına feda edelim sevgili.

Sebet Selma bişudgeyha fu'adi
Ve ruhi kulle yemin li yunadi

CDLXXXIV

Ey yüzünde padişahlık nurları görünüp duran padişahım, fikrinde yüzlerce Tanrı hikmeti gizli!

Allah mübarek etsin, nazar değmesin; kalemin bir katre kara mürekkepten din ülkesine yüklerce abıhayat kaynağı akıttı.

İsm-i azamın nurları Şeytan'da zuhur etmez. Ülke de senindir, hatem de... dilediğini buyur!

Süleyman'ın ululuğuna şüphe edenin aklına, irfanına kuş da güler, balık da!

Doğan, arada bir başına bir külahtır koyar, ama padişahlık usulünü yine Kafdağı'ndaki kuşlar bilir!

Gökyüzünün kendi feyziyle su verdiği kılıç, askere minnet çekmeden, yalnız başına bütün dünyayı zapt edebilir.

Kalemin yar ve ağyar hakkında cana canlar katan muskayı da güzelce yazar, ömür eksilten, insanı helak eden afsunu da!

Ey şeref ve ululuk kimyasından halk edilmiş olan, ey devleti zeval sadmesinden emin bulunan padişahım.

Kılıcının ışığından bir parıltı madene düşse, kızıl benizli yakuta saman sarılığı verir.

Bir ömürdür kadehimde şarap yok... ben şu davada bulunuyorum ya, işte muhtesib de şahidimdir.

Bilirim, halimi sabah çağından sorarsan, gönlün geceleri uyumayanların aczine mutlaka merhamet eder.

Saki, meyhane çeşmesinden su getir de hırkalarımızı tekke riyasından yıkayalım.

İsyan şimşeği Adem Safî'yi bile yakarsa, gayrı bize nasıl olur da günahsızlık davası yaraşır ki?

* Hafız, padişahın senin adını arada bir anıyor ya, gayrı bahtından şikâyet etme de özür dilemeye gel!

Ey derruh-i tu peyda envar-ı padşahi
Derfikret-i tu pinhan şed hikmet-i ilahi

CDLXXXV

İlhanilerden Hasan oğlu Şeyh Üveys'in oğlu Sultan Ahmed'in adaleti yüzünden Tanrı'ya hamd etmekteyim.

Han oğlu han, esasen padişah olarak yaratılmış padişahlar padişahı... Ona cihanın canı desen yaraşır.

Göz senin ikbalini görmeden iman getirdi. Tanrı'nın bunca lütuflarına mazhar padişah kutlu olsun!

Ay, sen olmadıkça doğarsa, Ahmed'in devletiyle Tanrı'nın mucizesi onu ikiye böler.

Bahtının cilvesi, padişahın da gönlünü almaktadır, yoksulun da... Nazar değmesin, hem cansın, hem canan!

Kâküllerini Türkler gibi kıvır! Talihinde hem hakanlık ihsanı var, hem Cengiz Han'ın gayreti!

Senden uzağız, ama yine yadınla kadehi ele almaktayız. Ruhani seferde konak uzaklığı olamaz.

Fars toprağında işret bahçem açılmadı gitti. Ne mutlu Bağdat'taki Dicle'yle reyhani şarap!

Âşıkın başı maşukun kapısına toprak olamazsa, avarelik mihnetinden nasıl halas bulur?

Ey seher rüzgârı, sevgilinin kapısının toprağını getir de Hafız, onunla gönül gözünü nurlandırsın!

Ahmedullahi 'ala ma'deletis sultani
Ahmed-i Şeyh 'Uveys-i Hasen-i İlhani

CDLXXXVI

Dünyada ne muradın varsa hepsini elde ettin... artık kudretsiz zayıf âşıkların halinden sana ne... elbette onların derdiyle dertlenmez, elbette onlara aldırış bile etmezsin.

Bu kulun canını da iste, gönlünü de... hem de hiç durmadan alıver. Çünkü âşıklara buyruğun yürür!

Miyanın olmadığı halde şuna şaştım ki, her güzeller topluluğunda miyancılık eder durursun.

Yüzüne nakış layık değil... çünkü erguvan gibi yanağında misklere benzer siyah hattın bir kudret nakşı!

Sen hafif ruhlu, latif bir güzelsin, daima şarap iç; hele şimdi büsbütün şarap içmeye koyul... çünkü mahmurluğun var!

Gayrı bizi bundan fazla incitme, gönlümüze bundan fazla cevretme... her dilediğini yapabilirsin... bu sana layıktır da, fakat yapma!

Bu hasta âşıkının canına kastedip yayına bu niyetle yüz binlerce cefa okunu korsan, elindedir; dilersen oklarsın, dilersen bağışlarsın!

Sevgilin merhametliyse, rakiplerin cefasını da çek, hasetçinin de... çünkü bu, dost merhametli olunca kolay gelir!

Bir an bile olsa sevgilinin vuslatına eriştin mi yürü, var... cihanda bundan muradını elde ettin demektir.

Hafız, bu bahçeden eteklerle gül devşirmedesin... artık bahçıvanın feryat ve figanından sana ne gam?

Tura ki her çi muradest dercihan dari
Çi gam zihal-i men-i zar-ı natevan dari

CDLXXXVII *

Saki, gel! Lalenin kadehi şarapla doldu... sofi âdetleri niceye dek sürecek, gece masalları ne vakte kadar söylenip duracak?

Kibri bırak, nazdan vazgeç... zaman Kayser’in elbisesinin dürüldüğünü de görmüştür, Keylerin külahının terk edilişini de!

Ayıl, aklını başına al; bülbül sarhoş oldu... kendine gel, uyan; yokluk uykusu ardımızdadır!

Ey ilkbahar dalı, ne de nazikçe, ne de hoş sallanmadasın... dilerim, kış rüzgârları sana zarar vermesin!

Feleğin sevgisine de güvenilmez, nazına da... vay onun hilesinden emin olana!

Yarın Kevser şarabıyla huriler bizim, bugün de ay yüzlü sakiyle şarap kadehi!

Sabah yeli gençlik çağını hatırlatıyor. Yavrum, gamımızı unutturan o can ilacını sun!

Gülün ululanmasına, saltanatına bakma... zamanı tez gelip geçer. Rüzgâr onun her yaprağını ayaklar altına döşeyip gider.

Sun saki, Hâtemi Tayy’ın hatırasıyla bir batmanlık kadehi... sun da nekeslerin kara defterlerini dürelim!

Sun, erguvana güzellik ve letafet veren şarabı... sun, erguvanın mizacındaki letafet yüzünden terlerle yanağından o rengi, o güzelliği izhar eden şarabı sun!

Bahçeye git, orada otur, yaslan... selvi, kullar gibi ayak üstünde bekliyor. Kamış, beline kulluk kemerini bağlamış!

Hafız, senin sihri bile aldatan güzel şiirlerinin şöhreti, Mısır ve Çin sınırlarına, Rum ve Rey uçlarına kadar vardı, her tarafa yayıldı!

Saki biya ki şud kadeh-i lale pur zimey

Tamat ta beçend-u hurafat ta bekey

CDLXXXVIII *

Saki, ramazan içinde de olsak aldırma; her ham kişiyi olgunlaştıran şaraptan bir kadeh sun!

Nice günler gelip geçti de bu yoksul âşıkın eli, ne bir şimşir boylu güzelin saçlarını tuttu, ne bir gümüş endamlı dilberin bileğini!

Oruç, aziz bir konuktur, ama gelişini Tanrı vergisi bil, gidişini de Tanrı ihsanı!

Akıllı, anlayışlı kuş bu zamanlarda tekke kapısında uçmaz. Çünkü her vaiz meclisinde bir tuzak kurulmuştur.

Kötü huylu zahitten şikâyet etmeme mahal yok... âdet budur, her sabahın ardından bir akşam gelir!

Sevgilim çayır çimenliğe seyre çıkınca ey seher yeli, benden ona şu haberi ulaştır:

Gece gündüz kendisi saf şarap içmede... Bu tortulu şarabı içeni de bir ansa, bir hatırlasa olmaz mı ki?

Hafız, gönlünün muradını zamanın veziri vermezse, sen istediğin kadar uğraş, muradını güç elde edersin!

Zan mey-i ‘ışk kezo puhte şevet her hami
Gerçi mah-ı ramazanest biyaver cami

CDLXXXIX *

Ne olurdu o ay yüzlü güzelin gönlünde merhamet olsaydı... Öyle olsaydı, halimiz böyle olmadı ya!

Her kılımın ucunda binlerce canım olsaydı, sevgilinin saçlarındaki kokunun değeri nedir, o zaman söylerdim sana!

Gönlümüzün zevk u sefası daimi olsaydı, bu neşeye zamanenin kötülüklerinden bir zarar dokunmasaydı; ne eksilirdi ki, ne ziyan oturdu ki Yarabbi!

Felek beni yüceltmek, ağırlamak isteseydi; yücelik tahtım sevgilinin eşiğindeki toprak olurdu!

Keşke sevgili, gözyaşı katreleri gibi perdeden çıkıp görünseydi de iki gözümüze hükmü yürüseydi!

Aşk dairesi yolumuzu bağlamasaydı, bize bu daireden çıkmaya müsaade etseydi Hafız, bu dairenin ortasında nokta gibi dönmez, halas olur giderdi!*

Çi budi er dil-i an mah mihriban budi
Ki hal-i ma ne çunin budı er çunan budi

CDXC *

Gönül, bir an bile aşktan ve sarhoşluktan geri kalma. Ondan sonra yürü... yokluktan da kurtuldun demektir, varlıktan da!

Bir hırka giymiş kişiyi görürsen; aldanma, işine bak. Hangi kıbleyi görürsen gör, hangisine taparsan tap. Çünkü bir kıbleye tapmak, kendine tapmaktan yeğdir.

Padişahım, Allah için olsun, medet et. Saçlarının sevdası, beni perişan etti. Bir kara kul ne vakte kadar bu uzun ellilikte bulunacak?

Aşkın, Hafız'ı tufanlara gark edecek. Halbuki sen bu kargaşalıktan şimşek gibi bir çaktın mı kurtuldun sandın ha!*

Ey dil mebaş yek dem hali z'ışk-u mesti
Vangeh birov ki resti ez nisti vu hesti

CDXCI *

Korudaki ödağacının kokuları geldi, aşkımı artırdı. Aziz can, sevgilinin kapısındaki toprağa feda olsun!

Sevgilinin haberini duymak saadettir. Kim selamımı Suad'a ulaştıracak?

Şam-ı garibana gel de gözyaşlarımı gör. Şam'da yapılma sırça şişedeki saf şaraba benziyor.

Misvak ağaçlarının bulunduğu yerden bir yomlu kuş uçup yaklaştı mı, Suad'ın bahçelerindeki güvercinler bile ötmez, dikkat kesilirler.

Sevgilinin ayrılık günlerinin bitmesine çok bir zaman kalmadı. Koruluktaki tepelerde çadırların kubbelerini gördüm.

Ne hoştur o gün ki, gelesin de sana; selametle geldin, sefalar getirdin; kademin ne hayırlı kadem, ne kadar hayırlı bir konağa kondun, diyeyim!

Senden ayrıldım da ay gibi yüzünü tamamıyla göremediğimden eridim, hilale döndüm!

Necid’de benden ayrıldın, ahdini bozdun... vefasızlık ettin de o andan beri ne uykumda bir huzur kaldı, ne yattığım yerde bir zevk!

Ümidim var, bahtım yaver olur da seni yakında görürüm... sen bana buyruk yürütür, neşelenirsin, ben de kullukla iftihar ederim!

Hafız, şiirin latif bir inci dizisine benzemekte. Letafet saçmaya başladı mı, mükâfatını Nizamî’nin şiirinden bile alıyor.

‘Etet revayihu rend el hıma ve zade garami
Feda-ı hak-i der-i dost bad can-ı gerami

CDXCII *

Seher çağı meyhane hatifi, iyiliğimi isteyerek dedi ki: Beri gel, sen bu kapının eski kulusun.

Cem gibi cur’amızı iç de cihanı gösteren kadeh, seni iki cihanın sırrından agâh etsin...

Meyhane kapısında öyle kalenderler var ki, padişahlık tacını alırlar da, verirler de!

Başlarının altında kerpiç var, ama ayakları yedi yıldızın da üstünde... kudret elini gör, rütbe ve makamı seyret!

Başımız meyhane kapısında. Çünkü meyhanenin damı, duvarı bu alçaklığıyla beraber feleğin bile üstünde!

Hızır kılavuz olmadıkça bu konağı aşmaya kalkışma, çünkü kapkaranlık bir yol... yol yitirmeden kork!

Gönül, sana yokluk saltanatını bağışlarlarsa, o saltanatın en ehemmiyetsiz hududu aydan balığa kadardır.

Yolun karanlıklar diyarına gitmekte, bir Hızır bul. Çünkü bu yolda yolsuzlar çoktur.

Mademki yokluktan bahsetmeyi bilmiyorsun... bari vezirlik mesnediyle Turanşah’ın makamını elden bırakma. Vezirin mülazemetini terk etme.

Ham tamaha düşmüş Hafız, şu işten utan! Amelin nedir ki, ona karşılık cennet istemektesin?

Seherem hatif-i meyhane bedovlet-hahi
Guft baz ay ki dirine-i in dergahi

CDXCIII *

Dudağını öpmekte ve şarap içmekteyim. Adeta abıhayata yol bulmuş, abıhayatı elde etmişim!

Ne sırrını kimseye söyleyebilirim, ne onunla birisini görmeye tahammülüm var!

Kadeh, dudağını öpüp kanlar içmekte... gül, yüzünü görüp terlemekte!

Saki, şarap kadehini sun, Cem'i hatırlama. Kim bilir, Cem ne oldu?

Ey ay yüzlü çalgıcı, çengi çal, perdelerine dokun da feryadından coşayım!

Gül halvetten çıktı, tahtını bahçeye kurdu... sen de zahitlik yaygısını konca gibi dür artık!

Saki, sarhoşu sevgilinin gözleri gibi mahmur bırakma... onun dudaklarını an da şarap sun!

Kadehin kanı iliğinde, damarında olan tenden can ayrılmak istemez.

Hafız, bir zaman dilini tut da neyden dilsizlerin dilini işit!

Lebeş mibusm-u dermikeşem mey

Be Abızindegani burdeem pey

CDXCIV *

Dün gece rüyada gördüm, bir ay doğuyordu. Yüzünün aksiyle hicran gecesi sona erişmekteydi.

Tabir ettim de, sefere giden sevgili geliyor, dedim. Daha pek tez, pek erken, ama ah ne olur kapıdan giriverse!

Allah selametler versin, benim kutlu sakim daima kapıdan kadehle, şarapla gelirdi!

Ne hoş olurdu, rüyada diyarını görseydi de bizimle sohbet ettiği demleri hatırlasaydı ve bu hatırlayış onun bu tarafa gelmesine kılavuz olsaydı!

Ezeli feyiz zorla ve altınla elde edilseydi, abıhayat İskender'e de nasip olurdu!

Anılsın o demler ki; kapımdan, bacamdan her an sevgilinin haberi, güzelimin mektubu gelirdi!

Mazlumun biri bir gece adil padişahın kapısına başvursaydı, rakibin bu kadar zulmetmeye nerden mecal bulurdu?

Yola düşmemiş hamlar, aşk zevkini ne bilsinler? Sen bir deniz gibi geniş ve tahammüllü gönül sahibi bir er, bir yiğit ara!

Sana taş yüreklilikte kılavuzluk edenin de ne olurdu, ayağı bir taşa dokunaydı!

Başka bir şair de Hafız gibi şiirler söyleseydi, elbette hüner ehlini koruyup yetiştiren padişahın makbulü olurdu!

Didem behab duş ki mahi beramedi
Kez ‘aks-i ruy-i o şeb-i hicran seramedi

CDXCV *

Bir batmanlık şarap kadehini iç de gönlündeki gamı kökünden söküp çıkar!

Şarap kadehi gibi gönlü açık, neşeli ol. Ne vakte kadar dibi dar küp gibi üstü kapalı, bağlı... dert ve mihnete düşmüş bir halde kalacaksın?

Kendinden geçme küpünden bir batmanlık kadehi çektin mi, artık benlik lafından az dem vurursun!

Taş gibi ayaklar altında kal, su gibi renkten renge girip eteğini ıslatma!

Gönlünü bize ver ki, ercesine riyanın da boynunu kırasın, takvanın da!

Kalk, Hafız gibi bir cehd et... belki kendini sevgilinin ayakları altına atarsın!

Nuş kim cam-ı şerab-ı yek meni
Ta bedan bih i gam ezdil berkeni

CDXCVI *

Ey bizi öldürmede müdarası olmayan sevgili, bizim kanımızı, sermayemizi yakıyor da perva bile etmiyorsun.

Belaya düşmüş dertliler aşkın öldürücü zehrine sahiptirler, bu kavme kastetmek hatadır, kendine gel, bu niyete düşme sakın!

Bir göz ucuyla derdimize deva etmene imkân varken tedavi etmezsen, bu insafa sığmaz doğrusu!

Gözümüz, seni görmek ümidiyle deniz kesildi... niçin gezmeye çıkmaz, deniz kıyısına gelmezsin?

Senin kerim huyuna ait birçok cevr ü cefa hikâye ettiler, ama bu sözler garazkârların sözleri olacak, sen yapmazsın bu işleri!

Zahit, güzelimiz sana bir cilvelense, sen de Tanrı’dan şarapla sevgiliden başka bir şey istemezsin!

Hafız, mihraba benzeyen kaşlarına secde et... çünkü oradan başka bir yerde gönül doğruluğuyla dua edemezsin sen!

Ey ki derkuşten-i ma hiç mudara nekuni
Sud-u sermaye bisuzi ve muhaba nekuni

CDXCVII *

Ey güzeller padişahı, medet yalnızlıktan, medet. Gönül sensiz cana geldi. Artık geri gelmenin zamanı.

Bu gül bahçesinin gülü daima taze kalmaz. Kudretin varken yoksullara yardım etmeye bak!

Dün gece rüzgâra zülfünden şikâyet ediyordum. Dedi ki: Yanlışın var, sen bu malihulyadan vazgeç!

Yüzlerce sabah rüzgârı bile zincirlere vurulmuş, raks edip durmada. Gönül, sevgili işte bu. Kendine gel de beyhude havalara düşme!

İştiyak ve ayrılık beni sensiz öyle bir hale getirdi ki, elimden sabır da gitti, takat da!

Yarabbi, bu nükteyi âlemde kime söylemeli: O hercai güzel, hem hercai, hem de yüzünü kimseye göstermedi gitti.

Saki, yeşillikte açılan gülün sen olmadıkça bir rengi yok. Şimşad boyunla salına salına gel ki gülistanı bezeyesin.

Ey hastalık döşeğinde derdi, dermanım... ey yalnızlık bucağında yadı munisim olan sevgili!

Biz kısmet dairesinde teslim noktasıyız, sana tabiiz. Lütuf, ne düşündüysen odur; hüküm, ne buyurursan o!

Kendini düşünmek, reyini söylemek, rintlik âleminde olamaz. Bu yolda kendini görmek, reyini söylemek küfürdür.

Bu mavi daire yüzünden ciğerim kanlı... şarap ver de bu müşkülü yine kadehle halledeyim.

Hafız, ayrılık gecesi geçti, vuslatın güzel kokusu geliyor. Neşen mübarek olsun ey şeydalığa âşık!

Ey padşeh-i huban dad ezgam-ı tenhayi
Dil bitu be can amed vaktest ki baz ayi

CDXCVIII *

Bir seher çağı, gül dermek için gül bağına gittim; ansızın kulağıma bir bülbül sesi geldi.

Zavallı, benim gibi bir gülün aşkına düşmüş, çimenliği feryat ve figanla doldurmuş.

O bağda, o yeşillikte hem gezer, hem de zaman zaman o gülle bülbülün halini düşünürdüm.

Gül, güzelliğin dostu olmuş, bülbül aşkın dostu... ne bunda bir fazlalık var, ne onda bir değişiklik!

Bülbülün sesi, gönlüme öyle bir tesir etti ki, tahammülüm kalmadı.

Bu bağda nice güller açılır... fakat hiç kimse diken cefasını çekmeden bir gül bile koparamaz!

Hafız, feleğin dönüşünden ferah umma... bin ayıbı vardır da bir ihsanı bile yok!

Reftem bebag ta ki biçimen seher guli
Amed beguş nagehem avaz-ı bulbuli

CDXCIX

Sabah çağı... ikincikânun bulutundan kırağı taneleri damlamakta. Tam içki zamanı... sabah şarabını içmeye hazırlan, bir batmanlık kadehi sun!

Bizlik, benlik denizine düşmüşüm. Şarap getir de bu bizlik, benlik denizinden, bu varlıktan kendimi kurtarayım.

Kadehin kanını iç, onun kanı helaldir. Kendi işine bak, yapılacak iş bundan ibarettir.

Saki, çabuk ol, şarap sun... gam pusuda. Çalgıcı, vurmakta olduğun perdeyi göster, bırakma.

Şarap ver, çünkü çeng başını kulağıma eğdi de dedi ki: Vaktini hoş geçir. Bu beli bükülmüş yaşlının nasihatini dinle.

Hafız, rintlerin riyasızlığı hakkı için, şarap ver de muganniden “Tanrı ganîdir” sesini duy!

Subhest-u jale miçeked ez ebr-i behmeni
Berk-i sabuh saz-u bidih cam-ı yek meni

1 Bu gazel, Tetimme’de bir kere daha yazılmıştır; (421 a)

TERKİPLER

TERKİB-İ BENT*

Öyle bir padişahtır ki; saltanat da ona dayanır, ona sığınır, din de. Binlerce takdire, tahsine layıktır.

Saltanat hanedanının yeni yetişmiş fidanıdır, din bostanının bir deste gülü.

Hem zamanın padişahlar padişahının soyundandır, hem yeryüzü halifesinin canı, ruhudur.

Kutluluk eserleri, mutluluk delilleri, yüzünün nuru gibi alnında parlayıp durur.

Cihan mülkünde adalet ve insafın padişahlık ziyasıyla yakın yıldızı gibi parlamaktadır.

Felek firuzesi, onun yüce kadrinin yüzüğünde bir yüzük taşına benzer.

Kılıcı, kâfirlikle Müslümanlık arasında bir settir, ama demirden bir set!

Kalem, onun elinde inciler saçar, kılıç da ancak koluna layıktır.

* * *

Ey Tanrı rahmetinin gölgesi, ey padişahlık bahçesinin koncası!

Padişahlık bağında senin ahlakına malik bir selvi asla yetişmemiştir.

Hem güzellik göğünün güneşisin, hem ululuk burcunun ayı.

Sabah çağlarında hikmetinden sual edilmeyen Tanrı’dan senin devlet ve ikbalin niyaz edilmektedir.

Felek, emir ve nehyler fermanını senin adınla mühürlemektedir.

Saltanatına temkinin tekellüfsüz bir surette şahadet etmektedir.

Şüphe yok ki, aydan balığa kadar her şey senin adını anmaktadır.

Felek, birçok güzel şey meydana getirdiği halde sedefinde senin gibi bir inci yoktur.

* * *

Ey saltanat elbisesi zatıyla bezenen, ey devletinin nurani yüzü parlayıp duran padişah!

Devlet gelini, senin güzelliğine, senin ahlakına çılgınca âşıktır.

Padişahlık ululuğundaki nurlar, mübarek yüzünde görünüyor.

Bu yüce ve mavi atlas, senin ululuk boyuna bosuna kısa gelir.

Adaletinin şöhreti, gök kubbenin dokuzuncu katını da aşmıştır.

Güneş, meclisindeki neşeyle her an şarap kadehini çekip durmakta,

Nergis, kutlu yüzünü görmek için tamamıyla göz kesilmekte,

İnci, senin tarafından kabul edilmesi için kulak yumuşağında latif bir hale gelmektedir.

Felek, kasrında bir kapıcı; Zühal yıldızı, kapında bir bekçidir.

Tanrı, sana daima yardımcı olsun. Zevk ve sefadan, ayş u işretten başka bir işin gücün olmasın!

* * *

Gönlünde ne istek varsa, zaman kucağına getirmiştir.

Muvaffakiyet sağ yanında yoldaşın, Tanrı'nın kuvvet ve yardımı, sol yanında nedimindir.

Tanrı yardımı daima seninle olsun. Seninledir de; hatta savaşlarda aşağılık bir hizmetçindir senin!

Abdar kılıcının gayretiyle âlem cennet gibi bezenmiştir.

Dünya durdukça devir senin devrin... zaman durdukça hüküm senin hükmün olsun!

Makamın, yüceliğin ebedi ve her şey muradınca hasıl olsun.

Halk, umumiyetle Hafız gibi, senin meramına erişen bahtının sayesinde emniyet ve istirahattedir.

İşin, daima ülkeyi ve dini korumak olsun... dünya durdukça bu tarzda ebedi ol, yaşa!

* * *

Gökyüzünde senin gibi bir ay; bağda, bahçede senin gibi bir selvi yoktur.

Yüzünle güneşi mukayese ettim de baktım, gördüm ki; güneş de hoş ama yüzün kadar alımı yok!

Güzelliğinden nasıl bahsedeyim? Hiçbir noksanı yok ki!

Şaşırdım kaldım doğrusu, hiçbir övüş yüzüne layık değil senin.

Senin civarına uçan kuş, gayrı yuvasına dönmeyi istemez.

Seni candan sevmeyen gönül, şüphesiz bil ki, cansızdır.

Kaşlarının yayında durmayan binlerce ok var ki, hepsi de gönlüm için!

Gözün bize bir kerecik olsun bakmadı gitti... ne yapalım, sarhoş... bütün cihana bakmaya tenezzül etmiyor!

Padişahın nazlısı, nazenini, naz ü edası yüzünden âcizlere, biçarelere aldırış etmemekte!

Zamanın sultanı Nasirüddin, yücelikle, temkinle âleme buyruk vermekte!

* * *

Saki, eğer bizimle yar olma sevdasındaysan, bize şaraptan başka bir şey sunma!

* Seccadeyle hırkayı meyhanede sat da bir katre şarap getir!

* Gönlün uyanıksa, can gülşeninde sarhoşlardan “ya hey” sesini işit!

* Derman ümidiyle derde katlan... iki âlemi de aşka karşı hiçbir şeyden ibaret gör!

* Rebap sesiyle ney feryadı, aşk yolunda gönül esrarından haber verir!

Aşk yolunda her şeyini vermiş, tertemiz olmuş bir müflis, binlerce Hâtemi Tayy’dan yeğdir.

O güzel yüzlü sevgili, sultanlar gibi gelmekte, şehir halkı da ardına düşmüş!

Halk, güzel yüzüne hayran hayran bakmakta, onun da hicabından yanakları terlemiş!

Hafız, senin derdinden niceye dek feryat edecek; gönlüm niceye bir kırık kalacak?

** Oturursam bile derdinle uğraşır, canla başla canımla, başımla oynar, aşk oyununa girişirim

Şahi ki penah-ı milk-u dinest
Derhord-ı hezar-afırinest

TERCİ-İ BENT*

Ey dostluğu, sevgiyi yele veren sevgili, bu muydu vefa, bu muydu ahdinde durma?

Nihayet dertli ve mecruh gönlümü ne vakte kadar gam eliyle horlayacaksın?

Zülfünden perişanlıktan, kararsızlıktan başka hiçbir şey elde etmedim.

Ey aziz can, zayıflara nice yedek cevr ü cefa edeceksin ki?

Belki acırsın, merhamete gelirsin de sitemden, cefadan el çekersin dedim,

Sen, beni cevr ü cefa ile yaktıkça ben sana düştüm, vefakârlıkta bulundum.

Mademki bitkin âşıka acıyacağın bir gün gelmeyecek, mademki böyle bir şey ummaya imkân yok!

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

* * *

Saki, o geceden kalma şaraptan iki üç âşıkane dolu sun!

Başımda bir parçacık akıl varken muğların şarabını elden bırakma!

Çayırlıktaki kuşlar, yuvalarından davudi seslerini yükselttiler, ötüşüp şakımaya başladılar.

Çalgıcımız, sen de bir nefes bile elinden tefi, çengi atma!

Sevgilinin vuslatını anarak ödağacı gibi gönül yanıklığıyla terennüm et!

Hafız, neşeyle şarap iç, ne vakte kadar zamanenin gamını yiyeceksin ki?

Nice zamandır gönül derdinin ateşi göğüste alev alev yanmada!

Mademki ayrılık denizinin ne ucu var, ne kıyısı...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

* * *

Aşkın cevr ü cefasıyla, aşkın elem ve zahmetiyle ölsem bile yine gamından vazgeçmem, yine gönlüm aşkından vazgeçmez.

Feryadım gökyüzüne erişirse, şüphe yok, ayın da gönlünü demlendirir, günün de!

Yay kaşları, bakışlarla beni oklayıp durmadadır.

Kâtibim yaşlı felek olsa, yine aşk ve iştiyakımı kalemle ifadeye imkân yok.

Çocuğum, ama aşk derdiyle yaşlıyım... yaşlıyım, ama aşk derdiyle çocuk!

Sadî gibi oturup sabretmeyi kuruyorum.

Mademki sitemkâr zaman beni senden uzaklarda gam bağına bağladı, esir etti...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

* * *

Ey işveli, edalı güzellerin hasetini çeken sevgili, ay gibi yüzünden peçeyi kaldır

Da bütün cihandan geçeyim, yine tövbemi bozayım!

Sevgili! Sırrım, göz uğrağı olan yollardan faş oldu, sırrım gözyaşlarımla halka yayıldı gitti!

Aşkta ayrılık zamanı geldi çattı, bilmem sonum nereye varacak?

Gamınla eş olan herkes, ömrünün sermayesini yele verdi!

Aşk ateşiyle gam buhurdanında ödağacı gibi yan yakıl ey gönül!

Mademki o yüce boylunun ayağını öpmek için elime bir fırsat düşmüyor;

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

* * *

Ey yasemin bedenli, gül endamlı sevgili, akşam güneşi, senin yüzünü görüp utanmada.

Yine gel ki, canlar yakan ayrılık gönlümden kararı da aldı, huzuru da.

Tane gibi olan beninle tuzağa benzeyen zülfün yüzünden gönlümün kuşu tuzağa düştü!

Çalışıp çabalamayla muradımı elde edemeyince çaresiz ayrılığa razı oldum.

Şimdilik ayrılık derdiyle baş başayız... bilmem sonu nereye varır?

Sensiz olunca sanki âlemde nasibim, ancak mihnet ve dert!

Hafız, sevgiliyle sohbetten, şaraptan ve kadehten başka şu varlığın ne gayesi, ne maksadı var?

Ey gönlümün huzuru sevgili, mademki şimdilik gönlümün muradına erişmem mümkün değil...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

* * *

Ey kararsız canımın rahatı, ey ümitlerle dolu gönlümün ümidi,

Gamınla şadım... her halimde gamımın yanıklığı, bana munis olmada.

Yanımdan ayrılıp gideli adeta kendimden geçmişim...

Şimdilik vuslat arzusuyla ömrümü ayrılıkta geçirmedeyim.

Bu gece dün geceden fazla ağlamakta, gözyaşlarımı tufan gibi akıtmaktayım.

Ecel yakamı tutmadıkça elimi eteğinden çekmem.

Bu bitkin, bu yaralı gönlümün muradı mademki çalışmakla hasıl olmadı...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

* * *

Ey açtığı yara gönül derdine merhem... ey aşkı, gönle munis ve mahrem olan sevgili,

Zülfün, can boynuna kement... lalin, gönül yüzüğüne taş.

Kaşın, can şahnesiydi; o da gözün gibi gönül diyarına hâkim kesildi.

O gönlümüzde, biz ateşler içinde... fakat gönlümüzün kaydında değiliz, onun derdiyle dertlenmekteyiz!

Bu ayrılık yüzünden başımı alıp bu cihandan gideceğim gün, yahut gönlümü kaybedeceğim an yaklaştı!

Hafız, gönül âlemindeki huzurdan bir nur bulsan ne olurdu ki?

Mademki onun vuslat diyarı kolay kolay gönle müsahhar olmuyor...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

Ey dade bebad dost -dari

İn bud vefa vu ‘ahd-ı yari

MESNEVİLER

I

MESNEVİ

Eyvah vahşi ceylan, nerdesin? Seninle çok aşinalığım var!

* Biz, seninle iki kimsesiz, iki perişan, iki garibiz... önümüzde de, ardımızda da yırtıcı hayvanlar ve tuzak var!

Gel de birbirimizin halini bilelim, gel de dertleşelim, mümkünse muradımızı elde etmeye uğraşalım.

Çünkü görüyorum ki, bu uygunsuz çölün emin ve hoş bir çayırlığı, çimenliği yok!

Söyleyin dostlar, kimsesizlerin yoldaşı, gariplerin dostu kim olacak?

Meğer kademi kutlu Hızır zuhur ede, himmeti bereketiyle bu yol tükene;

Yoksa ihsan ve mürüvvet zamanı geldi mi ki? Çünkü falımda “La tezernî ferden” ayeti çıktı.

Bir yolcu, günün birinde bir yerden geçiyorken, yol üstünde oturmuş olan bir rint ona iltifat etti de dedi ki:

Ey salik, dağarcığında ne var? Tanen varsa gel, bir tuzak kur bakalım!

Yolcu cevap verdi: Tuzağım var, ama avım Simurg olmalı!

Rint, iyi ama nişanını nasıl elde edeceksin? Bizce yuvasının bir nişanesi yok ki, dedi.

Bunun gibi o usul boylu selvi de mademki kervana katılıp gitti. Bir selvi dalına çık da yolunu, izini gözle!

** Gitti, gitti de neşemi hüzne çevirdi. Hiç kardeş kardeşe böyle şey yapar mı?

Şarap kadehini elden bırakma, gül dibinden ayrılma... fakat bu kötü sarhoş zamaneden de gafil olma!

Güneş bile onun yoluna saça saça kesesini boşaltmışken, benim bu saçtığım şeyler tartıya mı gelir, değeri mi olur?

O, ayrılıp gittikten sonra teselli bulmak için artık bir kaynak başı, bir ırmak kıyısı, gözyaşları ve kendi kendine konuşup görüşme gerek!

Sevgililer, gidenlerini anarak bahar bulutlarına uymalı... bu lazım!

Sevgili, bana ayrılık kılıcını öyle bir vurdu ki, sanki benimle hiç aşinalığı yokmuş!

* Akarsular önüne ağlayıp çağlayarak geldi mi, sen de gözyaşlarınla onlara yardım et!

* O eski hemdem, bize hiç müdarada bulunmadı. Aman Müslümanlar, aman... Tanrı için merhamet edin!

Belki kademi kutlu Hızır, bu garibi o garibe ulaştırabilir.

Sen de artık inciyi gör, katır boncuğundan vazgeç; şöhreti olmayan, duyulmayan yolu bırak!

Ben balığa benzeyen kalemimle yazmaya başladım mı, bana "Nun velkalem" ayetinin tefsirini sor!

Dostlar, birbirinizin kadrini bilin. Şerhi biliyorsunuz; metni ezbere okuyun!

Size öğüt verenin sözü bundan ibaret; ayrılık hâkimi pusuda.

Ruhumu sözümle yoğurdum, ondan meydana gelen tohumu da ektim.

Ruhla sözün birleşmesinden meydana gelen bu terkip, insana ferah verir. Çünkü şiirin de mayasıdır, canın da!

Bu ümit miskinin kokusunu alın... bu kokuyla canınızı ebedi bir surette güzel kokulu bir hale getirin!

Çünkü bu misk, hurilerin yakaları çininden meydana gelir, insanlardan kaçan ahudan değil!

** Niçin bahtımla bu kadar uğraşıp savaşayım, neden talihimden, kaderimden kaçıp durayım?

** Ayrılık seli başımdan aştı... artık bu halimle müdaraya imkân yok!

** Şimdi sevgilinin bulunduğu şehrin yolunu tutacağım. Ölsem bile, hiç olmazsa o yolda öleyim.

** Garipler, mezarımı görünce bir an olsun bağ ucumda oturur, dinlenirler ya!

** Garipleri yine garipler anar, garipler hatırlar, çünkü onlar birbirlerine armağandır.

** Yarabbi, çaresizlere sen çare edersin... benim çaremi de sen bilirsin, benden başka çaresizlerin çaresini de sen!

** Geceden aydın gündüzü nasıl izhar ediyorsan, bu kederden de benim neşemi öyle izhar et!

** Sevgili, senin ayrılığından çok şikâyetim var; fakat bu hikâye buraya sığmaz ki!

Bu vadide akan selin sesini duy. Yüzlerce masumun, yüzlerce batman gelen kanı bir arpaya!

Çocuklar onunla ateşlerini parlatsınlar diye, burada Cebrail'in bile kanadını yakarlar!

Gayrı bu makamda kimin söz söylemeye mecali vardır? Aman yarabbi, bu ne istiğna?

Yürü Hafız, bu makamdan bahsetme, sözünü kısa kes; Tanrı daha iyi bilir.[*]

Ela ey ahu-yı vahşi kucayi
Mera ba tust bisyar aşinayi

II

SAKİNAME

Gel, ey saki! Bana insana hal veren, kerametini artıran, kemal bağışlayan şarabı sun.

Çünkü çok perişan düştüm. Ne halim var, ne kemalim; ikisinden de bir sermayem yok.

Saki, o şarabı sun ki; Cem'in camı yokluk diyarında bile onunla her şeyi gördüğünü iddia etmektedir.

Gel, ey saki! İnsana Karun hazinesiyle Nuh ömrü bağışlayan o fütuhat kimyasını

Sun da murada erişme ve uzun bir ömre nail olma kapısını açsınlar.

* Gel, saki! Kadehten vuran aksiyle Keyhusrev'e, Cemşid'e selam gönderen şarabı

Sun da ney sesiyle sana söyleyeyim: Cemşid nerde, Kavus ne âlemde?

Sun o şarabı da kadehin feyziyle Cem gibi bütün âlem sırlarından agâh olayım.

Bu köhne kilisenin devrinden bahset, geçmiş padişahlara seslen!

Bu yıkık dünya, Efrasyab'ın sayvanını gören konaktır.

* Onun kumandanı Pîran ne oldu? Şîde, o kahraman Türk ne âlemde?

* Yalnız sayvanı, köşkü yele gitmedi; lahdini bile hatırlayan yok!

* Bu ucu bucağı olmayan çöl, Selm ve Tur'un askerlerinin kaybolduğu çöldür.

* Sun saki! Sun kadehteki aksiyle Keyhusrev'e ve Cem'e selam gönderen şarabı.

Cemşid tacına, tahtına rağmen ne hoş da söylerdi: Bu iki kapılı saray bir arpa tanesine bile değmez!

Sun şarabı ey saki! Sarhoş rintlerin mezhebinde ateşe tapanla dünyaya tapan arasında bir fark yoktur.

Sun saki! O harabatta oturan gizlenmiş sarhoş kızı!

Sun şarabı! Rüsva olmak, şarapla, kadehle yıkılmak isterim.

Gel, ey saki! Düşünceyi yakıp mahveden şarabı sun... sun o şarabı ki, aslan bile içse, ormanı yakıp yandırır.

Sun o şarabı da gökyüzündeki aslanı bile tutayım, bu yaşlı kurdun tuzağını paralayayım, karmakarışık bir hale getireyim.

* Saki, sun o şarabı ki; cennet hurileri, meleklerin kokusunu o şarapla terbiye etti.

Sun da ateşe ödağacı atayım, aklın dimağını ebediyete kadar güzel kokulara bürüyeyim.

* Saki, insana padişahlık bağışlayan, gönül temizliğine şahadet eden şarabı sun.

* Bana şarap sun; belki ayıplardan arınır, bu çukur yerden işret ve zevk âlemine yükselirim.

* Yurdum meleklerin bahçesiyken, neden burada mahpus kalayım?

* Şarap sun da devlet yüzünü seyret; beni harap et de hikmet hazinesine bak!

* Ben o kişiyim ki; kadehi elime aldım mı, âlemde ne varsa hepsini o aynada görürüm.

* Sarhoşken padişahlıktan dem vurur, yoksulken sultanlıktan bahsederim.

Sarhoş olunca sır incileri delinebilir. Çünkü insan kendisinde olmayınca sır gizleyemez.

* Hafız, sarhoşça nağmeye başladı mı, Zühre bile gökyüzünden onun nağmesini dinler, beğenir.

* Hanende, nerdesin? Rud sesiyle o husrevanî nağmeyi hatırlat

* Da vecde geleyim, raksa gireyim, hırkamı çıkarıp atayım.

* Kutlulukla o taca, tahta sahip olanı, o padişahlık ağacının en iyi meyvesini öveyim.

* Padişahlık tacının temkini onunla... kuşun da huzuru onun yüzünden, balığın da!

* İkbal sahiplerinin gönülleriyle gözlerinin ziyası o... gönül erbabının candan velinimeti o.

* Ey kutlu nazarlı hüma, ey mübarek haberler veren felek.

* Felek sedefinde senin gibi bir inci yoktur. Feridun'la Cem'e senin gibi bir halef bulunamaz.

* İskender'in makamında yıllarca dur. Gönül bilgisiyle ahvali keşfet.

* Feleğin yine bir fitneye girişmeye niyeti var. Fakat ben sarhoşluktan ve sevgilinin gözlerinin fitnesinden ayrılmam ki.

* Birisi savaş günü kılıç vurmasını bilir... felek bir başkasını da kalem sahibi eder.

Çalgıcı, o yeni nağmeye giriş, dostlara rud sesiyle de ki:

* Nihayet düşmana fırsat bulduk, gökyüzünden yardım müjdesi geldi.

* Çalgıcı, saza başla, şiirle, gazelle hikâyeye giriş!

* Gam yükü, ayağımı yere dikekoydu; usullü vuruşlarla yerinden kaldır!

* Uluların ruhlarını bu suretle şad et, Perviz'i, Barbed'i hatırlat.

* Hanende, o perdeden bir nakış çal da perde ardındaki ne diyor, bir bak, dinle!

* Hanende, nağmelerine başla da çeng çalan nahidi bile raksa sok!

* Bir nağme çal ki; sofi hallensin, vuslat sarhoşluğuna ulaşsın!

* Çalgıcı, tefi döv, çengi çal, güzel nağmelerle şarkı söyle.

* Cihanın hilesi apaçık bir hikâye. Bak bakalım, ne doğacak? Geceler gebedir.

* Çalgıcı, elemliyim... Tek Tanrı hakkı için, iki telli, üç telli sazı... hangisi eline geçerse, onu çal!

* Feleğe hayretteyim. Bilmem sıra kimde; kimi toprak altına alacak?

* Rint muğ bir ateş yaksa bile, bilmem onun yerine kimin çerağı sönecek?

* Bu kanlar saçan kıyamet sahasında, sen sürahiyle kadehin kanını dök bari!

** Sarhoşlara nağmelerle bir haber yolla, bir müjde ver. Geçmiş dostlara bir dua, bir selam gönder!

Biya saki an mey ki hal avured
Keramet fezayed kemal avured

KITALAR

I

Canlarıyla oynayan âşıklar pazarının başında tellallar şöyle bağırmaktaydılar: Duyun ey rintler mahallesinde oturanlar, duyun!

Üzüm kızı, kendi başının kaydına düşüp gitti, nice gündür gözümüzden kayboldu. Kendinize gelin, amanın, onu bir arayıp tarayalım!

Lal bir elbisesi, habbelerden de yarım bir tacı var. Aklı da alıp götürür, bilgiyi de. Ondan emin olup uyumayın!

Bana o acı şarabı verene helva parası olarak tatlı canımı veririm. Cehenneme gitmiş, sinmiş, gizlenmiş bile olsa aldırış etmeyin, siz de gidin!

O, geceleri gezen, acı, sert, gül renkli ve sarhoş bir kızdır; bulursanız tutup Hafız'ın evine getirin!

Berser-i bazar-ı can-bazen munadi mizened

II

Adalet sahibi, deniz avuçlu, aslan yürekli padişahlar padişahı, ey ululuğu bütün hünerlerle bezenmiş sultanım.

Mesud ünün, Şah Sultan diye anılan adın bütün âleme yayıldı, her an söylenip durmakta.

Herhalde gayb ilhamcısı ahvalimi sana söylemiş, aydın günümün kapkaranlık bir geceye döndüğünü anlatmıştır.

Felek, üç yılda padişahla vezirden derip devşirdiğim, kazanıp biriktirdiğim şeylerin hepsini bir anda bir çevgân oyunuyla kaptı gitti!

Dün gece rüyada seher vakti, gizlice padişahımın ahırına gittiğimi gördüm.

Katırım orada bağlıydı, arpa yemekteydi. Torbasını başından attı da bana dedi ki: Tanıdın mı beni?

Bu rüyanın tabiri nedir? Hiç bilmiyorum. Anlayışta senin ikincin yoktur, teksin... sen tabir buyur.

Husreva dad-gera bahr-kef-u şir-dila

III

Sana ahlak defterinden vefa ve ihsana ait bir ayet okuyayım:

Kim cefa eder, ciğerini tırmalarsa, kerem sahibi maden gibi ona altın bağışla.

Yere gölge salan ağaçtan aşağı olma. Kim sana taş atar, incitirse; ona ağaç gibi meyve ver!

Mülayimlik nüktesini sedeften öğren de hatırında tut! Başını kesene inci ihsan et!

Bertu hanem zidefter-i ahlak

IV

Ey yüce aslında neslinde hırs ve kin bulunmayan, ey kutlu yıldızında hile ve riya olmayan!

İhsanını melekten alasın da Şeytan'a veresin... bu nasıl olur da büyüklüğe yaraşır?

Ey mu'arra asl-ı 'ali cevhered ezhıkd-u hırs

V

Yazıklar olsun... ne olurdu gençlik gününün elbisesi, ebedilik süsleriyle bezenmiş olsaydı!

Fakat eyvah, ne acınacak, ne dertlenecek hal! Bu ırmaktan hayat suyu akıp gidecek!

Nihayet eşten dosttan ayrılmak gerek... Tanrı'nın takdiri böyle!

Babanın ömrüne ant olsun ki Ferkad'den başka bütün kardeşler birbirlerinden ayrılacaklar!

Diriga hil'at-i ruz-i cuvani

VI

Kendi iyiliğini, kötülüğünü kendinden sor, soruştur. Sana senden başka bir sorucuya ne lüzum var?

Tanrı, kendisinden korkan, kötülükten çekinen kişinin işine kolaylık verir. Ona hesaplamadığı, ummadığı yerden rızk ihsan eder!

Tu nik-u bed-i bod hem ezhod bipurs

VII

Ferhat'la Şirin'e ait söylenip duran hikâyeler, bizim dünyaya kavgalar salan, âlemi birbirine katan aşkımızın cüzi bir miktarından ibarettir.

O siyah saçlarla misk gibi siyah ve güzel kokulu benin yaptıklarını hiçbir uzun kirpik, hiçbir sihirbaz göz yapmadı!

Saki, şarap sun... ezeli takdire tedbir fayda vermez. Ezelde takdir edileni bozmaya imkân yoktur.

Rintlerin kırık dökük kaselerini hor görmeyin... bu erler, cihanı gören kadehe hizmet etmişlerdir.

Güzeller mahallesinin toprağında cana canlar katan bir koku vardır. Arifler can burunlarını orada miskle kokan bir hale getirmişlerdir.

Kargayla kuzgunun kanadı bağlanmaz; onlar avlanmazlar ki. Bu kerameti doğanla şahine yoldaş etmişler.

Saki, nerede nikabı akıl akçesi olan üzüm kızını kucağına çeken, sana kaçan benim gibi bir divane?

Topraktakiler kerem sahiplerinin içtiklerinin bir yudumuna bile nail olamıyorlar; bak şu yoksul âşıklara ettikleri zulme!

Şemme-i ez dastan-ı ‘ışk-ı şur-engiz-i ma

VIII

Bülbül feryat etmekte, gülse tatlı tatlı gülmekte... sevgilinin yüzüstü ateşe attığı bir gönül, nasıl olur da yanmaz ki?

Ben, yüce hırka giyen zahitten hoşuma gitmeyen şeyler gördüm, ibrişim tele güzel güzel vurup nağmeler çıkaran çalgıcının kuluyum ben!

Kirpiklerinin okundan çekinmeden ne fayda var ki? Okçu kaşlarıyla gizli yaramı oklayıp duruyor!

Bülbül ender nale vu gul hande-i hoş mizened

IX

Medrese binasına sahip olmanın, ilimden bahsetmenin, kemer ve çardağı bulunmanın ne faydası var? Sahibinde bilgili bir gönül, gören bir göz olmadıktan sonra bunlar neye yarar?

Yezd Kadısı'nın sarayı ilim kaynağı ama, kendisinin basireti yok! Bu, hiç söz götürmez!

Seray-ı medrese vu bahs-i 'ilm-u tak-u ruvak

X

Saki, kadehi doldur... çünkü meclisin sahibi dilekleri verir, sırları saklar.

Burası elde bulunan peşin cennet... işreti, zevk u sefayı tazele. Zira Tanrı, kula cennette günah yazmaz.

Sevgililer, âşıkların muradına ram olmada, âşıklar edepli... başköşede oturan ünlü kişiler, mecliste saf kuranlar hep iyi ve uygun adamlar.

Çeng meclise uygun, meclisin sahası raks yeri, sevgilinin beni gönül tanesi, sakinin saçı yol tuzağı!

Bundan iyi bir zaman olmaz; saki, işrete koyul... bundan daha hoş bir hal olamaz; Hafız, şarap iste!

Sakiya peymane pur kun zan ki sahib-mecliset

XI

Ey padişahlar padişahı, felek topu, çevgânına ram olsun... varlık ve mekân sahası senin gezip tozmana mahsus bir meydan olsun!

Zafer hatununun saçları, perçemine tutuldu, ebedi fetih gözü de salınıp gezmene âşık olsun. Utarit'in inşası, şevketinin sıfatıdır. Akl-ı Kül, dîvânında tuğrakeş olsun!

Tuba ağacının cilvesi, senin selvi boyuna gıpta etmekte... cennet de sarayına haset etsin!

Yalnız hayvanlar, nebatlar ve cansız şeyler değil... emr âleminde ne varsa, hepsi fermanına muti olsun!

Husreva kuy-ı felek derham-i çevgan-ı tu bad

XII

Dünyaya ve dünya sebeplerine gönül verme, güvenme, çünkü kimse ondan vefakârlık görmedi.

Bu dükkândan, arıya sokulmadan kimse bal yemedi, bu bahçeden dikenle incinmeden kimse bir taze hurma devşirmedi!

Birisi günlerce çalışıp bir çerağ yaktı mı, tam parlayınca hemen bir rüzgâr çıkar, onu söndürüverir!

Ona düşüncesiz gönül veren kişi bir baksa, görür ki, düşmanını besleyip büyütmektedir!

Dünyayı zapt eden padişahlar padişahı Şah Gazi yok mu? Hani kılıcından kan damlardı;

Hani bazen bir saldırışta bir orduyu bozguna uğratır, bazen bir narayla bir ordunun kalbini paralar, ödünü koparırdı...

Hani ululları sebepsiz hapseder, başları sebepsiz kopartırdı.

Hani çöldeki aslan bile adını duydu mu, korkusundan yavrusunu bırakır, kaçardı...

Nihayet Şiraz'ı, Tebriz'i, Irak'ı zapt edince vakit geldi, mukadder zuhur etti;

Gözünün ışığı olan oğlu, onun dünyayı gören gözüne mil çekti gitti!

Dil mebend berdunyi vu esbab-ı o

XIII

Ey akıllı adam, Amr'ın, Zeyd'in ihsanına gönül bağlama. Kimse işinin neden açılacağını bilmez.

Yürü, Tanrı'ya dayan... kaleminin ucu, ne nakış çizdiyse başka bir renk göründü, bilmez misin?

Şah Hürmüz... beni görmeden, ben onu methetmeden bana yüzlerce lütuflarda, ihsanlarda bulundu da Yezd Şahı kendisini methettiğim halde hiçbir şey vermedi!

Hafız, incinme, padişahların işi böyledir. Hemen âleme rızk veren Tanrı onlara da muvaffakiyet versin, yardım etsin!

Dil mebend ey merd-i behred bersafa-yı ‘amr-u zeyd

XIV

Ey vakitleri tanıyan, bilen arkadaş, sabah rüzgârının bile bulunmadığı bir halvette Hâce’nin kulağına eriştir!

Önce araya bir latife sokuştur, bir nükteyle gönlünün rızasını ele alıp onu tatlı tatlı güldür de

Sonra şuncağızı arz et: Kereminden geçinecek bir aylık istersem caiz mi?

Be senn’-i Hace resan ey harif-i vakt-şinas

XV **

Bu manzumenin güzelliği, hakkında söz söylemeye hacet bırakmayacak bir derecede... ziyası meydanda durup dururken hiç kimse güneşe delil istemez.

Aferin o nakkaşın kalemine ki, dokunulmamış mâna güzeline bu kadar bir güzellik verdi.

Akıl, güzellikte eşini bulamaz; tabiat, letafette benzerini göremez.

Bu mucize mi, sihr-i helal mi? Hatif mi ilham etti, Cebrail mi vahyetti?

Kimse bu çeşit bir remiz söyleyemez, kimse bunun gibi bir inci delemez!

Husn-i in nazm ezbeyan mustagniyest

XVI **

O ay yüzlü güzelin yüzü, Rebiyülevvel ayının altıncı cuma sabahıydı ki, gözümden de kayboldu, gönlümden de.

Hicretin yedi yüz altmış dört yılında o müşkül hikâye su gibi halloldu gitti!

Hayıflanmak, dertlenmek ve acılara düşmek nerde fayda verecek? Ömür, bir oyuncakla hiçbir şey elde edemeden geçip gittikten sonra.*

XVII

Sarıklıların ulusu, toplulukların ışığı sahipkıran vezir Hâce Kıvameddin Hasan

İnsanların hayırlısı Muhammed'in hicretinin yedi yüz elli dördüncü yılında, güneş Cevza burcunda, ay da Sümbüle'deyken...

Rebiyülahir'in* altıncı cuma gününün tam zeval vaktinde Tanrı emriyle vefat etti.

Melekler âlemi yuvasının hüması olan ruhu, bu nimetler diyarından cennet bağına uçup gitti.

Server-i ehl-i 'amayim şem'-i cem'-i encümen

XVIII **

Ebedi Tanrı, bu padişahın daima hayır işlediğini, hiçbir hayrı fevt etmediğini gördü ve

Bu alışverişin tarihi de "Rahman-ı Layemüt" (H. 785) olsun diye ruhunu, rahmetine eş etti.

Rahman-ı Layemut çü in Padşahra

XIX

Devrin asafı, cihanın canı Turanşah, bu dünya tarlasına hayır tohumundan başka hiçbir şey ekmedi.

Safer* ayının yirmi birinde ve haftanın tam ortasında** bu dumanlarla dolu külhanı bırakıp cennet bağına gitti.

Daima hak görmeye, hak söylemeye meyli vardı, vefat yılının tarihini de "Meyl-i behişt" (H. 787) terkibinden bul!

Asaf-ı 'ahd-u zeman can-ı cihan Turanşah

XX

Durağı cennet olsun, kardeşim Hâce Adil, ömründen elli dokuz yıl geçince

Cennet bahçesine sefer etti. Tanrı işlerinden, huylarından razı olsun!

“Halîl-i Adil” (H. 775) terkibini oku da ölüm yılını anla!

Birader Hace ‘Adil tabe mesvah

XXI

Gönül, gördün mü... bu akıllı, bu fikirli oğul, şu renklerle bezenmiş felek kemerinden neler gördü, nelere uğradı!

Felek, kucağına gümüş bedenli bir sevgili verecekken, başına bir mermer taş dikiverdi!

Dila didi ki in ferzane ferzend

XXII

Canım, o cennet meyvesi eline geçti de niçin gönlüne ekmedin, niye elinden saldın?

Bu hikâyenin tarihini sorarlarsa “Meyve-i behiştî” (H. 779) terkibini oku!

An meyve-i behişti kamed beşestet ey can

XXIII

Kadıların ulusu Mecdeddin İsmail’in fasih kalemi, daima şeriattan dem vururdu.

Haftanın ortasında* Recep ayının on yedisinde** bu düzensiz, nizamsız âlemden çıkıp gitti!

Bil ki, Tanrı rahmetinin sığınılacak yeri, ona konak oldu. Ölüm yılını da “Rahmet-i Hak” (H. 756) terkibinden anla.

Mecd-i Din server-i sultan-ı kuzat İsma’il

XXIV

Bu kulun can kulağına tek Tanrı’dan bir hatif şöyle bağırdı:

Azizim, bir kimsenin nasibi horluk olursa; hakikaten ne kadar çalışsa, zorlasa rütbe ve mevki elde edemez!

Birinin baht kilimini kara dokudular mı, o zemzemle, kevserle yıkansa da ağarmaz!

Beg'uş-i can-ı rehi munhii nida derdad

XXV

Bugün bana bir dost selam gönderdi. Demiş ki: Ey şiirleri, basiret gözünün bebeği şair,

Baht, iki yıl sonra seni yine evine barkına döndürdü, neden vezirin evinden dışarı çıkmazsın?

Cevap verdim de dedim ki: Beni mazur gör. Bu, ne kibrimden, ne gururumdan.

Kadı vekili elinde dava senedi olduğu halde engerek yılanı gibi yoluma pusu kurmuş;

Vezirin eşiğinden çıkar çıkmaz hemen beni yakalayıp rüsva edecek, zindana tıkacak.

Birisi beni borç için sıkıştırdı mı kalem vezirin kapısı...

Kullarının kollarındaki kuvvet yardımıyla sille, tokat o herifin kafasını yararım.

Dilerim, o kapı âlemde daimi olsun. Vezir, daima muradına erişsin ve bu gök kubbe kulluğu için kemer kuşansın!

Bemen selam furustad dosti imroz

XXVI *

Yut o yeşil esrar hapını. Kim bir arpa kadar yutarsa, dalgaya düşer de Simurg'u bile şişe geçirir!

Yut, o sofiyi marifet deryasına atan hapı! Sofi, ondan bir zerrecik yer de yüzlerce sarhoşluğa düşer... bir tanecik yutar da yüzlerce Simurg tutar...

Zanhabbe-i hazra hor kez ruy-ı sebuk-ruhi

XXVII *

Yılın, talihin, malın, halin, aslın, neslin, tahtın, bahtın padişahlıkla daimi olsun!

Yılın kutlu, talihin yaver, malın çok, halin hoş... aslın sabit, neslin baki, tahtın yüce, bahtın da sana ram olsun!

Sal-u fal-u mal-u hal-u aşl-u nesl-u taht-u baht

XXVIII *

Padişahım, muvaffakiyet askeri, senin yoldaşındır. Kalk, âlemi bile zapt etmek istiyorsan yürü, zapt et!

Bu kadar yücelikle, bu kadar ululukla yine de yoksulların halini biliyor, düşkünlerin gönüllerine hizmet ediyorsun.

Bu çivit renkli gök kubbe, hileler düzedursun... sen işini Tanrı boyasına boyamakta, Tanrı iradesine uydurmakta, ona göre hareket etmektesin.

Alışveriş ederek yedi buçuk kuruşunu on kuruş yapan, pek o kadar kâr etti sayılmaz. Tanrı sana fırsat versin, on kuruşla yedi buçuk kazan!

Padşaha leşker-i tovfik hemrah-ı tuend

XXIX *

Ruhulkudüs, o kutlu melek, zebercet kubbenin üstünde

Bir seher çağı; Yarabbi, ebedi bir devletle

Muhammed oğlu Muzaffer’in oğlu Mansur, padişahlık tahtında dünyalar durdukça dursun, diyordu.

.

Ruh-ul kudus an suruş-ı ferruh

XXX *

Saki, hayat iksiri olan şarabı sun da şu topraktan yapılan tenimi ebedi bir yaşayış kaynağı, bir abıhayat membaı haline getir!

Gözüm kadehin devrinde, canım avucumda, Vezirin başına ant olsun, onu vermedikçe bunu alamazsın!

Gülün, çayırlıkta rüzgârdan etek silkmesi gibi sen de benden etek silkme... çünkü ayağına canlar saçmak istiyorum.
Çalgıcı, sen de güzellikte ikincisi olmayan o, ay yüzlü sevgiliyi iki telli, üç telli sazlarla neşelendir, hadi!
Sakiya bade ki iksir-i heyatest biyar

XXXI *

Seher çağı, şairlik kudretim pek daralıp sıkıldı da perişan bir halde benden kaçıp gitmeye koyuldu.
Harezm diyarını düşünerek, Ceyhun kıyılarını hayal ederek Süleyman ülkesinden binlerce şikâyetler ede ede gidiyordu.
Sözün ruhunu anlayan bir tek kişi vardı, o da gidiyordu. Ardından bakıyordum, adeta benim de canım bedenimden gitmekteydi...
Ey benim eski dostum, dedim. Ama beni azarladı; kalbi kırık bir halde ağlaya ağlaya yollara düştü!
Şimdi benimle tatlı tatlı kim konuşacak, şimdi benimle kim dertleşecek? O şeker sözlü, o güzel sesli gidiyor işte, dedim.
Pek çok yalvardım, ama fayda vermedi. Çünkü, artık bana padişahın merhamet nazarı kalmamıştı ki!
Padişahım, lütfet, kerem eyle de onu geriye çağır. Ne yapsın, o çaresiz âşık, pek büyük bir mahrumiyete uğradı da o yüzden gidiyor!
Kuvvet-i şa’ire-i men seher ezfart-ı melal

XXXII *

Bu kapkaranlık yurtta kâh hayretten parmağımı dişleyerek, kâh ıstıraptan başımı dizime koyarak niceye dek sevgiliye ulaşırım ümidiyle oturacağım?
Ey devlet kuşu, gel... gel de bir vuslat müjdesi ver. Ümidim var, yine eski zamanlar gelecek, kavim eski birliğe dönecek elbet!
Derin zulmet-sera ta key bebuy-ı dost binşinem

XXXIII *

Ehli sünnet ve cemaatin imamı ve şeyhi, hak ve dinin babası Bahaeddin, durağı cennet olsun...

Dünyadan göçerken fazilet ehliyle akranı arasında yücelmiş olanlara şu beyti okumaktaydı:

Tanrı'ya ibadetle yaklaşılabilir. Kudretin varsa, ibadette ayak dire!

İşte bu yüzden ölüm tarihini de "Kurb-ı taat" (H. 782) terkibinin harflerinden hesapla!

Beha-ul Hakk-ı ved Din tabe meşvah

XXXIV *

Yoksulun temiz bir yaradılışı olsaydı, haya yüzsuyunun etrafında döner, dolaşır, dilenmekten utanırdı.

Güneş şununla bununla alay etmeseydi, altın kadehi boş mu kalırdı, tatlı şarap konmaz mıydı o kadehe?

Cihan sarayı yıkılmak için yapılmamış olsaydı, temeli bundan daha sağlam olurdu elbette.

Zamanenin işi kalpazanlık olmasaydı, ayar sahibi vezirin eline geçerdi.

Zamanede bu azizden başka izzet sahibi kimse yoktu... zamanın ona mühlet vermesi, onun daha uzun yıllar yaşaması lazım değil miydi?

Geda eger guher-i pak daşti der aşi

XXXV *

Şah Şeyh Ebu İshak zamanında Fars mülkü, beş kişi yüzünden öyle bir mamurdu ki...

Binicileri Ebu İshak gibi ülkeler bağışlayan bir padişahtı. Ömrünü zevk ve sefa ile geçirip gitti!

Biri İslamın mürebbisi Şeyh Mecdeddin'di... gökyüzü, ondan daha yeğ bir kadı hatırlayamaz.

Biri de Tanrı ebdalinin piri Şeyh Eminüddin'di. Himmeti bereketiyle bağlı işler açılır, olmaz sanılan şeyler olurdu.

Birisi de bilgi ülkesinin padişahlar padişahı olan Adud'du ki, Mevakıf'ı Ebu İshak adına yazmıştı.

Bir diğeri de Hâce Kıvam gibi deryadil bir vezirdi ki, kerem ve ihsanıyla âlemde iyi bir ad, san kazandı.

Benzerlerini bırakmayıp gittiler. Ulu ve yüce Tanrı hepsini de bağışlasın!

Be’ahd-ı saltanat-ı Şah Şeyh Ebu İshak

XXXVI*

Ey adalet sahibi, felek kadehindeki bir yudumcuk şarabı içsin... kara yürekli düşmanın, lale gibi kanlara batsın, boğulsun!

Rütbe ve mevki köşkün o derecede yüce olsun ki, vehim yolcularına bile bin yıllık yol haline gelsin.

Ey yücelik ayı, sen bütün âlemin gözüsün, ışığısın, benzerin yok... tortusuz zevk ve huzur şarabı, dilerim kadehinden eksik olmasın.

Methinin havasıyla Zühre nağmelere başlayınca sana haset eden duysun da feryat figana koyulsun!

Dokuz kat gökle ay ve güneş, senin kısmet sofranın alelade çerezi olsun!

Bakir fikir kızım, methine mahrem oldu... öyle bir gelinin nikâh akçesini vermek de sana havale edilsin!

Dad-gera tura felek cur’a-keş-i piyale bad

RUBAİLER

I

Benim gibi sen de bu tuzağa tutulursan; bana döner, şarapla, kadehle çok harap olursun. Biz âşıkız, sarhoşuz, rindiz, âlemi yakmadayız... bizimle oturma, yoksa senin adın da kötüye çıkar!

Ger hem çumen uftade-i in dam şevi

II

Niyaz ederek sümbül gibi saçlarına yapıştım da, bu sevdalı âşıkın bir çaresini bul, dedim. Dedi ki: Dudağıma yapış, saçlarımı bırak... Güzel bir geçime sarıl, uzun ömre değil!

Der sunbuleş avihtem ezruy-ı niyaz

III

Önce vefakârlık ederek bana vuslat şarabını sundu. Sarhoş oldum mu cefa kadehini vermeye başladı... gözlerim yaşlarla, gönlüm ateşle dolu bir halde yoluna toprak oldum, yele verip savurdu.

Evvel be vefa mey-i visalem derdad

IV

Gül koncası tabak gibi açılıp nergis şarap hevesiyle kadeh haline gelince; şarap habbeleri gibi şarap havasıyla canından, başından geçen kişinin gönlü, her türlü gamdan, her türlü elemden kurtulur.

Çün gonce-i gul kırabe-perdaz şeved

V

Sevgilinin yüzüne âşık olduğumdan dolayı beni kınama. Mahmur ve gönlü mecruh rintleri hoş gör. Sofi, mademki yolcuların âdetlerini bilirsin, rintlere fazla nükte satmaya kalkışma.

‘Işk-ı ruh-ı yar bermen-i zar megir

VI

Tatlı ağızlı güzeller, ahdlerini sona götürmezler, sözlerinde durmazlar... güzelleri sevenler de canlarını âşıklıktan kurtaramazlar. Sevgili, senin muradına ram oldu mu, âşıklar arasında artık adını bile anmazlar senin!

Şirin-dehenan ‘ahd bepayan neberend

VII

Gönlüm her gün başka bir yükün altında. Gözümde de her gün ayrılıktan ayrı bir diken var. Gözümden bu dikeni çıkarmaya çalışıp çabalamaktayım, ama kaza ve kader, bu senin başaramayacağın bir iş, demekte.

Her ruz dilem bezir-i bari digerest

VIII *

Erliği Hayber kapısını koparandan, kerem sırlarını Kanber’in efendisinden sor. Hafız, Hak feyzini sadakatle istiyorsan, kaynağını Kevser sakisinden sor!

Merdi zikenende-i der-i Hayber purs

IX *

Şuh, şen güzelle berbat ve neyi alıp bir bucak, kimsenin karışıp görüşmediği bir yer, bir şişecik de şarap bulduk da iliğimiz, damarımız şaraptan kızıştı mı, Hâtem-i Tayy’ın ihsan ve kereminden bir arpa tanesine bile minnetimiz kalmaz.

Başahed-i şuh u şeng-u baberbat-u ney

X *

Gözümüze suretinden başka bir şey görünmemekte; civarından başka bir yere uğrayamıyoruz. Uyku herkese hoş gelir, ama senin hüküm sürdüğün bu zamanda ne çare ki, bizim gözümüze bile girmemekte!

Cuz nakş-ı tu dernazar neyamed mara

XI *

Ne o Çigil mumunun hikâyesini söylemeye imkân var, ne yanan gönlümün halini anlatmaya kudret! Gönlümün gamını anlatabilecek bir tek dostum bile yok, o yüzden gam gelmiş, bu daralmış gönlümde mekân tutmuş!

Ni kıssa-i an şem’-i Çigil bitvanguft

XII *

Ey dost, gönülden düşmanlara cefa etmek isteğini çıkar, vazgeç bu sevdadan. Onlara aldırış etme. Bir güzel yüzlüyle aydın şarap çekedur. Hüner ehline bağrını aç, naehillerden eteğini çek!

Ey dost dil ezcefa-yı duşmen derkeş

XIII *

Şarap gibi gamdan coşmaya, gam askeriyle savaşmaya ne lüzum var? Bıyığın yeni terlemiş, dudağından şarabı uzaklaştırma... yeşillikte şarap içmek pek hoştur!

Çün bade zigam mebayedet cuşiden

XIV *

Ey rüzgâr, ahvalimi ona gizlice söyle, gönlümdeki sırrı yüzlerce dille anlat. Fakat usandıracak tarzda söyleme sakın; söz arasında şöyle bir yerine getir de söyle!

Ey bad hadis-i men nihaneş migu

XV *

Bu gece derdinle kanlar içinde uyuyacak, huzur ve istirahat yatağına girmeyeceğim. İnanmıyorsan, hayalini yolla da görsün, sensiz nasılım, ne halde uyuyorum?

Imşeb zigamet miyan-ı hon hahemhuft

XVI *

Vefadan dem vuran her dost düşman kesildi; temiz geçinenlerin etekleri bulaştı. Gece gebedir derler, ama ne acayip şey! Hiçbir er yüzü görmediği halde kimden gebe kaldı acaba?

Her dost ki dem zed zivela duşmen şud

XVII *

Sihirde üstadı Babil sihirbazları olan gözünün hatırından sihirler, afsunlar gitmesin. Güzelliği kendisine kulağı küpeli bir köle yapan kulağına da, dilerim Hafız'ın inci gibi şiirleri küpe olsun!

Çeşm-i tu ki sihr-i Babulest ustadeş

XVIII *

Boyu hakikaten bir selviye benzeyen ay yüzlü güzel, eline ayna almış, yüzünü bezemekteydi.

Kendisine bir mendil hediye ettim, dedi ki: Bununla vuslatımı mı istiyorsun? Sendeki bu hayal, ne olmayacak hayal?

Mahi ki kadeş beserv mimaned rast

XIX *

Muradıma erişmek için bütün ömrümü zayi eder dururum. Felekten ne kazandım, ne fayda elde ettim ki? Kime “sana dost oldum” dediysem, bana düşman kesildi. Vah ne de yaman talihim varmış!

‘Ömr-i zipey-i nıurad zayi’ darem

XX

Gençlik çağları... şarap içmek, bıyıkları yeni terlemiş gençlerle zevk ve sefaya dalmak daha doğru, daha münasip. Dünya baştan başa yıkık bir kervansaraydan ibaret... yıkık yerde harap olmak daha doğru!

Eyyam-ı şebabest şerab evliter

XXI *

Senin olurum, gönlünü hoş tut, sabret, düşünme, dedin. Fakat sabır nerde ki? Gönül dediğin de bir katre kan ve binlerce endişeden ibaret bir şey!

Gufti ki tura şevem medar endişe

XXII *

Güzellikte benzeri olmayan o ay, o misk benli dilber, elbisesini soyununca şeffaflıktan göğsündeki gönlü bile görmek mümkün: Saf ve berrak suda mermer parçasına benzer katı bir şey!

Mahi ki naziri hod nedared becemal

XXIII *

Ömür viranesinin çevresine sel bastı, hayat kadehi de dolmaya başladı. Hocam, uyan... zamane hamalı, ömür evinden pılı pırtıyı tatlılıkla çekip durmada!

Siylab girift gerd-i virane-i ‘ömr

XXIV *

O neşeyi avlayan kadehi elime sun, o sevgiliye benzeyen kadehi ver! Çıldırdım ben; o zincir gibi kendi kendisine kıvranıp bükülen şarabı getir, sun elime!

An cam-ı tarab-şikar berdestem nih

XXV *

Halkı cennetle cehenneme bölüştüren, o halledilmez düğümleri halleden Ali, elbette bizi elden ayaktan düşmüş bir halde bırakmaz. Bu kurt gibi kapıcılık, bu zulüm, ne vakte kadar sürecek? Ey Tanrı Aslanı, kendini göster, düşmanı kahreden pençeni izhar et!

Kassam-ı behişt-u duzah an ‘ukde-guşay

XXVI *

Seni öpmek, kucaklamak isteğiyle öldüm. Taze ve latif, lal renkli dudaklarının hasretiyle bittim. Hikâyeyi uzatmayalım, kısa keseyim. Gel, tekrar gel... seni bekleye bekleye mahvoldum!

Der arzu-yi bus-u kinaret murdem

XXVII *

Ey açılmamış koncayı utandıran, mahmur nergisi hayran eden güzel, gül nasıl olur da seninle beraberlik davasına kalkışır? O aydan nurlanmakta, aysa senden!

Ey şerm zede gonce-i mestur eztu

XXVIII *

Şarap alıp bir ırmak kıyısına gitmek, gamdan bir tarafa savuşmak gerek... Ömrümüz, gül gibi on günceğizden ibaret... bu müddet içinde dudağımızın gülümser, yüzümüzün terütaze olması lazım!

Bamey bekenar-ı cuy mibayedbud

XXIX *

Belindeki kemere el attım; sandım ki orada bir şey var. Fakat kemerin o belden elde ettiği meydandayken, ben kemerden ne elde edebilirim ki?

Men bakemer-i tu dermiyan kerdem dest

XXX *

Ay yüzlünün yüzü, güneş gibi parlamaya başladı. Dudaklarında terleyen bıyıklar Kevser kaynağını tozlandırdı. Bütün gönülleri çene çukuruna attı da sonra o kuyunun ağzını amberle kapattı!

Mahem ki ruheş ruşeni-i hor bigirift

XXXI *

Sevgili, sümbül saçlarının gölgesinde yasemin yetişmiş. Yakut dudağın Aden incisini meydana getirmiş. Dudağın gibi sen de küpte beslenmiş olan ve bir ruha benzeyen şarapla can besle, daima şarap içmeye koyul!

Ey saye-i sunbulet semen perverde

XXXII *

Neşe veren şarabı al, gel. Aşağılık rakipten kaç, gizlice gel. Düşman otur, gitme derse, dinleme! Sen benim sözüme bak, hadi gel!

Bergir şerab-ı tarab-engiz biya

XXXIII *

Seher yeli, bahçede güle dadılık etmeye başlayınca, gülü gelin bezeyen kadın gibi bezedi. Elinde gölgeden güneşe gidecek kadar bir zaman varsa; durma, hemen bir güneş yüzlü dilberle bir gül gölgesi ara!

Derbag çü şud bad-ı saba daye-i gul

XXXIV *

Bu gül bir sevgilinin, bir solukdaşın göğsünden gelmekte; gönlüm ondan pek neşeleniyor. Renginden de birisinin kokusunu duymaktayım, o yüzden daima onunla hemdem oluyorum.

İn gul ziber-i hem-nefesi miyayed

XXXV *

Felekten her hususta ümitlen, meyus olma. Fakat aynı zamanda da âlemin dönüşünden kork, söğüt gibi titre. Dedin ki: Kara renkten öte bir renk yok, ondan daha iyi bir renk olamaz... âlâ, ama neden kara saçların ağardı öyleyse?

Ezçerh beher gune hemidar umid

XXXVI *

Dünya güzellerini altınla avlamak, meyvelerini altınla güzelce elde etmek mümkün. Âlemin sultanıyken bak, nergis bile nasıl altına baş eğmiş!

Huban-ı cihan şeyd tevankerd bezer

XXXVII *

Gözlerinden sihir ve hile yağmakta. Ne yazık, o gözlerden savaş okları yağıyor. Dostlardan ne tez usandın, ah senin gönlünden... o gönülden daima taş yağmakta!

Çeşmet ki fusun-u reng mibared ezo

XXXVIII *

Âlemden muradını almak istersen, dudağını kadehin dudağından bir an bile ayırma. Cihan kadehinde acıyla tatlı karışıktır. Acıyı kadehin dudağından dile, tatlıyı sevgilinin dudağından!

Leb bazmegir yek zeman ezleb-i cam

XXXIX *

Sen öyle bir dolunaysın ki, güneş bile sana kul olmuş; sana kul olalı da parlak bir hale gelmiş... parlak güneş ve ay, senin yüzünün ziyasından ziyalanmış.

Tu bedri vu horşid tura bende şudest

XL *

Ne dünyanın devleti sitem çekmeye değer, ne sarhoşluğundaki lezzet, elem çekmeye. Hatta ne de cihanın yetmiş yıllık neşesi, bu yedi günlük gama!

Ni dovlet-i dunyi besitem mierzed

XLI *

Keşke baht uygun olsaydı, yahut zaman yardım etseydi! Mademki kocalık, gençliğimin elinden dizgini kaptı; bari o, üzengi gibi yerinde dursaydı!

Ey kaşki baht saz-kari kerdi

XLII *

Sevgiliye dedim ki: Dudağın nedir? Abıhayat, dedi. Ya ağzın, dedim. Âlâ ve lezzetli bir şerbet, dedi. Dedim ki: Hafız da senin sözünü söyledi. Ne hoş, ne hoş, diye cevap verdi!

Guftem ki lebet guft lebem ab-ı heyat

MÜFRETLER

I

Allah bilir, vücudumdan ancak bir hayal kaldı. Hayal sanıyorum ya, hatta hayalin de bir hayali!

‘Alimallah heyali zitenem biş nemand
Bel kezan niz heyalist ki mipindarem

II

Hicran hikâyesiyle ayrılık destanı henüz bitmedi, fakat ömrümün tomarı duruldu, sona erdi!

Henuz kıssa-i hicran-u dastan-ı firak
Beser nereft-u bepayan resid tomarem

III

O taraftan bu aşktan vazgeçmeyi ne kadar istersen, bu taraftan sevgi o kadar çoğalıp durmada!

Feragat zan taraf çendan ki hahi
Vezin canib mahabbet mifezayed

MUAMMALAR

I

Oğul, dünya anasından gönlünü çek, kocasının yarısının sonuna ulaş. Fakat bu derece inceliği, Hafız gibi onun yüzüyle neşelensen, ömrünü zevk ve sefada geçirsen bile kalb sanatı yapmadıkça bilemezsin.*

Berdar dil ez mader-i dehr ey ferzend

II

Ey meclisteki çalgıcı, bizim o güzel sesli sazımızı düzene koy, çal da Sadî'den halimize uygun bir iki beyit oku!

Hafız'ın, yüzüne hayran olduğu sevgilinin adını öğrenmek istersen, "Saf"a bak, sonra da "Min ba'dî"nin sonunu oku*

Ey mutrıb-ı hoş-han biyar an saz-ı hoş-avazar

MÜTERCİMİN SÖZÜ

Ayasofya nüshasında bu iki beyitlik muammadan sonra bir rubai vezninde, bir de bahri hafiften ve dört beyitlik iki muamma daha var. Bunları fotoğrafiden iyi okuyamadım. Tabii hal de edemedim. Zaten lüzumu da yok. Bu iki tanesini de numune olmak üzere aldım. Onlardan sonra Hafız'a aidiyeti çok şüpheli olan şu müfretle dîvân bitiyor:

Perde ber kerdeha-yı men sed ran

Her çi guftem befazl derguzeran

Yaptıklarımızı ört, bağışla... ne söylediysem, onlardan da fazıl ve rahmetinle geç, affet!

ŞÜPHELİ GAZELLER

— A —

I

İşte gönül, işte sen. Artık siz bilirsiniz; ne yaparsanız yapın... biz gittik, bakalım kötü baht nasibimizi nereye kadar götürecek?

Senden selam getirecek kişinin, ayağını kirpiklerimin saçtığı gözyaşlarıyla, zülfün gibi altınlara gark edeyim.

Sana dua etmeye geldim, yine dua ederek gidiyorum: Vefa senin hemdemin olsun, Tanrı da bizim yaverimiz!

Bütün cihan halkı benimle sana zulüm etse, bir şeycik demem; hepsinden de acığımızı Tanrı alsın!

Başına ant olsun, bütün dünya başıma toplansa, başımdan senin sevgini yine çıkaramaz.

Bilirsin ki, felek bizim seninle olan ve cana canlar katan sohbetimizi kıskandı da beni avare bir halde her yana gezdirip durur.

Senin güzel yüzünden bahsedeli, gül yaprağı bile defterimizin yapraklarının güzelliğinden utanmakta.

Sevgilim acaba çabucak selametle gelir mi ki? Ne mutludur o gün ki, sağ esen bize gelip ulaşır!

Kim, Allah aşkına Hafız nereye gitti, derse, de ki: Ağlayıp inleyerek yola düştü, bizi bırakıp yollandı!

Ma bireftim-u tu daniyy-u dil-i gam-hor-ı ma
Baht-ı bed ta bekuca mibured abişhor-ı ma

II

Güzelliğin âşıkları vuslatına çağıralı, can da zülfünle beninden belaya düşmüştür, gönül de!

Ayrılığından âşıklarının canlarının çektiğini, âlemde Kerbela Şehitleri’nden başka kimse görmemiştir.

Cancağızım, güzelimiz kendisini rintliğe, sarhoşluğa vurdu mu, önce senin de takvayı, zahitliği bırakman gerek.

Gül mevsimi, işret zamanı, neşe çağı... gönül beş günlük işret fırsatını ganimet bil.

Hafız, padişahın ayağını öpmek fırsatı eline düşerse, iki cihanda da yücelik ve ululuk makamını elde ettin demektir.

Ta cemalet aşıkanra zed bevaşl-ı hod sela
Can-u dil uftadeend ez zulf-u halet derbela

III

Gönlü şen olsun, gece çalgıcıdan neyin canlar yakan feryadını duydum.

Sazı, benim yanışıma öyle tesir etti, beni öyle yaktı yandırdı ki; rikkatsiz hiçbir şey göremedim.

Saki, tam benim harcımdı. O gece çağında zülfüyle, yüzünde gölgeyle güneşi göstermekteydi.

Şevkimi gördükçe kadehime şarap dökmekteydi. Ey kademi kutlu saki, dedim.

Kadehi, birbiri üstüne döndürdükçe, beni varlık kaydından kurtardın,

Tanrı, seni musibetlerden korusun... Tanrı sana iki dünyada da hayırlar versin!

Hafız, kendisinden geçti mi, Kavus’la Key’in saltanatını bir arpaya mı sayar?

Şeb ezmutrıb ki dil hoş bad neyra
Şınidem nale-i cansuz-ı neyra

— B —

IV

Güneş, yüzünden utandı. Elbette gölgeye güneşten utanmak düşer.

Benim merhametli ay yüzlü güzelim, nikabını açtı mı, güzelliğiyle ayın da elini bağlar, güneşin de.

Zayıflıktan adeta hayale döndüm. Birisi beni rüyada bile onun kucağında görse, tanımasına imkân yok!

Güzeller naz ve istiğnada, sarhoşlar sabırsız... hanekah mamur, fakat dervişler harap!

Sarhoşların gönülleri nasıl yanmakta... muhtesib bilse, her an onlara şarap sunar, şarapla ateşlerini sular, söndürmeye çalışırdı!

Kan ağladım ve gönlümün kanını gözyaşlarımla dolu kadehte gördüm; yüzümün suyunu da şarap yüzünden yele verdim.

Kim gözlerinden gözyaşlarını yağmur gibi yağdırmazsa, habbe gibi eteğinin altında ancak yel var... boş, sonsuz ve asılsız bir gurura kapılmış!

Muhtesibe şarabı men ettiğinden dolayı sayısız hesapsız had vurmak gerek.

Hafız, kendine öğüt ver de de ki: Hita güzellerinin sevdasından vazgeçme, vazgeçersen bu iş, hatadır, doğru değil!

Aftab ezruy-ı o şud derhicab
Sayera başed hicab ezaftab

V

Tanrı nazardan korusun, bu gece ne kutlu devletim var. Sevgilim ansızın geliverdi.

Güzel yüzünü görür görmez secdeye vardım. Allah’a hamd olsun, bu gece ibadetim de iyi!

Sabır fidanı vuslat yemişi verdi. Bu gece bahtımdan kâm almaktayım.

Uyanık talihim, bu gece kadir gecesi beratını bana sundu, o berat elime geçti.

Başım bile elden gitse, yine şu niyetteyim: Bu gece tabağın üstünü açacak, sırlarımı açığa vuracak, istediklerimi arz edeceğim.

Bu gece Mansur gibi dara çekilsem, kanım yere “Ene’l Hak” yazısını yazacak.

Sen devlet sahibisin, ben de ihsana müstahak bir yoksulum. Bu gece beni hoş tut, güzelliğinin zekâtını ver.

Bu gece başımda öyle fikirler, öyle fitneler var ki; Hafız bu yüzden mahvolacak diye korkup duruyorum.

Ta’alallah çi dovlet darem imşeb

Ki amed nagehan dildarem imşeb

— T —

VI

Lütfeder, bizi çağırırsan, ne lütuf. Fakat kahreder, kovarsan da yine darılmayız, gönlümüz saftır, bulanmaz ki!

Seni yazıyla, şiirle övmeye imkân mı var? Çünkü vasıfların övülmeden hariç!

Güzelimizin yüzünü ancak aşk gözüyle görmek mümkün. Çünkü âşıkın gözü Kaf'tan Kaf'a bütün âlemi görebilir.

Sevgilinin yüzü mushafından bir ayet oku ki, o keşşaftaki müşkülleri de halleder, haşiyesindeki müşkülleri de.

Ey taş yürekli sevgili, bizden selvi gibi baş çekmedesin, ama etrafta seni gören, gözleyen nice gözler var!

Düşman da Hafız'ın şiirine tamah ediyor, Ben de onun gibi şiir söylüyorum, diyor. Ama bu hüma kuşu ile kırlangıcın hikâyesine benzer. O nerde, bu nerde?

Eger belutf bihani mezid-i eltafest
Ve ger bekahr birani derun-ı ma şafest

VII

Yürü be zahit, beni cennete çağırıp durma. Tanrı ezelde beni cennetlik olarak yaratmadı ki!

Yokluk yurdunda Tanrı için tohum ekmeyen kişi, varlık harmanından bir arpa bile mahsul devşiremez.

Zahit, sana tespih, seccade, zahitlik yolu ve iyilik verilmiş... bana meyhane, çan, manastır ve kilise yolu!

Ey saf sofi, beni şarap içmeden men etme... Hâkim Tanrı, ezelde hamurumuzu halis şarapla yoğurmuş.

Hırkasını meyhanelerde şaraba rehin etmeyen, benim gibi cennetlik saf bir sofi olamaz.

Sevgilisinin eteğini elinden bırakan, ne cennet yaşayışıyla hurilerin dudağından bir zevke erer, ne bir huzura ulaşır!

Hafız, eğer Tanrı, lütfunu sana inayet ederse, cehennem korkusunu da bir yana at, cennet ümidini de!

Birov ey zahid-i da'vet mekunem suy-i behişt
Ki Huda der ezel ezbehr-i behiştem nesirişt

VIII

Kırık gönlümüzdeki istekler yüzünden nice zamandır canımızda sevgilinin sevda ateşi var.

Gözbebeklerim, ciğerimin kanına gark oldu. Onun için güneş çeşmesine benzeyen yüzü de bu feryat eden gönlümde.

Abıhayvan, o şeker gibi lal dudaktan bir katre... güneşin kursu, o güzelin parlak aya benzeyen yüzünün bir aksi!

"Nefahtu min ruhî" hitabını işiteli beri, yakını hasıl ettim ki, biz onunuz, o bizim.

Her gönül aşk sırlarını bilemez. Bu yüce mânalı sırrın mahremi, yine bizim canımız.

Ey Hafız, son güne kadar bu nimete şükret: O güzel, ilk günden beri derdimizin dermanı.

Muddeti şod kateş-i sevday-ı o dercan-ı mast
Zan temennaha ki dayim der dil-i viran-ı mast

IX

Saadet dileyen her nazarı kutlu kişi, meyhane bucağına ve teslim yurduna gitmiş, sığınmıştır.

Hakikat yolunun yolcusu, şahadet âlemindeki gayb remizlerini yarım batmanlık bir kadeh şarapla keşfetmiştir.

Gel de marifeti benden duy; sözümdeki nükte, Ruhulkudüs'ün feyzindendir, ondan istifade ettim ben.

Talihimden, rintlikten başka bir şey istemem. Zira bana bu rintlik, tesiri altında doğduğum burcun hükmündendir.

Sabahleyin sol tarafından kalkmışsın galiba. Sanırım, geceki şarap fazlaca geldi.

İsa nefesli doktor, bir mucize gösterirse ne âlâ... yoksa öyle hastayım ki, hastalığım halimin, hatırımın sorulacağı zamanı çoktan aştı.

Binlerce defa şükrolsun ki, Hafız dün gece meyhane bucağından kalktı, ibadet ve taat hanekahı bucağına gitti.

Her an huceste nazar kez pey-i se’adet reft
Bekunc-i meykede vu hane-i iradet reft

X

Sevgilinin derdi gönlümü yurt edineli, başım zülfü gibi sevdalandı.

Ateş gibi dudağı abıhayattır, ama biz onun suyundan ateşlendik, yandık.

Himmetimin hüması nice zamandır o yüce boyun havasına kapılmıştır.

Yüce boyuna âşık oldum. Zaten âşıkların işi yücelikledir, yücedir.

Biz onun lütfuna sığınmış, lütfuyla gölgelenmişiz. Böyle olduğu halde, neden o bizden gölgesini sakınmakta acaba?

Bugün seher yelinde amber kokusu var. Olsa olsa sevgilim sahraya çıktı.

Ey yasemin göğüslü güzel, Hafız’ın sözü, boyun gibi uzayıp gitmede!

Gameş ta derdilem me’va giriftest
Serem çün zulf-i o sevda giriftest

XI

Yazıklar olsun... Sevgili beni dert içinde, elem içinde bıraktı da duman gibi ateş üstünde terk etti, gitti.

Aşkın neşeli şarabından mahmur olmuş âşıka bir kadehçik bile vermedi, ayrılık zehrini tattırıp gitti.

Bu yaralı, yorgun kulu avladı, sonra gam denizine fırlatıp attı. Kendisi atını sürdü, gitti.

Hile ile elde ederim dedim, fakat benden ürktü, bahtımın atını da ürkütüp gitti.

Gönül kanım baktı ki; gönlüm daralmış, oraya sığmadı, o gül renkli kanı göz yolundan sahralara sürdü, gitti!

Bu kula tapısında hizmet etme saadeti nasip olmayınca, eşiği öptü, hürmetlerde bulundu, yürüdü, gitti.

Gül, henüz perde ardındaydı. Seher çağında bülbül, Hafız’ın bahçesine gelip feryatlar etti ve uçup gitti!

Derda ki yar dergam-u derdem bimand-u reft
Mara çü dud berser-i ateş nişand-u reft

XII

Pir-i muganın nazarı işrete, eğlenceye sebeptir. Meyhane bahçesinin acayip bir suyu, acayip bir havası vardır.

Kerem erbabının bağları, onun ayağında olmalı... bu hususta bundan fazla söz söylemek cürettir, edepsizliktir.

Cennet hikâyesiyle Beytülmamur'un şöhreti, üzüm kızının cilvesinden bir hikâye, meyhaneden bir kinayedir.

Güzel kokulu hatırımız, lal renkli şarap istiyor; hasis kişiyse gümüş istemekte, altın çekmeye savaşmakta.

Ezelde herkesin alnına bir çeşit yazı yazılmıştır, sus. Kâbe de bir bahane, meyhane de; cennet de, cehennem de!

Define yılansız olmaz, kolay elde edilmez. Masal okuma... Mustafa'nın devleti bile Ebu Leheb'in yalımıyla beraber yürür.

İyi yaradılış yüceliğe sebeptir, ama sen yine amel etmeye savaş. Çünkü yücelik, soy sopla değil.

Hafız'ın gönlü, bu yolda Tanrı tevfikiyle ebedi bir surette çalışmakta, gece gündüz hakikati araştırmaktadır.

Nazar-ı pir-i mugan mucib-i 'ayş-u terebest
Rovza-i meykedera ab-u heva-yi 'acebest

XIII

Gönlüm âlemden de usandı, âlemdeki şeylerden de. Gönlümde yalnız sevgili var, hatırıma dosttan başka bir şey gelmiyor.

Vuslat gülşeninden bize bir koku erişirse, gönlüm neşesinden konca gibi derisine sığmaz.

Ben divaneyim, aşk yolunda bana nasihat, divane kişiyle taş ve testi hikâyesine benzer!

Halvette oturan zahide söyle: Sevgilinin yaya benzeyen kaşlarını mihrap edindik. Bu yüzden bizi ayıplamasın.

Kâbe'yle meyhane arasında hiçbir fark yok. Nereye baksan ancak o var, o görünür.

Kalenderlik sakalla, bıyıkla, kaşla, saçla değil... kalenderlik yolu, bil ki, kıldan kıla hesaplanır, o kadar incedir.

Baştaki saçtan geçmek kolay. Fakat asıl kalender; Hafız gibi başından geçen kişidir.

Dilem melal girift ez cihan-u herçi derost
Derun-ı hatır-ı ma keş nekunced illa dost

XIV

Sevgilinin boyuna karşı selviden kim bahseder? Usul boylu selvinin şerefi, yüceliği de onun boyuna benzediğindendir.

Onun boyuyla selvinin boyunu mukayese etmeyi hayalimden bile geçirmem. Selvi de yücedir, ama yabanidir!

Selvinin selvi boyunun hayali gözümüzdedir. Çünkü yüce selvi, ırmak kıyısında olur.

Sabah rüzgârı, miske onun zülfüne, hattına ve benine ait birkaç söz söyledi. Misk, bu yüzden böyle güzel kokulu.

Aydın bedre benzeyen yüzünün üstündeki bir hattan ibaret, ama kimse anlamıyor, hilal mi, bükülmüş kaşı mı?

Binlerce can feda olsun o kişiye... başı, zülfünün çevgâna benzeyen büklümü önüne bir top gibi düşmüş!

Eğer gönül dileğini elde etmek istiyorsan, ağzından dile. Hafız gibi gözünün ardından koşma. Çünkü gözü fitneci ve dövüşken.

Hadis-i serv ki guyed bepiş-i kamet-i dost
Ki ser-bulendi-i serv-i sehi zikamet-i ost

XV

Bugün dilberler meclisinin padişahı tek. Güzel binlerce, ama o güzel bir tane.

Ben o bir tek güzel için cihanı da yele verdim, ayıplama beni... iki cihanın sermayesi de bir şeyden ibaret.

Zan âleminde alışverişte bulunan tacirlere söyle: Sermayeyi kaybedin; ziyan da bir, fayda da!

Bir bölük halk, ona âşıkım diye dava edip durmakta. Gönlüyle sözü bir olana kurban olayım.

Hafız, devlet eşiğine baş koymuştur. Devlet, o eşikle bir olan başındır.

İmruz şah-ı encumen-i dilberan yekist

Dilber eger hezar buved dilber an yekist

XVI

Benim sakim Hızır'dır, şarap da abıhayatım. Böyle olduğu halde, nasıl olur da şaraba tövbe edebilirim? Heyhat! Getir şarabı!

Tatlı dudaklı dilberlerin dudağından içilen acı şarap, tatlılıkta şeker kamışını bile unutturur.

Onun kokusu letafetle İsa nefesi gibi yüz yıllık ölüye bile can bağışlar.

Ateş gibi sudan, yani şaraptan başka bu müşkülleri hiçbir şey halledemez.

Kısmetimize bak ki, aşk dîvânında bize şaraptan başka bir şey için berat vermediler!

Muğların mahallesinde ölen rindin ruhu şad olsun!

Hafız, cihanda ömrünün sermayesi saf şaraptır... ondan ötesi hezeyandan ibaret!

Sakiyem Hızr'est u mey ab-ı heyat
Tovbe ezmey çun kunem heyhate hat

XVII

Senin isteğinle uyumamıza imkân yok. Senin gönül aldatan yüzünden ayrı düşmek doğru değil.

Sarhoş gözünün hükmettiği bu devirde kimse bir ayık kişi görmedi gitti. Nerde o göz ki, gözünün tasavvuruyla kendinden geçmesin, mahmurlaşmasın!

Kime baksan, senin yüzünden bir derde müptela... bir gönül bile görmedim ki, gözünden harap olmasın!

Aşkının eliyle kapında öldürülene ahrette ne sual var, ne cevap!

Hafız, altın gibi potaya düştü de parladı. Altın gibi parlamayan âşık değildir.

Mara ez arzu-yı tu perva-yı hab nist
Bi ruy-ı dil-firib-i tu buden şevab nist

— S —

XVIII

Medet ey canımın eğlencesi, ömrümün sermayesi! Zülfünün küfrü imanımı aldı, medet!

Hepimiz susuzluktan dudaklarımızı yummuşuz, ölüm halindeyiz. Abıhayat senin dudaklarında, aman!

Nerde vuslatının şerbeti? Medet, âşık hicran acılığını çekip durmakta.

Hasta gözün beni hasta etti, lal dudağından başka bir derman yok, merhamet!

Biz ağlamadan kanlara boğulduk, senin o dudağınsa gülüp durmakta, el aman!

Medet... kirpiklerinin okundan can delik deşik oldu.

Gönül, çevgân gibi zülfünün tuzağında, top gibi her tarafa düşüp kalkmada, medet!

Aman... Bu dönek feleğin hareketi, bizi ikiye ayrılmış zülfün gibi perişan etti!

Feleğin çevgânının vuruşundan top gibi her yana yuvarlanıp durmaktayız.

Zülfünün kıvrımları benim de canıma düştü. Ah, ömrümün ipi ıstırapla kıvranıp durmakta!

Hafız, senin çene çukuruna düşüp kaldı... Aman, zülfünün ipiyle çekip çıkar!

El gıyas ey maye-i can el gıyas
Kufr-i zulfet burd iman el gıyas

XIX

Medet, medet! Yine o râna gülün havasına düştüm; gönlüm daima ürküp kaçmada, şeyda bir halde...

Afiyet bucağını seçmiş olan gönül, aman; şimdi dertlere, belalara düşme niyetinde!

Namus ve ad, san derdine gark olan zahit, sevda kınanmalarına düşmüş, medet!

Her an saf şarap kadehini çeken sofi, ona hayran olup rüsva olmuş, aman.

Medet, Hafız’ın zayıf canıyla aşk şehitlerinden feryat ve figan yükseldi!

Bazem heva-yı an gul-i re’nast el gıyas
Dayim dilem remide vu şeydast el gıyas

— C —

XX

Su içinde bir ateş parçası donup kalmış; yahut sırça kadehte şarap. Yahut da abıhayat kaynağında bir sırça parçası parlamakta!

Hür kişilerin elinden o kadehi alma. Çünkü gönül ehli onunla işrete revaç verip durmada.

Saki, ruha ve gönül ehline canla başla karışmış olan o şarabı sun!

Ben, yaratılıştan beri böyle âşıkım, böyle sarhoşum. Yokluk vaktine kadar da bu yoldan yüz çevirmem.

Yüzünden nikabı kaldır. Çünkü naziklikle geceleri uyumayan rüzgârın haraç aldığı taze güle benziyorsun.

Bildin ki, vuslatına muhtacım... dostların ihtiyaç vaktinde ellerini tut!

Sevgilinin civarındaki âşıkların yoksullukla başları hoş. Böyle bir padişahın tahtta, taçta gözü olur mu hiç?

Bu nükteyi Hafız’dan duy da faydalan: Şarap iç, iyilikte bulun, çünkü bu, emir-i haccın malından, mülkünden yeğ.

Ateş ender ab efsurdest ya mey der zucac
Ya dırahşan dermiyan-ı çeşme-i Heyvan zucac

— H —

XXI

Muharrem hilaline bak, şarap kadehini iste. Çünkü bu ay, emniyet ayıdır; bu yıl, sulh yılı.

Bu alçak dünya için, er olan kavgaya girişmez. Gözümün nuru, kurtuluş topunu sulh ve asayişle kap!

Vuslat zamanını aziz tut. Çünkü o dem, kadir gecesine ve Receb’in on beşinci gününe muadildir.

Şarap getir. Çünkü şarap kadehini seher kandili yapan kişinin günü hayırla biter.

Sarhoşum, benden Tanrı'ya layık nasıl bir ibadet meydana gelebilir? Akşam ezanını sabah ezanından fark edemiyorum ki!

Gönül, sen kendi işinden gafilsin. Korkuyorum, anahtarı kaybedersen, kimse sana kapı açmayacak.

Hafız gibi bir geceyi vuslat ümidiyle sabaha ulaştır da kapalı kapıları açan Tanrı inayetiyle bahtının gülü açılsın.

Şah Şuca'nın zamanı, hikmet ve şeriat devridir. Akşam sabah gönlünün, canının huzur ve istirahatına çalış!

Bibin hilal-i muharrem bihah sagar-ı rah
Ki mah-ı emn-u emanest-u sal-ı sulh-u selah

— D —

XXII

İçinde şimşekten başka bir şey olmayan bir sevgide; sırf ateşten ibaret olan, yanıp yakılmadan başka bir dilek güdülmeyen aşkta ömür ve varlık harmanı bile yanarsa; o kadar şaşılacak bir şey değildir.

Gönül gamına alışan kuşun ömür ormanında elbette bir neşe yaprağı bulunmaz.

Âşıka iş yurdunda kâfirlikten kurtulmaya imkân yoktur. Ebu Leheb olmasa, ateş kimi yakacak?

Can satanlar mezhebinde fazilet ve edebin lüzumu yok. Oraya ne hasep sığar, ne nesep!

Güneşin bile bir zerre sayıldığı bir mahfilde kendini büyük görmek edebe uyar bir şey değil!

Şarap iç. Âlemde ebedi bir ömre nail olabileceğini bile farz etsen, bu ömre cennet şarabından başka bir şey sebep olamaz.

Hafız, geceye erişmeyen bir gün varsa, senin gibi eli dar kişi, ancak o gün sevgilinin vuslatına erebilir.

Derher deva ki cuz berk ender taleb nebaşed
Ger hırmeni bisuzed çendan 'aceb nebaşed

XXIII

Şarap, bir kere daha beni benden aldı... yine bana saldırdı.

Kızıl şaraba binlerce aferin... yüzümden sarı rengi giderdi.

Üzüm toplayan ele kurban olayım... onu ezen ayak çürüyüp düşmesin.

Takdir, alnıma aşk yazısı yazmış... yazılan yazıyı bozmaya imkân yok.

Hikmetten bahsedip durma. Aristo da bir zavallı gibi can verir!

Hadi be zahit, git işine. Bize çatma, halimizi ince eleyip sık dokuma. Tanrı işi, senin bildiğin gibi öyle ehemmiyetsiz bir iş değil!

Öyle yaşa ki, sana sağken öldü demesinler.

Hafız gibi saf şarap içen, Elest kadehinden vahdet sarhoşu olmuştur!

Mera mey diger bare ezdest burd

Bemen baz binmud mey destburd

XXIV

Halis şarap kadehini kime sunarlarsa bil ki, ona namahremlerin giremeyeceği mahalde yer verirler.

Sofi, rintleri inkâr etme. Aşk sırrını ezel gününde kalleşlere nasip ettiler.

Saki, gül renkli, misk kokulu şarabı sun. Akıllılar, bize külhanbeyilerin verdikleri zahmeti veriyorlar!

Kim, bugünü yarına kor, yarının vadesiyle bugünü elden çıkarırsa; yaşayış lezzetinden ne bir nasip alır, ne de bir zevk!

Hafız'a vuslatının hariminde yurt verirlerse; cenneti de terk eder, firdevsi de!

Anra ki cam-ı safi-yi sahbaş midehend

Midan ki der harim-i harem caş midehend

XXV

Gönül, daima dudağına iştiyak çekmekte... Yarabbi, dudağından ne istiyor ki?

Can, gönül kadehine sevgi şerbetiyle iştiyak şarabını dudağına kadar doldurmuş.

Sevgilinin zülfüne sevdalananın konağı, daima bela tuzağıdır.

Şuhlukla bir gönül avlamak için, gül gibi yanağına menekşe gibi tüylerle tuzak kurmuş!

Sevgilimizin adı ne, diye sormak bana düşer mi, hem de layık mı?

Havastan, avamdan çekinen; ehil, naehil kaydına düşen nerde sevgiliyle oturacak?

Sevgiliyle gece gündüz sohbet eden gönüle ne mutlu!

Dil şevk-i lebet mudam dared
Yarab zi lebet çi kam dared

XXVI

Ben ıslah olacağım, bu halden kurtulacağım ha?.. kimse bunu ummaz, meyhane rindi hakkında kimse böyle bir zanda bulunmaz.

Bu yamalı hırkayı niçin giyiyorum, bilir misin? Altında gizlice şarap taşıyorum, kimse şüphelenmiyor da ondan!

Ey fakih, daima ilme, amele güvenip ululanma. Tanrı takdirinden kimse canını kurtaramaz.

Âlemin rengine, kokusuna aldanma, çek kadehi. Çünkü gönlündeki gam pasını muğların şarabından başka bir şey silemez.

Gönül, gerçi göz senin gözün, bekçin; ama sen yine aklını başına al da bekçi varını yoğunu elinden almasın.

Gönül, ecre nail olmak istiyorsan çalış, çabala. İş görmeyene havadan para vermezler ki!

Hafız, söz bilirler yanında söz söyleme. Kimse hediye olarak denize inci, madene mücevher götürmez.

Men-u selha-u selamet keş in guman nebered
Ki keş berind-i herabat zann-i an nebered

XXVII

Güzelim, seni ne de hoş bezemişler. Sanki dudağını, tatlı candan halk etmişler.

Yüzünde yeşilliğe benzeyen tüylerle bezenmiş yanağını pek güzel, pek gönül alıcı buldum. Nesrinin etrafına amber tozundan sayvan çekmişler.

Hayalin gelecek diye, gözbebekleri gönül ülkesini kızıl gözyaşlarıyla süslemiş.

Zülfün işi gücü miskler saçmadır, ama şimdi bunu Çin nafesine isnat etmeyi muvafık bulmuşlar.

Yarabbi, etrafı külah bağıyla çevrilmiş yüz mü bu, yoksa parlak ayın etrafına Pervin dizisini mi takmışlar?

Bundan önce Ferhat'la Şirin hakkında söylenilen şeyler yok mu? Hepsi benim aşkımla onun yüzünün güzelliğini tavsif için söylenmiş sözler.

Hafız, tam doğruyu söyle, yani aşk sırrından bahset. Bundan başka ne söylenirse hayalden ibaret, hepsini de tahmin yollu söylemişlerdir.

Suret-i hubet nigara hoş beayin besteend
Guyiya nakş-i lebet ezcan-ı şirin besteend

XXVIII

Seher yelinden Huten miskinin kokusu gelmekte... bu ne rüzgâr? Ondan sizin kokunuz geliyor!

Rüzgârın yeninden, yakasından Huten miskinin kokusu duyuluyor. Yoksa Hitay mülkünden bir kervan mı geliyor ki?

Can, tenimden çıkmadıkça gönlüm onda. Dinle, bak, sözümden vefa kokusu geliyor!

Kaşının aşkı daima halimi hatırımı soruyor. Bir padişah ki, yoksulu anmakta!

Buy-ı muşk-i Huten ezbad-ı saba miyayed
İn çi badest ki kez buy-ı şuma miyayed

XXIX

Tenim, bu pek fazla eziyetlerden bir an olsun huzura ermemekte. Gönlüm, bu sonu gelmez kederlerle ezilip gitmekte.

Tahassürünün dumanı, gönlümden çıkıp başımı sarınca, gözlerimden gam yağmuru yağmaya başlamakta.

Gözlerim, yüzümü sarı gördü de dayanamadı, gönül kanıyla boyadı, bezedi;

Hatta kötülüğümü isteyen düşmanım bile bir gün yüzümü görse, gözüne sarı görünmememi istedi.

Kötü zamane nerde bir fitne varsa, yeni gelin gibi benim gözüme süslü, ziynetli göstermekte.

Zamane bende ne varsa, alıp götürdü. Sevgilinin muhabbeti kaldı. O ebedi, o baki!

Gözlerim neden ağlamasın, can niçin feryat etmesin? Sabrım nasıl eksilmesin, gam nasıl artmasın?

Felek, neşemi görünce birer birer saydı. Neşeyi sayıyla, ölçüyle verdi. Fakat şimdi gamı, gussayı ölçmeden vermekte!

Dostu bile bu âşıktan usanır, yüz çevirirse; düşmanı nerden vefa gösterecek, acıyacak?

Ağlamasam der ki: İhtiyacını arz etmiyor, muhtaç değil. Ağlasam; abes, saçma, derler. Kimse şikâyetimi dinlemez!

Hafız, kederlenme... Ulu Tanrı bir kapıyı açmadıkça bir kapıyı kapamaz.

Tanem zirenc-i firavan demi neyasayed
Dilem zienduh-i bihad hemibifersayed

XXX

Dedim ki: Hata ettik, tedbirimiz böyle değildi. Dedi ki: Ne yapabiliriz ki? Takdir böyleymiş!

Dedim ki: Sende nice hatalar buldular. Dedi ki: Alnımıza yazılmış da ondan!

Dedim ki: Bugün kötü bir arkadaşa düşmüşsün. Dedi ki: Zaten bana arkadaş kötü talihim!

Dedim ki: Ey ay yüzlü, beni evvelce severdin, niye soğudun? Dedi ki: Felek bana kinlenmişti, ondan.

Dedim ki: Bundan önce neşe şarabı içtik. Dedi ki: Doğru, fakat şifa son kadehteydi.

Dedim ki: Sen ömrümsün benim. Niçin gittin? Dedi ki: Arkadaş, ne yapalım? Ömrün bu kadarmış.

Dedim ki: Bu kadar acelen ne, daha sefer vaktin gelmemişti. Dedi ki: Öyle deme... muvafık olan buymuş!

Dedim ki: Hafız'dan neden uzaklaştın? Dedi ki: Zaten her zaman bunu düşünmekteydim!*

Guftem ki hata kerdi vu tedbir ne in bud
Gufta çi tevankerd ki takdir çunin bud

XXXI

Güzelim, o misk kokulu, siyah, kıvırcık saçlarını döktü mü, lalenin gönlünü dağlar, sümbülün revacına kesat verir.

Gül bahçesinin selvisi olan usul boyu salınarak yeşilliğe meyletti mi, selviyi yere yıkar, güle haset verir, gönlünü incitir!

Sevgilinin kaşlarının hayali gözümden uzaklaşalı, bu yola öyle seller saldı ki, yüzlerce köprüyü yıkar.

Seher yeli, gülün perdesini yırttı mı, bülbülün mecruh gönlüne gam dikenleri sancı verir!

Hafız, bu vahdet sırrını elden bırakma da tevekkül, zahitlik ve takva hayalini mahvetsin!

Turk-i men çün ca'd-ı muşkin gerd-i kakul bişkened
Lalera dil hon şeved bazar-ı sunbul kişkened

XXXII

Aşkın serseri değil ki, baştan gitsin. Sevgin arızi bir sevgi değil ki, başka birisine de âşık olayım?

Aşkın içime öyle yerleşmiş, sevgin gönlümde öyle karar kılmış ki... onlar, ben süt emerken sütle bedenime girmişler, mayam olmuşlar... ancak canımla çıkarlar!

Aşk derdi, öyle bir dert ki, ilacına ne kadar çalışılırsa, o kadar beter olur.

Bu şehirde feryadı, her gece feleklere kadar yükselen birisi varsa, o da benim!

Gözyaşlarımı Zinderud'a saçsam, bütün Isfahan ovası sulanır!

Dün gece zülfünün arasında sevgilinin yüzünü gördüm. Sanki ayın çehresini bulut kaplamıştı!

Dedim ki: Önce öpüşle işe girişeyim mi? Dedi ki: Bırak, ay Akrep burcundan çıksın da öyle!

Hafız, onun dudağın anarak şarap içiyorsan; aman sakın, engeller haberdar olmasınlar!

'Işket ne serserist ki ezser bederşeved
Mihret ne 'arızist ki cay-ı diger şeved

XXXIII

Tanrı, insana her suç yüzünden azap verseydi, yer feryatla dolar, zamane ahlar çekerdi!

Tanrı yanında, saman çöpüyle dağ birdir. Bazen adamın dağ gibi suçunu bağışlar, bazen adamı bir saman çöpü kadar günah yüzünden azaplandırır.

Bütün günahları işleyip duruyorsun. Bilmiyor musun ki, ay gökyüzünde olduğu halde yeryüzündeki insanların günahları yüzünden tutulur.

Sen temizsin, suçsuzsun, pekâlâ... Fakat yarın zulmüne uğrayanlar adalet isteyerek geldiler mi, günahlarının hepsi meydana çıkar, istediğin kadar burada temizlik sat.

Günahımdan haya ederek bir gece öyle ağlayayım ki, o gece secde yerimi çimenler kaplasın!

Veda zamanı öyle yaşlar dökeyim ki; sevgili nereye gidiyorsa, gözyaşlarım o yolu tutsun, gitmesine mani olsun!

Hafız, padişah birisini helak etmeye kastetti mi, kimin ne haddi var ki, onu padişahın elinden kurtarabilsin!

Eger Huday kesira beher gunah bigired
Zemin benale derayed zemane ah bigired

XXXIV

Başımızda sevdanın havası dönüp duruyor. Bak hele şu divane başta neler dolaşmada!

Kim senin zülfünün çevgânına gönül verdiyse, gayrı top gibi başsız, ayaksız aşk meydanında yuvarlanır durur.

Sevgilim zulmeder, cefa eder, ama gönül yine vefa umarak ardından koşar.

Feleğin cevrinden, devranın derdinden vücudumda yüz kere sabır kaftanı yırtıldı!

Zavallı vücudum, zayıflıktan öyle bir hale geldi ki, parmakla gösterilen hilale döndü.

Tabiatımın bülbülü, nice demdir yüzünün gülzarından ayrılmış, o tahassürle yemsiz bir halde dönüp dolaşmada.

Ne vakte kadar, ey gönül, nefis ve hava peşine düşme, diyeyim. Çünkü bu hava, öyle bir havadır ki, daima hata etrafında döner, dolaşır.

Ey selvi boylu, lale yanaklı sevgili, senin sevginle bizim gibi nice kişiler perişan, sersem bir hale gelmişler.

Hafız'ın gönlü, sabah rüzgârı gibi senin civarında konaklamış bir dertlidir. Deva ümidiyle dönüp durmada!

Ser-i sevda-yı tu ender ser-i ma migerded
Bin ki ender ser-i şuride çiha migerded

XXXV

Senin ayrılığınla her an feryat etmekteyim. Ah, eğer feryat ve figanımı rüzgâr sana ulaştırmazsa!

Feryat ve figan etmeyeyim de ne yapayım? Senin ayrılığınla öyle bir haldeyim ki; dilerim, hakkında kötü düşünen, kötülüğünü isteyen de o hale düşsün!

Gece gündüz dert ve gussa çekip duruyorum. Çekmeyeyim de ne yapayım? Senden ayrıyım, nasıl şad olayım?

Sen bu gönlü yanık âşıkın gözünden uzaklaşalı, gönül gözünden nice kanlı çeşmeler akıttı.

Gönlüm ayrılığın elinden feryada geldi mi, her kirpiğin dibinden yüzden fazla kan damlası damlar.

Âşık Hafız, gece gündüz senin yadına gark olmuş halde. Halbuki sen, bu gönlü alınmış kuldan tamamıyla fariğsin.

Mizenem her nefes ezdest-i firaket feryad
Ah eger nale-i zarem neresaned betu bad

XXXVI

Vuslatına erişmek imkânını bulursam, artık talihimden başka ne isteğim kalır ki?

Eşiğine âşıkların üşüşmesine şaşılmaz. Nerde bir şeker diyarı olsa, oraya sinekler üşüşür.

Âşıkı kılıçla öldürmeye ne hacet. Benim yarı ölmüş canımı büsbütün öldürmeye bir kaş, bir göz işareti yeter!

İki âlemde de dostla bir nefesçik alsam, iki âlemden elde ettiğim tek zevk ve huzur, işte o bir nefesten ibarettir.

Heveslendim, ama bahtımın eli kısa. Ben kim oluyorum ki, senin yüce selvi boyuna el uzatabileyim?

Aşkın mihnet seli önünden, ardından gelip dururken boğulana kurtuluş yolu mu bulunur?

Bin keredir tanışıyor, bilişiyoruz da bin birinci kere yine beni gördü mü, kim ki diye soruyor.*

Mera bevasl-i tu ger zan ki destres başed
Diger zitali'-i hişem çi muitemez başed

XXXVII

Bahar rüzgârının hevesi, beni sahralara saldı... rüzgâr, senin kokunu getirdi de kararımızı alıp götürdü.

Nerde bir gönül varsa, gözün yoldan çıkardı... Sadece benim yorgun ve hasta gönlümü değil!

Gümüş gibi gözyaşları geldi, yüzümün suyunu tamamıyla alıp götürdü. Kim gelip bu yüzsuyu kumaşını aldıysa parayı paraya verdi; tam yerine harcetti demektir.

Gözyaşım taş gibi yüreğini yola getirdi. Elbette... sel, taşı deniz kıyısına götürür mü, götürür!

Dün gece iştiyak silsilen neşemi bağladı, zevkime mani oldu... gam askeri de akıl alayının ayağını yerinden kaydırdı, mağlup ve münhezim etti!

Dün şarap kadehi, dudağınla ruh bağışlama bahsine girişti de can bağışlayan, ruha ruh katan dudağın, şarabın revnak ve letafetini gideriverdi!

Hafız, güzel söz söyleme hususunda bülbülden bahsetme. Dudunun yanında bülbülün adı mı anılır?

Heves-i baa-ı beharem besuy-ı sehra burd
Bad buy-i tu biyavurd-u karar ezma burd

XXXVIII

Gönlümle ömrüm tükendi de işim hâlâ düzelmedi. Kendimden geçtim gittim de sevgili hâlâ gelmedi!

Bu hayalle ömrüm sona erdi de uzun zülüflerinin belası hâlâ bitmedi!

Seher yeline söylenecek ne hikâyelerim var. Fakat bahtıma bu gece bir türlü seher olmuyor ki!

Seher çağlarında ettiğim ahlar hata etmez, mutlaka tesiri görülürdü. Bilmem şimdi ne oldu ki, bir tanesi bile tesir etmiyor!

Ömrümüzü, malımızı sevgiliye feda etmedik... yazıklar olsun, aşk yolunda elimizden bu kadarcık bir iş bile gelmiyor!

Nice demdir Hafız'ın gönlü, herkesten ürkmüş, usanmıştı. Şimdi sevgilinin zülfünün halkalarında karar etti, oradan bir yere ayrılamıyor!

Zidil beramedem-u kar bernemiyayed
Zihod bederşudem-u yar der nemiyayed

XXXIX

Saki, yine kadehime gül renkli şarap koydu, yine bizim eski şarabımıza afyon kattı!

Başkalarına eski şarabı kaldırabilecekleri kadar verdiği halde, bu yorgun âşıka gelince fazlasıyla sundu.

Bu kadeh aklımı tamamıyla, aldı... bu şarap, bu sefer beni tamamıyla benden geçirdi!

Taş yürekli güzelimiz, zannetme ki, kadehimize ciğer kanını sadece şimdi döktü!.

Mecruh göğsümdeki gönül dediğin şey yok mu? Öyle bir aşk yanışı ki, ciğer kanıyla yoğrulmuş, mayalanmış!

Beni üstada verdikleri zaman, üstat başkalarına akıl öğretti, beni daha ilk günden mecnun etti, çıktı!

Hafız'ın gönlü, dudağının afsunundan emindi. Fakat sihirbaz gözün onu bir kere daha afsunladı gitti!

Saki ender kadehem baz mey-i gulgun kerd
Demrey-i köhne-i dirine-i ma efyon kerd

XL

Eğer rüzgâr bana senden bir koku getirirse, cihanın canını müjde olarak rüzgâra vereceğim.

Rüzgâr beni kurutur, savurur, varlığımdan bir toz koparırsa; dilerim, toprağımdan eteğine bir toz erişmesin!

Gözümün nuru, sen yüzüme kapı kapayalı, cihan, gayrı yüzüme neşe kapısını açmadı gitti!

Yüzünün hayali, gözümü kanlara gark etmede... zülfünün havası ömrümü yellere vermede!

Ne gözümün önündesin, ne nazarımdan kayıp... ne beni yad ediyorsun, ne hatırımdan çıkıyorsun!

Düşman, ta'n edeceği yerde kılıç vursa, yine dosttan el çekmem... ne olursa olsun!

Hafız, aşkının elinden canını kurtaramıyor. Ferhat, Şirin'in mihnetinden nerde can kurtaracak, imkân mı var?

Eger zikuy-ı tu buyi bemen resaned bad
Bemujde can-ı cihanra bebad hahemdad

XLI

Cemalin olmadıkça gönlümün hiçbir sefası yok. Adeta hiçbir aşinası olmayan garibe benziyor.

Güzelliğinin pazarında yoksul âşıkların tertemiz gönül metaları, hiçbir değere malik değil!

Gönül, kadehi ve gül yüzlü sakiyi iste. Çünkü zamane de güle benzer, onun da bekası yoktur.

Gönlüm gitti, ama hiçbir derdi yok, çünkü o zülfün kıvrımından başka bir yerde mekân tutmaz.

Fakat korkuyorum, oku bir gün bu daralmış gönülden öyle bir yere gidecek ki, artık bu gönle bir deva bulunmayacak!

Sevgilinin her şeyi var; yalnız ne yazık ki, bize vefası yok!

Bu aydın ay gibi meydanda: Yüzünün güneşi yoksa, Hafız'ın gönlünde de bir sefa yok, canında da!

Dilem bicemalet safai nedared
Çu biganei kaşinai nedared

— R —

LXII

Gönül, ne vakte kadar kan dökeceksin? Artık gözden utan. Sen de ey göz, biraz uykuya dal da gönlünün muradını elde et!

Yarabbi, sevgilinin bileğini öpen ben miyim? Gördün mü, nihayet sabah çağlarındaki dua nasıl da işe yaradı!

Kısmetleri veren Tanrı, dünya muradımı da verdi, ahret muradımı da! Önce çengin nağmeleriyle kulağımın pası açıldı, sonra da elime sevgilinin zülfü düştü!

Alçakların harmanından yel gibi başak kapmak niceye bir? Himmet et de azığını sen elde et, tohumunu kendin ek!

Sarayın Çin nigâristanı olamaz, bunu ben de biliyorum, ama misk kaleminin ucuyla nihayet sen de bir resim yap!

Gönül geceleri uyanıklık mülkünde gamdan, gussadan ürküp kaçmazsan, sabah çağı nihayet sana o ülkeden müjdeler verir.

Ay gibi bir güzel gelip diz çöktü, lal gibi bir şarap sunmada... Hafız, sen misin ben tövbe ettim diyen? Bari sakiden utan yahu!

Dila çendem birizi hon zidide şerm dar ahır
Tu niz ey dide habi kun murad-ı dil berar ahır

XLIII

Saki, gençlik mayasını getir; bir iki kadeh şarap sun!

Aşk derdinin ilacını, şarabı... yaşlının, gencin derdinin dermanını ver!

Şarapla kadeh, güneşle aydır. Ay gibi kadehte güneş gibi şarabı sun!

Akıl, tamamıyla serkeşlik etmede. Çadır ipine benzeyen şarapla aklı boynundan bağla!

Bu ateşime bir su serp... O su gibi ateşi sun!

Gül gittiyse, güle güle, de. Gülsuyu gibi halis şarabı ver!

Bülbülün gulgulü kalmadıysa ne gam? Şarap şişesinin gulgulünü izhar et!

Sarhoşum, ama üç dört kadeh daha ver de tamamıyla harap olayım!

Hafız'a bir iki büyük sağrak sun... günahsa da getir, sevapsa da!*

Sakiya maye-i şebab biyar
Yek du sagar şerab-ı nab biyar

XLIV

Yürüyüşü güzel, boyu usul, nazlı ve gül yanaklı güzel,
Gönlümüzü ayyarlıkla aldın, bari Allah için hoş tut, gör, gözet!
Sihirbaz gözlerini göreli, gönlümde ne sabır kaldı, ne karar!
Sümbül zülüflerini dökersen, artık miskin hiçbir değeri kalmaz.
Vefasızlığı sanat edinme ayyar güzelim, vefakâr olmaya çalış!
Bazı bazı bir öpücükle bana iltifat et de ömründe berhudar ol!
Dertli Hafız, sana hayrandır. Sana parasız, pulsuz bir kuldur!*
Serv-i bala bulend-i hoş-reftar
Dilber-i nazenin-i gul-ruhsar

— Z —

XLV

Ne güzeldir o gece ki, yüzlerce işveyle, yüzlerce nazla gelesin... sen şuhça naz ettikçe, ben niyaz edeyim!

Gönlüme mahrem olan seher yelidir. Nasıl olur da içindeki sır konca gibi gizli kalır?

Yüce bahttan boyuna erişmeyi umuyordum... uzun ömrümden zülfünün kokusunu istiyordum.

Vuslat gününe erişirim diye, uzun gecelerde gönül kapısına ne halkalar vurdum, kaç gönül ehlinin kapısını dövdüm!

Senin cevrinden, rakibin cefasından ne kaygım var? Aşk esiri, uzun süren belalardan gam yemez ki!

Kaza ve kader bezeyicisinin uyandırdığı bu fitne, ne fitneydi ki; sevgilinin sarhoş nergisi, yüzlerce işve, yüzlerce naz ve edayla açıldı.

Hatırımızdaki toz, düşmanın gözünü kör eder... Hafız, hemen sen yüzünü toprağa koy, hemen sen yan, yakıl!

Hoş an şebi ki derayi beşed kirişme vu naz
Kuni tu naz be şuhiyy-u men kunem beniyaz

XLVI

Hacılar, Hicaz yoluna nasıl canla başla koşarlarsa, âşıklar da meyhane yoluna o çeşit koşarlar!

Tenim, ayrılığınla cihandan gözünü yummuştu... fakat vuslat devletinin ümidi yine bana can verdi.

Bundan böyle dost kapısından başka hiçbir kapıya gitmem. Kâbe'yi buldum, artık puta tapmadan vazgeçmem gerek!

Maksat, bir güzellik işvesinden ibaret. Yoksa Mahmud'un devletinin cemali, Eyaz'ın zülfüne muhtaç değil!

Talihimden bir gece isterim ki, seher çağına kadar sana maceramı anlatayım.

O göçer evli ayın meclisinin iştiyakıyla Hafız, seni mum gibi yaksalar da ayak dire, yan da ondan vazgeçme!

Berah-ı meykede uşşakrast derlek-u taz
Heman niyaz ki huccacra berah-ı Hicaz

XLVII

Seher yeli, gül gelince yine ruha ruh bağışlıyor. Güzel sesli bülbül nerde? Söyle, şakımaya başlasın!

Gönül ayrılığından ağlama! Âlemde gamın sonunda neşe, dikenin yanında gül... her yokuştan sonra da bir iniş vardır.

Dertten yay gibi iki büklüm oldum da hâlâ o ok atıcı yay kaşları terk edemiyorum.

Saçlarının yüzünden gönlümün perişanlığını âlem duydu. Evet... misk, gammaz olursa şaşılmaz, elbette kokusunu izhar edecek!

Bu perişan âşık senin eşiğine şimdi yüz koymadı... ta ezelde yanıp yakıldı, o eşiğe secde etti!

Ayrılık gecesini düşmanlara anlatmayın, kin ehlinin gönlü sırra mahrem olamaz.

Yüzüne binlerce göz dikilmiş de sen hâlâ nazlanıyor, bir tek âşıkın olsun yüzüne bakmıyorsun.

Gönül, seni dertle yakıp yandırsalar bile feryat etme... sevgisinden dem vur, derde alış!

Hatırımdaki toz toprak, düşmanın gözünü kör eder. Hafız, sen hemen yüzünü toprağa koy, namaza koyul!

Saba be makdem-i gu rah-i ruh bahşed baz
Kucast bulbul-i hoş-gu beravured avaz

— Ş —

XLVIII

Mademki hiçbir iş, çalışıp çabalamakla olmuyor... işlerini Tanrı’ya bırakmak daha iyi.

Yoksul, kanaat sırrından haberdar olsa, âlem padişahlığına bile baş eğmez.

İster misin, hadise taşlarından belin bükülmesin? Terazi gibi azın, çoğun peşine düşme!

Riyakâr zahidin riyası canımı üzdü, yaraladı. Bir kadeh şarap sun da yaralı gönlüme merhem koy!

Şarap içmeye bak. Her şeyi taksim eden Tanrı, daha yaratışta çeşit çeşit tatlı şeylerde bir acı da, bir elem de yarattı.

Riyayı helal sayıyorlar da şarabı haram ha?.. ne acayip yol, ne garip millet, ne çeşit şeriat, ne tuhaf mezhep bu?

Gönül çalmada ileri gidersen, şaşılmaz. Çünkü senin güzelliğinin nuru, âlem yaratılmadan önce de vardı, daha o vakit de güzeldin!

O küçücük ağzını Hafız’ın canı özleyip durmada. Bu olmayacak şeyler düşünen gönülden canım tehlikede!

Becidd-u cehd çü kari nemireved ez piş
Begirdigar rehakerde dih meşalilh-i hiş

XLIX

Gönül, Âlem padişahına kul ol da âleme padişah kesil, daima Tanrı’nın lütfunda, himayesinde ol!

Tanrı’yı tanıyan er, takva diler; ister ak sadeler giyinsin, ister kara çullar!

Binlerce hariciyi bir arpa tanesine bile almazlar. İsterse âlem dağdan dağa münafık askeriyle dolsun.

Kıyamet günü şefaatçim Ahmed olduktan sonra, bu belalar çeken beden isterse, günahlarla dopdolu bulunsun, ne çıkar?

Kimde Ali muhabbeti yoksa kâfirdir... ister zamanenin zahidi olsun, ister tarikat şeyhi!

Ya Ali, bugün senin sevginle diriyim, yarın da bu sevgiye imamların ruhu şahit olsun.

Sekizinci imam, din sultanı İmam Rıza'nın kabrini canla başla öp, o kapıda bulun.

Daldan bir gül koparmak imkânını bulamazsan, bari onların gül fidanlarının ayağı altında bir ot ol!

Hafız, Şah'ın kulluk yolunu tut da sonra yolda yol erleri gibi er ol!

Ey dil gulam-ı Şah-ı cihan baş şah baş
Peyveste derhimayet-i lutf-ı ilah baş

— S —

L

Zülfünün kemendinden kimseye kurtuluş yok. Zavallı âşıkı öldürür, kısastan hiç korkmazsın!

Gönlü yanık âşık yokluk çölüne gitmedikçe can haremine varamaz, sevgilinin has adamlarından olamaz.

Gamzelerinin oku, kemankeşlikte Rüstem'i geçti. Kaşların, okçulukta öncülüğü Vakkasoğlu Sa'd'den aldı.

Sevgi ve ihlasta pervane gibi şevkle yanmadıkça aşk gamından kurtulamazsın.

Aşkının gamı, bu toprak bedenime öyle bir kimyadır ki, kurşun gibi bile olsa halis altın haline getirir.

Hafız, bilgisizler değerli incinin kıymetini ne bilsinler? İri incini kıymet bilenlerden başkasına verme!

Nist kesra zikemend-i ser-i zulf-i tu helas
Mikuşi 'aşık-ı miskin-u netersi zi kısas

LI

Gönlüm, rakibinden kurtulmadı gitti. Öyledir... hikâyeci, hikâyeyi sevmez, çekemez!

Muhtesib şarap küpünü kırdı, ama ben de onun kafasını yardım. Başa baş, kısasa kısas demişler!

Şarap kadehi İsa'ya benzer, hassalarıyla her an ölüleri diriltir.

Çalgıcım, öyle bir perdeden çal ki, gökte Müşteri yıldızı bile Zühre gibi oynasın!

Dalgıç candan baştan geçmezse, denizden nasıl olur da inci çıkarabilir?

Akçeyi akıldan değil, aşktan iste de tam altın gibi halis olasın.

Hafız, hamd ve ihlas surelerini canla başla sevgilinin mushaf yüzünden okudu.

Ezrekibet dilem neyaft helas
Zan ki el kass la yuhibbul kass

LII

Yüzünün güzelliği, bütün dünyayı enine, boyuna zapt etti. Gün yüzündeki güneş bile gökyüzündeki ayın güzel yüzünü gördü de utandı.

Güzelliğini, yaraşıklığını görmek bütün halka vaciptir. Hatta yüzünü görmek, bütün meleklere farzdır.

Güneş dördüncü kat gökte olduğu halde, yüzünden nur alır. Bu yüzden yedinci kat yer gibi borç yükünün altına girmiştir.

Ona feda olmayan can ebedi bir ölü olarak kalmıştır. Ona esir olmayan tenin layığı kesilmek, kökünden çıkarılıp atılmaktır.

Ayağının toprağını öpmek fırsatını nerden bulacaksın? Hafız, iştiyak hikâyesini ona ancak rüzgâr arz edebilir.

Husn-i cemal-i tu cihan cumle girift tul-u ‘arz
Şems-i felek hacil şude ezruh-ı hub-ı mah-ı ‘arz

LIII

Gel, gel... O yanaktan, o yüzden can kokusunu duymaktayım... Orada gönlümün nişanını buldum.

Cennetteki hurileri şöyledir, böyledir diye över dururlar ya... güzellikle, letafetle mahiyetleri nedir? O yanağa sor!

Nazlı selvi endamından haya etti; erguvan, yanağını gördü de kanlara gark oldu!

Çin diyarındaki misk nafesi, kokusunu o yanaktan aldı... gülsuyu cennetlerin kokusunu o yanaktan buldu.

Güneş, yüzünün güneşinden terlere battı; gökyüzündeki ay, o yanaktan zayıf, perişan bir hale geldi!

Sevgilinin terlemiş yanağından nasıl canlar damlıyorsa, Hafız’ın gönüller alan şiirinden de abıhayat damlamakta!

Biya ki mişinevem buy-ı can ezan ‘arız
Ki yaftem dil-i hodra nişan ezan ‘arız

— T —

LIV

Sevgilimizin yanağının çevresine yazılar yazılalı; gökyüzündeki ay, o mudur, ben miyim diye adamakıllı yanıldı!

Abıhayattan daha hoş olan dudağının hevesiyle gözlerimden ırmak gibi yaşlar aktı.

Kâh canımı, gönlümü toz gibi onun havasına vermekteyim; kâh gözyaşlarımla aşkının ateşini köz gibi söndürmekteyim.

Padişah, beni kulluğa kabul ederse, ben de ihtiyarımla o kulluğu kabul eder, bunu canıma minnet bilirim.

Hafız, abıhayat bile senin şiirlerinden utandı, hiç kimse onun aşkıyla bu çeşit şiir söylemedi!

Gerd-i ‘ızar-ı yar-ı ma ta binuvişt devr-i hat
Mah-ı felek ziruy-ı o rast futad dergalat

— Z —

LV

Hafız, bize bütün iyilikleri yaptı... Tanrı, senin güzel yüzünü kem gözden korusun!

Gel... şimdi barış, dostluk, vefa zamanı Hafız, artık seninle ne savaşımız var, ne maceramız!

Lalim, gönlünün kanını mı içti? Peki, onun yerine Hafız, sen de gel, dudağımdan bir öpücük al!

Sen nerde, vuslatını ummak nerde? Hafız, her yoksulluk eli, onun eteğine erişemez!

Hafız bu tuzaktan, bu beladan kurtulursan; bir daha güzellerin zülfüne, benine gönül verme sakın!

Gel Hafız, güzel bir yeni gazel oku... çünkü senin şiirin hem adama ferah vermede, hem adamın gamını almada.

Zahit, sen adam aldatmak için bir hırkadır giymişsin, yıkıl buradan... Hafız, sen de şarabını içmektesin, gel buraya!

Sabah çağında rintler gibi candan, gönülden ağla, inle. O anda Hafız, benim işlerim için de bir dua et!

Ziçeşm-i bed ruh-ı hub-ı tura Huda Hafız
Ki kerd cumle nikuyi becay-ı ma Hafız

LVI

Âlemi parlatan Şah Şuca'nın devleti sayesinde kimseyle mal ve mevki için kavgam, gürültüm yok!

Şarap sun. Çünkü güneş, meşalesini yakınca şulelerinin feyzi yoksulların kulübelerini de ışıklandırır.

Dünyada bana bir sürahi şarapla hoş bir arkadaş yeter gider. Bundan başka âlemde ne varsa kargaşalık, ne varsa baş ağrısı!

Ey edepli kişi, yürü, var bu esirgeme yerine... bana bir kadeh şarap sun. Çünkü ben itaat sahibi bir kulum, itaat edilen de padişah değil!

Zamane hüner satın almıyor, bende de bundan başka bir şey yok. Bu kesat meta ile ticaret etmek için nerelere gideyim?

Hafız'ın zahitliğiyle saçma sapan şeylerinden usandım artık. Çalgıcı, saza düzen ver, çal, gazel oku da onu dinleyeyim gayrı!

Be ferr-i devlet-i kiti-furuz-ı Şah Şuca'
Ki bakesem nebuved behr-i mal-u cah niza'

— K —

LVII

Hiç kimse benim gibi ayrılık müptelası olmasın. Ömrüm baştan başa ayrılık belasıyla geçti!

Garip, âşık, yoksul ve avareyim. Günlerin mihnetini çekmiş, ayrılığın vurduğu dağlara tahammül etmişim!

Ah bir elime geçseydi, ayrılığı öldürür ve kan diyeti olarak gözyaşları sunardım.

Nereye gideyim, ne yapayım, gönlümün ahvalini kime söyleyeyim ki; ayrılıktan benim öcümü alsın, onun da layığını versin!

Ayrılığı, senin ayrılığına müptela edeyim de gözlerinden kanlar akıtayım!

Ben nerdeyim, ayrılık ve dert nerede? Aramızda ne münasebet var bilmem ki! Yoksa annem beni ayrılık için mi doğurmuş?

Onun için Hafız gibi gece gündüz aşk dağıyla seher bülbüllerine karşı ayrılık nağmelerini şakımaktayım!

Keşi mebad çumen haste mubtela-yı firak
Ki ‘ömr-i men heme bugzeşt der bela-yı firak

— L —

LVIII

Aşk yolcularına kılavuz olarak aşk yeter; gözyaşlarımı yoluna sebil ettim.

Şehitlerinin kanında gemiler yüzdüren bir sevgili, hiç bizim gözyaşı dalgalarımızı hesaba alır mı?

Adımın kötüye çıkması ihtiyarımla değil ki. Başkalarını doğru yola hidayet eden, beni aşka düşürdü, yolumu azdırdı!

Ya güzellerin yüzündeki ateşe varma, yahut Halil gibi ateşe atıl, geç!

Ya maksadına erişemeyeceğini iyice anla, yahut da bu yola kılavuzsuz ayak atma.

Bir filci, Nil nehrinin kıyısında bir beyit okumuştu; yıllar geçti de hâlâ o beyit aklımdan çıkmadı:

Ya filcilerle dostluk etme, yahut fil sığacak bir ev kur!

Ya yüzüne âşıklık boyasını sürme, yahut da takva libasını Nil’e at!

Beni şarapsız, çalgısız cennete çağırma. Huzur ve rahatım şarapladır, Selsebil ile değil.

Hafız, bir mânaya sahipsen göster; yoksa kuru dava dedikodudan başka bir şey değildir.

Rehrevanra ‘ışk bes başed delil
Ab-ı çeşm ender reheş kerdem sebil

LIX

Ey bu güzellikle, alımla gönlümü avlayan dilber, senin kimseden pervan yok... halbuki bütün bir cihan sana mail!

Kâh gönülden ah çekiyorum, kâh candan attığın okları çekip çıkarıyorum. Gönülden neler çekmekteyim, neler... sana ne söyleyeyim?

Lal dudaklarını rakibe nasıl öveyim? Güzel şeyleri cahillere söylemek, hiç de hoş değil.

Her gün güzelliğin, bir gün evvelkinden daha fazla. Ayın senin yüzünle karşılaştırılmasına imkân yok ki!

Gönlümü aldın, sana canımı vermekteyim, niye tekrar gam göndermedesin sen? Zaten gam içindeyiz, başka gama ne hacet?

Hafız, mademki aşk harimine ayak bastın... onun eteğine adamakıllı sarıl, herkesten kesil.

Ey burde dilemra tu bedin şekl-u şemail
Perva-yi keset nist cihanı betu mail

LX

Ey huyları güzel sevgili, gözlerinin sihrine... ey falı kutlu güzel, hattının remzine ant olsun!

Ey benim abıhayatım, lalinin tatlı zülâline... ey güzellik baharı, rengine ve kokuna ant olsun!

Keklik şiveli cilvelerine, ahu gözlerinin bakışına benzeyen bakışlarına...

Güzel huyunun kokusuna, sabah nefhasına, zülfünün kokularıyla şimal rüzgârının kokusuna ant olsun!

Gözümüzün mührü olan akiğe, söz hokkasının incisi olan incilerine...

Akıl gülşeni olan o yanak sayfasına, hayal konağı olan o görüş bahçesine ant olsun!

Senin rızanı tahsile çalışan Hafız'a bir iltifat edersen, ömre bile ehemmiyet vermez, değil mala, mülke.*

Besihr-i lu'bet-i çeşm-i tu ey buceste hisal
Beremz-i hatt-ı tu ey ayet-humayun-fal

— M —

LXI

Bayram günü... ben bugün şu niyeti kurmaktayım: Otuz günlük elde ettiğim şeyin hepsini vereyim, şarap kadehini ele alayım!

İki üç gün oldu ki; şaraptan, kadehten uzak düştüm... bu yüzden ne utanıyorum bilsen!

Bundan böyle halvette oturmam, hatta tekke zahidi ayağıma zincir bile vursa, imkân yok!

Şehir vaizi bana yaşıyla, usluca nasihat verir, ama ben artık kimsenin nasihatini kabul edecek adam değilim.

Meyhane kapısında can veren nerede? Şu başımı ayağına koyayım da huzurunda öleyim!

Şarap içmekteyim, takva seccadesi de omzumda... halk şu riyamı anlarsa, vay halime!

Halk der ki: Hafız, yaşlı kişinin sözünü tut. Fakat yıllanmış şarap, bugün benim için yüzlerce ihtiyardan daha iyi!

Ruz-ı ‘iydest-u men imruz derin tedbirem
Ki dehem hasıl-ı si ruze vu sagar girem

LXII

Yine beni derdinle öyle perişan ettin ki, hayalini bile kurmama imkân yok.

Geceleri feryatlarımı duyanlar, şüphe yok ki, sırrımı gündüz gibi apaçık anlarlar.

Ayrılığımla nasılsın? Haber ver, demiştin. Gördüğün, fakat anlamadığın gibiyim yine!

Bundan böyle senin güzel yüzüne bakacağım. Söyle, bütün halk güzel sevdiğimi bilsin, öğrensin!

Beni derdinle yakmaya ahdettin değil mi? Gam etmem, sen yak, ben de yanar dururum.

Nazın, edan, gönlüme öyle hoş geliyor ki... naz ederek beni öldürsen bile kanımı helal ederim sana!

Beni tuzağından halas etsen de yine uçup dolaşacağım yer, senin civarın!

Hafız, pervane sana can vermiyor mu? Dur, bir gece onu huzurunda mum gibi yakıp yandırayım da görsün!

Dergam-ı hiş çunan şifte kerdi bazem

Kez heyal-i tu be hod niz nemiperdazem

LXIII

Kamer devrinde gördüğüm bu kargaşalık, bu kavga kıyamet ne? Bütün âlemi fitnelerle, kötülüklerle dopdolu görmekteyim.

Kızlar analarıyla daima savaşmakta... oğlanlar, babalarının kötülüğünü istemekte.

Aptallar gülsuyu şerbeti içmekte, şeker yemekte... bilgi sahiplerinin gıdasıysa ciğer kanı!

Arap atı semer altında mecruh, altın toka eşeğin boynunda!

Hocam, Hafız'ın nasihatini dinle de yürü, iyilik et. Çünkü ben, bu öğüdü inci, mücevher hazinelerinden daha iyi görmekteyim!

İn çi şurest ki derdovr-i kamer mibinem
Heme afak pur ezfitne vu şer mibinem

LXIV

Dostların bize acıyacakları zaman, ahdinden dönenlerin bu işe nadim olacakları an gelmedi mi ki?

Onlardan ayrı, gönülde dert ateşi alevlendiği halde yatan âşıkın haberi onlara ulaşmadı mı ki?

Ah ne olurdu, kavmim onlara ricada bulunanın başına neler geldiğini bilseler de suçunu bağışlasalardı, onu affetselerdi!

Benim gizlediğimi gözyaşlarım meydana çıkardı. Şu sükût ettiği halde söyleyen yaşlara şaşıyorum ben.

Nevruz geldi, dağlar, ovalar yeşerdi. Neden gelinler, kızlar terennüm etmezler ki?

Ey amcamızın oğulları, bize bir yudum şarap verin, cömertlikte bulunun... Cömertliğin, faziletin sebepleri vardır, o sebeplere teşebbüs eden cömerttir, fazilet sahibidir diye damgalanır. Siz de bize bir kerem edin de adınız kerem ve ihsanla anılsın!

Bu aylar, öyle aylar ki; muhtaç olanların muratları verilir, ihtiyacı giderilir, âşıklar murada erer. Halbuki bize bahar mevsiminin hayatı ve neşesi haram olmuş!

Ey bütün padişahlara ululukta üstün olan padişah, bize acı da Tanrı sana hayırlar versin. Hayır yapmayı fırsat bil, fırsatı ganimet say!

Dostlardan her birinin azığı da var, nimeti de... yoksul olan yalnız Hafız, borçlu olan yalnız o!

Elem ye’ni lil ahbabı enyeterahhamu

Ve linnakıznel ‘ahde en yeteneddemu

— N —

LXV

Benim sevgili dilberim, canımı da aldı götürdü, gönlümü de... gönlümü de aldı götürdü, canımı da!

Canım, sevgilimin dudağıyla hayat bulur... Dudağıyla sevgilimin hayat bulur canım!

Bana sevgilinin civarındaki toprak cennettir... Cennet, bana sevgilinin civarındaki topraktır!

Bu hayran gönlüm, senin hayranın, senin deli divanen... Senin deli divanen, senin hayranın, bu hayran gönlüm!

Ey Yusuf-u Ken’an’ım, Âlem Mısrî, senin malın, senin ülken... senin ülken, senin malın, Âlem Mısrî, ey Yusuf-u Ken’an’ım!

Gülşenimin selvisi senin gönüller alan boyun bosun... senin gönüller alan boyun bosun gülşenimin selvisi!

Benim güzel sesli Hafız’ım, Sultan Gıyas’ın kemal akçesi... Sultan Gıyas’ın kemal akçesi benim güzel sesli Hafız’ım!

Dilber-i canan-ı men burd dil-u can-ı men

Burd dil-u can-ı men dilber-i canan-ı men

LXVI

Saçların, gönlüme yurt oldu... onu bu kadar horlama, böyle kırma!

Gönül, zülfün gibi fermanına uymaz. Baş çekerse ele al, ama ayak altına atma!

Elimde saçların gibi bir şey yok ki, ayaklarına etek etek altın saçayım!

Kapkaranlık gecede mum gibi geliversen, gözüm didarınla aydın olurdu.

Süsen gibi bütün vücudum dil kesilse, yine senin selvi boyunun esaretinden kurtulamam, yine o tutsaklıktan azat olmam!

Gül bahçesinde ne işim var? Şimdi gülşene benzeyen yüzünle gözüme bütün dünya gülşen kesildi!

Sevginden bir zerre bile yüz çevirmeme imkân mı var? Güneş gibi kapıdan, pencereden girip durmakta!

Yelpazenin rüzgârından ürken sinek, şeker dengi olan dudaklarını nerden elde edecek?

Âşıklık macerasını hiç kimse Hafız gibi en hoş, en güzel bir eda ile söyleyemez.

Dilemra şud ser-zulf tu mesken
Bedinsaneş furu mezzar-u mesken

LXVII

Bedahşan'da lal taştan çıkarsa, Rüknâbad ırmağı da şeker gibi denkten (sarp ve dar bir yerden) çıkar.

Şiraz şehrinde her evden bir güzel, bir şuh dilber zuhur eder.

Kadıyla müftünün evinden de saf ve gül renkli şarap çıkar, şeyhle muhtesibin evinde de!

Minberde vaaz verirken vaiz güya vecde geldi, mürailiğe başladı mı, sarığındaki afyon dışarı fırlayıverir.

Bağlarda sabah akşam bülbülün sesi, çalgı seslerine karışır, çeng nağmeleriyle bir arada duyulur.

Böyle bir şehirde Hafız, sevgilisinin ayrılığı ve ayrılık derdiyle, evinden bu çeşit gönlü daralmış bir halde çıkmaktadır.

Der Bedahşan l'al eger ezseng miyayed birun
Ab-ı Rukni çün şeker ezteng miyayed birun

— H —

LXVIII

Ey göz çerağı yüzünün nurundan aydınlanan sevgili, âlemin gözü sarhoş gözlerin gibi bir göz görmemiştir.

Senin gibi baştan ayağa kadar letafetten ibaret olan bir nazenini ne cihan izhar etmiştir, ne de Tanrı yaratmıştır.
Âşıkların kanına kasteden kaşlarınla sarhoş gözlerin yok mu? Kâh bu pusu kurmuş, kâh o yay çekmiştir.
Gönül güvercini, ayrılığının okuyla ne vakte kadar yarı boğazlanmış bir kuş gibi kan ve toprak içinde çırpınıp duracak?
Göğsümün yanışından dumanım her an tepemden çıkıyor. Ödağacı gibi ne vakte kadar ateşte mekân tutacağım ki?
Benden ürküp kaçan bahtım bir gün olur da ram olursa, ürkmüş gönlüm o ağızdan kâm alır elbet.
Kaşının yanağına meyli yoksa, ya neden daima boyum gibi yanağına doğru eğilip bükülmede.
Tatlı canım ağzıma gelse bile, dudağıma dudağını koydun mu, ebedi hayata erişirim.
Sermayemiz bundan ibaret... eğer hoşuna gittiyse, Hafız'ın inci gibi şiirini cönke yazıver!*

Ey ez furug-ı ruyet çeşm-u çerag-ı dide
Manend-i çeşm-i mestet çeşm-i cihan nedide

LXIX

Bayram, gül mevsimi... saki, getir şarabı. Gül mevsiminde kadehin şarapsız durduğunu kim görmüş?
Bu zahitlikten gayrı gönlüm kapandı. Saki, bir şarap sun da açılsın, neşelensin!
Dün âşıklara nasihat veren sofiyi bugün gördüm, o da takvayı yele vermiş!
Bu bir iki günlük gül mevsimini ganimet bil. Âşıksan güzel yüzlü sakilerle neşelen!
Âşıklar, gül gitti... niye sazsız, çengsiz, sevgilisiz, şarapsız, gafil gafil oturuyorsunuz?
Sabah çağındaki şarap meclisinde sakinin yanağının şarap kadehine vuran aksi, ne de hoş görünür, bilir misin?
Çalgıcı sazına düzen verip, şehzadenin meclisinde Hafız'ın şiiri tarzında bir şey okusa layıktır doğrusu!

Ivdest-u mevsim-i gul saki biyar bade
Hengram-ı gul ki dide bimey kadeh nihade

LXX

Tanrı bana meyhaneyi nasip ettiyse, zahit benim ne günahım var, söyle!

Ezelde kendisine şarap kadehi kısmet olan kişiye, mahşer günü neden bu günahı sorsunlar?

Hırka giyen ve yenlerini kısaltan, eli uzun, iki yüzlü riyakâr sofiye de ki:

Sen hırkayı riya için giymekte, riya ile Tanrı kullarını yoldan azdırmak istemektesin!

Başsız ayaksız rintlerin himmetine köle olayım, iki cihan onlarca bir saman çöpüne bile değmez!

Mademki meyhanede muradıma eriştim; gönlüm tekkeden, medreseden karardı, soğudu!

Yürü Hafız, her yoksulun kapısında dilencilik etme. Ancak Tanrı dilerse muradına erişirsin.

Nasib-i men çü herabat kerdeest ilah
Derin miyane bigu zahida mera çi gunah

LXXI

Bir an her şeyden geçip kalp huzuruyla bir ay yüzlüyü seyretmek, padişahlık tacına sahip olup, ömrünce hayhuyla didinip durmaktan yeğdir.

Allah hakkı için, seni gözümden bile kıskanmaktayım. Çünkü öyle bir güzel yüze bakmak dahi yazık!

Gönlüm gitti, bilmem o garibe neler oldu, başına neler geldi? Bütün ömrümüz geçti de hiçbir yandan bir habercik olsun gelmedi!

Nefesim tükendi de gözüm hâlâ sana doymadı. Zaten bizde seni seyretmekten başka ne bir istek kaldı, ne bir heves!

Ey seher yeli, o peri gibi güzelin zülfünü dağıtma... çünkü binlerce Hafız’ın canı, onun bir tek kılına feda olsun!*

Beferag-ı dil zemani nazari be mah-ruyi
Bih ezan ki tac-ı şahi heme ‘ömr hay-u huyi

LXXII

Sevgili, derdine bağlantımız, ezeli ve ebedidir. Ömrüm sevginle geçip gitti, fakat buna aldırış bile etmiyorum.

Her bihaber, civarındaki köpeklerin zevk ve sefasını ne bilsin? Keşke benim de mecalim olsaydı da oralara gelebilseydim.

Sevgili, sırrım gözyaşlarımla açığa çıktı. Ey benim halimi bilen dost, gözyaşlarıma acı.

Ey tertemiz kişiler, güzellerde vefa yoktur. Güzelden vefa ummayın sakın!

Abıhayat kaynağına uğradık da susuz geçtik... saki, saf şarap sun, yetiş susuzluğuma!

Seni özleyerek dini de terk ettim, dünyayı da... Aşkında rütbe sevgisinden de geçtim, mal sevdasından da!

Hafız, eşiğinin toprağında ölürse, zevalsiz bir hayata nail olur.

Ey ba gam-ı tu mara peyvend-i layezali
Kad za'a fi hevakum 'ömri ve luubali

LXXIII

Sevgili, gül, yanağından utanıp terlere boğulmuş. Şarap kadehi, akiğe benzeyen dudaklarına karşı terlere batmış!

Lale üstünde çiğ tanesi mi, gül üstünde gülsuyu mu? Ateş üstünde su mu durmakta, yoksa yüzün mü terlemiş?

O yay kaşlı güzel gitti de gözümden kayboldu mu, gönül de ardına düşer, kimsecikler haberdar olmasın diye de izini kaybederdi.

Ben bu gece sevgilinin saçlarından el çekmem... müezzin sen "haydin namaza" diye bağıra dur!

Çengi bir zaman çalgıcının eline ver de, de ki: Perdelerine düzen ver, sonra onunla coş, çal ve oku!

Ödağacını ateşe at, mangalı yak, kış soğuğundan gam yeme!

Bundan böyle felek seni horlarsa, Rey hâkimine şikâyet et, halini arz eyle!

O, âlemlere ihsanlarda bulunan öyle bir padişahtır ki, keremine karşılık Hâtem'in defteri dürülmüş, adı anılmaz olmuştur.

Padişahım, bir yudumcuk şarap için can veren, bir iltifatını bekleyip duran bu kulun canını al, kulluğunu kabul et de bir kadeh şarap sun, bir

iltifatta bulun!

Şarap kadehini getir. Hafız gibi Cem ne vakit geldi, Kavus yahut Key ne oldu diye gam yeme!

Ey zişerm-i ‘arızat gul gark-ı hay
Ber’arak piş-i ‘akiket cam-ı mey

LXXIV

Ey rüzgâr, sende sevgilinin kokusu var. Senden o miskler saçan koku duyulmada!

Ey gül, sen nerdesin, onun güzel yüzü nerde? Onda miskler var, sense dikenler yüklenmişsin!

Ey fesleğen, onun taze hattı nerede, sen nerdesin? O terütaze, sense tozlara batmışsın!

Ey nergis, onun sarhoş gözleriyle ne münasebetin var ki? O sarhoş, sense mahmursun!

Ey selvi, onun yüce, usul boyu dururken, bağda senin ne itibarın var, sana kim bakar ki?

Ey akıl, onun aşkı varken, senin elinde ne ihtiyar olabilir ki?

Hafız, eğer beklemeye takatin varsa, bir gün olur vuslatına erişirsin elbet!

Ey bad nesim-i yar dari
Zan nefha-i muşk bar dari

LXXV

Gayrı vefasızlık âdeti meydana çıktı; kimsede aşinalık nişanesi, kimsede vefa kalmadı.

Şimdiki devirde hüner ehli olanlar, ihtiyaçlarından hasis ve alçak kişilere el uzatıyor, dilencilik ediyorlar.

Bugün fazilet ehli olan, âlemde bir an bile gamdan kurtulmuyor.

Fakat bilgisiz kişi naz ü naim içinde... çünkü bu zamanda metaı pahalı onun!

Şair su gibi saf, pürüzsüz ve akıcı bir şiir söylese de gönül o şiirle aydınlansa.

Hatta o şair, mesela Senaî olsa, yine zamane halkı hasisliklerinden ona bir arpa bile bağışlamaz.

Akıl, dün can kulağıma dedi ki: Yürü, yoksulluğa sabret...

Mademki yoksulsun, kanaati kendine sermaye edin, bu mihnetlerle yan yakıl!

Hafız, gel de bu öğüdü canla başla kabul et... ayaktan kalıp yıkılsan bile, yine davranıp kalkabilirsin!

Bedidamed rusum-i bi vefayi
Nemand ezkes nişan-ı aşinayi

LXXVI

Yürü be zahit, ümidinle var git... benim de senin gibi bir ümidim var!

Lalenin elinde kadehten başka ne var? Saki, gel... sen de neyin varsa getir!

Beni divaneler arasına kat; çünkü sarhoşluk, ayıklıktan yeğ!

Sofi, sakın benden, sakın! Ben, takvadan tövbe ettim!

Eğer kurtulmayı diliyorsan gel, gönlünü sevgilinin saçlarının halkasına bağla!

Gül zamanı Tanrı için olsun, tövbeyi boz. Çünkü gül devri baki değildir, tez gelip geçer!

Dostlar, çimenlikten bahar rüzgârı geçer gibi ömür baharı geçti gitti!

Gel Hafız, lal renkli şarap iç; niçin ömrünü gafletle geçirmedesin?

Birov zahid beummidi ki dari
Ki darem hem çü tu ummidvari

LXXVII

Sevgili, sana canlar feda olsun; hem cansın, hem canansın... Kapına toprak olan perişanlıktan kurtuldu gitti.

Civarından kolay kolay ayrılamam... Böyle çetin iş kolay değil ki!

Ham kimsenin kanadı yanan pervane gibi takati yoktur. Bu can feda ediş, nazik nazenin kişilerin harcı değil!

Sensiz karar etmek, ancak zor zoruna olabilen bir iş; seninle pervasız oturmak da ancak hayranlıktan meydana gelen bir şey!

Rakipler nihayet gönlümdeki sırrı yaydılar. Gizli söz ne kadar gizli kalabilir ki?

Fidan boyunu, daima taze kalması için benim gözüme dikmem gerek!

Bir gün gönlümü saçlarının büklümünde gördüm de dedim ki: Nasılsın, ey zindana tutulmuş gönül, ne âlemdesin, nasıl yaşıyorsun?

Evet, diye cevap verdi... Bana haset etmeyip de ne yapacaksın? Fakat her yoksula padişahlık rütbesi layık değil!

Hafız, hakikaten sohbetimiz sana yaraşmaz; sen ancak bu civarın sınırlarında it çobanlığı ededur. Bu da kafi sana!

Can feda-yı tu ki hem cani vu hem canani
Her ki şud hak-ı deret rust zi sergerdani

LXXVIII

Mademki bugün güzellik âleminde muradına erişmişsin, âşıklara da bir murat versen yaraşır doğrusu!

Âşıklara ne vakte kadar nazlanacak, işveleneceksin? Yoksul âşıklara ne zamana dek cefa edecek, onları ne vakte kadar hor tutacaksın?

Ne zamana kadar gözün gibi kudretsizliğin ta kendisine giriftar olacak, ne vakte dek saçların gibi ıstıraplara düşecek, kararsız bir halde kalacağım?

Senin yüzünden uğradığım derdin, senden gördüğüm cefanın pek az bir miktarını bilsen, korkarım bana acırsın!

Âşıklık için çok sermaye lazım... ateş gibi gönüller, ırmaklar saçan gözler gerek.

Ayrılığa düşmüştüm, sabah yeli vuslatının bahçesinden bir ümit kokusudur getirdi.

Mahşerde vuslatının ümidiyle dirilirim... ama aşkındaki noksanımdan utanır da başımı topraktan kaldırmam.

Vuslatının şarabından bir yudumcuk içsem, gayrı diri oldukça ayıklığa çalışmam ben!

İstersen beni zorla kendine çekersin, istersen ağlatarak öldürürsün... biz âciz kuluz, sen her şeye kadir bir hüküm sahibisin.

Artık Hafız’ın perişan haline bir merhamet et... niceye dek bu ümitsizlik, niceye dek bu horluk?

Çün dercihan-ı hubi imruz kam-kari
Şayed ki ‘açıkanra kami zileb berari

LXXIX

Bu kocalık çağımda meyhanede bir yurt, bir yuva ele geçse; bana ondan daha âlâ, ondan daha hoş bir yer olamaz!

Senden niye gizleyeyim? Bir şişe şarap, bir rahat bucak ve bir güzel dilber istemekteyim ben.

Yerim, muğların yurdu... ne de rahat bir vatan! Fikrim, güzellerin fikri... ne de kutlu bir fikir!

Ne biçim şarap içmişsin sen? Âlemde benim gibi şeyda yok diyorsun ha! Bu söz gurura kapılmış bir gafil sözünden başka bir şey değil ki!

Edebini takın. Herkes pirin söylediği sözü söyleyemez. Bu sözü söylemek için ya brehmen olmalı, ya ray!

Güzelim, gönlümüze senden başkası nasıl sığar ki? Senden başkasıyla alışverişimiz yok zaten!

Hafız'ın yaralı ve yıkık gönlüne merhamet et... çünkü mutlaka bugünün bir yarını var!

Hoşter ezkuy-ı herabat nebaşed cayi
Ki bepirane serem dest dehed me'vayi

LXXX

Mücerretlik aynası, sana Tanrı nurunu gösterir; eğer ebedi bir aşk istiyorsan kapımızdan gir!

Sun şarabı... suçumuza karşılık cehennemlik olsak da Muhammed'in mucizesi cehennemin ateşine su serper!

Daima oyun oynamakta, hile yapmaktasın... fakat bu doğru değil. Peygamberimiz, ben katiyen oyun yapmam, dedi.

Sen bu güzellikle, bu parlaklıkla çimenliğe bir uğrasan; süsen, selvi, gül... hepsi de sana uyar.

Neden bana kinlenip de kasten cefa kılıcını çekiyorsun? Yoksa ahret azabını hiç mi düşünmüyorsun ki?

Canla, gönülle akıllılık yoluna girdiysen; hemencecik gönül levhinden varlık, benlik nakşını arıtırsın!

Hafız, senin gönül kuşun istek tuzağına tutulmuştur. Ey utangaçlık kaydına bağlı kişi, mücerretlikten dem vurma bari!

Nur-ı Huda nemayedet ayine i mucerredi
Ezder-i ma dera ager talib-i 'ışk-ı sermedi

ŞÜPHELİ MUHAMMES

Güzelim, aşkınla öyle bir haldeyim ki, varlığımdan da şüphem var. Ağlayıp inliyorum. Ama elimde bin can olsa, binini de kutlu ayağına saçarım!

Nerde bende o baht ki, niyazlarda bulunarak senin gibi gönül alan bir sevgilinin huzurunda gizli sırlarımı arz edeyim... Heyhat, senin gibi bir doğan, hiç benim yuvamı şereflendirir mi ki?

Cevretmek, senin huyun... huyun ama, az cefa et; cefa iyi bir şey değil. Gönlün demirden, tunçtan değilse; bir kerecik olsun yanıma gel sevgili. Farzet ki, eşiğinin toprağıyım!

* * *

Beni öldürdükten sonra merhamete gelirsin, gönlüne vefa yazısını yazarsın dedim... dedim ama, sen bizi vuslatına erdirmek niyetinde değilsin... ben talihimi, bahtımı bilirim!

Ey bir sebep olmaksızın uzaktan yakından, Türk'ün, Acem'in kanını dökmeye kemer bağlayan güzel! O hordur, hakirdir, ama gel de kullarının sana en ihlası olan bu kulun yurdunda seni aydın gözlerinin üstüne oturtayım!

Senden ancak bir vefa bekliyorum, vefa gülünden başka bir gül koklamıyorum. Kulluğundan başka bir yolda gezip tozmuyorum. Sırlarını kimseye söylemiyorum; vasıflarını kimseye anlatmıyorum!

* * *

Tutalım ne vefa kapısını açtık, ne günden güne sevgiyi artırdık. Gösterdiğimiz dostluğu unuttun mu? Nihayet seninle dost değil miydim ben? Sen ahdini bozdun... fakat ben evvelce nasılsam, yine öyleyim!

Keskin bir kılıçla başımı kessem, vefakârlığı yine terk etmem. Hatta beni parça parça etseler, yine sevginden vazgeçmem, meğerki kemiklerim ufalanıp döküle!

Aşk nişanesini arayanlar mezarımdan başka bir yere koşup gitmesinler. Bu âşıkın mezarını koklarlar da başımın ucunda adını anarlarsa, ruhumdan

feryat ve figanlar yükselir.

* * *

Önümden bir sürü güzel geçse, her biri Süheyl yıldızından daha parlak, daha güzel olsa, senden başkasına meyletmem. Mecnun değilim, Leyla'ya karşılık Arap ve Acem ülkelerini alırsam!

Güzelim, isteğinle saçların gibi perişan bir hale geldim, gönlüm yandı, karardı. Civarına erişemiyorsam da hiçbir gece yok ki, feryadımı feleklere eriştirmeyeyim.

Ey vuslatı, neşenin sermayesi olan sevgili, neşede ebedi ol! Hafız'ına ne saçılar saçacaksın? Başıma yürüttüğün her buyruk kabulüm... yalnız beni kendinden ayırma!

Der 'ışk-ı tu ey sanem çunanem
Kezhesti-i hiş der gumanem

ŞÜPHELİ KITALAR

I

Vezirimize haset edene söyle: Onun kötülüğünü istemesin, hakkında kötü sözler söylemesin... yoksa zamane, karşılık olarak ona ancak kötülük verir.

Beyhude savaşma, asılsız ve abes akıl fikirle felek elimize tasarruf dizginini vermez ki!

Cem'in karşısında cihanı bezeseler de cihanı gören kadehi, yine terk etmez.

Tanrı korusun, gökyüzünden oklar yağsa da bizim ululuk haremine varmamıza mani olsa.

Hâce Kıvam'ımızın nimetlerine ant olsun; bu iş kendisine uygun bile olsa, yine razı olmaz. Mutlaka bizi huzurunda görmek ister, o kadar kadri yücedir. Çünkü biz, onun cihanı gösteren kadehiyiz.

Hasud-ı Hace-i mara bigu ki bed mepesend

II

Padişahım, bana cennetten bir muştucu geldi. Rıdvan gibi bir tahta sahip olan o muştucunun saçları Selsebil gibi dalga dalga akmaktaydı. Huri gibi de güzeldi.

Yani gönlüme hoş, mânalı, ölçülü, gönüllerde yer eder, güzel, nazik, bakir ve latif bir şiir doğdu.

Bu sırça saraya niçin geldin, dedim. Melek huylu padişahın meclisini bezemek için, diye cevap verdi.

Bu müflisin, sohbetinden pek daraldı, pek sıkıldı... huzuruna çağır da gönlünün muradını bir sor, soruştur!

Saha mubeşşiri zibehiştem resideest

III

Halk, feleğin bozuk düzen işini görmez, duymaz. Halkın gözleri kördür, kulakları sağır!

Nice kişiler ayla güneşi yastık edindikleri halde, sonunda yatakları toprak ve kerpiç olur.

Kaza yayı ok attı mı, zırhın ne faydası var? Kader hükmünü işledi mi, siper neye yarar?

Demirden kaleler yapsan da sığınsan; ecel geldi mi, yine kapını döver, yine gelir çatar!

Sana bir kapı açtılar mı, o kapıyı yele açma... sana bir yol gösterdiler mi, o yola hava ve hevesinle düşme!

Feleğin tozunu, toprağını gör. Zamanenin huyuna bak... hırs yaygısını dür, tamah elbisesini yırt!

Fesad-ı cerh nebinend-u neşnevend hemi

IV

Gülbeşekere benzeyen şiirim, menekşe şurubundan bile şeker lezzetini alır... bu yüzden parmak şekeriyle peynir şekeri ona haset eder oldular.

Şekeri ayıplayanın ağzı acı olsun, duru suyun letafetini inkâr edenin toprak başına!

Anasından kör olarak doğan, hiç güzel bir dilbere müşteri olabilir mi?

Gul-kand-ı şi’r-i men zibenefşe şeker-rubast

V *

Kardeş, fırsat bulut gibidir... pek tez gelip geçer!

Ömür pek azizdir, zayi etme. Fevt oldu mu yazık olur, yazık!

Bugzeşten-i fırsat ey birader

VI *

Devlet ve dinin ulu Kıvam’ı öyle bir vezirdir ki, felek toprağını öpmek üzere kapısına secde ederdi.

O ululuk, o yücelikle Zilkade ayının on beşinde, varlık sahasından çekilip toprak altına gitti. Gayrı kimse kimseden cömertlik ummasın diye, vefat yılının harfleri "Ümîd-u cûd" (H. 764) terkibiyle zuhur etti.

A'zam kıvam-ı dovlet-u din an ki berdereş

VII *

Zamane cevrinden ne karmakarışık, ne olmayacak işler zuhur etti... kim bunları padişahın tapısına arz edecek?

Rindin birisi kadılık seccadesine oturdu, namussuzun biri de ululuk makamına erişti.

O rint, ben âlemin gözüyüm, gözünün ışığıyım, demekte. Bu namussuz da, ben Dara'nın oğluyum, zamanede eşim yok, diye söylenip durmada!

Ey devrin veziri! Allah için, devleti günden güne artası padişaha arz et de

De ki: Padişahım; her dileyenin altına yatan, zamanında dilediği işi işler bir hale gelmesin!

An kist ta behazret-i Sultan eda kuned

VIII *

Nerde o fırsat ki, pir-i mugana hizmet edeyim de o yaşlı adamın öğüdüyle kendimi gençleştireyim.

Ben yıllardır meyhanede mücavirim. Ömrümün arta kalan kısmını da eşiğe hizmetle geçireyim.

Dün muhtesib elimde şarap şişesini gördü de kırdı. Ben de bundan böyle onu hırkamın altında gizlerim!

Ku firsati ki hidmet-i pir-i mugan kunem

IX *

Hakîm fikrim, dün akıldan sordu: Ey yaratıcı ve merhametli Tanrı'nın lütuflarından eşi, ortağı bulunmayanı!

Âlemde hangi şiir, denizlerde incinin bile değerini hiçe sayar?

Akıl, şöyle cevap verdi: Benden bunu duy... fakat bu kasideyi filan yazdı, şu gazeli feşman söyledi diye söylenen şeylere kulak asma!

Bilir misin... yalancıktan, yahut şüpheli olarak değil, dosdoğru, belli beyan... zamanedeki fazilet ehlinin en yücesi, en ileri geleni kim?

Fazıllar sultanı, söz ülkesinin padişahı, din ve milletin cemali, cihan hocası Selman!

Hakim-i fikr-i men ez'aki duş kerd sual

X *

Ey seher yeli! Eğer imkân varsa, vefakârlık ederek, şefkat göstererek...

Benden sevgilime bir haber götür ve de ki: O, senin gizlice yanıp yakılan bir âşıkındır. Ölüyordu iştiyakından. Sevgili, sensiz bana yaşamak haram olsun diyordu!

Ey bad-ı seher eger tevani

XI *

İnsan, mutlaka bilgiyle insan olur. İlmi olmayan, hayvanın ta kendisidir.

Fakat ilim olur da amel olmazsa, bu mutlak bir bilgisizliktir. Canım, bilgisizlikle Hakk'ı bulmaya imkân yok!

Be 'ilmest adema insan mutlak

XII *

Köpek, dostlarının gönüllerini kıran adamdan daha şereflidir.

Bu sözün mânası gönüllerde yer etsin diye, hakikatini iyi anlatmak gerek!

İnsan, seninle beraber yer, içer... köpekse dışarıdadır... verirsen yer, vermezsen yemez, fakat yine de kapıyı bekler durur.

Köpek vefakâr olsun da insan insana düşmanlık etsin... yazıktır doğrusu!

Sek beran ademi şeref dared

XIII *

Ey seher yeli, kalbim kederli... dimağım senin kokundan güzel kokular almakta, gül bahçesine bir uğra da bizden güle, selviye selam götür.

De ki: Ey gül, onun yüzü dururken güzellikten dem vurma. Hasır ören, altın örme sanatını bilmez ki.

Ey selvi, sevgilinin boyuna karşı yüce boyluluktan bahsetme. Bununla nazlanma, çünkü onun boyuna karşı haddini asmış olursun sonra!

Saki, gel... bahar mevsimi, bu mevsimde takva ehlinin inadına gel...

Güzel sesli genç kadınlarla kudretin yettikçe erguvan renkli şarabı içmeye bak.

Edepli, uslu kişilerin öğütlerini söyleyip durma... ha onların öğüdü, ha hatiplerin sesi, ikisi de kulağıma girmez!

Bülbül bağda sana, gül zamanında elden kadehi bırakma demekte

Gülün vuslatını ganimet bil, ganimet... şarap içmeye azmet!

Gafil olma, fırsat fevt olur; anbean işret vakti geçip gider!

Hafız'dan bir an şu öğüdü duy da daima şarap iç, zevkine bak... Tanrı daha iyi bilir ya!

Eya rihaş saba kalbi kei'bu

XIV *

Bu kavgalarla, kargaşalıklarla dopdolu dünyaya gelen, nihayet mezara gidecek.

Dünya ahret yolunun bir köprüsüdür; bekası olmayan bir yer, yıkık bir konaktır.

Bu korkularla dolu köprüye güvenme... yol azığını düz, burada oturup kalma.

Mâna ehline göre bu iki kapılı köşk, hazinesiz bir viranedir.

Arifler, bu eve han dediler ya... hakikaten de hakikat incisini deldiler, çok doğru söylediler. Hana uğrayıp geçilir, handa oturulmaz ki!

Mal ve makam dostluğundan uzaklaş... çünkü malın yılandır, makamın kuyu!

Hadi farz edelim ki, Behram-ı Gûr'sun. Yine sonunda mezar tuzağına düşeceksin ya!

Kör değilsen sana söylüyorum, mezarı gör! Bir an bile işsiz güçsüz oturma!

Hiç kimsenin bu duraktan göçmemesine imkân yok. İster yoksul olsun, ister padişah... ister yaşlı olsun, ister genç!

Ey eteğini çekerek kabrimizden geçen, Hafız senden bir fatiha istemekte, okuyuver!

Her ki amed dercihan-ı pur zişur

ŞÜPHELİ RUBAİLER

I

Üzümcünün yaptığı o eski şarabı sun! Onunla ömrümü yenileyeceğim. Beni sarhoş et, cihan ahvalinden habersiz bir hale getir de ey iyi adam, sana cihanın sırrını söyleyeyim.

Zan bade-i dirine-i dehkan-perverd

II

Ey vakar ve temkini yüzünden güneşle ayın bile ışığına baş koydukları sevgili! Lütfet de beni eli dar, gönlü gamlı bir halde bekleyiş ateşine salıp huzur ve istirahatla oturma!

Ey an ki nihend mihr-u mah eztemkin

III

Tanrı'nın semavi kaza ve kaderi hükmettikçe, işin daima yolunda gide, muradına erişesin... Elinden bir kadeh şarap içersem, o bir kadeh şarap, bana ebedi bir zevk ve huzur sermayesi olur!

Ta hukm-i kaza-yi asmani başed

IV

Sevgili, seninle bir geceyi gündüze ulaştırdıktan sonra, bir anımı bile sensiz geçirirsem, er değilim. Bundan sonra ölümden korkum yok; çünkü senin taze ve latif dudağından abıhayat içtim.

Gana çü şebi batu beruzz avurdem

V

Ne vakte kadar böyle cevr ü cefada bulunacak, ne zamana dek beyhude yere halkın gönlünü incitip duracaksın? Gönül erbabının elinde öyle bir kılıç vardır ki, eğer sana dokunursa; günahın boynuna sonra!

Ta key buved in cevr-u cefa kerden-i tu

VI

İyi adamlarla kötü olmak, çölde yırtıcı canavar kesilmek doğru değil. Kişi iyi geçimine mağrur olmamalı, faziletine gururlanmamalı!

Bamerdum-i nik bed nemibayedbud

VII

Yine gel, canım cemalini gözlemede... yine gel, gönül ayrılığının derdinden feryat etmede...

Yine gel ey aziz sevgili, yüzün olmadıkça bu perişan âşıkın gözlerinden yaşlar akmada!*

Baz ay ki canem becemalet nigaranest

VIII

Ayrılığın bu yoksulun canına öyle bir tesir etti ki, sanki yaralı ciğerime tuz ekildi. Senden bir gün ayrı düşersem diye korkuyordum... gördün ya, o kötü gün nasıl gelip çattı!

Hecret ki beca-i men-i derviş amed

IX

Zülüflerin neden kıvırcık ve büklüm büklüm? Mahmur gözlerin neden uykulu? Sana kimsecikler gül yaprağıyla bile dokunmamışken, neden vücudun baştan ayağa kadar, gülsuyu kokmada?

Zulfeyn-i tu piç-u ham-u tab ezçi girift

X

Seni dileme yolunda gam dikenleri var. Nerde bu dikenlere dayanacak ayağı olan yolcu? Bilir misin, aşkta şöhret kazanan kim?

Can yüzünde âşıkların nefesi olan, âşıkların himmetine mazhar bulunan kişi!

Rah-ı taleb-i tu har-ı gamha dared

XI

Oğul, bu kâinat anasından gönlünü al; sonuna bak, kimseye vefası yoktur bu kadının... bu kadın, kocasına düşmandır. Hafız gibi görünüşüne aldanırsan, bu dünyadan kesilmezsen; dünyayı dileyen kim, dilemeyen kim bilemezsin.

Berdar dil ez mader-i dehr ey ferzend

XII

Şiraz’da Hafız Muhammed diye ünlü bir çeng çalan var ki; havasın makbulü, avamın meşhuru, lehçesi güzel, hareketi mevzun tam bir dolunaydır.

Makbul-i dil-i havass-u meşhur-ı avam

XIII

Çalgıda çağanak kuşunun kanat seslerini, yahut edep gülşeninin gül kokularını duymaktayım. Yahut da rüzgâr, dudağına dair bir söz söylemede... hulasa şaşılacak bir rivayettir duyuyorum vesselam!

Avaz-ı per-i murg-ı tarab mişinevem

XIV

Ayrılığınla mumdan fazla ağlamakta, sürahi gibi daima kanlı gözyaşları dökmekteyim. Şarap kadehine benziyorum: Gönül darlığından çeng sesi duydum mu, kan ağlıyorum, kan!

Der hecr-i tu men zişen’ efzun giryem

XV

Kendini yüce bilmek, bütün halktan üstün saymak pek büyük bir ayıptır. Herkesi görüp de kendini görmemeyi gözbebeğinden öğrenmek gerek!

‘Aybest ‘azim berkeşiden hodra

XVI

Ehliyeti olana canım feda olsun. Ayağına baş koşan yeri var. Cehennemi yakından bilmek ister misin? Ehil olmayanlarla konuşup görüşmek!

Canem befeda-yı an ki o ehl buved

XVII

Bütün âlemi bir havanda dövüp ezmek, dokuz kat göğü gönül kanıyla sıvamak, yüzyıl zindanda esir kalmak, bir an nadanla hemdem olmadan yeğdir.*

Ser ta ser-i afak behaven suden

XVIII

İş, mecruh gönlümün dileğince olup, bedenimin mülkü ruh padişahından ayrılınca, Tanrı tapısından umduğum, kutluluk kapılarının tamamıyla açılmasıdır.

Ta kar bekam-ı dil-i mecruh buved

XIX

Dostlar, nöbet bana gelir de ölüp gidersem; birbirinizle buluşup konuşarak, feleğin dönüşünü, zamanın geçişini unuttunuz mu, o beka devrini, o ebediyet anını, beni hatırlayıp için!

Yaran çü behem dest deraguş kunid

XX

Bu ahdinde durmayan zamanede, nerde bugün bir dost ki, nihayet düşman olmasın! Dostum, beni düşmanın istediği gibi görmesin diye, yalnızlığın eteğine sarıldım. Gayrı kimseyle görüşmüyorum.

İmruz derin zemane-i ‘ahd-şiken

XXI

Sevgili, beni düşmanlarım nasıl istiyorlarsa, nihayet o hale getirdin. Bahar gibiydim ben, güze döndürdün. Tirkeşinde ok gibi dümdüzdüm; kurbanın olayım, neden beni yaya benzettin ki?

Ey dost bekam-ı duşmenanem kerdi

XXII

Âcizliğimden, uysallığımdan, horluğumdan, beni ateşe atsan kabul eder, otururum. Seni ata bindirsem, yücelikten, ululuktan, kendini görme yüzünden oturmaz, durmazsın!

Ez ‘aciziy-u selimiy-u miskini

XXIII

Ahın tesirinden gafil olma. Ah alevlendi mi, seni de yakar. Senin için âşıkların geceleri ağlayıp seherlerde ah edişini tesirsiz sanma.

Gafil menişin berguzer-i tizi-i ah

XXIV

Gözyaşlarım yüreğimin kanıyla kan kesildi de o güzelim, o sevgilim bana, aziz dost, gözüne ne oldu ki, dedi.

Eşkem çuruh-ı nigar-ı men gul-gun şud

XXV

Kişi gurbette bir aycağız kalsa, dağ gibi kuvvetli bile olsa saman çöpüne döner. Zavallı garip, sakin bir halde otursa bile, vatanını anınca kendisinden geçer, ah eder durur!

Dergurbet eger keşi bimaned mahi

XXVI

Yarabbi! Hacetleri reva eden, dilekleri veren, muratları ihsan eden, müşkül işleri görüp halleden sensin. Ben, gönlümdeki sırrı sana nasıl ve niçin söyleyeyim? Sen, zaten gizli sırları bilirsin.

Ya Rab çüberarende-i hacat tuyi

ŞÜPHELİ KASİDELER

I

ŞAH ŞUCA'YA KASİDE

Âlemler padişahının kutluluk ışığıyla yeryüzü, İrem bağı gibi güzelleşti, gençleşti.

O padişah doğu ve batının sultanıdır... doğuda da sahipkıran odur, batıda da... doğuda da padişahlar padişahı odur, batıda da!

Ülkeyi besleyip yetiştiren güneş, adalet sahibi padişah, adaleti herkese yayan Dara, Key nişanelerine sahip Kisra'dır.

Saltanat ülkesi arsasının sultanıdır, Lamekân sayvanının başköşesinde oturmaktadır.

Devlet ve din ululuğunda öyle bir uludur ki, yüceliği yüzünden zaman atı, daima ona ram olmaktadır.

Zamanın Dara'sı Şah Şuca ülkenin güneşidir, muradına ermiş hakandır, genç bir sultanlar sultanıdır.

Öyle bir aydır ki, yüzü yeryüzünü aydınlatmıştır... öyle bir padişahtır ki, zaman himmetiyle yücelmiştir.

Onun himmet doğanının yuva kurduğu yerde vehim simurgunun yücelere çıkmaya kuvveti kalmaz.

Kılıcı, feleğin hayaline düşse, gökyüzünün cüzleri birbirinden ayrılır.

Hükmü rüzgâr gibi, kara ile denizin her tarafına hükmetmekte; sevgisi ruh gibi, insanlarla cinlerin bedenlerinde yürümektedir.

Ey sureti güzelliğin ülkesi ve ülkenin güzelliği... ey yüzü cihanın canı ve canın cihanı olan padişah,

Tahtın Cemşid'le Keykubad'ın mesnedidir; tacın Dara ve Erdevan tacının değerini gidermiştir.

Sen ülkenin güneşisin; nereye gidersen devlet, gölge gibi ardında yürür.

Dört unsur, hiçbir devirde sana benzer bir inci yetiştirmemiş... felek, yüzlerce asırda sana eşit bir yıldız izhar etmemiştir.

Yüzün olmaksızın can kalıpta durmaz. Nimetin olmasa, ilikler kemiklerde mekân tutmaz.

Gönüle gelmeyen, defterlere sığmayan her bilgi, kaleminin ucundaki mürekkep gibi hemencecik dilinin ucuna geliverir.

Elini kim buluta benzetebilir ki? Bu, torba torba bağışlar, o katre katre!

Felekler, ululuk basamağına nispetle ayaklar altındadır... cömert elin âlemde adeta denize ait söylenegelen bir destan vücuda getirmiştir.

İlim seninle yücedir; akıl senin yüzünden aydın. Şeriat himayendedir; din seninle aman bulmuş!

İlim göğüne aysın, güneşin başına taç... aklın, gözüne nursun, ülkenin cisminde can!

Ey eşiğine erişilemeyen yüce padişah, ey ulu sanının eşi, benzeri olmayan Sultan,

Himmetine nispetle Genc-i Şaygân, bir hor hakir zerre gibidir.

Altınlarla dokunmuş, bezenmiş dokuz kat gök atlası yok mu... bil ki, ordugâhının üstüne dikilmiş yüce bir otağdan ibaret!

Keylerden sonra Süleyman mülkünde bu kadre, bu dereceye, bu hazineye, bu sayısız askere hiç kimse sahip olmamıştır.

Rum ülkesi ovalarında otağ kurdun... davul sesleri, Sint çölüyle Siyistan vadilerine kadar vardın!

Kasr-ı Zerd’e kadar yürüdün, Kayser’in köşkleriyle Hanın çadırlarını bir titremedir aldı!

Kimdir o ki, Mısır’dan Rum’a, Çin’den Kayravan’a kadar saltanat sürmede seninle beraberlik davasına girişebilsin?

Sen, Tanrı’dan razısın, ona şükrediyorsun... halk da senden razı, sana şükretmede. Sen devletle neşelisin, saltanat da seninle neşelenmede.

İşte şimdi kutluluk atına binmiş, kullarınla bağa bahçeye gitmektesin.

Ey ilham sahibi padişah, tertemiz gönlüne zaman zaman kerrubiler sınıfından feyiz erişmektedir.

Tanrı’nın gayb perdesi altında gizlediği şeylerin hepsi senin gönlüne apaçık.

Felek, irade dizginini senin eline verdi; yani atımı dilediğin gibi sur dedi.

Nerde düşmanın? Ayaklarının altına atıver. Kimdir dostun? Gözümün, başımın üstüne oturtuver!

Hem muradım senin kulluğunla düzene girmede, hem adım methinde ebedileşmede!

Şud ‘arşai zemin çü bisat-ı irem cuvan
Ezpertev-i se’adet-i Şah-ı cihaniyan

II

SULTAN ŞEYH EBU İSHAK’A KASİDE

Seher çağı sabah rüzgârı, gül bahçesinin kokularına bürünüp yeşillik havadaki letafetle cennetlere bile ta’n etmeye;

Hava, çimenlikte gül kokusundan perde gerip ufuk fecrin aksiyle gül bahçesi rengini almaya başlayınca

Çeng sesi, sabah şarabı içmeye öyle bir sala verir ki, tekkedeki pir bile muğlar kapısının yolunu tutar.

Âlem padişahı güneş, başına altın siperini çekerek ufuk amuduyla, sabah kılıcıyla bütün dünyayı zapt eder.

Karakuzgunun inadına altın kanatlı doğan, şu lacivert gökte yuva kurar.

Hele çimenin meclisinde bir git de gör... Erguvanın lale gibi eline altın kadeh almasını seyretmek ne hoş!

Sabah rüzgârına bir bak, güzel seven rint gibi kâh gülün dudağına el atmakta, kâh fesleğenin saçlarını okşamakta.

Felek binicisini seyret... doğudaki güneş gibi parlayan sabah şarabı kadehine bakıp durmakta.

Akıl her çiçekte, her nakışta heyulanın birliğiyle suretlerin aykırılığı yüzünden yüzlerce nişane görmekte.

Fakat ben şunu düşünüyorum: Bu mübarek nefes kimin nefesidir ki, sabah vakti şu kara yeryüzünü kaplıyor?

Bu ne halettir ki, gül yeşillikler arasında yüz göstermede. Bu ne ateştir ki, seher çağında çileyen, şakıyan bülbülün gönlüne düşmekte?

Sabah çerağının saldığı bu nur, nasıl bir nur? Gökteki ayda bulunan bu parlaklık, ne biçim bir parlaklık?

Şu yuvarlak kâinat beni yüzlerce gamla, yüzlerce hasretle neden pergel noktası gibi ortaya almış?

Gönlümdeki sırrı kimseye açmamam daha doğru... zaman kıskanç, insanı ansızın muahazeye girişiverir.

Zaman, mum gibi sırrını söyleyenin dilini bir gece kesiverir!

Nerede sevgisinden, merhametinden âşıkına, kendi sarhoş gözleri gibi büyük bir kadeh sunan ay yüzlü saki?

Gelsin de bana sevgiliden bir haber getirsin. Sonra da o ay yüzlü ve merhametli sevgilinin güzelliği aşkına, o dilberin neşe ve şerefine bir kadeh sunsun!

Sevgili hakikaten bir melek, gayb âleminin bir meleği. Onun ihsan ve kerem bahçesi, cenneti bile kınamakta.

Öyle bir İskender ki, hareminde konaklayan, kapısındaki toprağın feyziyle Hızır gibi ebedi bir ömre sahip olur.

O, İslam yüzünün güzelliği Şeyh Ebu İshak'tır. Ülke onun sayesinde bahar zamanındaki gül bahçesine benzemiştir.

Ululuk göğüne çıktığı zaman ayağını ilk bastığı basamak Ferkad'ın üstüdür.

Sultan Mahmud'un gözünün ışığıdır... kılıcından çıkan şimşek, düşmanların soyunu sopunu yakar, mahveder.

Kılıcını çekti mi, kan dalgası aya kadar yükselir. Yayını ele aldı mı feleğin aslanına (Eset burcu) hamle eder.

Doğu gelini, onun aydın reyinden utanır da batıya yönelir; Kayravan yolunu tutarsa, yeri var.

Çalgıcı, onun meclisinin nağmesini terennüm edecekse, kâh Irak makamına girsin, kâh Isfahan yolunu tuttursun!

Ebu İshak öyle bir padişahtır ki; savaş zamanı değilse, kadehe el atar; savaş zamanındaysa, alıcı kılıcını kınından sıyırır!

Ey vakarlı padişah, senin kulun olan kişinin kadri öyle bir yücedir ki, eliyle sekizinci kat gökte bulunan Cevza'nın bile kemerini tutar!

Fikrin hüküm ve emre taalluk etti mi, sana Utarit'in bulunduğu gökten binlerce tebrik, takdir gelir.

Felek at koşturduğunu görünce, en aşağı durak yeri olarak Kehkeşan'ı hazırlar!

Hani bir sıkıntı çektin ya, o, sana bir kutluluk verecek elbette. Yıldızın Müşteri'dir. Müşteri, daima böyle hareket eder.

Zamanın seni imtihan etmekten maksadı, riyazatın vereceği neşeyle gönlünü neşelendirmektir.

Yoksa sen bir mushafsın ve mushafın kadri, zamanın imtihanına uğramaktan çok yücedir.

Evvelce su gibi düşünüp sonra işe girişen kişi, ömründen behredar olur.

Kim ağzına sana şükretmek şekerini alırsa, can damağı gam acılığından emniyete erişir.

Sıkıntı dolayısıyla gayb lütfundan ümit kesip yüz çevirme, iyi ve tatlı ilik de kemik içindedir.

Hadiseler seli, sağdan soldan aman vermez bir halde gelse bile

Yerinden kımıldanmayan dağa ne gam! İsterse elem denizi saldırsın da cihanı kaplasın.

Düşmanın bir zaman küstahça yürüse, hükmetse bile gam yeme, neşelen sen... çünkü onun bu küstahlığı, bu pervasızlığı, sonunda dizginini kasacak, onu tepetakla yere düşürecektir.

Bu devlet hanedanına yaptıklarının cezasını karısı, oğlu, soyu sopu çekecektir.

Ömrün daimi olsun... çünkü bu devlet insanlara da bir Tanrı ihsanıdır, cinlere de!

Hafız’ın başında da şiir padişahlığı hayali yoksa, neden dil kılıcıyla bütün âlemi zapt ediyor ki?

Sepide-dem ki saba bu-yi bustan gired
Çemen zilutf-ı heva nukte ber cinan gired

III

VEZİR HÂCE MUHAMMED’E KASİDE

Güzellikten öyle kolay kolay dem vurulamaz. Bil ki, bu işte binlerce incelikler var!

Güzelliğin şeker gibi tatlı bir ağza sahip olmaktan başka şeylere de ihtiyacı var! Bir yüzük elde etmekle Süleymanlık kapısı çalınamaz!

Bir hüner göstererek birisinin gönlüne girmek, binlerce güzellik saltanatından üstündür.

Varlığımdan ne tozlar kopardın... dilerim atın yorulmasın, o kadar hızlı yürüyorsun ki!

Rintlerle düşüp kalkmaya razı ol... çünkü bu perişanlıkta, bu yıkıklıkta ne hazineler var!

Bir kızıl şarap sun da sana açıkça hikâye edeyim, Müslümanlığa da bir rahne açayım.

Sabah şarabı içenlerin ayaklarının toprağına ant olsun, sarhoş olup da meyhane mahallesine kapıcı olduğum, bu kapıcılık hizmetine girdiğim günden beri

Hiçbir zahire tapan zahitle düşüp kalkmadım ki, hırkasının altında bir zünnar gizlenmemiş olsun!

Gönüller bağlayan saçlarının hatırı için olsun, bana bir hayır yap da Tanrı saçlarını dağınıklıktan korusun!

Hafız'dan inayet gözünü yumma, yoksa Asaf-ı Sâni'ye halimi söylerim.

Asaf-ı Sâni, padişahlık nişanesine sahip bir vezir, yeryüzünün ve zamanın sahibi bir vezirdir. İnsanların hali de onun yüzünden kutludur, cinlerin hali de.

O vezir, devlet ve dünyanın Kıvam'ı, Ali oğlu Muhammed'dir... yüzünde Tanrı nuru parlamaktadır.

Sen öyle bir iyi huylu vezirsin ki, isabetli bir düşünceye daldın mı, Süleymanlık davasına bile kalkışsan değer.

Baki devlet elbisesi sana yaraşır... çünkü himmetin, gayretin bu fani dünyanın adını bile anmaz.

İhsanının feyzi elini tutmazsa, bütün yeryüzü yıkıklığa yüz tutar.

Sen öyle bir zatsın ki, cisminin suretine heyula yoktur. Çünkü insan elbisesinde bir melek cevherine maliksin.

Seni ululamak için hangi payeyi dikmeli ki, yaradılış ülkelerinde ondan üstün olmayasın?

Kaleminin gıcırtısı, kerrubilerin halvetgâhı olan mukaddeslik yurduna ruhani bir simadır.

Kerem ve ihsanını nasıl anlatayım? Bu rahmani düzene barekallah doğrusu!

Gazap yıldırımlarını anlatmama imkân yok... o tufan fitnelerinden neuzübillah!

Şimdi öyle bir an ki, çimen gelin odasında bulunan gül güzeline sabah rüzgârından başka bir can hemdemi yok.

Bu anda şakayık, gül padişahı için sabah rüzgârlarıyla numani laleler açmakta...

Gül bahçesi öyle bir hale geldi ki, bahar yelinin yardımıyla laleler, reyhani şaraptan dem vurmaya başladı.

Seher çağı, bülbülün nağmeleri ne hoş geldi bana... koncaya şiirden, şairlikten dem vurmaktaydı.

Diyordu ki: Niye böyle gönlü sıkıntılı bir halde oturuyorsun? Çık perdeden... küpte lal gibi rümmani şarap var.

Vazgeç şarap içmemekten... güle karşı bir aycağız şarap içmeye bak; yoksa öbür ay pişmanlık içersin!

Artık içene gâvur diyen yok, bu iş, ortadan kalktı... sen bu hale şükret de gül ve şaraptan zevk ve hayat kâmını almaya çalış!

Hâşâ, cefa etmek dindarların âdeti değildir. Onların huyları, Tanrı şeriatının kereminden, lütfundan ibarettir.

Ene’l Hak remzini ne bilsin o gafil? Tanrı cezbelerine mazhar olmamış ki!

Saki, burası vezirin neşe sarayı... buraya şarap kadehinden başka şey ağırlık verir.

Gül perdesinin içindeki koncaya bak. Sana düşman olanların gözlerine atmak için temrenler hazırlamakta.

O ümit sahibi sendin... sevgi ile bir doğdun, karanlık geceler sona erdi.

Duydum ki; bazı beni anıyormuşsun, fakat hususi meclisine beni çağırmıyorsun ki.

Benden şiir de istemiyorsun, işte cefa dediğin de bu ya. Yoksa şiir bahsine girişmeye imkân mı var?

Âlem hafızlarından hiç kimse, benim gibi hikmet latifeleriyle Kuran nüktelerini bir araya toplamadı.

Benim methiyem seni binlerce yıl yaşatır. Böyle nefis metalar da senin gibi birisine yaraşır zaten.

Sözü uzattım, ama ümidim var; elbette af eteğiyle bu macerayı örtersin.

Sabah rüzgârı, bahçe sayfasına baharlar vasıtasıyla ve reyhani hatla binlerce nakış nakşettikçe

Ülke bahçesinde istek dalından devlet gülün uzun bir ömürle ve kolaylıkla açılsın!

Zi dilberi netuvan laf zed be asani
Hezar nukte derin kar hest ta dani

IV

TURANŞAH’A KASİDE

Ey nefesi kutlu devlet kuşu, hoş geldin, merhaba! Beni şad ettin, baştan ayağa kadar sana kurban olayım!

Yaptığın bu hayırlı iş yüzünden sana niyazımı arz etmeye başlıyorum. Çünkü isteğimi, iştiyakımı kalemle anlatamam ki!

Ayrılık, âşıkın kanını nasıl içmekte? Bunu bilesin diye geceleri feryat ve figan eylemekte, sabah çağları ah edip durmaktayım.

Zahit, âşıklarla konuşup görüşmek, adını kötüye çıkarır. Dikkat et de bak, şarap dönüp duruyor, meclis halkı da zaten töhmet altında!

Sevgilinin yılanları bile bağlayan zülfü, böyle bükülüp kıvrıldıkça, gönül afsunla bile onu elde edemez.

Kâbe’nin harimine ulaşmak, o güzelin yüzünü nikapsız görmek istiyorsan, laleyi de harem çölünün dikeni bil, gülü de!

Gönül, engelin elinden çektiğin horluk geçti artık. Hamd olsun Tanrı’ya, sevgili, aziz ve muhterem bir halde yine geldi.

Saki, şarap sun... Hâce’nin kalemi yine Hafız’ın fermanına “rinttir, âşıktır” diye yazdı.

Adalet sahibi, saltanat ve dinin ulusu, âlemin dolunayı, halkın yardımcısı, ümmetlerin feryadına erişen Hâce Turanşah,

Mevki ve rütbenin sureti, fazilet ve kemalin maksadıdır. Rahmet nurlarına mazhar, güzel huylara sahiptir.

Erlik ve mürüvvet kaynağı, doğruluk ve saflık madeni, adalet ve siyaset cevheri, lütuf ve kerem unsurudur.

Bid’atleri kaldıran, din bayraklarını diken, azgınlık eserlerini mahveden, zulüm ve sitemin kökünü kazıyan odur.

Senin eşiğin, bugün devlet yeri olmadı ki. Bu köşk, kıdem tarihinin nakşını taşır.

Uyanık bahtın varlık sahrasına geldiği zaman, felek henüz yokluk gecesinde uyumaktaydı.

Yerli yerinde hareketlerin, kötülük isteyenlerin, kötü kişilerin kalplerini kırdı; yeryüzünden kötülüğü kaldırdı.

Düşmanın kalbine tek başına saldırıyorsun sanma. Tek değilsin, gönül erbabıyla kerem ashabının himmeti de seninle beraber.

Gönül, sakın devletlileri inkâr etme. Çünkü Ebül Hakem bile bu olmayacak sevdaya düştü de Ebu Cehl oldu gitti.

Ahvalin hakikaten pek şaşılacak bir defter. Yarabbi, kul bu nimetlere nasıl şükredebilir?

Dudağım kapının eşiğini öpmekten mahrumken, nedamet arkadaşlarıyla dert içip duruyordum.

Size ihlasımı anlatmama hacet yok. Asaf, bunu Cem kadehinde görmüştür elbette.

Dünya durdukça adın iyilikle dursun. Bu dua insanlarca da, cinlerce de iltizam edilen bir duadır.

Devrin, feleğin devriyle at başı beraber yürüyüp dursun... bir hesapçı sayıp dökse, feleğin devriyle senin devrin birbirine nispetle ne bir harf eksik gelsin, ne bir harf artık olsun!

Hayr-ı makdem merhaba ey tayir-i ferhunde-dem
Şadman kerdi mera nazem tura ser ta kadem

V

BAZI VEZİRLERİN METHİNE DAİR KASİDE

Bir gönlüm var, gam elinde, ayaklar altında kalmış... öyle bir haldeyim ki, hiç kimse ahvalime vâkıf değil.

Hatırım kırık, gönlüm mim halkası gibi dar... belim bükülmüş, cefalar çekmişim, dert zamanı adeta Zal’e dönmüşüm.

Bedenim bu aşağılık devrin yüzünden yasla, matemle kıla döndü. Gönlüm devranın derdiyle feryattan kamış kaleminin içindeki tele benzedi.

Gam ateşi, yüzümün suyunu yele verdi. Yoldaki toprak gibi alçaldım da nihayet ayaklar altına düştüm,

Boynumda kement, ayağımda tomruk... vefasız devranın kederinin eline ceylan gibi düştüm gitti.

Karakuş pençesine düşmüş çilkuşu gibi zamane gamlarının eline esir olmuşum.

Çarhın siteminden nasibim, gece gündüz cefadan... aşağılık felekten kısmetim, aylarca, yıllarca dertten ibaret.

Ülkemden öyle bir halde gurbete düşmüşüm ki; âlemde bir dirhem bile malım, menalim yok.

Vatanıma gitmeye kudretim de bitti. Kolsuz, kanatsız âciz bir kuş gibi kaldım.

Böyle bir şehirde garip, müflis ve muhtaç bir vaziyetteyim... halktan da hiçbir suretle bir şey isteyemiyorum.

Zamaneden cefa ve sitemden başka bir şey istemek... bu ne batıl bir düşünce, bu ne olmayacak hayal!

Tabiat gelinim gönül hücresinden şöyle cevap verdi: İhsan kaynağı, vergi ve kerem denizi,

Devranın Asaf'ı, devlet ve dünyanın Celali olan vezirdir. Âlemde ona eş, ona benzer ne vardır, ne de olur.

Himmetli, yüce, tapısı yüksek, kadri Zühal kadar ulu, talihi kutlu, yüzü aydın, falı mübarek bir vezirdir.

Düşünce yurdundan nasıl bahsedeyim, devranın ulusu olan vezirin methi için nasıl dudağımı açayım ki; ona ne bir benzer var, ne bir eşit!

Vergi zamanında kerem ve cömertlik elini açtı mı, yoksul dilencinin varlığı derhal dilencilik zilletinden kurtulur.

Ey ulu vezir, felek; ikbal, ferah, neşe ve kutluluk gibi senin kulun, kölen olsun.

Düşmanlarının nasibi daima zeval olsun... senin mevki ve rütbende de zeval nişanesi bulunmasın!

Mera dilist perişan bedest-i gam pamal
Çunan ki hiç kesem nist vakıf-ı ehval

AÇILAMA

MUHAMMED GÜLENDAM'IN ÖNSÖZÜ

[s harfi satıra işarettir.]

s. 2. Pervane, bildiğimiz böcek, aynı zamanda emir çavuşudur. Bu münasebetle şair ve edipler, bazen yazılarında kelimenin iki mânasını da kullanarak sanat yaparlar.

s. 7. Bu söz hadis, yani Hz. Muhammed'in sözü olarak rivayet edilmiştir.

s. 9. Bu söz de hadis diye rivayet edilmiştir.

s. 19-20. Kuran'ın 38'inci suresine "Sad suresi" denir ve "Ant olsun Sad'a ve hakikatleri andıran Kuran'a" diye başlar.

s. 24. Bu söz de hadis olarak rivayet edilmiştir.

s. 26-27. 15'inci surenin (Hıcır) 29'uncu ayetidir.

s. 30. Bu da hadis olarak nakledilmiştir.

s. 31-32. Kuran'ın 53'üncü suresinin (Necm) 4'üncü ayetidir.

s. 53-55. 48'inci surenin (Feth) 29'uncu ayetinin baş tarafıdır.

s. 57-58. 26'ncı surenin (Şuara) 224'üncü ayetidir.

s. 62-63. 17'nci surenin (Esra) 88'inci ayetindendir.

s. 68. Hz. Ali'nin Sıffeyn savaşında Muaviye tarafından mızraklara Kuran'lar bağlayıp uzatma hilesine başvurulduğu zaman söylediği söz.

s. 127. Sahban, Vail kabilesinden pek güzel söz söyler bir zattır. Belagatta adı anılagelmiştir. Şiirleri vardır. İslam devrine erişmiş ve Müslüman da olmuştur.

s. 128. Hassan, Hz. Muhammed'in sahabesinden olup şairdir. Sahabeden olması dolayısıyla şairler tarafından adı pek sık anılır.

s. 143. Mekke veya Medine'ye giden hacıların bu iki şehirden birinde ibadet maksadıyla bir müddet oturmalarına "Mücavirlik", oturan adama da "Mücavir" derler. Mücavir, lügatte komşu mânasına gelir.

s. 150. 86'ncı surenin (Dehr) 18'inci ayetidir.

s. 151. Sihri helal. Beyit arasında geçen kelime, hem evvelki kelimelerin sonu, hem de sonraki kelimelerin başlangıcı sayılabilecek tarzda irat edilirse, bu sanata “Sihri helal” denir. Aynı zamanda mutlak olarak güzel şiire de denir.

s. 154-155. 21’inci surenin (Enbiya) 30’uncu ayetinden alınmadır.

s. 159. Musa Peygamber. Tur dağında Tanrı ile konuştuğu için kendisine “Tanrı ila konuşan” mânasında “Kelim” derler. Mesnevi, C l, S. 3, B. 2-26’nın izahına da bakınız.

s. 221-222. 56’ncı surenin (Vaha) 22-24’üncü ayetlerinde iyilik edenlere cennette kara gözlü kızlar verileceği bildirilmiştir ki, “Hurül ıyn” budur.

GAZELLER

[B harfi beyte işarettir.]

B. 1. Bu beytin birinci mısraı Muaviye oğlu Yezid’in;

Enel mesmûmu ma ‘indî bitirâkın ve la râkı

Edir k’sen ve nâvilhâ elâ ya eyyuhessâki

beytinden alınmadır. Hafız’a “Neden bu beyitten iktibasta bulundun” diye sorulduğu, onun da “Mal-i kafer ber-mu’min helalest - kâfirin malı mümine helaldir” diye cevap verdiği rivayet edilegelmiştir. Bu rivayetin, Ehlî-i Şirazî’nin “Bir gece rüyada Hoca Hafız’a sordum: Ey fazilet ve bilgide eşi olmayan, bu kadar fazilet ve kemalinle neden Yezid’in şu şiirini aldın, kendi şiirine kattın. Dedi ki: Bu meseleyi anlamazsın. Kâfirin malı mümine helaldir.” mealindeki kıtasından meydana geldiğinde şüphe yoktur. Kâtibi de bu beyit yüzünden “Hafız’ın şiirine öyle şaşmaktayım ki, akıl bunu anlamadan âciz kalır. Ne hikmet gördü de dîvânına Yezid’in şiiriyle başladı. Kâfirin malı, Müslüman’a helaldir; bunda söz yok... fakat aslanın, köpeğin ağzından lokma kapması ne büyük ayıp” mealindeki kıtayı söylemiştir.

B. 3. Pir-i mugan, muğların piri, yaşlısı ve ulusu demektir. Muğ, ateşe tapanların rahiplerine denir. Şarap, ateşe benzetilmiş, bu münasebetle de meyhane, ateşkedeye, yani ateşe tapanların ateş yaktıkları mihraba, meyhanede hizmet eden gençler muğbeçeye, yani ateşe tapanların rahip yamaklarına, meyhaneci de pir-i mugana benzetilmiştir. Pir-i mugan,

tasavvufta mürşide; muğbeçe, iradesini mürşide vermiş olan kişiye karşılık olarak mecaz yoluyla kullanılagelmiş sözlerdir. Meyhane de gönül, yahut feyiz şarabının sunulduğu tekke, yahut da Tanrı tecellisi olan bu âlemdir.

B. 17. Hâce Kıvameddin Hasan, İlhanilerden Sultan Hasan'la oğlu Sultan Üveys zamanında vezirlikte bulunan zattır. Hicretin 754 Rebiyülevvel'inin altıncı cuma günü ölmüştür (1353). Hafız'ın bu vezire bir vefat tarihi olduğu gibi, bir kıtasında da yine bu zatı över.

B. 18. Sofi: Tasavvuf ehli. Tasavvuf ve sofi kelimelerinin kökü şüphelidir. Bazılarına göre, yün hırka giydiklerinden sof, yani yün kelimesine nispetle bunlara sofi denmiştir. Bazılarınca Hz. Peygamber'in mescidindeki sofada yatıp kalkan ve "Sofa halkı", mânasına gelen "Eshabı Suffa" diye anılan sahabe gibi yoksulluğu ihtiyar ettiklerinden, sofaya nispetle kendilerine sofi adı verilmiştir. İlk safta olduklarından, yahut kalpleri arı duru bulunduğundan bu adla adlandıklarını söyleyenler de vardır. Fakat en doğrusu, bu kelimenin hakîm mânasına gelen Yunanca "sofos" kelimesinden Arapçalaştırılmış olduğudur. Yine bu kelimeden Arapçalaştırılarak uydurulan "tasavvuf" sözü de bu mesleğe ad olmuştur. İlk olarak "sofi" adıyla anılan 150 Hicri'de (767-8) Şam'da vefat eden ve ilk tekkeyi kurmuş olan Ebuhaşimi Kufî'dir. İlk sofiler, şüphesiz Hint-İran dinleriyle Hıristiyanlık tesiri altında İslamiyet'te olmayan sıkı bir zahitliği ve riyazatı kendilerine meslek olarak kabul etmişler, sonraları hemen hepsi "Vahdet-i vücut - Varlık birliği" inanışında birleşmişlerdir. Zaman zaman içlerinde Yunan felsefesinin İslamlaştırılmış bir şeklinden başka bir şey olmayan Hukema felsefesiyle vahdet-i vücudu birleştirenler de çıkmıştır ki, bunlar bilhassa İsmailî mezhebinin tesiri altında kalmışlardır.

B. 19. Anka: Boynu pek uzun olduğundan Anka diye anılan bu kuş dişiymiş. Sonra Tanrı, buna bir erkek yaratmış. Musa Peygamber zamanında meydana gelen bu kuş cinsi çoğalıp Necid ve Hicaz taraflarına yayılmış, oralarda çocukları da kapmaya başlamış. Halk zamanın peygamberine şikâyet etmiş... Peygamberin ilenmesi üzerine Tanrı, bu kuş cinsini yok etmiş. Yok olduğundan, yahut pek yüksek uçtuğundan ve göze görünmediğinden "Anka-yı mugrib" diye de anılan bu kuşta otuz kuşun renk ve alameti varmış. Bu yüzden İranlılar "Sîmurg, Sîrenk" adını verirler. Şehnameye göre Rüstem'in babası Zal'i bu kuş besleyip yetiştirmiştir. Halk

masallarına “Zümrüdüanka” diye geçen bu kuş, ismi var cismi yok bir kuştur. Tasavvufta gönüle ve Tanrı tecellisine tam bir surette mazhar olan “kutup - kâmil insan”a da Anka dendiği vardır.

B. 20. Tanrı, Adem Peygamber’le eşi Havva’yı. Şeytan’a uyup yememelerini emrettiği ebedilik ağacından yediklerinden ve bir rivayette buğday yediklerinden cennetten çıkarmıştır. Mesnevi, 1. basımı C. 1. S. 122. B. 1250- 1255 ve C. 2, S. 34, B. 357’ye bakınız.

B. 24. Zahit: Tanrı emirlerini yaptıktan başka, şüpheli şeylerden de kaçınan ve kendisini ibadete veren kişi. Edebiyatta zahit, hemen daima kaba ve kuru sofu, mürai adam yerine kullanılır.

B. 25. Mürit: Derviş mânasına kullanılan bu Arapça kelime, tasavvufta iradesini Tanrıya veren ve bir mürşide bağlanan, bütün âlemden kesilen kişi mânasına gelir.

B. 25. Cam Şeyhi: Şeyhülislam diye anılan Şeyh Ahmed Namıkî-i Camî. Bu zat, Horasan’ın Cam adlı kasabasında doğmuş olduğundan kendisine Ahmed-i Cam, Ahmed-i Camî, Şeyh-i Cam ve Arif-i Cam denir. Meşhur Molla Camî de, bu zatın feyzinden nasip almak için teberrüken Camî mahlasını almıştır. Bu zata nispet edilen bir tarikat da vardır ki XVII’nci asra kadar bu tarikat mensupları, Anadolu ve Rumeli’de de vardı. Musikide pek ileri gitmiş olan Camiler, XV-XVI’ncı asır şair ve ediplerinden olan Vahidî’nin “Menakıb-ı Hâce-i cihan ve Netice-i can” adlı kitabından anlaşıldığına göre Hayderîler gibi sakallarını usturayla tıraş ederler, bıyıklarını bırakırlar, kulaklarına küpeler takarlar, başlarına keçe külahlar giyerler, bellerine demir kuşaklar bağlarlar, yanlarına ziller asarlar, saç uzatırlar ve büklüm büklüm yanlarına salarlar, yahut örüp külahlarının etrafına dolarlardı. Şeriat hükümlerine uymayan ve birçok Türk tarikatı gibi eski Türk-Moğol şamanizminin izlerini taşıyan bu tarikat da Bektaşîlik tarafından temsil edilmiştir.

B. 26. Gönül sahipleri: Sofiler, gönüle çok ehemmiyet verirler. Onlarca insan, bütün âlemin hulasası olduğu gibi, insanın maneviyatı ve hakikati de gönüldür. Gönlün hakikatini bilenlere “gönül ehli, gönül sahipleri, ehli dil” derler.

B. 28. Felek, gökyüzü demektir. Eskilere nazaran yedi kat gök vardır. Birinci kat gökte Ay, ikinci katta Utarit, üçüncüde Mirrih, dördüncüde

Güneş, beşincide Zühre, altıncıda Müşteri, yedincide Zühal vardır. Bu yedi kat gök, birbirini kaplamıştır. Yedincisini kaplayan sekizinci kat gökte sabiteler, burçlar vardır. Bu göğü de kaplayan ve içinde hiçbir şey bulunmadığı için atlas adını alan dokuzuncu kat gök, bütün gökleri kaplamıştır. Yedi hat gökteki yıldızların her biri, yeryüzüne ve yeryüzündekilere tesir eder. Her yıldızın hayırlı veya hayırsız bir tesiri vardır. Mesela Mirrih'le Zühal yomsuz, Güneş'le Müşteri yomlu yıldızlardır. Diğerleri bazen yomlu, bazen yomsuz olurlar. İlmi tencim, yahut ilmi nücum denen eski astronomiye göre bu yıldızların her birinin hususi tabiatları, hâkim oldukları iklimler ve yeryüzüne tesir ettikleri saatler vardır. Bu yüzden olan şeyleri feleğe, yani göğe ve gökteki yıldızlara isnat etmek ve felekten şikâyetlenmek âdet olmuş ve konuşma dilimize girmiştir.

B. 30 İskender'in aynası: İskender, Mısır'da Habeş ve zenci askerlerini yendikten sonra deniz kıyısında İskenderiye şehrini yaptırmış ve oraya komutanlarından birisini bırakmıştı. Oradaki hakîmlerden Belinas, Hermis ve Valines, bir ayna yapmışlar, yüksek bir yere koydurmuşlardı. Güya bu aynada oraya gelmek üzere bulunan gemiler, daha bir aylık yoldayken görünürmüş. Bir rivayete göre de bu aynayı Aristo yapmış. İskender aynasının İskenderiye önündeki deniz feneri olması ihtimali vardır, belki o zamanlar düşmanları korkutmak için bu fenerin tılsımlı olduğu söylenmiş ve bu söz etrafa yayılmıştır, İskender aynası, tasavvufta Tanrı'dan gayrı şeylerden arınmış kalptir ki, bu kalbe hakikatler akseder.

Dara, III. Ardişir'den sonra İran hükümdarı olan III. Daryus'tur. Milattan önce 330'da ölmüştür. Büyük İskender'le yaptığı savaşlarıyla meşhurdur. İranlılara göre İsfendiyar oğlu Behmen'in oğludur...

B. 35. Hz. Muhammed şaraba "Kötülükler anası, kötülüklerin aslı" demiştir. Hafız'ın bu beyti, adeta bu söze zıttır. Bu yüzden beyte "Sofi, o acımsı suya kötülüklerin aslı dedi ya... bu sözü de bize kız oğlan kızları öpmeden daha tatlı, daha lezzetlidir" diye mâna verenler bile vardır. (Sudî şerhi, C. 1, S. 46-47)

B. 35. Kimya: Mesnevi, 1. basım, C. 1, S. 50, B. 516'ya bakınız.

B. 35. Karun: Mesnevi, C. 1, S. 83, B. 864'e bakınız.

B. 51. Top-çevgân. Mesnevi, C. 2, S. 29, B. 313'e bakınız.

B. 53. Nuh, tufan ve gemi. Mesnevi, C. 1, S. 39, B. 403, C. 2, S. 220, B. 2369'a bakınız.

B. 56. Yusuf. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2787'ye bakınız.

B. 59. Takva, Tanrı'dan korkmak, kötülüklerden ve hatta şüpheli şeylerden çekinmektir. Takva sahibi olan kişiye müttaki denir.

B. 67. Rüknâbad Şiraz'da akan bir ırmağın adıdır.

B. 67. Gülgeşt-i musalla. "Musalla gül bahçesi" demektir. Şiraz'ın bir gezinti yeridir. Aynı zamanda adından da anlaşıldığı gibi burası namazgâhtır. Eskiden cuma ve bilhassa bayram namazlarında cemaat pek kalabalık olduğu için şehirlerin dışında düz bir ovaya bir mihrap ve minber yapılır, bu namazlar oralarda kılınırdı. Bu yüzden ovalardaki mihraplı ve minberli yerlere "musalla - namaz kılınan yer" adı verilirdi. Buraları aynı zamanda gezinti yeriydi de. Ayrıca yollarda ekseriya bir çınar dikilip yanına bir çeşme yaptırılır, çınar altına biraz yüksek bir yere mihrap vazifesi gören bir taş dikilerek, yolcuların ve yolda yorulanların dinlenmesi, abdest alıp namaz kılması için küçük namazgâhlar da yapılırdı.

B. 68. Hân-ı yağma, yağma yemeği, yağma ziyafeti demektir. Çok eski zamanlardan beri, bayramlarda ve düğünlerde ziyafet verilir, gayet değerli, kap kacaklarda yemekler dağıtılır, ziyafetin sonunda yaygılarla kap kacağı, ziyafette bulunanlar kapışırdı. Sudî, "Bayramlarda ve düğünlerde yağma için dizilen çanaklardır" diyor ve padişahın düğününde bu hân-ı yağmayı gördüğünü kaydediyor (C. 1, S. 54). Osmanoğulları devrinde, yahut daha önce hân-ı yağmanın bu şekli aldığı anlaşılıyor.

B. 69. Zeliha, Yusuf Peygamber zamanında Mısır Azizi olan, yani Mısır hükümdarından sonra en büyük rütbeye sahip bulunan zatın karısıdır. Yusuf, pek güzel olduğu için Zeliha, Yusuf'a âşık olmuş ve bir gün Yusuf'a kendisini teslim etmek istemiş. Fakat Yusuf, Tanrı'dan korkup bu işe yanaşmamış, kaçarken Zeliha arkasından eteğine yapışmış, eteği yırtılmış, bu sırada Aziz, oda kapısına gelmiş ve bu hali görmüş. Zeliha, kendisini haklı çıkarmaya çalışmışsa da danışılan kişiler, eteğin art taraftan yırtılmasını Yusuf'un doğruluğuna delil olarak bulmuşlar, böyle olmakla beraber yine de dedikodunun yatışması için Yusuf, zindanda hapsedilmiş! Nihayet Yusuf zindandan çıkıp Mısır'a Aziz olunca Zeliha'yı aldığı rivayet edilir. Hatta bazıları, Zeliha'nın kız olup karısının Zeliha şeklinde bir peri

olduğunu da söylemişlerdir. Bu vaka, Kuran'ın 12'nci suresi olan Yusuf suresinin 22'nci ayetinden itibaren anlatılmaktadır.

B. 74. Süreyya, sevr yani öküz burcunun hörgücündeki yedi yıldızdır ki, İran dilinde bu yıldız kümesine Pervin, Türkçe'de Ülker denir.

B. 83. Cemşid, İran mitolojisine göre yedi yüz, yahut bin yıl yaşamış. Halkı âlim ve zahitler, askerler, çiftçiler ve sanatkârlardan ibaret olmak üzere dört kısma ayırmıştır, insanlara faydalı olan birçok sanatı icat etmiş, güneşin hareketini esas tutarak güneş yılını kabul eylemiştir. Şarap yapmak ve içmek, güneşin koyun burcuna girişini yılbaşı ve bayram tanıyıp bu güne "Nevruz - Yeni gün" adını vermek de onun zamanından kalmıştır. Cemşid, nihayet ululuğuna güvenip tanrılık davasına kalkışmış, halk bundan bıkmış, yüz çevirmiş, bir rivayette Şeddad soyundan gelmiş olan Dahhak onun yerine hükümdar olmuştur. Cemşid, Hint ülkesine, oradan da Çin'e kaçmış ve orada ölmüştür. Bazılarına göre Cemşid, Süleyman Peygamber'dir. Cemşid'in camı, yani kadehi de meşhurdur. Buna dünyayı gösteren kadeh mânasına "Camı cihannüma - Camı gîtînüma" derler. Bu kadeh yedi kat göğe benzer bir tarzda yedi madenden yapılmış, üstünde de yedi yazı varmış, Cemşid'e "Cem" de denir. Yüzük yahut rüzgârla anılırsa, Süleyman Peygamber; cam, yani kadehle anılırsa, Cemşid; aynayla anılırsa, İskender kastedilir. Şiirde şarap meclisi, hemen daima Cem meclisi, Cemşid meclisi diye geçer. Gerek Cemşid, gerek Dahhak, tarihî bir şahsiyet olmayıp iki Hint mabududur. Sonradan bu mabutlar, İran'ın mitoloji tarihine iki hükümdar olarak geçmiştir.

B. 95. Zühre, beşinci kat gökteki parlak yıldızdır. Eski Yunanlılar, tanrıça olarak kabul ettikleri bu yıldıza Afrodit, Romalılar Venüs demişlerdir. Gökle gündüzün kızıdır. Bir rivayette "Jüpiter - Müşteri"nin, yani büyük Tanrı Zeus'un kızıdır. Bir rivayete göre Zühal, babasını öldürdüğü zaman birkaç damla kan denizde bir köpüğe düşmüş. Afrodit, bu kanla köpükten doğmuştur. Başka bir rivayete göre de yine denize gökten bir alev düşmüş, Afrodit bu suretle vücut bulmuştu. Pek güzel olan bu kadın, güzellik ve aşk tanrıçasıdır. Zevk, sefa, işret, ferah ve bilhassa müzik, bu tanrıçaya aittir. Ressamlara göre Zühre'nin arabasını bir çift güvercin, yahut kuğu çeker. Nücum ilmine göre yıldızların tabiatları vardır. Zühre, soğuk ve yaş tabiatlıdır. Esasen kutlu bir yıldız olmakta beraber, bazen hayırsız ve şer de

olabilir. Zühre, edebiyatımızda hemen daima aşk, güzellik ve bilhassa müzikle beraber anılır.

Mirrih, Yunanlıların Ares, Romalıların Mars dedikleri tanrıdır. Harp tanrısı olan bu yıldız, elinde kılıç, yahut mızrak bulunan ve bazen bir elinde kesik bir insan başı tutan güzel bir delikanlı şeklinde tasvir edilir. Kızıl renkli olduğundan tabiatı son derecede hararetli ve kuru sayılmış, bu bakımdan da kutsuz ve hayırsız olarak kabul edilmiştir. Zühal'e "Nahsi ekber - Büyük hayırsız yıldız", Mirrih'e "Nahsi asgar - Küçük hayırsız yıldız", ikisine birden "Nahseyn - İki kutsuz, hayırsız yıldız" denir.

B. 97. Kuran'da şeytanların gökten haber çalmak için göğe çıkmak istedikleri vakit, melekler tarafından atılan şehaplarla yakıldıkları, yahut gökten sürüldükleri anlatılmaktadır. Mes-nevi, C. 1, S. 73, B. 756'ya bakınız.

B. 103. Bu gazelde meşhur Şeyh-i San'an'a telmih vardır. Şeyh-i San'an, rivayete göre Abdürrezzak adlı ve Yemenli bir şeyhtir. Dört yüz dervişi bulunan bu şeyh, elli yıl Mekke'de kalmış, gece gündüz ibadet edermiş. Rum ülkesine, yani Anadolu'ya gelince bir gece rüyasında puta secde ettiğini görüyor. Bu rüyanın neye işaret olduğunu düşünüp dururken bir gün bir pencereden bakan bir Hıristiyan kızını görüp âşık oluyor. Bir ay kadar orada aç, susuz kalıyor. Dervişleri çok öğüt veriyorlarsa da dinlemiyor. Dervişler başından dağılıyorlar. Nihayet kız, Şeyh-i San'an'a şarap içmesini teklif ediyor. Şeyh, şarap içiyor. Ondan sonra da yine kızın teklifiyle Hıristiyan olup zünnar kuşanıyor. Yine kızın teklifiyle bir yıl domuz çobanlığı yapıyor. Dervişleri tekrar Kâbe'ye vardıkları zaman, orada kalan diğer bir dervişi, şeyhi o halde bırakıp geldikleri için onları kınıyor. Hepsi birden yola düşüyor ve kırk gün Tanrı'ya yalvarıyorlar. Kırk gün sonra o derviş, rüyasında Hz. Muhammed'i görüp şeyhine şefaat etmesini niyaz ediyor. Hz. Muhammed şefaat ettiğini müjdeliyor. O anda şeyh de zünnarı atıp tövbe etmiştir. Kıza da rüyasında Müslüman olması söylenmiş olduğundan şeyhle dervişlerin arkasına düşüyor, nihayet onlara yetişiyor ve Müslüman olup ölüyor. Şeyh Feridüddin Attar (627. H., 1229-1230) bu hikâyeyi, Mantık ut Tayr'ın dördüncü makalesinde 213 beyitle ve pek güzel bir surette anlatır. Ayrıca Şeyh-i San'an hakkında kitap yazanlar da vardır. Yunus Emre de bu şeyhten bahseder.

B. 115. Nigâristan. Zerdüşt diniyle Hıristiyanlığı birleştirerek yeni bir din kuran Mani'nin resim mecmuası. Miladın 240'ıncı yılında doğan ve Sasanilerden Behram zamanında derisi yüzülüp içine saman doldurulmak suretiyle öldürülen Mani'nin dinine mensup olanlar, bu dine ait kitapları pek güzel minyatürlerle süslemişlerdi. İhtimal Mani'nin ressam sayılması bundandır.

B. 116. Garipler akşamı. İran dilinde "Şam-ı gariban". Birisinin öldüğü ve gömüldüğü günün akşamına dendiği gibi, akşamda ve günün batmasında bir gariplik olduğu ve umumiyetle garipler, akşamları dertlendiği için dilimizde de bu zamana "akşam garipliği" denilegelmiştir. Aynı zamanda Hz. Muhammed'in torunu ve Hz. Ali'nin oğlu İmam Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesinden sonra Ehlibeyt'in, Yezid askerine kimsesiz olarak esir düştükleri geceye de "Şam-ı gariban" derler.

B. 136. Tuba, cennette bulunan ve kökü yukarıda olup dal ve yaprakları bütün cenneti dolduran bir ağaçtır.

B. 155. Süleyman Peygamber'in, üstünde İsm-i azam, yani Tanrı'nın en büyük, en şerefli adı kazılmış bir yüzüğü olduğu ve bu yüzden bütün mahluklara hükmettiği rivayet edilmiştir. Hatem, yani yüzükten maksat, işte bu yüzüktür. Mesnevi, C. 1, S. 100, B. 1030'a da bakınız.

B. 159. İsa Peygamber'in ölüleri dirilttiği İncil ve Kuran'da anlatılır.

B. 161. Hamail, lügatte kılıç bağına derler. Fakat burada boyuna asılan ve ekseriya gümüş mahfaza içine konmuş olan muska kastedilmiştir. Bu çeşit muskalara halk dilinde hamailden bozma hamaylı denir.

B. 175. Tutya. Göze parlaklık ve kuvvet vermek için çekilen ve gözü yakıp yaşartan, kuvvetlendiren taş. Edebiyatta daima sevgilinin izinin tozu, göze tutya gibi çekilir.

B. 182. Sidre ve Sidretülmünteha, yedinci kat gökteki sınır ağacıdır. Cebrail, miraçta buradan ileriye geçememiş ve Hz. Muhammed de Cebrail'i burada görmüştür. Mesnevi. C. 1, S. 104, B. 1066'ya bakınız.

B. 184. Tarikat, yol demektir. Sofilere göre dinin dış yüzü olan şeriattan, dinin iç yüzü olan hakikate varmak için manevi bir yol vardır. Bir mürşide tabi olan yolcu, onun emirleriyle muayyen şartlara riayet ederek ahlakını güzelleştirir, kötülüklerden geçer, mevhum varlığı terk eder, bu suretle manevi yolu aşar ve hakikate ulaşır.

B. 201. Rıdvan, cennetin kapıcısı olan melektir.

B. 210. Halvet, yalnızlık mânasına gelir. Tarikatta halveti esas tutanlar, dervişi dar bir yere koyarlar. Derviş orada kırk gün, her gün biraz daha az yemek şartıyla riyazata girmiş olur. Aynı zamanda az uyur ve ibadette bulunur. Bu kırk günlük halvete Arapça'da ve İran dilinde kırk ve kırk günlük müddet mânasına gelen "erbain" ve "çile - çihle" de denir.

B. 211. Asaf. Süleyman Peygamber'in vezirinin adıdır, İsm-i azam kuvvetiyle Belkıs'ı tahtıyla getiren bu vezirdir. Edebiyatta vezirler, daima Asaf'a benzetilir.

B. 216. Nergis, Yunanca Narsis diye anılır. Mitolojide bir ırmakla bir perinin oğludur. Bu delikanlıya insanlar da âşıktır, periler de. Ses adlı peri de buna âşık olmuş, bu aşk yüzünden ölerek taşa dönmüş ve yalnız sesi kalmıştır. Kızlar aşktan anlamayan bu delikanlıyı mabutlara şikâyet ederler. Mabutlar da şu cezayı verirler: Bir gün Narsis, bir ırmakta kendisinin aksini görerek âşık olur, kendi aksine dalar gider. Bir aralık aksini kucaklamak için ırmağa eğilir ve muvazenesini kaybedip düşer, boğulur. Vücudundan bir çiçek peyda olur ki, bu çiçek tıpkı bir göze benzer ve bütün güzellikleri seyredip durur. Edebiyatta Nergis'in göze benzetilmesi, bu hikâyenin tesiriyledir.

B. 225. Hz. Muhammed'in "Ben, Tanrı kokusunu Yemen tarafından alıyorum" dediği rivayet edilmiştir. Mesnevi, C, 2, S. 111, B. 1203'e bakınız.

B. 229. Asaf-ı sâni, ikinci vezir Kıvameddin Hasan'dır.

B. 231. Keşşaf, (538. H., 1143-44) vefat eden meşhur Carullah Mahmud Zimahşerî'nin tefsiridir. Zimahşerî, bu tefsiri 528 Rebiyülahir'inin yirmi üçüncü günü bitirmiştir (1134). Keşf, Ömer-ibn-i Abdürrahman ül Kazvinî'nin (745-4. H., 1344-45) Keşşaf'a yazdığı haşiye olacak,

B. 232. Kaf, eskilerce dünyayı çepçevre kuşatan dağ, edebiyatta çok defa uzaktan kinaye olarak kullanılır.

B. 243. Eskiler, dünyanın üstünde insan bulunan dörtte birini yedi iklime ayırmışlardı. Bu yedi iklim sırasıyla şunlardır: 1. Berber ve Habeş ülkeleriyle Yemen'in kuzey tarafından, Sint, Hint ve Çin'den geçer. Halkı siyah renklidir. 2. Mağrib ve Sudan ülkeleriyle Arap yarımadasının güneyinden, Yemen, Mekke, Medine, Bahreyn, Sint, Hindi Çinî'nin

ortalarından geçer. Halkının rengi siyaha yakın esmerdir. 3. Mağrib ülkesinin güneyiyle Mısır, Kudüs, Şam, Küfe, Bağdat, Basra, Şiraz, Isfahan ve Fars ülkelerinden geçer. Halkı buğday benizlidir. 4. Endülüs ve Frengistan'dan, Rumeli'nin kuzeyinden, Anadolu'nun kuzey yarısından, Tebriz, Erdebil, Kazvin ve Tus'la Fars dağlarının güneyinden, Horasan'dan, Hita ve Huten'in kuzeyiyle Çin'in güneyinden geçer. Halkı beyaza yakın esmer renk-lidir. 5. İspanya'nın güneyinden, Frenk diyarının ortasından, Anadolu'dan, Sivas, Erzurum ve Şirvan'dan, Hazar Denizi'nin cenubundaki Geylan ve Cam gibi memleketlerden, Harezm, Semerkand, Buhara ve Türkistan'dan geçer. Halkının rengi beyazdır. 6. Frenk diyarının güneyinden, Venedik ve Rumeli'nin güneyinde bulunan memleketlerden, İstanbul'dan, Karadeniz'in güney ve kuzeyindeki yerlerden, Dağıstan ve Gürcistan'dan, Özbek ve Çağatay ülkelerinden, Hita ve Huten'in güneyinden geçer, halkının rengi sarıdır. 7. Portekiz ve İngiliz diyarından, Kıpçak ülkesinin güneyinden, Bulgar ve Rus memleketlerinden, Hazar denizinin güneyinden geçer. Halkının rengi kızıla çalar.

B. 250. Ayyarlar yolu. Arapça bir kelime olan ayyar, şuraya buraya koşan aslan, oynak at demektir. Bu münasebetle her yanı gezip dolaşan akıllı ve anlayışlı adama da ayyar dendiği gibi, bir kısım askere de bu ad verilmiştir. Aynı zamanda hilebaz, yalancı, dolandırıcı ve hırsız kişilere de ayyar denir. Naima tarihinden, Kızılbaş fedailerine de bu adın verildiğini öğreniyoruz (C. 3, S. 20).

B. 253. Kalender, Kalenderi tarikatına mensup kişiye denir. Bunlar, yalnız farzları yerine getirir, nafile ibadetlerle meşgul olmazlar, başlarına on iki terkli, yani dilimli, kubbesi sivrice keçe külahlar giyerler, Çardarb olurlar, yani saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ederler, kulaklarına halkalar takarlar, toplu bir halde ve davul ve nefir, yani boynuzdan yapılma borularını çalarak ellerinde bayraklar olduğu halde şehir şehir dolaşırlardı. Aşırı derecede vahdet-i vücuda inanan bu Şiî - Bâtınî tarikat, XVII'inci asır sonlarına kadar yavaş yavaş azalmak suretiyle Osmanoğulları ülkesine de yayılmıştı. Sonradan Bektaşîlik, bu tarikatı da temsil etmiştir. Esasen Melametîlikten ayrılmış olan Kalenderliğe Hafız'ın hususi bir hürmeti vardır. O, kalenderliği giyimde, kuşamda, âdette, usulde aramaz... her şeyden kesilmede ve hiçbir şeyle alakadar olmamada arar. Kalenderlerin

meşrepleri dolayısıyla dilimizde yoksul kişiye ve hiçbir şeye aldırmayan, her şeyi hoş gören adama da kalender denegelmiştir

B. 260. Kureyş ulularından ve Hz. Muhammed'in amcası olan Ebuleheb, Hz. Muhammed'e ve İslam dinine en büyük bir düşmandı. Adı, bu düşmanlığı yüzünden anılır.

B. 261. Sofilerin usul ve erkanlarını icra etmek için toplandıkları yer. Bu yerlere umumi olarak tekke derler. Küçük ve ancak yolcu dervişlerin barınmalarına mahsus olan tekkelere bucak mânasına "zaviye" denir.

B. 264. Osmanoğulları zamanından önce Halep'te şişe yapılırmış, daha doğrusu Tarsus'ta yapılır, Halep'e gelirmiş (Sudî, C. 1, S. 170),

B. 272. Eskiden banka olmadığından paraları yere gömerlerdi. Pek çok parayı küplere doldurup çok defa umulmadık viranelere gömdüklerinden şiirde daima defineyle virane bir arada kullanılır.

B. 289. Cam-ı cihannüma. B. 83'ün izahına bakınız.

B. 297. Abıhayat, Türkçe'de Bengisu denen ve içenin kıyamete kadar yaşayacağı bir sudur. Buna "Abıhayvan" ve "Abızindeganî" de derler. Güya İskender, bir memlekete varınca oralılar, ileride bir deniz olduğunu, deniz geçilince karanlıklar ülkesine girileceğini ve bu suyun, karanlıklar ülkesinde bulunduğunu haber vermişler. Hızır Peygamber ve İlyas Peygamber de İskender'le berabermiş. Bengisu'yu aramaya giderlerken karanlıklar ülkesine gelmişler. İskender'de karanlıkları aydınlatan iki mücevher varmış, birisini Hızır'a vermiş. Suya hangisi rastlarsa, öbürüne haber vermek şartıyla ayrı ayrı yollardan o ülkeye dalmışlar. Hızır'la İlyas, bir hayli gidip yorulmuşlar. Bir yerde oturup yanlarında bulunan pişmiş balığı yemek istemişler. Hızır, yemekten önce o civarda bulunan bir suda ellerini yıkamış. Elinden bir damla su balığa damlamış. Balık, hemen canlanıp sıçrayarak suya atılmış. Hızır, abıhayatın bu su olduğunu anlamış, İlyas'la beraber kana kana bu sudan içmiş. Fakat ikisine de İskender'e haber vermemeleri emredilmiş, onlar da haber vermemişler. Bir rivayete göre de İskender, karanlıklar ovasına girmeye korkmuş ve abıhayattan mahrum kalmış. Hızır'la İlyas, ebedi hayata erişmişler. İlyas denizde, Hızır karada zorda kalanlara yardım eder. İrem bağı ve bahçesi de Adem Peygamber'in torununun torunu olan Ad'ın oğullarından meydana gelen Ad kavminin hükümdarı olup tanrılık davasına kalkışan Şeddad tarafından

yapılan misli görülmemiş bir şehirdir. Bu bağlık, bahçelik şehri cennet olarak kurdurmuştu. Fakat bittiği haber verilince görmek üzere giderken bir yer sarsıntısı yüzünden kendisi, kendine uyanlarla beraber bir yanda, İrem öbür yanda yere batmıştır. Kuran'ın 89'uncu suresi olan Fecr suresinin 6-8'inci ayetlerinde bu bağın misli görülmemiş bir şey olduğu anlatılmaktadır. Aynı zamanda Şiraz'da Şah Şuca'nın gezinti yeri olan bahçenin adı da "Bag-ı İrem"dir.

B. 304. Nisan ayı, baharın ikinci ayıdır. Bu ayda yağmurlar yağar, her taraf yeşerir. Bu yüzden nisanda büyük bir feyiz vardır. Fakat ayrıca nisanın feyzine ait bir efsane de vardır. Güya bu ay içinde yağmur yağarken, sedefler ağızlarını açarlarmış. Sedeflere damlayan yağmur katreleri inci olurmuş. Fakat bu yağmur katreleri, yılanların ağzına damlarsa, zehir haline gelirmiş. Nisan yağmurundaki bu feyiz yüzünden eskiden nisan tasları vardı, bu taslara nisan suyu toplanır, bu suya muayyen miktarda muayyen ayetler okunur, bir yıl saklanır, hastalıklarda içilirdi. Hafız, bu beyitte nisan feyziyle neşelenen dünyayı peşin, cenneti veresiye sayıp peşinden faydalanmayı tavsiye etmektedir.

B. 324. 3'üncü sure olan Ali İmran suresinin 54'üncü ayetinde "Yahudiler, İsa Peygamber'i öldürmek için hile yaptılar. Tanrı da İsa'yı göğe ağdırarak hilelerine karşılıkta bulundu... Tanrı, hilecilerin hayırlısıdır" denmektedir. Mekir, hile mânasına gelir.

B. 342. Kisra, Nuşirevan'ın lakabıdır. Sonradan, bütün İran şahlarına Kisra denmesi âdet olmuştur. Bazılarınca bu kelime, Husrev kelimesinin Arapçalaşmış şeklidir. Perviz, Nuşirevan oğlu Hürmüz'ün oğludur. Asıl adı Husrev olan bu şah, balığı çok sevdiğinden balık mânasına da gelen Perviz lakabı ile lakaplanmıştır.

B. 345. Kadir gecesi. Ramazan ayının son on günündeki tek gecelerden biridir. Kuran'ın 97'nci suresinde o gece meleklerle Cebrail'in gökten yere indiği, sabaha kadar hayır ve selametten başka bir şey takdir edilmediği, o geceki ibadetin bin yıl ibadetten hayırlı olduğu ve Kuran'ın da o gece indirilmiş bulunduğu anlatılmaktadır.

B. 351. Kuran'ın 34'üncü suresi olan Seba suresinin 12'nci ayetinde Süleyman Peygamber'e rüzgârın teshir edildiği ve gündüzün bir aylık, gece de bir aylık yol götürdüğü anlatıldığı gibi, 27'nci suresi olan Neml suresinin

17-18’inci ayetlerinde de Süleyman’ın ordusuyla, karıncaların yuvası bulunan bir vadiye geldiği, karıncaların reisinin karıncalara “Yuvalarınıza girin... Süleyman ve ordusu, sizi çiğnemesin” dediği anlatılmaktadır. Bir karıncanın, Süleyman Peygamber’e armağan olarak bir karınca ayağı getirdiği de halk rivayetlerindendir. Hulasa karınca edebiyatta aciz sembolü olarak kullanılır ve daima Süleyman’la karşılaştırılır.

B. 358. Zühal gökle yerin oğludur. Mitolojide zaman tanrısıdır ve ekimi, biçimi korur. Rengi siyaha bakar boz yeşildir. Tabiatı sevdavi, mizacı soğuk ve kurudur. Seneye hâkim olunca soğuk çoğalır, sıcak memleketlerde bile hararet azalır. Bu bakımdan nahsı ekber, büyük hayırsız ve yomsuz yıldızdır. Yalnız gündüzün tabiatı hararet olduğundan ve hararet de soğukluğu giderdiğinden gündüz kutsuz ve yomsuz sayılmaz. Zühal, birinci iklime hâkimdir. Sanatkârlarla dar geçimli adamların ve padişah mensuplarının yıldızı Zühal’dir. Yunanlılar, Zühal’i yarı beline kadar göğsü açık, yalnız arkasıyla başının ön tarafı kapalı bir yaşlı adam şeklinde tasvir ederlerdi. Elinde kâh bir üzüm bıçağı, kâh orak bulunurdu. Şarkta sağ elinde bir insan kafası tutan, sol eliyle bir insan avucunu tutmuş bulunan bir yaşlı adam, yahut beyaz ata binmiş, sağ elinde bir kılıç olan bir adam şeklinde tasvir edilir.

B. 374. Gulyabani, yollarda insanları adlarıyla çağırarak yollarını kaybettiren cinlerdir.

B. 387. Kuran’ın yedi türlü okunuşu vardır. Bu okunuşlara “Kıraati seb’a - Yedi okunuş” denir. Mâna bozulmamak üzere bu çeşitli okunuştan bahseden bilgiye “Kıraat ilmi - Okuyuş bilgisi” denir. Kıraat bilgisinin yedi imamı vardır. Bu suretle bu yedi kıraat on dört rivayetle bize kadar gelmiştir.

B. 410. Harut, Marut; Mesnevi, C. 1. S. 52, R 536’e bakınız.

B. 421. Elest: Mesnevi, C. 1, S. 122, B. 1241’e bakınız.

B. 423. Kuran’ın 27’nci suresinin (Neml) 16’ncı ayetinde Süleyman Peygamber’e kuş dili öğretildiği söylenmekte; 34’üncü surede de (Seba) rüzgârın, Süleyman’ın emrine uyduğu ye tahtını götürdüğü anlatılmaktadır (Ayet 12). Asaf, Süleyman’ın vezirinin adıdır.

B. 434. Nergisî kaftan, kuşağı uçkur gibi içten geçen ve uçları klaptan ve ipekle, yahut altınla işlemeli olup göbek üstünden sarkıtılan bir çeşit yakası

büklümlü kaftandır. Sudî, bir Gürcü beyinin oğlunda görmüş (C. 1, S. 145-146),

B. 443. Gülbank. Yüce sesle okunan mürettep derviş dualarına denir. Bülbül sesine de gülbank derler.

B. 444. Gönül ferahlatıcı yakut macunu. Yakut-u müferrih denen bu macun, eskiden kullanılırmış. Yapılması hayli paraya bakan ve zenginler tarafından kullanılan bu macunun nasıl yapıldığı eski tıp kitaplarında yazılıdır.

B. 450. Bu beyitteki "Hâce"den Kıvameddin'in kastedildiğini Sudî söylüyor (C. 1, S. 80)

B. 454. Süleyman Peygamber'in yüzüğünü güya bir aralık bir dev çalmış ve bir müddet de Süleymanlık etmiş, fakat sonra yine Süleyman Peygamber tarafından elde edilmiş.

B. 460. Müslümanların kıblesi olan Kâbe'nin çevresinde hududu muayyen bir yer vardır ki, buraya harem derler. Burada avlanmak, canlı bir mahluku öldürmek haramdır.

B. 471. Şeyh-i San'an. B. 103'ün izahına bakınız.

B. 483. Cihan hocasından Kıvameddin Hasan'ın kastedildiğini Sudî söylemektedir (C. 1, S. 193).

B. 497. Ferhat, Şirin adlı kızın âşıkıdır. Erkek evlat bırakmadan ölen bir hükümdarın yerine Banu adlı bir kızı geçiyor. Bu kızın, kız kardeşinin adı Şirin'dir. Banu, Şirin'e bir köşk yaptırıyor. Köşkü Bihzad adlı bir ressam, güzel resimlerle süslüyor. Bihzad'ın Ferhat adlı bir oğlu var. Bu da babasıyla çalışırken Banu, Ferhat'a âşık oluyor, Ferhat da Şirin'i seviyor. Arada bir görüşmeye başlıyorlar. Banu da köşkün karşısında kendi için bir köşk yaptırıyor. Şirin, bir gün şehrin dışındaki pınarın köşke getirilmesini istiyor. Fakat ortada bir dağ olduğundan kimse imkânını bulamıyor. Ferhat, saray bekçiliğine tayin edilmek şartıyla dağı deleceğini söylüyor ve büyük gürzüyle kayaları delmeye başlıyor. Banu, Ferhat'ın Şirin'i sevdiğini duyunca, Ferhat'ı hapsettiriyor. Bir müddet sonra gördüğü bir rüya üzerine hapisten çıkartıyor, Fakat yeise düşen Ferhat, bir dağda külüngüyle kendisine bir mağara açıyor, mağaranın duvarına Şirin'in resmini yapıp orada oturuyor. Bu sırada Hürmüz adlı bir padişah Şirin'i Ferhat'a almak için Banu ile savaşıyor ve ordusunu mağlup edip Şirin'i alıyor. Bu sefer de

Hürmüz'ün oğlu Husrev, Şirin'e âşık oluyor. Hatta bu aşk yüzünden yatağa düşüyor, nihayet Ferhat'a yine bir dağ delmesini teklif ediyorlar. Ferhat, işe koyuluyor. Tam dağı deleceği sırada Husrev'in dadısı, Ferhat'ın yanına gidip "Oğlum, sen burada uğraşıyorsun, ama Şirin öldü" diyor. Ferhat, bir ah çekip olanca kuvvetiyle koca külüngü beynine indiriyor ve ölüyor. Şirin haber alınca gidip sevgilisinin naaşına kapanarak ağlıyor ve belindeki hançerle o da kendisini öldürüyor. Bu sırada oraya dadı geliyorsa da dağdan bir aslan inerek o hain karıyı paralıyor.

Leyla ile Mecnun da yine şark edebiyatının meşhur hikâyelerindendir. Bu hikâyenin kahramanları olan Leyla ile Mecnun'un Emeviler devrinde yaşadıkları da rivayet edilir, İran şairlerinden Hatifî, Vahşî, bilhassa hamse üstadı Nizamî, Türk şairlerinden Alişîr Nevaî, Behiştî. Abdülvehhab Hayalî, Edirneli Şahidî, Bursalı Celilî, Gubarî, Salih ve Fuzûlî, bu hikâyeyi nazım olarak kaleme almışlardır. Nizamî'nin "Leylî vü Mecnun"u Prof. Ali Nihat Tarlan tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve Maarif Vekilliği klasik tercümeler serisinde neşredilmiştir.

B. 511. Ken'an Piri, Yakup Peygamber'dir. Mesnevi, C. 1, S. 12, B. 125 ve S. 277, B. 2787'ye bakınız.

B. 534. Âhir zaman fitneleri, imtihanları. Hz. Muhammed, âhir zamanda birçok fitneler olacağını haber vermiştir ki, bunların en mühimi Deccal adlı ve tek gözlü birisinin tanrılık davasıyla çıkmasıdır.

B. 538. Seba, Belkıs'ın hükümdar olduğu ülkedir. Hüthüt de Süleyman Peygamber'e Belkıs'ı haber veren ve Süleyman'ın mektubunu Belkıs'a götüren çavuşkuşudur. Mesnevi, C. 2, S. 149, B. 1600'e bakınız.

B. 616. Müslümanlar, hac merasimini yapmak için tamamıyla soyunarak iki peştamala bürünürler. Bu suretle baş açık, yalınayak Kâbe'yi tavaf ederler. Bu büründükleri peştamala "ehram" denir.

B. 653. Kıble, Müslümanların namazda yöneldikleri Kâbe'dir. Merve ile Safa Mekke'deki iki tepedir ki, Müslümanlar hac esnasında bu iki tepe arasında yedi kere koşarlar ve buna "Saiy" derler.

B. 664. Eymen vadisi, Musa Peygamber'in bir ağaçtan alev çıkmakta olduğunu gördüğü ve asa ile yed-i beyza mucizelerine nail olarak firavuna gönderildiği vadidir. Tur dağı da yine aynı peygamberin Tanrı tecellisine

mazhar olduğu dağdır. Mes-nevi, C. 1, S. 3, B. 25-56 ve S. 27, B. 278-279 ve 277, B. 2788'in izahına bakınız..

B. 681. Fatiha, Kuran'ın ilk süresidir ve mânası da "başlangıç, açış" demektir. Sofilerde herhangi bir işin olması için bir ulunun fatiha demesi ve huzurundakilerin bu süreyi okumaları âdet olduğu gibi, yeni bir işe başlarken de aynı tarzda yine bu sure okunur. İhlas suresi, Kuran'ın 112'nci süresidir. Besmele ile sayılırsa, beş ayetten ibaret olan bu surede Tanrı övülmekte, anlatılmaktadır. Bu yüzden bu sureye "Tevhid suresi" da denir. Hırzı Yemanî de murat için okunan bir duadır.

B. 721. Çigil, güzelleriyle meşhur bir Türk kabilesidir.

B. 732. İki dost arasında bir kırgınlık olursa barışmak isteyen, gömleğini çıkarıp yakarmış. Hafız, bu beyitle anlatılan âdeti hatırlatıyor (Sudî, C. 1, S. 198)

B. 740. En büyük vezire "Sahib-i dîvân" denirdi. Berat ve hükümlerin yukarı tarafına "Hasbeten lillah - Tanrı için" yazısını yazarlarmış. Sudî, "Hasbeten kelimesini yazarlar, lillahi yazmazlardı. Eski padişahların hükümlerinde gördük." diyor (C. 1, S. 101).

B. 800. Yusuf Peygamber, kardeşleri tarafından kuyuya atılmış, sonra bir kervan tarafından çıkarılmış ve bunu haber alan kardeşleri, bizim kölemizdir diye onu satmışlar. Mısır azizi tarafından satın alınan ve Zeliha yüzünden yedi yıl zindanda kalan Yusuf, sonra Mısır'a Aziz olmuştur. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2787'ye bakınız.

B. 819. Sultan Mahmud, meşhur Mahmud Gaznevî'dir, Eyaz da sevdiği bir çocuktur.

B. 860. Darağacını yücelten, meşhur Huseyn ibn-i Mansur-ı Hallac'dır. Mesnevi, C. 2. S. 29, B. 305'e bakınız.

B. 861. Ruhulkudüs, Müslümanlarca Cebrail'dir, Hıristiyanlarca İsa'yı ve onda zuhur ederek inananları teyit eden Tanrı kudretidir. Mesnevi, C. 3, S. 111, B. 1298-1299'a bakınız. Mesiha ve Mesih, İsa Peygamber'e verilen lakaptır. Mesnevi, C. 1. S; 3, B. 25, 26. S. 106,

B. 878. Ebül Vefa, Hicri 835'te (1428-1429) Şiraz'da vefat eden Hâce Ebül Vefa-yı Şirazî adlı meşhur şeyhtir.

B. 902. Sema, dönmek, oynamak, güzel sesle ve müzikle vecde gelmek mânasına gelen bir terimdir. Yalnız Müslüman sofilerine ait olmayıp Yunan

filozoflarında da bulunan semaın şeriatta helal olup olmayışı uzun bir mesele teşkil etmiştir. Mesnevi, C. 2. S. 47, B. 509'un izahına bakınız.

B. 919. Bu beyitteki Irak ve Hicaz kelimeleri, aynı zamanda klasik şark musikisinde birer makam adıdır.

B. 920. Zahitler, yani şüpheli şeylerden de sakınacak derecede kendilerini Tanrı'ya vermiş olanlar, şuna buna sürünüp pislenmesin diye yenlerini kısa yaparlarmış. Hz. Ali'nin de gömleğinin yenlerini kestiği rivayet edilmiştir. Sofilere ve bilhassa sofi şairlere göre zahit, riya timsalidir. Onlar, zahitlikten ziyade aşka ve cezbeye ehemmiyet verdiklerinden ve zaten de zahitlik gösterişe pek müsait olduğundan münasebet düştükçe daima zahitlere çatmışlardır. Hafız da burada yenleri kısa, elleri uzun diye zahitlere çatmaktadır.

B. 923. Hafız'la çağdaşı şairlerden İmad-ı Fakih'in (773 H., 1371-72) kedisine namaz kılmayı öğrettiği ve Şah Şuca'ı bununla aldattığı rivayet edilmiştir. Güya Hafız da bu beyitle bunu anlatmakta ve şaire tariz etmekteymiş.

B. 952. Kimya, bakır ve gümüşü altın yapma sanatıdır. Eskilerce bu sanatın bir keramet sayıldığı da vardır. İksir, bu terkibe, altın olması için ilave edilen şeydir. Mesnevi, C. 1, 516'nın izahına bakınız.

B. 982. Tufan, Nuh Peygamber zamanında imana gelmeyen insanların, bu peygamberin ilenmesiyle suya gark olmalarıdır. Gökten yağan ve yerlerden fışkıran sular bütün yeryüzünü kaplamış, yalnız Nuh'un gemisine girenler kurtulmuştur. Mesnevi, C. 1, S. 39, B. 403'ün izahına bakınız.

B. 994. Çin sureti. Mani dini, en fazla Çin ülkesine yayılmış olduğundan ve bu dinin kitapları, pek güzel minyatürlerle süslü bulunduğu gibi Mani'nin de nakkaş, yani ressam olduğu rivayet edildiğinden güzel yüz, Çin'e nispet edilegelmiştir. Aynı zamanda eskiden Çin ülkesindeki Türkler ve bilhassa Hita, Huten diyarının halkıyla Çigil güzelleri de güzellikleriyle meşhur bulunduğundan bu nispet, bu suretle de tamamlanmış olmaktadır.

B. 1024. İskender, ayna. B. 30'un izahına bakınız.

B. 1029. Sudî, bu beyitteki takvayı yakan rintten Abdürrezzak-ı Yemenî, yani Şeyh-i San'an'ın kastedildiğini, kimyagerlikten de kanaat ve tevekkülün kastedilmiş olduğunu yazıyor ve bazılarınca bu rindin, Hafız'ın şeyhi Mahmud-u Gülreng olduğunu ilave ediyor (C. I, S. 586).

B. 1030. Kalender, tıraş. B. 253'ün izahına bakınız.

B. 1042. Bu beyitle başlayan gazelin Şah Nimelullah'ı Veli'nin (832. H., 1428-29) "Biz, yoldaki toprağı bile bakışımızla kimya haline getirir, bir göz ucuyla baktık mı, her derdi tedavi ederiz" mealindeki,

Ma hak-i rahra benezer kimya kunim
Her derdra beg'uşe-i çeşmi deva kunim

beytiyle başlayan gazeline karşılık olduğu meşhurdur.

B. 1048. Yusuf, gömlek. Mesnevi, C. 1. S. 12, B. 125'in izahına bakınız.

B. 1054. Hafız, çocukken fırsat buldukça civardaki mektebe gider ve bir şaire özenerek arada bir şiir söyler, şiirden anlayanlara bir alay mevzuu olurmuş. Bir gece Şiraz'da Ebu Abdullab-ı Hafif'in türbesinde ibadet ederken uyumuş, rüyasında Hz. Ali'yi görmüş. Ali, Hafız'a cennet yemekleri sunmuş. Bu suretle şair olan Hafız, uyanınca bu gazeli söylemiş.

B. 1055. Zat ve Sıfat tecellisi. Vahdet-i vücuda, yani varlık birliğine inanan ve mutlak varlığı (Vücud-u mutlak) Tanrı olarak kabul eden sofilere göre, tevhid bu birliğin tahakkukudur. Bu tahakkuka üç mertebe kabul ederler: Tevhid-i Ef'al (işlerin birliği, işleri birlemek), Tevhid-i Sıfat (sıfatları birlemek). Tevhid-i Zat (zatı, var olanı birlemek), iradesini bir mürşide teslim ederek hakikate doğru yola çıkan salik, yani manevi yolcu, önce Ef'al tecellisine uğrar. Her işi, o işin mazharına göre yerinde ve doğru görür. Bütün işleri yapanın tek Tanrı olduğunu anlar, duyar. Onca, "Lailahe illallah - Tanrı'dan başka yoktur tapacak" sözünün mânası "La iaile illallah - Tanrı'dan başka iş yapan yoktur" tarzında görünür. Salik, bu mertebeyi aşınca işlerin, sıfatların zuhuru olduğunu ve bütün sıfatların da Tanrı sıfatlarından ibaret bulunduğunu anlar ve duyar. Bu suretle Sıfat tecellisine mazhar olur. Lailahe illallah sözünü "La mev-sufe illallah - Tanrı'dan başka vasıflanan yoktur, bütün sıfatlar onundur" tarzında anlar. Salik, bu mertebeyi de aşarsa, sıfatların zatın zuhurundan başka bir şey olmadığını, hakikatte her şeyin Tanrı'nın zuhurundan ibaret bulunduğunu anlar ki; buna Tevhid-i Zat, yahut Tecelli-i Zatî derler. Salik, Lailahe illallah sözünü "La mevcuda illallah - Tanrı'dan başka var olan yoktur" tarzında anlar. Artık her şey, onca Hak'tır, mevhum varlığı kalmamıştır. Bu makamdan geriye dönüp Tanrı zatıyla, Tanrı sıfatlarıyla, Tanrı işleriyle tahakkuk ederse, kemal makamına erişmiş olur.

B. 1056. Kadir, ramazan ayının son on gecesi içindeki tek gecelerden biridir ki, Kuran bu gece inmiştir. O gece melekler ve Cebrail de yeryüzüne inerler. O gecenin ibadeti, bin yıl ibadetten hayırlıdır. Berat gecesi de Şaban ayının on beşinci gecesidir. O gecenin de mübarek bir gece olduğu hadislerde bildirilmiştir. O geceye kadir gecesi diyenler de vardır. Tasavvuftaysa kadir, salikin Tanrı tecellisine uğradığı gecedir ki, mevhum varlığından kurtulduğu için berat gecesi de o gecedir.

B. 1076. Tortulu şarap içen ve bir renkte bulunan erlerden maksat, Sudî'ye göre Hafız'ın şeyhi olan ve Gülreng diye anılan Mahmud-ı Attar'dır. Yeşil giyinen, fakat kalpleri kara olanlar da bu şeyhe muarız olan Şeyh Hasan-ı Ezrakpuş'la müritleridir (C. 1, S. 403).

B. 1089. Sofilere göre varlığın mertebeleri vardır. İlk mertebe mutlak varlık âlemidir ki, bu âleme Lahut denir. Tanrı'nın zuhura olan meyli ve zatını bilmesi ilk tenezzülüdür. Bütün varlıklar bu âlemde Tanrı ilminde, önce mücmelen, sonra mufassalen tahakkuk eder. Bu bakımdan bu âlem Hak âlemiyle halk âlemi arasında bir berzahtır. Bu âleme Ceberut ve Hakikati Muhammediye âlemi denir. Bu âlemin Tanrı sıfatlarını izhar etmiştir ki, bu sıfatlar âlemine de kuvvet, yahut Melekut âlemi adı verilmiştir. Bu âlemin zuhuruysa bildiğimiz, gördüğümüz şu "Kesret - Çokluk" âlemini meydana çıkarır. Bu âleme de "Nasut" denir. Bu dört âlemi toplayan âlem ise insandır.

B. 1090. Emanet yükünden maksat, Tanrı'nın kemaliyle zuhurudur. Her şeyde Tanrı'nın bir sıfatı ve bir adı zuhur etmiştir, insandaysa bütün sıfatları ve adları, yani zatı zuhur etmiştir. Bu bakımdan âlem bir cesede benzer, ruhu insandır. Kuran'ın 33'üncü suresinin (Ahzab) 72'nci ayetinde emanetin göklere, yeryüzüne ve dağlara arz edildiği, fakat hepsinin de korkup çekinerek kabul etmedikleri, fakat insanın bu emaneti yüklendiği söylenmektedir ki, sofilerce âlemde bu kabiliyet olmadığından bu mazhariyete erişememiştir. Mesnevi, C. 1. S. 192, B. 1958-59'a bakınız.

B. 1091. Hz. Muhammed'in, "Ümmetim, benden sonra yetmiş üç bölük olarak ayrılacak. Bunların içinden bir bölüğü kurtulur, öbürlerinin hepsi de cehennemliktir" dediği rivayet edilmiştir. Hafız'ın, bu beyitte yetmiş iki milletin, yani yetmiş iki yola, yetmiş iki mezhebe ayrılan halkın,

umumiyetle hakikati göremediklerim söylemesi ve bir tanesini anmaması da bu yüzdendir.

B. 1112. Aden kıyılarında ve Bahreyn adalarında inci bulunur. Bu yüzden inci ile Aden çok defa beraber anılır.

B. 1125. Bir nevi aktaş, ciğer kanıyla boyanıp güneşe bırakılır ve güneşin tesiriyle lal haline gelirmiş. Yakut da yine güneşin tesiriyle bu rengi alırmış.

B. 1133. Kamer devri. Eskilere göre yedi yıldızın her birinin biner yıl tam devri vardır. Diğer bir rivayete göre de bu devirlerin her biri yedi bin, hepsinin devri kırk dokuz bin yıldır. Bu devirler tamamlanınca kıyamet kopacaktır. Zühal devri. Adem Peygamber'in devridir. Zaten Zühal kelimesi Ebced hesabında "Adem" kelimesinin tutarı olan 45 sayısına denktir. Bu yedi yıldızın altı tanesinin devirleri geçmiştir, içinde bulunduğumuz devir, kamer devridir. Hz. Muhammed de bu devirde zuhur etmiştir. Kamer devri, eski Yunanlılarda da vardır. Yalnız onlarda bizden başka türlüdür. Güneşle ay, her on dokuz yılda bir kere yeryüzüne nispetle gökyüzünün aynı noktasına gelirler. Bu suretle ay başlarıyla ayın on beşleri birleşir ve on dokuz yıl önceki miladi ayların günleriyle aynı güne gelir. Yunanlılar, bu hadiseye büyük bir ehemmiyet verirler, bu yılları mabetlerde mermer levhalara altın suyuyla yazarlardı. Hz. Muhammed, kıyamete yakın birçok fitneler, imtihanlar olacağını, bilhassa Deccal denen tek gözlü ve tanrılık davasına kalkışan birisinin zuhur edeceğini haber vermiştir. Bu bakımdan kamer devri, fitne devridir.

B. 1139. Vird, sofilerin tertip edilmiş dualarına denir ki, bunlar muayyen zamanlarda ve bilhassa seher çağlarında okunur.

B. 1144. Samirî, Musa Peygamber'in kavmini aldatıp altın bir buzağı yaparak ona taptıran adam. Mesnevi, C. 1, S. 224, B. 2258'in izahına bakınız.

B. 1186. Gülreng Pir, Sudî'ye nazaran bu lakapla anılan ve Hafız'ın şeyhi olan Mahmud-ı Attar'dır, Sudî Farsça bir Hafız menakibinden tarikat silsilesini şöyle kaydediyor: Mahmud-ı Attar - Abdüsselam - Ruzbihan-i Baklî'nin oğlu Fahreddin Ahmed - Ruzbihan-i Baklî. Gök ve yeşil elbise giyenler de bunlarla zıt olan Hasan-ı Ezrakpuş'la müritleri ve halifeleridir (C. 1. S. 480).

B. 1204. Ebu İshak, Gazan Han zamanında bir müddet Fars eyaletinde valilik eden Şeyh Şah Ebu İshak'tır. Sofi meşrep olan bu zat, ağır ve değerli mücevherler yerine firuze yüzük takarmış.

B. 1214. Eskiden kölelerin kulaklarına küpe takarlardı. Hatta bir hükümdara tabi olan diğer bir hükümdarın da kulağına küpe taktığı vardı. Hayderî, Camî, Şemsî, Edhemî gibi Şiî - Bâtınî tarikat erbabıyla Kalenderler ve Bektaşilerin mücerretleri, yani evlenmemeye söz verenleri de Ali kulu olduklarına alamet olmak üzere küpe takarlar ve buna "menguş" derlerdi.

B. 1241. İsm-i azam. Tanrı'nın en ulu, en şerefli adıdır. Mes-nevi, C. 1, S. 100, B. 1030'un izahına bakınız.

B. 1261. Hankah veya hanekah, büyük tekkelere denir.

B. 1264. Nafe, misk ahusuna denir. Bu hayvan, Huten ovalarında çok bulunur. Bu münasebetle şiirde nafe, ahu, misk, Hita ve Huten kelimeleri daima beraber kullanılagelmiştir.

B. 1278. Kuran'ın 68'inci suresinin (Kalem) son iki ayeti olan 51 ve 52'nci ayetlerinde "Kâfir olanların Kuran'ı duyunca, gözleriyle seni işaret ederek şüphe yok ki, bu delirmiş demelerine az kaldı. Halbuki Kuran, ancak âlemlere bir öğüttür" denmektedir. Bu iki ayeti nazar için yazıp muska yaparak üste takarlar ve yine nazara uğramamak için bu ayetleri okurlar, üflerler.

B. 1302. Aman yüzüğü, padişahların, yahut büyüklerden birisinin herhangi bir suçluyu bağışladıklarına dair eline verdikleri yüzüktür.

B. 1317. Cem, kadehle anılınca Cemşid, yüzükle anılınca Süleyman Peygamber'dir. B. 83'ün izahına bakınız.

B. 1321. Hukema felsefesine, yani İslamileşen Yunan felsefesine göre yaratıcı kudretin faal tecellisine Akl-ı Kül, münfail tecellisine Nefs-i Kül derler ki, bu faallik ve münfaillikten gökler ve göklerdeki yıldızlar meydana gelmiş, bunların dönmesi de dört unsuru meydana, getirmiştir. Dört unsurla dokuz göğün birleşmesinden cemad, nebat ve hayvan vücut bulmuştur. Tasavvufla hukema felsefesini birleştirenlerce Akl-ı Kül, Cebrail'dir; aynı zamanda Hakikati Muhammediye de budur. Mes-nevi. C. 1, S. 186, B. 1899'a da bakınız.

B. 1335. Yemeklerden sonra hazmı kolaylaştırmak için birbiri üstüne içilen üç kadeh şaraba "Selasei-gassale - Mideyi yıkayan üç dolu" derler.

B. 1338. Tayy-i mekân. Herhangi bir adamın ayağı altında yerin dürülmesi ve bu suretle uzak bir yere gayet çabuk gitmesidir. Tayy-i zaman da bir an içinde pek uzun bir zamanın geçmesidir. Mesela, bir adam gözünü kapar kapamaz kendisini başka bir diyarda bulur, evlenir, çoluk çocuk sahibi olur, yıllar geçer, gözünü-açınca yine kendisini o an içinde bulur. Tayy-i mekân ve tayy-i zamana "mekân içinde mekân, zaman içinde zaman" da derler.

B. 1370. Dervişler Tanrı adlarını anmak, yüksek sesle zik-retmek için bir halka şeklinde diz çöküp karşı karşıya otururlar, buna "zikir halkası" denir. Zikir halkası, bazen yarım daire şeklinde de olabilir.

B. 1403. Siyavuş, Keykavus'un oğludur. Üvey anası Sudabe, bu çocuğa âşık oldu. Keykavus, Sudabe'nin isteğine razı olmadığından Türk Hakanı Efrasyab'a kaçtı. Efrasyab kızını ona verdi. Kız Keyhusrev'e gebe kaldı. Fakat bu sırada Efrasyab, düşmanların sözüne kanarak Siyavuş'u öldürttü. Bu beyitte Hafız, Şah Mansur'un, oğlu Esed'i öldürttüğüne de işaret etmektedir (Sudî, C. 1, S. 655-656).

B. 1414. Yed-i beyza, Tanrı tarafından Musa Peygamber'e verilen bir mucizedir. Musa, Tanrı emriyle elini koynuna sokar, eli güneş gibi parıl parıl parlar. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2888'in izahına bakınız.

B. 1421. Behmen, İran mitolojisinde İsfendiyar adlı bir hükümdarın oğludur. Asıl adı Ardişir'dir. Aynı zamanda Zerdüşt'e inen melektir. Avesta'da adı Vohumena'dır. İran hakîmleri, aklıevvele de Behmen derler. Kubad, Nuşirevan'ın babasıdır.

B. 1422. Kavus, Keyler sülalesinden bir padişahtır. Bir rivayete göre Nemrut, diğer bir rivayete göre de Firavun'dur. Aynı zamanda pak ve asil kimse, ışık ve şiddet mânalarına da gelir. Key, yüce ve kahır sahibi padişah mânasına gelen bir kelimedir. Rüstem'in babası Zal, bu adı Kubad'a vermiş, ondan sonra bu soya Keyler soyu denmiştir. Cem taht ve yelle, yahut yüzükle anılırsa Süleyman anlaşılır.

B. 1446. Hüma, hümay. Boz renkli ve ayaksız bir kuşmuş. Dirisi ele girmezmiş. Hindistan'da Hita ve Huten ülkeleriyle Kıpçak çölünde bulunurmuş. Saksağana benzermiş. Sudî, Şam'da bir Acem bezirgânında

gördüm diyor (C. 1, S. 158). Bu kuşun gölgesi, kimin başının üstüne düşerse, o adam padişah olurmuş. Bu yüzden hümaya "devlet kuşu" da derler.

B. 1527. Karun, Musa Peygamber zamanındaki meşhur bir zengindir. Zekât vermediğinden hazinesiyle beraber yere batmıştır. Mesnevi, C. 1. S. 83, B. 864'e bakınız.

B, 1546. Hankahı olmayan şeyh de Sudî'ye göre, Hafız'ın şeyhi olan Mahmud-ı Attar'dır (C. 1, S. 476).

B. 1596. Mesih, İsa Peygamber'dir. İsa Peygamber'in ölüleri diriltiği İncil ve Kuran'da anlatılır. Bu münasebetle Mesih nefesli demek, ölüleri dirilten demektir.

B. 1600. Peygamber'e vahiy, rüya yoluyla, yahut Cebrail'in insan şeklinde gelmesiyle, yahut da arı uğultusu veya çan sesi gibi gelirdi. Bu son tarzdaki vahyin, kendisine pek şiddetli olduğunu bir hadiste söylüyor (Ahmed Naim: Buharî muhtasarı Tecrit Tercümesi, C. 1, S. 1-2). Hafız bu beyitte bu son vahiy şeklini hatırlatmaktadır.

B. 1716-1717. Sofilere göre Tanrı, mutlak varlıktır. Vücudun, yani varlığın zıddı yokluktur. Fakat bu yokluk, varlığın yok şeklinde düşünülmesinden meydana gelen bir vehimdir. Çünkü hakikatte yok olan, Tanrı'dan gayrisidir, daha doğrusu ondan başka bir şey yoktur. Tanrı'nın zatî iktizası olan zuhuru, hakikatte yok olan varlıkları meydana getirmiştir. Bu bakımdan "adem - yokluk", "vücut - varlık" için bir ayna olmuş; ve bu aynada yine kendisi görünmüştür. Bu, şairane bir buluştan ibarettir ve sofi şairler tarafından ibda edilmiştir.

B. 1776. Şahruh, satranç taşlarından bir taş ve aynı oyundaki hanelerden şahın haneleridir.

B. 1785. Eskiden bir uluya halini anlatmak ve merhametini elde etmek için kâğıttan bir gömlek giyerler, huzurunda o gömleği ateşlerlermiş. Mantık ut Tayr'da Feridüddin Attar, Şeyh-i San'an kıssasını anlatırken, Şeyh'i çok seven dervişin, diğer dervişlere:

Lazım-ı dergâh-ı Hak başim ma
Der tazallum hak mipaşim ma
Pirehed puşim ezkagraz heme
Ta resim ahır beşeyh-ı hod heme

yani “Biz Tanrı tapısından ayrılmayalım, o eşiğe dertlerimizi dökerek toprak olalım. Hepimiz kâğıt elbiseler giyelim de nihayet şeyhimize ulaşalım” dediğini söyler. Eskiden Osmanoğulları’nda da başta hasır yakarak dert anlatma âdeti varmış.

B. 1789. Meşşate, gelinleri süsleyen kadınlara denir.

B. 1791. Fahreddin-i Irakî. Lemeat sahibidir. Hemedan civarında yetişmiştir. Zekeriyya-yı Moltanî halifesidir, Konya’ya gelmişti. Muineddin Pervane, ona Tokat’ta bir tekke yaptırdı. Muineddin’in ölümünden sonra Mısır’a gitti, oradan da Şam’a geldi. Şam’da 688 Hicri’de (1289) vefat etti. Kabri Muhiddini Arabi civarındadır.

B. 1808. Suheyb, Hz. Muhammed’in sahabesindendir. Muhammed’in, bu zat hakkında “Suheyb, ne güzel kuldur... Tanrı’dan korkmasa bile isyan etmez, suç işlemezdi.” dediği rivayet edilir.

B. 1810. Eymen vadisinin çobanından maksat Musa Peygamber’dir; Şuayb Peygamber’e on yıl çobanlık etmişti.

B. 1822. Melekut âlemi, sıfatlar ve kuvvet âlemidir. Mülk âlemi de gördüğümüz madde âlemidir.

B. 1837. Selma, Arap şiirlerinde geçer, Leyla gibi Arap güzellerinden bir kızdır.

B. 1851. Kıran, iki yıldızın aynı burcun aynı derecesinde bulunmasıdır. Müşteri ile ayın kıranı pek kutludur. Hafız, aynı zamanda vezirin evlenmesine de telmihte bulunmaktadır.

B. 1858. Nazar için ateşe üzerlik tohumu atarlar, tütsüsüyle tütsülenirler. Şairler de sevgilinin kızıl yüzünü ateşe, üstünde siyah benleri üzerlik tohumuna benzetirler.

B. 1868. Keyhusrev, Keyler soyundan meşhur İran şahıdır.

B. 1872. Eskiden mum yakılır ve şamdanın yanında bir de mum makası bulundurulur ve mumun fitili bozuldukça makasla kesilir, düzeltilirdi. Bu münasebetle mumla kılıç daima beraber anılırdı.

B. 1910. Zünnar, papazların bellerine bağladıkları ve ucuna haç astıkları yün kuşaktır. Tasavvufta, kendini Tanrı’ya vermek mânasına da kullanılır. Bektaşilerde de “Tiğbent - Kılıç bağı” denen bir yün kuşak vardır, bazen buna da zünnar dendiği vardır.

B. 1930. Davud Peygamber'in sesi çok güzelmiş. Hatta o, ilahi okurken tesirinden nice kişiler ölürmüş. Gür ve kalın sese de bu münasebetle Davudî ses denir. Davud, daima güzel nağmelerle beraber anılır.

B. 1938. Suret - Mâna. Bu görünen madde âlemine Suret âlemi dendiği gibi bu suretle zahir olan kuvvet, sıfat âlemine de Mâna âlemi denir. Aynı zamanda vahdet-i vücutçularca her şey Tanrı'nın zuhuru olduğundan, Tanrı mânadır... zuhuru suret.

B. 1957. Birbirine eklenmeyen kelimeleri de ekleyerek yazılan yazıya, kelimeleri birbirine eklenmiş, ulanmış yazı mânasına "müselsel yazı" denir. Sevgilinin saçları vesaire müselsel yazıya da benzetilir.

B. 1961. Top-çevgân, şimdiki polo oyununa benzer bir oyundur. Ucu eğri bir değnekle top çelinerek oynanılırdı.

B. 1963. Utarit, Yunanlıların Hermes, Romalıların Mercurius dedikleri bu tanrı, rüzgârı temsil eder. Sonradan hilekârlarla hırsızların ve alışverişin de tanrısı sayılmıştır. Büyük tanrı Zeus'la (Müşteri) Atlas kızının oğludur. Doğar doğmaz hırsızlığa başlamış, tanrıların ineklerinden en semiz ve güzel elli ineği aşırıp dördünü kendisine kurban etmiş, yakıp dumanlarını seyretmiş, zevk ala ala koklamıştır. Liri de meydana getiren odur. Aynı zamanda Zeus'un postacısıdır. Elinde yılanlı bir sopa, ayaklarında kanatlı sandallar vardır. Mesafeleri bir anda aşar. Vücudu ideal bir vücuttur. Ölçü ve tartıları da o icat etmiştir. Yalanın hamisi de odur. Yalanı hakikat olarak kabul ettirmek için natıkaya ve belagata ihtiyaç vardır. Onun için natıkanın, fasahat ve belagatin, yazının, inşanın ve bu münasebetle dîvânın, yani devlet işlerini düzen kalemlerin, anlayışın, hesabın, zekâ ve dikkatin, hüner ve sanatın da tanrısıdır. Fasahat ve belagat tanrısı olarak temsil edilince bir elini yukarıya kaldırmış olarak tasvir edilir. Altıncı iklim, bu tanrıya aittir. Edebiyatta hemen daima defter ve kalemle, inşa ve akılla anılır.

B. 1968. Mumya. Güya Feridun, ava çıkmış, askerlerden biri, bir ceylanı oklamış... vakit akşam olduğundan yakalayamamış. Ceylanın yarası öldürücü olmadığından kaçmış ve bir mağaraya girmiş. Birkaç asker ardına düşmüş. Ceylan, mağaradaki suyu içmiş, yaralı uzvunu da o suya batırmış, tamamıyla iyileşmiş. Bunu gören askerler, yakalayıp Feridun'un yanına getirmişler ve gördüklerini anlatmışlar. Feridun, bir horozun ayağını kırdırmış, kırık yere o suyu sürmüşler, horoza da içirmişler. Kırık düzelmiş.

Bu suretle kırıkları düzelten ve yaraları iyileştiren mumya bulunmuş. Kızıl saçlı bir çocuğu içi susam yağı ve balla dolu bulunan bir taş dibeğe diri diri kapatırlar, yüz yirmi yıl bırakırlarmış. Çocuk, içinde tamamıyla erir ve bu terkip de mumya olurmuş. Hulasa mumya, kırık ve yara için kullanılan tesirli ilaçtır. Onun için de daima kırık ve yara ile beraber anılır.

B. 1991. Deccal, son zamanlarda çıkacak ve tanrılık davasına kalkışacak olan tek gözlü birisidir. Bu sırada Mehdi zuhur edecek ve Deccal'ı öldürecektir. Mülhit, dine dinde olmayan şeyleri karıştıran, bozuk dinli adam mânasına gelir. Mehdi için Mesnevi, C. 2. S. 75, B. 818'e bakınız.

B. 2034. Ad ve Semud, peygamberlerini dinlemediklerinden helak olan iki kavimdir. Mesnevi, C. 1, S. 328. B. 3308'e bakınız.

B. 2036. Nemrut, İbrahim Peygamber'i ateşe attıran hükümdardır. Zerdüşt de ateşe tapanların peygamberidir. Mesnevi, C. 1, S. 53, B. 547 ve S. 389, B. 3922'ye bakınız.

B. 2057. Süveyda, eskilere nazaran kalbin ortasında ve güya idrakin merkezi bulunan siyah nokta.

B. 2063. Yakup Peygamber, oğlu Yusuf Peygamber'i kaybettikten sonra o kadar ağlarmış ki, halk sesinden bizar olmuş. O da kendisine şehir dışında bir çardak kurdurmuş. Oraya gidip ağlar, feryat edermiş, işte bu bucağa "Kulbe-i ahzan - Hüzünler kulübesi" denmiştir.

B. 2165. Telli çalgılarda keskin ses çıkaran tele "zir", yavaş ve ağır ses çıkarana "bem" dendiği gibi, bu perdelere de zir ve bem perdesi derler.

B. 2195. Hacılar, hac merasiminden olarak Arafat Dağı'na çıkarlar ve hac ayı olan Zilhicce ayının dokuzuncu arife gününü orada geçirirler. Buna "vakfeye durmak" denir.

B. 2230. Eflatun, Sokrat'ın şakirdi, Aristo'nun üstadı olan ve milattan önce 430'da doğup Mısır'da tahsil ettikten sonra Yunanistan'a dönerek Atina'da Akademiya'yı kuran, milattan önce 347, yahut 348'de vefat eden meşhur Yunan filozofu. Milattan önce 324'te ölen ve yalnız bir torbası, bir çantası, bir de sopası bulunan meşhur Yunan filozofu Diyojen'in bir küp içinde oturduğu rivayet edilir. Eskiler, Eflatun'la Diyojen'i birbiriyle karıştırmışlar, bu yüzden de "Hum-u Eflatun" (Eflatun'un küpü) diye bir şey meydana çıkmıştır.

B. 2300. Asesbaşı, bekçi ve polis gibi halkı koruyan ve kötülüklere mani olan askerin reisi demektir.

B. 2349. Devir, bir şeyin varlığının başka bir şeyin varlığına, onun varlığının da bunun varlığına bağlı olmasıdır. Mesela yumurtanın varlığı tavuğa bağlıdır, fakat tavuğun varlığı da yumurtaya bağlıdır. Şeriata göre bu iki şeyin arasında zaman bakımından bir öncelik, sonralık olunca devir batıldır, yani aslı yoktur. Teselsüle gelince herhangi bir şeyin varlığı, başka bir şeye, onun varlığı da bir başka şeyin varlığına, o da diğer bir şeyin vücuduna bağlı olarak böylece sonu gelmemek şartıyla ulanıp gitmektir ki, akıl bakımından her şeye bir başlangıç ve son bulunması lazım olduğundan bu da batıldır. Şairler, kadehin dönmesiyle devir ve teselsül arasında bir münasebet buldukları gibi bazen de sevgilinin saçlarında bir teselsül görürler.

B. 2391. Caferâbad, Hafız'ın da kabri bulunan Musalla'ya yakın ve Rüknâbad ırmağı kıyısında bir gezinti yeridir.

B. 2410. Zebur, mezamir denen ve hükmü ihtiva etmeyip ilahilerden meydana gelmiş olan, Davud Peygamber'in kitabı. Bu kitap, dört büyük kitaptan biridir. Diğerleri Musa'ya inen Tevrat ve İsa'ya inen İncil'le Hz. Muhammed'e inen Kuran'dır.

B. 2418. Sülûk, yol yürümek, gitmek mânasınadır. Sofiler, zahirden batma varmak için bir mürşide uyarak muayyen kaidelere riayet etmek şartıyla manevi bir yolculuk yaparlar. Bu manevi yolculuğa sülûk, yolcuya da salik denir.

B. 2440. İki yıldızın aynı burcun aynı derecesinde bulunmasına "kıran" denir. Müşteri ile güneşin kıranına "Kıran-ı sa'deyn - iki kutlu yıldızın kıranı" dendiği gibi zamanında böyle bir kıran olan padişaha da "sahipkıran" denir. Bu padişahlar, dört kılıç takarlarmış.

B. 2444. Behram, Sasanilerden bir hükümdar olup miladın 420'inci senesinde tahta çıkmış, 20 yıl saltanat sürmüştür. Gûr, yani yaban eşeğine pek meraklı olduğundan ve hatta yine bir av esnasında bir yaban eşeğini kovalarken bir çukura düşüp öldüğünden "Behram-ı Gûr" diye anılır. Aynı zamanda "Gûr" mezar demektir. Mirrih'e, Behram derler. Mirrih, harp tanrısı olduğundan şairler, Behram'ı andılar mı, bütün bu münasebetleri

ifade eden kelimeler kullanarak “Cemiyeti elfaz - Söz topluluğu”na riayet ederler.

B. 2466. Gizli şarap içmeye “şürbi Yehud - Yahudi içişi” denir.

B. 2512. Nakış, klasik şark musikisinde bir nevi bestedir. Maval, bilhassa Araplarda vardır ve bir melodinin boyuna tekrarıdır. Bu münasebetle faydasız ve mânasız, aynı zamanda çok söz söyleyenlere “maval okuyor” denir.

B. 2514. Ehlibeyt. Hz. Muhammed’in ev halkı demektir ki, hadislere nazaran kendisi, damadı, amcalarının oğlu ve kardeşliği Hz. Ali, kızı ve Ali’nin zevcesi Fatıma ve oğulları Hasan ile Hüseyin’dir. Şahne, emîr ve vali mânasına gelir. Hz. Ali, Bağdat’ta Necef ovasında yattığı cihetle kendisine “Necef Şahnesi” denir.

B. 2540. Altı cihet şudur: Alt, üst, ön, art, sağ, sol.

B. 2560. Selma, Arap şiirlerinde çok geçer. Muayyen bir kadın adı olmakla beraber sevgiliye verilen addır. Ziselem de Arap şiirlerinde geçer, bir yer adıdır.

B. 2572. Hallac, şeriata aykırı görülen bazı sözleriyle hareketleri yüzünden hicretin 309’uncu yılında (922) Bağdat’ta idam edilen Abu-l Mugıys Husayn ibn-i Mansur al Hallac’dır. (Mesnevi, C. 1, S. 117, B. 1807-1809’un izahına bakınız), Şafiî, Sünnîlerin dört mezhebinden birini kuran ve 204 Hicri’de (319-20) Mısır’da ölen Ebu Abdullah Muhammed’dir.

B. 2627. Müslümanlıkta bazı ibadetler bedenidir, namaz gibi. Bazıları malidir, zekât gibi. Bazıları hem mali, hem bedenidir, hac gibi. Parası olmayan ve kendi bulunmadıkça ailesine geçim parası bırakmaya kudreti olmayan hacca gidemez. Zekât, muayyen bir miktara geldikten sonra bir yıl nemalanmak şartıyla bir mal, bir adamın tasarrufu altında kalırsa, onun muayyen bir kısmını yıl sonunda yoksullara vermektir. Bu muayyen miktara gelişe “nisab”, verilen muayyen miktarda “zekât” denir.

B. 2649. Güneşin zeval vaktini, doğma ve batma saatlerini tayin etmek ve namaz vakitlerini anlamak için güneşin bulunduğu mevkii tayine yarayan ve üzerinde derece daireleri bulunan yarım küre şeklinde tahtadan yapılmış bir alet vardır ki, buna irtifa aleti denir.

B. 2675. Birisi için kesilen kurbanın kanına parmak banarak o kimsenin alnına basmak halk âdetlerindendir, evvelce bu âdete pek riayet edilirdi.

B. 2680. Herhangi bir işin olması için Tanrı'ya vaat edilen muayyen miktarda namaz, oruç, yahut sadaka gibi bir şeye "nezir - adak" denir. Evvelce türbe ve tekkelere mum, zeytinyağı vesaire adanırdı. Dervişler, yoksullara, şeyhlere ve dervişlere verilen paralara da sadaka yerine niyaz derler. Bu tabir Azrilerde umumidir.

B. 2697. Madde âlemine mensup olan dünya, yani yeryüzü, dört unsurdan (hava, su, ateş, toprak) meydana geldiğinden dünyaya "terkip yurdu" denmiştir.

B. 2716. "Hat - çizgi" şark edebiyatında yeni terlemiş ince bıyık mânasına kullanılır. Hilali kadehin ince ve hilal şeklinde bir kadeh olduğu, bu münasebetle kadehe benzetildiği anlaşılmaktadır. Hafız, sevgilisinin bıyıklarını hilalî kadehe, tabiidir ki, dudaklarını da kadeh içindeki şaraba benzeterek bu mazmunu bulmuştur.

B. 2747. Tellallar, bağırarak bir şeyi ilan ederler. Halkı, yüksek sesle bir yere davet etmeye de "sala" denir. Bu münasebetle cuma günleri, öğle ezanından önce müezzinlerin minarelerde Hz. Muhammed'e salat ve selam vermelerine de "sala vermek" denmiştir. Bu davetlerde bazen "sala" sözü de aynen tekrarlanır. Mevlevilerde dervişlerden biri, yemek vakitleri, herkesin duyacağı bir yerde "Hu... somata sala!" diye bağırır, dervişler ezandan sonra namaza da yine böyle davet edilir. Sala umumi davet mânasına gelir.

B. 2752. Nafe denen misk keçileri, Çin ülkesinde ve bilhassa Hita ve Huten ovalarında bulunduğundan ve misk siyah olduğundan şark edebiyatında saça ve hata benzetilen misk, hemen daima Çin, Hita, Huten ve nafe kelimeleriyle beraber kullanılagelmiştir. Bazen Hita ile hata kelimelerinin mânalarıyla da oynanılır. Çin aynı zamanda büklüm ve kıvrım mânasına da gelir, saçla münasebeti meydandadır.

SB. 2764. İskender zindanından Isfahan'ın kastedildiğini, Süleyman ülkesinin de Şiraz olduğunu Sudî söylüyor (C. 1, S. 253).

B. 2774. Eski Arap harflerinde elif, yani "A", düz bir çizgiden ibaret olduğundan şairler, ekseriyetle sevgilinin boyunu elife benzetirler.

B. 2892. Eyaz, meşhur Gazneli Sultan Mahmud'un sevgilisi olan bir köledir.

B. 2917. Firavun, Musa Peygamber'le kavmine Mısır'dan çıkmaya izin vermiş. Musa, Şap Denizi'ne asasıyla, yani elindeki sopa ile işaret etmiş,

denizde on iki yol açılmış, İsrailoğulları'nın on iki bölüğü bu yollardan geçmişler... Firavun pişman olarak ordusuyla artlarına düşmüş ve o yollara dalmış, fakat deniz kavuşmuş, hepsi de boğulmuşlardı. Hafız, bu beyitte şu hikâyeye işaret etmekte, yalnız Şap Denizi yerine Nil demektedir.

B. 2948. Adem ve Havva, Tanrı'nın "yemeyin" dediği ağacın meyvesini Şeytan'a kanıp yemişler ve bu yüzden cennetten sürülmüşlerdi. Yıllarca ayrı kalan ve ağlayıp inleyerek Tanrı'ya yalvaran Adem ve Havva'nın suçu, nihayet affedilmiş ve arife günü Arafat dağında buluşmuşlardı. Bu vaka, Tevrat ve Kuran'da hikâye edilmektedir. Hıristiyanlarca Adem'in suçu evlatlarına miras kalmış, nihayet Tanrı'nın kelam sıfatta olan İsa, gelip kendisini feda ederek bu suçu affettirmiştir.

B. 2949. Cevza, ortası beyaz olan kara koyuna derler. Cevza burcu, koyuna benzetilerek bu ad takılmıştır. Minyatürlerde Cevza, belinde okluk bulunan ve elinde yay tutan koyuna binmiş bir adam şeklinde tasvir edilir.

B. 2965. Evreng ve Vefa iki âşık adıdır, Gülçehre ile Mihr de sevgilileridir.

B. 2988. Eskiden dervişler, hırkalarını yamalı bez parçalarından dikerler ve bu parçaları da malının helal olduğuna emin bulundukları kişilerden alırlarmış. Bu yamalı hırkaya "murakka" denir. İran'da seccadelerin bu çeşidi hâlâ vardır. Tarikat çeyizleri, üste başa takılan şeylerdir. Mesela Hayderî, Şemsî, Camî ve Bektaşîlerle diğer bazı tarikatlarda mücerret, yani bekâr durmaya karar veren dervişler kulaklarına küpe takarlardı, göğse on iki imama işaret olmak üzere on iki köşeli teslim taşı denen bir taş asılır, bele kemer kuşanılırdı. Eğer derviş, on dört Masum'u, yani Hz. Muhammed'in yattığı Medine şehriyle diğer imamların yattıkları Necef, Kerbela, Bağdat, Samır'a ve Horasan'a gitmiş ve bu zatları ziyaret etmişse, göğsüne iri nohut büyüklüğünde ve birbirine zincirle bağlı olan on dört "habbe" takardı. Bunlara ve bunlara benzeyen giyim kuşam, asım takım şeylerine "çeyiz" denirdi.

B. 3029. Karun. Mesnevi. C. 1., B. 864'e bakınız.

B. 3030. Kıran, iki yıldızın bir anda, aynı burcun aynı derecesinde bulunmasına denir. İki yomlu ve kutlu yıldız olan Müşteri ile Güneş'in kıranına "Kıranı sa'deyn" derler. Bir padişahın zamanında böyle bir kıran olursa, o padişaha "sahipkıran" adı verilir. Zamanında kıran-ı sa'deyn olan

padişah, dört kılıç kuşanırmış. Kıran, aynı zamanda sikkeye, yani üstünde padişahın adı ve alameti olan altın ve gümüş paraya denir.

B. 3057. Eskiden bir nala sevgilinin adı yazılır, daha bazı şekiller çizilir, ateşe konurmuş. Bunun üzerine güya sevgili, kararsız bir hale düşer, gelip âşıkına ram olurmuş.

B. 3100. Ruhulemin, peygamberlere Tanrı buyruklarını getiren Cebrail adlı ulu melektir.

B. 3106. Bu beyitteki Cem, Süleyman Peygamber'dir.

B. 3113. Bistamî hırka, derviş hırkası demektir. Bayezîd-i Bistamî dervişlerin ulularından olduğundan, hırka ona nispet edilmiş olacak, belli bir çeşit hırkaya da bu ad veriliyormuş. Bayezîd, hicretin 261'inci yılında (874-75) vefat etmiştir.

B. 3115. Musa Peygamber, Tur dağında "Rabbim, bana görün de sana bakayım" demiş. Tanrı da "Beni asla göremezsin, yalnız dağa bak, yerinde durabilirse, görürsün" buyurmuş. Fakat Tanrı tecelli edince dağ paramparça olmuş. Musa da yıldırım çarpmış gibi yere yığılıp kendinden geçmiş, ayılınca Tanrı'ya tövbe etmiştir. Mesnevi, C l, S 3, B, 25, 26'nın izahına bakınız.

B. 3189. Cevza burcunun üst kısmı, iki gövdeli bir insana benzetilmiştir. Bu yünden Araplar, iki gövdeli mânasına "Zülcesedeyn", İranlılar "Dupeyker" derler. Hafız da Cevza'yı hamailli, yani ipi boynundan geçmiş olan ve yanında büyük bir cüz kesesi, yahut mahfaza içinde Kuran veya muska bulunan bir adama benzetiyor.

B. 3195. Kemali Isfahanî. Hallak al Maanî diye meşhur olan Kemaleddin İsmail, İran'ın meşhur şairlerindendir. Cengiz orduları Isfahan'ı muhasara ettikleri sırada vefat etmiştir (635. 1237). Dîvânı vardır, İngilizce'ye de çevrilmiştir.

B. 3210. Sudî'ye göre Şah Mansur'un oğlu, Hafız'ı alıp valilik ettiği yere götürmek istemiş. Hafız da bu kasideyi yazıp Şah Mansur'a sunmuş ve gitmemiş (C. 2, S 222).

B. 3217. Dudukuşu ile papağana söz söylemeyi ayna önünde öğretirlermiş. Bir adam kuşu büyük bir aynanın önüne koyar, kendisi ayna arkasında gizlenir ve konuşmaya başlarmış. Aynada kendi aksini gören kuş, bu sesi kendi gibi bir kuşun sesi sanır, taklide başlar, böylelikle konuşmayı

öğrenirmiş. Bu münasebetle dudu, edebiyatta daima ayna ve pek düşkün olduğu şekerle beraber anılır.

B. 3232. Emîr-i hac, hacca giden kervanın ulusu, reisi. Padişah tarafından gidip hac eden kişi.

B. 3251. Güneş aslanından maksat Esed, yani aslan burcunda bulunan Güneş'tir. Müşteri yürük bir ata binmiş, elinde kınsız bir kılıç olan, sol elinde de bir yay bulunan genç bir erkek şeklinde temsil edilir. Aynı zamanda yayla, kavis burcuna da işaret edilmektedir.

B. 3294. Akik denilen değerli taş, Yemen'de olur. Eskilerce bu taşa o güzel rengi veren, en iyi olarak Yemen'den göründüğü için "Süheyli Yemânî" denen yıldızmış.

B. 3322. Eskiden dervişler, tarikatlarınca kabul edilen çeşitli keçe külahlar giyerlerdi. Mesela Mevleviler düz ve sivri keçe külah giyerler, Bektaşiler on iki dilimli beyaz külah kullanırlar, şeyhler bu külahın üstüne seyyitse, yani peygamber soyundansa yeşil, değilse beyaz, halifeyse siyah yün sarık sararlardı. Üstü yazılı, süslü, dikişli, dilimli çeşit çeşit, renk renk külahlar vardı. Bu külahlara "taç" denirdi. Taçları tanımak, bilip anlamak adeta bir bilgi, bir ihtisas işi olmuştu. Bu bakımdan türlü türlü tarikatların çeşitli taçlarını tarif eden kitaplar bile yazılmıştır ki, bunlara "taçname" derler. Kalenderiler çardarb olan, yani saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ettiren; davul, dümbelek ve nefir, yani boynuz borularla ilahiler söyleyerek bayraklarını açıp şehir şehir gezen Şiî - Bâtınî bir taifedir. Bunlar on iki terkli, yani dilimli keçe külahlar giyerler, bazen da baş açık gezerlerdi. Hafız'ın bu beytinden baş açık gezdiklerini anladığımız gibi Mesnevî'de de bir hikâye bize bunu anlatmaktadır (Bakınız: C. 1, S. 24-26).

B. 3347. Süleyman Peygamber'in, üstünde Tanrı'nın en şerefli adı kazılı bulunan yüzüğünü güya bir aralık bir şeytan çalmış ve bununla bir müddet Süleymanlık etmiş!

B. 3348. Hz. Muhammed'in "Ben Rahman kokusunu Yemen'den duymaktayım" dediği rivayet edilmiştir.

B. 3349. Peşeng, İran mitolojisine göre meşhur Turan kahramanı ve hükümdarı Efrasyab'ın babasıdır.

B. 3352. İrec, İran mitolojisindeki meşhur Feridun'un küçük oğludur. İran ülkesi bu şehzadenin hükmü altına girmiş, bu yüzden de İran adını almıştır. İrec ovasından maksat İran'dır.

B. 3380. Hintliler çok esmer olduklarından şark edebiyatında umumiyetle saç, geceye ve Hintliye; yüz de sabaha, yahut Türk'e, yahut da Rum ehline benzetilir.

B. 3412. Bir murat için, bir ulunun "fatiha" demesi ve hazır bulunanların fatiha yani başlangıç suresini okumaları âdettir. Sudî'ye göre Hafız hastayken Piri Mahmud-ı Attar. Hafız'ı dolaşmaya gelmiş. Hafız da bu gazeli, bu münasebetle söylemiş. (C. 2, S. 424)

B. 3427. Uşşak, âşıklar demek olduğu gibi şark musikisinde bir makamın adıdır. Rast da hem bir makam adıdır, hem de düz, doğru mânalarına gelir. Kelimelerin bu çeşitli mânalarıyla oynamaktadır.

B. 3482. Galiye, miskle yapılan güzel kokulu bir terkiptir.

B. 3483. Nigâr, hem güzel mânasına gelir, hem de parmaklara konan kına mânasına gelir. Bu bakımdan şairler, daima bu kelimenin iki mânasıyla bir sanat yaparlar.

B. 3488. Kavus ve Keyhusrev, Keyler soyundan iki büyük İran şahıdır.

B. 3495. Yeni ay görülünce Kuran'a, kutlu adlara, üstünde ayet yazılı, yahut düz akik ve firuze yüzüğe, yahut bir güzel ve iyi kişinin yüzüne bakılır. Halk umumiyetle sınadıkları kişinin yüzüne bakar, güler, dua okur. Hafız bu beyitte, söylediğimiz halk kanaatini belirtmektedir.

B. 3500. Siyamek, İran mitolojisine göre insanlara ekin ekmeyi ve birçok medeni şeyleri öğreten ilk padişah Keyumers'in oğlunun adıdır. Bu adda bir de meşhur Turanlı kahraman vardır. Zev de yine İran'ın mitolojik tarihinde geçen bir padişahın adıdır.

B. 3534. Zinderud, Isfahan'da bir nehrin adıdır.

B. 3574. Dervişlerin muayyen vakitlerde okudukları ve ekseriya tarikatı kuran şeyh, yani pir tarafından tertip edilmiş olan dualara vird ve ders denir.

B. 3666. Çigil Türkistan'da çinicilikle ve güzelleriyle şöhret kazanmış olan bir Türk boyu. O memleketteki büyük kiliseye de Çigil denirmiş (Sudî C. 1, S. 240).

B. 3764. Halluh, Türkistan'da güzelleriyle meşhur olan bir memlekettir.

B. 3792. Nevruz, yeni gün demektir, İran'da kullanılan takvimin ilk ayı olan Ferverdi'nin ilk günüdür. Güneş, o gün veya gece hamel (koyun) burcuna girer. İran mitolojisine göre Tanrı kâinatı bugün yaratmış. Yıldızlar şeref noktalarında bulunmuş, güneş de hamel burcundaymış. Yılda bir kere güneş bu burca girer ve o gün nevruz olur. Aslen bir Hint mabudu iken İran mitolojisine bir hükümdar olarak giren Cemşid (Cem), bütün dünyayı gezip dolaşırken Azerbaycan'a gelmiş, orasını pek beğenmiş. Türlü türlü mücevherlerle bezenmiş bir tahtı, gün doğusuna karşı kurdurup üstüne oturmuş. Güneş doğunca taht, parıl parıl parlamaya başlamış. Halk, bundan pek memnun olmuş ve o güne "Nevruz" demişler. Herkes altı gün bayram yapmış. Müslümanlıktan sonra Şiî mezhebini benimseyenler nevruzu da İslamileştirmişlerdir. Bugün âlemin yaratıldığını ve Hz. Muhammed'in son haccının icra edildiğini, dinin ikmal edildiğini söylerler ve onlarca pek büyük bir bayramdır. Bu bayramı türlü türlü merasimle kutlularlar.

B. 3796. Terk ve terek, külah dilimine derler. Terk, Arapça'da bir şeyi bırakmak, vazgeçmek mânasına gelir. Bu bakımdan şairler, bu kelimenin iki mânasıyla oynamışlardır. Edhemî dervişlerinin taçları dört terekli olduğundan bu âlemde ariflerin külahı dört tereklidir. Dünyayı, ahreti, varlığı, hatta terek edişi de terk etme mealinde bir beyit olduğu gibi, Baki de:

Âlemde fena ehline zinhar ululanma
Terk ehlinin ey hâce biraz başı kabadır

beytinde fena, yani yoklukla terk kelimelerini anarak bir sanat yapmıştır. Hafız da bu beyitte "terk" kelimesinin iki mânasıyla oynuyor.

B. 3850. Pehlevî, eski İran dilidir ki, bugünkü Farsça'nın esasıdır. Bu bakımdan Farsça'ya da "Pehlevî dili" denir.

B. 3889. Tuba ağacı, kökü yukarıda olup dalları bütün cenneti dolduran ağaç. Sofiler, insanın bu ağacı temsil ettiğini söylerler.

B. 3891. Kuran'ın 20'inci suresi olan Taha suresinin 9'uncu ve 10'uncu ayetlerinde; Musa Peygamber'in, karısını ve kendisine ayrılan hayvanları alıp Şuayb Peygamber'den ayrılarak yola düştüğü zaman, Eymen vadisinde ilerde bir ateş gördüğü, karısına ve yanındakilere "Siz biraz durun. Ben ilerde bir ateş görüyorum, gideyim de size ondan bir parçacık getireyim, yahut yolumu bulayım." dediği anlatılmaktadır. Oraya gidince Tanrı

tarafından kendisine asa ve yed-i beyza mucizeleri verilmiş ve Firavun’a gönderilmiştir.

B. 3906. İran’ın mitolojik tarihinde bir hükümdar olan Feridun, adaletiyle anılır. Çemşid, tanrılık davasına kalkışınca halk, ondan yüz çevirmiş. Şeddad soyundan ve Arap kavminden olan Dahhak, İran’ı zapt etmiş, fakat bir gün şeytan Dahhak’ın omuzlarını öpmüş, öptüğü iki omuz başından iki tane yılan çıkmış. Bu yılanları kestikçe bunlar yine biter, canlanırmış. Nihayet bir hekim şekline bürünüp gelen şeytan, bu yılanlara henüz erkekliğini bilmemiş oğlan beyni verilmesini tavsiye etmiş. Artık İran’da her gün iki çocuk kesilir, beyni bu yılanlara verilirmiş. Halk bu zulümden bezmiş. Bu sırada evlat acısıyla yüreği dağlanan Gave adlı bir demirci önlüğünü örsüne takıp bayrak yapmış, isyan etmiş, halk da bunun peşine takılmış, Dahhak’ı öldürmüşler. Cemşid’in torunu olan Feridun’u tahta geçirmişler. Feridun, yaşlanınca ülkeyi üç oğlu arasında pay etmiş. Turan’ı Tur’a, Arabistan’ı Selm’e, İran’ı da İrec’e vermiş. Tur ile Selm, İrec’i kıskanıp öldürmüşler. Bunun üzerine Feridun da İrec’in torunu Minuçihr’i kendisine veliaht etmiş. Tur Turanlıların, İrec İranlıların, Selm de Samî kavimlerin atasıymış. Bu hikâye Tevrat’taki Nuh hikâyesi ve Nuh’un üç oğlunu andırmaktadır. Esas itibariyle Feridun, Teriton adlı bir mabut, yahut melektir. Bu melek, yeryüzüne musallat olan Azidehake adlı ejderhayı öldürmüştür. Bu iki mabut, İran’ın mitolojik tarihine hükümdar olarak girmişlerdir.

B. 3912. Sadî’nin “Ağaçların yeşil yapraklarının her bir tanesi akıllı adama göre Tanrı’nın bilgisine ait bir defterdir” mealindeki,

Berk-î dırahtan-ı sebz der nezer-i huşyar
Her vereki defterist ma’rifet-i Girdigar

beytini çok andırmaktadır.

B. 3932. Ken’an Piri, Yakup Peygamber’dir.

B. 3938. Erbain. Arapça bir kelimedir ve kırk demektir. Kırk sayısı, ta Pisagor’dan, belki de eski Hint inanışlarından kalma bir kutsiliğe sahiptir. Kuran’ın yedinci suresinin (Araf) 142’nci ayetinde de “Musa’ya otuz geceyi vade verdik, o otuz geceyi onla tamamladık, Rabbinin tayin ettiği vakit kırk gece olarak tamamlandı...” denmektedir. Dervişler de bu kırk sayısına pek ehemmiyet verirlerdi. Küçük ve ancak yerde serili hasırla

döşenmiş, ekseriyetle taş bir odaya girerler, yemeklerini her gün biraz daha azaltarak kırk gün orada ibadetle meşgul olurlardı. Hatta ilk günü kırk, ikinci günü otuz dokuz, üçüncü günü otuz sekiz... zeytin tanesi yemek suretiyle nihayet yiyeceklerini bir zeytine kadar indirenler olurdu. Bu kırk günlük halvete “erbain çıkarmak” denirdi. Şarap içenlerce eski şarap makbul olduğundan, Hafız şarabın küpte erbain çıkarmasını söyleyerek bu inanışla adeta alay etmektedir.

B. 3955. Irak, hem bir ülkenin adıdır, hem de şark musikisinde bir makam adıdır.

B. 4009. Kilim altında davul çalmak, riyadan kinayedir. Eseri görünen, fakat gizli yapılan, görünüşte de iyilik tarzında gösterilen kötülükler hakkında kullanılır. Bayrak dikmek de bir şeyi apaçık yapmak, gizlememek, yahut gizli şeyi açığa vurmaktan kinayedir.

B. 4016. Yusuf Peygamber çok güzelmiş. Hatta Kuran’ın 12’nci suresi olan Yusuf suresinin 30 ve 1’inci ayetlerinde Mısır kadınlarının Zeliha’yı, Yusuf’a olan sevgisi yüzünden kınadıkları, bu yüzden Zeliha’nın da onları çağırıp her birine bir turunç ve bir bıçak verdiği, sonra Yusuf’u çağırdığı, Yusuf’u görüp hayran olan kadınların turunç yerine bıçaklarla ellerini doğradıkları ve “Bu insan olamaz... bu, bir melek.” dedikleri anlatılmaktadır.

B. 4039. Arapça’da “Son ilaç dağlamadır” mealinde bir atasözü vardır. Arap hekimleri çare bulamadıkları yara ve sızıları dağlamakla iyileştirirlerdi. Bu söz de o yüzden söylenegelmiştir.

B. 4044. Kuran’ın 21’inci suresinin (Enbiya) 30’uncu ayetinde “Kâfir olanlar görmediler mi ki, göklerle yer birdi, biz onları ayırdık ve her şeyi sudan dirilttik; görürler de inanmazlar mı ki?” denmektedir. Bu söylediğimiz ayetten alınmadır.

B. 4047. Hâtem. Mesnevi, C. 1, S. 222, B. 2244’e bakınız.

B. 4051. Yusuf Peygamber’i, kardeşleri az bir parayla bir esirciye satmışlardı. Esirciden de Mısır Azizi satın almış, bir müddet zindanda kalan Yusuf, sonunda Mısır ülkesine Aziz olmuştu. Beyitte bu hikâyeye işaret vardır.

B. 4057. Brehmen, Hintliler arasına yayılmış olan Brahma dininin rahiplerine denir. Doğrudan doğruya müşrik ruhanilere de dendiği gibi soyu

sopu belli kişizadeye, akıl ve dirayet sahibi adama da dendiği vardır.

B. 4100. Bu beyitte Hz. Muhammed'in Ay'ı ikiye böldüğüne işaret vardır. Mesnevi, C. 1, S, 105, B. 1077'ye bakınız.

B. 4148. Selma ve Suad, Leyla gibi Arap sevgililerindendir ve umumi bir ad olmuştur.

B. 4156. Nizamî, Genc şehrindendir. Hicri altıncı asır (XII) şairlerinden olup bilhassa hamsesiyle meşhurdur.

B. 4163. Eski ve uydurma bir kanaate göre dünya bir öküzün boynuzunun üstünde durmaktadır. Öküz, bir balık üstündedir, balık denizdedir, deniz rüzgâr üstündedir, rüzgârı da Tanrı kudreti tutmaktadır. Bu bakımdan en altında balık, en üstünde ay bulunuyor ki, bu yüzden "aydan balığa kadar" sözü meydana gelmiştir. Balık, zaten denizin içinde bulunduğundan bu söz, bir bakıma ön ve sonu, hulasa geniş bir hududu gösterir.

TERKİPLER

B. 77. Şeyh Sadî, Şiraz'da yetişmiş, Gülistan ve Bostan adlı mensur ve manzum kitaplarıyla dîvânı bulunan hakîm bir şairdir. Hicri 691'de (1291-92) vefat etmiştir. Kabri Şiraz'dadır.

MESNEVİLER

B. 7. Kuran'ın 21'inci suresinin (Enbiya) 89'uncu ayetinde "Ve Zekeriyya'yı an... o zaman Rabbine, Rabbim beni tek bırakma, bana bir evlat ver... Sen varislerin en hayırlısısın diye dua etti" denmektedir. "La tezernî ferden - beni tek bırakma" bu ayetten bir cümledir.

B. 23. Kuran'ın 68'inci suresi "Kalem" adıyla anılır ve "Nuna, kaleme ve meleklerin yazdıkları şeylere ant olsun" diye başlar. Bu ayetteki nun ve kaleme türlü türlü mânalar verilmiştir.

B. 24. Metin, bir kitabın özü, aslıdır. Şerh, o kitabın adeta kritiğidir. Diğer bir zat, cümle cümle, o kitabı izah eder. Kitap sahibinin ne demek istediğini anlatır.

B. 45. Nuh Peygamber'in dokuz yüz yıl yaşadığı rivayet edilmiştir. Bu yüzden Nuh ömrü, ömür uzunluğundan kinayedir.

B. 52. Pîran, İran mitolojîsinde meşhur Turan Hükümdarı Efrasyab'ın veziri ve başkomutanıdır. Şide, Efrasyab'ın bir oğlunun adıdır. Pek güzel olduğu için babası bu çocuğa güneş ve nurlu şey mânasına gelen bu adı koymuş. Asıl adı Peşeng'dir. Keyhusrev tarafından öldürülmüştür.

B. 54. Tur ve Selm, Feridun'un iki oğludur. Turan ülkesini Tur'a, Arabistan'ı da Selm'e vermişti. B. 3906'nın izahına bakınız.

B. 61. Gökyüzündeki aslandan maksat Esed, yani Aslan burcudur.

B. 72. Meşhur İran Şahı Husrevi Perviz'in çalgıcısı Barbed'in icat ettiği otuz makamdan birinin adı da Husrevanî imiş. Bu kelime ağır değerli ve büyük mânalarına da kullanılır.

KITALAR

V. Ferkad, şimal kutbuna yakın iki parlak yıldızın adıdır. Birbirlerine yakın olan bu iki yıldızın ikisine birden Ferkadan derler. Türkçe'de bu yıldızlara "İkizler" denir.

XIII. Zeyd ve Amr, Arapça gramerde örneklerde kullanılan gayrı muayyen iki erkek adıdır. Müennes için de Hint adı kullanılır.

XV. Bazen adamın kulağına gökten biz ses gelirmiş. Bu ses veya söz melekler tarafından söylenirmiş. Bu sesi seslenene "hatif" derler.

XXIX. Ruhulkudüs, Müslümanlarca Cebrail adlı vahiy meleğidir.

XXXIII. Müslümanlar, inanış ve ibadet içinde Kuran ve hadisi, yani peygamber sözlerini delil tutarlar. Bir kısmına nazaran sahabenin, yani peygamber zamanında Müslüman olan veya Müslüman olarak doğanların bir meselede birleşmeleri de delildir. Fakat bunu tanımayan azlık bir kısım da vardır. Kuran ve hadiste bulunmayan, Sahabe zamanında da olmadığı için reyleri bilinmeyen meselelerde kıyası, yani bir hükmü, diğer bir hükümle mukayese ederek hüküm vermeyi, yahut aklı delil tutanlar olduğu gibi, bu ikisini yahut birini tanımayanlar da vardır. Hulasa Kuran ve hadisten hüküm çıkarmada Müslümanlar bölük bölük olmuşlar, bu suretle Müslümanlıkta "Mezhep - Yol" denen kısımlar meydana çıkmıştır. Bu mezheplerin biri "Ehli Sünnet vel Cemaat" denen Sünnî mezhebidir. Bu mezhebe göre Kuran zahirine göredir. Yani namazdan maksat şudur diye aklî ve indî hükümler yürütülemez. Hz. Muhammed'in doğru sözleri de

sahabeden nakledildiği gibi ve zahirine göre anlaşılır. Sahabenin bir meselede ittifakı delildir. Sünnilerin bir kısmı kıyası kabul eder, bir kısmı etmez. Hulasa Sünnîlik, dogmatik bir mezheptir. Peygamberin sünnetine, yani söylediği, yaptığı, yahut birisini yaparken görüp de men etmediği şeylere ve sahabenin topluluğuna dayandığı için bu mezhebe uyanlara sünnet ve topluluk ehli mânasına Ehli Sünnet vel Cemaat denmiştir.

XXXV. Ebdal, sofilere göre yedi, yahut kırk Tanrı dostu. Tanrı velisidir ki, bunlar ruhlarını nefislerine bedel ettikleri, yahut diledikleri vakit diledikleri yerlerde kendilerine bedel birer cesetle görünebildikleri, yahut da bu makama kendilerinden önce sahip olan kişiler ölünce onlara bedel olarak geçtikleri için bu adla anılmışlardır. Bu kelime, aynı zamanda mutlak olarak erenler, veliler makamına da kullanılmıştır. Ayrıca “Abdallar” diye Bâtınî bir tarikat olduğu gibi Kalender Abdalları, Hayderî Abdalları, Bektaşi Abdalları gibi bütün dini teşekküllere de ad olmuştur. Mesnevi, C. 1, S. 26, B. 264’e de bakınız.

XXXV. Mevakıf, kelam bilgisine, yani din felsefesine ait bir kitaptır. 756 Hicri’de (1300) vefat eden Kadı Adudüddin Abdurrahman tarafından yazılmıştır. Bu kitabı birçok âlimler şerh etmişlerdir.

RUBAİLER

VIII. Kanber, Hz. Ali’nin azatlı kölesidir. Meşhur Haccaci Zalim tarafından şehit edilmiştir. Hayber, Hz. Muhammed zamanında bilhassa Ali’nin gayretiyle fethedilen ve evvelce Yahudilere ait bulunan Medine civarındaki bir kaledir. Kevser, ahrette peygambere ait olan bir havuzdur. Bu havuzun pek büyük olduğu, etrafında çeşit çeşit mücevherlerden gökteki yıldızlar kadar kaseler bulunduğu, suyunun baldan tatlı, kardan soğuk olup inanan kişilere bu havuzdan Hz. Ali’nin sakilik ederek su sunacağı hadislerde bildirilmiştir.

XVII. Harut ve Marut adlı iki meleğin Babil’e indikleri, insanlara sihir bellettikleri, nihayet bir kadına âşık olup şarap içtikleri, kötülükte bulundukları, bunun üzerine kadının Tanrı tarafından çarpılıp gökte Zühre yıldızı haline geldiği, bu iki meleğin de baş aşağı Babil kuyusuna asıldıkları, bu suretle kıyamete kadar ceza görecekleri Kuran’da olmamakla beraber hikâye edilegelmiştir. Bu iki meleğin adı Kuran’da başka türlü geçer ve böyle bir vaka yoktur. Esas itibariyle Harut ve Marut, iki Ermeni

mabududur. Sihirle ve Babil şehriyle münasebetleri bulunduğundan daima Babil, sihir ve sihirbaz kelimeleriyle bu iki melek beraber anılır. Mesnevi, C. 1, S. 52, B. 535’e bakınız.

XXV. Kıyamette halkı Hz. Ali’nin cennet ve cehenneme bölüştüreceğine dair bir hadis, yani peygamber buyruğu vardır. Aynı zamanda çok yiğit olduğu için Ali’ye Tanrı Aslanı denmiştir.

XXXV. Sofilerce siyah renk, vahdet yani birlik alametidir. Halifeler siyah renkte sarık sararlar. Gece siyahtır ve her şeyi örter. Tanrı’nın hakiki varlığı da zuhur edince bütün mevhum varlıklar örtülür, yok olur. Hatta bu yüzden gündüze nübüvvet, yani peygamberlik; geceye vilayet, yani velilik delili diyenler de vardır.

ŞÜPHELİ GAZELLER

B. 11. Kerbela, Irak’da Bağdat yakınlarında bir yerdedir. Hicretin 61’inci yılında (680) Hz. Muhammed’in torunu ve Hz. Ali ile Fatıma’nın oğlu İmam Hüseyin, Kufelilerin daveti üzerine Kufe’ye giderken yolda Yezid’e tabi askerler tarafından bu yılın ilk ayı olan Muharrem’in ikinci günü buraya konmaya mecbur edilmiş, altıncı günü binlerce Yezid askeri tarafından kuşatılmış, dokuzuncu günü Yezid’in hükmü altına giremeyeceğini söyleyip yanındakilerin ayrılmasına müsaade etmişti. Ayrılanlar o gece ayrılmış, onuncu cuma günü kendisiyle kalan yüz kadar kişiyle beraber Yezid askerleriyle savaşa başlamıştı. Yanındakiler, kardeşleri, kardeşinin ve amcasının oğulları, bütün akrabası ve kendi oğulları şehit olduktan sonra kendisi de ikindi üstü şehit olmuş, beraberindeki kadınlar, düşman eline esir düşmüşlerdi. Muharremin yedinci günü, Yezid askeri İmam Hüseyin’le taraftarlarından suyu da kesmiş bulunduklarından Fırat ırmağı kıyısında hepsi de susuz şehit olmuşlardı. Kadınlar, mızraklara dikilen şehit başlarıyla önce Kufe’ye, sonra da Şam’a, Yezid’e götürülmüş, neden sonra Yezid, İmam Hüseyin’in hastalığı yüzünden harbe girmeyip sağ kalan oğlu İmam Ali Zeynelabidin’le beraber kadınların Medine’ye dönmesine müsaade etmişti. Kerbela Vakası diye anılan bu acıklı vaka, bütün Müslümanların kalplerini yakmış ve sık sık anılmış, bilhassa Hz. Muhammed’in soyunu sevenler tarafından her yıl yaşlarla yinelenegelmiştir.

B. 30. Hita, Çin Türkistanı'nda bir ülkedir. Buradaki Türkler de Huten ve Çigil Türkleri gibi güzellikleriyle meşhurdur.

B. 55. "Ve nefahtu fîhi min ruhî - Ben, Adem'e ruhumdan ruh üfürdüm" bir ayetten bir cümledir. Mesnevi, C. 3, S. 379, B. 3935'e bakınız.

B. 81. Beytülmamur, Kâbe'nin hizasında ve gökte bulunduğu, meleklerin kıblesi olduğu rivayet edilen yer.

B. 92. Kalenderler, XIII - XVI'ncı asırlarda Anadolu'ya da yayılmışlardı. Orta Asya'da Melametîlikten meydana gelen, Bağdat, Suriye, Mısır, Anadolu ve Rumeli'ye yayılan bu taife, saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ederdi ki, Hafız bu beyitlerde bilhassa onların bu âdetlerini anlatmaktadır.

B. 118. Zülf, yani saç yüzü örttüğünden, küfür kelimesinin de lügat mânası örtmek olduğundan şairler tarafından saça kâfir ve küfür, yüze de iman sıfatları verilmiştir. Sofi şairler. Tanrı sıfatlarının Tanrı zatını örttüğünü düşünerek yüzü Tanrı'nın zatına, saçı da sıfatlarına benzetmişlerdir.

B. 161. Aristo. Yunan filozoflarından meşhur Aristotales'dir. Milattan 322 yıl önce ölmüştür. İslam'dan sonra bu filozofun eserleri Arapça'ya çevrilmiş ve din felsefesi demek olan kelam, bu eserlerdeki esaslara dayanmıştır. Edebiyatta akıl, mantık ve hikmet sembolü olarak kullanılır.

B. 343-351. Şiilerce peygamberin Tanrı'dan hüküm alması, melek vasıtasıyla aldığı emirleri, hükümleri halka bildirmesi nübüvvet, yani peygamberlik; bu emirlere göre ümmet arasında hükmetmesi imamet ve vilayettir. Peygamberin şahsında hem peygamberlik, hem de imamlık vardır. Vefatından önce Tanrı emriyle yerine birisini bırakır ki, bu zat peygamberin şeriatını koruyan ve o şeriata göre hükmeden imamdır. Sofiler, bu akideyi aynen benimsemişlerdir. Onlarca da peygamberin halkla olan muamelesi nübüvvetidir, Hak'la olan muamelesi vilayetidir. Nübüvvetin sırrı, vilayettir. Hz. Muhammed'den sonra imam, Ali'dir. Sofilerce de Hz. Muhammed'in sırrına varis olan ve vilayetine sahip bulunan Ali'dir. Bu bakımdan Ali'ye "Şahı vilayet - Vilayet padişahı" dendiği gibi bunun kısası olarak "Şah" da denir. Bu gazeldeki âlem padişahı da Ali'dir. Yine aynı gazelde (351'inci beyit) Ali'ye şah denmektedir.

B. 349. Peygamberden sonra on iki imamı, peygamberin halife ve varisi ve ümmetin imamı tanıyan Şiîlere "İmamiye - İsnaaşeriye - İmameti kabul edenler, On ikiler fırkası" denir. Bu mezhebe, İmam Cafer üs Sadık'ın sözleriyle amel edildiğinden "Caferiye" adı da verilir. Bunlarca on iki imam şunlardır:

1. Ali, 2. Hasan, 3. Huseyn, 4. Zeynelabidin Ali. 5. Muhammed ül Bakır, 6. Cafer üs Sadık, 7. Musel Kazım, 8. Aliyyur Rıza, 9. Muharamed üt Takıy. 10. Aliyyun Nakıy, 11. Hasan ül Askerî, 12. Mehdî.

Sekizinci imam Aliyyur Rıza, Hicri 208 Safer'inde (823) Abbasoğullarından Me'mun tarafından şehit edilmiştir. Şimdi Meşhed denen Tuş şehrinde yatmaktadır.

B. 354. Vakkasoğlu Sa'd, peygamberin sahabesindendir, altıncı olarak Müslüman olmuştur. Uhut savaşında peygamberin önünde ok atarak peygamberi korumuştur. Bu münasebetle okçular bu zatı kendilerine pir edinmişlerdir. Bundan dolayı sonradan Halife Ömer zamanında İran savaşında da başkomutan olan Sa'd'ın adı, daima okla anılır.

B. 405. Halil, dost demektir ve Nemrut tarafından ateşe atıldığı halde yanmayan İbrahim Peygamber'in lakabıdır.

B. 440. Eski yıldız bilgisine, astronomiye göre Adem, Zühal devrinde yaratılmıştır. Zühal devri, Adem devridir. Zaten Zühal ve Adem kelimelerinin ikisi de ebced hesabında 45 eder. Kıyamete kadar yedi yıldızın devri vardır ve her devir bin yıldır. Bir rivayete göre de her yıldızın devir müddeti yedi bin, bütün yıldızların devir müddeti de kırk dokuz bin yıldır. Şimdi içinde bulunduğumuz devir, kamer yani ay devridir. Ay devri aynı zamanda Hz. Muhammed'in devridir. Hz. Muhammed, bu devirde yeryüzüne gelmiştir. Bu yüzden de ayı ikiye bölmüştür. Bu devir, kıyamet devri ve fitneler, yani imtihanlar devridir. Bu imtihanların en şiddetlisi de tanrılık iddiasıyla meydana çıkacak ve Mehdi tarafından öldürülecek olan tek gözlü Deccal'dır.

B. 533. Hakîmi Gaznevî diye de meşhur olan Senaî, İran'da yetişen sofi şairlerin en büyüklerindendir. Mevlana Celaleddin, Attar'la bu şaire pek büyük bir hürmet beslemektedir. Hadîkatül Hakîka adlı mesnevisi pek meşhurdur. 525 Hicri'de (1130-1131) vefat etmiştir.

B. 673. Hz. Muhammed'den böyle bir hadis nakledilmiştir.

ŞÜPHELİ KITALAR

IX. Selman, Hafız-ı Şirazî ile çağdaş ve Hafız'a epeyce tesir etmiş olan pek lirik ve sanatkâr bir İran şairidir.

ŞÜPHELİ KASİDELER

B. 3. Kisra, İran şahlarına verilen umumi bir addır, Roma imparatorlarına kayser dendiği gibi İran şahlarına da kisra denirdi. Büyük padişah ve padişahlar padişahı mânasına gelen husrev kelimesinin Arapçalaşmış şeklidir.

B. 12. Erdevan, Guştasb soyundan ve Keylerden bir İran şahıdır.

B. 22. Genc-i Şaygân, meşhur İran hükümdarı Husrevi Perviz'in sekiz hazinesinden biridir. Bu hazinede fevkalade değerli kumaşlar ve mücevherler varmış.

B. 30. Kerubîler arşı taşıyan, yahut Tanrı'nın pek yakını olan ulu meleklerdir.

B. 113. Reyhanî yazı, eski yazının sülüs denen cinsinden biraz farklı bir yazıdır. Elifleri sülüsten uzunca olur ve harf çanakları da bu tarza uygun bulunur.

B. 131. Ebül Hakem, Hz. Muhammed zamanında ona ve Müslümanlığa en büyük düşmandır. Mekke aristokratlarından olan bu zat Bedr savaşında öldürülmüştür. Düşmanlığı yüzünden adı "Ebu Cehl -Bilgisizlik babası" kalmıştır.

B. 138. Zal, yaşlı ve ak sakallı manasına gelir. Meşhur İran kahramanı Rüstem'in babasının adıdır. Doğduğu zaman saçı, kaş ve kirpikleri bembeyaz olduğundan bu adla adlandırılmıştır.

DİZİN

SÖZLÜK

— A —

âbadi Sarımtırak, cilalı yazı kâğıdı.

abdar 1.Parlak 2.Keskin 3.Sulu, taze.

abes 1.Gereksiz, yersiz, boş 2.Akla ve gerçeğe aykırı 3.Gereksiz bir biçimde.

âciz 1.Gücü bir işe yetmez olan, güçsüz 2.Beceriksiz 3.Alçak gönüllülük gösteren kimsenin kendisine verdiği san.

afet 1.Doğa olaylarının sebep olduğu yıkım 2.Sakınılacak hal, bela 3.Çok güzel insan.

afsun Büyü, sihir.

agâh Bilir, bilgili, haberli, uyanık.

aguş Kucak.

ağyar Başkaları, yabancılar, eller.

aheste 1.Yavaş, ağır 2.Yavaş, ağır bir biçimde.

ahit 1.Kendi kendine söz vererek bir işi üzerine alma, ant 2.Antlaşma.

ahval 1.Durumlar, hâller, vaziyetler 2.Davranışlar 3.Olaylar.

akıbet 1.Bir iş veya durumun sonu, sonuç 2.Sonunda, önünde sonunda.

akide Bir şeye inanarak bağlanış, inanç, din inancı.

akis 1.Işık veya ses dalgalarının yansıtıcı bir yüzeye çarparak geri dönmesi, yansıma, yankı 2.Bir cismin parlak bir yüzeyde görünmesi 3.Bir şeyin başka bir şey üzerinde yarattığı etki.

aksetmek 1.Ses bir yere çarpıp geri dönmek, yankılanmak, yankı vermek 2.Işığın bir yere vurması 3.Bir ışık veya bir şekil düz ve parlak bir yüzeye çarpıp orada aynen görünmesi, yansımak.

alaka 1.İlgi 2.Gönül bağı.

alamet 1.Belirti, işaret, iz, nişan 2.Büyüklük, irilik bakımından şaşılacak durumda olan nesne.

âlem 1.Yeryüzü ve gökyüzündeki nesnelerin oluşturduğu bütün, evren 2.Dünya, cihan 3.Aynı konu ile ilgili kimseler.

âlicenap 1.Cömert 2.Onurlu, şerefli.

amber 1.Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde 2.Güzel kokulu bazı maddelerin ortak adı.

amel 1.Yapılan iş, edim, fiil 2.Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları.

amil Etken, etmen, sebep, faktör.

arızi 1.Sonradan olan, dıştan gelen 2.Geçici, eğreti.

arş İslam inanışına göre göğün en yüksek katı.

asayiş Bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik, güvenlik.

asesbaşı 1.Güvenlik görevlisi 2.Gece bekçisi.

ashab 1.Arkadaşlar 2.Yaşadığı çağda Hz.Muhammed'e ilk uyan kişiler 3.Niteliği, ünü olan kimseler 4.Büyük bir meslek veya mezhep sahibine uyanlar.

asır 1.Yüzyıl 2.Çağ.

aşikâr Açık, apaçık, belli, meydanda olan.

aşina 1.Bildik, tanıdık 2.Bilinen.

ateşkede Ateşe tapanların tapınağı.

atliye Sürülecek veya sürünecek sıvılar.

avam 1.Alt tabaka, havas karşıtı 2.Halk.

avare İşsiz, işsiz güçsüz, başıboş, aylak.

ayş 1.Yaşama, yaşayış 2.Yiyip içme, zevk ve safa.

ayyar Dolandırıcı, hilekâr.

azamet 1.Ululuk, büyüklük 2.Gurur 3.Görkem, gösteriş, heybet.

— B —

bahane Bir şeyin gerçek sebebi gizlenerek ileri sürülen uydurma sebep.

bahis 1.Üzerinde konuşulan şey, konu 2.Görüşünde veya iddiasında haklı çıkacak tarafa bir şey verilmesini kabul eden sözlü anlaşma 3.Bir kitabın bölümlerinden her biri.

bahş Bağış, ihsan.

baht 1.Olacakların, kaçınılmaz olduğunu belirleyen ilahî iradenin insan için veya bir toplum için çizdiği hayat tarzı, kader, talih 2.Şans.

bahtiyar Mutlu.

baki 1.Sürekli, kalımlı 2.Tanrı'nın adlarından biri.

bap 1.Kapı 2.Kitaplarda bölüm, başlık 3.Konu, husus.

barekallah Allah mübarek etsin.

basiret Doğru görüş, uzağı görüş, seziş, uyanıklık, anlayış, kavrayış, dikkat, sağgörü.

bâtın 1.İç 2.Gizli, görünmeyen.

bedr Dolunay.

behişt Cennet.

behredar Pay almış, faydalanmış.

beka Kalıcılık, ölmezlik.

belagat 1.İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği 2.Söz sanatlarını inceleyen bilgi dalı, retorik 3.Konuyu bütün yönleriyle kavrayarak hiçbir yanlış ve eksik anlayışa yer bırakmayan, yorum gerektirmeyen, yapmacıktan uzak, düzgün anlatma sanatı 4.Bir şeyde gizli olan derin anlam.

bem Sazın en kalın teli.

berat 1.Bir buluştan, bir haktan yararlanmak için devletçe verilen belge, patent 2.Bir göreve atanan, aylık bağlanan, san, nişan veya ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan padişah buyruğu.

berbat Kopuz ve lavtayı andıran bir müzik aleti.

bistami hırka Derviş hırkası.

beşaret İyi haber, müjde, muştu, erim.

beyan 1.Söyleme, bildirme 2.Bir eserde, düşüncelerin, duyguların, hayallerin doğuş ve değerlerini, bunların anlatımında tutulacak yolları konu edinen bir edebiyat bilgisi dalı.

beydak Satrançta bir taş.

beyhude 1.Yararsız, anlamsız 2.Boşuna.

beyit 1.Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası 2.Ev.

bezm Konuşma, yiyip içme, içki meclisi.

bid'at 1.Sonradan, yeni çıkmış şey 2.Peygamber zamanından sonra dinde olan şey.

bigâne 1.Yabancı 2.İlgisiz.

bilhassa Özellikle.

billur 1.Bazı cisimlerin aldıkları geometrik biçim 2.Kesme cam, kristal.

biteviye Tekdüze.
bizar Tedirgin, bezmiş, usanmış, bezginlik getirmiş.
brehmen Hindistan'da Brahma dininin rahipleri.
butlan 1.Batıl olma durumu 2.Geçersizlik, hükümsüzlük 3.Yanlışlık, haksızlık.
bühtan Kara çalma, iftira.
bürhan 1.Kanıt 2.Öncül, kesin bilgilerden oluşan tasım.
— C —
caiz 1.Din, yasa, töre vb. bakımdan işlenmesinde, yapılmasında sakınca olmayan, yapılıp işlenmesine izin verilen 2.Uygun, yerinde sayılan, yakışık alan.
caize 1.Bir büyüğün kendisine sunulan bir armağana, en çok da şairlerin sunduğu eserler için verdikleri bahşiş.
canan 1.Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili 2.Tasavvufta Tanrı.
cefa Büyük sıkıntı, üzgü, eziyet, zulüm.
cehd Çalışma, çabalama, çok uğraşma.
celp 1.Çağrı 2.Getirtme, kendi üzerine çekme.
cemadat İnsan, hayvan ve bitkilerden başka cisimler.
cemal 1.Yüz güzelliği 2.Tasavvufta yüz güzelliğinin Tanrı kemalinin bir görünüşü tutularak Hakk'a erişmek için bir yol sayılmıştır.
cenup Güney.
ceride 1.Gazete 2.Tutanak, kayıt defteri.
cevher 1.Bir şeyin özü, maya, gevher 2.Değerli süs taşı, mücevher 3.İyi yetenek 4.Töz.
cevr 1.Haksızlık edip incitme 2.Tasavvufta tarikat adamının ruh yolunda ilerlemesine engel olan nesne.
cevza İkizler burcu.
cezbe Bir duygu veya bir inanışın etkisiyle aşırı ölçüde coşup kendinden geçme durumu.
cihan 1.Evren, âlem 2.Dünya.
civar Yöre, yakın yer, havali, dolay.
cönk Şairlerin kendi şiirlerini veya başkalarının eserlerini derledikleri defter.

cur’a 1.Daha çok kadehin dibinde kalan, tek yudumda içilen içki 2.İçeni coşkunluğun son derecesine ulaştıran yudum.

cüret 1.Yüreklilik, ataklık, cesaret 2.Düşüncesizce, saygıyı aşan davranış, cesaret.

cüz 1.Bir bütünü oluşturan bölümlerden her biri 2.Fasikül 3.Kuran’ın bölünmüş olduğu otuz parçadan her biri.

cüzi 1.Az, azıcık, pek az 2.felsefe Tikel.

— Ç —

çarh 1.Çark 2.Gök, felek 3.Talih.

çegane Çengilerin usûl tutmak için kullandıkları ucu yarık ve birkaç pulu olan küçük tef.

çeng 1.El, pençe 2.Kanuna benzer ve dik tutularak çalınan müzik aleti.

çerağ 1.Lamba, mum, kandil 2.Aydınlatan, açan.

çevgân 1.Polo oyununa benzer bir oyun 2.Bu oyunda topu idare eden eğri uçlu sopa 3.Tasavvufa göre Tanrı’nın ezeldeki takdiri.

çin 1.Kıvrım, büklüm, buruşuk.

— D —

dağ 1.Kızgın demirle gövdeye açılan nişan, iz 2.Damga.

dağdağa Gürültü, patırtı, telaş, karmakarışık durum, sıkıntı.

dahl 1.Karışma, eli olma 2.Etki 3.Takılma, dokunma 4.Gelir.

debdebe Görkem.

defetmek 1.Kovmak 2.Savmak, savuşturmak.

delil 1.İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare 2.Kanıt 3.Kılavuz, rehber.

demsaz Uygun arkadaş.

derman 1.Güç, takat, mecal 2.İlaç 3.Çıkar yol, çare.

deryadil Her şeyi hoş gören, çok sabırlı.

deva İlaç, çare.

devlet 1.Siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık 2.Büyüklük, mevki 4.Mutluluk 5.Talih.

devran 1.Dünya 2.Kader, talih 3.Zaman, çağ.

dimağ 1.Beyin 2.Bilinç, zihin.

diriğ 1.Esirgeme, kıyamama 2.Yazık, eyvah ünlemleri.

divane 1.Deli, kaçık, budala 2.Bir şeye çok düşkün olan.

— E —

ebat Boyut.

ebed Sonu olmayan gelecek.

ecr 1.Bir iş karşılığı verilen şey, ücret 2.Ahiret mükâfatı, sevap.

eda 1.Davranış, tavır 2.Naz, işve 3.Anlatış biçimi, tarzı.

edip Edebiyatla uğraşan, edebî eser veren kimse, yazar.

ehemmiyet Önem.

ehil 1.Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbap 2.Sahip 3.Topluluk, cemaat.

ekseriya Genellikle.

elem Acı, üzüntü, dert, keder.

emel Gerçekleştirilmesi zamana bağlı istek.

emniyet 1.Güvenlik 2.Güven, inanma, itimat.

endam Vücut, beden, boy bos.

enis Dost, arkadaş.

erbab 1.Sahipler, efendiler 2.Becerikli, bilgiç.

erbain 1.Aralık ayının yirmi birinden sonra kırk gün süren kış, karakış 2.Tarikata girenlerin kırk gün süren çileleri.

erganun Org.

erkan 1.Bir topluluğun ileri gelenleri, büyükler, üstler 2.Yol, yöntem.

ervah Ruhlar.

esasen 1.Başından, temelinden, kökeninden 2.Zaten 3.Nasıl olsa, gene 4.Aslında.

eser 1.Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt 2.Yayın, kitap, yapıt 3.İz, işaret, im.

esma Adlar, isimler.

esrar âlemi Sırlar dünyası.

evrad Belirli zamanlarda okunması âdet edinilen bazı dualar, vird çoğulu.

evvel emirde İlkin.

eyvan 1.Köşk, büyük sofa, salon 2.Divanhane 3.Kemerli büyük bina.

ezel Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.

— F —

faal 1.Çok çalışan, çalışkan, canlı, hareketli, aktif 2.Çalışır durumda olan 3.Etkin.

fakih Fıkıh bilgini.

fani Ölümlü, gelip geçici, kalımsız.

fariğ 1.Vazgeçmiş, çekilmiş 2.Sıkıntısız, rahat.

fasahat Bir dilin kolayca doğru ve düzgün anlaşılır biçimde kullanılması ve yazılması.

fasih 1.Açık ve düzgün (anlatış) 2.Açık ve düzgün konuşma yeteneği olan.

fasik 1.Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen 2.Kötülük eden, fesatçı.

faş etmek Gizli olanı açığa vurmak, duyurmak, ortaya dökmek, dile vermek.

fazıl Faziletli, erdemli (kimse).

fazilet Erdem.

fecr Sabahın çok erken vakti, tan zamanı.

feda Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme.

felek 1.Gök, gökyüzü, sema 2.Dünya, âlem 3.Talih, baht, şans.

feragat Hakkından kendi isteğiyle vazgeçme.

ferah Kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olma durumu.

ferkad Kutup bölgesinde iki parlak yıldız.

fettan 1.Fitneli, karıştırıcı 2.Gönül ayartıcı, cilveli.

fetva İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilebilen belge.

fevt 1.Bir daha bulunamayacak şekilde kaybetmek, elden kaçırmak 2.Ölüm.

feyz 1.Verimlilik, gürlük, ongunluk, bereket 2.Artma, çoğalma 3.İlerleme, kültürel gelişme, olgunluk 4.Manevi haz, mutluluk, iç huzuru.

feza Uzay.

figan Bağırarak ağlama, inleme.

firak Ayrılış, ayrılık.

firdevs 1.Cennette altıncı bahçe 2.Bahçe.

firkat Ayrılış, ayrılık.

firuze Küpe ve yüzük taşı gibi süslemede kullanılan, mavi renkli, saydam olmayan hidratlı doğal alüminyum ve fosfattan oluşan değerli bir mineral.

fitne 1.Karışıklık, kargaşa 2.Fitneci, ara bozucu.

fütuhat Zaferler, fetihler.

— G —

gaddar Acıması olmayan, başkalarına haksızlık eden, merhametsiz, katı yürekli, insafsız davranan, kıyıcı.

gafil Aymaz.

gaflet Dalgınlık, dikkatsizlik, boş bulunma, aymazlık, dalgı, ihtiyatsızlık.

gaile 1.Sıkıntı, dert, keder, üzüntü 2.Uğraştırıcı, pürüzlü iş, yük 3.İstenmeyen durum, baş belası.

gaip 1.Görünmez âlem 2.Üçüncü kişi 3.Göz önünde olmayan, hazır bulunmayan, nerede olduğu bilinmeyen.

galebe 1.Yengi 2.Üstünlük, çokluk.

galiye 1.Misk ve amber karışığı, siyah macun halinde güzel bir koku 2.Güzel kara renk.

gam Tasa, kaygı, üzüntü.

gammaz Söz getirip götüren, arkadan çekiştiren, ara bozucu, fitneci, kovcu (kimse).

ganî 1.Zengin, varlıklı 2.Bol, çok.

ganimet 1.Savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal 2.Bir rastlantı sonucu ele geçen kazanç veya imkân 3.Yağma sonrasında elde kalan mal, çalıntı.

garaz 1.Hedef, amaç, maksat 2.Birine karşı güdülen kötülük etme isteği, kin.

gark olmak 1.Gömülmek, batmak 2.Boğulmak.

gayb Gaip.

gaye Amaç, hedef.

gevher Cevher.

gıpta İmrenme, imrenti.

gıyabi 1.Bir kimse bulunmadığı sırada yapılan, verilen 2.Uzaktan, görüşmeden (olan).

gıybet Çekiştirme, yerme, kötüleme.

giriftar 1.Tutulmuş, yakalanmış 2.Tutkun.

gulgule Gürültü, şamata.

gussa Tasa, kaygı.

gülbank 1.Bir ağızdan çıkan ses 2.Hep birden yüksek ses çıkarma 3.Bir ağızdan yüksek sesle okunan dualar.

— H —

habbe 1.Tahıl tanesi, evin 2.Su kabarcığı.

hacet 1.Herhangi bir şey için gerekli olma, gereklilik, lüzum 2.Tanrı'dan veya kutsal sayılan kişiden beklenen dilek 3.İhtiyaç duyulan şey, gerekli şey.

had 1.Sınır, uç 2.Derece 3.İnsanın yetki ve değeri.

hadise Olay.

hail Engel.

haiz Bir şeyi olan, elinde bulunduran, taşıyan.

hak ile yeksan olmak Yerle bir olmak, yıkılmak.

hâkim 1.Egemen, hükmeden, buyuran 2.Üstte olan 3.En belirgin.

hakîm Bilge.

hakir Aşağı görülen, değersiz, hor.

halas Bir yerden, bir şeyden kurtulma, kurtuluş.

halâvet Tat, tatlılık.

halef Birinin ardından gelip onun makamına geçen kimse, ardıl, selef karşıtı.

halet Durum.

hali kalmak Ayrılmak, ayrı kalmak.

halis Katışık olmayan, katışıksız, saf.

halk etmek Yaratmak, icat etmek.

halvet 1.Issız yerde yalnız kalma 2.Issız ve kapalı yer 3.İbadet için tenha hücre.

hamail 1.Omuzdan çapraz olarak bağlanan bağ 2.Muska, tılsım.

hamd Tanrı'nın ululuğunu söyleyerek teşekkür için övmek.

hami 1.Koruyucu 2.Kayıran, kayırıcı (kimse).

hamse Divan edebiyatında beş mesnevinin bir araya gelmesinden oluşan eser.

hanekah Tekke.

hanende Şarkı söylemeyi meslek edinmiş kimse, şarkıcı.

harabat 1.Yıkıntılar, harabeler, viraneler 2.Divan edebiyatının eserlerinde geçen içkili eğlence yeri, meyhane.

hararet 1.Isı 2.Susama, susuzluk 3.Coşkunluk, ateşlilik.

harcetmek 1.Bir iş görmek veya bir şey satın almak için parayı elden çıkarmak, sarf etmek 2.Bir şey yapmak için kullanmak, tüketmek.

harem 1.Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, selamlık karşıtı 2.Bu bölümde oturan kadınların hepsi 3.Karı, eş.

harici 1.Dışa ait dışla ilgili 2.Hz Ali'ye karşı ayaklananlar mezhebinde olan.

harikulade Eşi görülmemiş, şaşkınlık yaratıcı, olağanüstü.

harim Girilmesi yabancıya yasak olan, kutsal tutulan, korunan yer.

hasbıhal Söyleşi, sohbet.

hasep Kişisel özellik, nitelik.

haset Kıskançlık, çekemezlik.

hasıl Olan, ortaya çıkan, görünen.

hasım 1.Düşman, yağı 2.Bir oyun, dava veya yarışta karşı taraf.

hasis 1.Cimri 2.Bayağı, insanı küçülten, değersiz.

haslet İnsanın yaradılışından gelen özellik, huy.

hasret Özlem.

hassa Özgülük, özellik, hasiyet.

hassas 1.Duyum ve duyguları algılayan 2.Çabuk duygulanan, duygun, duyar, duyarlı, içli, alıngan 3.Çabuk etkilenen 4.Yapımı ve bakımı özen isteyen, aksamadan çok doğru çalışan, kesin ölçüler gerektiren işlerde kullanılan (alet).

haşiye 1.Sayfa kenarındaki boşluk 2.Bir sayfanın kenarına yazılan, metnin herhangi bir noktasıyla ilgili olarak yazılan açıklama, dipnot 3.Bir metin veya şerhin karışık yerlerini açıklayan kitap.

hat 1.Çizgi, satır, yazı 2.Yol, rota 3.Sıra, saf 4.Gençlerde yeni çıkmaya başlamış bıyık veya sakal.

hatem Üstünde yazı olan ve mühür gibi kullanılan yüzük.

hatif 1.Sesi işitilen fakat kendisi görülmeyen 2.Gaipten işitilen ses 3.Gaipten seslenir gibi haber veren melek.

havas 1.Nitelikler, özellikler 2.Kendilerini halktan ayrı ve üstün sayan, kendilerinde bir çeşit ayrıcalık gören kimseler, avam karşıtı.

havsala 1.Kuş kursağı 2.Zihnin bir şeyi anlama ve kavrama yetisi.

hayhuy 1.Herkesin aynı anda konuşmasından veya eğlenmesinden oluşan gürültü 2.Boş ve sonuçsuz çaba.

hayır 1.İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım 2.İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

haysiyet 1.Değer, saygınlık, itibar 2.Onur, öz saygı, şeref.

hazf Aradan kaldırma, giderme, silme.

hazin Acıklı, üzüntü veren, dokunaklı, hüzünlü.

heder Karşılığını alamama, boşa gitme, ziyan olma.

helak 1.Ölme, öldürme, yok etme, yok olma 2.Bitkin bir duruma gelme veya getirme.

hemdem Sıkı fıkı arkadaş.

hercai 1.Hiçbir şeyde kararlı olmayan veya konudan konuya geçiveren (kimse), yeltek, gelgeç 2.Aşkta değişken, vefasız.

herze Saçma söz, zevzeklik.

heves 1.İstek, eğilim, arzu, şevk 2.Gelip geçici istek.

heybet 1.Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet 2.Büyüklük, ululuk, azamet.

heyet 1.Kurul 2.Biçim, kılık, dış görünüş.

heyula Korkunç hayal.

hezeyan 1.Saçmalama 2.Sayıklama 3.Sabuklanma.

hicap 1.Utanma, utanç, sıkılma 2.Perde.

hicran 1.Bir yerden veya bir kimseden ayrılma, ayrılık 2.Ayrılığın neden olduğu onulmaz acı.

hicv Yergi.

hidayet Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.

hikmet 1.Bilgelik 2.Neden, gizli neden 3.Tanrı’nın insanlarca anlaşılamayan amacı 4.Özlü söz, vecize.

hilkat Yaradılış, fıtrat.

hilm Huy, tabiat yumuşaklığı, sabır.

himmet 1.Yardım, kayırma 2.Çalışma, emek, gayret 3.Lütuf, iyilik, iyi davranma.

hitap Sözü birine veya birilerine yöneltme, seslenme.

hud’a Aldatma, düzen, oyun, dalavere, hile.

hudut 1.Sınır 2.Uç, son.

hulasa 1.Özet, fezleke 2.Öz 3.Kısacası.

husrevani 1.Hükümdara layık 2.Çok iyi, birinci derece 3.Bir çeşit şarap.

hususi 1.Özel 2.Özel olarak, özel bir biçimde.

hususiyet 1.Özellik 2.İleri derecede tanışıklık, ahbaplık, yakınlık.

hüner Beceri isteyen ustalık, beceriklilik.

hürmet Saygı.

— I —

ılgar 1.Dizginleri koyuverilmiş atın dörtnala koşması 2.Atla ansızın yapılan dolu dizgin saldırı.

ıslah 1.Düzeltme, iyileştirme 2.Bir hayvan veya bitki türünden daha iyi verim alabilmek amacıyla yapılan işlem.

ıstılah 1.Terim 2.Herkesin anlamadığı özel anlamda kullanılan söz.

ıstırap 1.Acı 2.Üzüntü, sıkıntı, keder.

— İ —

ibare Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz.

ibaret Oluşan, meydana gelen.

ibda Yaratma, yoktan var etme.

iblağ 1.Ulaştırma, eriştirme 2.Bir şeyin miktarını tamamlama.

icabet 1.Bir çağrıyı yerine getirme, bir çağrıya gitme 2.Bir buyruk veya isteğe uyma, kabul etme, razı olma.

icap 1.Gerek, gereklik, ister, lüzum 2.Olumlama.

idrak 1.Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirme 2.Erişme, ulaşma 3.Algı.

iffet 1.Namus 2.Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlılık.

ifrit 1.Doğu masal ve efsanelerinde, kötü ve korkunç cin 2.Öfkeli, ortalığı birbirine katan kimse.

ihlas 1.Temiz sevgi ve yürekten bağlılık 2.İbadetlerdeki içtenlik.

ihmal Gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme.

ihsan 1.İyilik etme, iyi davranma 2.Bağışlama, bağışta bulunma 3.Bağışlanan şey, kayra, lütuf, inayet, atıfet 4.Karşılık beklemeden yapılan yardım, iyilik.

ihtilaf Ayrılık, anlaşmazlık, aykırılık, uyuşmazlık.

ihtiras 1.Aşırı, güçlü istek 2.Tutku.

ihtiva İçine alma, içinde bulundurma, içerme.

ihtiyar 1.Seçme 2.Katlanma, kabul etme 3.Kendi isteğiyle davranma 4.Yaşlı, kocamış.

ikbal 1.Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu.

ikincikânun Ocak ayı.

ikrar 1.Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme 2.Bildirme 3.Benimseme, onama, kabul, tasdik.

iksir 1.Hayatı ölümsüzleştirme, madenleri altına çevirme vb. olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı 2.İç ferahlatıcı ilaç veya içki 3.Aşk ilham eden büyülü içki.

iktibas 1.Ödünç alma 2.Alıntı.

iktifa Yetinme.

iktiza Gerekli olma, gerekme.

ilahi 1.Tanrı ile ilgili olan, Tanrı'ya özgü olan, tanrısal, lahuti 2.Çok güzel, mükemmel.

ilave 1.Katma, ekleme, ulama 2.Eklenmiş, katılmış parça 3.Artırma, büyütme, abartma 4.Ek.

ilham 1.Esin 2.Tanrı'nın, peygamberlerin yüreğine doldurduğu tanrısal âleme özgü duygu ve düşünceler.

iltizam 1.Kayırma, bir tarafı tutma 2.Gerekli bulma 3.Kesenek.

inayet İyilik, kayra, atıfet, ihsan, lütuf.

inkâr 1.Yaptığını, söylediğini, tanık olduğunu saklama, gizleme, yadsıma 2.Kabul etmeme, tanımama.

inkılap 1.Köklü değişiklik, iyileştirme, devrim, reform 2.Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm.

insaf 1.Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet 2."Acı, düşün" anlamlarında bir seslenme sözü.

inşa 1.Yapma 2.Kaleme alma 3.Dilbilgisinde dilek kipleri 4.Nesir yazı.

intiba İzlenim.

intisap 1.Bağlanma 2.Girme 3.Kapılanma.

inziva 1.Toplum hayatından kaçıp tek başına yaşama 2.Dış dünyayla bütün bağlarını keserek Tanrı’yla birleşebilmek için insanın kendi içine kapanması.

iradet 1.İrade 2.Gönüldeki istek.

irat 1.Gelir 2.Gelir getiren mülk 3.Söyleme.

irtifa Yükseklik.

ismet 1.Ahlak kurallarına bağlı kalma durumu 2.Dürüstlük, temizlik.

isnad 1.Bir işi bir kişinin yaptığını söylemek 2.İftira etmek 3.Özne ile yüklem arasındaki ilgi.

istiare 1.Ödünç alma 2.Edebiyatta eğretileme.

istidat Yaradılıştan gelen veya sonradan edinilmiş yetenek.

istidlâl Bir konuda kanıtlara dayanarak sonuç çıkarma.

istifade Yararlanma.

istiğna 1.Önerilen bir işe karşı nazlanma, nazlı davranma 2.Doygunluk, gönül tokluğu.

istihare Bir işin sonunu anlamak için abdest alıp dua ile uykuya yatmak.

istihza Gizli veya ince alay.

istinat 1.Dayanma, yaslanma 2.Güvenme, kuvvet alma 3.Bir şeyi kanıt sayma.

istirahat Dinlenme, rahat etme.

işret İçki içme.

iştiyak 1.Göreceği gelme, özleme 2.Güçlü istek, arzu.

itaat Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma.

itab Paylama, azarlama, tersleme.

itibar 1.Saygı görme, değerli, güvenilir olma durumu, saygınlık, prestij.

itidal 1.Aşırı olmama durumu, ılımlılık, ölçülülük 2.Soğukkanlılık.

itikâf 1.Kendini bir konuya verme 2.Ramazan ayının son on gününde Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak üzere dünya işlerinden ilgiyi kesip camiye kapanarak ibadet etme.

itikat 1.İnanma, inan 2.İnanç, iman.

itimat Güven, güvenç, emniyet.

itiraz 1.Bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkma 2.Söylenecek söz, karşı söyleme.

ittifak 1.Anlaşma, uyuşma, bağlaşma 2.Oy birliği.

ittihaz 1.Sayma, tutma 2.Alma.

izah Açıklama.

izhar Belirtme, gösterme, açığa vurma.

izzet Büyüklük, yücelik, ululuk.

— K —

kaal Söz.

kaale almamak Sözünü etmemek, değer vermemek.

kaatı' 1.Kesen 2.Kısa kesen, durduran 3.Geometride sekant.

kabiliyet Yetenek.

kadem 1.Ayak, adım 2.Uğur.

kadir 1.Kudret sahibi, her şeye gücü yeten 2.Tanrı'nın adlarından biri.

kadr 1.Değer, kıymet, 2.İtibar, onur 3.Rütbe 4.Nicelik, derece.

kafi Yeterli, yetecek ölçüde olan.

kafiye Uyak.

kahır 1.Yok etme, ezme, perişan etme, mahvetme 2.Derin üzüntü veya acı, sıkıntı.

kaide 1.Kural 2.Bir şeyin yere dayanan bölümü veya bir şeyin üzerine oturtulduğu nesne, ayaklık, duraç, taban, ayaklık.

kâinat 1.Evren 2.Dünya 3.Herkes.

kalb etmek 1.Değiştirmek 2.Edebiyatta harflerin yer değiştirmesi.

kalp -bi 1.Yürek 2.Gönül, duygu merkezi 3.Her şeyin önemli noktası.

kalp -pı 1.Düzme, sahte (para) 2.Yalancı, kendine güvenilmeyen.

kâm 1.Dilek 2.Zevk, mutluluk, tat.

kamer Ay.

kâmil Yetkin, erişkin, eksiksiz, ağırbaşlı, mükemmel.

kanaat 1.Elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum 2.Kanma, inanma 3.Kanış, kanı, inanç, düşünce.

kani Kanmış, inanmış.

kaside On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü.

kâşane Büyük, süslü köşk, saray vb. yapı.

kati Kesin.

katre Damla.

kaza 1.Tanrı'nın yazdıklarının oluşu 2.Kadı hükmü, yargılama 3.Kayba neden olan kötü olay 4.Yapma, yapılma, işleme 5.Vaktinde yapılmayan bir din borcunun sonradan ödenmesi.

kehkeşan Samanyolu.

kemal 1.Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik 2.En yüksek değer.

keramet 1.Ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı durum 2.Olağanüstü durum.

kerem 1.Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet 2.Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.

kerim 1.Soylu, asil 2.Eli açık, cömert 3.Allah'ın adlarından biri.

kerrubi Büyük melek.

kesat 1.Alışverişte durgunluk 2.Yokluk, kıtlık.

keşif 1.Ortaya çıkarma, meydana çıkarma, açma 2.Var olduğu bilinmeyen bir şeyin ortaya çıkarılması 3.Gizli olan bir şey hakkında geniş bilgi edinme 4.Bir şeyin olacağını önceden anlama, sezme, tahmin 5.Tanrı tarafından ilham olunma.

keşşaf 1.Bilinmeyen çok önemli bir şeyi keşfeden 2.Sırları ve gizli anlamları çözen, açıklayan.

ketebe 1.Kâtipler 2.Yazmalarda kâtibin eklediği açıklamalar.

kevn 1.Olma 2.Var olma 3.Varlık, vücut.

kevn ü mekân 1.Dünya, kâinat 2.Varlık.

kıdem 1.Bir görevde rütbece eskilik 2.Bir görevde geçirilen süre.

kıran 1.Yakınlık 2.İki gezegenin bir burçta bulunması.

kısas Bir suçluyu, başkasına yaptığı kötülüğü aynı biçimde uygulayarak cezalandırma.

kıssa Kendisinden ders alınması gereken kısa hikâye.

kıtal 1.Vuruşma, birbirini öldürme 2.Savaş.

kıyl ü kaal Dedikodu.

kibir 1.Büyüklük, ululuk 2.Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyüklenme 3.Onur, gurur.

kifayet 1.Yeterli miktarda olma, yetme, kâfi gelme 2.Bir işi yapabilecek yetenekte olma, yeterlik, liyakat, iktidar.

kinaye 1.Düşünüleni, dolaylı olarak anlatan söz 2.Üstü kapalı, sitemli, dokunaklı söz 3.Sözün gelişiyle, gerçek anlamların dışında bir kavrama değinme sanatı.

köhne 1.Eskiyip yıpranmış, bakımsız kalmış 2.İçinde yaşanılan zamana göre geride kalmış, eskimiş, çağ dışı.

kudret 1.Güç, erk, erke, iktidar 2.Yetenek 3.Maddi güç, zenginlik 4.Tanrı yapısı.

kudum Uzak bir yerden gelme, ayak basma.

kulkul 1.Şen, çevik 2.Bir şeyin deprenmesiyle çıkan ses.

kuskun Hayvanın kuyruğu altından geçirilerek eğere bağlanan kayış.

kutsiyet Kutsallık.

küfr 1.Tanrıya inanmama, ortak koşma, yakışmayacak sıfatlar yükleme 2.Dinsizlik, imansızlık 3.Nankörlük 4.Kaba, ayıp söz.

künh 1.Bir şeyin aslı, temeli 2.Dip, kök 3.Felsefede öz.

— L —

lafz Ağızdan çıkan söz.

lahit 1.Duvarları taş veya tuğladan, üstü taş bir kapakla örtülü mezar 2.Taş veya mermerden oyma mezar.

latife Şaka.

laubali 1.Saygısız, çekinmesi olmayan 2.Senli benli, teklifsiz 3.Aşırı samimi bir biçimde, teklifsizce.

lemeat Işıltı, pırıltılar.

lenger Gemi demiri.

letafet 1.Güzellik, hoşluk 2.Yumuşaklık, incelik.

levh 1.Üzerine resim yapılabilir, yazı yazılabilir düz yüzey.

libas Giysi.

liyakat 1.Layık olma, yaraşırlık, uygunluk, değim 2.Yeterlilik, kifayet.

lütuf Önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik, yardım, ihsan, inayet, atıfet.

lüzum Gerek, gereklik, gereklilik, icap.

— M —

mabut Kendisine tapılan varlık, tapacak, tanrı, ilah.

mağlup Yenilen, yenik düşen, yenik.

mağrip Batı.

mağrur Kurumlu, gururlu, kibirli, kendini beğenmiş.

mahal Yer.

maharet İş görmede beceri, uzluk, ustalık.

mahcup Utangaç, sıkılgan.

mahfil 1.Toplantı yeri 2.Toplanmış kimseler.

mahiyet Nitelik, vasıf, öz, asıl, esas, içyüz.

mahlas Takma ad.

mahlukat Yaratıklar.

mahmel 1.İki kişinin oturabileceği şekilde deve üstüne konan sepet 2.Her yıl Haremeyn'e hacı kafilesiyle gönderilen armağanlar.

mahmur 1.Sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olan 2.Uykudan sonra üzerinde sersemlik, ağırlık bulunan 3.Süzgün, dalgın bakışlı (göz).

mahrem 1.Yakın akrabadan olduğu için nikâh düşmeyen (kimse) 2.Başkalarına söylenmeyen, gizli 3.Sırdaş.

mahrum Yoksun.

mahsul 1.Ürün 2.Verim 3.Ortaya çıkan, elde edilen şey.

mahsus 1.Özgü 2.Biri veya bir şey için ayrılmış, münhasır 3.Özel 4.Özellikle 5.Bilerek, isteyerek, kasten.

mahşer 1.Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer 2.Büyük kalabalık.

mahvetmek 1.Yok etmek 2.Bozup işe yaramaz duruma getirmek 3.Onmaz duruma getirmek 4.Boşa gitmesine sebep olmak, heba etmek.

mahzar 1.Yüksek makamlı bir kimsenin yanı, huzuru 2.Yüksek bir makama sunulmak için yazılan çok imzalı dilekçe.

mahzun Üzgün.

mail 1.Eğilimi olan 2.Eğik 3.Benzeyen, andıran.

maiyet Üst görevlinin yanında bulunan kimseler, alt kademedekiler.

makam 1.Mevki, kat, yer 2.Klasik Türk müziğinde bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimi.

makbul 1.Kabul edilen 2.Beğenilen, hoş karşılanan 3.Geçer, geçerli.

maksat İstenilen şey, amaç, gaye, erek.

makul 1.Akla uygun, akıllıca 2.Akıllıca iş gören, mantıklı 3.Aşırı olmayan, uygun, elverişli.

malihulya 1.Karasevda 2.Kuruntu, melankoli.

malik Sahip, iye.
malum 1.Bilinen, belli 2.Bilinen konu, iş vb 3.Kuşkusuz malumat, bilgi.
mamur Bayındır.
mâna Anlam.
marifet 1.Ustalık, hüner, uzmanlık 2.Uygun olmayan, hoşa gitmeyen, can sıkıcı iş veya davranış 3.Bilim, bilgi.
maşrık Doğu.
maşuk Sevilen, âşık olunan.
matla 1.Gök cisimlerinin doğması 2.Gök cisimlerinin doğduğu yer 3.Divan edebiyatında kaside veya gazelin ilk beyti.
mazarrat Zarar.
mazeret 1.Kendini veya başka birini özürlü göstermek için ileri sürülen sebep, özür, bahane 2.Bir kimseyi özürlü gösteren durum veya olay 3.Bir şeyden kurtulmak veya kaçınmak için ileri sürülen gerekçe, bahane.
mazhar 1.Bir şeyin ortaya çıktığı, göründüğü yer veya kimse 2.Bir iyiliğe erişmiş, erişen (kimse).
mazlum 1.Zulüm görmüş, haksızlığa uğramış, kendisine zulmedilmiş 2.Sessiz ve uysal, boynu bükük.
mazmun 1.Anlam, kavram 2.Divan edebiyatında bazı kavramları dolaylı anlatmak için kullanılan nükteli ve sanatlı söz.
mazur Mazereti olan, mazeretli.
meal 1.Anlam, kavram, mefhum 2.Ortaya çıkan şey, sonuç, netice.
mecal Güç, kuvvet, derman, takat.
mecaz Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz.
meclis 1.Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için yapılan toplantı 2.Bu toplantının yapıldığı yer, şûra 3.Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için bir araya gelmiş kimseler topluluğu 4.Dostlar toplantısı.
mecmua 1.Koleksiyon 2.Seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap 3.Dergi.
mecnun 1.Sevdadan ötürü kendini kaybetmiş 2.Çılgın, deli.
mecruh 1.Yaralı 2.İncinmiş olan (kimse).
medar 1.Dönence, cezir karşıtı 2.Dayanak, yardımcı.

medet 1.Yardım, imdat 2.”Yardım edin, imdat” anlamında bir seslenme sözü.

meftun Tutkun, gönül vermiş, vurulmuş.

mekr 1.Hile, düzen 2.Bir kişiyi hile ile aldatmak, amacından caydırmak.

mektep Okul.

melamet Kınama, ayıplama, azarlama, çıkışma.

melun 1.Tanrı tarafından lanetlenmiş olan, lanetli 2.Lanetlenmiş kimse 3.Nefretle karşılanan, kötü.

melül 1.Üzgün 2.Boynu bükük, zavallı, yoksul.

memba 1.Kaynak, pınar 2.Bir şeyin çıktığı yer.

men Yasaklama, izin vermeme.

menal 1.Yetiştirme, nail olma 2.Ele geçen şey, sahip olunan nesne.

menkabe Bir kimsenin erdem, üstünlüklerini anlatan yazılardan oluşmuş kitap.

mensup Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse).

menzil 1.Yolculukta dinlenmek amacıyla durulan yer, konak 2.İki konak arasındaki uzaklık 3.Bir günlük yol 4.Uzaklık, erim.

meram İstek, amaç, gaye, maksat.

merhamet Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.

mersiye Ağıt.

mertebe 1.Aşama, derece, rütbe 2.Evre, safha.

mesele 1.Sorun 2.Güç iş.

meserret Sevinç.

mesire Gezinti yeri, gezilecek yer.

mesnet 1.Dayanak 2.Mevki, makam.

mesnevi 1.Her beyti ayrı uyaklı bir divan edebiyatı nazım biçimi 2.Bu türdeki eserlerin genel adı.

mest 1.Keyif halinde olma 2.Sarhoş.

mesut Mutlu, sevinçli, ongun.

meşakkat Güçlük, sıkıntı, zorluk, zahmet.

meşhur Ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen, angın (kimse).

meşrep 1.Yaradılış, huy, karakter, mizaç 2.Davranış biçimi.

meşşate Kadın süsleyici kadın.

meşveret 1.Bir konu hakkında birinin düşüncesini sorma, danışma 2.İki veya daha fazla kişinin birbiriyle fikir alışverişinde bulunması.

meta 1.Mal, ticaret malı 2.Elde bulunan varlık, sermaye.

metâli Matla çoğulu.

methetmek Övmek.

methiye Övgü.

mevhum Gerçekte olmayıp var sanılan, var diye düşünülen, kuruntuya dayanan.

mevki 1.Yer, mahal 2.Makam 3.Durum.

mevzu Konu.

mevzun 1.Biçimli, düzgün, oranlı, uyumlu 2.Ölçülü.

meyil 1.Eğiklik, eğim, akıntı 2.Eğilim, temayül 3.İlgi, gönül verme.

meyus 1.Üzgün 2.Umutsuz, karamsar.

mezc Katma, karıştırma.

mezhep 1.Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri 2.Anlayış, görüş 3.Öğreti.

meziyet Bir kişiyi veya nesneyi benzerinden üstün gösteren nitelik.

mısbah Işık, kandil, meşale.

mızrap Telli sazları çalmaya yarayan kemik veya başka nesneden alet, pena.

miheng 1.Mihenk taşı, denek taşı 2.Birinin değerini, ahlakını anlamaya yarayan ölçüt.

mihnet Sıkıntı, üzüntü.

mim 1.“M” harfinin adı 2.Herhangi bir yazının altına konan im.

mirrih Mars.

misal 1.Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek 2.Benzer.

misk Bir tür erkek ceylanın karın bölgesinden çıkarılan güzel kokulu madde.

misl 1.Benzer, eş 2.Miktar.

miyan 1.Bel 2.Orta 3.Ara, aralık 4.Şarkı ve bestelerin üçüncü dizesi.

mizaç Huy, yaradılış, tabiat, karakter.

muadil Eşit, denk, eş değer.

muahaze 1.Başka birinin davranışını beğenmediğini söyleme, çıkışma 2.Eleştiri.

muahhar Sonraki, sonradan gelen, ertelenmiş, daha sonraki.

muallak 1.Asılmış, asılı 2.Sonuca bağlanmamış, sürüncemede kalmış.

muamele 1.Davranma, davranış 2.Yol, yöntem 3.İşlem 4.Alışveriş.

muamma 1.Bilmece 2.Edebiyatta manzum bilmece 3.Anlaşılmayan, bilinmeyen şey.

muarız Karşı koyan, karşı çıkan.

muasır Çağdaş.

muayyen 1.Belli, belirli 2.Belirlenmiş, kararlaştırılmış.

mufassal Ayrıntılı.

muganni Şarkıcı.

mugaylân Devedikeni.

muğ Mecusi, Ateşe tapan, Zerdüşt dininde olan.

muğbeçe 1.Mecusi çocuğu 2.Meyhaneci çırağı.

muhabbet 1.Sevgi 2.Dostça konuşma, yârenlik.

muhakkak 1.Doğruluğu, gerçekliği kesin olarak bilinen, gerçekliği kesinleşmiş 2.Yüzde yüz.

muhammes 1.Beş parçası olan, beşli 2.Beşgen 3.Edebiyatta beş dizeli eser.

muharrem Ay takviminin birinci ayı, aşure ayı.

muhasara 1.Kuşatma 2.Çevirme.

muhtasar 1.Kısa, kısaltılmış olan 2.Sade.

muhtelif 1.Çeşit çeşit, çeşitli 2.Zıt, birbirini tutmayan.

muhtesib 1.Polis veya belediye işleri görevlisi.

mukadder Yazgıda var olan, yazgı ile ilgili olan, alında yazılı olan.

mukaddes Kutsal.

mukaddime 1.Önsöz 2.Bir olayın başlangıcı.

mukallid Taklitçi.

mukattaat 1.Kesik şeyler 2.Edebiyatta eksik manzume parçaları, çeşitli gazel veya kasidelerden seçilme parçalar 3.Her biri bir kelimeyi karşılayan harfler, kısaltmalar, tamamlanmamış cümleler.

mukavves Kavisli, eğri, eğmeçli.

mukayese Benzeterek veya karşılaştırarak değerlendirme, karşılaştırma, kıyaslama.

mukayyet 1.Bağlı olan, bağlanmış 2.Bir şart veya kayıtla bağlı olan 3.Yazılmış, yazılı, kayıtlı 4.İşine önem verip bakan.

mukim Bir yerde, bir evde oturan, eğleşen, ikamet eden.

muktedir Bir şeyi yapmaya, başarmaya gücü yeten, erkli.

mumya 1.Masallarda geçen bir ilaç 2.Bozulmaması için ilaçlanan ceset.

munis 1.Alışılan, alışılmış, yabancı olmayan 2.Cana yakın, uysal, sevimli 3.Uygun.

murad 1.İstek, dilek 2.Amaç, erek, gaye.

murassa Değerli taşlarla bezenmiş, cevahirle süslenmiş.

musahip 1.Sohbet, arkadaşlık eden kimse.

musallat Bir kimse veya şeyin üzerine bıktıracak kadar düşen (kimse).

mushaf 1.Sayfa halinde yazılmış şey, kitap 2.Kuran.

musibet 1.Ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey 2.Uğursuz.

mustarip Istırap ve acı çeken.

muti Yumuşak başlı, itaat eden.

mutrib 1.Çalgıcı, saz çalan 2.Hanende, şarkı söyleyen.

muvaffak Başarmış, başarılı (kimse).

muvafık Uygun.

muvazene 1.Denge 2.Dengeleme.

muzaffer Üstünlük elde etmiş, zafer kazanmış, yenmiş, utkulu.

mübahase Bir konu hakkında iki veya daha çok kişinin karşılıklı konuşması.

mübalağa Abartı.

mübarek 1.Verimli, bereketli 2.Kutlu, uğurlu, kutsal 3.Çok saygı duyulan.

mücavir 1.Yakın komşu olan 2.Kutsal bir yere çekilip ibadet amacıyla oturan kişi.

mücazat İşlenen bir suçtan ötürü ceza verme.

mücerret 1.Soyut 2.Evlenmemiş, bekâr 3.Yalın durum.

mücmel Özet olarak anlatılmış, kısa ve özlü.

müçtehit Ayet ve hadislere dayanarak yargıya varan, karar veren din düşünürü.

müdara Yüze gülme, yüze gülücülük, dost gibi görünme.

müddet Süre.

müderris 1.Ders veren, profesör 2.Medresede veya camide öğretmen.

müellif Kitap yazan veya kitap hazırlayan, bir eseri ortaya koyan ve eserin sahibi olan kimse, yazar.

müennes Dişil.

müflis 1.Bir işte bütün parasını batırmış, batkın, iflas etmiş 2.Gücünü tüketmiş.

müfret 1.Tek 2.Basit 3.Tekil 4.Edebiyatta bir tek beyit.

mühim Önemli.

mühlet Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için gösterilen süre, vade, mehil.

mükâfat 1.Ödül 2.Değerlendirici, sevindirici davranış.

mülahaza Düşünce.

mülayemet Yumuşaklık.

mülayim 1.Uygun, hoş görülebilir 2.Yumuşak huylu 3.Ilıman (hava).

mülazemet 1.Bir şey veya kişiye ayrılmaz şekilde bağlanma 2.Gidip gelme, bir işle sürekli uğraşma 3.Bir memurluğa geçmek için bir daireye ücretsiz olarak gidip gelme.

mülemma 1.Alaca renkli, renk renk 2.Dizelerinden her biri başka dille yazılmış şiir 3.Bulaşmış, sıvanmış.

mülhakat 1.Bir bütüne katılanlar, ekler 2.Bir merkeze bağlı olan yerler.

mülhit 1.Dinsiz, imansız 2.Doğru yoldan çıkmış.

münacaat 1.Tanrıya yalvarma 2.Tanrıya dua konulu manzume.

münafık 1.Ara bozan 2.Dinî kurallara inanmadığı halde inanmış gibi görünen.

münakaşa Tartışma.

münasebet İlişik, ilişki, ilinti 2.İki şey arasındaki uygunluk 3.Sebep, vesile, gerekçe, neden.

münasip 1.Uygun, yerinde 2.Beğenilen, hoşa giden.

münebbih Uyarıcı.

müneccim Yıldızların durum ve hareketlerinden anlam çıkaran kimse, yıldız falcısı, astrolog.

münfail 1.Gücenmiş, alınmış, kırgın 2.Edilgin.

münfesih Bozulmuş, dağılmış, feshedilmiş.

münhezim Bozguna uğramış, bozulmuş, yenilmiş.

müntehap Seçilmiş, seçme.

münzevi Topluluktan kaçan, yalnız başına kalmayı seven.

müphem 1.Belirsiz 2.Belli belirsiz bir biçimde.

müptela 1.Kötü alışkanlıkları olan, düşkün, meraklı 2.Tutulmuş 3.Âşık, vurgun.

müracaat 1.Başvuru 2.Danışma 3.Herhangi bir eserden yararlanma.

mürai İkiyüzlü.

mürebbi Eğitici erkek.

mürit Bir tarikat şeyhine bağlanarak ondan tasavvufun yollarını öğrenen, onun doğrultusunda ilerleyen kimse.

mürüvvet 1.Çocuklarının önemli hayat devrelerini ana babanın görme sevinci 2.Cömertlik 3.Yiğitlik, mertlik.

müsaade 1.İzin, icazet, ruhsat 2.Elverişli, uygun olma durumu.

müsahhar 1.Ele geçirilmiş 2.Tutkun, boyun eğmiş.

müsait Uygun, elverişli.

müselsel Birbirine bağlı olan, art arda zincirleme olarak gelen 2.Arap harfleriyle yazılan bir yazı türü.

müstağni 1.Elinde olanla yetinen, doygun 2.Nazlı davranan.

müstecab Kabul edildiği cevabını alan, isteği kabul olunan.

müsvedde 1.Yazı taslağı, karalama 2.Bir şeyin kötü benzeri.

müşebbek Ağ ve kafes gibi örülmüş olan.

müşkül 1.Güç, zor, çetin 2.Engel, güçlük, zorluk.

müşrik Tanrı'ya ortak koşan.

müştak Başka bir kelime veya kökten türemiş, çıkmış.

müşteri 1.Alıcı, hizmet gören ve karşılığında ücret ödeyen kimse 2.Jüpiter.

mütaarrız 1.Saldıran 2.Başkasının hak ve hukukuna geçen.

mütalaa 1.Okumaya, ders çalışmaya ayrılan zaman, etüt 2.İrdeleme, müzakere, görüş 3.Düşünce.

müteessir 1.Üzülmüş, üzüntülü 2.Etkilenmiş.

mütercim Çevirmen.

müyesser Kolaylıkla bulunup yapılan, kolay gelen, kolaylıkla olan.

müzakere 1.Bir konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunma, oylaşma.

müzehhep 1.Altın suyuna batırılmış olan 2.Yaldızla süslenmiş, yaldızlanmış.

— N —

nadan 1.Bilgisiz, cahil 2.Nobran, kaba, kötü.

nadim Yaptığı bir davranıştan pişmanlık duyan, pişman.

nafe 1.Bir çeşit ahunun göbeğinden çıkarılan koku 2.Tilki ve başka hayvanların değerli kürklerinin göbek tarafı 3.Güzelin saçı.

nafile 1.Yararsız, boşa giden, boş, işe yaramayan 2.Fazladan kılınan namaz veya tutulan oruç 3.Boşuna, boş yere.

nağme 1.Güzel, uyumlu ses, ezgi, melodi 2.Ezgi.

nahid 1.Venüs, Zühre yıldızı 2.Yeni yetme kız.

nail Erişmiş, ele geçirmiş, başarmış, kazanmış, ulaşmış.

naim 1.Bollukta yaşayış 2.Cennettin bir seviyesi.

nakit 1.Akçe 2.Para olarak bulunan servet 3.Peşin.

nakkaş 1.Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi 2.Nakışçı.

nakus 1.Kilise çanı 2.Çan şeklinde şişe, cam.

nale İnleme, inilti.

name Mektup.

nasihat Öğüt.

nasip 1.Birinin payına düşen şey 2.Bir kimsenin elde edebildiği, sahip olabildiği şey 3.Kısmet, talih, baht.

natıka 1.Düşünüp söyleme yeteneği 2.Düzgün ve iyi konuşma yeteneği.

nazar 1.Bakış, bakma, göz atma 2.Belli kimselerin bakışlarında bulunduğuna inanılan, bakışa hedef olan nesne ve varlıklara zarar veren, çarpıcı ve öldürücü güç, göz.

nazaran Göre, oranla, kıyasla.

nazenin 1.Cilveli, nazlı 2.Narin, ince yapılı 3.Şımarık, nazlı yetiştirilmiş.

nazire 1.Karşılık olarak, benzetilerek yapılan davranış, söz 2.Başka bir manzume örnek alınarak aynı ölçü ve aynı uyakla yazılan şiir.

nebat Bitki.

nedamet Pişmanlık.

nedim 1.Arkadaş, yakın dost 2.Yüksek makamdaki kişileri hoş sözlerle, güzel fıkra ve hikâyelerle eğlendiren kimse.

nefha 1.Güzel koku 2.Esinti.

nefis 1.Öz varlık, kişilik 2.İnsanın yeme içme vb. gereksinimlerinin bütünü.

nehy Yasak etme.

nekes Cimri.

nema 1.Büyüme, gelişme, çoğalma 2.Faiz, ürem.

nesep Soy, baba soyu.

nesrin Yabani gül, ağustos gülü.

nestalik Arap harfleriyle yazılan bir yazı türü.

nesteren Nesrin.

neşr 1.Dağıtma, yayma 2.Herkese duyurma 3.Kitap, gazete bastırıp çıkarma 4.Kıyamet günü insanların dirilmesi.

neuzübillah Tanrıya sığındık.

nevale Gereken yiyecek ve içecek şeyler, azık.

nevheves 1.Bir işe yeni başlayan 2.Maymun iştahlı.

nezr Adak, adama.

nifak Geçimsizlik, anlaşmazlık, ara bozuculuk.

nigâr 1.Resim 2.Resim gibi güzel sevgili 3.Resmi yapılmış, resmedilmiş anlamında ulama.

nihayet 1.Son 2.Sonunda.

nikap Yüz örtüsü, peçe.

nisab 1.Asıl, esas 2.Bir malın zekâtının verilmesi için ulaşması gereken miktar.

nispet 1.Oran 2.Bağıntı, ilgi, ilinti.

nişan 1.İşaret, iz, belirti, alamet 2.Evlenmek üzere birbirine söz verme, nişanlanma 3.Nişanlanma sırasında yapılan tören 4.Kurşun, taş vb. ile vurulmak istenen hedef.

nişane 1.Hedef 2.Eser, iz, belirti.

niyaz Yalvarma, yakarma.

nizam 1.Düzen 2.Kural.

noksan Eksik, eksiklik, kusur.

nuhuset Uğursuzluk, kademsizlik.

numani Kan rengi.
numune Göstermelik.
nun Arap alfabesinde “N” harfinin adı.
nurani 1.Işıklı, nurlu 2.Saygı uyandıran.
nükte 1.İnce anlamlı, düşündürücü ve şakalı söz, espri 2.Yazıda, resimde, sözde ve davranışta ince, derin anlam, espri.
nüsha 1.Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri 2.Gazete, dergi vb.nde sayı 3.Benzer, aynı, kopya.

— P —

penah 1.Sığınma 2.Sığınılacak yer 3.Bir şeyin sığınağı, koruyucusu, dayanağı anlamına gelen kelimeler üretmek için tamlama eki.
perva 1.Korku 2.Çekinme 3.İlgi, bağ.
pervane 1.Geceleri ışık çevresinde dolaşan küçük kelebek 2.Haberci, ulak.
pervin Ülker yıldız kümesi, Süreyya.
peşkeş 1.Armağan 2.Yaranmak amacıyla uygunsuz olarak verilen şey.
peyman Ant, yemin.
pir-i mugan 1.Mecusi büyüğü 2.Meyhaneci.

— R —

rağbet 1.İstek, arzu, ilgi 2.Beğenme, itibar.
rağm 1.Zıddına, inadına davranma.
rahman Herkese, her canlıya merhamet eden (Tanrı).
rahmet 1.Birinin suçunu bağışlama, merhamet etme.
rahne Gedik.
ram Boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan.
râna Güzel, hoş görünen.
rast 1.Doğru, düzgün 2.Tesadüf 3.Müzikte bir makam.
rastık 1.Kadınların kaşlarını veya saçlarını boyamak için sürdükleri siyah boya 2.Sürme.
ray Raca.
rebiyülahir Ay takviminin dördüncü ayı, küçük mevlit ayı.
rebiyülevvel Ay takviminin üçüncü ayı, büyük mevlit ayı.
recep Ay takviminin yedinci ayı, üç ayların birincisi.

rehin Bir borcun ödeneceğine teminat olarak, ödenince, geri alınmak şartıyla borçlunun alacaklıya verdiği değerli şey, tutu, ipotek.

remiz Sembol, rumuz.

rengin 1.Boyalı, renkli 2.Güzel, tabiata hoş gelen.

reva Yakışır, yerinde, uygun.

revaç 1.Sürüm 2.Geçerlik, itibarda olmak 3.Herkesçe aranılmak.

revan Giden, yürüyen.

revnak Parlaklık, göz alıcılık.

rey 1.Oy 2.Düşünce, görüş, fikir.

reyhani 1.Fesleğen gibi ince nakışlı 2.Arap harfleriyle yazılan bir yazı türü.

rıza Razı olma, isteme, istek.

rızk 1.Yiyecek, içecek şey, azık 2.Tanrı'nın bütün yarattıklarına verdiği nimet.

riayet 1.Sayma, saygı, ağırlama, itibar etme 2.Uyma, boyun eğme.

rint Gönül eri, dünya işlerine aldırış etmeyen kişi.

risale Küçük kitap, broşür.

rivayet 1.Söylenti 2.Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.

riya İnandığı, düşündüğü gibi davranmama, özü sözü bir olmama huyu, ikiyüzlülük.

riyazat Nefsi kırma, dünya rahat ve tatlarından kaçınıp perhiz ve kanaat içinde yaşama.

rub'u meskûn Yeryüzünün insanların yaşadığı varsayılan dörtte birlik bölümü.

rud 1.Kemençe benzeri müzik aleti 2.Saz kirişi, saz teli 3.Irmak.

ruhi Ruhsal.

rümmani Narçiçeği renginde.

rüsva Ayıplanacak durumda olan, rezil.

— S —

saadet Mutluluk, ongunluk, mut, kut.

sabite 1.Durağan yıldız, burç 2.Matematik formülünde değişmez nicelik.

sada Ses.

sadakat İçten bağlılık, sağlam, güçlü dostluk.

sadaret 1.Başta bulunma, öne geçme 2.Başvezirlik, sadrazamlık.

sadme Çarpışma, tokuşma, vurma.

safer Ay takviminin ikinci ayı, sefer ayı.

sahih Gerçek, doğru, sağın, hakiki.

sahra 1.Çöl 2.Kır.

saki İçkili toplantılarda içki dağıtan kimse.

salah 1.Düzelme, iyileşme, iyilik 2.Barış, rahatlık.

salib Haç.

salih 1.İyi, yarar 2.Yetkili, hakkı olan 3.Din buyruklarına uygun davranan.

salik 1.Bir yola giren, bir yolda giden 2.Bir tarikata bağlanan.

sarban Deveci.

sarih Açık, kolay anlaşılır, belli, belirgin.

say 1.Çalışma, emek 2.Hac ibadeti sırasında Safa ile Merve tepeleri arasında gidip gelme.

sayvan 1.Güneşten, yağmurdan korunmak için veya süs olarak bir şeyin üzerine çekilen dam saçağı gibi düz veya eğimli örtü.

sebat Sözünden veya kararlarından dönmeme, bir işi sonuna değin sürdürme, direşme.

selamet 1.Esen olma durumu, esenlik 2.Her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu.

selef Bir görevde, bir makamda kendinden önce bulunmuş olan kimse, öncel, halef karşıtı.

sena Övgü, övme.

serazat Serbest ve özgür.

serd Birbiri ardınca düzgün ve iyi söyleme.

serkeş 1.Başkaldıran 2.İnatçı, dik başlı, itaatsız.

s**erver** 1.Baş, başkan 2.Bir takımın en ileri geleni.

serzeniş Yakınma.

seyrangâh 1.Seyir yeri 2.Gezme yeri, gezi.

sıhhat 1.Sağlık, esenlik 2.Doğruluk.

silsile 1.Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra.

sirayet 1.Hastalık başkalarına geçme, bulaşma 2.Yayılma, dağılma.

siret 1.Bir kişinin içi, tabiatı, ahlakı 2.Özgeçmiş.

sitem Bir kimseye, yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtme.

sofi Mutasavvıf.

subh u kazib Tan zamanından önceki geçici aydınlık.

sulh Barış.

süheyl Güney yarım kürede bulunan parlak yıldız.

sükût Susma.

sülûk 1.Bir yola girme, bir yol tutma 2.Bir tarikata girme.

sümbüle Başak burcu.

süreyya Ülker yıldız kümesi, Pervin.

sürh 1.Kırmızı 2.Kırmızı sıvı (kan, şarap, boya).

süsen Süsengillerden, yaprakları kılıç biçiminde, çiçekleri iri ve mor renkli, güzel görünüşlü ve kokulu, çok yıllık bir süs bitkisi, susam.

süveyda 1.Yüreğin ortasında bulunduğu ve idrakin merkezi olduğu varsayılan kara benek 2.Yürekteki gizli günah 3.Botanikte besidoku.

— Ş —

şaban Ay takviminin sekizinci ayı, üç ayların ikincisi.

şad Sevinçli, neşeli.

şahadet 1.Tanıklık, şahitlik 2.Bir şeyin gerçekliğine inanma 3.İşaret, iz 4.Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma.

şahne Koruma, gözetme işi ile görevli kişi, inzibat.

şahruh Satrançta bir taş.

şakayık Düğünçiçeğigillerden, çiçekleri türlü renkte, çok yıllık güzel bir süs bitkisi (Paeonia mascula).

şakirt Öğrenci, çırak.

şarih Açıklayan yorumlayan, bir eser hakkında açıklama yorumlama amacıyla kitap yazan.

şark Doğu.

şefaat Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık.

şehab Kıvılcım.

şehla Kusurlu sayılmayacak kadar hafif şaşı (göz).

şehname 1.Hükümdarların niteliklerini, üstün başarılarını anlatan, mesnevi biçiminde yazılmış manzume 2.Manzum olarak yazılmış tarih.

şehriyar Hükümdar.

şem Mum, balmumu.

şemme 1.Bir kere koklama 2.Az şey.

şems Güneş.

şemse Yazma kitapların cildine, baş sayfalarının üst bölümüne veya kumaşlara, kapı, pencere vb. yerlere işlenen veya çizilen güneş biçiminde süs.

şerh 1.Açma, ayırma 2.Bir anlatım veya kitabı açıklama, yorumlama 3.Bir şeyi açıklamak amacıyla yazılmış kitap 4.Açık ve ayrıntılı anlatma.

şest Ok atanların parmaklarına geçirdikleri halka.

şevk 1.İstek, heves 2.Sevinç, neşe.

şevket Büyüklük, ululuk, yücelik, heybet.

şeyda Sevgiden aklını kaybetmiş, şaşkın, divane.

şimal Kuzey.

şimşad Şimşir ağacı.

şiraze Ciltçilikte, kitap yapraklarını düzgün tutmaya yarayan ince örülmüş şerit.

şöhret Herkesçe bilinme, tanınma durumu, ün 2.Tanınmış, ünlü kimse.

şua Işın.

şule Alev, yalım.

şükrane İyilik bilme belirtisi.

şümul 1.İçine alma, kaplama, kapsama 2.Kaplam.

— T —

ta'n 1.Sövme 2.Yerme.

taalluk İlgisi olma, ilgisi bulunma, ilgi, ilinti.

taat Allah'ın buyruklarını yerine getirme, ibadet etme.

tab'ı selim İyi huy.

tabi 1.Birinin arkası sıra giden, ona uyan 2.Birine bağlı olan, emri altında bulunan.

tabiat 1.Doğa 2.Doğal özellik 3.Güzeli ayırma melekesi, zevk, beğeni 4.Huy, karakter.

tabir 1.Rüya yorma, yorumlama 2.Deyiş, anlatım, ifade 3.Deyim.

tahakkuk Gerçekleşme, yerine gelme.

tahammül 1.Nesne, güçlü, zorlayıcı dış etkenlere karşı koyabilme, dayanma 2.İnsanın kötü, güç durumlara karşı koyabilme gücü, kaldırma, katlanma.

tahassür Kavuşmak istenen şey veya kimse için üzülme, özlem.

tahlil Çözümleme.

tahlilî Çözümlemeli.

tahmin 1.Yaklaşık olarak değerlendirme, oranlama 2.Akla, sezgiye veya bazı verilere dayanarak gelecek bir şeyi, olayı kestirme 3.Önceden kestirilen, düşünülen şey.

tahmis 1.Divan edebiyatında bir gazelin her beytinin başına üç dize katılması durumu, beşleme 2.Kahve vb. şeyleri kavurma.

tahsil 1.Ele geçirme 2.Parayı alma, toplama 3.Öğrenim.

tahsin Beğenip alkışlama.

taife 1.Aynı işi yapan topluluk 2.Kavim, kabile 3.Bir gemi mürettebatı.

takat Bir şeyi yapabilme, başarabilme gücü, güç, hal, derman, kuvvet.

takdir 1.Beğenme, beğenip belirtme, değer verme 2.Bir şeyin değerini, önemini, gerekliliğini anlama 3.Değer biçme 4.Tanrı'nın uygun görmesi, Tanrı'nın isteği, kader.

taksim 1.Parçalara bölme, bölüştürme 2.Klasik Türk müziğinde faslın başında ve ortasında çalgıcının içinden geldiği biçimde yaptığı müzik.

taksirat Kusurlar, suçlar.

takva 1.Allah'tan korkma 2.Dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurduklarını yerine getirme, züht.

talâk Boşama, nikâhlı eşten ayrılma.

talih Şans.

talik 1.Asma, yukarı kaldırma 2.Bir işin yapılmasını herhangi bir şarta bağlı tutma 3.Belli bir zamana bırakma, erteleme 4.Arap alfabesinde geliştirilen, yatık olarak yazılan yazı türlerinden biri.

talip İsteyen, istekli.

tamah Açgözlülük.

tanzir 1.Benzetme 2.Divan edebiyatında bir şiiri örnek alarak ona benzer bir örnek kaleme alma.

tariz Kapalı bir biçimde, dolaylı olarak söz söyleme, taşlama.

tasarruf 1.Bir şeyi istediği gibi kullanma yetkisi, kullanım 2.Tutum.

tasavvuf 1.Tanrı’nın niteliğini ve evrenin oluşumunu varlık birliği anlayışıyla açıklayan dinî ve felsefi akım.

tasavvur 1.Göz önüne getirme, hayal etme, zihinde bir kişilik kazandırma 2.Tasarım 3.Düşünce, amaç, niyet, maksat, plan.

tasdik 1.Doğrulama 2.Onay, onaylama.

tashih Düzeltme, düzelti.

tasvir 1.Betimleme 2.Betim.

tavaf 1.İslam dininde hac sırasında Kâbe’nin çevresini yedi kez dolaşma 2.Bir şeyin çevresini dolaşma 3.Kutsal bir yeri ziyaret etme.

tavsif Nitelendirme, niteliklerini söyleme.

tayin 1.Ne olduğunu anlama, gösterme, belirtme, kararlaştırma 2.Atama.

tayip Ayıplama, kınama.

taylasan Sarığın sarkan ucu, kuyruğu.

tazim Saygı gösterme, ululama.

tebaa Uyruk.

teberrük Uğur sayma.

tebessüm Gülümseme.

tecelli 1.Belirme, görünme, ortaya çıkma, zuhur etme, meydana çıkma 2.Tanrı’nın insanlarda ve doğada görünmesi 3.Alın yazısı, kader.

tecerrüt Her şeyden uzaklaşma, sıyrılma, soyutlanma.

tecrübe 1.Deneyim 2.Görgü.

tedarik 1.Araştırıp bulma, sağlama, elde etme 2.Hazırlık.

tedbir 1.Önlem 2.Hazırlık.

teessüf Acınma, yazıklanma, yerinme.

teessür 1.Üzülme, üzüntü 2.Duygulanım.

tefe’ül Fala bakma.

teferrüt 1.Tek, yalnız olma, herkesten uzaklaşarak yalnız kalma 2.Benzeri bulunmama, benzersiz olma, sivrilme.

tefsir 1.Yorumlama 2.Yorum 3.Kuran’ın surelerini açıklayan eser.

tegafül Anlamazlıktan gelme.

tehiyyat 1.Diriltme, canlandırma 2.Taze can verircesine kuvvetlendirme, şenlendirme.

tekellüf 1.Zahmet veren bir iş görme, güçlüğe katlanma 2.Bir işi gösterişli bir biçimde yapmaya çalışma, özenme, gösteriş.

telakki 1.Anlayış, görüş 2.Kabul etme, sayma.

telef 1.Yok etme, öldürme 2.Boş yere harcama, yıpratma.

telkin 1.Bir duyguyu, bir düşünceyi aşılama 2.Talkın.

telmih 1.Anlatılmak istenen şeyi söz arasında imalı olarak belli etme, açıkça söylememe 2.Bir dizede veya beyitte bilinen bir olay, bir atasözü, fıkra ve benzeri hatırlatma sanatı, anıştırma.

temkin Bir işin sonunu düşünerek ölçülü, tedbirli davranma.

temren Ok, kargı vb. şeylerin ucundaki sivri demir.

tenezzül Kendi durumundan daha aşağıdaki bir işi, bir durumu kabul etme.

tenkit Eleştirme, eleştiri.

terane 1.Ezgi, makam, nağme 2.Çok tekrarlandığından usanç verici bir durum alan söz.

terci-i bent Her bendinin sonunda aynı beytin tekrarlandığı uzun manzume.

tereddüt Kararsızlık, duraksama.

terekküp Birkaç şeyin bileşmesinden oluşma, bileşme.

terennüm 1.Güzel ve alçak sesle şarkı söyleme 2.Kuş şakıma, ötme 3.Anlatma, ifade etme.

terk 1.Bırakma, ayrılma 2.Vazgeçme 3.Bakmama, ihmal etme.

terkib-i bent Birkaç bentten meydana getirilmiş manzume.

terkip 1.Birleşim, birleştirme, bir araya getirme 2.Tamlama.

tertip 1.Uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama 2.Düzenleniş, sıralanış biçimi 3.Düzenleme 4.Dizgi 5.Hile, düzen, komplo.

tesadüf 1.Yalnız ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olayların kesin olmayan, değişebilen sebebi 2.Rastlantı, rast geliş.

tesdis 1.Sayısını altıya çıkarma veya altıya bölme 2.Bir gazelin her beytine dört dize ekleyerek altılı duruma getirme.

teselsül 1.Zincirleme 2.Birbirine bağlı, birbiri ile ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra, silsile.

teshir Ele geçirme, zapt etme.

tesir Etki.

teslim 1.Bir şeyi sahibine verme 2.Emanet alınan bir şeyi sahibine geri verme 3.Bırakma, devretme, terk etme 4.Teslim ol veya teslim oluyorum

sözü 5.Gerçek olduğunu söyleme, doğrulama.

tespih etmek Tanrıyı ululayıp şükretme, hiçbir eksikliği ve insan niteliğinde bulunmadığına inanıp, bunu söyleme.

teşebbüs Girişim, girişme.

teşkil 1.Oluşturma, ortaya çıkarma, meydana getirme 2.Oluşum 3.Örgütleme.

teşrif 1.Bir yeri onurlandırma, şereflendirme 2.Gelmesiyle bir yeri onurlandırma.

teşvik 1.İsteklendirme, özendirme 2.Bir kimseyi kötü bir iş yapması için kışkırtma.

teşviş Karıştırma, bulandırma.

tetebbü Bir şeyi iyice inceleme, onunla ilgili bilgi edinme, araştırma.

tetimme 1.Bir eksiğin tamamlanması için katılan şey 2.Bir kitabın eksiklerini tamamlayan ekler bölümü.

tevarüt 1.Birbiri arkasından gelme 2.Her taraftan gelip birikme 3.İki şairin ayrı ayrı olarak aynı mısra veya beyti söylemeleri.

tevazu 1.Alçakgönüllülük 2.Gösterişsizlik.

teveccüh 1.Bir yana doğru yönelme, yüzünü çevirme 2.Güler yüz gösterme, yakınlık duyma, hoşlanma, sevme.

tevekkül Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah’a bırakmak.

tevfik Allah’ın yardımına kavuşma.

tevhit 1.Allah’ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma 2.Tek tanrıcılık 3.Divan edebiyatında Allah’ı övmek için yazılan manzume 4.Birkaç şeyi bir araya getirme, birleştirme.

tevil Bir sözü veya davranışı görünür anlamından başka bir anlamda kabul etme, çevri.

teyit Doğrulama, doğruluğunu onaylama.

tezhip 1.Yazma kitaplarda, sayfaların yaldız ve boya ile bezenmesi, yaldızlama 2.Süsleme, bezeme.

tezkire 1.Pusula 2.Bir iş için izin verildiğini bildiren resmî kâğıt 3.Divan şairlerinin hayatını ve şiirlerini genellikle subjektif bir bakış açısıyla değerlendiren eser.

tezvir 1.Yalan söyleme 2.Ara bozma ve özellikle kötülük amacıyla yapılan kovculuk.

tirkeş Okluk.

töhmet 1.Birine yüklenen, işlenildiği sanılan fakat henüz aydınlanmamış olan suç, suçlama 2.Kabahatli.

tuğra 1.Padişahların imza yerine kullandıkları, özel bir biçimi olan sembolleşmiş işaret 2.Tura.

tuğrakeş 1.Belgelere tuğra çeken.

tulû Güneşin doğması, doğuşu 1.Gök cisimlerinin doğması 2.Gök cisimlerinin doğduğu yer.

turra 1.Kâkül 2.Kıvırcık saç lülesi.

tutya Göze parlaklık ve kuvvet vermek için çekilen ve gözü yakıp yaşartan bir çeşit sürme.

— U —

ukde 1.Düğüm, yumru 2.İçe dert olan şey.

umde İlke, prensip.

umumi Genel.

uşşak Âşıklar, Türk müziğinde ana makamlardan biri.

utarit Merkür.

— Ü —

üns Birlikte düşüp kalkma, yakınlık, alışkanlık.

— V —

vacip 1.Müslümanlıkça yapılması gerekli olan 2.Yapılması gerekli olan.

vahdet Bir olma, tek olma, birlik, teklik.

vahşet 1.Yabani, vahşi olma durumu 2.Korku, ürküntü 3.Issızlık, yalnızlık.

vaka Olay, hadise.

vakar Ağırbaşlılık.

vâkıf 1.Bilen, farkında olan2.Bir şeyi vakıf durumuna getiren.

vasıf Nitelik.

vasıta 1.Araç 2.Aracı.

vasl 1.Ulaşma, birleşme 2.Kavuşma.

vebal Günah.

vecd 1.Kendinden geçecek derecede dalgınlık 2.Tasavvufta kendinden geçecek derecede Tanrı sevgisine dalma, yüksek heyecan.

veçhe 1.Yüz, yön, taraf, yan, 2.Tarz, üslup 3.Sebep 4.Vasıta.

vefa Sevgiyi sürdürme, sevgi bağlılığı.

vehim 1.Gerçekte olmayıp var sanılan düşünce, kuruntu, şüphe 2.Yersiz korku.

velev İster, isterse, olsa da, kaldı ki, hatta.

velinimet Birine, etkisi yaşadıkça sürecek bir iyilik ve bağışta bulunan kimse.

velvele Gereksiz telaş, gürültü ve heyecan.

vesile 1.Sebep, bahane 2.Elverişli durum, fırsat.

vesvese Kuruntu.

vezin 1.Tartı 2.Ölçü.

vilayet 1.Vali idaresinde olan ülke bölümü 2.Valilik.

viran Yıkık, harap.

vird Belirli zamanlarda okunması âdet edinilen bazı dualar.

visal Sevgiliye kavuşma.

vuslat Sevgiliye kavuşma.

— Y —

yad 1.Anma 2.Hatır, zihin.

yadigâr Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi.

yakiyn 1.Kesin olarak bilme 2.Uzak olmayan.

yaver 1.Yardımcı 2.Emir subayı.

yed El.

yed-i beyza Beyaz el, Hz. Musa'nın mucizelerinden biri, göğsüne soktuğu elinin ışıldaması.

yeis Umutsuzluktan doğan karamsarlık, üzüntü.

yekpare 1.Bir parçadan oluşan, tek parça, bütün.

yom Uğur, iyi talih, iyi haber.

— Z —

zahir 1.Açık, belli 2.Dış yüz, görünüş 3.Kuşkusuz, elbette, şüphesiz 4.Görünüşe göre, anlaşıldığına göre.

zahiri 1.Görünen, görünürdeki 2.İçten olmayan, yapmacık.

zahit Dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurduklarını yerine getiren (kimse), kaba sofu.

zahm Yara.

zahriye Kitap veya kâğıdın arka yüzü, arka kapağı, sırtı.

zail Yok olan, ortadan kalkan, sürekli olmayan.

zan Sanı.

zapt 1.Zor kullanarak ele geçirme 2.Tutma, hâkim olma.

zaruri Zorunlu, gerekli.

zat 1.Kimse, kişi 2.Kendi, öz.

zaviye 1.Köşe 2.Küçük tekke 3.Anlayış, görüş, bakış açısı 4.Açı.

zayi 1.Kaybolma, yitme 2.Kayıp 3.Yok olmuş, elden çıkmış, mahvolmuş 4.İşe yaramayan, yararsız, boş.

zebercet Sarı renkte ve cam parlaklığında doğal demir ve magnezyum silikat.

zebun Güçsüz, zayıf, âciz.

zemzeme 1.Ezgili ses 2.Güzel ve alçak sesle şarkı söyleme 3.Zebur'un ezgiyle okunması.

zerre Çok küçük parçacık.

zeval 1.Yok olma, yok edilme 2.Suç, kabahat, sorumluluk 3.Bozulma 4.Öğle.

zıddiyet 1.Karşıtlık2.Sevişmezlik, geçimsizlik, çekememezlik.

zikir 1.Anma, söyleme, sözünü etme 2.Bir tarikata bağlı olanların Tanrı'nın adını art arda söylemesi.

zilkade Ay takviminin on birinci ayı.

zillet Hor görülme, alçalma.

zir 1.Sazın en ince teli 2.Alt, aşağı.

ziya Işık, aydınlık.

ziyade 1.Çok, daha çok, daha fazla 2.Çoğalma, artma.

ziyan Zarar.

ziynet Süs, bezek.

zuhur Ortaya çıkma, görünme, belirme, baş gösterme, meydana çıkma.

zulmet Karanlık.

zühal Satürn.

zühre Çoban Yıldızı, Venüs.

zülâl Saf, tatlı su.

zülüf 1.Şakaklardan sarkan saç lülesi 2.Sevgilinin saçı, zülfüyâr.

zümre 1.Topluluk, takım, grup, camia 2.Tür, cins.

zünnar 1.Keşişlerin bellerine bağladıkları kıldan yapılma kuşak 2.Edebiyatta güzelin saçı.